

ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

วิทยานิพนธ์

ของ

สุชาติ สุวรรณวงค์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์

มีนาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

วิทยานิพนธ์
ของ
สุชาติ สุวรรณวงค์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
มีนาคม 2557
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายสุชาติ สุวรรณวงค์ แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร)	ประธานกรรมการ (กรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ)
(ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย)	กรรมการ (ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)
(อาจารย์ ดร.สมคิด สุขเอิบ)	กรรมการ (กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)
(อาจารย์ ดร.ประสาน กำจรเมนุกูล)	กรรมการ (อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)
(อาจารย์ ดร.อำคา แสงงาม)	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร) คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์	(รศ.ดร.สุนันท์ สายกระสุน) ผู้รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย วันที่ 21 เดือน มี.ค. พ.ศ. 2557

Mahasarakham University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สมคิด สุขเอิบ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ดร.ประสาน กำจรเมนุกูล และอาจารย์ ดร.อำคา แสงงาม กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาแนะนำให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ดร.วิสุทธิ์ ราตรี และ ดร.อังกูร สมคะเนย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษา และตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ เรื่องการจัดทำต้นเทียนประเภทต่าง ๆ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับงานแห่เทียนพรรษาของทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่กรุณาให้ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชา บิดา มารดา และครูอาจารย์ ที่ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิตตลอดไป

สุชาติ สุวรรณวงค์

Mahasarakham University

ชื่อเรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี
ผู้วิจัย นายสุชาติ สุวรรณวงค์
กรรมการควบคุม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย และอาจารย์ ดร.สมคิด สุขเอิบ
ปริญญา ปร.ด. **สาขาวิชา** วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **ปีที่พิมพ์** 2557

บทคัดย่อ

จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานพุทธศาสนาและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษาติดต่อกันมาหลายปีแล้ว การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาและรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเพณีแห่เทียนพรรษา เลือกแบบเจาะจงได้ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มบุคคลทั่วไป ระหว่าง เดือน กรกฎาคม 2555 ถึง เดือน กรกฎาคม 2556 นำข้อมูลมาตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นราชธานี ประชาชนส่วนใหญ่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีโบราณอีสาน “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” อย่างเคร่งครัดมานานแล้ว เมื่อคราวประเพณี “บุญเดือนแปด” มีประเพณีเข้าพรรษา มีการจัดทำเทียนพรรษาและได้พัฒนาให้เป็นประเพณีประจำจังหวัด เป็นประเพณีที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ. 2520 การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นงานที่ยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียงระดับประเทศ กิจกรรมหลักของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา คือการประดิษฐ์ต้นเทียนพรรษาให้มีความวิจิตรงดงาม ประกอบกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการอนุรักษ์และสืบสานกันมาอย่างยาวนาน มีการจัดประกวดต้นเทียน 3 ประเภท คือ ต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลาย หรือเทียนโบราณ ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ และต้นเทียนประเภทแกะสลัก

สภาพปัจจุบันและปัญหาของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประกอบในการประดิษฐ์ตกแต่งต้นเทียน เพื่อหวังชัยชนะในการประกวด ช่างทำต้นเทียนแสวงหารายได้จากการทำต้นเทียน โดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ขณะเดียวกันประเพณีแห่เทียนของจังหวัดอื่น ๆ ได้ว่าจ้างช่างทำต้นเทียนจากจังหวัดอุบลราชธานีในราคาที่สูงมาก

Mahasarakham University

มีการแย่งชิงช่างทำต้นเทียน มีปัญหาด้านการจราจรแออัด และไม่สะดวกต่อการเข้าชมงาน การประสานงานของหน่วยงานภาครัฐภายในจังหวัดไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

รูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา พบว่า ควรพัฒนาความร่วมมือของชุมชน การสร้างความตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรม การสืบทอดภูมิปัญญาด้านศิลปะการทำเทียนพรรษา ขบวนแห่ต้นเทียนต้องใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น การจัดขบวนฟ้อนรำที่มีการแต่งกายของนางรำจะต้องใช้ผ้าพื้นเมือง ท่าฟ้อนรำเป็นท่าที่ประยุกต์มาจากวิถีการทำมาหากินของชาวเมืองอุบลราชธานี ดนตรีต้องเป็นดนตรีพื้นบ้าน และการขับร้องที่สนุกเร้าใจ รวมทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านพุทธศาสนาแก่ประชาชน

รูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ เคเบิลทีวีท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว แผ่นพับ นิตยสาร วารสาร และระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) รูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังได้พบแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบสะอาด (Green Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกรอบและโครงสร้างเล็ก ๆ รวมกันแล้วสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในครั้งต่อไป

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี สภาพปัจจุบันปัญหาของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบการอนุรักษ์และรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นประเพณีที่ให้ทั้งความรู้ ความบันเทิง พัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วย

Mahasarakham University

TITLE Candle Traditions : Conservation and Management Model for Public Relations in Order to Promote Cultural Tourism in the Government Sector, Private Sector and Communities of Ubon Ratchathani Province
AUTHOR Mr. Suchart Suwanvong
ADVISORS Asst. Prof. Dr. Pisit Boonchai and Dr. Somkhit Sukerb
DEGREE Ph.D. **MAJOR** Cultural Science
UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2014

ABSTRACT

Ubon Ratchathani Province has High Respond to Buddhism Furthered and Cultural Tourism, have Been Supporting Yearly of Candle Festival. This Article Aims to 1) Examining the knowledge on Candle Festival of Ubon Ratchathani Province. 2) Investigating Toward to Proper Administrations of Candle Festival, Cultural Tourism for Ubon Ratchathani Government and Private. 3) Exploring the Model of Public Relation and Promote Cultural Tourism of Candle Festival by Handling With Government, Private and Communities. Instructors in College of Data Belong to Exploring Form, Observing Form, Interviewing Form, and Discussing Form. Written Document and Fieldwork were Gathered by Exploring, Observing, Interviewing, and Discussing From the Sample, as Relating Group of Candle Festival. Purposive Sampling : Key - Informants, Casual Informants, and General Informants During a Year 2555, July – 2556, July. The Data were Checked for Their Accountability With Triangulation Technique, Analyzed in Accordance With the Given Objectives, ant the Research Results Were Presented in a Descriptive Analysis Form.

This Study Found ; Ubon Ratchathani Province has a Once of Developed for Culture in E-san (Northeastern Part of Thailand) and It is the Largest City. Mostly people are Buddhism and serious responding to Heet Sib Song Kong Sib See Tradition (Twelve-Months Tradition and The Fourteen Ways of Life) Long Times ago Bun Deun Paed (Eighth Month of the Lunar Moon CalendarC: Religious Ceremony) or Called Kho Phansa Ceremony (meaning for “Rain retreat” or “Buddhist lent”), Created and Designed the Candle Present to the Monk, Began in Ancient Times and Still Continues at Present. Ubon Ratchathani Develop this Ceremony to be the Unique Festival. Since Years 2520, Candle Festival is Grant and Famous Around. Mainly Activity was Designing and Present the Wonderful Candle by Their Folk Wisdom. There are

Mahasarakham University

3 Types of Candle Competition : Type - Bound, Pattern - Type, and Type of Carved.

As a Present Found that's Technology Come to the Nice Choice for Creator, Mostly Competitor Hope to Won More than Keep Original Festival, the Creator Need More Profit. Crowded Problem, Low coordinate From Government is the Problem that Taken Place.

Maintaining and Distributing Model Must Begin From a Little Community as Realize to the Essential of Cultural, Keeping the Wisdom as Caravan of E - san Dance Who Wear Only Native Dress. Any of Singing and Dance Style is Applied by the Way of lift.

Public Relation to Promote Cultural Tourism Model Found : Promoted by Television, Radio, Local Cable TV, News, Handbill, Magazine, any Journal and Social Network. And Found Some Kind of Little Structure Called Green Tourism Which are Able to Move to the Best way for Ubon Ratchathani's Candle Festival.

Finally of This Study Found the Part of Candle Festival in Ubon Ratchathani and the Problem in Now a Day, Model of Maintenance and Public Relation in Promote Cultural Tourism. And Profits From Ancient Ceremony as Knowledge, Entertain, Growth and Keep Cultural Going On.

Mahasarakham University

สารบัญ

บทที่ **หน้า**

1 บทนำ 1
ภูมิหลัง 1
ความมุ่งหมายของการวิจัย 8
คำถามการวิจัย 8
ความสำคัญของการวิจัย 8
นิยามศัพท์เฉพาะ 9
กรอบแนวคิดในการวิจัย 10

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 13
องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา 13
ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น 24
ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 28
กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง 53
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 53
แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 59
แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2553 – 2556 62
แผนพัฒนาเทศบาลนครอุบลราชธานี 64
การอนุรักษ์และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวขององค์กรภาครัฐ
เอกชน และชุมชน 70
แนวนโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและด้านวัฒนธรรมของรัฐบาล 74
บริบทพื้นที่ในการศึกษาวิจัย 77
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 93
แนวคิด 93
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 95
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 103
งานวิจัยในประเทศ 103
งานวิจัยต่างประเทศ 116

3 วิธีดำเนินการวิจัย 121
ขอบเขตการวิจัย 121
ขอบเขตของเนื้อหา 121

Mahasarakham University

บทที่ **หน้า**

ระยะเวลาการวิจัย 122
วิธีการวิจัย 122
พื้นที่ในการวิจัย 123
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย 123
วิธีดำเนินการวิจัย 124
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 125
การเก็บรวบรวมข้อมูล 126
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล 127
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 127
แผนการดำเนินการ 127

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 130
ตอนที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ... 130
บริบทเมืองอุบลราชธานีที่เอื้อต่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 130
ความเป็นมาเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา 144
พัฒนาการของการแห่เทียน 150
ความเชื่อเรื่องเทียนพรรษาและประเพณีแห่เทียนพรรษา 167
การทำเทียนพรรษา 171
ตอนที่ 2 การบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน
จังหวัดอุบลราชธานี 210
การจัดทำต้นเทียน 210
การจัดขบวนแห่ต้นเทียน 235
ขบวนฟ้อนรำ ท่ารำและดนตรีประกอบการฟ้อนรำ 247
การจราจรและการรักษาความปลอดภัย 261
การจัดการอื่น ๆ สนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 266
ตอนที่ 3 รูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา
และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี 280
รูปแบบกระบวนการ 280
รูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ 336
การท่องเที่ยวที่สะอาด (Green Tourism) 357
แหล่งท่องเที่ยวแนะนำส่งเสริมร่วมกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา
จังหวัดอุบลราชธานี 368

Mahasarakham University

บทที่ **หน้า**

แผนการจัดสร้างอุทยานบึงบัวอุบลราชธานี เฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 9 380

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 386
ความมุ่งหมายของการวิจัย 386
สรุปผล 386
อภิปรายผล 394
ข้อเสนอแนะ 398

บรรณานุกรม 401

ภาคผนวก 410
ภาคผนวก ก รายนามผู้ให้สัมภาษณ์ 411
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 420
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูล 437
ภาคผนวก ง ภาพงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี 439
ภาคผนวก จ เว็บไซต์เผยแพร่ (Application) ประชาสัมพันธ์งานวิจัย
ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี 446

ประวัติย่อของผู้วิจัย 448

Mahasarakham University

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย 12
2 แผนภูมิรูปแบบการบริหารดำเนินงาน 31
3 แผนภูมิรูปแบบการจัดคณะกรรมการบริหาร 32
4 กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ 51
5 การประเมินผลผลิต 53
6 แผนที่จังหวัดอุบลราชธานี 82
7 อนุสาวรีย์พระปทุมวรราชสุริยวงศ์ ประดิษฐาน ณ ทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 133
8 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ 139
9 ต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลาย 146
10 ต้นเทียนพรรษามัดรวมติดลาย หรือเทียนโบราณ อำเภอนาจะหลวย ปี 2556 148
11 ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ วัดแจ้ง ปี 2556 149
12 ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก วัดชัยมงคล ปี 2556 149
13 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 1 พ.ศ. 2335 – 2443 150
14 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 2 พ.ศ. 2444 – 2479 151
15 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 3 พ.ศ. 2480 – 2501 152
16 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 3 พ.ศ. 2480 – 2501 154
17 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 4 พ.ศ. 2502 – 2510 155
18 ขบวนฟ้อนรำในสมัยปี พ.ศ. 2520 155
19 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 5 พ.ศ. 2520 – ปัจจุบัน 157
20 ภาพการแห่เทียนพรรษาแบบโบราณ 157
21 ขบวนแห่เทียนพระราชทานประจำปี 2556 158
22 ขบวนต้นเทียนพรรษาจากคุ้มวัด ประจำปี 2556 158
23 อัฒจันทร์นั่งชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี 159
24 อัฒจันทร์ประธานในพิธีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี 159
25 การแสดง แสง สี เสียงในภาคกลางคืน ประจำปี 2556 160
26 ขบวนอัญเชิญต้นเทียนพระราชทาน 160
27 ขบวนแห่เทียนพระราชทานทางชลมาร์ค ปี 2555 161
28 ต้นเทียนคุ้มวัดต่าง ๆ ที่นำมาจัดแสดงโชว์บริเวณลานเทียนทุ่งศรีเมือง 162
29 การรวมต้นเทียน ณ บริเวณถนนสายเทียนเพื่อเตรียมแห่ในวันเข้าพรรษา 163
30 ต้นเทียนพระราชทาน 164
31 ขบวนต้อนรับต้นเทียนพระราชทาน ปี 2556 165
32 การอัญเชิญเทียนพระราชทาน ประจำปี 2556 166

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

33 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี (นายวันชัย สุทธิวรชัย) แกะสลักต้นเทียน วัดพระธาตุหนองบัว ปี 2556 167
34 ผลงานที่สำเร็จของภูมิปัญญาช่างเทียนเมืองอุบลฯ 167
35 ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลายหรือเทียนโบราณ วัดตาลสุม ปี 2556 172
36 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดศรีประดู่ ปี 2555 173
37 ลักษณะของขี้ผึ้งชนิดดี 174
38 ลักษณะขี้ผึ้งเทียม 174
39 ลำดับขั้นตอนการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ 177
40 ยอดต้นเทียนที่หล่อสำเร็จแล้ว 179
41 แกนต้นเทียนที่หล่อสำเร็จแล้ว 179
42 การแกะสลักดอกผึ้งเพื่อใช้ประดับต้นเทียน วัดบูรพา ปี 2556 181
43 แบบพิมพ์หินอ่อนแกะสลักลวดลายแล้วใช้พิมพ์ดอกผึ้ง 181
44 แบบพิมพ์ลายดอกผึ้ง 183
45 การต้มขี้ผึ้งแท้ 183
46 ผึ้งที่ต้มแล้วและพร้อมที่จะนำมาพิมพ์ทำดอก 184
47 อุปกรณ์ในการพิมพ์ลายดอกผึ้ง 184
48 ลายดอกผึ้งที่พิมพ์สำเร็จแล้ว 185
49 วิธีการแกะสลักลายดอกผึ้ง 185
50 เครื่องมือการแกะสลักดอกเทียน 186
51 การติดลายดอกผึ้ง 187
52 ลายดอกผึ้งที่ติดต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่เรียบร้อยแล้ว 187
53 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่พร้อมจะประกวดและอวดโฉมความงาม 187
54 เทียนหอมแกะสลักขนาดใหญ่ต้นแรกของโลก อำเภอเดชอุดม ปี 2556 188
55 จัดทำโครงสร้างต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดพระธาตุหนองบัว ปี 2556 189
56 การต้มเทียนเพื่อใช้ในการแกะสลักลายเทียน 189
57 การเทเทียนใส่ถาดเพื่อเตรียมการแกะสลัก 190
58 เทียนใช้สำหรับการแกะสลักต้นเทียน 190
59 ช่างเทียนแกะสลักต้นเทียน 191
60 เทียนแกะสลักที่เสร็จสมบูรณ์ 191
61 การหล่อต้นเทียนสำหรับแกะสลัก 192
62 แกะสลักต้นเทียนตามจินตนาการของช่างเทียน 193
63 การแกะสลักยอดต้นเทียน 194
64 เครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักต้นเทียน 194
65 ช่างเทียนแกะลายต้นเทียนด้วยความใจรัก 195

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

66 ลวดลายเทียนที่อ่อนช้อย 195
67 พระครูจิตวิสุทธิญาณคุณ เจ้าอาวาสวัดไชยมงคล บรรจงแกะสลักลายเทียน 196
68 อุณหภูมิที่ใช้ในการแกะสลักเทียน 196
69 การทำหุ่นองค์ประกอบต้นเทียน 197
70 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ที่พร้อมประกวดและแสดงโชว์ 197
71 ผลงานการแกะสลักเทียนนานาชาติจากกลุ่มศิลปินต่างชาติ 198
72 นางงามเทียนในเทศกาลแห่เทียนพรรษา ประจำปี พ.ศ. 2556 200
73 ขบวนรำประกอบขบวนแห่เทียนพรรษา 200
74 อภิมหาเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ ณ ลานเทียนทุ่งศรีเมือง 201
75 นายวันชัย สุทธิวรชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีและคณะ
ประชุมวางแผนงาน 211
76 คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 212
77 การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาปี 2556 213
78 ขบวนรถอัญเชิญเทียนพระราชทาน 213
79 การประชุมเพื่อระดมทุนในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 214
80 นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี มอบเงินสนับสนุนการจัดทำต้นเทียน 215
81 ทำความสะอาดถนนเส้นหลักที่ใช้ในงานประเพณี 216
82 ประดับไฟถนนทุกสายในจังหวัดอุบลราชธานี 216
83 การติดตั้งปะรำพิธี งานประเพณีแห่เทียนปี 56 217
84 อัฒจันทร์สำหรับผู้ชม 217
85 บริเวณแสดงสินค้าทั่วไป 218
86 แผนผังกิจกรรมงานประเพณีแห่เทียน ปี 2556 219
87 ป้ายประชาสัมพันธ์ประกวดสาวงามเทียนพรรษา ปี 2556 224
88 เครื่องบินแอร์บัส เอ 320 สายการบินแอร์แอร์เซีย ภาพจากเว็บไซต์ 226
89 รถแท็กซี่พาเที่ยวเยือนชุมชนคนทำเทียน 227
90 ร่วมเปิดโครงการ “เยือนชุมชน คนทำเทียน ปี 2556” 228
91 การแลกเปลี่ยน “แห่เทียนพรรษาอุบลมีดีที่ใครก็เลียนแบบไม่ได้จริงหรือ” 228
92 สถานที่จัดทำต้นเทียนพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย 232
93 สถานที่จัดทำต้นเทียนพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย 232
94 ผู้ว่าราชการจังหวัดทดลองแกะสลักต้นเทียนวัดพระธาตุหนองบัว 233
95 การนำเทียนหุ้มหุ่นปั้นที่จะใช้ในการแกะสลักลาย 233
96 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ช่างเทียนวัดศรีอุบลรัตนาราม ปี 2556 234
97 ผู้วิจัยสัมภาษณ์พระครูสุตจันทโสภณ เจ้าอาวาสวัดแจ้ง ปี 2556 234
98 ผู้ว่าราชการเยี่ยมชมการจัดทำต้นเทียนหอมต้นแรกของโลก 235
99 กลุ่มช่างเทียนผู้หญิงที่ร่วมจัดทำต้นเทียนหอม 235

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

100 การจัดเตรียมสถานที่สำหรับพิธีเปิดงานประเพณีแห่เทียน ปี พ.ศ. 2556 236
101 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเปิดขบวนแห่เทียน ปี พ.ศ. 2556 237
102 นำยอดเทียนใส่ต้นเทียนเพื่อให้พิธีเปิดขบวนแห่เทียนเริ่มต้น 237
103 แขกรับเชิญและเหล่านางงานร่วมพิธีเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 238
104 ถ่ายทอดสดโดยสถานีวิทยุโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง NBT) 238
105 รถอัญเชิญต้นเทียนพระราชทาน ปี พ.ศ. 2556 239
106 ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์อัญเชิญราชรถเทียนพระราชทาน 239
107 ขบวนกองเกียรติยศอัญเชิญต้นเทียนพระราชทาน ปี พ.ศ. 2556 240
108 รถอัญเชิญผ้าอาบน้ำฝนพระราชทานร่วมในขบวนแห่เทียนพรรษา
ปี พ.ศ. 2556 240
109 ขบวนเครื่องทรงเกียรติยศเจ้าเมืองอุบลราชธานี 241
110 ขบวนรถต้นเทียนโบราณ ปี พ.ศ. 2556 241
111 รถขบวนศิลปินดังในอดีตของจังหวัดอุบลราชธานี 242
112 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดศรีประดู่ ปี พ.ศ. 2556 242
113 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดไชยมงคล ปี พ.ศ. 2556 243
114 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดแจ้ง ปี พ.ศ. 2556 243
115 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดผาสุการาม ปี พ.ศ. 2556 244
116 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดบูรพา ปี พ.ศ. 2556 244
117 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดพระธาตุหนองบัว ปี พ.ศ. 2556 245
118 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดทุ่งศรีเมือง ปี พ.ศ. 2556 245
119 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดกลาง วัดสุทัศนาราม ปี พ.ศ. 2556 246
120 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดกลาง ปี พ.ศ. 2556 246
121 ต้นเทียนหอมวัดเมืองเดช อำเภอเดชอุดมเป็นต้นแรกของโลก ปี พ.ศ. 2556 247
122 ต้นเทียนโบราณวัดป่าศรีมงคล ปี พ.ศ. 2556 247
123 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 248
124 ขบวนฟ้อนรำมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุดอุบลบัวสายศรีสิริกิติ์ 248
125 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนปทุมวิทยากร 249
126 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนปทุมวิทยากร รำชุดลีลาวดีศรีวนาลัย 249
127 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี 250
128 ขบวนฟ้อนรำวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี รำอุบลราชธานีศรีวนาไล 250
129 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนปทุมพิทยาคม 251
130 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนปทุมพิทยาคม รำชุดฟ้อนช่อดุสิตา 251
131 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนอาเวมารีอา 252
132 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนอาเวมารีอา รำชุดฟ้อนแคน 252
133 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนนารีนุกูล 253

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

134 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนนารีนุกูล รำชุดฟ้อนออนซอนสามพันโบก 253
135 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม 254
136 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม ชุดตังหวายลำเพลินอุบล 254
137 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยี อีสเทิร์น 255
138 ขบวนฟ้อนรำมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น รำชุดออนซอน เมืองอีสาน 255
139 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนศรีปทุมวิทยาคาร 256
140 ขบวนฟ้อนรำ โรงเรียนศรีปทุมวิทยาคาร รำชุดอุบลเมืองคนงาม 256
141 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี 257
142 ขบวนฟ้อนรำ โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี รำชุดอาเซียนฮุ่งเฮือง 257
143 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนอุบลวิทยาคม 258
144 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนอุบลวิทยาคม รำชุดฟ้อนโขง ชี มูล 258
145 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นเมือง โรงเรียนพระกุมาร 259
146 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนพระกุมาร รำชุดดอกบัวลำเพลิน 259
147 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นเมืองโรงเรียนอัสสัมชัญ 260
148 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนอัสสัมชัญ รำชุดฟ้อนออนซอนอีสาน 260
149 การประชุมวางแผนการจราจรงานประเพณีแห่เทียน ปี 2556 261
150 แผนผังการตั้งต้นเทียนและเส้นทางขบวนแห่เทียนพรรษา ประจำปี 2556 262
151 กองอำนวยการร่วม 262
152 กองกำลังผสมตำรวจและเทศกิจนครอุบล 263
153 แผนผังการจราจร ปี 2556 264
154 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เปิดการแสดง แสง สี เสียง 267
155 การแสดงแสง สี เสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน 267
156 ฟ้อนรำเดินดง นำต้นเทียนสู่แสง สี เสียง 268
157 ฟ้อนลาวแพน ชุดการแสดงที่มีความสวยงาม 268
158 ชุดการแสดงที่ใช้ผ้าพื้นเมือง (ผ้ากาบบัว) ของจังหวัดอุบลราชธานี 269
159 ถนนสายเทียน ถนนสายธรรม 270
160 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีและนายกเทศมนตรีนครอุบล ทำพิธีเปิด 270
161 ป้ายแสดงข้อมูลงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 271
162 การแสดงเปิดถนนสายเทียน ถนนสายวิถีธรรม 271
163 นิทรรศการวิถีธรรม 272
164 การประกวดนางงามเทียนพรรษาปี 2555 273
165 ผลการคัดเลือกสาวงามเข้าชิงรางวัลเหลือ 40 คน 273
166 นางงามและรองนางงามเทียนพรรษา ประจำปี 2556 274

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

167 เรือไฟลอยประดับการแสดง แสง สีเสียง ม่านน้ำชุดมนต์เมืองมูล มูลมังเมืองอุบล 274
168 การแสดงประกอบม่านน้ำชุดมนต์แม่มูล มูลมังเมืองอุบล 275
169 นายกเทศบาลนครอุบลเปิดเทศกาลอาหารริมมูล ปี 2556 275
170 บริเวณงานเทศกาลอาหารริมมูล เทศกาลงานแห่เทียนพรรษา ปี 2556 276
171 ถนนคนเดิน งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี 2556 276
172 นางรำและนักดนตรีจำนวน 999 คน ร่วมแสดงมหาดุริยางค์ 277
173 วงเครื่องสายร่วมแสดงมหาดุริยางค์ 277
174 พิธีเปิดการแสดงประติมากรรมแกะสลักเทียนนานาชาติครั้งที่ 6 ปี 2554 281
175 ผลงานเทียนนานาชาติ “บทเพลงแห่งใจ” 282
176 ผลงานเทียนนานาชาติ “พลังแสงตะวัน” 283
177 ผลงานเทียนนานาชาติ “ปมแนวดิ่ง” 284
178 ผลงานเทียนนานาชาติ “อนันตภาพ” 285
179 ผลงานเทียนนานาชาติ “ใจยั่งยืน ...โลกยั่งยืน” 286
180 ผลงานเทียนนานาชาติ “แสงแห่งธรรม” 287
181 ผลงานเทียนนานาชาติ “หัวใจ” 288
182 ผลงานเทียนนานาชาติ “ผู้ปกป้อง” 289
183 พิธีเปิดงานแสดงประติมากรรมเทียนนานาชาติ ปี 2555 290
184 ผลงานเทียนนานาชาติ “บินอย่างไร” 291
185 ผลงานเทียนนานาชาติ “สตรีกับตะวัน” 292
186 ผลงานเทียนนานาชาติ “ฟุโดเมียวโอหรือพระอจลนาถ” 293
187 ผลงานเทียนนานาชาติ “แปลงร่าง” 294
188 ผลงานเทียนนานาชาติ “ สงบ” 295
189 ผลงานเทียนนานาชาติ “ดวงดาวแห่งชีวิต” 296
190 ผลงานเทียนนานาชาติ “ซับซ้อน ” 297
191 ผลงานเทียนนานาชาติ “หอคอยลึกลับ” 298
192 ผลงานเทียนนานาชาติ “โลกแห่งรอยยิ้ม” 299
193 ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่องานเทียนนานาชาติ ปี 2555 300
194 ผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม 301
195 นายธำรง เติมสุขสวัสดิ์ ผู้เริ่มคิดผลิตเทียนหอมเดชอุดม 302
196 การทำดอกเทียนหอม 302
197 ผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี 303
198 การรังสรรค์ต้นเทียนแกะสลักที่มีกลิ่นหอมต้นแรกของโลก 304
199 เรือนทอผ้าไหมกาบบัวบ้านคำปุน เอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี 304
200 เรือนหลังใหญ่กลางบ้านคำปุน 305

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

201 นายวิชัย แต้สุริยะ เจ้าของผู้จัดการบ้านคำปุน 305
202 อาคารพิพิธภัณฑ์บ้านคำปุน 306
203 ผู้บรรยายอุปกรณ์เครื่องมือเก่าแก่ที่มีคุณค่าภายในบ้านคำปุน 306
204 อุปกรณ์กอด้ายโบราณ 307
205 การตกแต่งภายในพิพิธภัณฑ์บ้านคำปุน 307
206 การตกแต่งภายในพิพิธภัณฑ์บ้านคำปุน 308
207 หอบูชาสถานที่เก็บสิ่งของเก่าแก่สำหรับสักการบูชา 308
208 เครื่องมือทอผ้าเก่าแก่ที่ถูกเก็บสะสมอย่างดี 309
209 เครื่องมือกอด้ายเก่าแก่ที่ถูกเก็บสะสมอย่างดี 309
210 เครื่องมือเก่าแก่ที่ทรงคุณค่าในบ้านคำปุน 310
211 เครื่องมือเก่าแก่ที่ยังสามารถใช้ทำงานได้ 310
212 การทำงานของคนทอผ้าที่ทำด้วยความรักในเส้นใยไหม 311
213 ความตั้งใจในการผลิตผ้าไหมของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านคำปุน 311
214 เสื้อผ้าลายเทียนที่สวยงามเพื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว 312
215 บริเวณสถานที่รับแขกใต้ถุนบ้านคำปุน 312
216 วัสดุเก่าแก่สำหรับใช้ในการทำบุญตักบาตร 313
217 ต้นเทียนพรรษาที่บ้านคำปุนจัดทำเพื่อใช้ร่วมในเทศกาลงานแห่เทียน 313
218 การจัดเรียงผ้าไหมให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมในช่วงเทศกาลงานแห่เทียนพรรษา 314
219 ร้านดาราศิลป์อนุรักษ์เทียนพรรษาโดยการผลิตเทียนจำลองของที่ระลึก 314
220 โรงงานผลิตเทียนจำลอง 315
221 ต้นเทียนจำลองของที่ระลึกที่เป็นเทียนมงคล 315
222 ต้นเทียนแกะสลักขนาดต่าง ๆ ที่พร้อมจะส่งไปร่วมสนับสนุนคุ้มวัดต่าง ๆ 316
223 ต้นเทียนที่แกะสลักเรียบร้อยแล้วและพร้อมที่จะส่งไปสนับสนุนคุ้มวัด 316
224 แผ่นพับประชาสัมพันธ์ข้อมูลชุมชนคนทำเทียน 317
225 พระอุโบสถวัดหนองปลาปาก 317
226 การทำต้นเทียนแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดหนองปลาปาก 318
227 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดหนองปลาปาก 318
228 เจดีย์พุทธคยาจำลอง วัดพระธาตุหนองบัว 319
229 ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษา เยี่ยมชมการทำต้นเทียนแกะสลักขนาดใหญ่ วัดพระธาตุหนองบัว ปี 2556 320
230 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดพระธาตุหนองบัว 320
231 พระอุโบสถวัดท่าวังหิน 321
232 การทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดท่าวังหิน 321
233 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดท่าวังหิน 322
234 พระอุโบสถวัดไชยมงคล 322

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

235 การทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดไชยมงคล 323
236 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดไชยมงคล 323
237 พระอุโบสถวัดสุทัศนาราม 324
238 การทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดสุทัศนาราม 324
239 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดสุทัศนาราม 325
240 พระเจ้าใหญ่อินแปลง วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) 325
241 พระวิหารวัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่) 326
242 การทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ชุมชนวัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่) 326
243 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่) 327
244 วิหารวัดศรีประดู่ 327
245 การทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ชุมชนวัดศรีประดู่ 328
246 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดศรีประดู่ 329
247 พระอุโบสถวัดบูรพาราม อุบลราชธานี 329
248 หอไตรเก่าแก่วัดบูรพาราม 330
249 การทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ชุมชนวัดบูรพาราม 330
250 ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านใกล้เคียงคุ้มวัด มาร่วมสนับสนุนการแกะลายเทียน 331
251 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดบูรพา 332
252 หอไตรวัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 332
253 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามจากพระช่างเทียน วัดทุ่งศรีเมือง 333
254 รอยพระพุทธบาทจำลอง จากวัดสระเกศ ที่วัดทุ่งศรีเมือง 333
255 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดกลางวัดทุ่งศรีเมือง 334
256 ศูนย์การเรียนเทียนพรรษาศรีประดู่ 334
257 ศูนย์การเรียนเทียนพรรษาได้รับการสนับสนุนจาก สสค. 335
258 นายสมคิด สอนอาจ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ตั้งศูนย์การเรียนเทียนพรรษา ศรีประดู่ 335
259 นายสมคิด สอนอาจ กับลูกศิษย์ที่เรียนรู้การทำเทียน 336
260 พระจากประเทศศรีลังกาเข้าชมและทดลองแกะสลักเทียน 336
261 นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานีและผู้อำนวยการ ททท. จังหวัดอุบลราชธานี 337
262 เอกสารประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี 341
263 ป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2555 341
264 ป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี 2556 342
265 ป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนขนาดใหญ่ติดตั้งหน้าสนามบินนานาชาติ 342
266 ป้ายขนาดกลาง ติดตั้งตามมุมเมืองและจุดสนใจในจังหวัดอุบลราชธานี 343
267 ป้ายขนาดเล็กที่ติดตั้งประชาสัมพันธ์อยู่ทั่วไปในจังหวัดอุบลราชธานี 343
268 ป้ายขนาดเล็กที่ประชาสัมพันธ์กำหนดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 344

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

269 ป้ายกระตุ้นจิตสำนึกให้ชาวจังหวัดอุบลราชธานีรักประเพณีแห่เทียน 344
270 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีแถลงข่าวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2555 345
271 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีแถลงข่าวจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2556 346
272 ขบวนฟ้อนย้อนตำนาน 112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี 346
273 ขอเชิญเที่ยวงานเทศกาลประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี 2556 347
274 ขบวนรถเทียนพรรษาพระราชทานเคลื่อนไปทุกอำเภอ ในจังหวัดอุบลราชธานี 347
275 นางสาวสมปรารถนา วิกรัยเจิดเจริญ นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี แถลงข่าวการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2556 348
276 ป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมเยือนชุมชนคนทำเทียน 349
277 เรือเทียนสว่างไสว 349
278 บริเวณลานเทียนได้รับการตกแต่งเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว 350
279 แผ่นพับประชาสัมพันธ์เทศกาลศิลปะเทียนนานาชาติ ปี 2012 350
280 แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี 351
281 ดวงตราอากรแสตมป์ 351
282 เว็บไซต์ https://sites.google.com 352
283 เว็บไซต์ http://www.guideubon.com 352
284 www.เที่ยวอีสาน.com 353
285 เฟสบุ๊คประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี 354
286 สถานีเคเบิลทีวีท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี 354
287 ช่างภาพเคเบิลทีวีท้องถิ่น 355
288 แผนที่เส้นทางเขตให้บริการเคเบิลทีวีจังหวัดอุบลราชธานี 355
289 หอกระจายข่าวหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานีร่วมกิจกรรมประชาสัมพันธ์ 356
290 สถานีวิทยุชุมชนและกลุ่มดีเจน้อยทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์งานเทียนพรรษา 357
291 บริษัท แท็กซี่อุบล จำกัด Taxi Ubon Company Limite 358
292 รถแท็กซี่อุบลฯ ติดป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา 359
293 ติดป้ายประชาสัมพันธ์ท้ายรถตู้โดยสาร 359
294 สายการบินแอร์เอเชียเที่ยวบินอุบลราชธานี – กรุงเทพฯ 360
295 สถานีรถไฟอุบลราชธานีและขบวนรถไฟด่วนอุบลราชธานี – กรุงเทพฯ 360
296 เครื่องทองเหลืองบ้านประอาวที่ผลิตสำเร็จพร้อมจำหน่าย 361
297 ศูนย์ศิลปาชีพ บ้านยางน้อย จังหวัดอุบลราชธานี 361
298 ศูนย์ศิลปาชีพบ้านยางน้อยตลาดชุมชน 362
299 กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านยางน้อย 363
300 เสื้องานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี 363

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

301 เสื้อผ้าไหมกาบบัวสำหรับสุภาพสตรี 364
302 เสื้อผ้าไหมกาบบัวตัดสำเร็จสำหรับสุภาพบุรุษ 364
303 ผลิตภัณฑ์ผ้ากาบบัว : จังหวัดอุบลราชธานี 365
304 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม : จังหวัดอุบลราชธานี 365
305 บริเวณอุทยานผาแต้มที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย 369
306 อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ 370
307 อุทยานแห่งชาติภูจอง – นายอย 371
308 บริเวณเขื่อนสิรินธร อุบลราชธานี 372
309 บริเวณแก่งสะพือ จังหวัดอุบลราชธานี 372
310 ซุ้มประตูใหญ่ 373
311 อุโบสถตั้งอยู่บนเรือสุพรรณหงส์ กลางสระน้ำใหญ่ 374
312 พิพิธภัณฑ์หลวงปู่ชา วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี 374
313 หุ่นขี้ผึ้งหลวงพ่อชา สุภัทโท หรือพระโพธิญาณเถระ 375
314 เจดีย์บรรจุอัฐิหลวงปู่ชา 375
315 พระอุโบสถวัดสุปัฏฐารามวรวิหาร 376
316 วัดป่านานาชาติ สาขาหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี 377
317 บริเวณวัดป่านานาชาติที่สงบ ร่มรื่น 378
318 พระสุเมโท เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง 378
319 แบบการก่อสร้างอุทยานบึงบัวอุบลราชธานี เฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9 380
320 แบบจำลองการก่อสร้างอาคารหอเทียนชัยอุบลราชธานี 381
321 รูปแบบประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี 385
322 คณะผู้ทรงคุณวุฒิร่วม Focus Group Discussion งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2556 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2556 440
323 ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ เยี่ยมชมและร่วมลงศึกษาภาคสนาม ณ วัดพระธาตุหนองบัว 440
324 ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ เยี่ยมชมและร่วมแกะลายเทียนประเภทติดพิมพ์ ณ วัดศรีประดู่ 441
325 ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ เยี่ยมชมการติดลายเทียน ณ วัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่) 441
326 พิธีเปิดโดยนายจารุพงศ์ เรืองสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี 2556 442
327 กองเกียรติยศจัดขบวนแห่ต้นเทียนพระราชทานในคราวพิธีเปิดงาน ปี 2556 442
328 มีการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ทั่วประเทศโดย สวท. อุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2556 443

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

329 กิจกรรมการประกวดนางงามเทียนพรรษา ประจำปี 2556 ร่วมพิธีเปิดงานประเพณี 443
330 เจ้าหน้าที่ฝ่ายดูแลความความปลอด และอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว 444
331 ขบวนแห่ต้นเทียนแต่ละอำเภอเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียน ปี 2556 444
332 ต้นเทียนวัดพระธาตุหนองบัว ชนะเลิศประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ ปี พ.ศ. 2556 445
333 จุดนักท่องเที่ยวต่างประเทศชมขบวนแห่ โดยมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย บริการให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก 445

Mahasarakham University

บัญชีตาราง

ตาราง **หน้า**

1 การดำเนินการวิจัยเรื่องประเพณีแห่เทียนพรรษา 128
2 สรุปผลการดำเนินงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ย้อนหลัง 5 ปี 205
3 แสดงรายรับเงินสนับสนุนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2556 214
4 สรุปการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี 278
5 การวิเคราะห์กรอบการท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาด 366

Mahasarakham University

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงขึ้น และมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมไปถึงการค้าและการลงทุน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ และสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคผลิตและบริการอื่น ๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2555 : 1)

ความท้าทายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีต่อการท่องเที่ยวในโลก ได้ทวีจำนวนเพิ่มขึ้น กระทั่งกลายเป็นกระแสหนึ่งที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยรวม กระแสดังกล่าวอาจพิจารณาได้จากรายงานขององค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ที่ประมาณการสัดส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งเลือกเดินทางในลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดทั่วโลก จากข้อมูลขององค์การการท่องเที่ยวโลก คาดว่า ปี 2555 การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 มีจำนวนการเดินทางระหว่างประเทศถึง 1,035 ล้านคน ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าการคาดการณ์แนวโน้มในระยะยาว 10 ปี (ปี 2553 - 2563) ว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 ทั้งนี้ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีการขยายตัวอย่างเข้มแข็ง เพิ่มขึ้นสูงสุดถึงร้อยละ 7 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (PATA) คาดว่าในปี 2556 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่จะเดินทางเข้าภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยภูมิภาคที่ขยายตัวได้ดีที่สุด คือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 การท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่าง ๆ (กรมการท่องเที่ยว. 2556 : 4)

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในปัจจุบันนี้ กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากการที่เห็นมิติทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมของนักท่องเที่ยว ทำให้เป็นที่สนใจในการรับรู้ อาทิเช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปหัตถกรรม พิธีกรรม และประเพณีท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดขายอย่างดีในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้เหมาะสม ควรดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยพยายามไม่ให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรมเดิมหรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อจะได้เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรชัย หวันแก้ว (2552 : 35) ที่ว่าการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะต้องทำให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรมดั้งเดิม คนภายนอกไม่ควรเข้าไปปรับเปลี่ยนอะไร ควรเข้าไปอย่างผู้มาเยือน รักษาสัดส่วนระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับการรักษาความเป็นตัวของตัวเองของคนในท้องถิ่น โดยจะต้องให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ ทั้งในแง่ของการจัดรูปแบบการ

Mahasarakham University

ท่องเที่ยว รายได้ที่คนในท้องถิ่นจะได้รับ เพื่อนำกลับไปบำรุงรักษาต้นทุนวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป" การบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงถือเป็นการดำเนินงานที่สำคัญ และสนองความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างน้อย 59 ล้านคน ต่อปี คิดเป็นอัตราเฉลี่ยการขยายตัวของนักท่องเที่ยวร้อยละ 7 ต่อปี องค์การท่องเที่ยวโลก (WTO) ยังได้ประมาณอัตราการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวไทยไว้ร้อยละ 7.80 ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังพบอีกว่า ในปี 2555 นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศไทย มีระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9 - 12 วัน มีการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ 3,279 บาท หรือมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ประมาณ 4,090 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย ก็จะแตกต่างกันไปตามลักษณะการท่องเที่ยว แบบพักค้างคืน จะมีวันเฉลี่ยที่พักค้างคืนประมาณครั้งละ 3.9 วัน ค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 3,410 บาทต่อคนต่อครั้ง แต่ถ้าท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืนก็จะมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ประมาณ 1,392 บาทต่อคนต่อครั้ง การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการนำวัฒนธรรมซึ่งมีอยู่แล้วในชุมชนมาใช้ ในฐานะเป็นทรัพยากรที่ก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555 : 22)

สถานการณ์นักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามายังประเทศไทย ปี 2555 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 22.3 ล้านคน อัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 15.98 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา (กรมการท่องเที่ยว. 2556 : 6) โดยปรับตัวดีขึ้นทุกกลุ่มตลาดทั้งทางด้านจำนวนนักท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยเมื่อสิ้นวิกฤตอุทกภัยในประเทศไทย จึงคาดว่ารายได้จากตลาดต่างประเทศ ปี 2555 จะมีประมาณ 970,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 (ประมาณการจากผลการสำรวจโครงการค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางท่องเที่ยวไทย 3 ไตรมาสของปี 2555) แม้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบภายในประเทศไทยบ้าง อาทิ การลอบวางระเบิดในพื้นที่กรุงเทพฯ การลอบวางระเบิดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเหตุการณ์ชุมนุมจากปัญหาความขัดแย้งทางด้านการเมืองไทย ซึ่งก็เป็นเพียงผลกระทบในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ จึงทำให้สิ้นปี 2555 นักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้าประเทศไทยได้บรรลุเกินเป้าหมายที่กำหนดว่าจะสร้างรายได้จากตลาดต่างประเทศ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 9 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศเติบโตได้ดี คือ 1) การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งการฟื้นตัวหลังประสบภัยสึนามิในประเทศญี่ปุ่น 2) ความสงบสุขของประเทศไทยจากการไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง 3) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอเชียที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคและในกลุ่มตลาดระยะไกลทั้งยุโรปและอเมริกาก็ยังมีความชื่นชอบเดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียอีกด้วย 4) การส่งเสริมตลาดเชิงรุกในตลาดจีน ทั้งการเปิดสำนักงานแห่งใหม่และการสนับสนุนให้เปิดเที่ยวบินเช่าเหมาลำบินตรงจากเมืองรองของประเทศจีนเข้ามายังประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับนักท่องเที่ยวจีน ขยับขึ้นมาเป็นตลาดที่ครองอันดับ 1 ในปี 2555 5) การไม่เกิดวิกฤตภัยธรรมชาติในประเทศไทยเหมือนเช่นปีที่ผ่านมา 6) นโยบายการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558 (Asean Economics Community : AEC) ส่งผลให้ตลาดในกลุ่มอาเซียนมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดเสรีและเกิดการเดินทางแลกเปลี่ยนระหว่างกันมากขึ้น

Mahasarakham University

ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าอยู่อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียนประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมไปถึงศิลปะแขนงต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นยังคงรักษาไว้ จึงน่าจะมีการศึกษาสิ่งที่มีอยู่เหล่านี้อย่างละเอียดกว้างขวาง ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ถึงข้อดี ข้อเสีย เพื่อนำมาปรับแก้ให้เกิดประโยชน์ ทันสมัยและเหมาะสมกับบ้านเมืองในปัจจุบัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งได้รับการสืบทอดหลักการ วิธีการและประสบการณ์มาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง เป็นการถ่ายทอดเชื่อมโยงส่วนดีของอดีตมาปรับใช้ในปัจจุบันและอนาคต เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ภายในของชาวบ้านเอง (สามารถ จันทรสูรย์. 2553 : 41)

หากพิจารณาการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยการท่องเที่ยวทั้งแบบมวลชนและแบบยั่งยืน เห็นได้จากการจำแนกกิจกรรมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2556 ออกเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) กิจกรรมนอกสถานที่ (Outdoor Activities) ได้แก่ กีฬา การผจญภัย ชายหาด เกาะแก่ง วัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกอล์ฟ 2) กิจกรรมความสนใจเป็นพิเศษ (Special Interest Activities) ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การวิปัสสนาในศาสนาพุทธ การท่องเที่ยวแบบสัมผัสชนบท มวยไทย การอบรมการทำอาหารไทย และประสบการณ์การรักษาสุขภาพโดยวิธีธรรมชาติแบบไทย 3) กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อซื้อของที่ระลึก (Shopping) และ 4) กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อฝึกทำและรับประทานอาหารไทย (Thaifood & Thai Dinning) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2555 : 15)

ประเพณีในสังคมไทยในภูมิภาคต่าง ๆ มีเอกลักษณะเฉพาะท้องถิ่นที่น่าสนใจ แสดงออกซึ่งวิถีชีวิตตามสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง ตกทอดเป็นสมบัติอันมีค่าของแผ่นดินที่ติดตัวคนไทยมาช้านาน เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนในการท่องเที่ยว ทำให้ได้มาซึ่งรายได้มหาศาลจากการท่องเที่ยวในรูปแบบของการศึกษาวัฒนธรรมชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ “ประเพณี เทศกาลต่าง ๆ ในสังคมไทยสามารถดึงดูดคนในชาติให้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในพิธีกรรมของประเพณีที่สังคมได้จัดขึ้น นอกจากนั้นยังสามารถดึงดูดคนต่างชาติให้มาดู ศึกษาและท่องเที่ยวในเมืองไทยได้อีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าแต่ละจังหวัดของไทยมีการรณรงค์ส่งเสริมประเพณีของไทยแต่โบราณ แล้วปรับเปลี่ยนใหม่ให้มีความเหมาะสมสวยงาม เพื่อดึงดูดความสนใจของชาวต่างชาติให้มาเที่ยวชมจังหวัดของตนเอง ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก็ให้การสนับสนุนด้วย รัฐบาลไทยก็ให้ความสำคัญในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมอย่างจริงจัง” (พวงพกา ประเสริฐศิลป์. 2552 : 42)

เพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และแข่งขันได้ในตลาดโลก คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 ให้การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2552 มอบหมายให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดทำยุทธศาสตร์แผนงานฟื้นฟูวิกฤตการท่องเที่ยวระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งสอดรับกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ที่จะต้องจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ จึงได้จัดทำร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 เสนอต่อ

Mahasarakham University

ที่ประชุมคณะกรรมการ นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติพิจารณาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน และเพื่อเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพการแข่งขัน และให้เกิดการสร้างรายได้และกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับนี้จึงได้มุ่งเน้นการป้องกันแก้ไขผลกระทบด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศ ตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 โดยน้อมนำแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” และ“คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มาใช้ในการจัดทำแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบองค์รวมที่สร้างทั้งรายได้และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2555 : 12)

ภาคอีสาน เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติและภูมินิเวศโดยมีทั้งที่ราบลุ่ม ที่ราบและภูเขา เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณี มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น กูย เขมร บรู ไททรงดำ ผู้ไทย พวน ลาว จึงมีความหลากหลาย มีทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคม ซึ่งมีนัยสำคัญสะท้อนให้เห็นถึงรากเหง้าของความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันของผู้คนในบริบททางสังคมที่เกี่ยวร้อยสืบเนื่องกันจากสังคมในอดีตจวบจนปัจจุบันท่ามกลางกระแส “โลกาภิวัตน์” มีความต้องการสิ่งต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการดำรงชีพ แสวงหา “วัตถุหรือสินค้า”บริโภคโดยใช้สิ่งแลกเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ประเพณี ค่านิยม รสนิยม ตัวตน อัตลักษณ์ดั้งเดิมเปลี่ยนผ่านสู่การยอมรับวัฒนธรรมที่มีนัยสำคัญแสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมกับการบริโภคสินค้า หรือผลผลิตทางวัฒนธรรมกับผู้คนในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ คือ การแผ่อำนาจครอบงำเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งเป็นทุนสำคัญของปวงชน และของโลกโดยรวม (เสน่ห์ จามริก. 2551 : 19)

ผลสืบเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านวัฒนธรรม มีหลายลักษณะ คือ การกลายเป็นเนื้อเดียวกัน การแยกขั้วและการผสมผสาน ในส่วนของการผสมผสานเป็นผลจากการแลกเปลี่ยนหยิบยืม องค์ประกอบทางวัฒนธรรมจากแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ ในโลกสมัยปัจจุบันแตกต่างจากโลกในอดีต เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อิทธิพลของบรรษัทข้ามชาติและทุนนิยมบริโภคที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้บริโภค (พัฒนา กิติอาษา. 2552 : 53) กระบวนการโลกาภิวัตน์ส่งอิทธิพลต่อสังคมสมัยใหม่ให้มีรูปแบบเป็นสากล เช่น รัฐประชาชาติ กระบวนการเลือกตั้งผู้แทน กระบวนการผลิตแบบทุนนิยมอุตสาหกรรม และบริโภคนิยม เป็นต้น อย่างไรก็ตามการแพร่กระจายวัฒนธรรมสากลอันเป็นผลจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ กระตุ้นชาติพันธุ์ให้เกิดสำนึกในวัฒนธรรมซึ่งเป็นรากเหง้าของตน ทำให้เกิดกระบวนการทวิลักษณ์ทางชาติพันธุ์ขึ้นมา (สุรชัย หวันแก้ว. 2552 : 25) ภาคอีสานมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองผู้บริโภคและมีศักยภาพสูง 15 แห่ง ได้แก่พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม อุทยานแห่งชาติพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ฯลฯ และจากรายงานของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สรุปว่าแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายของแต่ละจังหวัดในภาคอีสานแบ่งตามระดับกลุ่มเป้าหมาย เช่น ระดับนานาชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี

Mahasarakham University

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ระดับประเทศ ได้แก่ พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ฯลฯ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2553 : 1 - 8)

ประเพณีในสังคมอีสาน ยังคงรูปแบบถือเป็นสัญลักษณ์ที่เด่นชัดไม่น้อยไปกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย เพราะคนอีสานนั้นยังยึดถือเอาแบบอย่างทางวัฒนธรรมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมาเป็นเวลานับร้อย ๆ ปี ด้วยวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ความยึดมั่นและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า สังคมอีสานยังคงรูปแบบและสาระของสังคมประเพณีที่สืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคนได้เด่นชัดกว่าสังคมอื่น ๆ ก็เพราะคนอีสานโดยเฉพาะกลุ่มไท – ลาว ยังยึดมั่นอยู่กับการประกอบพิธีกรรมและการมีกิจวัตรปฏิบัติตามธรรมเนียม ที่กำหนดไว้เป็นฮีตสิบสอง – คองสิบสี่ ดังที่กล่าวมา ประเพณีของคนอีสานส่วนใหญ่นั้น มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อาทิเช่น ประเพณีไหลเรือไฟที่จังหวัดนครพนม ประเพณีแห่ปราสาทผึ้งที่จังหวัดสกลนคร ประเพณีแห่เทียนพรรษาที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งต่างก็เป็นประเพณีที่แสดงออกซึ่งความเคารพบูชาต่อองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า นอกจากนี้ ยังมีประเพณีที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตท้องถิ่นของคนอีสานในจังหวัดต่าง ๆ สามารถนำมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้อีกด้วย เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร ประเพณีผีตาโขนจังหวัดเลย เป็นต้น ส่งผลให้ภาคอีสานมีศักยภาพสามารถจัดการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีเป็นจุดขายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ให้มาเที่ยวชมงานประเพณีในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคอีสาน ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมหาศาล (เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2550 : 69)

การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555 - 2559) ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความเชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ ให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการ โดยจุดเน้นด้านวัฒนธรรมคือ การนำทุนทางสังคม วัฒนธรรมที่มีศักยภาพ และความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน มุ่งพัฒนาเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งรวมพลังกันเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552 : 45 - 52)

ซึ่งทิศทางการพัฒนานี้มีความสอดคล้องกับความคิดเรื่องทุนทางวัฒนธรรม เป็นทุนที่มีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และพัฒนาประเทศชาติ โดยมีแนวคิดว่าวัฒนธรรมเป็นความรู้และเป็นศักดิ์ศรีของท้องถิ่น ในการพัฒนาควรให้เจ้าของวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ความน่าสนใจของวัฒนธรรมที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ เกิดจากการเดินทางเข้ามาในชุมชนท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ของกลุ่มคนต่างถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว ศึกษาวัฒนธรรม นอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมแล้ว ก็จะทำให้เกิดการสร้างรายได้ หรือการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจให้แก่คนในท้องถิ่นนั้น ๆ เนื่องมาจากการขายสินค้าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดที่จัดงานประเพณีได้อย่างยิ่งใหญ่ (ประเวศ วะสี. 2552 : 5)

ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของการพัฒนาบนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรม และเป็นโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

Mahasarakham University

ด้านการท่องเที่ยวให้เข้มแข็ง มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยว ประชาชนมีรายได้ กลยุทธ์การส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการค้า การลงทุน สนับสนุนงานวัฒนธรรมประเพณี ให้มีความยิ่งใหญ่ในระดับชาติ และระดับสากล ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีความเป็นมาที่ยาวนานราวหนึ่งศตวรรษมาแล้ว ซึ่งเรียกได้ว่าเทียนพรรษา และงานแห่เทียนพรรษาเป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ที่ผูกพันกับชีวิตวัฒนธรรม (Bio - Cultral) ของชาวจังหวัดอุบลราชธานี บนพื้นฐานความเชื่อที่มาจากหลักแนวคิดของพระพุทธศาสนา โดยวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนอีสาน และสัญลักษณ์ที่ส่งผลต่อคุณค่าทางจิตใจ เพราะเทียนไม่เพียงแต่ให้แสงสว่าง แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความสว่างไสว ความเจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้วัฒนธรรมยังมีหน้าที่ ในการตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ซึ่งประเพณีแห่เทียนพรรษาในบทบาทของวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งหนึ่ง ที่กลุ่มคนในสังคมคิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการทั้งด้านจิตใจ และสัญลักษณ์แทนความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา และยังมีหน้าที่ในการสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน เสริมสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการจัดงานประเพณีแห่เทียน (บำเพ็ญ ณ อุบล. 2550 : 11)

ความสำคัญของประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีความเลิศล้ำเลอค่ามายาวนานเหนือจังหวัดอื่นใดนั้น เนื่องด้วยอุบลราชธานีเป็นเมืองแห่งพุทธศาสนาที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย มีพระสงฆ์ชั้นสมเด็จถึง 4 องค์ และมีพระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในสายคันถธุระและสายวิปัสสนากรรมฐาน ชาวอุบลราชธานีเป็นผู้มีใจเป็นกุศล ใฝ่ธรรม และมีความเชื่อว่าการถวายเทียนพรรษาเป็นผลให้บังเกิดความเฉลียวฉลาด มีปัญญาเฉียบแหลม กอรปกับอุบลราชธานี ตั้งเมืองที่ดงอู่ผึ้ง ซึ่งมีแหล่งทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา คือ รวงผึ้งที่อุดมสมบูรณ์ สำนักพระราชวังได้นำขี้ผึ้งจากจังหวัดอุบลราชธานีไปทำเทียนพระราชทาน นอกจากนี้ ชาวอุบลราชธานีให้ความใส่ใจและพิถีพิถันในการถวายสิ่งใด ๆ แด่พระรัตนตรัย จะต้องมีความสวย งดงามเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส ดังผญาสุภาษิตโบราณที่ว่า “แนวได๋ถวาย (ถวย) เจ้าหัว ต้องให้งาม เฮาสิได้งามนำเผิ่น” หมายความว่า สิ่งใดที่ถวายให้พระสงฆ์ ต้องเป็นสิ่งที่งามที่สุด จะได้งามทั้งกายและใจและประการสำคัญ คือ อุบลราชธานี มีช่างฝีมือด้านศิลปะมากมาย ทำให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจง

รูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความยิ่งใหญ่มากขึ้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในช่วงเทศกาลเป็นจำนวนมากมายมหาศาล ส่งผลให้เศรษฐกิจของจังหวัดดีขึ้น กิจกรรมหลักในงาน คือ การประกวดขบวนแห่ การประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียน และการประกวดต้นเทียน มีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการให้คะแนนในการประกวดที่รัดกุม และเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการจัดงาน 3 วัน วันแรกเป็นวันขึ้น 14 – 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เปิดงาน วันที่ 2 รวมต้นเทียน ประกวดต้นเทียน และประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียน ในช่วงเวลากลางคืน และวันที่ 3 เป็นพิธีแห่เทียนพรรษาและประกวดขบวนแห่ ในการจัดงานที่ผ่านมาแต่ละครั้งจังหวัดอุบลราชธานีได้พิจารณารูปแบบการจัดงานให้มีความสอดคล้องกับงานพิธีสำคัญของจังหวัดและของชาติ เพื่อให้เหมาะสมและเป็นการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ พบว่าต้นทุนทางวัฒนธรรมในงานแห่เทียนพรรษาเป็นต้นทุนที่

Mahasarakham University

เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ซึ่งในงานวิจัยของ อังกูล สมคะเนย์ (2553 : 1) ให้มุมมองถึงผลผลิตของการจัดงานว่า มีการนำเทคโนโลยีมาแทนวัตถุดิบในธรรมชาติ เกิดส่วนต่าง ๆ ของรายรับ รายจ่ายเป็นจำนวนมาก เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ เกิดสัญลักษณ์ใหม่ของจังหวัดอุบลราชธานี เกิดแนวคิดเรื่องการลงทุนกลายเป็นพื้นฐานสำคัญในงานแห่เทียนพรรษา ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญเปลี่ยนแปลงไป เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในการจัดงาน รัฐโดยกลุ่มข้าราชการมีบทบาทสูงสุดในการลงทุนทางวัฒนธรรมแห่เทียนพรรษาพร้อมกับความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กับกลุ่มเอกชน และยังพบว่าประชาชนยังไม่มีบทบาทในการจัดงานมากนัก ในปี 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ประเมินผลการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบลราชธานี ” พบว่า การจัดงานยังต้องมีการปรับปรุงด้านความสะอาด สถานที่จอดรถ การแบ่งพื้นที่จัดงาน การจราจร ห้องน้ำ เพิ่มระยะเวลาการจัดงาน การรักษาความปลอดภัย เพิ่มจำนวนจุดบริการน้ำดื่ม จำนวนถังขยะ เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก สถานที่นั่งชม แสงสว่างตอนกลางคืน จุดบริการนักท่องเที่ยว การแสดงการละเล่นพื้นเมือง และราคาบัตรที่นั่งชมขบวนต้นเทียน นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐาน เช่น งานวิจัยของ สมัชชา เจียรณัย (2551 : 1 - 2) และประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2550 : 2) ชี้ให้เห็นว่าความน่าสนใจทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยว คือ เอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ส่วนสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีสถานที่จอดรถ คนในท้องถิ่นไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ ไม่มีที่นั่งพักผ่อน และห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ผลการศึกษาของ ทรงคุณ จันทจร (2549 : 1) และเปรมจิต พรหมสาระเมธี (2553 : 1) ชี้ให้เห็นว่า ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การผสมผสานกันของชนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ จนเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของชุมชน การสืบทอดดำรงรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ปัญหาอุปสรรคที่ต้องพัฒนา ได้แก่ พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวและศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเป็นผู้มีบทบาท และมีหน้าที่เป็นกรรมการดำเนินงานร่วมรับผิดชอบการบริหารจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้เล็งเห็นความสำคัญความเป็นมาที่ยาวนาน ความยิ่งใหญ่ของประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนงานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และสาเหตุปัญหาที่ได้พบในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยได้มุ่งเน้นเพื่อให้ทราบถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานประเพณีเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี การบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดแสดงและการอนุรักษ์เทียนพรรษา องค์ประกอบของขบวนแห่เทียนพรรษา การแก้ปัญหาการจราจร การจัดศูนย์การเรียนรู้เพื่อการถ่ายทอดเทคนิควิธีการทำเทียน การรักษาความปลอดภัย การวางแผนผังเส้นทางขบวนแห่ต้นเทียนและขบวนฟ้อนรำ รูปแบบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา การจัดทำโปรแกรมประยุกต์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาทางอินเตอร์เน็ต หรือ แอปพลิเคชั่น (Application Software) เพื่อเป็นฐานข้อมูล (Web Browser) เพื่อการ

Mahasarakham University

อนุรักษ์และการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำเสนอเผยแพร่ทั่วโลกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

คำถามการวิจัย

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีความเป็นมาอย่างไร เกิดประโยชน์ต่อจังหวัดอุบลราชธานีได้อย่างไรบ้าง และมีผลต่อความเชื่อในด้านใดบ้าง
2. การบริหารจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี อย่างเหมาะสมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และการสนับสนุนการจัดงานของทุกภาคส่วน จะต้องใช้วิธีการอย่างไรบ้าง
3. รูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี มีแนวทางใหม่ที่สามารถทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวได้อย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านความเชื่อ พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวจังหวัดอุบลราชธานี
2. ผลการวิจัยจะได้ใช้เป็นแนวทางให้ จังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลนครอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี คุ้มวัด สถานศึกษา กลุ่มผู้ประกอบการโรงแรม กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหาร การขนส่ง ศูนย์การค้า ได้ใช้ดำเนินการในการบริหารจัดการที่มีความเหมาะต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
3. ผลการวิจัยจะทำให้ จังหวัดอุบลราชธานี หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้มีความยั่งยืน สามารถแข่งขันกับจังหวัดอื่น ๆ ได้

Mahasarakham University

4. ผลการวิจัยก่อให้เกิดแนวทางการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างหลากหลายรูปแบบ มีความรวดเร็ว ทันต่อยุคสมัย สามารถแพร่กระจายไปทั่วโลก และพบแนวทางการพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เกิดความเชื่อมั่นต่อนักท่องเที่ยวยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประเพณีแห่เทียนพรรษา หมายถึง กิจกรรมที่จังหวัดอุบลราชธานี จัดขึ้นเนื่องในเทศกาลวันเข้าพรรษา หรือบุญเดือนแปด มีการจัดทำต้นเทียน ตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ต้นเทียนมี 3 ประเภท คือ ประเภทต้นเทียนมัดรวมติดลาย หรือเทียนโบราณ ประเภทต้นเทียนพรรษาติดพิมพ์ และประเภทต้นเทียนพรรษาแกะสลัก โดยเน้นความงามทางศิลปะของภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

การจัดการที่เหมาะสม หมายถึง การบริหารจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี พ.ศ. 2556 ชื่องาน “112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบล ยลพุทธศิลป์ ถิ่นไทยดี” อย่างเหมาะสมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

รูปแบบการอนุรักษ์ หมายถึง วิธีการสร้างความตระหนักด้วยกระบวนการทางวัฒนธรรม การสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษา การรักษางานประเพณีแห่เทียนพรรษาไว้ การป้องกันการสูญเสียศิลปะการทำเทียนพรรษา และการจัดการความรู้ของประเพณี และพระพุทธศาสนาเพื่อสงวนไว้ให้ยั่งยืนสืบไป

รูปแบบการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมแสวงหาความร่วมมือและการสนับสนุนกับคนหมู่มาก การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน หรือองค์กร และกลุ่มประชาชนเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจอันถูกต้องในการที่จะสร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความร่วมมือตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การจัดทำแอปพลิเคชัน การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ การใช้สื่ออินเตอร์เน็ต หรือการผลิตสื่ออื่น ๆ ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบราชธานี

การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิต ศิลปะแขนงต่าง ๆ สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประเพณีศาสนา เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่เกี่ยวเนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เช่น วัด แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาหาร และแหล่งซื้อสินค้า เป็นต้น

ภาครัฐ (Public Sector) หมายถึง องค์ประกอบของสถาบันการปกครอง และหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานราชการที่สังกัดกระทรวงต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวและกีฬา สถาบันการศึกษาภายในจังหวัดอุบลราชธานี

ภาคเอกชน หมายถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาภาคธุรกิจเอกชน เช่น หอการค้า ธนาคาร บริษัททัวร์และการขนส่ง สายการบิน ผู้ประกอบการด้านอาหาร การโรงแรม และรีสอร์ท ห้างสรรพสินค้า และศูนย์การค้า ของจังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ชุมชน หมายถึง อาณาบริเวณหรืออาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแน่นอน หรือท้องที่หรือในเมือง มีอาณาบริเวณมากพอสมควร มีประชาชนจำนวนหนึ่ง อาศัยอยู่รวมกัน มีจารีตประเพณี มีความคิดเห็น และความเชื่อไปในทางเดียวกัน หรือมีส่วนสำคัญของชีวิตทั่ว ๆ ไปอย่างเดียวกัน หรือภายใต้กฎหมายเดียวกัน หรือมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ คล้าย ๆ กัน ซึ่งหมายถึงมีความคล้ายคลึงกันหรือมีการกระทำอย่างเดียวกัน

แอปพลิเคชั่น (Application) หมายถึง โปรแกรมประยุกต์ หรือ ซอฟต์แวร์แอปพลิเคชั่น (Application Software) หรือเว็บไซต์ https://sites.google.com/site ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

การท่องเที่ยวสะอาด (Green Tourism) หมายถึง การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาบุคลากรให้มีความสมดุลในการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสมต่อภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่นของการท่องเที่ยว ซึ่งควรจะนำมาใช้ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2557

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาองค์ความรู้ของประเพณีแห่เทียนพรรษา สาระสำคัญของประเพณีแห่เทียนพรรษา ได้แก่ การทำต้นเทียน 3 ประเภท คือ 1) ประเภทต้นเทียนพรรษามัดรวมติดลายหรือเทียนโบราณ 2) ประเภทต้นเทียนพรรษาติดพิมพ์ 3) ประเภทต้นเทียนพรรษาแกะสลัก โดยมีองค์กรหลักในการดำเนินการเตรียมงาน 3 องค์กร ที่ทำหน้าที่ผลักดันให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีบรรลุความสำเร็จ ได้แก่ 1) ภาครัฐ 2) เอกชน และ 3) ชุมชน ตามกรอบการวิเคราะห์การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งได้แก่ 1) การวางแผนเตรียมงานการจัดทำต้นเทียน ประกอบด้วย หลัก 4 M คือ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีการ (Method) 2) การจัดการแห่ต้นเทียน ประกอบด้วย พิธีเปิดงานรถต้นเทียนพระราชทาน ขบวนกองเกียรติยศ รถต้นเทียนพรรษา ขบวนฟ้อนรำ ท่ารำ ดนตรีประกอบการฟ้อนรำ การจราจร และการรักษาความปลอดภัย 3) การแสดงสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประกอบด้วย การแสดงประกอบแสง สี เสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน การประกวดนางงามเทียนพรรษา ถนนสายเทียนสายธรรม และการแสดงประกอบอื่น ๆ โดยสามารถวิเคราะห์การบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สถานการณ์จัดการประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวไทย และต่างประเทศ สถานะทางการเงิน รูปแบบการจัดการ การจัดทำโปรแกรมประยุกต์ หรือ ซอฟต์แวร์แอปพลิเคชั่น (Application Software) เพื่อเป็นฐานข้อมูล (Web Browser) การนำเสนอข้อมูลงานวิจัยเรื่องเทียนพรรษาในประเด็นการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ในระบบอินเตอร์เน็ต (Internet) และการมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดอุบลราชธานีต่องานแห่เทียนพรรษาในปัจจุบัน โดยศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว ได้ใช้ทฤษฎีต่าง ๆ

Mahasarakham University

ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นมาใช้ในการมองปัญญา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งจากจุดหมายและคำถามในการวิจัย มีกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการวิจัยให้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ดังนี้

ในคำถามการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีความเป็นมาอย่างไร เกิดประโยชน์ต่อจังหวัดอุบลราชธานีได้อย่างไรบ้าง และมีผลต่อความเชื่อในด้านใดบ้าง ผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม และทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการอธิบายในคำถามการวิจัยข้อ 2 ที่ว่า การบริหารจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี อย่างเหมาะสมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และการสนับสนุนการจัดงานของทุกภาคส่วนจะต้องใช้วิธีการอย่างไร ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการและแนวคิดนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรมเป็นแนวทางในการอธิบาย

ในคำถามการวิจัยข้อ 3 ที่ว่า รูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาและรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี มีแนวทางใหม่ที่สามารถทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวได้อย่างไร

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ดังภาพประกอบ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

Mahasarakham University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐเอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา
2. ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น
3. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
4. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง
   - 4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559
   - 4.2 แผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559
   - 4.3 แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2553 – 2556
   - 4.4 แผนพัฒนาเทศบาลนครอุบลราชธานี
   - 4.5 การอนุรักษ์และการจัดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกับองค์กรภาครัฐเอกชนและชุมชน
   - 4.6 แนวนโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและด้านวัฒนธรรมของรัฐบาล
5. บริบทพื้นที่ในการศึกษาวิจัย
6. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
   - 6.1 แนวคิด
   - 6.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
   - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา

1. ประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่เทียนพรรษา (ธวัช ปุณโณทก. 2542 : 29 - 46)

1.1 กำเนิดเทียนพรรษา

ศาสนา พราหมณ์ ฮินดู นับถือวัวเพราะถือว่าวัวเป็นพาหนะของพระอิศวร เมื่อวัวตายจะเอาไขจากวัวมาทำเป็นน้ำมัน เพื่อจุดบูชาพระผู้เป็นเจ้าที่ตนเคารพ แต่ชาวพุทธซึ่งนับถือศาสนาพุทธ จะทำเทียนเพื่อจุดบูชาพระรัตนตรัยโดยการเอารังผึ้งร้างมาต้มเอาขี้ผึ้งแล้วฟั่นเป็นเทียนเล่มเล็ก ๆ มีความยาวตามต้องการ เช่น ยาวเป็นคืบหรือเป็นศอก แล้วใช้จุดบูชาพระเทียนพรรษาเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ชาวพุทธจะยึดถือเป็นประเพณีนำเทียนไปถวายพระภิกษุในเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อปรารถนาให้ตนเองเป็นผู้เฉลียวฉลาดมีไหวพริบ ประดุจแสงสว่างของดวงเทียน การทำและแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีวันเข้าพรรษาของชาวพุทธที่ได้กระทำต่อเนื่องกันมาแต่พุทธกาล โดยมี

Mahasarakham University

วัตถุประสงค์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา มีเรื่องเล่าว่า ในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เสด็จจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าเลไลย์ เพื่อหาความสงบในป่าแห่งหนึ่ง ได้มีพญาช้างสาร และพญาวานรแสนรู้ สืบทราบว่าพระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประทับแรม จึงชวนกันไปเป็นผู้อุปัฏฐาก โดยพญาช้างเป็นผู้หาน้ำดื่มน้ำใช้ ส่วนพญาวานรเป็นผู้หารังผึ้งมาถวาย ต่อมาพญาวานรเกิดพลาดพลั้งพลัดตกต้นไม้ตาย แต่ด้วยอานิสงส์ที่ได้ทำไว้กับพระพุทธเจ้า จึงได้เกิดเป็นพระพรหมอยู่บนสวรรค์ อีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า พระอนุรุทธสาวกของพระพุทธเจ้า ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดหลักแหลม รู้พระธรรมวินัยอย่างแตกฉาน ก็เพราะในชาติปางก่อนเคยถวายแสงประทีปเป็นทาน ดังนั้นพุทธศาสนิกชนผู้ใฝ่บุญกุศล จึงได้ยึดถือเป็นประเพณีนำเทียนไปถวายแด่พระภิกษุในเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อปรารถนาให้ตนเองเป็นผู้เฉลียวฉลาดมีไหวพริบประดุจขี้ผึ้งที่ใช้ทำเทียน ซึ่งได้จากรังผึ้ง (อีสานเรียกว่าเรียงผึ้ง)โดยนำมาต้มเป็นงบคล้ายน้ำอ้อย บางทีดัดแปลงเป็นเลา (เหมือนต้นอ้อย หรือลำไม้ไผ่) หรือรูปเหลี่ยมส่วนการตกแต่ง ใช้วัสดุจำพวกเชือกย้อมสี กระดาษที่ตัดเจาะเป็นรูปตามถนัดพันรอบต้นเป็นเปลาะ ๆ

1.2 ประเพณีเข้าพรรษา

เป็นพุทธบัญญัติซึ่งพระภิกษุทุกรูปจะต้องปฏิบัติตาม หมายถึง การอธิษฐานอยู่ประจำในวัด หรือเสนาสนะที่คุ้มแดดคุ้มฝนได้แห่งหนึ่ง ไม่ไปค้างแรมในที่อื่น และที่ไม่เที่ยวจาริกไปยังสถานที่ต่าง ๆ เว้นแต่มีกิจจำเป็น ในช่วงจำพรรษาจะอยู่ในช่วงฤดูฝนคือแรม 1 ค่ำเดือน 8 ถึง 15 ค่ำเดือน 11 ของทุกปี ตลอด 3 เดือนในฤดูฝน หากมีเหตุไม่สามารถเข้าพรรษาในเวลาได้ ก็ให้เลื่อนเป็นแรม 1 ค่ำเดือน 9 และไปสิ้นสุดที่วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 เรียกว่า วันเข้าพรรษาหลัง (ปัจฉิมพรรษา)

1.3 ความสำคัญของวันเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษามีความสำคัญต่อพุทธศาสนิกชนและเป็นวันสำคัญของพระพุทธศาสนาด้วยเหตุผลดังนี้

1.3.1 พระภิกษุจะหยุดจาริกไปยังสถานที่อื่น ๆ แต่จะเข้าพักอยู่ประจำในวัดแห่งเดียวตามพุทธบัญญัติ

1.3.2 การที่พระภิกษุอยู่ประจำที่นาน ๆ ย่อมมีโอกาสได้สงเคราะห์กุลบุตรที่ประสงค์จะอุปสมบทเพื่อศึกษาพระธรรมวินัยและสงเคราะห์พุทธบริษัททั่วไป

1.3.3 เป็นเทศกาลที่พระพุทธศาสนิกชนงดเว้นอบายมุขและความชั่วต่าง ๆ เช่น การดื่มสุราสิ่งเสพติด และการเที่ยวเตร่เฮฮา เป็นต้น

1.3.4 นอกจากเป็นเทศกาลที่พุทธศาสนิกชนงดเว้นอบายมุขและความชั่วต่าง ๆ ในช่วงเวลาพรรษา พุทธศาสนิกชนทั่วไปจะบำเพ็ญทาน รักษาศีลฟังธรรม และเจริญภาวนามากขึ้น

1.4 ประวัติวันเข้าพรรษา และความเป็นมาของวันเข้าพรรษา

1.4.1 ส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เมื่อครั้งที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ ณ วัดเวฬุวัน เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ มีเหตุการณ์เกิดขึ้น คือ พวกชาวบ้านกลุ่มหนึ่งพากันกล่าวตำหนิพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาว่าช่างไม่รู้จักกาลเวลาเสียเลยพากันจาริกไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดยั้งแม้ในระหว่างฤดูฝน บางครั้งก็ไปเหยียบข้าวกล้าของชาวนาเสียหาย ขณะที่พวกนิครนถ์ นักบวชในศาสนาอื่นและฝูงนกยังหยุดพักผ่อนไม่ท่องเที่ยวไปในฤดูฝนเช่นนี้ เรื่องนี้ทราบถึงพระพุทธเจ้าในกาลต่อมา พระองค์จึงทรงรับสั่งให้พระสงฆ์ประชุมพร้อมกัน ตรัสถามจนได้ความเป็นจริงแล้วจึงทรงบัญญัติ

Mahasarakham University

เรื่องการเข้าพรรษาไว้ว่าอนุชานามิ ภิกขะเว อุปะคันตุง แปลว่า “ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตให้พวกเธออยู่จำพรรษา” พระสงฆ์ที่เข้าจำนำพรรษาแล้วจะไปค้างแรมที่อื่นไม่ได้ แต่หากมีกรณีจำเป็น 4 ประการต่อไปนี้ ภิกษุผู้อยู่พรรษาสามารถไปค้างที่อื่นได้โดยไม่ถือว่าเป็นการขาดพรรษา แต่ต้องกลับมาภายในระยะเวลา 7 วัน คือ

1.4.1.1 ไปรักษาพยาบาลภิกษุ หรือบิดามารดาที่เจ็บป่วย

1.4.1.2 ไประงับไม่ให้ภิกษุสึก

1.4.1.3 ไปเพื่อธุระของสงฆ์

1.4.1.4 ทายกนิมนต์ไปฉลองศรัทธาในการบำเพ็ญกุศลของเขา

1.4.2 การถือปฏิบัติวันเข้าพรรษาในประเทศไทย สมัยก่อนประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จะเริ่มทำไร่ทำนาปักดำข้าวกล้าก่อนพรรษา พอพระสงฆ์เข้าพรรษาก็จะเสร็จงานในไร่นา ย่อมมีเวลาว่างมาก ประกอบกับการคมนาคมไปมาระหว่างสถานที่ต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยสะดวก เนื่องจากฝนตกชุกและน้ำขึ้นเจิ่งนองเต็มแม่น้ำลำคลองทั่วไปชาวบ้านจึงถือโอกาสเข้าวัดถวายทาน รักษาศีล ฟังธรรม และเจริญภาวนาเพิ่มพูนบุญกุศลกันมากขึ้น ดังนั้น เมื่อถึงวันเข้าพรรษา พุทธศาสนิกชนก็จะพากันหาอาหารทั้งคาวหวาน ผลไม้ และเครื่องอุปโภคที่จำเป็นแก่สมณะนำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ใกล้บ้านตน พระภิกษุสงฆ์แนะนำสั่งสอนให้เกิดศรัทธาในการปฏิบัติ ตามหลักทาน ศีล และภาวนา และความไม่ประมาทในการประกอบคุณความดีอื่น ๆ ตามประวัติศาสตร์พุทธศาสนิกชนชาวไทย ได้เริ่มบำเพ็ญกุศลเนื่องในเทศกาลเข้าพรรษานี้ ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ดังข้อความในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่า “พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ทั้งท่วยปั่วท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขันทั้งสิ้นทั้งหลายทั้งหญิงทั้งชายฝูงท่วยมีศรัทธาในพุทธศาสน์ มักทรงศีล เมื่อพรรษาทุกคน”

นอกจากการรักษาศีลแล้ว พุทธศาสนิกชนไทย ในสมัยสุโขทัยนั้นยังได้บำเพ็ญกุศลอื่น ๆ ดังรายละเอียดปรากฏอยู่ในหนังสือ นางนพมาศ พอสรุปได้ดังนี้

เมื่อถึงเดือน 8 ก็มีพระราชพิธีอาษาฒมาส พระภิกษุสงฆ์ทุกรูป จะได้เข้าจำพรรษา ในพระอารามต่าง ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีรับสั่งให้จัดแจงเสนาสนะถวาย พร้อมทั้งบริขารอันควรแก่สมณะบริโภค เช่น เตียงตั่ง เสื่อสาด ผ้าจำนำพรรษา อาหารหวานคาว ยารักษาโรค และธูปเทียนจำนำพรรษา เพื่อบูชาพระรัตนตรัยในพระอารามหลวงทั่วราชอาณาจักร แม้ชาวเมืองสุโขทัย ก็บำเพ็ญกุศลเช่นนี้ในวัดประจำตระกูลของตน

1.5 อานิสงส์แห่งการจำพรรษา เมื่อพระภิกษุอยู่จำพรรษาครบ 3 เดือนได้ปวารณาแล้ว ย่อมจะได้รับอานิสงส์แห่งการจำพรรษา 5 อย่าง ตลอด 1 เดือนนับแต่วันออกพรรษาเป็นต้นไป คือ

1.5.1 เที่ยวจาริกไปโดยไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ 6 แห่งอเจลกวรรค ปาจิตตีย์กัณฑ์

1.5.2 เที่ยวจาริกไปโดยไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบสำรับ

1.5.3 ฉันคณะโภชน์และปรัมปรโภชน์ได้

1.5.4 เก็บอติเรกจีวรได้ตามปรารถนา

1.5.5 จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้นเป็นของพวกเธอและยังได้โอกาสเพื่อที่จะกรานกฐิน และได้รับอานิสงส์พรรษาทั้ง 5 นั้น เพิ่มออกไปอีก 4 เดือน ในฤดูหนาว คือตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 12 ไปจนถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 อีกด้วย

Mahasarakham University

1.6 พิธีทางศาสนา การบำเพ็ญกุศลเนื่องในเทศกาลเข้าพรรษานี้ยังมีประเพณีสำคัญอยู่ 2 ประเพณีควรนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ ดังนี้

1.6.1 ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีนี้คงเกิดขึ้นจากความจำเป็นที่ว่าสมัยก่อนยังไม่มีไฟฟ้าใช้กันดังปัจจุบัน เมื่อพระสงฆ์จำพรรษารวมกันมาก ๆ ก็จำต้องปฏิบัติกิจวัตร เช่น การทำวัตรสวดมนต์เช้ามืดและตอนพลบค่ำ การศึกษาพระปริยัติธรรม กิจกรรมเหล่านี้ล้วนต้องการแสงสว่างโดยเฉพาะ แสงสว่างจากเทียนที่พระสงฆ์จุดบูชาพระรัตนตรัย และเพื่อต้องการใช้แสงสว่างโดยตรงด้วยเหตุนี้พุทธศาสนิกชนจึงนิยมหล่อเทียนต้นใหญ่ กะว่าจะจุดได้ตลอดเวลา 3 เดือนไปถวายพระภิกษุในวัดใกล้ ๆ บ้านเป็นพุทธบูชา เทียนดังกล่าวเรียกว่าเทียนจำนำพรรษาก่อนจะนำเทียนไปถวายนี้ ชาวบ้านมักจัดเป็นขบวนแห่แหนกันไปอย่างเอิกเกริกสนุกสนานเรียกว่าประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษาดังขอสรุปเนื้อหาจากหนังสือนางนพมาศ ดังนี้

เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ ทั้งทหารบกและทหารเรือก็จัดขบวนแห่เทียนจำนำพรรษาทั้งใส่คานหาบไปและลงเรือประดิษฐานอยู่ในบุษบกทองคำประดับธงทิว ตีกลอง เป่าแตรสังข์ แห่ไปครั้นถึงพระอารามแล้วก็ยกต้นเทียนนั้นเข้าไปถวายในพระอุโบสถหอพระธรรม และพระวิหารจุดตามให้สว่างไสวในที่นั้น ๆ ตลอด 3 เดือน ดังนี้ทุกพระอาราม ในวัดราษฎร์ทั้งหลาย ก็มีพิธีทำนองนี้ทั่วพระราชอาณาจักร ปัจจุบัน ประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษานี้ยังถือปฏิบัติกันอยู่ทั่วไป บางจังหวัด เช่น อุบลราชธานี ถือให้เป็นประเพณีเด่นประจำจังหวัดตนได้จัดประดับตกแต่งต้นเทียนใหญ่ ๆ มีการประกวดแข่งขันแล้วแห่แหนไปถวายตามวัดต่าง ๆ

1.6.2 ประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน การถวายผ้าอาบน้ำฝนนี้ เกิดขึ้นแต่สมัยพุทธกาล คือ มหาอุบาสิกา ชื่อว่าวิสาขา ได้ทูลของพระบรมพุทธานุญาตให้พระสงฆ์ ได้มีผ้าอาบน้ำสำหรับผลัดเปลี่ยนเวลาสรงน้ำฝนระหว่างฤดูฝน นางวิสาขาจึงเป็นสตรีคนแรกที่ได้ถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระสงฆ์ ด้วยเหตุนี้ เมื่อถึงวันเข้าพรรษา พุทธศาสนิกชน ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยราชธานี จึงนิยมนำผ้าอาบน้ำฝนไปถวายพระสงฆ์ผู้จะอยู่พรรษา พร้อมกับอาหารและเครื่องใช้ที่จำเป็นต่าง ๆ แม้ในปัจจุบันพุทธศาสนิกชนไทยก็คงยังปฏิบัติกิจกรรม อย่างนี้อยู่บางวัดมีการแจกฎีกานัดเวลา ประกอบพิธีถวายผ้าอาบน้ำฝน (วัสสิกสาฎก) หรือ ผ้าจำนำพรรษาและเครื่องใช้อื่น ๆ ณ ศาลาบำเพ็ญกุศลของวัดใกล้บ้าน

2. ประเพณีแห่เทียนพรรษาในพื้นที่ภาคอีสานที่สำคัญ (กังวาน ธรรมแสง. 2556 : 4 - 15)

2.1 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติความเป็นมาประเพณีแห่เทียนพรรษา

ก่อนสมัยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการเมืองอุบล ชาวอุบลยังไม่มีการหล่อเทียนและแห่เทียนเช่นปัจจุบัน ชาวบ้านจะฟั่นเทียนยาวรอบศีรษะนำไปถวายพระเพื่อจุดบูชาจำพรรษา พร้อมทั้งหาน้ำมัน เครื่องไทยทาน และผ้าอาบน้ำฝนไปถวายพระ ครั้นในสมัยกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้เป็นผู้สำเร็จราชการที่เมืองอุบลซึ่งในครั้งนั้นได้มีการจัดขบวนแห่บั้งไฟขึ้นที่วัดกลาง โดยมีชาวบ้านเข้าร่วมขบวนแห่เป็นจำนวนมาก ซึ่งในการจัดขบวนแห่ในครั้งนั้น ได้มีการทำร้ายร่างกายกันจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ดังนั้นเมื่อทราบถึงเสด็จในกรม จึงทรงเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีขอให้เลิกการแห่บั้งไฟตั้งแต่บัดนั้น โดยให้เปลี่ยนมาเป็นการแห่เทียนแทน

Mahasarakham University

การแห่เทียนแต่เดิมไม่ได้ใหญ่โตเช่นปัจจุบัน เพียงแต่ชาวบ้านร่วมกันบริจาคเทียน แล้วนำเทียนมาติดกับลำไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ตามรอยต่อ หากระดาษจังโก (กระดาษสีเงินสีทอง) ตัดเป็นลายฟันปลาติดปิดรอยต่อ เสร็จแล้วนำต้นเทียนไปมัดติดกับปี๊บน้ำมันก๊าด ฐานของต้นเทียนใช้ไม้ตีเป็นแผ่นเรียบ หรือทำสูงขึ้นเป็นชั้น ๆ ติดกระดาษ เสร็จแล้วมีการแห่นำไปถวายวัดซึ่งพาหนะที่ใช้ในสมัยนั้นนิยมใช้เกวียนหรือล้อเลื่อนที่ใช้วัวหรือคนลากจูง ถ้าเป็นวัวก็มักจะมีการตกแต่งบริเวณรอบเขา รอบคอ และข้อเท้าด้วยกระดาษสี เกราะ หรือกระพรวน ส่วนขบวนแห่ของชาวบ้านก็จะมีฆ้อง กลอง กรับ และการฟ้อนรำเป็นไปด้วยความสนุกสนาน

ต่อมาการทำเทียนได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ถึงขั้นใช้การหล่อดอกจากผ้าพิมพ์ที่เป็นลายง่าย ๆ เช่น ประจำยาม กระจัง ตาอ้อย บัวคว่ำ บัวหงาย ก้ามปู กรุยเชิง หน้าขบ ฯลฯ โดยนำไปติดที่ลำต้นเทียนซึ่งช่างฝีมือคนแรกที่เป็นผู้เริ่ม คือ นายโพธิ์ ส่งศรี ต่อมา นายสงวน คูณผล ช่างฝีมืออีกผู้หนึ่งได้นำวิธีการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ และประดับฐานต้นเทียนด้วยรูปปั้นสัตว์ และลายไม้ฉลุทำให้ดูสวยงามมากขึ้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2495 ประชาชนเริ่มให้ความสนใจและเห็นความสำคัญในการทำและแห่เทียนพรรษามากขึ้น เมื่อทางจังหวัดได้ส่งเสริมให้งานเข้าพรรษาเป็นงานประเพณีประจำปีแล้วก็ตาม แต่ต้นเทียนในขณะนั้นก็ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ยังมีการจัดทำประเภทของเทียนพรรษาอยู่ 2 ประเภทด้วยกัน คือ ประเภทมัดเทียนรวมกันแล้วติดกระดาษสี และประเภทพิมพ์ลายติดลำต้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2497 ช่างฝีมือรุ่นเยาว์ อันได้แก่ นายอารีย์ สินสวัสดิ์ นายประดับ ก้อนแก้ว ได้พัฒนาวิธีการทำขึ้นใหม่ โดยใช้ปูนโปสเตอร์แกะแม่พิมพ์เป็นลายต่าง ๆ แล้วหล่อด้วยเทียนออกมาเป็นดอก ซึ่งขี้ผึ้งที่ใช้หล่อดอกจะใช้คนละสีกับลำต้น จึงทำให้มองเห็นส่วนลึกของลายได้อย่างชัดเจน

ประมาณปี พ.ศ. 2500 มีการจัดงานกึ่งพุทธกาลทั่วประเทศ งานด้านศาสนาจึงเฟื่องฟูมาก การแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการสนับสนุนให้จัดอย่างยิ่งใหญ่มากขึ้นทั้งด้านจัดขบวนแห่ และการจัดหาสาวงามสำหรับต้นเทียน

ในปี พ.ศ. 2509 นายคำหมา แสงงาม ได้คิดวิธีทำเทียนขึ้นมาใหม่โดยใช้วิธีแกะสลักลงบนต้นเทียน ซึ่งนับว่าเป็นวิธีทำเทียนที่ต้องใช้ฝีมือเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งช่างแกะสลักเทียนยุคหลังที่มีชื่อเสียง ได้แก่ นายอุส่าห์ จันทรวิจิตร และนายสมัย จันทรวิจิตร เป็นต้น

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีทางพระพุทธศาสนาของชาวอุบลฯ ซึ่งมีความเจริญในพระพุทธศาสนา เป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่ยาวนาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 และแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา จัดให้มีขึ้นทุกปี ชาวอุบลราชธานีได้ทำต้นเทียนประกวดประชันความวิจิตรบรรจงกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2470 จนเมื่อ พ.ศ. 2520 จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดงานสัปดาห์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ สถานที่จัดงาน คือ บริเวณทุ่งศรีเมือง มีการประกวดต้นเทียน 2 ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์และแกะสลัก โดยขบวนแห่จากคุ้มวัดต่าง ๆ จะเคลื่อนขบวนจากหน้าวัดศรีอุบลรัตนารามไปตามถนนอุปราชและถนนชยางกรู สิ้นสุดขบวนที่ทุ่งศรีเมือง กลางคืนจะมีการสมโภชต้นเทียนเป็นแสงไฟต้องลำเทียนงามอร่ามไปทั้งงาน ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมางานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีชื่องานแต่ละปี ดังนี้

Mahasarakham University

ปี พ.ศ. 2542 มีชื่องานว่า “งานแห่เทียนพรรษา เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราชา” เนื่องจากเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ พระบาทสมเด็จพระจ้าอยู่หัว เป็นที่มาของ “เทียนเฉลิมพระเกียรติฯ” ที่ทุ่งศรีเมือง

ปี พ.ศ. 2543 มีชื่องานว่า “หลอมบุญบูชา ถวายไท้นวมินทร์” มีความหมายว่า การหล่อเทียนพรรษาของชาวอุบลฯเพื่อบำเพ็ญกุศลร่วมกัน การหล่อหลอมจิตศรัทธาให้เป็นหนึ่งเดียว เปรียบประดุลการหลอมบุญบูชา เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่องค์พระมหากษัตริย์

ปี พ.ศ. 2544 มีชื่องานว่า “งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบลฯ” เนื่องจากเทียนพรรษาได้วิวัฒนาการไปจาก “ภูมิปัญญาดั้งเดิม” จนแทบจะจำเค้าโครงแต่โบราณไม่ได้ จึงได้มีการหันกลับมาทบทวนการจัดงานแห่เทียนพรรษา ตามภูมิปัญญาของชาวอุบลฯ ตั้งแต่เดิมมา

ปี พ.ศ. 2545 มีชื่องานว่า “โรจน์เรือง เมืองศิลป์” ด้วยเหตุที่ ททท. ได้เลือกงานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานที่ดีที่สุดในเดือนกรกฎาคม ตามโครงการ “เที่ยวทั่วไทยไปได้ทุกเดือน” จึงจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดเดือน โดยได้เชิญช่างศิลป์นานาชาติ ประมาณ 15 ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่นฯลฯ มาร่วมแข่งขันการแกะสลักขี้ผึ้งตามสไตล์งานศิลปะ มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมาชมงานตลอดเดือนกรกฎาคม 2545 ชื่องาน “โรจน์เรือง เมืองศิลป์” ย่อมาจากคำเต็มที่ว่า “อุบลเมืองนักปราชญ์ รุ่งโรจน์ศาสตร์ เรืองรองศิลป์ ถิ่นไทยดี”

ปี พ.ศ. 2546 มีชื่องานว่า “สืบศาสตร์ สานศิลป์” เนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็น “การสืบทอดศาสนาและสืบสานงานศิลปะ” ดังคำกล่าวที่ว่า “เทียนพรรษา คือภูมิศิลปะแห่งศรัทธา” เพื่อความกระชับ จึงใช้ ชื่อว่า “สืบศาสน์ สานศิลป์” แต่โดยเหตุที่มีผู้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า คำว่า “ศาสตร์” มีความหมายกว้างกว่า ชื่องานจึงเป็น “สืบศาสตร์ สานศิลป์”

ปี พ.ศ. 2547 มีชื่องานว่า “ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา เทิดไท้ 72 พรรษา มหาราชินี” เนื่องจากเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระแม่ แม่พระของแผ่นดิน

ปี พ.ศ.2548 มีชื่องานว่า “น้อมรำลึก 50 ปี พระบารมีแผ่คุ้มเกล้าชาวอุบลฯ” เนื่องจากเมื่อวันที่ 16 - 17 พฤศจิกายน 2498 ล้นเกล้าทั้งสองพระองค์ ได้เสด็จเยือนอุบลราชธานี ยังความปลาบปลื้มปิติแก่ชาวอุบลฯ เป็นล้นพ้น เพราะตั้งแต่สร้างบ้านเมืองมาเกือบ 200 ปี ยังไม่เคยมีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดเสด็จเยี่ยม หรือทรงใกล้ชิดกับราษฎรอย่างไม่ถือตัว

ปี พ.ศ.2549 มีชื่องานว่า “60 ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งามตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน” แสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

ปี พ.ศ.2550 มีชื่องานว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม เลิศล้ำเทียนพรรษา ปวงประชาพอเพียง” เนื่องจากเป็นปีมหามงคล เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทย และการน้อมนำแนวพระราชดำรัสมาใช้ในการดำรงชีวิต

Mahasarakham University

ปี พ.ศ.2551 มีชื่องานว่า “เมืองอุบลบุญล้ำ บุญธรรม บุญทาน สืบสานตำนานเทียน” เนื่องจากอุบลราชธานี มีสมญานามว่า “เมืองแห่งดอกบัวงาม” ซึ่งดอกบัว เป็นพฤกษาชาติที่มีคติธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง อุบลราชธานีจึงมีวัฒนธรรมประเพณี ทำบุญทุก ๆ เดือน คือการยึดถือฮีตสิบสองคองสิบสี่ (ฮีตสิบสอง คือจารีตที่ปฏิบัติแต่ละเดือน ตลอดทั้งปี จนกลายเป็นประเพณีสืบต่อกันมา) ประเพณีแต่ละอย่างในฮีตสิบสอง ล้วนมีแต่ชื่อ ขึ้นต้นว่าบุญหมายถึง ประเพณีที่มุ่งการทำบุญเป็นสำคัญ อุบลราชธานีจึงมี บุญล้นล้ำ ทั้งบุญธรรม บุญทาน อีกทั้ง งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ก็มีมาแต่โบราณ โดยเริ่มจากสมัยแรก ๆ เป็นเทียนเวียนหัวมัดรวมติดลาย วิวัฒนาการมาจนเป็น หลอมเทียน หลอมใจ หลอมบุญ สืบสานมาจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นที่มาของชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีปีนี้

ปี พ.ศ. 2552 มีชื่องานว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม บุญล้ำเทียนพรรษา ประชาพอเพียง” เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็น “อู่อารยธรรม อุดมอริยทรัพย์ อริยสงฆ์ รุ่งโรจน์ศาสตร์เรืองรองศิลป์ ถิ่นไทยดี” ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม จึงเป็นความรุ่งเรือง สว่างไสว อุดมสมบูรณ์ ในธรรมที่สำคัญยิ่ง 3 ประการ คือ พุทธธรรม อารยธรรม และธรรมชาติ ประกอบกับ การทำบุญเข้าพรรษาที่อุบลฯ มีชื่อเสียงมานานนับร้อยปี จึงเป็นศูนย์ทำบุญเข้าพรรษาของประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่มาทำบุญเดือนแปด ที่เมืองอุบลฯ จึงได้รับ “บุญล้ำเทียนพรรษา” โดยทั่วหน้ายังได้เสนอเน้นคำขวัญ ประชาพอเพียง ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ประชาชนพลเมืองจะมีความพอเพียงได้ก็ด้วยคุณธรรมความพอเพียง ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำชีวิตให้อยู่ดีมีสุข ไม่มีความฟุ้งเฟ้อ ทะเยอทะยาน ยินดีในสิ่งที่ได้ พอใจในสิ่งที่มี

ปี พ.ศ. 2553 มีชื่องานว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล” เนื่องจากเมืองอุบลราชธานี มี “ธรรม” 3 ประการ คือ พุทธธรรม ชาวอุบลฯ มีความฝักใฝ่ในธรรม อารยธรรม คืออุดมด้วยอารยทรัพย์ อารยสงฆ์ และธรรมชาติ ตามถิ่นที่ตั้งเมืองอุบล คือ ดงอู่ผึ้ง จึงเป็นความรุ่งเรือง หรือ “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม” ที่ตั้งเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี คือ ดงอู่ผึ้ง ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา รวงผึ้งอุดมสมบูรณ์มาก สำนักพระราชวังได้นำขี้ผึ้งจากจังหวัดอุบลฯ ไปเพื่อทำเทียนพระราชทาน ประกอบกับ อุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขาวิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์เทียนพรรษา ออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ งามล้ำเทียนพรรษา และเนื่องจากประเพณีแห่เทียนพรรษาเกิดจากภูมิปัญญาชาวอุบลเป็น “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” สืบสานเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ก่อให้เกิด “ภูมิพลังเมือง” สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน”

ปี พ.ศ. 2554 มีชื่องานว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล” ใช้ชื่องานต่อเนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา กำหนดจะจัดงานระหว่างวันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2554 ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง โดยปีนี้จะมีความพิเศษกว่าทุกปี คือ มีการจัดทำต้นเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ เป็นการนำเทียนประเภทแกะสลักและติดพิมพ์ มารวบรวมในต้นเทียนเดียวกัน โดยฝีมือช่างเทียนระดับอาจารย์ 9 ท่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น การเฉลิมฉลองในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ 84 พรรษา และเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวจังหวัดอุบลราชธานี

ปี พ.ศ. 2555 มีชื่องานว่า “111 ปี ลือเลื่อง ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล” เพื่อรำลึกในโอกาสครบรอบ 111 ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิ

Mahasarakham University

ประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ในหัวเมืองมณฑลอีสาน ได้ดำริให้มีการแห่ขบวนเทียนพรรษารอบเมืองอุบลฯ เป็นครั้งแรก

ปี พ.ศ. 2556 มีชื่องานว่า “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” ย้อนตำนาน 112 ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ได้ดำริให้มีการแห่เทียนพรรษารอบเมืองแทนการแห่บุญบั้งไฟ เมื่อ พ.ศ. 2444 อุบลราชธานีมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีที่แสดงออกมาซึ่งความสามัคคีของชาติพันธุ์ที่หลากหลายกระจายทั่วทุก 25 อำเภอ เป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการสืบฮีตวิถีชาวอุบลโด่งดังไปทั่วโลก และงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้สะท้อนความงามแห่งศิลป์ที่ทรงคุณค่า หลอมรวมกับวิถีชีวิตชุมชน เพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา ยึดมั่นในธรรม ทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข สงบร่มเย็น และพอเพียง เป็นแก่นแท้แห่งถิ่นไทยดี ที่ชาวอุบลฯ ขอเชิญชวนทุกท่านยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี

สรุป วิวัฒนาการของการทำต้นเทียนและแห่เทียนพรรษา ได้เริ่มจากมูลเหตุที่พระสงฆ์ต้องจำพรรษาเป็นระยะเวลา 3 เดือน ในช่วงนี้เองที่พระสงฆ์ต้องศึกษาพระธรรมวินัย และจำเป็นต้องใช้เทียนเป็นสิ่งสำคัญในการให้แสงสว่างในยามกลางคืน ดังนั้นการถวายเทียนแด่พระสงฆ์จึงถือเป็นกุศลที่ยิ่งใหญ่ จึงเกิดประเพณีการถวายเทียนพรรษามาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมมาจังหวัดอุบลราชธานีมีการจัดทำต้นเทียนถวายเพื่อถวายวัดอยู่แล้ว ต่อมาได้วิวัฒนาการขึ้นเป็นลำดับจนกลายเป็นงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัดอุบลราชธานีและประเทศไทยมาจนเท่าทุกวันนี้

2.2 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดนครราชสีมา

การแห่เทียนเข้าพรรษาประจำปี เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาช้านาน ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือของทางราชการ ทั้งฝ่ายทหาร และพลเรือน ตลอดจนพ่อค้า คหบดี ประชาชน มีการตกแต่งประดับประดาเทียนเข้าพรรษาด้วยขี้ผึ้งล้วน ๆ บ้าง ด้วยเครื่องประดับอื่น ๆ บ้าง แล้วนำขึ้นตั้งบนล้อเลื่อนหรือรถยนต์ ประกอบด้วยเครื่องสูง มีพัดโบกจามร ฉัตร และภาพเทพบุตร เทพธิดาในสวรรค์ชั้นฟ้าเหาะลงมา เพื่อประคับประคองเทียนเข้าพรรษา มีคติธรรมต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องราวชาดกหรือเป็นคำสอนด้วยภาพ ด้วยข้อความ และคำโฆษณาอันประทับใจผู้ได้พบเห็นและได้ฟังแทบทั้งสิ้น

ก่อนวันงานที่วัดจะมีการละเล่น มหรสพหลายประเภท ฉลองเทียนเข้าพรรษา อาทิ ภาพยนตร์ ลิเก ลำตัด เพลงโคราช ฯลฯ 1 คืน รุ่งขึ้นวัดที่จัดเทียนเข้าพรรษาเข้าขบวนแห่ จะนำเทียนมารวมยังจุดศูนย์กลาง คือ หน้าศาลากลางจังหวัด เมื่อพร้อมกันแล้วก็จะตั้งริ้วขบวนและแห่ไปตามถนนสายสำคัญในตัวเมือง เพื่อรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจัดตั้งขึ้นว่าต้นเทียนของวัดใดจะงดงามมีคติธรรมดี มีการตกแต่งเป็นเยี่ยมให้รับรางวัลที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ตามลำดับเทียนเข้าพรรษาที่เข้าขบวนแห่รอบ ๆ จะมีรางวัลพิเศษให้ เช่น เงิน ข้าวสาร น้ำปลา น้ำมันก๊าด ตู้ยา ตำราหลวง ใบชา ธูปเทียน ไม้ขีดไฟ และเครื่องใช้ไม้สอยอื่น ๆ เป็นต้น เสร็จแล้วก็จะแยกขบวนกลับวัดของตน ทางราชการจะได้เชิญข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน เป็นผู้ถวายเทียนเข้าพรรษาตามวัดต่าง ๆ ต่อไป พิธีแห่เทียนเข้าพรรษาจัดเป็นประเพณีใหญ่ และขึ้นหน้าขึ้นตาของจังหวัด ในวันนั้นพุทธศาสนิกชนชาวนครราชสีมาทั้งเด็ก หนุ่มสาว และผู้ใหญ่ จำนวนหลายหมื่นคนจากทุกทิศทุกทาง แต่งกายสวยงามมาชมขบวนแห่ ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมศีลธรรมและวัฒนธรรมไปในตัวด้วย

Mahasarakham University

อนึ่งแต่กาลก่อน ทางราชการได้จัดอย่างมโหฬาร มีนำช้าง ม้า ของขบวน ทั้งจัดให้มีการล่อช้าง ล่อม้า ณ สนามหน้าศาลากลางจังหวัดด้วย ดังนั้นในบางปีบริเวณสนามจังหวัดจะคับแคบไป ทางราชการจึงจัดให้มีการฉลองเทียนเข้าพรรษาประจำปี ณ สนามหนองบัว หน้ากองบัญชาการทหารบกนครราชสีมาก็เคยทำ

ต้นเทียนพรรษา

การจัดทำต้นเทียนพรรษาส่งเข้าประกวดตามประเพณีแห่เทียนพรรษานั้น มี 3 ประเภท คือ

2.2.1 ประเภทบุลาย มีวิธีการทำ คือ นำเทียนที่มีขายตามท้องตลาดมามัดรวมกันเป็นชั้น ต่อกันด้วยแก่นไม้เป็นหลาย ๆ ชั้น ตามแต่ขนาดที่จะทำขึ้น แล้วนำกระดาษเงิน กระดาษทอง หรือกระดาษสีต่าง ๆ มาฉลุแล้วติดตามรอยต่อต้นเทียน ทำง่าย ๆ ไม่สิ้นเปลือง เทียนประเภทนี้ไม่นิยมส่งเข้าประกวด

2.2.2 ประเภทติดพิมพ์ มีกรรมวิธี คือ การนำต้นเทียนที่หล่อเสร็จแล้วมาขัดเกลาให้เรียบร้อย หรือกลึงให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ เอาขี้ผึ้งผสมสีต่าง ๆ ต้มเหลวแล้วเทลงในแม่พิมพ์เมื่อเย็นแล้วแกะออก นำแผ่นพิมพ์ที่ต้องการไปตกแต่งต้นเทียน ต้องอาศัยผู้ที่ชำนาญมาก ประเภทติดพิมพ์เป็นประเภทที่ทำยากมาก มีหลายขั้นตอน และต้องใช้แรงงานมาก ชาวบ้านมีโอกาสร่วมในการสร้างมากกว่าเทียนประเภทอื่น

2.2.3 ประเภทแกะสลัก มีกรรมวิธี 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.3.1 ขั้นการออกแบบ

2.2.3.2 การทำโครงร่าง

2.2.3.3 การหล่อต้นเทียน

2.2.3.4 การแกะสลัก

2.2.3.5 การตกแต่ง

ต้นเทียนประเภทนี้ต้องอาศัยผู้ที่มีความสามารถสูงในทางศิลปะ และต้องใช้ความอดทนเป็นอย่างมาก

ขบวนแห่เทียนพรรษา องค์ประกอบของขบวนแห่เทียนพรรษา จะประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. ขบวนกลอง
2. ขบวนฟ้อนรำ
3. ขบวนเครื่องอัฐบริขาร
4. ขบวนตัวตลก (หรืออาจร่วมกับขบวนกลอง)
5. ขบวนต้นเทียนพรรษา ในขบวนนี้มีนางฟ้าประจำต้นเทียนด้วย ตั้งแต่มีการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดนครราชสีมา แทนที่จะมีจุดมุ่งหมายเดิมเพื่อเป็นพุทธบูชา แต่จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปนั้นเป็นลักษณะเพื่อการท่องเที่ยว บันเทิง หรือการแข่งขันเป็นส่วนใหญ่เพราะมีการลงทุนอย่างมากในการจัดทำ (อร่ามศักดิ์ ชัยชิต. 2533 : 5 - 6)

2.3 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดบุรีรัมย์ (ธงชัย ลืออดุลย์. 2556 : เว็บไซต์)

ประเพณีแห่เทียนพรรษาของชาวจังหวัดบุรีรัมย์ บ่งบอกถึงความเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาของประชาชน เพราะทุกคนมีความสนใจและศรัทธาที่จะร่วมงานประเพณีมี

Mahasarakham University

การบริจาคเงินสมทบร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดีและได้เป็นจำนวนมาก วัดต่าง ๆ ให้ความสนใจที่จะทำการหล่อต้นเทียนเพื่อร่วมงานประเพณี ช่างทำเทียนแต่ละวัดมีความเต็มใจที่จะทำต้นเทียนให้มีความสวยงาม เพราะงานแกะสลักเป็นงานที่ละเอียดอ่อนมาก ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ตลอดจนความอดทนอย่างสูง การคิดลวดลายและการแกะสลักลวดลายจะมีความละเอียดอ่อน สวยงาม เพราะมีการออกแบบเป็นลายไทย มีความวิจิตรบรรจงและมีขนาดใหญ่ในการแกะสลักต้นเทียน ข้อเสนอแนะในการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

2.3.1 การจัดไฟในวันประกวดต้นเทียนควรให้มีความสว่าง จะทำให้เห็นลวดลายต้นเทียนพรรษาได้ชัดเจน

2.3.2 จัดหางบประมาณสนับสนุนวัดที่จัดทำต้นเทียนเพื่อที่จะได้มีเงินทุนในการจัดทำต้นเทียนขนาดใหญ่ได้อย่างสวยงามยิ่งขึ้น

2.3.3 ควรจัดให้มีช่างประจำต้นเทียน อธิบายรายละเอียดเพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจเรื่องลวดลายและเนื้อหาของต้นเทียน

2.3.4 ควรให้วัดที่จัดทำต้นเทียนใส่ไส้เทียนเพื่อให้เกิดความสวยงามและแปลกกว่าต้นเทียนจังหวัดอื่น ๆ

2.3.5 การจัดรถแห่ต้นเทียน ควรใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับวันเข้าพรรษา เช่น ผ้าอาบน้ำฝน ธูปและปัจจัยอื่น ๆ

2.3.6 เทพีประจำต้นเทียนควรจะใช้ผ้าพื้นเมืองเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย

2.4 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดเลย (สุทัศน์ กุลบุตร. 2533 : 18 – 20)

จังหวัดเลยได้จัดประเพณีหล่อเทียนพรรษา ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาเป็นประจำทุกปี โดยแบ่งให้ภาครัฐ เอกชน และชุมชนต่าง ๆ รวม 12 คุ้มวัด เพื่อจัดหล่อต้นเทียนไปถวายวัดต่าง ๆ เพื่อเป็นพุทธบูชาตามประเพณีอันดีงามที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ดังต่อไปนี้

2.4.1 คุ้มวัดศรีสุทธาวาส
2.4.2 คุ้มวัดศรีบุญเรือง
2.4.3 คุ้มวัดศรีภูมิ
2.4.4 คุ้มวัดวิชัยวนาราม
2.4.5 คุ้มวัดสันตยาวาส
2.4.6 คุ้มวัดศรีสว่าง
2.4.7 คุ้มวัดวิเวกธรรมคุณ
2.4.8 คุ้มวัดประชานิมิต
2.4.9 คุ้มวัดสุชัยมิการาม
2.4.10 คุ้มวัดภัทราราม
2.4.11 คุ้มวัดชลธาราราม
2.4.12 คุ้มวัดกกม่วงชี

คุ้มวัดดังกล่าวนี้ จะจัดทำต้นเทียนในลักษณะการแกะสลักต้นเทียนบ้าง ติดลายบ้างมาร่วมขบวนแห่ เพื่อประกวดแข่งขันอันเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ โดยมีการกำหนดข้อตกลงในการจัดตกแต่งริ้วขบวน ดังนี้

1. รูปแบบ

Mahasarakham University

2. ความหมาย

รูปแบบ คณะกรรมการได้กำหนดให้แต่ละคุ้มวัดได้จัดตกแต่งต้นเทียนพรรษาในลักษณะรูปแบบที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1. ความสวยงามภาพรวมของต้นเทียนและการตกแต่งรถเทียน
2. ความประณีตในการจัดทำต้นเทียน
3. ความริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบและตกแต่งให้สวยงาม
4. รูปทรงของต้นเทียน
5. สัดส่วนของต้นเทียน

ความหมาย คณะกรรมการได้กำหนดให้แต่ละคุ้มวัด ได้จัดตกแต่งต้นเทียนโดยมุ่งเน้นให้มีความหมายอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การส่งเสริมความหมายศาสนา
2. การส่งเสริมความหมายทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการประกวดขบวนแห่เทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดด้วย โดยคณะกรรมการจะพิจารณาให้คะแนนจากหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. ความพร้อมเพรียง ความสวยงาม
2. ศิลปะการแสดง
3. การจัดรูปขบวนแห่
4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

โดยหลังจากที่ทุกขบวนได้ผ่านการพิจารณาจากกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมและกรรมการจากศูนย์ศิลปวัฒนธรรมประจำจังหวัดเลย ทุกคุ้มวัดต่าง ๆ ก็จะนำเอาต้นเทียนพรรษาไปถวายตามคุ้มวัดของตนเอง เพื่อเป็นพุทธบูชาต่อไป

2.5 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุดรธานี

สุทิน คลังแสง (2533 : 28) ให้ข้อมูลงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุดรธานี ว่าชาวจังหวัดอุดรธานี มีการจัดงานแห่เทียนพรรษาขึ้นเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามไว้เท่านั้น มิได้ส่งเสริมให้เป็นประเพณีที่เด่นและดังเหมือนบางจังหวัด แต่ทางคณะผู้จัดทำเทียนก็ตั้งใจทำอย่างประณีต นายช่างแต่ละคนก็ตั้งใจทำงานของตนเพื่อให้สวยงาม แต่น่าเสียดายว่าไม่มีการตัดสินการประกวดขบวนแห่เทียนพรรษา หรือต้นเทียน ลักษณะของต้นเทียนที่จัดทำจัดว่าเป็นเลิศแล้วสำหรับชาวอุดรธานี แต่ยังขาดความชำนาญในฝีมือและความประณีต ส่วนมากใช้เทียน คือ ลำเทียนและลวดลายคนละสี ทำให้ดูเปรอะตา คือ ดูแล้วหลอกตา นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับงานประเพณีการแห่เทียนพรรษาไว้ ดังนี้

2.5.1 ควรมีงบประมาณสนับสนุนให้กับทุกวัดเพื่อจะได้สามารถจัดทำต้นเทียนได้อย่างสวยงาม

2.5.2 ควรจัดให้มีช่างทำเทียนที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญให้รายละเอียดเกี่ยวกับลวดลาย วิธีการ

2.5.3 ควรจัดให้มีการแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองในขบวนแห่ รวมทั้งนางฟ้าประจำต้นเทียนด้วย

2.5.4 ควรจัดรถขบวนแห่ให้สอดคล้องกับประเพณีวันเข้าพรรษา

Mahasarakham University

สรุปจากการศึกษาเอกสาร งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสาน ผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้ทั้งประวัติการแห่เทียนพรรษา และรูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา รวมทั้งได้ข้อเสนอแนะในการจัดงานของแต่ละจังหวัด โดยมุ่งเน้นการสืบสานอนุรักษ์การทำต้นเทียนพรรษาที่มีขนาดใหญ่ สืบทอดขนบธรรมเนียนประเพณีดั้งเดิมตามฮีตวิถีชาวอีสาน โดยจัดในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือมีการแห่ต้นเทียน มีขบวนฟ้อนรำ มีการละเล่นต่าง ๆ มีการประกวดต้นเทียนตามหัวเรื่องที่คณะกรรมการกำหนด และมีรูปแบบการจัดงานที่เชิญชวนนักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในจังหวัดของตน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนงบประมาณและความสามารถในการจัดงานของคณะกรรมการ โดยมีภาครัฐ เอกชน และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดงานเช่นกัน ความวิจิตรอลังการของต้นเทียนจะมีความแตกต่างกัน แต่จะกำหนดเรื่องราวของต้นเทียนตามพุทธประวัติในชาติภาพต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า ทำให้เกิดความรู้ในการอนุรักษ์และการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนของจังหวัดในภาคอีสาน เพื่อจะนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายต่อไป

ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

ความเชื่อและขนบธรรมเนียมที่มีมาตั้งแต่โบราณของชาวอีสานนั้น (ประดับ ก้อนแก้ว. 2550 : 25) เป็นความเชื่อซึ่งเกิดจากการปฏิบัติตามจารีตดั้งเดิม เรียกว่า “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่” อนึ่ง คำว่า “ฮีต” นั้น มาจากคำว่า “จารีต” ตรงกับคำศัพท์ทางภาษาบาลี “จาริตตะ” ภาษาสันสกฤตว่า “จาริตระ” ซึ่งแปลว่า ขนบธรรมเนียม แบบแผน ความประพฤติดีงาม ประเพณีฮีตมี 12 อย่าง หรือประเพณีทำบุญสิบสองเดือนของทุกปี ถือเป็นจรรยาของสังคม ถ้าฝ่าฝืนมีความผิดเรียกว่า “ผิดฮีต” หมายถึง ผิดจารีตส่วนคองสิบสี่นั้น มาจากครองธรรม 14 ประการ ซึ่งหมายถึงแนวทางที่ใช้ในการปฏิบัติระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง หรือระหว่างคนธรรมดาพึงปฏิบัติต่อกัน มี 14 ประการ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะฮีตสิบสอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเพณีแห่เทียนพรรษาโดยตรง ดังสรุปรายละเอียดดังนี้

ฮีตสิบสอง การประพฤติของประชาชนตามจารีตที่เรียกว่า “ฮีตสิบสอง” นั้น เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตของชาวอีสาน เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นตลอดทั้งสิบสองเดือนตั้งแต่บุญเดือนอ้าย (เดือนเจียง) จนถึงเดือนสิบสอง คือมีตลอดทั้งปี ในเรื่องของการปฏิบัติตามฮีตสิบสองของชาวอีสาน ไม่ว่าชาวอีสานจะอยู่ ณ ที่แห่งใด เมื่อถึงเวลาที่มีงานบุญตามฮีตสิบสอง ชาวอีสานจะกลับมายังท้องถิ่นบ้านเกิดของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบทอีสาน หากขาดการปฏิบัติไปสักเพียงหนึ่งอย่าง หรือไม่ปฏิบัติก็ถือว่าผิดธรรมเนียม ผิดจารีต หรือที่เรียกว่าผิดฮีต การที่ชาวอีสานเรียกประเพณีที่กระทำในแต่ละเดือนว่า “บุญ” นั้น เป็นเพราะว่าประเพณีทั้งสิบสองเดือนนั้น ล้วนแต่มุ่งการทำบุญตามความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

บุญเดือนอ้าย (เดือนเจียง) หรือบุญเข้ากรรม อยู่ในช่วงเดือนธันวาคม โดยมากแล้วนิยมทำกันวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้ายเป็นหลัก ในเดือนอ้ายนี้จะมีการฮีตเข้ากรรม การเข้ากรรมหรือเข้าปริวาสกรรม เป็นฮีตของพระสงฆ์ คือเมื่อพระสงฆ์ต้องอาบัติสังฆาฑิเสสข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ต้องบอกพระสงฆ์อื่นให้ทราบไว้ เมื่อถึงเดือนอ้ายต้องมาเข้ากรรม โดยพระสงฆ์รูปนั้นจะต้องอยู่กรรม จึง

Mahasarakham University

จะพ้นอาบัติ ประชาชนผู้มีศรัทธาก็จะไปบริจาคทานและรักษาศีลฟังธรรมเกี่ยวกับการเข้ากรรมของพระสงฆ์รูปนั้น ด้วยเหตุนี้เราจึงเรียกว่า บุญเข้ากรรม อนึ่งการเข้ากรรมหรือปริวาสกรรมนั้น เป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของพระสงฆ์ผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส และมุ่งประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัยต่อไป ในช่วงที่พระสงฆ์เข้ากรรมนั้น ทางด้านฆราวาสจะมีการถวายรับใช้พระสงฆ์เข้ากรรมรูปนั้น และมีการถวายปัจจัยไทยธรรม จนกว่าท่านจะออกจากกรรม นอกจากนี้ ยังมีการทำบุญเลี้ยงผีต่าง ๆ เช่น ผีมด ผีหมอ ผีฟ้า ผีแถน ฯลฯ และนิมนต์พระสงฆ์รูปนั้นมาเข้ากรรม เมื่อท่านออกจากกรรมแล้ว ก็จัดให้มีการฟังเทศน์ตลอดวัน และเรามีความเชื่อว่า หากเราได้ทำบุญแก่พระสงฆ์ผู้ออกกรรมนี้ถือว่าได้บุญมาก นอกจากจะมีพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว เดือนนี้ยังเป็นเวลาที่ข้าวในนาสุกพร้อมที่จะทำการเก็บเกี่ยวได้ จึงมีการลงแขกเกี่ยวข้าว และมีการทำปลาร้า เพื่อเก็บเอาไว้ เป็นเสบียงตลอดไป

บุญเดือนยี่ หรือบุญคูณลาน อยู่ในช่วงเดือนสองหรือเดือนมกราคม เป็นงานบุญคูณลานเป็นพิธีที่เกี่ยวกับการทำมาหากินของชาวบ้าน เพราะปกติแล้วเดือนยี่จะเป็นเดือนแห่งการเก็บเกี่ยว เมื่อเกี่ยวข้าวส่งมาถึงลานนวดข้าวแล้ว จะมีการทำบุญกันที่ลานนวดข้าว ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่าบุญคูณลาน นอกจากนี้แล้วยังมีการทำบุญคุ้ม และบุญก้มข้าวใหญ่ บุญคุ้ม คือการที่ชาวบ้านมารวมกลุ่มกันทำบุญเป็นคุ้ม เป็นหมู่บ้าน สร้างปะรำขึ้นในตอนกลางคืน มีการนำดอกไม้ธูปเทียนมารวมกันรับศีลฟังเทศน์ มีมหรสพตลอดคืน รุ่งเช้ามีการทำบุญตักบาตร และถวายอาหารแด่พระสงฆ์ ส่วนบุญกุ้มข้าวใหญ่ เป็นการนำเอาข้าวเปลือกมารวมกันทำบุญกุ้มข้าวใหญ่ มีพิธีการเหมือนกับบุญคุ้ม ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของสถานที่ในการทำบุญ การทำบุญกุ้มข้าวใหญ่จะต้องเป็นศาลากลางบ้านหรือศาลากลางธรรม ทุกครัวเรือนจะมีการหาบข้าวเปลือกของตนออกมารวมกัน ส่วนตอนกลางคืนจะมีการเจริญพระพุทธมนต์มีการรับศีลฟังเทศน์ มีงานมหรสพ ตอนเช้ามีการถวายอาหารและถวายข้าวเปลือก การทำบุญกุ้มข้าวใหญ่นั้นถือว่าได้บุญมาก จึงมีคนนิยมทำกันทุก ๆ ปี และทุกหมู่บ้านด้วย

บุญเดือนสาม ทำบุญข้าวจี่ และบุญมาฆบูชา การทำบุญข้าวจี่จะเริ่มตอนเช้า โดยใช้ข้าวเหนียวปั้นใส่น้ำอ้อย นำไปจี่แล้วชุบด้วยไข่ เมื่อสุขแล้วนำไปถวายพระสงฆ์ การทำบุญข้าวจี่มีคนนิยมทำกันมาก เพราะถือว่าได้บุญกุศลมาก และเป็นการทานชนิดหนึ่ง เวลาทำกำหนดเอาเดือนสาม เพราะมีกำหนดเช่นนี้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บุญเดือนสาม นอกจากบุญข้าวจี่นี้แล้ว ปัจจุบันนี้ได้เพิ่มการทำบุญมาฆบูชาเข้ามา เพราะมาฆบูชาก็เป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่ง ตรงกับวันเพ็ญเดือนสาม

บุญเดือนสี่ หรือบุญพระเวส (ผเวส) เป็นบุญที่มีการเทศน์พระเวสหรือมหาชาติ เราเรียกว่า บุญพระเวส มีความเชื่อว่าหากผู้ใดได้ฟังเทศน์มหาชาติหรือเรื่องพระเวสสันดรชาดกครบ 13 กัณฑ์ ในวันเดียวจะได้ไปเกิดในยุคพระศรีอาริยเมตไตรย อันเป็นยุคที่มีความอุดมสมบูรณ์ ในงานบุญนี้มักจะมีผู้นำของมาถวายพระซึ่งเรียกว่า “กัณฑ์หลอน” หรือถ้าเจาะจงถวายพระที่ตนนิมนต์จะเรียกว่า “กัณฑ์จอบ” เพราะจะต้องซุ่มดูพระที่ตนจะถวายให้แน่ใจก่อนจึงจะถวาย นอกจากนี้จะมีการอุทิศส่วนบุญแก่บรรพบุรุษและยังมีการจัดเลี้ยงขนมจีนอีกด้วย

บุญเดือนห้า หรือบุญสงกรานต์ บางทีเราเรียกว่า บุญสรงน้ำ มักจะกระทำในเดือน 5 หรือในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งตรงกับช่วงขึ้นปีใหม่ของไทย จะมีการสรงพระพุทธรูปและพระสงฆ์ตลอดจนรดน้ำผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย นอกจากนี้ยังมีการสรงน้ำเครื่องค้ำของคูณ เช่น

Mahasarakham University

เขานองา เขี้ยวหมูตัน ซึ่งถือว่าเป็นสิริมงคล รวมทั้งยังมีการก่อกองทราย (กองปะทาย) และทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ญาติผู้ล่วงลับ อนึ่งในการสรงน้ำนั้นเรากำหนดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปีเป็นวันสรง ด้วยเหตุนี้เราจึงเรียกว่า “งานบุญเดือนห้า”

บุญเดือนหก หรือบุญบั้งไฟ อยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม เป็นพิธีกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อขอฝนจากพระยาแถน (เทวดาแห่งฝน) ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เพราะตามปกติแล้ว เดือนหกจะเป็นเดือนที่ฝนเริ่มตก และเป็นฤดูแห่งการทำนา ดังนั้น เมื่อฝนไม่ตกตามฤดูกาล จึงต้องมีการบนบานให้เทวดาบนฟ้าช่วยบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล บั้งไฟจึงเป็นตัวแทนของประชาชนในการขอฝนจากพระยาแถนให้ฝนตกลงมายังพื้นโลก ด้วยเหตุนี้เราจึงเรียกบุญเดือนหกว่า “บุญบั้งไฟ” ในงานนี้ทำให้พระสงฆ์และประชาชนมีส่วนร่วมกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการแข่งขันการทำบั้งไฟกันระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดงานเลี้ยงฉลอง รวมทั้งมีการจัดการเซิ้งและการเส็งกลอง (การแข่งตีกลอง) อีกด้วย และในงานนี้ยังมีการจัดงานบวชนาค ทั้งยังมีบุญวันวิสาขบูชา ซึ่งเป็นการทำบุญในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ที่มีแบบอย่างตามงานราชประเพณีจากพระราชสำนัก นับตั้งแต่ พ.ศ. 2442 เป็นต้นมา

บุญเดือนเจ็ด หรือบุญซำฮะ หรือบางทีเรียกว่า บุญเบิกบ้าน เป็นเดือนที่คนโบราณได้สร้างฮีตไว้ เพื่อชำระความสกปรกที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจ เพื่อให้สะอาดและปราศจากมลทิน ดังนั้น ช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่จะต้องมีการขับไล่สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นให้ออกไปจากร่างกายและจิตใจ เราจึงจัดให้มีการทำบุญเดือนเจ็ด ที่เราเรียกว่า “บุญซำฮะ” (ชำระ) อนึ่ง บุญซำฮะ คือ บุญกลางบ้าน หรือบุญเบิกบ้านที่ชาวบ้านจะรวมตัวกันทำบุญที่ศาลหลักบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่กลางหมู่บ้าน เราจึงเรียกว่า บุญกลางบ้าน จะมีการนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระพุทธมนต์ ผูกสายสิญจน์บริเวณหมู่บ้านและบริเวณปะรำพิธี ในตอนรุ่งเช้าจะมีการทำบุญตักบาตร และนิมนต์พระสงฆ์มาทำน้ำมนต์ประพรมไปทั่วทุกหลังคาเรือน

บุญเดือนแปด หรือบุญเข้าพรรษา เดือนแปดเป็นเดือนที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาสำหรับพระสงฆ์และญาติโยม พระสงฆ์จะเตรียมเข้าพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 โดยพระสงฆ์จะอธิษฐานเข้าพรรษา และจะอยู่จำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือน มีการทำบุญตักบาตรในช่วงเช้า ส่วนในช่วงบ่ายจะมีการถวายดอกไม้ ธูป เทียน ข้าวสาร สบง จีวร ผ้าอาบน้ำฝน เป็นต้น แด่พระสงฆ์ ส่วนตอนเย็นจะมีการทำวัตรเย็น อาราธนาศีล และฟังพระธรรมเทศนา

บุญเดือนเก้า ทำบุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ญาติผู้ล่วงลับ โดยการจัดอาหาร หมากพลู เหล้า บุหรี่ ในวันแรม 13 ค่ำ นำไปวางไว้ใต้ต้นไม้หรือที่ใดที่หนึ่ง พร้อมทั้งเชิญวิญญาณของญาติมิตรที่ล่วงลับไปมารับเอาอาหารไปในวันรุ่งขึ้น ต่อมาใช้วิธีกรวดน้ำแทน

บุญเดือนสิบ ทำบุญข้าวสาก (สลากภัตต์) ตรงกับวันเพ็ญเดือน 10 หรือเรียกว่าบุญเดือนสิบ ผู้ถวายจะเขียนชื่อของตนลงในภาชนะที่ใส่ของทาน และเขียนชื่อลงในบาตรพระสงฆ์หรือสามเณรรูปใดจับได้ฉลากของใคร ผู้นั้นจะเข้าไปถวายของ เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้ว มีการฟังเทศน์ การทำบุญนี้จะมีลักษณะคล้ายกับการทำบุญข้าวประดับดิน แต่ต่างตรงชื่อและวิธีทำจุดประสงค์ก็คือเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติพี่น้องที่ตายไปเป็นครั้งที่สอง ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงนิยมทำทาน โดยถวายฉลากแล้วอุทิศส่วนบุญแก่ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วด้วยข้าวสาก

บุญเดือนสิบเอ็ด ทำบุญออกพรรษา หรือบุญเดือน 11 ในวันขึ้น 15 ค่ำ พระสงฆ์จะแสดงอาบัติ ทำการปวารณาคือการเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ต่อมาเจ้าอาวาสหรือผู้ใหญ่

Mahasarakham University

จะให้โอวาทเตือนพระสงฆ์ให้ปฏิบัติตัวอย่างผู้ทรงศีลเป็นอันเสร็จพิธี พอตกกลางคืนมีการจุดประทีปโคมไฟ นำไปแขวนไว้ตามต้นไม้ในวัดหรือตามริมรั้ว

บุญเดือนสิบสอง ทำบุญกฐิน การทำบุญกฐินเริ่มตั้งแต่เดือนแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันเพ็ญเดือน 12 สำหรับประชาชนที่อยู่ริมน้ำจะมีการแข่งเรือ (ส่วงเรือ) การไหลเรือไฟ ลอยกระทง และในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ข้าวตั้งท้องและเปลี่ยนเป็นเมล็ดข้าวแล้ว ก่อนจะสุกเต็มที่จะเก็บมาทำข้าวเม่าไว้ถวายพระสงฆ์และเอาไว้กินกันจึงเรียกพิธีช่วงนี้อีกชื่อหนึ่งว่า “บุญข้าวเม่า” บางแห่งทำบุญดอกฝ้ายเพื่อใช้ทอเป็นผ้าห่มกันหนาวถวายพระภิกษุสามเณร จะมีพลุตะไลจุดด้วย บางแห่งทำบุญโกนจุกลูกสาวซึ่งนิยมทำกันมากในสมัยก่อน

ฮีตสิบสอง ของชาวอีสานเป็นขนบธรรมเนียมที่ประชาชนชาวอีสานถือปฏิบัติมาเป็นเวลานานแล้ว มีบางประเพณีที่ปฏิบัติไม่ครบถ้วนในรายละเอียดในบางท้องที่ แต่ยังคงถือปฏิบัติกันมาถึงปัจจุบันจากการศึกษาวิเคราะห์ประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสาน ของ ธีระ รุญเจริญ อุดม บัวศรี และประสิทธิ์ คุณรัตน์ ได้กล่าวถึงประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสานสามารถกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้คือ

ประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสานนั้น มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ เป็นความเชื่อที่ยังคงถือปฏิบัติกันทุกชุมชน โดยทั่วไปจะมีความเหมือนกันในแง่ของจุดมุ่งหมายวิธีการกิจกรรม และประโยชน์ในการจัด ซึ่งมีความแตกต่างกันในแง่ของรายละเอียด และกิจกรรมในการจัด บางประเพณียังคงปฏิบัติครบทุกปี เช่น บุญผเวส บุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา และบุญกฐิน จะมีบ้างที่ปฏิบัติไม่ครบ มีประเพณีบางอย่างที่จัดเป็นบางปี หรือประเพณีในบางท้องถิ่นไม่ได้ปฏิบัติแล้ว เช่น ที่บุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญข้าวจี่ บุญบั้งไฟ และบุญซำฮะ (บุญชำระ) ในบางประเพณีมีคนเข้าร่วมกันมาก และบางประเพณีมีคนร่วมน้อย อาจเป็นเพราะความมุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตัวและการขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในประเพณี ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจ และอาจเป็นเพราะประชาชนจะให้ความเลื่อมใสในประเพณีที่จัดขึ้นทุกปีมากกว่าประเพณีที่มีการจัดเป็นบางปีหรือไม่ได้จัดแล้ว ความเลื่อมใสก็จะมีลดน้อยลง ทั้งนี้ ก็มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเวลาที่ยังมองไม่เห็นประโยชน์และคุณค่าของประเพณี รวมทั้งการมองว่าประเพณีเป็นเรื่องของคนแก่ ในเรื่องของการอนุรักษ์และการส่งเสริมนั้น ประเพณีทั้งสิบสองเดือน ควรได้รับการส่งเสริมและอนุรักษ์ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการปรับปรุงให้เหมาะกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และกำหนดให้มีการศึกษาในหลักสูตรระดับต่าง ๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุญผเวส บุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา และบุญกฐิน เป็นต้น

สรุป ในการปฏิบัติตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ของชาวอีสานนั้น เป็นประเพณีที่มุ่งเน้นในเรื่องของการปฏิบัติเพื่อบุญเป็นสำคัญ เป็นขนบธรรมเนียม แบบแผน ความประพฤติดีงาม ดังจะเห็นได้จากการที่มีคำว่า “บุญ” นำหน้าทั้งสิบสองเดือน ควรที่จะมีการส่งเสริมสนับสนุนและมีการอนุรักษ์ให้มีการสืบทอดประเพณีเหล่านี้สืบไป สำหรับบุญเข้าพรรษาจะอยู่ในบุญเดือนแปด ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ราวเดือนกรกฎาคม เป็นบุญที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาสำหรับพระสงฆ์และญาติโยมพระสงฆ์จะเตรียมเข้าพรรษา โดยพระสงฆ์จะอธิษฐานเข้าพรรษา และจะอยู่จำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือน

Mahasarakham University

ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1. การบริหารจัดการ

ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร (2549 : 2 - 5) ได้นำเสนอเรื่องการจัดการต้องประกอบด้วยคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน และกล่าวถึงกระบวนการจัดการ (Management Process) ว่า กระบวนการจัดการประกอบด้วยหน้าที่ทางการจัดการ (Managerial Function) ดังต่อไปนี้

1.1 การวางแผน (Planning)

1.2 การจัดองค์กร (Organizing)

1.3 การอำนวยการ (Directing)

1.4 การควบคุม (Controlling)

การวางแผน เป็นการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน รวมทั้งพิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ และทำการกำหนดล่วงหน้าถึงวิธีการปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติ ทรัพยากรที่ต้องการเวลาที่แล้วเสร็จ และผลที่ได้การจัดองค์การ เป็นการกำหนดระบบการทำงานของหน้าที่ต่าง ๆ ในองค์การเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดี ในการจัดองค์การนั้น รวมตั้งแต่การกำหนดหมวดหมู่ของงาน กำหนดวิธีการสื่อสารระหว่างฝ่ายต่าง ๆ การวางแผนทางด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ

การอำนวยการ หมายถึง การมีผู้รับผิดชอบในงานด้านต่าง ๆ ขององค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

การควบคุม หมายถึง การติดตามผลการปฏิบัติงานเมื่อระยะเวลาผ่านไป เพื่อให้ทราบว่างานที่ได้ดำเนินไปตรงตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนหรือไม่ พิจารณารายงานต่าง ๆ และปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผน หรือดีกว่าที่แผนกำหนด

ยุพิน ศรีหริ่ง (2549 : 219 - 220) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการ ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1.1 คน (Man) หมายถึง ทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จของปริมาณงานและคุณภาพงานโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวต้องอาศัยบุคคลที่มีคุณภาพที่มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว

1.2 เครื่องจักร (Machine) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องจักรที่จัดหามาเพื่อใช้ปฏิบัติงานในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

1.3 เงินทุน (Money) หมายถึง เงินทุนระยะสั้นหรือระยะยาวที่เป็นปัจจัยสำคัญในการให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เพื่ออำนวยประโยชน์ให้การดำเนินกิจกรรมขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ

1.4 วัสดุสิ่งของ (Material) หมายถึง วัตถุดิบ วัสดุสิ่งของที่ต้องจัดหามาใช้ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่ว่าจะเป็นการผลิตหรือการสร้างการบริการที่ดีแก่ลูกค้า

2. ปัจจัยด้านตลาด (Market) หมายถึง ตลาดที่ประกอบด้วยลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่ธุรกิจมุ่งที่จะเสนอขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว การจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นสินค้าและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวจึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของ

Mahasarakham University

นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ในการดำเนินจึงต้องมีการศึกษาถึงลักษณะความเป็นไปของตลาด วิเคราะห์กลุ่มนักท่องเที่ยว เช่นนักท่องเที่ยวที่นิยมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องเน้นแนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงสภาพสมบูรณ์ที่สุดในระยะยาว

3. ปัจจัยด้านวิธีการปฏิบัติงาน (Method) หมายถึง การกำหนดระบบงาน ระเบียบ ขั้นตอน วิธีปฏิบัติงานในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องกำหนดให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถกำหนดตัวบุคคลและเลือกเครื่องมือในการจัดการได้อย่างเหมาะสมซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดต้นทุนได้ผลงานตรงตามวัตถุประสงค์และมีมาตรฐานที่ดี

4. ปัจจัยด้านการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน (Motivation) ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จ คนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยินดีที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพและมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน จึงเป็นศิลปะของหัวหน้างานในการใช้ความสามารถ การเป็นผู้นำทาง ทำการจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานให้ดีที่สุด คำนึงถึงการประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5. วิธีการจัดการ (Management) หมายถึงกระบวนการหรือมาตรการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากต่อความสำเร็จ ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยมีกระบวนการในการจัดการโดยทั่วไป ประกอบด้วยหน้าที่ 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดการองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม

การจัดการ หรือ การบริหาร นั้น มีผู้นิยมใช้หลายอย่าง ในที่นี้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในการบริหาร อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการจัดการ (Management) หรือ 4 M ให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตสูงสุด (จินตนา บุญบงการ. 2551 : 5 – 6)

5.1 Man หมายถึง ปัจจัยที่เป็นคน หรือการจัดหากำลังให้เพียงพอในการประกอบธุรกิจ เพราะการผลิตจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการใช้กำลังคน ฉะนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการคัดเลือก บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบธุรกิจมาช่วยในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี

5.2 Money หมายถึง ปัจจัยที่เป็นเงินและแหล่งเครดิต หรือสินเชื่อซึ่งเป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจดำเนินไปได้โดยราบรื่น

5.3 Material หมายถึง วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต วัตถุดิบต่าง ๆ นั้นได้มาทั้งพื้นดิน อากาศ และมหาสมุทร เช่น น้ำ แร่ธาตุต่าง ๆ และไม้ในป่า เป็นต้น

5.4 Management หมายถึง ปัจจัยการจัดการ การเลือกสรรบุคคลที่จะเป็นผู้ประกอบการในธุรกิจใด ๆ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ จะต้องรู้จักการวางนโยบายและมีความรับผิดชอบสูงทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ

สรุปองค์ความรู้เรื่องกระบวนการจัดการ และการบริหารจัดการต้องประกอบไปด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์ความรู้ (Organizing) การอำนวยการ (Directing) การควบคุม (Controlling) นอกจากนี้การจัดการยังต้องอาศัยหลัก 4 M ได้แก่ คน (Man) เงิน

Mahasarakham University

(Money) วัสดุ (Material) และวิธีการจัดการ (Management) เพื่อใช้ในการประกอบการบริหารจัดการ ในที่นี้ผู้วิจัยได้ใช้เป็นหลัก และกรอบในการอธิบายการบริหารจัดการ ประเพณีแห่เทียนพรรษาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

2. การบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2553 : 13 – 14) ได้นำเสนอถึงรูปแบบการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้กำหนดองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศน์ในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตดังนั้น องค์ประกอบด้านการจัดการจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

2.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรม เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ ความประทับใจ สร้างความตระหนัก ปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น องค์ประกอบด้านกิจกรรมจึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

2.4 องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ท้องถิ่น โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้ หมายความรวมถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

สรุปว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวได้กำหนดองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร ซึ่งผู้วิจัยนำไปใช้ในการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายในข้อที่ 2 และ 3 ในการศึกษาสภาพปัญหา และลักษณะการบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน และใช้เป็นแนวในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

3. รูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 21) ได้นำเสนอเรื่องการบริหารการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำเนินการบริหารการจัดการได้ ทั้งในรูปแบบทางราชการ หรือรูปแบบทางราชการกึ่งเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้มีความสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินการบริหารการจัดการในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ในรูปแบบของการจัดการบริหารในรูปแบบของราชการ จะเสนอรูปแบบให้องค์กรรับผิดชอบที่ชัดเจนส่วนในรูปแบบของราชการกึ่งเอกชน จะเสนอรูปแบบให้มีการพัฒนาองค์กรที่มีทิศทางรวมทั้งมีบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง

Lundberg (นิคม จารุมณี. 2544 : 33 ; อ้างอิงมาจาก Lundberg. 1976 : 9) ได้นำเสนอเรื่องการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ถึงแม้จะลำบากในการจำแนก เมื่อเปรียบเทียบ

Mahasarakham University

กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งนี้เพราะว่าไม่มีพรมแดนระหว่างประเทศที่จะข้ามหรือผ่านแดน เพื่อการนับจำนวนเป็นที่คาดคะเนว่าประมาณ 75 – 80 % ของกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่เกิดจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้นักท่องเที่ยวภายในประเทศเกือบทั้งหมด ล้วนเป็นผู้ที่โดยธรรมชาติแล้วเป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตอยู่ตลอดเวลา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้รถยนต์เป็นพาหนะในการขนส่ง และการเดินทาง

4. รูปแบบของการจัดองค์กรในการบริหารจัดการ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 21 - 24) ได้นำเสนอเรื่องรูปแบบขององค์กรที่พิจารณาว่ามีความเหมาะสำหรับดำเนินการบริหารการจัดการในแต่ละพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรมีหน้าที่ในระบบการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย

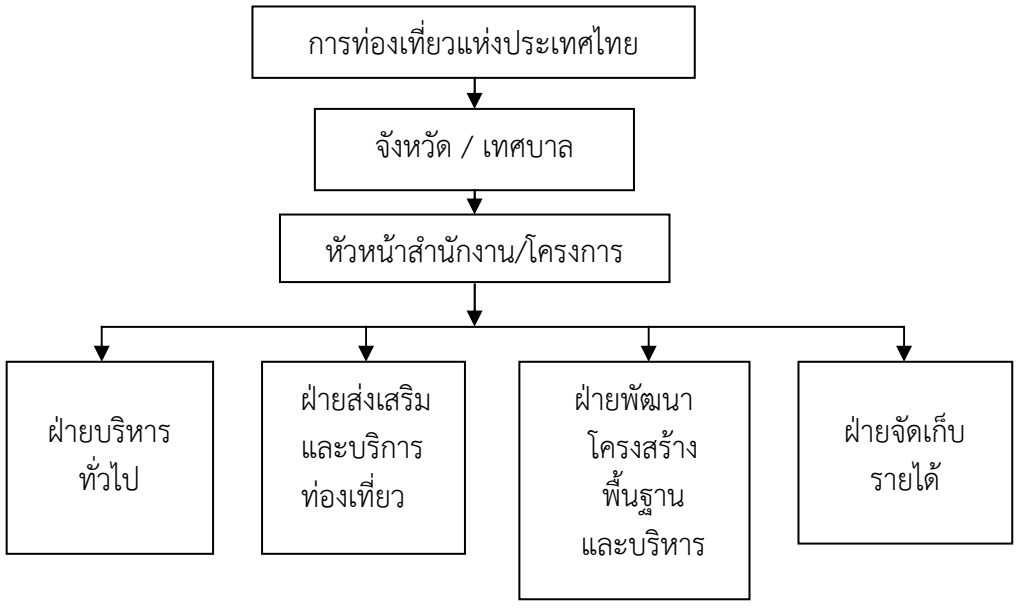
4.1 การจัดระบบบริหาร อำนวยการและควบคุม

4.2 การจัดระบบการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

4.3 การจัดระบบการดำเนินการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ในแนวทางการจัดให้มีองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการพื้นที่สามารถกำหนดทางเลือกในการดำเนินการได้ 2 แนวทาง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำมาพิจารณาความเหมาะสมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการดำเนินการในแต่ละพื้นที่ได้ คือ

ทางเลือกที่ 1 การปรับปรุงการบริหารองค์กรในปัจจุบัน เป็นการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยการนำหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ได้แก่ จังหวัดและเทศบาลนครอุบลราชธานี เป็นต้น เพื่อเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีรูปแบบการบริหารดำเนินงานตามแผนภูมิดังนี้

ที่มา : ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 23)

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิรูปแบบการบริหารดำเนินงาน

Mahasarakham University

ทางเลือกที่ 2 การจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการใหม่ เป็นการจัดตั้งองค์กรการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปในลักษณะของรูปแบบองค์กรบริหารราชการกึ่งเอกชน โดยเป็นการดำเนินการร่วมในลักษณะของหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประทศไทย คือ จังหวัดร่วมกับเทศบาลนครอุบลราชธานี สมาคมผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยมีการจัดแบ่งส่วนบริหารจัดการพื้นที่จำแนกตามความรับผิดชอบ คือ

1. การกำหนดนโยบายกำกับและตรวจสอบจะอยู่ในรูปแบบการกำกับดูแลของคณะกรรมการอำนวยการ โดยมีสมาชิก 20 คน ประกอบด้วย ตำแหน่งประธาน 1 คน รองประธาน 2 คน กรรมการ 14 คน เลขานุการ 1 คน ผู้ช่วยเลขานุการ 1 คน โดยทั้งหมดจะเป็นผู้แทนจากส่วนของหน่วยงานกับเทศบาลนครอุบลราชธานี หรือผู้ประกอบการงานท่องเที่ยวในจังหวัด

2. กำหนดให้มีตำแหน่งผู้จัดการโครงการ 1 ตำแหน่ง และผู้ช่วยผู้จัดการโครงการ 1 ตำแหน่ง เพื่อรับนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการจากคณะกรรมการอำนวยการ โดยทั้งนี้จะมีหน้าที่ในการกำหนดขั้นตอนและวิธีการให้แก่ฝ่ายปฏิบัติต่าง ๆ ได้แก่

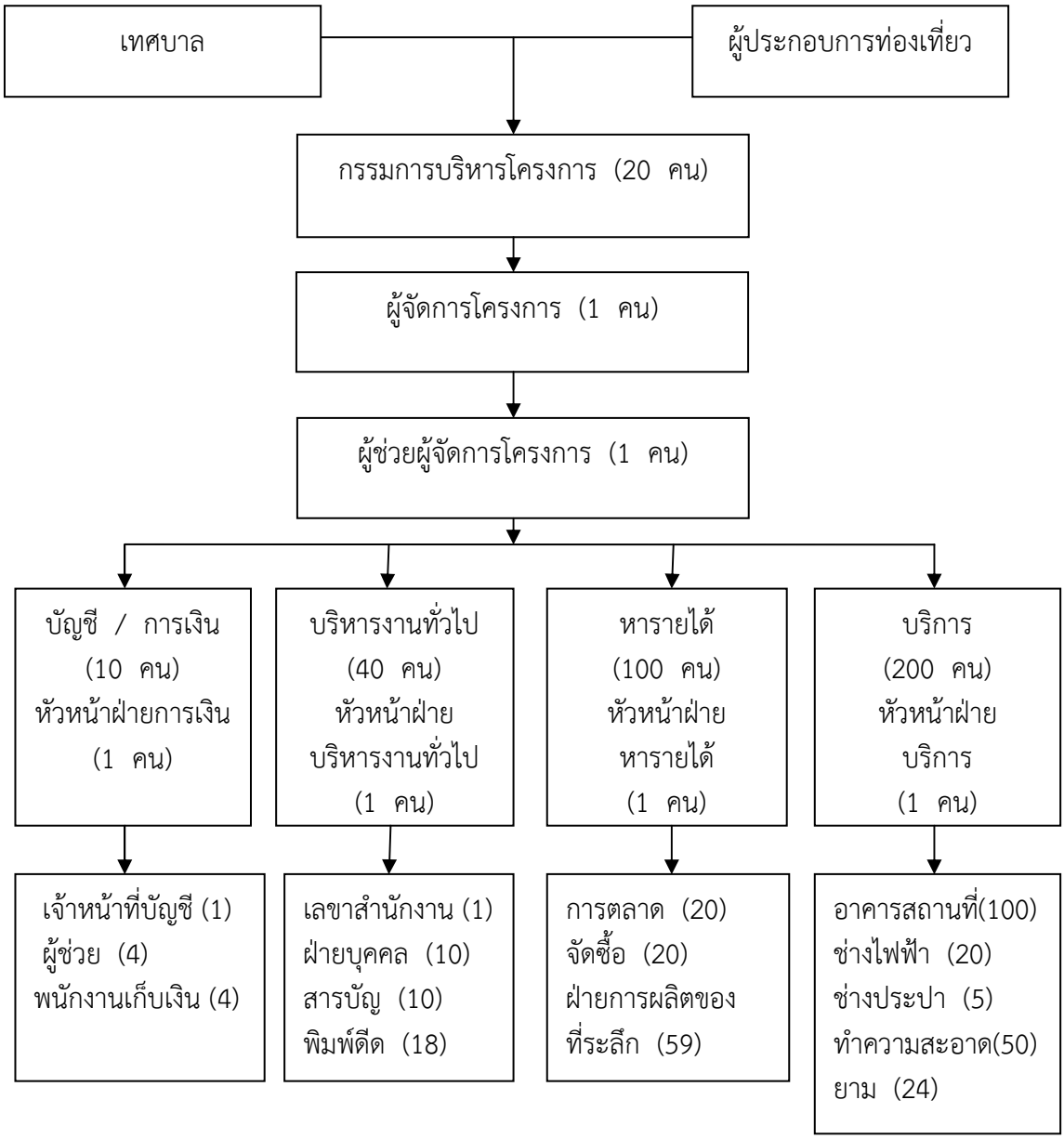
2.1 งานบริหารทั่วไป จะทำหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบในด้านบุคคล งานสารบัญและงานประชาสัมพันธ์

2.2 งานบัญชีและงานการเงิน จะทำหน้าที่บริหารรายรับรายจ่ายของโครงการทั้งหมด การบริหารจัดการในฝ่ายควรที่จะแยกงานการเงิน และงานบัญชีออกจากกัน โดยมีผู้รับผิดชอบแยกกัน เพื่อการตรวจสอบเอกสาร และยอดรายจ่ายการเบิกจ่าย ให้มีการตรวจสอบเพื่อป้องกันความผิดพลาดได้ ทั้งนี้การจัดทำบัญชีการเงิน รวมถึงการดูแลรายรับรายจ่ายของการผลิตการจำหน่ายของที่ระลึก ร้านอาหารและค่าผ่านประตู รวมทั้งการจัดทำแผนการเงินเพื่อการประมาณการค่าใช้จ่ายและรายรับเพื่อการวางแผนการดำเนินการ

2.3 งานบริการ จะทำหน้าที่ในงานบำรุงรักษาอาคาร สถานที่ งานบำรุงรักษาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ งานรักษาความสะอาด งานสวนและงานโสตทัศนูปกรณ์

2.4 งานจัดหารายได้ จะมีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องของการผลิตของที่ระลึกและขายของที่ระลึกต่าง ๆ รวมทั้งการจัดหารายได้จากการขายเอกสาร หนังสือของที่ระลึก ร้านอาหาร ที่พัก รวมทั้งการหารายได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการจัดทำขึ้นในพื้นที่โครงการ ทั้งนี้รูปแบบการจัดตั้งองค์กรบริหารจะมีรูปแบบตามแผนภูมิข้างล่าง ดังนี้

Mahasarakham University

ที่มา : ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 24)

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิรูปแบบการจัดตั้งกรรมการบริหาร

สรุปรูปแบบของการจัดองค์กรในการบริหารจัดการ ต้องคำนึงถึงรูปแบบขององค์กรที่พิจารณาว่ามีความเหมาะสมสำหรับดำเนินการบริหารการจัดการในแต่ละพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรมีหน้าที่ในระบบการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย 1) การจัดระบบบริหาร อำนวยการ และควบคุม 2) การจัดระบบการให้การบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และ 3) การจัดระบบการดำเนินการในการพัฒนาโดยสร้างพื้นฐาน โดยมีผู้วิจัยนำความรู้มาเป็นกรอบในการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ 2 และ 3 ในการศึกษาสภาพปัญหา และลักษณะการบริหารจัดการประเพณี

Mahasarakham University

แห่เทียนพรรษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน และใช้เป็นแนวในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

5. ความหมายของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550 : 10) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การกีฬา การติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมญาติพี่น้อง โดยใช้เงื่อนไข 3 ประการเป็นตัวกำหนด ดังนี้

5.1 การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว

5.2 เดินทางด้วยความสมัครใจ

5.3 เดินทางด้วยจุดประสงค์ใด ๆ ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552 : 5) ได้เสนอแนวคิดของ McIntosh และ Goeldner สรุปว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่าง ๆ รวมทั้งกับรัฐบาล ประเทศเจ้าภาพ และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูด ด้วยการให้การต้อนรับที่อบอุ่นเปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน การเดินทางของผู้คนไปท่องเที่ยวในที่แห่งหนึ่ง มักไปเกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานของผู้อื่นนี่เอง จึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ผูกพันโยงใยกันขึ้น การเดินทางไปในสถานที่ใหม่ ได้มีการใช้สถานที่นั้น ๆ ใช้สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่มีอยู่มากบ้างน้อยบ้าง ตามศักยภาพของบุคคล การเดินทางของแต่ละคนต่างมีจุดมุ่งหมาย วิธีการ และความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีการเรียกขานต่าง ๆ แต่ละรูปแบบ ตามมุมมองหรือมิติต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้

มิติด้านทรัพยากร

Natural Tourism

Cultural Tourism

Historical Tourism

Event Tourism

Endemic Tourism

มิติด้านกิจกรรม

Wilderness Tourism

Adventure Travel

Natural History Tourism

Alternation Travel

Experience Travel

Cultural Travel

Value – added Travel

Entertainment

Sport

Mahasarakham University

Recreation

มิติด้านการตลาด

Mass Market

Elite Market

Back Packing Market

Individual Market

International Market

Domestic Market

มิติด้านการจัดการ

Sustainable Tourism

Conservation Tourism

Ecotourism

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2547 : 3 - 4) ได้นำเสนอเรื่องการเดินทางที่จัดเป็นการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ต้องมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือการหารายได้ซึ่งปกติจะประกอบไปด้วย

1.1 การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพทางกายและจิตใจ เช่น การไปพักฟื้นที่สถานตากอากาศ การไปอาบน้ำแร่ เป็นต้น

1.2 การเดินทางเพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น เช่น เดินทางไปดูไปเห็นสังคม วัฒนธรรม การเมือง และภูมิประเทศที่แตกต่างไปจากสิ่งแวดล้อมของตน

1.3 การเดินทางเพื่อการแข่งขันหรือการชมการแข่งขันกีฬา

1.4 การเดินทางเพื่อนันทนาการ เช่น การไปชมการแสดง การไปชมศิลปวัตถุ เป็นต้น

2. เป็นการเดินทางที่ผู้เดินทางนั้นไม่ได้ถูกบังคับหากแต่เป็นไปด้วยความสมัครใจ

3. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นชั่วคราว อาจมีระยะเวลาน้อยกว่า 24 ชั่วโมง หรือมากกว่าจนเป็นปีก็ได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลานานเท่าใด ผู้เดินทางจะต้องมีความต้องการที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนาของตน

จากที่กล่าวมาแล้ว ยังไม่มีความหมายที่เป็นมาตรฐานสากลที่เป็นข้อสรุปให้ทุกคนพอใจได้แต่พอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจจากที่อยู่อาศัยของตน เพื่อไปเที่ยวชมทัศนศึกษา หรือร่วมกิจกรรม ณ สถานที่ต่าง ๆ โดยมีระยะเวลาไปกลับที่ค่อนข้างแน่นอน ซึ่งแม้ว่าจะไปเพื่อทำธุรกิจหรือหารายได้ด้วย น่าจะนับได้ว่าเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน เพราะเหตุผลสนับสนุนที่ว่านักธุรกิจหรือผู้หารายได้ที่แวะเที่ยวชมหรือร่วมกิจกรรม ณ สถานที่ท่องเที่ยวในขณะนั้นเขาย่อมที่จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวไปโดยปริยาย

สำหรับนักท่องเที่ยวนั้นองค์การท่องเที่ยวโลกของสหประชาชาติ (WTO) ได้เสนอคำนิยามไว้โดยใช้คำว่า ผู้มาเยือน (Visitors) โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน (Tourist) ได้แก่ ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยพำนักอยู่ในประเทศที่มาเยือนเป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง

Mahasarakham University

2. นักท่องเที่ยวไม่ค้างคืน (Excursionists) หรือโดยทั่วไปใช้คำว่า นักทัศนาจรได้แก่ ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยใช้เวลาอยู่ในประเทศที่มาเยือนเป็นเวลาน้อยกว่า 24 ชั่วโมง ทั้งนี้รวมถึงผู้โดยสารที่มากับเรือเดินสมุทรด้วย

จากคำจำกัดความที่กำหนดโดยองค์การท่องเที่ยวโลก (WTO) ดังกล่าว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำนิยามของนักท่องเที่ยว ไว้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ หมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย และพำนักอยู่ในประเทศไทยครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่เกิน 90 วัน โดยเดินทางมาเพื่อวัตถุประสงค์อะไรก็ได้ ไม่ใช่มาหางานทำ หรือหารายได้ในประเทศไทยนักท่องเที่ยวเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามา เพื่อวัตถุประสงค์กรณีใดกรณีหนึ่ง ดังนี้

เพื่อการท่องเที่ยวเยี่ยมญาติหรือเพื่อน ๆ พักฟื้น การศาสนา การกีฬา การประชุม สัมมนา การทูต การติดต่อธุรกิจ การค้าขายหรือเดินทางมากับเรือเดินสมุทรและพักค้างคืนและเดินทางออกไป แต่สำหรับผู้เดินทางที่แวะเพื่อต่อเครื่องบิน เดินทางผ่านหรือผู้ที่อาศัยอยู่ติดชายแดน มาเช้าเย็นกลับ จะไม่นับรวมเป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนประเทศไทยนั้น ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือเดินทางสำคัญ 2 ประเภทคือ

1.1 นักท่องเที่ยวถือหนังสือเดินทาง (Passport) คือ นักท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป

1.2 นักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือผ่านแดน (Border Pass) คือ นักท่องเที่ยวที่อยู่ติดเขตแดนประเทศไทย ซึ่งเข้ามาเยือนประเทศไทยได้นาน 15 วัน

2. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ หมายถึง บุคคลที่เดินทางออกจากท้องถิ่นที่ตนพำนักอยู่จากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทค้างแรม และประเภทเช้าไปเย็นกลับ นักท่องเที่ยวเหล่านี้จะประกอบไปด้วยคนไทย (Thai National) คนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย (Thailand Residence) และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (International Tourists) ที่เข้ามาเยือนประเทศไทยแล้วเดินทางท่องเที่ยวอยู่ในประเทศไทย

3. นักท่องเที่ยวคนไทย หมายถึง กลุ่มคนไทยที่เดินทางออกนอกประเทศไทย และไปพำนักอยู่ต่างประเทศไม่เกิน 90 วัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกับนักท่องเที่ยวประเภทที่ 1 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2554 : 5 - 8)

สรุปความรู้เรื่องการท่องเที่ยว ต้องมีลักษณะสำคัญ กล่าวคือต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับ โดยเป็นการไปพักผ่อนหย่อนใจทั้งทางกายและทางใจ ส่วนความหมายของนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า หมายถึง บุคคลที่เดินทางไปต่างถิ่นพำนักเดิมของตน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ 1) นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน (Tourist) ได้แก่ ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยพำนักอยู่ในประเทศที่มาเยือนเป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และ 2) นักท่องเที่ยวไม่ค้างคืน (Excursionists) หรือโดยทั่วไปใช้คำว่า นักทัศนาจร ได้แก่ ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยใช้เวลาอยู่ในประเทศที่มาเยือนเป็นเวลาน้อยกว่า 24 ชั่วโมง ทั้งนี้รวมถึงผู้โดยสารที่มากับเรือเดินสมุทรด้วย ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ความรู้นี้มาใช้ศึกษาถึงกลุ่มนักท่องเที่ยว ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยว และจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

Mahasarakham University

6. ปัจจัยทรัพยากรที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยว

ปกติของการประกอบกิจกรรมใด ๆ นั้น จะต้องประกอบด้วยปัจจัยร่วมกันหลายสิ่ง การท่องเที่ยวก็เช่นกัน ความต้องการการท่องเที่ยวของแต่ละบุคคลย่อมเป็นไปด้วยเหตุผลส่วนตัวหลาย ๆ ประการ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2552 : 88 – 90) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย

6.1 เงินหรือค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่ผู้เดินทางท่องเที่ยวจะต้องคิดทันที เพราะการเดินทางท่องเที่ยวไม่ว่าจะใกล้หรือไกล จำเป็นต้องมีเงินหรืองบประมาณเพื่อใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ เช่น ค่าพาหนะ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าบริการสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกและการใช้จ่ายซื้อของ

6.2 เวลา เป็นสิ่งที่มีความหมายสำคัญสำหรับผู้เดินทางท่องเที่ยว เพราะแต่ละบุคคลย่อมอยู่ในสถานภาพ การประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน บางคนอาจใช้เวลาวันหยุดสุดสัปดาห์เพื่อการท่องเที่ยว แต่บางคนอาจจะต้องรอถึงปิดภาคเรียนหรือบางคนอาจใช้เวลาหลังช่วงชีวิตทำงาน

6.3 ความตั้งใจที่จะไป ปัจจัยข้อนี้เกิดจากเหตุผลและความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวอย่างแท้จริง การมีเงินและเวลา คงไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวได้ถ้าไม่ตั้งใจที่จะไปนักท่องเที่ยวแต่ละคนมีความตั้งใจในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ความตั้งใจในการเดินทางท่องเที่ยวอาจถูกกระตุ้นได้จากสิ่งต่าง ๆ เช่น ความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยว การเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยว การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้เห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม เสถียรภาพทางการเมือง ฤดูกาล สิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัยและภาพพจน์ทางการท่องเที่ยว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ความตั้งใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เปลี่ยนแปลงได้อยู่อย่างตลอดเวลา

จากการที่ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ ได้กล่าวว่า ความตั้งใจในการเดินทางท่องเที่ยวมีสิ่งต่าง ๆ เป็นตัวกระตุ้น ซึ่งมีหลายประการประกอบด้วยกัน จากการศึกษาของ McIntosh และ Goeldner พบว่า ตัวกระตุ้น (Motivator) ให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเกิดขึ้นมี 4 ประการ คือ

1. ตัวกระตุ้นทางกายภาพ (Physical Motivators) เป็นตัวกระตุ้น เพื่อผ่อนคลายทางกายภาพ หรือเพื่อร่างกาย เช่น การไปพักฟื้นร่างกาย กิจกรรมทางการกีฬา การไปตากอากาศชายทะเล การบำบัดรักษาตามคำแนะนำของแพทย์เพื่อรักษาสุขภาพ เป็นต้น

2. ตัวกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Culture Motivators) เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดการเดินทางเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของคนในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของดุริยางค์ศิลป์ นาฏศิลป์ เป็นต้น

3. ตัวกระตุ้นทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Motivators) เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดความต้องการ เพื่อเยี่ยมเยือนญาติ เพื่อน เพื่อพบปะกับคนแปลกหน้าใหม่ ๆ หรือคนที่มีความคิดใหม่ ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงจากงานประจำที่จำเจ เป็นต้น

4. ตัวกระตุ้นทางด้านฐานะและชื่อเสียง (Status and Prestige Motivators) เป็นตัวกระตุ้นที่ต้องการยกฐานะของตนให้สูงขึ้น เพื่อเกียรติยศและชื่อเสียง เป็นการเดินทางในการประกอบธุรกิจในต่างประเทศ การไปประชุม การศึกษา ฯลฯ เพื่อให้เป็นคนที่มีเกียรติยศและความสำเร็จในการงานของตน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2554 : 5 - 7) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น นอกจากนี้

Mahasarakham University

ยังมีปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีความเห็นว่ามีส่วนที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและตัดสินใจเลือกซื้อบริการ ซึ่งมีดังนี้

1. การคมนาคมขนส่งทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศจะต้องสะดวกรวดเร็วและปลอดภัยทั้ง 3 ทาง คือ ทางบก มีสถานที่พาหนะต่าง ๆ ผ่านเข้า – ออกได้สะดวก บริการรถไฟ ทางน้ำมีท่าเทียบเรือและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางอากาศมีท่าอากาศยานที่ทันสมัย

2. พิธีการเข้าเมืองและการบริหารข่าวสาร มีการผ่อนคลายระเบียบพิธีการเข้าเมืองได้สะดวกรวดเร็ว มีการให้บริการข่าวสาร บริการจองที่พัก บริการขนส่งสู่ที่พัก เป็นต้น

3. ที่พักแรม มีโรงแรมระดับต่าง ๆ ให้เลือก มีอัตราเหมาะสมกับคุณภาพ สะอาดและบริการตามมาตรฐานสากล

4. ร้านอาหาร นอกจากจะมีอาหารให้เลือกหลายชนิดแล้ว จะต้องถูกสุขลักษณะมีบริการที่ดีต่อสุขภาพ และมีการกำหนดราคาให้แน่นอน

5. บริการนำเที่ยว มีบริการจัดนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีอัธยาศัยไมตรี และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

6. สินค้าของที่ระลึก ต้องมีการควบคุมคุณภาพ กำหนดราคา รวมทั้งการส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ รวมทั้งการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม

7. ความปลอดภัยในการตัดสินใจเลือกจุดหมายการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัยและทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ มาตรฐานการรักษาความปลอดภัย จึงต้องมีประสิทธิภาพและทั่วถึงทุกแหล่งท่องเที่ยว

8. การโฆษณาเผยแพร่ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นกรรมวิธีที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและภายในประเทศ

สรุปปัจจัย หรือทรัพยากรที่จะสามารถทำให้เกิดการท่องเที่ยวได้นั้น ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ เงิน เวลา และความตั้งใจในการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วยังมีปัจจัยสนับสนุนที่เป็นตัวเสริมบริบทในการท่องเที่ยว อันได้แก่ การบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งด้านความสะดวกสบาย ที่พักร้านอาหาร ความปลอดภัยด้านทรัพย์สินและชีวิต ความมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

7. ประเภทของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2554 : 15 - 18) ได้สรุปว่าประเภทของการท่องเที่ยวหมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่จำแนกจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว สามารถจำแนกประเภทการท่องเที่ยวออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

7.1 การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธ์ (Ethnic Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่แสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งรวมไปถึงการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อน เข้าร่วมศาสนพิธีต่าง ๆ

7.2 การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างแดนเข้ามาเที่ยว แต่ข้อนี้จะเน้นที่ข้อดึงดูดจิตใจ (Attraction) ที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือ เป็นต้น

Mahasarakham University

7.3 การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่สัมผัสวิถีชีวิตแบบเก่า ๆ ที่กำลังสูญหายไป เพื่อให้เข้าใจลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมาจนมาถึงการดำเนินชีวิตของตนเองในปัจจุบัน

7.4 การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานโบราณวัตถุเก่า ๆ เน้นความรุ่งเรืองในอดีตที่ผ่านมาของยุคสมัยโบราณ

7.5 การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) ลักษณะเด่น คือ มีการประชุมพบปะกัน หรือสัมมนา ส่วนมากแล้วเป็นการนำเอาแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภทมารวมกันไว้เมื่อเกิดธุรกิจ

7.6 การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา การอาบแดด และการสมาคมกันเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ

7.7 การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive Tourism) เป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้พนักงาน หรือเป็นสวัสดิการแก่หน่วยงานและบริษัทห้างร้าน ไปประชุมหรือหาประสบการณ์เพิ่มเติม

8. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) นับเป็นอีกแขนงหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยการท่องเที่ยวแบบมวลชนและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทั้งนี้ตามความหมายของการท่องเที่ยวแบบมวลชนแล้ว คำประกาศยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางตรง (Setting a Strategic Tourism The Development of Cultural Tourism) ในปี ค.ศ. 2001 ของคณะกรรมการอำนวยการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประจำเมืองบลูมมิงตัน (Position Bloomington for Cultural Tourism Steering Committee) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการหนึ่งในการเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม มรดก สิ่งแวดล้อม และประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น อันเป็นส่วนเติมเต็มให้กับประชาชนภายใต้ความกลมเกลียวของคนในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องผนวกศิลปะท้องถิ่น การนันทนาการ และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นจุดขายไว้ด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2553 : 19 - 22) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ของประเทศที่ไม่มีในตำราแนะนำการท่องเที่ยวเพื่อให้เห็นความเป็นหนึ่งเดียวภายใต้ความหลากหลายของการดำเนินชีวิตของคนไทย นอกจากนี้ยังได้จำแนกประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทยเอาไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (กรุงเทพฯ) เป็นการท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมที่หลากหลายในเมืองหลวงที่พบว่าเป็นสยามเมืองยิ้ม

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ภาคเหนือ) เป็นการท่องเที่ยวเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานถึง 700 ปี อุดมไปด้วยตำนานและเรื่องเล่าต่าง ๆ ของล้านนา

3. ชาวเขา (Hill Tribes) พบได้ในเขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ และตาก ที่รวมกลุ่มเป็นชนเผ่าต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง อันเป็นสิ่งที่ชวนหลงใหลมาหลายทศวรรษ

4. การล่องแม่น้ำ (River Cruises) เป็นการล่องเรือตามแม่น้ำลำคลองซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตของคนไทยในอดีต เที่ยวชมตลาดน้ำ การตักบาตรพระสงฆ์ที่พายเรือ บิณฑบาต การเล่น

Mahasarakham University

น้ำของเด็ก ๆ อาจกล่าวได้ว่า การนิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามความหมายของการท่องเที่ยวแบบมวลชน นอกเหนือจากความเกี่ยวพันระหว่างการใช้วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อผลผลิตทางเศรษฐกิจ การใช้วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวยังนำมาเพื่อการร้อยรัดความเป็นชาติ ผ่านวัตถุประสงค์ของรัฐอีกด้วย นอกจากนี้สำหรับประเทศไทยเอง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามความหมายของการท่องเที่ยวแบบมวลชน ยังครอบคลุมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อันนี้ให้เห็นการซ้อนทับของนิยามการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นได้อย่างดี

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization : UNSCO. 2003 : 29) ซึ่งเป็นหน่วยงานทางด้านวัฒนธรรมของโลก ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะประนีประนอม ระหว่างการท่องเที่ยวแบบมวลชนและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ค่อนข้างตระหนักถึงผลกระทบทางลบควบคู่กับการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ ไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายรับให้กับคนที่มีวัฒนธรรมหลากหลายแตกต่างกันได้ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่สร้างมิตรภาพและหลักประกันในการพัฒนาได้อีกเช่นกัน อย่างไรก็ดีจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีข้อกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์การให้ความเคารพต่อเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การปกป้องและเพิ่มพูนมรดกและเพิ่มพูนความสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการฝึกอบรมคนในท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่ความร่วมมือระดับนานาชาติในอนาคต

Smith (1989 : 37 อธิบายความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีการ “แต่งแต้ม (Picturesque)” หรือ “ละเลงสีสันแก่ท้องถิ่น (Local Culture)” ที่การดำเนินชีวิตแบบเก่า ๆ ได้สูญหายจากความทรงจำของมนุษย์ไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือนการมุงหลังคาด้วยใบไม้ การใช้ม้าหรือวัวไถนา ตลอดจนการประดิษฐ์ของใช้ด้วยมือ มากกว่าเครื่องจักร กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น เห็นได้จากการรับประทานอาหารและการพำนักในบ้านแบบชนบท การชมการแสดงท้องถิ่น การร่วมการแสดงด้วยการแต่งกายหรือดื่มสุราท้องถิ่น กระทั่งการทำปศุสัตว์กลางป่าด้วยตนเองซึ่งสิ่งเหล่านี้คือวัฒนธรรมชนบทที่ถูกสร้างขึ้น Smith ได้ยกตัวอย่างการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่บาหลี และสเปน ซึ่งคนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของวัฒนธรรมได้รับความลำบากมากขึ้นจากการที่ต้องใช้ที่ดินในชนบทของตนเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมาก เพื่ออาศัยในชนบทและถ่ายรูปบรรยากาศชนบทโดยตรงนอกจากนี้ Smith ยังได้กล่าวถึงความเกี่ยวพันระหว่างการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ว่าแท้ที่จริงแล้วเกิดขึ้นมาจากรากเหง้าของการท่องเที่ยวสองประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Ethnic Tourism) กับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ทั้งนี้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนับเป็นต้นกำเนิดของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) ในมิติของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ในสังคม ขณะที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กระทั่งเป็นต้นกำเนิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในมิติที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยาวัฒนธรรมนั่นเอง

Mahasarakham University

อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในประเด็นของการคาบเกี่ยวระหว่างการเป็นนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อยู่ตรงที่การใช้วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว และจะสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างไร โดยมิให้กระทบกับวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นมากที่สุด นอกจากนี้ที่ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถอธิบายได้ถึงความคล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติอันเป็นสิ่งหนึ่งของวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน โดยนัยนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก็คือการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในมิติความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่าง ๆ นั่นเอง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดย วรรณา วงษ์วานิช (2552 : 146) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จัดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวชมงานเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องในเทศกาลต่าง ๆ เป็นการสืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นไว้ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ

1. เป็นประเพณี หรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นของแต่ละท้องถิ่นและสมควรที่จะดำรงรักษาให้คงอยู่สืบต่อไป
2. เจ้าของพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านการวางแผน การจัดการและการอนุรักษ์
3. มีวิทยากรและมัคคุเทศก์ประจำท้องถิ่น
4. มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับทั้งความรู้ ความสนุกเพลิดเพลิน ความประทับใจ และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

สรุป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน ศาสนสถาน รวมถึงการเดินทางเพื่อชื่นชมวิถีชีวิต เทศกาล งานประเพณี และศิลปวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อบุคคลในชุมชนนั้น ๆ โดยให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดหรือไม่ให้เกิดขึ้นเลยหากเป็นไปได้ ทางบ้านเจ้าบ้านหรือชุมชนท้องถิ่นก็สมควรที่จะรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงศิลปวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ถ้าหากมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และเพื่อไม่ให้เกิดความยืดเยื้อ ก็สามารถทำได้แต่ต้องไม่ให้เสียรูปแบบดั้งเดิมหรือความหมายที่เป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งหากไม่รักษาไว้จะก่อให้เกิดการสูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรมในที่สุด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีรูปแบบที่หลากหลาย และสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างแรงดึงดูดทางการท่องเที่ยวได้มาก เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีการยอมรับในสังคม มีการถ่ายทอดสืบรุ่นต่อรุ่น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดเป็นการท่องเที่ยวในชุมชนที่มักอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ผู้คนมีวิถีชีวิตผูกพันใกล้ชิดอยู่กับวัฒนธรรมชาติมีความเคารพศรัทธาในพุทธศาสนา และความเชื่อดั้งเดิม ดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนานจนเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงอาจมีความหมายถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวทุกประเภทที่แวดล้อมชุมชนอยู่นั้นเอง

9. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในยุคปัจจุบัน การแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็น

Mahasarakham University

ส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรงและมีคำถามในใจว่าแล้วการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คืออะไร การท่องเที่ยวแบบไหนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเทศต่าง ๆ ในโลกมีนโยบายอย่างไรกับรูปแบบการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คืออะไร การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงซื้อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมและงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเราเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวแบบไหนถึงจัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลายคนอาจจะสงสัยว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรจะครอบคลุมถึงเรื่องอะไรบ้าง (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548 : 6 - 12) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมประกอบด้วย

1. ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
2. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์
3. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
4. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
5. ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา
6. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์
7. ภาษาและวรรณกรรม
8. วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร
9. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่าง ๆ
10. ลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่นนานา

ประเทศกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเทศต่าง ๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล จึงนำวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ของประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีมีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระ ที่สนับสนุนภาคเอกชนในการส่งออกสินค้าวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นโฆษณาการท่องเที่ยวของเกาหลี ที่เน้นการสัมผัสวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมถึงการโฆษณาแฝงในภาพยนตร์ซีรี่ต่าง ๆ ของเกาหลี ประเทศสิงค์โปรใช้ความหลากหลายของเชื้อชาติเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเช่นกัน ภายใต้แนวคิดที่ว่า Uniquely Singapore โดยมีการฟื้นฟูแหล่งวัฒนธรรมดั้งเดิม

Mahasarakham University

ของคนสิงค์โปรเชื้อชาติจีน อินเดีย มลายู จัดประเทศให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ประเทศมาเลเซีย เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของมุสลิม สำหรับนักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสมิติต่าง ๆ ของมุสลิม ยังมีประเทศที่มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เช่น จีน ประเทศในยุโรปและออสเตรเลีย บางประเทศมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังมีปัญหาในด้านการเมืองภายในประเทศ หรือยังไม่มีนโยบายที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เช่น พม่า เวียดนาม ประเทศในแอฟริกาและตะวันออกกลาง (ไกรกฤษ ปิ่นแก้ว. 2554 : 32 – 37)

สรุปทุกประเทศทั่วโลกกำลังปลุกกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในด้านนี้ นับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายและเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศ แหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ ประเทศ หรือภูมิภาคเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอันที่จะเชิญชวน สร้างความน่าสนใจ หรือดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวได้มากหรือน้อย ในพื้นที่ประเทศหรือภูมิภาคที่มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่หลากหลาย

10. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2551 : 11 – 12) ได้สรุปรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ไว้ดังนี้

10.1 Using Resource Sustain Ably การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำธุรกิจระยะยาว

10.2 Reducing Over – Consumption and Waste การลดการบริโภคที่มากเกินจำเป็นและลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

10.3 Maintaining Diversity การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

10.4 Integrating Tourism Into Planning การประสานงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์ การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่นและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

10.5 Supporting Local Economics การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

10.6 Involving Local Communities การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวได้

10.7 Consulting Stakeholders and The Public การปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่นองค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

Mahasarakham University

10.8 Training Staff การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

10.9 Marketing Tourism Responsibly การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10.10 Undertaking Research การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

สรุปการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยจัดการบริหารทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเพื่อใช้เป็นแนวทางการทำธุรกิจระยะยาวนอกจากนี้สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่จะยังยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวอีกด้วย ผู้วิจัยได้ใช้ความรู้นี้ไปวิเคราะห์เพื่อศึกษาหาแนวทางในการบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อให้การบริการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กระนั้นก็คำนึงถึงการอนุรักษ์เพื่อรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาวอีกด้วย

11. การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วม คือ การให้ชุมชนในท้องถิ่นผู้ที่ใช้ประโยชน์จากงานนั้น ได้เข้ามาร่วมทำร่วมคิด ร่วมตัดสินใจด้วย ซึ่งการที่ชุมชนในท้องถิ่นจะมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการการจัดบริการการท่องเที่ยว ควรจะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการแสดงความคิดเห็น การปรึกษาหารือ การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ รวมถึงการเข้าร่วมการประชุมในชุมชน การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และการได้รับผลประโยชน์ร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวนิยามศัพท์ของคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” มีผู้ให้ความหมายดังนี้

สุพรรณี ไชยอำพร (2550 : 37) ได้สรุปไว้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมสามารถแยกออกเป็นประเภทได้ คือ ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine Participation) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถ้าหากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ ส่วนการมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เช่น ร่วมลงแรงในการทำโครงการร่วมบริจาคเงิน หรือ สิ่งอื่น ๆ เป็นบางส่วน หรือร่วมบำรุงรักษาโดยไม่ได้ตัดสินใจ ดังนั้นอาจสรุปได้ว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วม คือ ลักษณะการเกี่ยวข้องที่สามารถกระทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะที่ร่วมกันอย่างแท้จริงและไม่แท้จริง คือ ร่วมศึกษาสาเหตุของปัญหาและความต้องการของกลุ่ม ร่วมคิดและตัดสินใจสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม กำหนดนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรมบริหารงาน ใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างคุ้มค่าลงทุนหรือเสียสละ ปฏิบัติติดตามประเมินผลงานและรักษากิจกรรมให้คงอยู่ยาวนานและร่วมรับผลประโยชน์

แนวคิดของการมีส่วนร่วม (Participation Concept) คือ แนวคิดเกี่ยวกับการที่ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนั้น ซึ่งได้บังเกิดขึ้นในชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก

Mahasarakham University

ทั้งซีกโลกตะวันตกและซีกโลกตะวันออก ดังจะเห็นได้จาก “ประเพณีลงแขก” (Cooperative Work) ซึ่งการปฏิบัติในหมู่เกษตรกรทั่วโลก (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2549 : 182 - 190)

การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญสอดคล้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกันการตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการที่สนองต่อความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ความศรัทธาที่มีความเชื่อถือบุคคลสำคัญ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร เป็นต้น

Erwin (1976 : 138) หมายถึง การที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้วิทยากรอย่างชำนาญและเหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาสนับสนุนให้สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาพร้อมกับการติดตามงานขององค์การและผู้ที่เกี่ยวข้อง

White (1982 : 18) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือ พฤติกรรมที่แบ่งออกเป็น 4 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไร ควรทำอย่างไร

มิติที่ 2 มีส่วนร่วมเสียสละและลงมือปฏิบัติการตามที่ตัดสินใจ

มิติที่ 3 มีส่วนร่วมให้ผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

มิติที่ 4 มีส่วนร่วมในการประเมินผล

Murphy (1988 : 96) ได้เสนอว่าขั้นตอนสำคัญของการดำเนินการ คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการตามที่สามารถจะนำสมาชิกและผู้ที่สนใจจากมวลชนสาขาต่าง ๆ มารวมกันเพื่อพิจารณาค่านิยมของชุมชน โดยนำความต้องการของสังคมชุมชนและธุรกิจอื่น ๆ มาอภิปรายให้เกิดความเหมาะสมและหาข้อยุติให้ได้

เฉลิม เกิดโมลี (2547 : 85) ได้สรุปแนวคิดการมีส่วนร่วมในมิติความลึกซึ้งในเชิงกว้างและในที่เฉพาะไว้ว่า

1. การมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนานอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินโครงการนั้น ๆ ด้วย

Mahasarakham University

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น อาจเข้าใจอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่าบุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจน ความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

7. การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้ โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ

8. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายของรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คน

ทิศทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2553 : 52 - 54) โดยการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน การสร้างโอกาสและการสร้างประโยชน์ที่แท้จริงให้แก่ชุมชนในการปรับตัวต่อการพัฒนาที่เข้าสู่ท้องถิ่น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีโอกาสในการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบที่สามารถสร้างโอกาสนี้ได้เหมาะสมที่สุด อีกทั้งยังสามารถลดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นเป้าหมายสำคัญ ได้รับการเน้นให้มีในกระบวนการการท่องเที่ยวแนวใหม่ ถือว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในองค์กรรวมของระบบสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ให้ความสำคัญโดยจัดเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ได้เน้นการให้ความสำคัญของประชาชนในท้องถิ่นในอันที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแล และควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่น สามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการท่องเที่ยวระดับต่าง ๆ ได้ความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน มีความรู้สึกพึ่งพิงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำเอามาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วนเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน ชุมชนจะอยู่ในฐานะเป็นผู้รับทราบนโยบาย ในการเบื้องต้นและมีส่วนผลักดันในระยะยาว ชุมชนเป็นผู้ใช้และดำเนินงานตามแผนงานและแผนปฏิบัติความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานเอกชน ชุมชนจะอยู่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัด

Mahasarakham University

ขึ้นโดยเอกชนหรือบริษัทท่องเที่ยว เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่าง ๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร นำเสนอลูกค้าด้านวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นต้น

การมีส่วนร่วมของชุมชน เริ่มมีได้ตั้งแต่การให้ข้อมูลของท้องถิ่น การเตรียมการจัดการ การวางแผน การควบคุมดูแล การใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริการ และการได้รับประโยชน์จากการบริการ โดยชุมชนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ จะต้องไม่เป็นการเบียดบังทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้น องค์กรของชุมชนจึงมีความสำคัญในกระบวนการการมีส่วนร่วม องค์กรของชุมชนอาจเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในชุมชน เป็นองค์กรภายใต้กฎหมายที่กำหนดบทบาทของปัจเจกบุคคล ฉะนั้น จึงควรผลักดันให้องค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรของประชาชนที่แท้จริง เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวดังกล่าว ดังนั้น การมีส่วนร่วมที่ดีต้องให้ความสำคัญแก่กลุ่มบุคคลมากกว่าลักษณะของปัจเจกบุคคล

รูปแบบของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาจากพื้นฐานวัฒนธรรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนไทย รูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในระดับปฏิบัติ ควรมีรูปแบบเป็นองค์กรกึ่งอิสระ ไม่เป็นทางการเกินไป ไม่อิสระเกินไป โดยมีระบบการได้รับผลประโยชน์ร่วมเป็นครรลอง ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ควรได้รับ อาทิเช่น

1. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดแก่บุคคลในชุมชนส่วนใหญ่ ให้มีงานและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. ผลประโยชน์ทางสังคม คือ มีสวัสดิการที่ดี สังคมส่วนใหญ่มั่งคงและสามารถดำรงเอกลักษณ์ทางสังคมของตนไว้ได้

3. ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมมีความเข้าใจการอนุรักษ์และร่วมมือพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

4. ความภาคภูมิใจ มีความสุขในความเป็นอยู่ มีความร่วมมือในชุมชน เกิดความรักและหวงแหนพร้อมจะอนุรักษ์หรือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ปรากฏว่าชุมชนมีส่วนร่วมมาก หรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุมการท่องเที่ยว จะช่วยให้เกิดการพัฒนาคนได้อย่างดี อีกทั้งสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการให้ชุมชนมีส่วนร่วมสิ่งสำคัญที่จำเป็นคือการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการเพิ่มทักษะในการจัดการและประสานงานกับภายนอก การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่น จึงต้องเป็นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น (Local Benefit) ซึ่งหมายถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และท้ายที่สุดชุมชนสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ มีการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืนสังคมพัฒนาอย่างเหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยการพัฒนาของชุมชน

สรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว คือ การให้ชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว หรือผู้ที่ใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ได้เข้ามาร่วมทำ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจด้วย ซึ่งการที่ชุมชนในท้องถิ่นจะมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการการจัดบริการการท่องเที่ยว ควรจะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการแสดงความคิดเห็น การปรึกษาหารือ การ

Mahasarakham University

ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ รวมถึงการเข้าร่วมการประชุมในชุมชน โดยการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน การสร้างโอกาสและการสร้างประโยชน์ที่แท้จริงให้แก่ชุมชนในการปรับตัวต่อการพัฒนาที่เข้ามาสู่ท้องถิ่น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีโอกาสในการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบที่สามารถสร้างโอกาสนี้ได้เหมาะสมที่สุด อีกทั้งยังสามารถลดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตามความมุ่งหมายในข้อ 3 เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

12. การประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว

หลักการประชาสัมพันธ์ (Publication)

ความสำคัญและความหมายของการประชาสัมพันธ์ นิเทศศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการติดต่อสื่อสารทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารมวลชนหรือการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตลอดจนการพูดและการแสดง ทั้งนี้เพราะคำว่า “นิเทศ” หมายถึงการชี้แจง หรือการแสดงนั้นเอง การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานภาครัฐ เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน และกลุ่มคนประเภทต่าง ๆ (วิรัช ลภิรัตนกุล. 2546 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ เพื่อการชักจูงประชาชน (Public Opinion) ด้วยวิธีติดต่อสื่อสาร (Communication) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย (Target Publics) เกิดมีความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อหน่วยงาน องค์การ สถาบัน การประชาสัมพันธ์จึงเป็นการเผยแพร่ ที่เป็นในเชิงสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน เป็นงานส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างหน่วยงาน หรือกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการสร้างค่านิยม (Goodwill) แก่กลุ่มประชาชนต่าง ๆ ด้วยวิธีการบอกกล่าว (Inform) ชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ และสิ่งซึ่งองค์การ สถาบันได้ทำลงไปในขณะที่ World Book Dictionary (วิรัช ลภิรัตนกุล. 2538 : 5) ได้อธิบายความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า กิจกรรมของหน่วยงาน องค์การ สถาบัน หรือบุคคลที่ปฏิบัติเพื่อชนะใจประชาชนทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าใจถึงนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยการแพร่กระจายข่าวสารทางเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ ถ้าแปลตามตัวอักษรก็จะได้ความหมายว่า การเกี่ยวข้องผูกพันกับหมู่คน Cutlip, Center และ Broom (รัตนวดี ศิริทองถาวร. 2546 : 33 ; อ้างอิงมาจาก Cutlip, Center and Broom. 1994 : 4) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อเผยแพร่ข่าวสาร นโยบายของหน่วยงานไปยังประชาชนทั้งหลายที่มีส่วนสัมพันธ์ ขณะเดียวกันก็เป็นแนวทางตรวจสอบความคิดเห็น ความรู้และความต้องการของประชาชนให้หน่วยงานหรือองค์การทราบ เพื่อสร้างความสนับสนุนอย่างแท้จริงให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

ความหมายของการประชาสัมพันธ์ คือ การที่องค์กรให้ข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนเพื่อให้ทราบหรือสร้างความเข้าใจกับประชาชน ทำให้เกิดทัศนคติและภาพพจน์ที่ดีต่อองค์กร โดยทั่วไปความหมายของการประชาสัมพันธ์ คนทั่วไปมักจะเข้าใจผิดว่าหมายถึง การประกาศ หรือการโฆษณาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังอาจเข้าใจว่า เป็นการสอบถาม หรืองานติดต่อสอบถาม ทำให้เกิดการสับสนขึ้น การประชาสัมพันธ์ จะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการสื่อสารที่มี

Mahasarakham University

ประสิทธิภาพ ต้องมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ และดำเนินการจริงตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเหมาะสม สามารถปรับแก้ไขได้บางกรณีซึ่งจะทำให้ได้ผลงานที่ดีกว่า

ศาสตร์และศิลป์ของการประชาสัมพันธ์ พิจารณาได้ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์พร้อมกันในตัวเอง กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์ที่เป็นศาสตร์ ศาสตร์ในที่นี้หมายถึงวิทยาการ ความรู้ความเชื่อถือ ที่กำหนดไว้เป็นระบบระเบียบพึงเชื่อถือได้ สามารถศึกษาค้นคว้าหาความจริงได้อย่างมีระเบียบแบบแผน มีระบบวิชาการประชาสัมพันธ์ เป็นวิชาที่มีระเบียบแบบแผน มีเหตุมีผล และอาจศึกษาเรียนรู้ได้จากตำหรับตำราต่าง ๆ เป็นการศึกษาค้นคว้าหาหลักและทฤษฎีที่น่าเชื่อถือได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ มีการศึกษาค้นคว้าถึงกระบวนการในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของมนุษย์ เพื่ออธิบายและวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ที่มีปฏิกิริยาสัมพันธ์ต่อกันในสังคม รวมทั้งการศึกษาวิจัยถึงประชามติ และความสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มบุคคลกับองค์กรสถาบันที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถศึกษา เรียนรู้วิธีการ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า วิชาการประชาสัมพันธ์อยู่ในขอบเขตของศาสตร์ทางด้านสังคมวิทยา

การประชาสัมพันธ์ที่เป็นศิลปะ มีลักษณะการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์ และทักษะของแต่ละบุคคล เป็นความสามารถเฉพาะตัว เช่น ความสามารถและทักษะในการสื่อสาร ซึ่งถ่ายทอดและลอกเลียนแบบกันได้ยาก เนื่องจากความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคนไม่เหมือนกัน เทคนิคอย่างหนึ่งที่นักประชาสัมพันธ์คนหนึ่งนำไปใช้แล้วประสบผลสำเร็จ นักประชาสัมพันธ์อีกผู้หนึ่งนำไปใช้อาจไม่ได้ผลและประสบความล้มเหลวก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัว สถานการณ์ สภาพแวดล้อม เวลา และสถานที่ เป็นต้น (วิรัช ลภิรัตนกุล. 2546 : 27 - 28)

สรุป การประชาสัมพันธ์เป็นการนำเอาหลักการ ความรู้ที่ได้ศึกษามาไปประยุกต์ใช้ จึงมีลักษณะเป็นศิลปะ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์จะยึดถือกฎเกณฑ์ หรือระเบียบแบบแผนที่ตายตัวไม่ได้ แต่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ และวิธีการให้สอดคล้องเหมาะสมกับเงื่อนไขของสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ทั้งนี้ ศิลปะของการประชาสัมพันธ์จะต้องใช้ความสามารถพิเศษเฉพาะตัวเป็นหลัก

13. หลักการและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์

วิรัช ลภิรัตนกุล (2546 : 145 - 148, 152 - 154) ได้สรุปหลักการประชาสัมพันธ์ในปัจจุบันว่ามีหลักใหญ่ ๆ ที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ

13.1 การบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ทราบ คือการบอกกล่าวชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และผลงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนข่าวคราวความเคลื่อนไหวขององค์กร สถาบันให้ได้รับทราบ ประชาชนและกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องได้ทราบและรู้เห็นถึงสภาพปัญหา

13.2 การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด เป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกัน (Preventive Public Relations) ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะการป้องกันไว้ก่อนย่อมดีกว่าที่จะต้องมาแก้ไขในภายหลัง โดยฝ่ายที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องค้นหาสาเหตุที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิดในสถาบัน แล้วหาแนวทางในการให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อสถาบันก่อนที่จะมีความเข้าใจผิดนั้น ๆ เกิดขึ้น

Mahasarakham University

13.3 การสำรวจประชามติ เป็นการสำรวจวิจัยประชามติ เพราะการดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพต้องรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชน หรือ ประชามิติ (Public Opinion) โดยจะต้องทราบว่าประชาชนต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร เพื่อตอบสนองสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและไม่ต้องการของประชาชนที่เกี่ยวข้อง การทำการสำรวจวิจัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นวัตถุประสงค์ทั่วไปของการประชาสัมพันธ์ จึงมีวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายได้ 3 ประการคือ

13.3.1 เพื่อสร้างความนิยม (Good Will) ให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน ซึ่งความนิยมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานและความอยู่รอดขององค์การสถาบัน ประกอบด้วย การปลุกกระตุ้นเพื่อสร้างและธำรงไว้ซึ่งความนิยม เชื่อถือ ศรัทธา จากประชาชนทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกราบรื่นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน

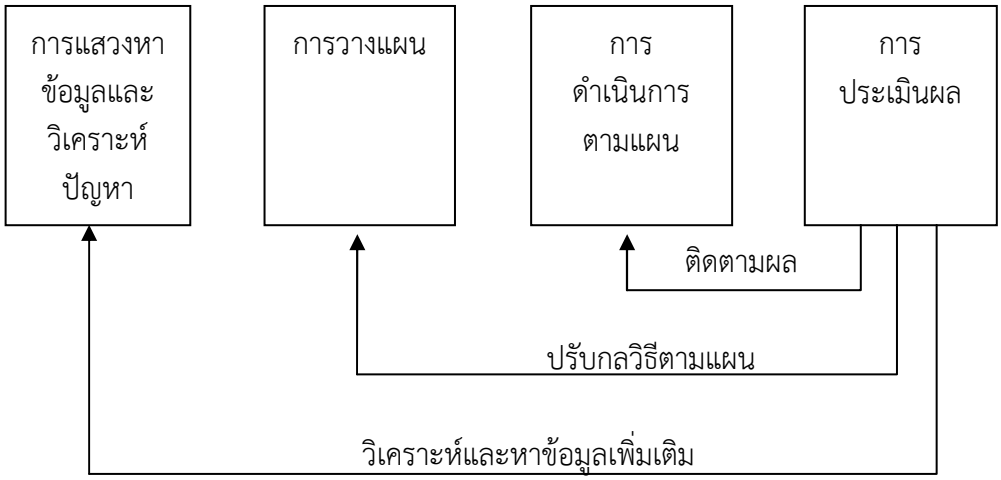
13.3.2 เพื่อป้องกันและรักษาชื่อเสียงสถาบันมิให้เสื่อมถอย เพราะชื่อเสียงของสถาบันเป็นสิ่งที่สำคัญมากซึ่งเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ (Image) ของสถาบันด้วย การมีชื่อเสียงทางลบจะทำให้ประชาชนมีความรังเกียจ ไม่อยากให้ความร่วมมือกับสถาบัน มีความระแวง ทำให้สถาบันไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จนไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถาบันได้ตั้งไว้

13.3.3 เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายใน ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ของกลุ่มประชาชนภายในสถาบันซึ่งแบ่งออกเป็นการประชาสัมพันธ์ภายใน ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายในหน่วยงานเพื่อให้เกิดความสามัคคี เสริมสร้างขวัญและความรักใคร่ผูกพัน จงรักภักดีต่อหน่วยงานและการประชาสัมพันธ์ภายนอก ได้แก่ ประชาชนทั่วไปเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในตัวสถาบันและให้ความร่วมมือแก่สถาบันด้วยดี ซึ่งจะได้กล่าวในประเภทของการประชาสัมพันธ์ต่อไป

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ หรือการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ขององค์การเป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์การต้องการ โดยต้องดำเนินอย่างต่อเนื่องเรียกว่า PR wheel หรือกงล้อประชาสัมพันธ์ที่หมุนต่อเนื่องกันไปไม่มีวันหยุดนิ่ง รัตนาวดี ศิริทองถาวร (2546 : 91 - 92) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ว่ามีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนคือ

Mahasarakham University

ที่มา : รัตนาวดี ศิริทองถาวร (2546 : 92)

ภาพประกอบ 4 กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

1. ขั้นแสวงหาข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหา (Fact - finding and Analysis Problem) เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ สถานการณ์หรือปัญหาที่องค์กรประสบอยู่ โดยอาศัยวิธีการวิจัย การรับฟังความคิดเห็น (Research - listening) การวิจัยทางการประชาสัมพันธ์เป็นการสื่อสารแบบสองทางระหว่างสถาบัน องค์การกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง และครอบคลุมถึงการวิจัยในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น นโยบาย การดำเนินงาน สิ่งแวดล้อมเป็นต้น โดยนำผลการวิจัยมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์ต่อไป

2. ขั้นการวางแผน - การตัดสินใจ (Planning - decision Making) เป็นการนำข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้จากการทำวิจัย การรับฟังความคิดเห็นมากำหนดเป็นแผนการ กิจกรรมตลอดจนกำหนดนโยบายต่าง ๆ การดำเนินงานเป็นการกำหนดแนวทางการตัดสินใจ และการดำเนินงานอย่างมีระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

การวางแผน (Planning) (ศิริ ทองถาวร. 2546 : 100) คือ ขบวนการหนึ่งในการบริหารงานเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่กำหนดไว้ การวางแผนจึงเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง มีการกำหนดวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ถูกต้องและมีเหตุผล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน การวางแผนประชาสัมพันธ์เป็นขั้นตอนหนึ่งในการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์เป็นการกำหนดแนวทาง หรือกำหนดกรอบในการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณขององค์การธุรกิจให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้เกิดความเข้าใจ เลื่อมใสศรัทธาและให้การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การธุรกิจ กำหนดแนวทางในการรับฟังกระแสประชามติ เพื่อเป็นองค์ประกอบในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การธุรกิจด้วย

วิรัช ลภิรัตนกุล (2546 : 245 - 246) ได้นำเสนอการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์การ เริ่มจากการนำเอานโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายทางธุรกิจ มาพิจารณาวิเคราะห์เพื่อเป็นหลักในการพิจารณา ได้กำหนดหลักในการประชาสัมพันธ์ 6 ขั้นตอนดังนี้

Mahasarakham University

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) จะต้องกำหนดหรือระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเพื่ออะไรบ้างหรือต้องการแก้ปัญหา

2. การกำหนดกลุ่มประชาชนเป้าหมาย (Target Public) จะต้องระบุให้แน่ชัดว่ากลุ่มประชาชนเป้าหมายคือใคร มีพื้นฐานการศึกษา หรือภูมิหลังอย่างไร รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านจิตวิทยาเช่น มีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายข่าวสาร เป็นต้น

3. การกำหนดแนวหัวข้อเรื่อง (Themes) จะต้องกำหนดให้แน่นอนว่า แนวหัวข้อเรื่องจะเน้นไปทางใด ตลอดจนการกำหนดสัญลักษณ์หรือข้อความสั้น ๆ เป็นคำขวัญต่าง ๆ ที่จดจำได้ง่าย หรือดึงดูดความสนใจได้ดี

4. การกำหนดช่วงระยะเวลา (Timing) จะต้องมีการกำหนดช่วงระยะหรือจังหวะเวลาที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการปูพื้นก่อน

5. การกำหนดสื่อและเทคนิคต่าง ๆ (Media and Techniques) จะต้องกำหนดการใช้สื่อ หรือเครื่องมือ เทคนิคใดในการประชาสัมพันธ์

6. การกำหนดงบประมาณ (Budget) จะต้องกำหนดงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินการให้ชัดเจน รวมถึงบุคลากรที่ใช้ในการดำเนินการด้วย

ขั้นการดำเนินการตามแผนงาน (Implementation) หรือ ขั้นตอนการสื่อสาร เป็นขั้นตอนลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ โดยการอาศัยวิธีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเทคนิคการสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในการวางแผนไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องตามสถานการณ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ในการปฏิบัติการจะต้องให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และทันเวลาจึงจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

ขั้นการประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนที่วัดผลการดำเนินงานว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้ในแผนหรือโครงการหรือไม่ อย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานในครั้งต่อไป โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การประเมินผลก่อนลงมือปฏิบัติการ (Pretesting) ทำให้เราได้ทราบข้อบกพร่องตั้งแต่ก่อนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ไขปรับปรุง และการประเมินผลเมื่อปฏิบัติงานตามโครงการเสร็จสิ้นแล้ว (Posttesting) ทำให้เราทราบผลการดำเนินงาน และข้อบกพร่องผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และใช้ในการปรับปรุงโครงการในครั้งต่อไป

การประเมินผลมี 4 ลักษณะ ได้แก่

1. การประเมินผลเชิงข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ มีการประเมินใน 2 ลักษณะ

1.1 การประเมินการเปิดรับข่าวสาร ทำการโดยศึกษาจำนวนชิ้นข่าวที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ แล้วคำนวณผู้มีโอกาสเปิดรับข่าวชิ้นนั้นที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ โดยดูจากยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ - Counter ในอินเตอร์เน็ต

1.2 การประเมินความรู้ความเข้าใจข้อมูลข่าวสาร ประเมินโดยแบบวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาข่าวสารที่เผยแพร่ออกไป เช่น คู่มือความรู้ นอกจากนี้ ยังสามารถประเมินความรู้ความเข้าใจ จากการสำรวจความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แบบสอบถาม/สัมภาษณ์ อันเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

2. การประเมินผลทัศนคติ การประเมินทัศนคติ วัดได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาจวัดว่า มีการสร้างทัศนคติใหม่หรือไม่เพียงใด ทัศนคติที่มีอยู่แล้ว ถูกเสริมแรงให้เข้มแข็งขึ้น

Mahasarakham University

หรือยังคงหนักแน่นไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่เพียงใด มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติตามที่พึงประสงค์หรือไม่

3. การประเมินผลพฤติกรรม เป็นการประเมินพฤติกรรมภายหลังที่ได้เปิดรับสื่อหรือข้อมูลข่าวสารแล้วโดยสอบถามกลุ่มเป้าหมายว่า ภายหลังที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารหรือเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว พฤติกรรมได้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ และอะไรที่เปลี่ยนแปลงไป หรือพฤติกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นมีหรือไม่ คืออะไร - การเลิกสูบบุหรี่

4. การประเมินผลผลิต การประเมินผลผลิต (Output) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้สื่อที่ควบคุมได้ และควบคุมไม่ได้ และเป็นการประเมินประสิทธิผลของการกระจายสื่อ การจำหน่ายจ่ายแจกสื่อไปยังกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ วิธีการประเมิน เช่น การนับจำนวนชิ้นข่าวที่ส่งไปเผยแพร่ยังสื่อมวลชน เป็นการวัดประสิทธิภาพของการทำงานด้านสื่อ

การหาข้อมูล	การวางแผน	การสื่อสาร	การประเมินผล
- ภูมิหลัง - ปัญหา - ฯลฯ	- เป้าหมาย - ทางเลือก - ผลดี ผลเสีย - ผลที่ติดตามมา - การตัดสินใจ - การใช้สื่อ - กำหนดสื่อ - กำหนงบประมาณ การพิจารณาอนุมัติ - การเสนอพิจารณา - การให้ความสนับสนุน - การมีส่วนร่วม	- จังหวะเวลา - การย้ำเตือน - การติดตามผล	- ปฏิกิริยา ตอบสนอง - การพิจารณา ทบทวน - การแก้ไข ปรับปรุง

ที่มา : วิรัช ลภิรัตนกุล (2546 : 217)

ภาพประกอบ 5 การประเมินผลผลิต

สรุปได้ว่าการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว มีกระบวนการที่ต้องดำเนินการตามแผนการปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และมีผลดีต่อการประชาสัมพันธ์ มีการรวบรวมข้อมูล วางแผนการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ประเมินผลในด้านต่าง ๆ มีการนำเสนอต่อสาธารณชนอย่างหลากหลายวิธีเพื่อให้ข่าวสารข้อมูลถึงประชาชนอย่างเร็วที่สุด

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559

Mahasarakham University

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ทั้งระดับโลก และในประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งโอกาสที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ จุดแข็งที่ใช้ผลักดันการพัฒนา และแก้จุดอ่อนที่มีอยู่ไม่ให้เป็นอุปสรรคการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องประเมินการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างรอบคอบ ประเมินศักยภาพของประเทศ และผลการพัฒนาที่ผ่านมา เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า เพื่อให้มีความยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิสัยทัศน์และทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

มุ่งพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนในทุกระดับ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม และยึดวิสัยทัศน์ ปี พ.ศ. 2570 ดังนี้ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี ส่งเสริมการท่องเที่ยว เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

วิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนาประเทศ การจัดทำแผนพัฒนาในระยะ 5 ปี ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาวดังกล่าว จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงในช่วงระยะ 5 ปี แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงประกอบด้วยวิสัยทัศน์และพันธกิจ ดังนี้

วิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

พันธกิจ

1. สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ทุกภาคส่วนได้รับการเสริมพลังให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม

2. พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

3. พัฒนาฐานการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการท่องเที่ยวพร้อมสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

Mahasarakham University

4. สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสงบสันติสุข

2. เพื่อพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีบทบาทหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

3. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ คุณภาพ และยั่งยืน เป็นผู้นำ การผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ในภูมิภาคอาเซียน มีความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ

4. เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายหลัก

1. ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง และภาพลักษณ์การคอร์รัปชั่นดีขึ้น

2. คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะดีขึ้น และสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น

3. เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อ GDP ให้มีสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 และลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

4. คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

ตัวชี้วัด

1. ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข ดัชนีความสงบสุข สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ10 กับกลุ่มที่มีรายได้น้อยร้อยละ 10 สัดส่วนแรงงานนอกระบบที่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม คดีความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐต่อ 10,000 ครัวเรือน คดีในศาลปกครองต่อ 10,000 ครัวเรือน และดัชนีภาพลักษณ์การทุจริตประพฤติมิชอบไม่ต่ำกว่า 5.0 คะแนน

2. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย สัดส่วนผู้ใช้อินเตอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อและดัชนีความอบอุ่นของครอบครัว

3. อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ ผลิตภาพการผลิตรวม อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อ GDP

4. คุณภาพน้ำและอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ และสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

Mahasarakham University

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

การพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว คาดการณ์ได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงจำเป็นต้องกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม โดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกัน ปัจจัยเสี่ยงและเสริมรากฐานของประเทศด้านต่าง ๆ ให้เข้มแข็ง ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม มีแนวทางสำคัญ ดังนี้
   - 1.1 สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทย
   - 1.2 จัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิพึงมีพึงได้
   - 1.3 เสริมสร้างพลังให้ทุกภาคส่วน
   - 1.4 เสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคม
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้
   - 2.1 ปรับโครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม
   - 2.2 พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง
   - 2.3 ส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม
   - 2.4 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
   - 2.5 เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม
3. ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้
   - 3.1 พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตร
   - 3.2 เพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร
   - 3.3 สร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต
   - 3.4 สร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร
   - 3.5 สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพ
   - 3.6 สร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพ
   - 3.7 ปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ
4. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้
   - 4.1 ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม
   - 4.2 พัฒนาระบบการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ เท่าเทียมและเป็นธรรม
   - 4.3 บริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ยุทธศาสตร์สร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้
   - 5.1 พัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์
   - 5.2 พัฒนาฐานลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
   - 5.3 สร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

Mahasarakham University

5.4 เข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างภูมิภาค

5.5 สร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาค

5.6 มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการป้องกันภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรม

5.7 เสริมสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างประเทศ

5.8 เร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรี

5.9 ปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีการพัฒนา

6. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

6.1 อนุรักษ์ ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.2 ปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6.3 ยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.4 เตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ

6.5 สร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.6 เพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

6.7 ควบคุมและลดมลพิษ เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชนโดยลดปริมาณมลพิษทางอากาศ

6.8 พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

การบริหารจัดการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 สู่การปฏิบัติ

1. หลักการ ได้แก่

1.1 ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯในทุกระดับ

1.2 กระจายการพัฒนาลงสู่พื้นที่โดยตรง

1.3 เพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์

1.4 ใช้กลไกและเครื่องมือการพัฒนาของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการ

2. แนวทางการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 สู่การปฏิบัติ

2.1 สร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนฯ 11 ไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแนวทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนตระหนักและยอมรับแผนพัฒนาฯฉบับที่ 11 และสร้างความเข้าใจให้ภาคการเมืองในเป้าประสงค์และแนวทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และผลักดันให้ภาคการเมืองนำประเด็นการพัฒนาสำคัญไป

Mahasarakham University

ผสมผสานในการจัดทำนโยบาย รวมทั้งจัดทำคู่มือการแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เผยแพร่ให้ภาคีการพัฒนารับรู้

2.2 สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนฯ 11 นโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนระดับอื่น ๆ โดยกำหนดประเด็นการพัฒนาสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนฯ 11 ที่เสนอต่อสาธารณะอย่างชัดเจน อาทิ สังคมสงบสุข ภาคเกษตรเข้มแข็ง เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจสร้างสรรค์ บูรณาการประเด็นการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกัน และจัดทำเป็นแผนการลงทุนหรือแผนพัฒนาเฉพาะด้านที่ตอบสนองการพัฒนาในหลายมิติ เชื่อมโยงแนวคิดพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ ประเด็นพัฒนาสำคัญ และแผนพัฒนาเฉพาะด้านภายใต้แผนฯ 11 เข้ากับนโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนระดับต่าง ๆ จัดทำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกัน รวมถึงกำหนดแนวทางจัดสรรงบประมาณสนับสนุนแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และท้องถิ่นภายใต้แนวทางการพัฒนาภาคที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ผลักดันให้ภาคเอกชนนำประเด็นการพัฒนาสำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พิจารณาประกอบการจัดทำแผนการลงทุนทางธุรกิจ

2.3 สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ นำการวิจัยเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนา นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร จัดทำฐานข้อมูลที่ภาคส่วนต่าง ๆ เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย สร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมการพัฒนา

2.4 เพิ่มประสิทธิภาพกลไกรับผิดชอบการขับเคลื่อนแผนฯ ที่ชัดเจน สามารถขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ในระดับประเทศและระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงคณะกรรมการระดับชาติที่มีอยู่นำแผนฯ 11 มาเป็นกรอบดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ให้จังหวัดเป็นจุดประสานการพัฒนาระดับพื้นที่ ประสานและผลักดันกลไกนอกภาครัฐมีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนฯ มากขึ้น

2.5 เสริมสร้างบทบาทของทุกภาคส่วนให้สามารถขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ พัฒนาศักยภาพประชาชนให้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา สร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ ผลักดันให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้าร่วมพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น สนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมที่ดี ปรับบทบาทภาครัฐทั้งทัศนคติและวิธีการดำเนินงาน

2.6 ติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตามประเด็นการพัฒนายุทธศาสตร์และผลการพัฒนาในภาพรวม พัฒนากลไกติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 การติดตามประเมินผลการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 สู่การปฏิบัติในภาพรวม การติดตามประเมินผลการพัฒนาระดับพื้นที่ และการตรวจสอบของภาคประชาชนให้เข้มแข็ง โดยสนับสนุนให้ภาคประชาชนรวมกลุ่มติดตามความก้าวหน้า ตรวจสอบความโปร่งใสและความสำเร็จของโครงการ

Mahasarakham University

ต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในทุกระดับ ทั้งฐานข้อมูลระดับภาพรวมและระดับพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 85 - 120)

สรุปได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีการกำหนดประเด็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไข รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยกำหนดยุทธศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเน้นการ “ตั้งรับ” มากกว่า “รุก” โดยเน้นการป้องกันปัญหาจากวิกฤตการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพราะเราเพิ่งผ่านวิกฤตการณ์เศรษฐกิจโลก ผลโดยรวมประเทศไม่ควรมีสถานะเพียงเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศอาเซียนด้วยกัน หรือเพียงแต่ดีกว่า พม่า ลาว กัมพูชา แต่เราควรจะตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยมีความ “มั่งคั่ง” อยู่ในชั้นแนวหน้าของอาเซียน ที่จะแข่งขันกับประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ได้ และตัวอย่างที่ดี ๆ ของประเทศนอกอาเซียนอื่น ๆ เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น และจีน เป็นต้น ประเทศเหล่านี้ใช้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเป็นตัวนำในการสร้างเศรษฐกิจมวลรวมของประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจโดยสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหาร อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้เป็นหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มามากขึ้น เพื่อแข่งขันกับนานาประเทศและเป็นผลที่จะทำให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศที่ดีขึ้น

2. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศการสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมไปถึงการค้าและการลงทุน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคผลิตและบริการอื่น ๆ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีแนวโน้มการแข่งขันรุนแรงขึ้นตามลำดับ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความอ่อนไหวง่ายจากปัจจัยลบทั้งภายใน และภายนอกประเทศ โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานการณ์และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความท้าทายต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยมาจากหลายประเด็น ดังนี้ ประเด็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความถดถอยของเศรษฐกิจโลก การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง การขยายตัวของขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ อาทิ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน ส่งผลต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลก ที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า และบริการ การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ส่งผลให้ประเทศไทยต้องพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกและเตรียมความพร้อมต่อการผันผวนของค่าเงิน รวมทั้งจะต้องพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ประเด็นผลกระทบด้านสังคม การให้ความสนใจกับชุมชนมรดกทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องปลอดภัย สะอาด มีการรักษาสภาพแวดล้อมและใช้สื่อสารสนเทศในการท่องเที่ยวมากขึ้น

Mahasarakham University

รูปแบบของการท่องเที่ยวมีแนวโน้มท่องเที่ยวแบบอิสระ สนใจการท่องเที่ยวเฉพาะทาง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health and Wellness Tourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) เป็นต้น นอกจากนี้ผลกระทบด้านสังคม กระแสโลกาภิวัตน์และวัฒนธรรมโลกที่เข้ามาในประเทศไทย การเปิดการค้าเสรีก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น การเคลื่อนย้ายแรงงาน ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนไทยทั้งระดับครอบครัว ชุมชนและประเทศเกิดการสูญหายของวัฒนธรรมพื้นถิ่น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย และแนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะปัญหามลพิษ อุณหภูมิโลกที่ร้อนขึ้น การกัดเซาะของชายฝั่ง ภาวะภัยแล้ง และน้ำท่วม ส่งผลต่อความงดงามและบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ประเทศไทยได้ร่วมลงนามและเป็นภาคีในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) รวมทั้งได้ร่วมลงนามรับรอง “พิธีสารโตเกียว” ร่วมรับผิดชอบการดำเนินการด้านการเปลี่ยนสภาพอากาศ ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องเตรียมพร้อม รองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่สะอาด (Green Tourism) การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในทุกระดับให้มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างสมดุล และยั่งยืนประเด็นการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวต้องปรับเตรียมความพร้อมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การทวีสมรรถนะเทคโนโลยีด้านการบินและการขยายตัวของกิจการสายการบินต้นทุนต่ำส่งเสริมให้เกิดการเดินทางบ่อยขึ้นและระยะเวลาในการพำนักของนักท่องเที่ยวแต่ละครั้งสั้นลงประเด็นในด้านภาพลักษณ์และความเชื่อมั่น ซึ่งในระยะ 4 - 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะวิกฤติต่าง ๆ ทั้งโดยเฉพาะปัญหาการเมืองภายในประเทศ การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ปัญหาจากอุทกภัยและวาตภัย ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยและปัญหาการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่อประเทศไทย เป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดหลักเปลี่ยนจุดหมายไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศสถานการณ์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานอกจากจะส่งผลต่อการลดลงของอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการจ้างงานในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจเชื่อมโยงอีกด้วยเพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และแข่งขันได้ในตลาดโลก

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 ให้การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2552 มอบหมายให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จัดทำยุทธศาสตร์แผนงานฟื้นฟูวิกฤตการท่องเที่ยวระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งสอดรับกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ที่จะต้องจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ จึงได้จัดทำร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติพิจารณา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน

Mahasarakham University

และเพื่อเร่งรัดและสร้างศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพการแข่งขัน และให้เกิดการสร้างรายได้และกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับนี้จึงได้มุ่งเน้นการป้องกันแก้ไขผลกระทบด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งใน และต่างประเทศ ตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 โดยน้อมนำแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มาใช้ในการจัดทำแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบองค์รวมที่สร้างทั้งรายได้และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ทั้งนี้คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ คาดหวังว่าแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้เป็นกรอบทิศทางในการกระตุ้นและฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยวของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2. ช่วยลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. หน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานโดยนำกลยุทธ์ไปแปลงเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการในหน่วยงาน/องค์กรของตน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในภาคการท่องเที่ยว และแก้ไขปัญหาเร่งด่วนด้านการท่องเที่ยว โดยจะมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล

4. แก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้าง เพื่อสร้างความสมดุลและยั่งยืน สร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้ภาคประชาชนภาคเอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยว ไม่ให้อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกในปริมาณที่เหมาะสม สะดวก และบริการที่มีคุณภาพ เป็นต้นด้วยความจำเป็นดังที่กล่าวมา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับนี้ เพื่อกำหนดกรอบทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมและเกิดการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อนำ ไปสู่เป้าหมายการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 1 – 40)

สรุป การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศการสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการคมนาคม การค้า การลงทุน ประเทศไทยจะต้องเตรียมพร้อมรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่สะอาด (Green Tourism) การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

Mahasarakham University

ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในทุกระดับให้มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลง บนพื้นฐานการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างสมดุลและยั่งยืน มีความเกี่ยวเนื่องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นที่เลื่องลือว่าเป็นงานระดับโลก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชม ก่อให้เกิดรายได้ทางเศรษฐกิจของประเทศได้

3. แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2553 – 2556 (จังหวัดอุบลราชธานี. 2553 : 1 – 7)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 มาตรา 53/1 กำหนดให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

จังหวัดอุบลราชธานี จัดทำแผนพัฒนาตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี 4 ปี พ.ศ. 2553 - 2556 ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) และได้ผ่านการประชุมหารือจากภาคส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นราชการส่วนภูมิภาค หรือราชการบริหารส่วนกลาง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัด รวมทั้งผู้แทนภาคประชาสังคมและผู้แทนภาคธุรกิจเอกชนด้วย โดยมีสาระรายละเอียด ดังนี้

วิสัยทัศน์

“ชุมชนเข้มแข็ง เมืองน่าอยู่ เป็นประตูการค้าและการท่องเที่ยว การเกษตรมีศักยภาพ”

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 “การพัฒนาการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร”

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1. การผลิตข้าวหอมมะลิและพืชเศรษฐกิจอื่น ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
2. การบริหารปัจจัยการผลิตได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุม

กลยุทธ์

1. การพัฒนาส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยจากสารพิษและข้าวหอมมะลิอินทรีย์
2. การพัฒนาส่งเสริมการผลิตพืชเศรษฐกิจ
3. การพัฒนาและบริหารทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการเกษตร
4. การพัฒนาและส่งเสริมการปศุสัตว์และการประมง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 “การส่งเสริมการค้า การลงทุน และท่องเที่ยว”

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

มูลค่าการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์

1. เชื่อมโยงและขยายช่องทางการตลาด ผลิตภัณฑ์ OTOP/SME
2. พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ OTOP เครือข่ายวิสาหกิจและ SME
3. ยกระดับการค้าให้ได้มาตรฐานสากล
4. สร้างพันธมิตรการค้าในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

Mahasarakham University

5. สร้างความเป็นธรรมทางการค้า
6. สร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการท้องถิ่น
7. ส่งเสริมธุรกิจบริการ
8. การพัฒนาและศึกษาระบบ การให้บริการโลจิสติกส์ (Logistics) เพื่อสนับสนุนธุรกิจการค้า
9. พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 “การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กลยุทธ์

1. การพัฒนาสังคม ยกระดับคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน
2. การส่งเสริมการศึกษาและแหล่งเรียนรู้
3. การส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม
4. การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 “การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม

กลยุทธ์

1. การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. การแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วม
3. การบริหารจัดการเรื่องพลังงาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 “การพัฒนาบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์”

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

ประชาชนมีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ

กลยุทธ์

การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 “การเสริมสร้างและรักษาความมั่นคง”

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

องค์กรทุกภาคส่วน ในพื้นที่ชายแดนมีความเข้มแข็งและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์

การเสริมสร้างและรักษาความมั่นคง

สรุปการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นแผนระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2553 – 2556) ต้องจัดทำให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับชาติและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยกำหนดวิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์ 6 ประเด็น ประกอบไปด้วยเป้าประสงค์และกลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อจะเป็นตัวกำหนดงบประมาณของ

Mahasarakham University

จังหวัดและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมทั้งแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการส่งเสริมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาให้มีความยั่งยืนสืบไป

4. แผนพัฒนาเทศบาลนครอุบลราชธานี

การปฏิบัติงานของเทศบาล มีความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม เนื่องจากได้ส่งผลต่อการให้บริการและคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง ดังนั้น เทศบาลจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อเป็นการแสดงถึงความพร้อม และศักยภาพของเทศบาลให้สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

แผนพัฒนา 3 ปี เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาเทศบาล ในการสร้างกระบวนการจัดการและการวางแผนดำเนินงาน โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแนวทางและเป็นกรอบในการพัฒนาท้องถิ่น ให้ดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ให้เกิดความสมดุลและเหมาะสม

จังหวัดอุบลราชธานี มีพื้นที่รวม 16,112.650 ตารางกิโลเมตร หรือ 10.6 ล้านไร่ ตั้งอยู่สุดชายแดนด้านทิศตะวันออกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาค รองจากจังหวัดนครราชสีมา และเป็นอันดับ 3 ของประเทศซึ่งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเดินทางโดยรถยนต์ 630 กิโลเมตร และทางรถไฟ 575 กิโลเมตร

จังหวัดอุบลราชธานี จัดอยู่กลุ่มจังหวัดในการวางแผนพัฒนายุทธศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 (ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และยโสธร) และมีเขตพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ ที่มีพื้นที่ติดแนวพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมความยาว 428 กิโลเมตร ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน และแขวงจำปาสัก ระยะทาง 361 กิโลเมตร) และราชอาณาจักรกัมพูชา (จังหวัดพระวิหาร ระยะทาง 67 กิโลเมตร) ลักษณะภูมิสัณฐานของจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำมูล เป็นส่วนหนึ่งของเขตที่ราบสูงโคราชหรือตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช (Korat Basin) มีลักษณะคล้ายแอ่งกระทะหงาย โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 68 เมตร ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงต่ำ เป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก มีน้ำโขงเป็นแนวเขตกั้นจังหวัดอุบลราชธานีกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูล ซึ่งไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม และมีลำน้ำใหญ่ ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบาย ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณชายแดนตอนใต้ ที่สำคัญ คือ ทิวเขาบรรทัดและทิวเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา

พื้นที่เขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ตั้งอยู่บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีเทศบาลนครอุบลราชธานี เป็นหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลกระจายอำนาจการปกครองบางส่วนให้บริหารจัดการประชาชนในท้องถิ่น เดิมเป็นสุขาภิบาล และได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองอุบลราชธานี ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองและพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2478 โดยมีพื้นที่รับผิดชอบในขั้นต้น 1.65 ตารางกิโลเมตร ต่อมาเมือง

Mahasarakham University

มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น จึงได้มีการประกาศขยายเขตเทศบาลอีก 2 ครั้ง และได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนครอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2542 ปัจจุบันมีพื้นที่รับผิดชอบทั้งสิ้น 29.04 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,150 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.18 ของพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี (10.069 ล้านไร่) ลักษณะที่ตั้งของเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีแม่น้ำมูลไหลผ่านตัวเมืองด้านทิศใต้ บริเวณตอนกลางของเมือง คือ ทุ่งศรีเมืองและบริเวณรอบ ๆ มีลักษณะเป็นที่ลุ่มคล้ายแอ่งกระทะ ตั้งแต่ถนนอุปราชหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวลงมาถึงถนนเขื่อนธานี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2 ถึงถนนหลวงบริเวณกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขไปวัดทุ่งศรีเมือง และวัดมณีวนาราม และมีถนนสายหลักที่ผ่านกลางเมือง 1 สาย คือ ถนนอุปราชเป็นถนนเชื่อมต่อถนนทางหลวง 2 สาย คือ ถนนทางหลวงหมายเลข 212 ถนนชยางกูรไปด้านทิศเหนือ (เชื่อต่อจังหวัดอำนาจเจริญ) และถนนทางหลวงหมายเลข 23 ถนนแจ้งสนิทไปด้านทิศตะวันตก (เชื่อมต่อจังหวัดยโสธร)

วิสัยทัศน์

“รวมคนทุกชนชั้น สร้างสรรค์ทุกชุมชน ร่วมพัฒนานครอุบล สู่มหานคร”

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

จากวิสัยทัศน์ของเทศบาลนครอุบลราชธานี คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล และตัวแทนชุมชนในเขตเทศบาล ได้ร่วมกันกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

แนวทางการพัฒนา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาแต่ละด้านมีแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

   แนวทางการพัฒนา

   1.1 ปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
   1.2 ปรับปรุงและพัฒนาระบบจราจร
   1.3 ปรับปรุงและพัฒนาการวางผังเมือง

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ

   แนวทางการพัฒนา

   2.1 การแก้ไขปัญหาความยากจนและเพิ่มรายได้ของประชาชน
   2.2 ส่งเสริมสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน
   2.3 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวและการให้บริการ
   2.4 ปรับปรุงและพัฒนาการคมนาคมขนส่ง

Mahasarakham University

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
แนวทางการพัฒนา
3.1 สร้างจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3.2 ปรับปรุงและพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสีย
3.3 ปรับปรุงและพัฒนาระบบกำจัดขยะมูลฝอย
3.4 ปรับปรุงและพัฒนาแม่น้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ
3.5 ปรับปรุงและพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ของเมือง
3.6 ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
แนวทางการพัฒนา
4.1 ปรับปรุงและพัฒนาการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน
4.2 ปรับปรุงและพัฒนาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
4.3 จัดระเบียบชุมชนในการสร้างความปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย
4.4 รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ความรู้ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด
4.5 ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และให้ความรู้แก่ประชาชน
4.6 จัดการสุขาภิบาลชุมชนและสถานที่
4.7 ส่งเสริมและพัฒนาสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชน
4.8 ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน หลักสูตร สื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา
4.9 ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการด้านการศึกษา
4.10 จัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
4.11 ส่งเสริมเอกลักษณ์และประเพณีท้องถิ่น
4.12 ส่งเสริมและทำนุบำรุงศาสนา
4.13 ส่งเสริมภาครัฐ เอกชน ประชาชน ในการมีส่วนร่วมพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4.14 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน
4.15 ส่งเสริมและพัฒนากีฬาสากล และกีฬาพื้นบ้าน
4.16 ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
แนวทางการพัฒนา
5.1 ปรับปรุงและพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน
5.2 ปรับปรุงและพัฒนาบุคลากร
5.3 ปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานที่ในการปฏิบัติงาน
5.4 ปรับปรุงและพัฒนารายได้
5.5 ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของท้องถิ่น

Mahasarakham University

5.6 ปรับปรุงและพัฒนาระบบปฏิบัติงานและเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

5.7 ส่งเสริมและพัฒนาการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับหน่วยงานอื่นภายในประเทศและต่างประเทศ

5.8 ส่งเสริมและพัฒนาการบูรณาการแผนงาน โครงการ และกิจกรรมของหน่วยงาน

นโยบายการบริหารงานของนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี (เทศบาลนครอุบลราชธานี. 2555 : 6)

1. นโยบายด้านการเมือง และการบริหาร โดยยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเป็นเครื่องมือหลักของการบริหาร ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 บริหารจัดการเทศบาลนครอุบลราชธานีด้วยหลักนิติธรรม คุณธรรม ความคุ้มค่า ความโปร่งใส ตรวจสอบได้

1.2 บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตรวจสอบการบริหารงานเทศบาล

1.3 สร้างระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้ตรงตามความต้องการของประชาชน

1.4 ปลูกจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม รักษาระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เสริมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

1.5 มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการประชาชน เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว

1.6 ส่งเสริมให้เมืองมีการเจริญเติบโตแบบยั่งยืน ปรับปรุงการจัดเก็บรายได้ให้เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อนำรายได้มาพัฒนาเทศบาลต่อไป

1.7 เน้นการพัฒนาบุคลากรของเทศบาลทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณภาพในการทำงาน

2. นโยบายการพัฒนาด้านการศึกษา มุ่งพัฒนาเพื่อสร้างคามเป็นเลิศทางการศึกษา เพื่อส่งเสริม และการบริหารด้านการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในเขตเมืองที่ด้อยโอกาส ได้มีการศึกษาอย่างทั่วถึงและเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้ได้มาตรฐานในการเรียนการสอน นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้ในสถานศึกษาในเขตเทศบาล เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ ที่ทันสมัยกว้างไกลยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและชุมชนร่วมมือกัน ส่งเสริมให้มีการเรียนและกิจกรรมด้านดนตรี กีฬา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดความมีจิตใจและอารมณ์ที่ดีงาม มีความรับผิดชอบ รักถิ่นฐาน นำไปสู่ชีวิตที่เป็นสุข โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีทักษะด้านกีฬา เพื่อพัฒนาสู่การเป็นนักกีฬาอาชีพ

2.2 จัดให้มีศูนย์ศึกษาปฐมวัย ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

2.3 พัฒนาสนามกีฬาโรงเรียน เป็นสนามกีฬาชุมชน

Mahasarakham University

2.4 จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกระบบในชุมชน เพื่อพัฒนาคน ทุกเพศ ทุกวัย

2.5 ขยายโอกาสทางการศึกษา โดยจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้เพียงพอ

2.6 เด็กพิการ สามารถเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลทุกระดับชั้น

3. นโยบายด้านการพัฒนาสังคม มุ่งเน้นประชาชน คือหัวใจของการบริการ โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

3.1 จัดตั้ง One Stop Service บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว

3.2 ส่งเสริมสนับสนุนประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพของประชาชน

3.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

3.4 ส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส

3.5 ส่งเสริมสนับสนุนการสังคมสงเคราะห์อย่างครอบคลุม

3.6 ส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

3.7 รณรงค์ “ชุมชนสีขาว เพื่อปลอดจากยาเสพติด”

3.8 ส่งเสริม ปรับปรุงงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3.9 ส่งเสริม สนับสนุนการป้องกันรักษาความสงบเรียบร้อยในชีวิตและทรัพย์สิน

3.10 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของ อสม. กช. และผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

4. นโยบายพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยว

ด้านเศรษฐกิจชุมชน ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจชุมชน ในการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมอาชีพอย่างครบวงจร การส่งเสริมอาชีพของกลุ่มต่าง ๆ และการจ้างงานในชุมชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน เช่น การฝึกอบรม ให้ความรู้เพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมให้มีการบริหารเงินออมของครอบครัว เพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อการดำรงชีพบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ แก้ไขปัญหาของชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วม การยอมรับและการไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสร้างเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว และให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ประชาชนเพิ่มขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีให้มีความยั่งยืน

5. นโยบายการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ยึดหลักความคุ้มค่าต่อส่วนรวมด้วยการสร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี เพื่อรองรับการเจริญเติบโต ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่โดยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ดังนี้

5.1 ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาทางและทางระบายน้ำ เพื่อแก้ปัญหาด้านการจราจรและน้ำท่วมขัง

Mahasarakham University

5.2 พัฒนาระบบไฟฟ้าและประปา

5.3 พัฒนางานผังเมืองและควบคุมอาคาร

5.4 ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาตลาด

6. นโยบายด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีนโยบายที่จะอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่โดดเด่นให้คงอยู่ พร้อมส่งเสริมดูแล ทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดคุณค่าอย่างยั่งยืนโดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 ส่งเสริมด้านศาสนาโดยการสร้างกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างชุมชน วัด และโรงเรียนให้มีการถ่ายทอดเรียนรู้และปฏิบัติหลักธรรมทางศาสนา ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมศาสนาวันสำคัญทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง

6.2 ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิต ประเพณี ท้องถิ่นสืบสานประเพณีอันดีงาม และอนุรักษ์วัฒนธรรม และการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี

6.3 ส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาและอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ เพื่อให้เกิดความรักและหวงแหนและความภูมิใจในถิ่นฐาน

7. นโยบายการพัฒนาด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีนโยบายเพื่อจะส่งเสริมให้เขตเทศบาลนครอุบลราชธานีเป็นเมืองน่าอยู่ พัฒนาคุณภาพชีวิต ดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชน และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่

7.1 จัดให้มีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ

7.2 จัดให้มีศูนย์บริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานครอบคลุมการให้บริการ

7.3 จัดให้มีสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพียงพอ

7.4 ส่งเสริมสนับสนุนการสาธารณสุข อนามัยครอบครัว รักษาพยาบาล

7.5 ส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายขององค์กรภาคประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ

7.6 ส่งเสริม สนับสนุนการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

การพัฒนาด้านสาธารณสุข เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง สมบูรณ์ คุณภาพชีวิตที่ดีถ้วนหน้า มีความปลอดภัยจากโรคระบาด พัฒนาบริการด้านศูนย์สาธารณสุขให้ครอบคลุมพื้นที่ โดยเพิ่มศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล เป็นอย่างน้อย 12 แห่ง เพื่อให้ได้รับการบริการที่ครบถ้วน และได้รับการดูแลรักษาพยาบาลอย่างทั่วถึง ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและสุขภาพจิตของประชาชนในชุมชนและโรงเรียน เพื่อต่อสู้ปัญหาอุปสรรคในการดำรงชีวิต มีการวางแผนครอบครัวให้เหมาะสมกับสภาวะการดำรงชีพ ป้องกันและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เฝ้าระวังการป้องกันควบคุมโรคติดต่อต่าง ๆ รวมถึงการแพร่ระบาดของโรคที่เกิดจากสัตว์ สร้างความเข้าใจ และสร้างความร่วมมือกับประชาชน และผู้ประกอบการค้าในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีชีวิตที่ดีต่อไปในสังคม รวมทั้งให้ความสำคัญและการส่งเสริมรักษาสุขภาพของตนเองมากขึ้น

Mahasarakham University

ด้านบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว รณรงค์ให้ประชาชนร่วมมือในการลดภาวะโลกร้อน หันมาใช้พลังงานทดแทน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการประสานงานและดำเนินงานระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาชนในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวม และการกำจัดขยะมูลฝอย (เทศบาลนครอุบลราชธานี. 2555 : 1 – 60)

สรุปแผนพัฒนา 3 ปี เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาเทศบาล ในการสร้างกระบวนการจัดการและการวางแผนดำเนินงาน โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแนวทางและเป็นกรอบในการพัฒนาท้องถิ่นให้ดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดให้เกิดความสมดุลและเหมาะสม เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาล ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดโครงการ กิจกรรมการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี มีความต่อเนื่อง และเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลา 3 ปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี รวมทั้งด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสร้างเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นเมืองอุบลราชธานี ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว และให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ประชาชนเพิ่มขึ้น

5. การอนุรักษ์และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกับองค์กรภาครัฐ เอกชนและชุมชน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2555 : 8 – 16)

5.1 องค์กรภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานของรัฐแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ ดังนี้

ส่วนราชการ หมายถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบให้บริการสาธารณะทางปกครองซึ่งเป็นภารกิจหลักของรัฐ ให้บริการเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งกำไร ใช้งบประมาณแผ่นดิน ใช้อำนาจฝ่ายเดียวของรัฐเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม บุคลากรมีสถานะเป็นข้าราชการและรัฐต้องรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำของหน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ หมายถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหารายได้ ต้องสามารถเลี้ยงตัวเองจากการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ แต่หากมีความจำเป็นต้องรับเงินงบประมาณสนับสนุนเป็นครั้งคราวหรือบางส่วน ในกรณีนี้รัฐก็ควรจัดสรรงบประมาณให้ในรูปของเงินอุดหนุนซึ่งควรจะแยกจากการเก็บค่าบริการตามปกติของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ ให้ชัดเจน เป็นนิติบุคคลและมีความสัมพันธ์กับรัฐซึ่งประกอบด้วยรัฐจัดตั้ง ทุนเกินครึ่งเป็นของรัฐ รัฐมีอำนาจบริหารจัดการ (ผ่านการแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงและการให้นโยบาย)การลงทุนต้องขอความเห็นชอบจากรัฐและรายได้ต้องส่งคืนรัฐ บุคลากรมีสถานะเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีวิธีดำเนินการไม่ใช้อำนาจฝ่ายเดียวเป็นหลักแต่ใช้สัญญา ไม่ใช้กฎระเบียบของทางราชการในการบริหารการเงิน การบริหารงานและการบริหารบุคคล ยกเว้นรัฐวิสาหกิจที่ต้องใช้อำนาจพิเศษของรัฐ เช่น เวนคืน ปักเสา พาดสาย ต้องจัดตั้งโดยมีพระราชบัญญัติรองรับ

Mahasarakham University

องค์การมหาชน หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร เป็นนิติบุคคลและมีความสัมพันธ์กับรัฐ รัฐจัดตั้งได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐหรือสามารถเลี้ยงตัวเองได้ และรัฐมีอำนาจบริหารจัดการ การลงทุนต้องขอความเห็นชอบจากรัฐ บุคลากรมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ วิธีดำเนินการไม่ใช้อำนาจฝ่ายเดียวเป็นหลัก แต่ใช้สัญญา ไม่ใช้กฎระเบียบของทางราชการ

หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ หมายถึง องค์การของรัฐที่เป็นอิสระ ซึ่งเป็นหน่วยงานรูปแบบใหม่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแลกิจกรรมของรัฐตามนโยบายสำคัญที่ต้องการความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจทางการเมือง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เป็นต้น อีกอย่างหนึ่งคือ กองทุนที่เป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจของรัฐ หมายถึง นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยตราเป็นพระราชบัญญัติเนื่องจากต้องการอำนาจรัฐในการบังคับฝ่ายเดียวต่อภาคเอกชนหรือประชาชนในการสมทบเงินเข้ากองทุน

การส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐในเชิงคุณภาพ ให้มีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

1. อนุรักษ์และการจัดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวประเทศไทยเพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการตลาดสมัยใหม่ (Modern Marketing) และส่งเสริมการขายในกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ
3. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศและสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมการกระจายการเดินทางท่องเที่ยวและการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและภูมิภาค

ในที่นี้หน่วยงานภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานภาครัฐภายในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีส่วนร่วมต่อการศึกษางานวิจัย เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษา การท่องเที่ยวและกีฬา ฯลฯ

สรุป องค์กรภาครัฐมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในทุกรูปแบบ ทุกหน่วยงานถ้าประสานความร่วมมือจะทำให้การอนุรักษ์ และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว มีความเติบโตอย่างยั่งยืน ทำให้เศรษฐกิจมวลรวมของประเทศมีความมั่นคง ภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้น มีการสนับสนุนงานประเพณีในจังหวัดต่าง ๆ ให้มีความสำคัญและเป็นงานที่มีประชาชนให้ความนิยมและมาท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

5.2 องค์กรเอกชนและชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือว่าเป็นนัยยะแห่งความหมายใหม่ ที่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนา การส่งเสริมชุมชนให้มีความหวงแหนและเห็นความสำคัญในทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ตลอดทั้งวิถีชีวิต องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Mahasarakham University

ที่ได้รับผลกระทบจากชุมชนขาดองค์ความรู้ ขาดที่ปรึกษา ขาดผู้นำที่มีศักยภาพ กลไกรัฐไม่เอื้อประโยชน์ ขาดเครื่องมือที่จะเข้าไปจัดการ โดยเฉพาะชุมชนที่ต่างวัฒนธรรม รวมถึงชุมชนที่อยู่ห่างไกลเมืองที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวตามภาคต่าง ๆ ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นเรื่องห่างไกลในอดีต บทบาทของเอกชนและชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของเอกชนและชุมชนที่จะเข้าไปร่วมส่งเสริมหรือดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้วแบ่งพอสังเขปได้ดังนี้

5.2.1 บทบาทตามสิทธิกฎหมาย รัฐบาลไทยได้ลงนามรับหลักการปฏิญญาของ UN ในการประชุม Rio Summit 1992 ได้นำหลักการ Agenda 21 ไปปรับปรุงกฎหมายในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2540 นั้น โครงสร้างทางสังคมของประเทศได้เปลี่ยนไป โดยเฉพาะมิติทางด้านสังคม การรวมตัวกันขององค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ กล้าเรียกร้องในสิทธิ เริ่มเรียนรู้เรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา นำบทเรียนและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากผลกระทบทางการ ท่องเที่ยวมาทบทวน โดยอาศัยกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เอื้อประโยชน์และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากร มากขึ้น อย่างเช่น มาตรา 46 ที่บัญญัติว่า โดยอาศัยกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เอื้อประโยชน์และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดูแลรักษาทรัพยากรมากขึ้น อย่างเช่น มาตรา 46 ที่บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือ ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนใช้ความคิดทบทวนและหันมาทวงสิทธิของตัวเองที่จะปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม ทุนทาง สังคมที่มีอยู่มากขึ้น

5.2.2 บทบาทของเอกชนและชุมชนทางสังคม ถือเป็นกลไกที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่เอกชนและชุมชนสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม ดำเนินการการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยอาศัยกระบวนการที่เริ่มจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันของคนในชุมชน จัดเวทีชาวบ้านเรียนรู้จากประสบการณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำวิจัยชุมชนของคนในชุมชนเอง การสร้างเครือข่ายเป็นต้น โดยยึดพื้นฐานการเรียนรู้ต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในสังคมท้องถิ่น มุ่งสู่ความยั่งยืน มาตรการเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และช่วยประชาสัมพันธ์รูปแบบการท่องเที่ยวของเอกชนและชุมชนไปในตัวด้วย ตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดทำ แผนแม่บทชุมชนเพื่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้านต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แผนแม่บทชุมชนดังกล่าวได้ ถูกใช้เป็นแนวทางที่สำคัญให้กับชุมชนอื่นที่มีความคิดริเริ่มจะดำเนินการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แผนดังกล่าวไม่เพียงแต่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่เข้มแข็งของชุมชนให้เป็นที่รับรู้แล้ว แต่ยังสะท้อนถึงความสามารถของชุมชนที่จะจัดการ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยผ่าน กระบวนการเรียนรู้และอาศัยความสามารถของคนในชุมชนเองได้ ถือว่าการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ร่วมกันของคนในชุมชนจะช่วย ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่แต่ละชุมชนดำเนินการให้ชุมชนอื่นได้เรียนรู้ และขยายไปสู่การสร้างเครือข่ายในระดับที่สูงขึ้น เช่น เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคใต้ ซึ่งได้รวมเอาชุมชนที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแต่ละจังหวัดมารวมกันได้

Mahasarakham University

แหล่งข้อมูลความรู้ที่ชุมชนจะนำมาจัดการกับการท่องเที่ยว เมื่อชุมชนมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการด้านการท่องเที่ยวแล้ว แหล่งความรู้เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ คือ

5.2.3 การเรียนรู้ภายในชุมชน การเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชนที่จะจัดการกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเริ่มจากการเรียนรู้ภายในของชุมชน ก่อน จนเกิดความเข้าใจว่าชุมชนมีเป้าหมายที่จะดำเนินการอย่างไร ชุมชนจะได้อะไรจากการดำเนินการ โดยที่คนในชุมชนต้องจัดประชุม โต๊ะกลม ร่วมปรึกษา ร่วมหารือ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน เมื่อเกิดความชัดเจนทั้งนโยบายและเป้าหมายและ วิสัยทัศน์แล้ว ขั้นต่อไป ชุมชนจะต้องอาศัยพันธมิตร หรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดการ

5.2.4 หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่ชุมชนจะริเริ่ม หรือดำเนินการ ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน การกำหนดมาตรฐาน มาตรการบังคับใช้ตามกฎหมาย เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากลแล้ว หน่วยงานภาครัฐจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หน่วยงานที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรงที่สำคัญ คือ หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วน ตำบล (อบต.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นต้น หน่วยงานเหล่านี้มีอำนาจตามหน้าที่ มีกฎหมายที่มีผลบังคับใช้และมี งบประมาณที่จะดำเนินการ ดังนั้น การพัฒนาใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนจะต้องนำเสนอและผ่านการเห็นชอบ หรือร่วมหารือกับ หน่วยงานเหล่านี้

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ซึ่งมีภาระหน้าที่หลักต่อการพัฒนา อนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ดำเนินการโดยชุมชน เป็นโจทย์หนึ่งที่ ททท. เข้ามาเกี่ยวโดยตรง การจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดำเนินการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นับเป็นอีกภารกิจหนึ่งที่ ททท. ได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มความชัดเจนให้กับชุมชนที่จะดำเนินการการท่องเที่ยว บทเรียน ประสบการณ์เหล่านี้ ชุมชนต้องเรียนรู้เอง เพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้ ฐานข้อมูลในการจัดการท่องเที่ยว

5.2.5 สถาบันการศึกษาในพื้นที่ สถาบันการศึกษาในพื้นที่เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่สำคัญของชุมชนทุกแขนง รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการพัฒนาหลาย ๆ โครงการที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ พื้นที่ของประเทศเกิดความผิดพลาด การขัดแย้งและต่อต้านทำให้โครงการนั้น ไม่สำเร็จตามกำหนดการ อันสืบเนื่องมาจากการขาดคำแนะนำ ข้อปรึกษาจากสถาบันการศึกษา หรือนักวิชาการที่มีความชำนาญเฉพาะสาขา การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแขนงวิชาหนึ่งที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เฉพาะด้านในการพัฒนา ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เช่น การพัฒนาบ่อน้ำร้อนโดยอาศัยความเข้าใจของผู้บริหารในท้องถิ่นของตำบลนบพิตำ (พื้นที่โครงการชุมชนกรุงชิง) ถือเป็นบทเรียนสำคัญที่ชุมชนได้รับ เนื่องจากผลของการพัฒนาที่ขาดองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบและไม่มีนักท่องเที่ยวเดิน ทางไปท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาและนักวิชาการจึงถือได้ว่าเป็นจิ๊กซอว์ที่จะเติมเต็มองค์ความรู้ให้กับชุมชนที่จะเรียนรู้และนำไปสู่การ พัฒนาที่ยั่งยืนได้

5.2.6 ภาคเอกชน หลังจากที่ชุมชนได้จัดตั้งองค์กรชุมชนเตรียมความพร้อมที่จะนำเสนอรูปแบบของการท่องเที่ยวแล้ว ภาคเอกชนถือว่า มีความสำคัญต่อชุมชนที่จะช่วยเชื่อมต่อกับ

Mahasarakham University

ภาคการตลาด ที่จะนำตัวสินค้าและกิจกรรมออกสู่การเรียนรู้ของผู้บริโภค อาจกล่าวได้ว่าจุดด้อย หรือจุดอ่อนของชุมชนหลาย ๆ ชุมชนที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยว คือการตลาด ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ชุมชนยังขาดความเข้าใจ ต่อการจัดการ ภาคเอกชนซึ่งมีความถนัด ความชำนาญสามารถที่จะช่วยสานประโยชน์ให้เกิดกับชุมชนได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ด้วยความรู้ที่ชุมชนควรเรียนรู้ในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังรวมถึงระบบบัญชีชุมชนความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรม การบริการ การตลาด ประชาสัมพันธ์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ต้องรู้ศักยภาพตัวเองและอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารที่ดี

ผลกระทบต่อชุมชนจากการท่องเที่ยว

กระแสการเดินทางจากนักท่องเที่ยวต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมเข้าไปสู่ชุมชนที่มีความแตกต่างทางด้านประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ การพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดมาตรฐานในผลิตภัณฑ์ที่จะนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว การจัดเตรียมพื้นที่เพื่อให้บริการ การเกิดขึ้นของกิจกรรมเหล่า นี้ซึ่งได้มาจากการพัฒนาทั้งรูปธรรมและนามธรรม ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบกับชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ชุมชนจะได้รับทั้งข้อดี และข้อเสีย ผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ดี คือ ทำให้เกิดเครือข่าย เกิดความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้เกิดการสำนึกว่าสิ่งแวดล้อมสำคัญกับมนุษย์ อย่างไรแต่ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวที่ไม่คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ก็ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมลงไปด้วย ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผลแง่บวก ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนได้รับการเผยแพร่ ขุมชนเกิดความหวงแหน ได้รับการสืบทอด ผลแง่ลบที่ได้จากการท่องเที่ยวก็คือวัฒนธรรมถูกนำมาจัดฉาก ทำให้เสื่อมศรัทธาด้อยค่า ผลกระทบด้านสังคม ชุมชนหันมาพูดคุยกันมากขึ้น เกิดเครือข่ายเรียนรู้มากขึ้น มีวิธีคิดที่เก่งขึ้น รู้เท่าทันกระแสที่มาจากข้างนอก มากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันก็มีแรงกดดันจากภายนอกเพิ่มขึ้นด้วย เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจที่จะเข้าไปดำเนินการ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีอาชีพเสริม สร้างงานใหม่ เกิดการกระจายรายได้ในทางกลับกันบางครั้งเศรษฐกิจ ที่เข้ามาก็เอื้อให้เกิดการขัดแย้ง การแข่งขัน การแย่งชิงการใช้ทรัพยากรกันในชุมชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552 : 46 – 62)

สรุป เอกชนและชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวถือเป็นประเด็นใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมชนบทที่มีข้อจำกัดในด้านของการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารขาดช่องทางของการเรียนรู้ โดยยังคงอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ อย่างหนึ่งที่ชุมชน จะต้องตระหนักในบทบาท คือ ชุมชนจะต้องเรียนรู้ร่วมกันให้ได้ ตกลงกันให้ได้ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีความเปราะบางและพร้อมที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งจากผลประโยชน์ได้ตลอด ถ้าหากชุมชนเอาผลประโยชน์ ผลกำไรที่จะได้มาเป็นที่ตั้ง เหมือนกับหลายชุมชนที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ชุมชนควรตระหนักว่า การท่องเที่ยว ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น เป็นผลทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากผลของการอนุรักษ์ สืบทอดรักษาไว้ซึ่งมรดกทางธรรมชาติมรดก ทางวัฒนธรรมเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ แล้วถูกนำมาแปลงเป็นกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้น การบริโภค การใช้สอยอย่างรู้คุณค่าใช้ประโยชน์ให้ยั่งยืนได้ ชุมชนควรตระหนักไว้เป็นสำคัญ

6. แนวนโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและด้านวัฒนธรรมของรัฐบาล

6.1 การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

Mahasarakham University

6.1.1 ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวและเร่งรัดการปรับปรุงมาตรฐานในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัยและสุขอนามัย โดยคำนึงถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของผู้พิการและผู้สูงอายุ

6.1.2 พัฒนาบูรณะและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

6.1.3 ยกระดับและรักษามาตรฐานบริการ ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้การประกอบการและดำเนินธุรกิจเป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมทั้งพัฒนามาตรฐานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตลอดจนปรับปรุงการบริการภาครัฐเพื่อให้สามารถดึงดูดและรองรับตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.1.4 ส่งเสริม สนับสนุนตลาดนักท่องเที่ยว คุณภาพทั้งจากต่างประเทศและในประเทศ โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุกในกลุ่มต่าง ๆ ทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก ศูนย์กลางการประชุมและแสดงสินค้าระหว่างประเทศและศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจลงตรา การยกเว้นค่าธรรมเนียมการตรวจลงตราให้แก่นักท่องเที่ยวที่อยู่ในกรอบการค้าเสรี หรือมีความสัมพันธ์ด้านการค้าการลงทุนร่วมกับประเทศไทย และการยกเว้นการตรวจลงตราให้แก่นักท่องเที่ยวจากประเทศกลุ่มเป้าหมาย

6.1.5 ส่งเสริมกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยว เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยว สนับสนุนการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างชาติในประเทศไทย ส่งเสริมการเสนอตัวให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมนานาชาติขนาดใหญ่

6.1.6 ผลักดันความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งพัฒนามาตรฐานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เพียงพอกับความต้องการ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวของเพื่ออำนวยความสะดวก ดูแลความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน

6.1.7 พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวของไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก

6.2 การพัฒนาด้านวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรมมีหน้าที่กำหนดนโยบาย เป้าหมาย มาตรการ แผนงานด้านวัฒนธรรมของชาติมาโดยตลอด แต่การดำเนินงานที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากวัฒนธรรมของชาติมีความหลากหลาย ทำให้ระบบราชการซึ่งมีระเบียบกฎหมายที่ใช้เป็นแนวทางและข้อปฏิบัติราชการเหล่านี้ ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม การดำเนินงานขององค์กรควรเป็นอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและการปฏิรูประบบราชการในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติระเบียบ

Mahasarakham University

บริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 บัญญัติให้กระทรวงวัฒนธรรมมีอำนาจเกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม โดยโครงสร้างในส่วนกลางประกอบด้วย (กระทรวงวัฒนธรรม. 2007 : เว็บไซต์)

6.2.1 สำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม

6.2.2 สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

6.2.3 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

6.2.4 กรมศิลปากร

6.2.5 สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

6.2.6 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

การดำเนินงานทางวัฒนธรรมจำเป็นที่ต้องให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้ดำเนินการเอง ข้าราชการเป็นผู้ให้การสนับสนุนจึงจะเกิดผลต่อความยั่งยืนในการอนุรักษ์ รักษา เผยแพร่ ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดีงามให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดไว้ในมาตรา 46 ว่าบุคคลคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 รักษาสืบทอดวัฒนธรรมของชาติและความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ และในยุทธศาสตร์ที่ 3 นำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างความคุ้มค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2550 : 83)

สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยให้ความสำคัญในเรื่องยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ในเรื่องการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการผลผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสร้างระบบบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด และทักษะในการประกอบอาชีพ

การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมยุคใหม่ จะต้องกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยโดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ฟื้นฟู พัฒนา เผยแพร่ และส่งเสริมหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชน ที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรม รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการประสานงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2550 : 82)

1. ดำเนินงานตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
2. ศึกษา วิจัย และเผยแพร่องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม
3. พัฒนา ส่งเสริมคุณภาพทางวัฒนธรรม

Mahasarakham University

4. เป็นศูนย์กลางในการศึกษา รวบรวม เผยแพร่และให้บริการสารสนเทศและกิจกรรมทางวัฒนธรรม

5. ส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรม

6. สนับสนุน ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานทางวัฒนธรรม

7. จัดทำโครงการและแผนปฏิบัติงานส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางวัฒนธรรม

8. ระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวัฒนธรรม

9. ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สรุป องค์กรภาครัฐ เอกชนและชุม เป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จัดได้ว่าเป็นงานประเพณีที่ได้รับความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทย มีการระดมความคิด แนวทางการปฏิบัติ และรูปแบบการจัดงานที่ทำให้มีชื่อเสียงไปทั่วโลก ก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และนำวิธีการจัดงานที่มีความแปลกใหม่ให้ดูยิ่งใหญ่อลังการ และมีความแตกต่างจากงานประเพณีแห่เทียนของจังหวัดอื่น ๆ จึงจะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจและมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากได้

บริบทพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดอุบลราชธานี (จังหวัดอุบลราชธานี. 2553 : 8 – 40)

สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นเมืองที่มีเขตปกครองกว้างขวางที่สุดทางด้านตะวันออก ของภาคอีสานตอนล่าง ครอบคลุมที่ราบและแม่น้ำสายสำคัญของภาคอีสานถึง 3 สายคือ แม่น้ำชี แม่น้ำมูลและแม่น้ำโขง อีกทั้งยังมีแม่น้ำสายเล็ก ๆ ที่มีกำเนิดจากเทือกเขาในพื้นที่ เช่น ลำเซบก ลำเซบาย ลำโดมน้อย ลำโดมใหญ่ เป็นต้น แม่น้ำทั้งหลายเหล่านี้ไหลผ่านที่ราบด้านเหนือและด้านใต้ทอดเป็นแนวยาว สู่ปากแม่น้ำมูลและแม่น้ำโขง ยังความอุดมสมบูรณ์ให้แก่พื้นที่ในบริเวณแถบนี้ทั้งหมด ทำให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตมนุษย์และสัตว์แต่โบราณกาล จากการที่กลุ่มไทยลาว ได้อพยพมาสร้างบ้านเมืองขึ้นที่บริเวณดงอู่ผึ้งริมฝั่งแม่น้ำมูล เมื่อราวสองร้อยปีมาแล้ว จนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีศูนย์กลางการปกครอง การค้า การคมนาคม และเป็นจังหวัดอุบลราชธานีจนถึงปัจจุบันนี้

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดอุบลราชธานีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทางรถไฟประมาณ 574 กิโลเมตร ทางรถยนต์ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 24 ประมาณ 629 กิโลเมตรมีพื้นที่ 16,112.65 ตารางกิโลเมตร จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดเก่าแก่มากกว่า 200 ปี (ฉลอง 200 ปีเมื่อ พ.ศ. 2535) แบ่งการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

Mahasarakham University

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยพรมแดนบางช่วงใช้แม่น้ำโขงเป็นตัวกำหนด

ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดยโสธร

แนวพรมแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชาประชาธิปไตย รวมความยาวประมาณ 428 กิโลเมตรติดต่อกับประเทศลาว 361 กิโลเมตร (จากอำเภอเขมราฐถึงอำเภอน้ำยืน ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน และแขวงจำปาสัก)

ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย 67 กิโลเมตร (อำเภอน้ำยืน ติดต่อกับจังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา)

ตราประจำจังหวัดอุบลราชธานี รูปดอกบัวตูม และดอกบัวบาน ชูช่อก้านใบเหนือหนองน้ำ เป็นสัญลักษณ์ ระลึกถึงชาวเมืองหนองบัวลำภู ในเขตจังหวัดอุดรธานี และเป็นจังหวัดหนองบัวลำภูในปัจจุบัน โดยการนำของพระวอและบุตรหลานพระตา ที่อพยพหนีภัยสงครามกับเมืองเวียงจันทน์ ลงมาตั้งรกรากในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อประมาณ พ.ศ. 2312 ต่อมาชุมชนได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น “เมืองอุบลราชธานี ศรีวนาลัย” เมื่อ วันจันทร์ เดือน 8 แรม 1 ค่ำ ปีชวด พ.ศ.2335 ในรัชกาลของ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชองค์ปฐม บรมราชจักรีวงศ์

สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

Mahasarakham University

ดอกไม้ประจำจังหวัด : ดอกบัว

ต้นไม้ประจำจังหวัด : ชื่อพรรณไม้ “ยางนา” ชื่อทาง วิทยาศาสตร์ “Dipterocarpus Alatus”

ธงประจำจังหวัด : ด้านบนของธง จะมีรูปดอกบัวสีชมพูบาน ปักอยู่บนพื้นสีชมพู ด้านล่าง จะมีอักษรสีขาว คำว่า “อุบลราชธานี” ปักอยู่บนพื้นสีเขียว

ผ้าประจำจังหวัด “ผ้ากาบบัว” เป็นชื่อผ้าในวรรณกรรมโบราณอีสาน ซึ่งไม่อาจทราบหรือพบในปัจจุบันแล้ว สีของผ้ากาบบัวหรือกลีบบัว จะไล่กันไปจากสีอ่อนไปถึงแก่ คือ ขาว ชมพู เทา เขียว น้ำตาลและชื่อของผ้ากาบบัว จะมีความหมายและเหมาะสมกับชื่อของจังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

คำขวัญประจำจังหวัดอุบลราชธานี

อุบลเมืองดอกบัวงาม แม่นำสองสี มีปลาแซบหลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ผาแต้มก่อนประวัติศาสตร์ ฉลาดภูมิปัญญาท้องถิ่น ดินแดนอนุสาวรีย์คนดีศรีอุบล

เพลงประจำจังหวัดอุบลราชธานี : ผู้แต่ง เทอด บุณยรัตพันธุ์

อุบลราชธานีนี้ไทยดีเมืองหนึ่ง หากอยู่ถึงแดนแม่โขง ที่คดโค้งไหลไปเป็นทางไหลไปหว่างกลางไม่มีเหิน ไม่มีห่าง พี่น้องไทยอยู่ทาง พี่น้องลาวอยู่ทาง อุบลราชธานี นี้เป็นที่ชุมนุมแห่งดอกโกสุมหรือเจ้าปทุมมา นั้นคือดอกบัวบานตระการก้านใบ มีดีอย่างไรทั่วแคว้นแดนไทย ไม่น้อยหน้าใคร ไม่น้อยหน้าใคร รักษาคุณความดีเหมือนบัวมีสีรื่นรมย์กลิ่นหอมชื่นชม ภิรมย์หฤหรรกลิ่นหอมบัวนั้นสุขสันต์เพิ่มพูน อยู่ในแม่น้ำมูล นั้นเหมือนอุบลเป็นสุข นิราศทุกข์ปวงไทย อุบลนั้นไซร้ถิ่นทองของไทย

การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง มีเทศบาลทั้งหมด 32 แห่ง แยกเป็น เทศบาลนคร 1 แห่ง คือ เทศบาลนครอุบลราชธานี โดยได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลนคร เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 เทศบาลเมือง 3 แห่ง คือเทศบาลเมืองวารินชำราบ เทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร และเทศบาลเมืองเดช มีเทศบาลตำบล 35 แห่ง และมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 199 แห่ง

จากสถิติของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมื่อสิ้นเดือน ธันวาคม 2554 จังหวัดอุบลราชธานี มีประชากรทั้งสิ้น 1,813,088 คน เป็นชาย 909,405 คน และหญิง 903,683 คน จำนวนผู้ชายคิดเป็นร้อยละ 50.2 ของประชากรทั้งหมด ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีเพียงร้อยละ 19.9 ในขณะที่ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 80.1 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 112 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 3.7 โดยจำนวนครัวเรือนเฉลี่ยต่อหมู่บ้านเท่ากับ 182.8 และจำนวนประชากรเฉลี่ยต่อหมู่บ้านเท่ากับ 671.8

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 68 เมตร (227 ฟุต) ลักษณะโดยทั่วไปเป็น ที่สูง ๆ ต่ำ ๆ จัดเป็นที่ราบสูง ลาดเอียงไปทางตะวันออก มีแม่น้ำโขงเป็นแนวเขตกั้นจังหวัดอุบลราชธานีกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี ซึ่งแม่น้ำมูลไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขง ที่อำเภอโขงเจียม และมีลำน้ำใหญ่ ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบก ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่งทางบริเวณ

Mahasarakham University

ชายแดนตอนใต้ ที่สำคัญคือ เทือกเขาบรรทัดและเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย

ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศโดยทั่วไปคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จะมีอากาศร้อนในฤดูร้อนและค่อนข้างหนาว ในฤดูหนาว ส่วนในฤดูฝนจะมีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน และในปี 2552 มีฝนตกประมาณ 114 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 1976.2 มิลลิเมตร

การปกครองและประชากร

ในปี พ.ศ. 2555 จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาค ออกเป็น 25 อำเภอ 219 ตำบล 2,699 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองอุบลราชธานี
2. อำเภอศรีเมืองใหม่
3. อำเภอโขงเจียม
4. อำเภอเขื่องใน
5. อำเภอเขมราฐ
6. อำเภอเดชอุดม
7. อำเภอนาจะหลวย
8. อำเภอน้ำยืน
9. อำเภอบุณฑริก
10. อำเภอตระการพืชผล
11. อำเภอกุดข้าวปุ้น
12. อำเภอม่วงสามสิบ
13. อำเภอวารินชำราบ
14. อำเภอพิบูลมังสาหาร
15. อำเภอตาลสุม
16. อำเภอโพธิ์ไทร
17. อำเภอสำโรง
18. อำเภอดอนมดแดง
19. อำเภอสิรินธร
20. อำเภอทุ่งศรีอุดม
21. อำเภอนาเยีย
22. อำเภอนาตาล
23. อำเภอเหล่าเสือโก้ก
24. อำเภอสว่างวีระวงศ์
25. อำเภอน้ำขุ่น

Mahasarakham University

ที่มา : http//www.Google.com

ภาพประกอบ 6 แผนที่จังหวัดอุบลราชธานี

ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำและสภาพทางเศรษฐกิจ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี คือ ป่าไม้ มีทั้งป่าเต็งรังหรือป่าแดงที่มีอยู่ทั่วไป ป่าดิบแล้ง และป่าผสมในเขตอำเภอน้ำยืน ส่วนป่าเบญจพรรณ มีอยู่ในบริเวณอำเภอเขมราฐ อำเภอบุณฑริก และอำเภอพิบูลมังสาหาร ไม้ส่วนใหญ่ เป็นไม้กระยาเลย ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะแบก ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้เคี่ยม ไม้ตะเคียน ไม้เต็ง ไม้ชุมแพรก ไม้กันเกรา เป็นต้น และป่าไม้ที่เหลือไม่เพียงพอที่จะรักษาสภาพอากาศแหล่งต้นน้ำลำธาร และการพังทลายของดินได้

ดิน คุณสมบัติของดินทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ดินร่วน ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ปริมาณร้อยละ 25.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

2. ดินร่วนทราย เป็นดินตามบริเวณที่ราบสูงทั่วไป มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีปริมาณร้อยละ 38.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

Mahasarakham University

3. ดินร่วนเหนียว จะมีอยู่บริเวณที่ราบลุ่มทั่วไป มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง มีปริมาณร้อยละ 7.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

4. ดินร่วนปนทราย ส่วนใหญ่เป็นดินตามพื้นภูเขาและที่ลาดชัน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ระดับปานกลางถึงต่ำ มีปริมาณร้อยละ 28.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

แร่ธาตุ จากการสำรวจของกรมทรัพยากรธรณี ปรากฏว่า จังหวัดอุบลราชธานี มีแร่อโลหะเพียงชนิดเดียว ได้แก่ เกลือหิน ซึ่งเจาะพบแล้วมีอยู่ 2 แห่ง คือ ที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี 1 แห่งลึก 457 ฟุต มีเกลือหินหนา 179 ฟุต และที่อำเภอตระการพืชผลอีก 1 แห่ง ลึก 361.5 ฟุต มีเกลือหนา 366.5 ฟุต ซึ่งขณะนี้ไม่มีการดำเนินการนำเกลือหินมาใช้ นอกจากนี้มีทรัพยากรแร่ที่อยู่ในรูปของหินชนิดต่าง ๆ อีกมากมาย

แหล่งน้ำใต้ดิน จังหวัดอุบลราชธานี มีแหล่งน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาลอยู่ทั่วไป แต่มีปริมาณคุณภาพและความตื้นลึกแตกต่างกันไปตามสภาพธรณีวิทยาและอุทกวิทยา

แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญไหลผ่านอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด ได้แก่ แม่น้ำโขง แม่น้ำมูล แม่น้ำชี ลำเซบก ลำเซบาย ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย

จังหวัดอุบลราชธานี ได้ก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เพื่อเก็บกักน้ำไว้ รวมทั้งผลิตกระแสไฟฟ้า 2 เขื่อน คือ เขื่อนสิรินธร อำเภอสิรินธร เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดเขื่อนสูง 42 เมตรยาว 950 เมตร สันเขื่อนกว้าง 7.50 เมตร เก็บน้ำได้ 1,966.5 ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 36,000 กิโลวัตต์ ส่งน้ำช่วยเหลือทางเกษตรได้ถึง 150,000 ไร่ และอีกเขื่อนคือเขื่อนปากมูล อำเภอโขงเจียม เป็นฝายกั้นน้ำขนาดใหญ่ ความสูงเฉลี่ย 17 เมตร ยาว 300 เมตร ติดตั้งประตูควบคุมการระบายน้ำฉุกเฉิน ขนาดใหญ่ 8 บาน สามารถระบายได้สูงถึง 18,500 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ซึ่งสามารถระบายน้ำหลากได้เท่ากับสภาพลำน้ำเดิม ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า 4 เครื่อง ผลิตกำลังไฟฟ้าได้ 136 เมกกะวัตต์ หรือปีละ 280 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง อำนวยประโยชน์ด้านการเกษตรได้ประมาณ 1.6 แสนไร่

ประชากรในจังหวัดอุบลราชธานี ยังคงมีอาชีพทางด้านเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยมีการทำนาข้าวและเพาะปลูกพืชไร่ชนิดต่าง ๆ เช่น ปอแก้ว มันสำปะหลัง ถั่วลิสง มีการเลี้ยงปศุสัตว์ และทำการประมงอยู่บ้างอาชีพอื่น ๆ ที่มีความสำคัญไม่น้อยคือ อุตสาหกรรม และการค้าการบริการ

จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2555 จังหวัดอุบลราชธานี มีมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ตามราคาประจำปี 77,767 ล้านบาท มูลค่ารวมผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว (Per Capita Income) 41,809 บาท เมื่อพิจารณาด้านสาขาการผลิตที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุด คือสาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ ซึ่งมีมูลค่าจำนวน 20,174 ล้านบาท (ร้อยละ 25.9 ของมูลค่าทั้งหมด)รองลงมาคือสาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ ซึ่งมีมูลค่า จำนวน 11,937 ล้านบาท (ร้อยละ 15.3) และสาขาการศึกษา จำนวน 10,515 ล้านบาท (ร้อยละ 13.5)

การคมนาคมและขนส่ง

จังหวัดอุบลราชธานี มีการคมนาคมติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ทั้งทางรถไฟ รถยนต์ และทางอากาศ มีถนนเชื่อมระหว่างตัวอำเภอต่าง ๆ สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล ทางน้ำจะใช้ติดต่อกันเฉพาะในจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ เส้นทางรถไฟผ่านท้องที่อำเภอวารินชำราบ เป็นระยะทางทั้งสิ้น 27 กิโลเมตร

Mahasarakham University

การคมนาคมทางอากาศ จังหวัดมีสนามบินนานาชาติ 1 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี มีเที่ยวบินไปและกลับกรุงเทพมหานครทุกวัน โดยใช้เวลาเดินทางประมาณ 50 นาที

การไปรษณีย์โทรเลข มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 24 แห่ง ให้บริการด้านสื่อสารไปรษณีย์และโทรคมนาคมในประเทศและต่างประเทศ ปีงบประมาณ 2555 มีบริการไปรษณีย์ (รับฝาก) จำนวน 10,404,122 ชิ้น

โทรศัพท์ ในปี พ.ศ.2555 จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่าจำนวน 69,354 เลขหมาย โดยแยกออกเป็นของบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำนวน 53,503 เลขหมาย และบริษัทสัมปทาน จำนวน 15,851 เลขหมาย

การสาธารณูปโภค

การประปา มีกิจการประปาทั้งหมด 228 แห่ง โดยแบ่งเป็น

สำนักงานประปาชั้น 1 จำนวน 145 แห่ง

สำนักงานประปาชั้น 2 จำนวน 83 แห่ง

ในปี 2555 การประปาภูมิภาค สามารถผลิตน้ำประปาได้ 36,252,283 ลูกบาศก์เมตรโดยมีจำนวนผู้ใช้น้ำ 63,898 ราย

การไฟฟ้า สำนักงานไฟฟ้าส่วนภูมิภาค รับซื้อกำลังไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต 2 แห่ง คือ

1. สถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยบ้านก้านเหลือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี เฉลี่ยเดือนละ 18 ล้านยูนิต

2. สถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยเขื่อนสิรินธร อำเภอสิรินธร เฉลี่ยเดือนละ 1.5 ล้านยูนิต

จังหวัดอุบลราชธานี มีไฟฟ้าใช้กระจายไปเกือบทุกหมู่บ้านในจังหวัด ซึ่งในปี 2555 มีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้า จำนวน 709,925,892 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง โดยมีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 2,342,683 ราย

การศึกษา

การศึกษาภาคบังคับได้แพร่กระจายไปอย่างทั่วถึง ด้านการศึกษาในระดับมัธยมขณะนี้ได้ขยายออกไปสู่ชนบทครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่เป้าหมาย ส่วนด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้จัดสร้างเสริมการศึกษาผู้ใหญ่แบบต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนการฝึกอาชีพให้กับกลุ่มผู้สนใจทั่วไป และยังส่งเสริมให้มีการศึกษาในพุทธศาสนาด้วย

ในปี 2555 การศึกษาของจังหวัด ซึ่งมีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา แยกได้ดังนี้ ระดับประถมถึงมัธยมศึกษา มีสถานศึกษา 1,254 แห่ง ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษามี 16 แห่ง มีวิทยาลัยพยาบาล 1 แห่ง และสถาบันการศึกษาของสงฆ์ (มหาวิทยาลัยสงฆ์) 1 แห่ง ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดอุบลราชธานีนับถือศาสนาพุทธ จึงมีวัดและสำนักสงฆ์ในพุทธศาสนากระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัด

การสาธารณสุข

การดำเนินการด้านสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการในรูปแบบผสมผสาน คือ มุ่งในด้านการรักษาพยาบาล การสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพพร้อมกันไป กับการสาธารณสุขมูลฐาน

Mahasarakham University

สถานบริการด้านสาธารณสุข ที่เปิดดำเนินการในจังหวัด ปี 2555 มีโรงพยาบาลรัฐบาล 23 แห่ง สถานีอนามัย 312 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขเฉพาะโรค 3 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 3 แห่ง คลินิกทุกประเภท 481 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 203 แห่ง ร้านขายยาแผนโบราณ 78 แห่ง

ทำเนียบรายนามผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

1. พระปทุมวรราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง)	พ.ศ. 2325 - 2338
2. พระพรหมวรราชสุริยวงศ์ (เจ้าทิดพรหม)	พ.ศ. 2338 - 2388
3. เจ้าราชบุตรสุ้ยถึงแก่อนิจกรรมที่กรุงเทพฯ ก่อนมาดำรงตำแหน่ง	
4. พระพรหมราชวงศา (กุทองสุวรรณกูฏ)	พ.ศ. 2388 - 2409
5. เจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ (เจ้าหน่อคำ)	พ.ศ. 2409 - 2425
6. หลวงจินดารัตน์	พ.ศ. 2425 - 2426
7. พระยาศรีสิงหเทพ(ทัด ไกรฤกษ์)	พ.ศ. 2426 - 2430
8. พระยาภักดีณรงค์	ไม่ทราบข้อมูล
9. พระโยธีบริรักษ์	ไม่ทราบข้อมูล
10. พระอุบลเดชประชารักษ์ (เสือ ณ อุบล)	ไม่ทราบข้อมูล
11. พระอุบลการประชานิตย์ (บุญชู พรหมวงศานนท์)	ไม่ทราบข้อมูล
12. หม่อมอมรวงศ์วิจิตร (ม.ร.ว.ปฐม คเนจร)	ไม่ทราบข้อมูล
13. อำมาตย์เอกพระภิรมย์ราชา (พร้อม วาจรัต)	พ.ศ. 2456 - 2458
14. อำมาตย์เอกพระยาปทุมเทพภักดี (อ่วม บุณยรัตพันธุ์)	พ.ศ. 2458 - 2465
15. อำมาตย์โทพระยาปทุมเทพภักดี (ธน ณ สงขลา)	พ.ศ. 2465 - 2469
16. อำมาตย์เอกพระยาตรังคภูมาภิบาล (เจิม ปันยารชุน)	พ.ศ. 2469 - 2471
17. อำมาตย์โทพระยาสิงหบุทนุรักษ์ (สวาสดิ์ บุรณสมภพ)	พ.ศ. 2471 - 2473
18. อำมาตย์โทพระยาประชาศรัยสรเดช (ถาบ ผลนิวาส)	พ.ศ. 2473 - 2476
19. พ.ต.อ.พระขจัดทารุณกรรม (เงิน หนุนภักดี)	พ.ศ. 2476 - 2478
20. อำมาตย์เอกพระปทุมเทวาภิบาล (เยี่ยม เอกสิทธิ์)	พ.ศ. 2478 - 2481
21. อำมาตย์เอกพระยาอนุบาลพายัพกิจ (ปุ่น อาสนจินดา)	พ.ศ. 2481 - 2481
22. อำมาตย์เอกพระพรหมนครานุรักษ์ (ฮกไถ่ พิศาลบุตร)	พ.ศ. 2481 - 2482
23. อำมาตย์โทพระยาอนุมานสารกรรม(โต่ง สารักคานนท์)	พ.ศ. 2482 - 2483
24. พ.ต.อ.พระกล้ากลางสมร (มงคล หงษ์ไกร)	พ.ศ. 2483 - 2484
25. หลวงนครคุณูปถัมภ์ (หยวก ไพโรจน์)	พ.ศ. 2484 - 2487
26. หลวงนรัตถรักษา (ชื่น นรัตถรักษา)	พ.ศ. 2487 - 2489
27. นายเชื้อ พิทักษากร	พ.ศ. 2489 - 2490
28. หลวงอรรถสิทธิ์สิทธิสุนทร (อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร)	พ.ศ. 2490 - 2492
29. นายชอบ ชัยประภา	พ.ศ. 2492 - 2494
30. นายยุทธ จัณยานนท์	พ.ศ. 2494 - 2495
31. นายสง่า สุขรัตน์	พ.ศ. 2495 - 2497
32. นายเกียรติ ธนกุล	พ.ศ. 2497 - 2498

Mahasarakham University

33. นายสนิท วิไลจิตต์ พ.ศ. 2498 - 2499
34. นายประสงค์ อิศรภักดี พ.ศ. 2499 - 2501
35. นายกำจัด ผาติสุวัณณ์ พ.ศ. 2501 - 2509
36. นายพัฒน์ บุณยรัตพันธุ์ พ.ศ. 2509 - 2513
37. พลตำรวจตรีวิเชียรศรีมันตระ พ.ศ. 2513 - 2516
38. นายเจริญ ปานทอง พ.ศ. 2516 - 2518
39. นายเดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์ พ.ศ. 2519 - 2520
40. นายประมูล จันทรจำนง พ.ศ. 2520 - 2522
41. นายบุญช่วย ศรีสารคาม พ.ศ. 2522 - 2526
42. นายเจริญสุข ศิลาพันธุ์ พ.ศ. 2526 - 2528
43. เรือตรีดนัย เกตุสิริ พ.ศ. 2528 - 2532
44. นายสายสิทธิ พรแก้ว พ.ศ. 2532 - 2535
45. นายไมตรี ไนยกูล พ.ศ. 2535 - 2537
46. นายนิธิศักดิ์ ราชพิธ พ.ศ. 2537 - 2538
47. นายยุวัฒน์ วุฒิเมธี พ.ศ. 2538 - 2540
48. นายชาติสง่า โมฬีชาติ พ.ศ. 2540 - 2541
49. นายศิวะ แสงมณี พ.ศ. 2541 - 2543
50. นายรุ่งฤทธิ์ มกรพงศ์ พ.ศ. 2543 - 2544
51. นายชัยสิทธิ์ โหตระกิตย์ พ.ศ. 2544 - 2546
52. นายจิรศักดิ์ เกษณียบุตร พ.ศ. 2546 - 2548
53. นายสุธี มากบุญ พ.ศ. 2548 - 2550
54. นายชวน ศิรินันท์พร พ.ศ. 2550 - 2553
55. นายวิชิต ชาตไพสิฐ พ.ศ. 2553 - 2553
56. นายสุรพล สายพันธ์ พ.ศ. 2553 - 2555
57. นายวันชัย สุทธิวรชัย พ.ศ. 2555 - ปัจจุบัน

บุคคลที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีได้ก่อตั้งมาเป็นเวลากว่า 200 ปี บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง การทหาร การศึกษา การศาสนา และศิลปวัฒนธรรมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ก็เพราะบุคคลในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการสร้างความเจริญให้กับบ้านเมือง ในการพัฒนาในแต่ละด้านนั้น ได้มีบุคคลที่มีบทบาทเด่นชัดในด้านนั้น ๆ เป็นปัจจัยหลัก ซึ่งบุคคลเหล่านี้ได้สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า สั่งสมชื่อเสียงเกียรติคุณให้กับจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งควรแก่การภูมิใจ และควรค่าแก่การศึกษาผลงานของท่าน เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ในการพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานีให้เจริญรุดหน้าไป และจนได้ชื่อว่าเป็น “ดินแดนแห่งนักปราชญ์” ที่ได้รับการขนานนานมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 โดยมีบุคคลสำคัญที่สร้าง คุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นจำนวนมาก ดังนี้

พระสงฆ์

พระอริยาจารย์ (สุ้ย)

Mahasarakham University

ท่านเทวธมฺมี (ม้าว)
พระครูวิโรจน์รัตโนบล (บุญรอด นนฺตโร)
พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต
พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท)
สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส)
พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล
พระอาจารย์ขาว อนาลโย
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

นักปกครอง
พระประทุมวรราชสุริยวงศ์
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์
ร้อยตรีไมตรี ไนยกูล
เรือตรีสุนัย ณ อุบล
นายสุพร ศุภสร
นายนิธิศักดิ์ ราชพิตร
นายสุรพล สายพันธ์

นักการเมือง
นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
นายเลียง ไชยกาล
นายฟอง สิทธิธรรม
นางอรพินท์ ไชยกาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงคนแรกของประเทศไทย
นายทิม ภูริพัฒน์
นายสุทัศน์ เงินหมื่น อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายเพ็ญพักตร์ ศรีทอง
นายสนิท จันทรวงศ์
นายวิชัย ครองยุทธ
นายสมบัติ รัตโน
พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิตย์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี
นายวิฑูรย์ นามบุตร อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ
นายอิสสระ สมชัย รองหัวหน้าพรรคประชาธิปปัตย์
นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา
นายสุพล ฟองงาม อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายสิทธิชัย โควสุรัตน์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายเกรียง กัลป์ตินันท์ รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย
นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
นายพรชัย โควสุรัตน์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี
นางรจนา กัลป์ตินันท์ อดีตนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี

Mahasarakham University

นายวรสิทธิ์ กัลป์ตินันท์
นายศุภชัย ศรีหล้า
นายกานต์ กัลป์ตินัท์
นางสุดปรารถนา วิกรัยเจิดเจริญ นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี
นักสังคมสงเคราะห์
หม่อมเจียงคำ ชุมพล ณ อยุธยา
นายเดช ถิรวัฒน์
ท่านผู้หญิงตุ่น โกศัลวิตร
นายวิระ รมยะรูป
นางอุดม ไทยมงคล
นายกมล เจริญศรี
นักสาธารณสุข
นายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว
นายแพทย์อุทัย สุดสุข
นายแพทย์วิฑูร แสงสิงแก้ว
นายแพทย์ไพโรจน์ นิงสานนท์
นายแพทย์ไพจิตร ปวะบุตร
นักการศึกษา นักศิลปวัฒนธรรม และศิลปิน
ดร.ปรีชา พิณทอง
นายคำหมา แสงงาม ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (การปั้นแกะสลัก)
นายบำเพ็ญ ณ อุบล
นายสมชัย กตัญญูตานันท์ (ชัย ราชวัตร)
นายทองใส ทับถนน ศิลปินครูพิณ
นายทองมาก จันทะลือ (หมอลำถูทา) ศิลปินแห่งชาติ
หมอลำเคน ดาเหลา (เคนฮุด) ศิลปินแห่งชาติ
นางฉวีวรรณ ดำเนิน (ได้รับการยกย่องให้เป็น ราชินีหมอลำ) ศิลปินแห่งชาติ
สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ)
บุญเพ็ง ไฝผิวชัย ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปะการแสดง (หมอลำ)
คำปุ่น ฟุ้งสุข หมอลำหญิงอาวุโสชื่อดัง
ทองคำ เพ็งดี (ฉายา นกกาเหว่า) หมอลำชายชื่อดัง
สมาน หงษา หมอลำชื่อดัง คณะเพชรเสียงทอง
ณรงค์ พงษ์ภาพ (นพดล ดวงพร) คณะเพชรพิณทอง
มนัส สุขสาย
สลา คุณวุฒิ นักร้องนักแต่งเพลงชื่อดัง
บานเย็น รากแก่น หมอลำหญิงชื่อดังและได้รับการขนานนามว่า"ราชินีหมอลำ"
ฉลาด ส่งเสริม (ป.ฉลาดน้อย) หมอลำชื่อดังและศิลปินแห่งชาติ สาขา
ศิลปะการแสดง (หมอลำ)

Mahasarakham University

อังคนางค์ คุณไชย หมอลำชื่อดัง เจ้าของผลงาน เพลงสาวอุบลรอรัก อีสานลำเพลิน และศิลปินพื้นบ้าน สาขา ศิลปะการแสดง

อรทัย ดาบคำ (ต่าย อรทัย) - นักร้องค่าย จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ (แกรมมี่โกลด์)

เอกพล มนต์ตระการ - นักร้องค่าย จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ (แกรมมี่โกลด์)

เทพพร เพชรอุบล

บุปผา บุญมี (ดอกอ้อ ทุ่งทอง) นักร้องค่าย จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ (แกรมมี่โกลด์)

บุญตา เมืองใหม่ นักร้องค่ายชัวร์ออดิโอ มีชื่อเสียงจากบทเพลง"คนดีที่อ้ายบ่ฮัก"

มด อุบลมณี นักร้องค่าย จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ (แกรมมี่โกลด์)

สนธิ สมมาตร ศิลปินนักร้อง

สุรสีห์ ผาธรรม ผู้กำกับภาพยนตร์

วิเศษ เวณิกา ศิลปินนักร้อง

นคร พงษ์ภาพ นักแต่งเพลงอาวุโส

ศักดา คำพิมูล ศิลปินนักร้องค่ายชัวร์ ออดิโอ

หงษ์ทอง หงษา นักร้องหมอลำซิ่ง ค่ายท็อปไลน์ มิวซิค จำกัด

เฉลิมพล มาลาคำ นักร้องหมอลำซิ่ง ค่ายท็อปไลน์ มิวซิค จำกัด

รจนา เพชรกัณหา นางแบบโฆษณา

ศักดิ์ศรี ศรีอักษร ศิลปินนักร้องผู้ขับร้องเพลง"ผู้ใหญ่ลี"

จั๊กจั่น วันวิสา นักร้องค่าย จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ (แกรมมี่ โกลด์)

ชรัมย์ เทพชัย ศิลปินนักร้อง ได้รับรางวัลเสาอากาศทองคำพระราชทาน ปี พ.ศ. 2519 จากบทเพลง “รักเหมือนเหล็กไหล”

แมน มณีวรรณ ศิลปินนักร้อง

กิตติศักดิ์ โคตรคำ ศิลปินมือกลองวงโลโซ

พีรฉัตร จิตรมาส ศิลปินนักร้องวง Subtention

คำพูน บุญทวี ศิลปินแห่งชาติ ผู้แต่งหนังสือ "ลูกอีสาน"

สมบัติ เมทะนี ศิลปินนักแสดง

บอย เขมราฐ ศิลปินนักร้องค่ายชัวร์ ออดิโอ

อั้ม นันทิยา ศิลปินนักร้อง

ธัญนันท์ ทองศีรธนพงษ์ (ปลาทอง KPN) ศิลปินจากเวที KPN AWARD 2010

วิรังรอง อุดมศิลป์ (ปุ๊กกี้ KPN) - ผู้เข้าประกวดรายการ KPN AWARD 20th

ธีวรา ภาวะพรหม ปาล์ม The Star 2

ปวีณ์สุดา จันทร์เกษ เมย์ The Star 4

นักการเกษตร

นายประยงค์ พงศ์มัตสยา

นายชารี มาระแสง

นายสมร ประทุมชาติ

นักกีฬา

นายประยูร ถาวรเสถียร

Mahasarakham University

นายสุชาติ มุทุกันต์
นายศักดา สงวนศักดิ์
นายบำเพ็ญ ลัทธิมนต์
นายพรชัย ทองบุราณ

ระดับอาชีวศึกษา

วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี
วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี
วิทยาลัยการสารพัดช่างอุบลราชธานี
วิทยาลัยเทคนิคเดชอุดม
วิทยาลัยการอาชีพตระการพืชผล
วิทยาลัยการอาชีพวารินชำราบ
วิทยาลัยการอาชีพเขมราฐ
วิทยาลัยเทคโนโลยีราชธานี
วิทยาลัยโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการพิบูลมังสาหาร

ระดับอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ศูนย์วิทยพัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์อุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ศูนย์จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล (สถานีวิจัยภาคสนามอุบลราชธานี)
มหาวิทยาลัยราชธานี
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
มหาวิทยาลัยปทุมธานี ศูนย์การศึกษาอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยอีสาน ศูนย์เขมราฐ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ธนบุรี ศูนย์อุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมาหาสารคาม ศูนย์อุบลราชธานี (โรงเรียนวารินชำราบ)

สถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม

วัดภูหล่น
วัดป่าไทรงาม
วัดสุปัฏนารามวรวิหาร

Mahasarakham University

วัดศรีอุบลรัตนาราม
พิพิธภัณฑ์บ้านปะอาว
วัดป่านานาชาติ
วัดหนองป่าพง
วัดทุ่งศรีเมือง
วัดมหาวนาราม
วัดพระธาตุหนองบัว
วัดป่าวิเวกธรรมชา สาขาหนองป่าพงที่ 7
ปราสาทบ้านเบ็ญ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี
พิพิธภัณฑ์เปิดบ้านก้านเหลือง
ศูนย์ศิลปาชีพอุบลราชธานี
บ้านคำปุ่น

สถานที่น่าสนใจ

อุบลราชธานีเป็นจังหวัดใหญ่ชายแดนที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นเมืองเก่าที่เจริญมานับร้อยปี เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน มีประเพณีทางพุทธศาสนาที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนอุบลราชธานีเสมอ ดังนี้

ศาลหลักเมืองอุบลราชธานี ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของทุ่งศรีเมือง และอยู่ด้านทิศเหนือของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี ถนนศรีณรงค์ เป็นสถานที่จัดถนนสายเทียน

วัดทุ่งศรีเมือง ตั้งอยู่ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี สร้างขึ้นในสมัยพระบาท สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 มีหอพระพุทธบาทเป็นอุโบสถที่พระสงฆ์ใช้ทำสังฆกรรม มีลักษณะของศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น และศิลปะเวียงจันทร์ผสมอยู่ด้วยภายในมีจิตรกรรมฝาผนังทุกด้าน และภายในวัดยังมีหอพระไตรปิฎก เป็นหอที่สร้างด้วยไม้ตั้งอยู่กลางสระน้ำเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎก มีลักษณะเป็นศิลปะผสมระหว่างไทย พม่า และลาว

ทุ่งศรีเมือง เป็นลักษณะคล้ายสนามหลวง เป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย และที่สำคัญมีอนุสาวรีย์พระประทุมวรราชสุริยวงศ์ (ท้าวคำผง) ซึ่งเป็นผู้สร้างเมืองอุบลราชธานี

วัดศรีอุบลรัตนาราม (วัดศรีทอง) ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของบริเวณศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานีเก่า (ถนนอุปราช สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2398 สร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองคือ “พระแก้วบุษราคัม” เป็นพระพุทธปฏิมากรปรางมารวิชัยสมัยเชียงแสนแกะสลักจากแก้วบุษราคัม

วัดหนองบัว ตั้งอยู่ถนนธรรมวิถี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากศาลากลางจังหวัดเก่า ไปทางด้านทิศเหนือประมาณ 3 กิโลเมตร สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2498 ภายในวัดมีสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ คือ พระธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ จำลองแบบมาจากเจดีย์ที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ รอบองค์พระธาตุเป็นกำแพงแก้ว

วัดแจ้ง ตั้งอยู่บนถนนสรรพสิทธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ภายในวัดมี

Mahasarakham University

พระอุโบสถมีรูปทรงสวยงาม และมีงานจำหลักไม้ที่มีฝีมือแบบพื้นบ้านโดยแท้ อุโบสถวัดแจ้งเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้รับเกียรติบัตรในงานนิทรรศการ “สถาปนิก 30” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

วัดมหาวนาราม ตั้งอยู่บนถนนสรรพสิทธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี หรือที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “วัดป่าใหญ่” เป็นวัดเก่าแก่และถือว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอุบลราชธานี ปูชนียวัตถุที่สำคัญของวัดนี้คือ พระเจ้าใหญ่อินแปลง เป็นพระพุทธรูปปรางมารวิชัย

วัดสุปัฏณารามวรวิหาร ตั้งอยู่บนถนนสมเด็จ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นวัดธรรมยุติ วัดแรกของจังหวัดอุบลราชธานี สร้างในสมัยรัชกาลที่ 4

วัดบ้านนาเมือง ตั้งอยู่บ้านนาเมือง ตำบลไร่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีพระอุโบสถสร้างเป็นรูปเรือหงส์ และใช้เซรามิกในการตกแต่งอุโบสถ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี ตั้งอยู่บนถนนเขื่อนธานีตัดกับถนนอุปราช อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นที่ทำการศาลากลางจังหวัด ซึ่งนับได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่สมบูรณ์แบบแห่งหนึ่ง เปิดทำการวันพุธถึงวันอาทิตย์ เวลา 09.00 - 16.00 น.

วัดหนองป่าพง ตั้งอยู่ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากตัวจังหวัดไปทาง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ตามทางหลวงหมายเลข 2178 ประมาณ 8 กิโลเมตร บริเวณวัดมีเนื้อที่ประมาณ 186 ไร่เศษ ในอดีตนั้นเคยเป็นวัดร้างและเป็นป่าช้ามาก่อน จนปี พ.ศ. 2497 หลวงปู่ชา (พระโพธิญาณเถระ) ได้บุกเบิกปรับปรุงให้เป็นที่ปฏิบัติธรรมและได้จัดตั้งขึ้นเป็นสำนักสงฆ์ และเป็นวัดในเวลาต่อมาภายในบริเวณวัดเงียบ ร่มรื่น สวยงาม เหมาะแก่การนั่งวิปัสสนากัมมัฏฐาน และบำเพ็ญศาสนกิจ

วัดภูเขาแก้ว ตั้งอยู่อำเภอพิบูลมังสาหาร ห่างจากตัวจังหวัด 44 กิโลเมตร ก่อนถึงอำเภอพิบูลมังสาหาร 1 กิโลเมตร วัดภูเขาแก้วสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2480 สำหรับให้พระสงฆ์ปฏิบัติกัมมัฏฐาน พระอุโบสถประดับด้วยกระเบื้อง

งานประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

การกินดอง หมายถึง งานพิธีมงคลสมรส มีความแตกต่างกับที่อื่นอยู่บ้างในส่วนปลีกย่อย โดยมักจะเรียกพิธีแต่งงานว่าการกินดอง ซึ่งหมายความในลักษณะผูกพันเกี่ยวดองฝ่ายหญิงฝ่ายชายจะเป็นดองซึ่งกันและกันเรียกว่า พ่อดอง แม่ดอง

การทำบุญบั้งไฟ ประเพณีทำบุญบั้งไฟ คือบุญเดือนหก ทำขึ้นบูชาอารักษ์ มเหศักดิ์หลักเมือง ถือเป็นประเพณีขอฝนที่ได้ทำมาตั้งแต่บรรพกาล คำว่า บั้งไฟ หมายถึงกระบอกไม้ไผ่ที่นำมาบรรจุดินประสิวผสมกับถ่านไฟบดให้ละเอียดแล้วอัดลงในกระบอกไม้ไผ่ บั้งไฟมี 3 ขนาด คือ บั้งไฟน้อย บั้งไฟหมื่น บั้งไฟแสน การแห่บั้งไฟ มักจะจัดเป็นขบวนฟ้อนรำ หรือเซิ้ง ซึ่งมีลีลาที่งดงามอ่อนช้อยตามประเพณีของหมู่บ้านนั้น ๆ

การทำบุญข้าวประดับดิน การทำบุญข้าวประดับดินนิยมทำกันในวันแรม 13 - 14 ค่ำ เดือนเก้า โดยการห่ออาหาร หรือของขบเคี้ยวเป็นห่อไปถวายทานบ้าง นำไปห้อยตามต้นไม้บ้างด้วยเหตุนี้จึงเรียกข้าวประดับดิน

การทำบุญข้าวสาก นิยมทำกันในวันขึ้นสิบค่ำ เดือนสิบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า งานบุญเดือนสิบ ข้าวสากนั้นมาจากคำว่า สลาก เพราะบางเวลาถวายพระสงฆ์ไม่เจาะจงว่าถวายรูปใด จึง

Mahasarakham University

จัดทำเป็นสลากชื่อเจ้าภาพจับได้ของใครก็นำไปถวายตามนั้น

การทำบุญออกพรรษา ชาวพุทธนิยมทำอันดับแรกคือ การถวายปราสาทผึ้ง โดยใช้ไม้ไผ่จักตอกสานเป็นปราสาทล้อม และมุงด้วยกาบกล้วยเอาผึ้งไปต้มให้เปื่อยแล้วจุ่มเป็นดอกแล้วนำไปเสียบประดับหลังคาปราสาท ข้างในมี ขนม นมเนย ข้าวต้ม กล้วย อ้อย เสื่อ หมอน ฝ้าย และอื่น ๆ เวลาประมาณทุ่มเศษ ๆ จะแห่ไปทอดเพื่อถวายพระ

ไหลเรือไฟ เป็นประเพณีที่นิยมทำกันในวันออกพรรษา คือการปล่อยเรือไฟ ชาวอุบลราชธานี เรียกว่า ไหลเฮือไฟ คือการนำเอาท่อนกล้วย หรือท่อนไม้มาทำเป็นรูปเรือ เวลาประมาณทุ่มเศษก็จะนำมาจุดไฟ โดยใช้ขี้ไต้หรือน้ำมันยางแล้วปล่อยเรือให้ไหลไปตามน้ำ จะมีการตีฆ้องตีกลอง ตามวัดต่าง ๆ พระสงฆ์จะจัดทำเรือไฟขึ้นในวัดตรงหน้าโบสถ์ ตอนกลางคืนจะนำดอกไม้ธูปเทียนมาจุดบูชา เป็นพุทธบูชา

ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวจังหวัดอุบลราชธานี โดยกำหนดให้จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 และแรม 1ค่ำเดือน 8 ของทุกปี มีการประกวดต้นเทียน สำหรับต้นเทียนที่ส่งเข้าประกวดมี 2 ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก และจะมีขบวนแห่อันวิจิตรตระการตา มีนางฟ้าประจำต้นเทียนจากคุ้มวัดต่าง ๆ การจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ได้รับการสนับสนุนและการส่งเสริม จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้เป็นงานใหญ่ระดับชาติ ซึ่งก็ได้รับความนิยมจากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวชมงานกันเป็นจำนวนมากทุกปี

สรุป จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน 2 ประเทศ มีการค้าขายแลกเปลี่ยนขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมกันด้วยดีเสมอมา เป็นเมืองเศรษฐกิจที่มีความเป็นราชธานี มีบุคคลสำคัญที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมากมาย เป็นเมืองที่มีประเพณีวัฒนธรรมสืบฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ที่เป็นภาคภาคภูมิใจของภาคอีสานได้แก่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ที่ถือว่าเป็นงานที่โด่งดังไปทั่วโลก นอกจากนั้นยังมีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมอื่น ๆ อีกมาก ที่บ่งบอกว่าเป็นเมืองแห่งนครธรรม นครเทียน นครแห่งความฮักแพง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด

1.1 แนวคิดนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม

Meagers (อรุกุล ร่มกลาง. 2547 : 43 – 45 ; อ้างอิงมาจาก Meagers. 1954) ได้กล่าวว่า แนวคิดเชิงนิเวศวิทยาก่อให้เกิดการพัฒนาทางวัฒนธรรมหรือการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมโดยตรง และได้แบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อมไว้ 4 ประเภท ทั้ง 4 ประเภทนี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรม 4 ระดับ ตามไปด้วย ระบบนิเวศ 4 ประเภทดังกล่าว ได้แก่

1.1.1 สิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้

1.1.2 สิ่งแวดล้อมที่สามารถทำการเกษตรได้อย่างจำกัด

1.1.3 สิ่งแวดล้อมที่สามารถทำการเกษตรได้อย่างไม่จำกัด

1.1.4 สิ่งแวดล้อมที่สามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้

Mahasarakham University

แนวคิดทางนิเวศวิทยาวัฒนธรรมสรุปได้ว่า คนที่มีธรรมชาติทางระบบความคิดดี จะสามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้มาเป็นวัฒนธรรมได้ดี ขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดีจะส่งเสริมให้ความคิดของคนดีขึ้นและสามารถสร้างวัฒนธรรมได้ดีขึ้นด้วยทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม จึงเป็นความสัมพันธ์สองทางและสวนทาง ระหว่างคนกับธรรมชาติและธรรมชาติกับวัฒนธรรม

สรุปแนวความคิดทางนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม เป็นแนวความคิดที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยกล่าวได้ว่า สภาพธรรมชาติเป็นตัวก่อกำเนิดวัฒนธรรมที่มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นนั้น ๆ ดังนั้น การศึกษาแนวความคิดทางด้านนิเวศวิทยา จึงสามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นได้ ผู้วิจัยได้นำความรู้นี้ไปใช้ในการอธิบายถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ตามความมุ่งหมายข้อที่ 1 ของการวิจัย

1.2 แนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จงรักษ์ อินทยนต์ (2549 : 26) กล่าวว่า คนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง บทบาทของโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ คือ การเป็นสะพานเชื่อมความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนบอกกล่าวให้คนที่จะไปเยี่ยมเยือนชุมชนได้เข้าใจเรื่องราวของชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยว กติกาข้อปฏิบัติเมื่ออยู่ในชุมชน ในขณะเดียวกันก็มีพูดคุยกับชุมชนให้ชัดเจน จนถึงเป้าหมายของการทำกิจกรรมนี้ ซึ่งก็มีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน บางแห่งมองว่าการท่องเที่ยวเป็นการเผยแพร่เรื่องราว วิถีชีวิตวัฒนธรรม ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบางแห่งอาจมองว่านอกจากการเผยแพร่แล้ว น่าจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนและคนในชุมชนด้วย เราได้ร่วมกันมองถึงข้อดีข้อเสีย และแนวทางป้องกัน ร่วมกันค้นหาเสน่ห์ของชุมชนซึ่งหมายถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิต วัฒนธรรม ที่น่าสนใจ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมได้ ช่วยกันวางระบบการบริหาร จัดการ จัดโปรแกรม แบ่งบทบาทหน้าที่ที่จัดสรรผลตอบแทนที่เหมาะสมและโปร่งใสตรวจสอบได้

1.2.1 การตัดสินใจวางแผนและการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องคำนึงถึงคุณค่าทางด้านกายภาพและวัฒนธรรมของพื้นที่

1.2.2 การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในชุมชนต้องคำนึงถึงศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในแง่ของกายภาพ ระบบการบริการต่าง ๆ และความเปราะบางทางวัฒนธรรม

1.2.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องยึดความสมดุลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนเป็นหลักและต้องไม่ให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

1.2.4 การท่องเที่ยวจะต้องเป็นการจัดการและพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

1.2.5 ชุมชนควรจะมีบทบาทในการวางแผนเพื่อท่องเที่ยวและอนุรักษ์ชุมชนตั้งแต่เริ่มต้น

1.2.6 ประชาชนในชุมชนควรได้รับจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่าง เท่าเทียมกัน ผลประโยชน์ที่ได้รับอาจจะอยู่ในรูปแบบที่ต่างกัน

Mahasarakham University

วรรณา วงษ์วานิช (2552 : 55 - 56) การท่องเที่ยวรูปแบบนี้จัดขึ้นเพื่อให้การท่องเที่ยวได้เที่ยวชมงานเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นการสืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นไว้ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ

1. เป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่ดีเด่นของแต่ละท้องถิ่นและสมควรที่จะดำรงรักษาไว้สืบไป

2. เจ้าของพื้นที่ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านการวางแผน การจัดการและการอนุรักษ์

3. มีวิทยากร และมัคคุเทศก์ประจำท้องถิ่น

4. มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความสนุกเพลิดเพลิน ความประทับใจและประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

จากกรอบแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์วัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา และวิเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์ พัฒนาประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural Functionalism Theory)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549 : 27) ความเป็นมาทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมมีความเป็นมาจากแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมแบบใหม่ ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงกลางของศตวรรษที่ 20 หลังจากที่การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ของนักมานุษยวิทยารุ่นเก่า ที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาช่วงเวลานั้น วิชาการด้านสังคมศาสตร์ได้แตกแขนงไปมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านมานุษยวิทยา จึงเกิดการศึกษาวัฒนธรรมแบบใหม่ขึ้นหลายแนว เป็นการศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคม ในรูปแบบบูรณาการ (Integration) จะต้องศึกษาหน้าที่ของโครงสร้างของสังคมทุก ๆ โครงสร้าง ขณะเดียวกันให้สัมพันธ์กันจึงจะเข้าใจสังคมหนึ่ง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ โครงสร้างของสังคมคือส่วนประกอบของสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมจะประกอบด้วยโครงสร้างต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์กัน ถ้าขาดโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งสังคมก็จะล่มสลาย แม้แต่โครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งด้อยคุณภาพลง จะส่งผลต่อโครงสร้างอื่น ๆ เป็นลูกโซ่ให้สังคมนั้นล่มสลายลงได้ในที่สุด ผู้นำทางทฤษฎี ผู้นำทางความคิดของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม คือ

Comte และ Spencer ทั้ง Comte และ Spencer เป็นผู้วางรากฐานความคิดกว้าง ๆ เกี่ยวกับสังคมและคำอธิบายเกี่ยวกับสังคม โดยใช้ความคิดเกี่ยวกับหน้าที่นิยมเป็นหลักในการนำวิชาสังคมวิทยา เข้าสู่วงวิชาการของยุโรปในสมัยนั้น และเนื่องจากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมเป็นการรวมกันของทฤษฎี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีโครงสร้างนิยม และทฤษฎีหน้าที่นิยม ผู้นำสำคัญของทฤษฎีโครงสร้างนิยม คือ A.R. Radcliffe - Brown ส่วนผู้นำสำคัญของทฤษฎีหน้าที่นิยม คือ EmileDurkheim และ Bronislaw Malinowski เมื่อทั้งสองทฤษฎีถูกนำมารวมกัน จึงกล่าว ได้ว่า A.R.Radcliffe - Brown และ Bronislaw Malinowski มีส่วนสำคัญในการนำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มาใช้อย่างชัดเจนโดย A.R. Radcliffe - Brown นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษได้เสนอความคิดของตนไว้ในข้อเขียนชื่อ “On Social Structure” (1940) และ

Mahasarakham University

ในหนังสือชื่อ Structure and Function in Primitive Society (1964 : 181) Radcliffe - Brown กล่าวว่า สังคมเปรียบเหมือนอินทรีย์ที่มีชีวิตมีการเกิด เจริญเติบโต เจ็บป่วยได้รักษาได้ และเมื่อหายแล้วก็ก้าวเดินต่อไปได้ ร่างกายมนุษย์ มีอวัยวะเป็นส่วนประกอบเพื่อการดำรงอยู่ สังคมก็มีโครงสร้างเพื่อการดำรงอยู่ ดังนั้นทั้งอวัยวะของคนและโครงสร้างทางสังคมต่างก็มีหน้าที่ประสานสัมพันธ์กัน เพื่อการดำรงอยู่ของร่างกายมนุษย์และสังคม ถ้าโครงสร้างของสังคมขัดแย้งกันในการทำหน้าที่ หรือทำหน้าที่ไม่สอดคล้องกันสังคมนั้นก็จะเกิดการชะงักงันในการพัฒนาสังคม จึงต้องรีบแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างของตนเองเพื่อการดำรงอยู่ และการพัฒนาที่ต้องก้าวไปข้างหน้าต่อไป จุดนี้เองเป็นข้อแตกต่างระหว่างร่างกายมนุษย์และสังคม เนื่องจากโครงสร้างสำคัญ ๆ ของร่างกายไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ เมื่อโครงสร้างนั้นชำรุดเสียหายอาจทำให้คนถึงตายได้ แต่สังคมสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างได้สังคมจึงไม่ตาย เมื่อมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างแล้วสังคมก็สามารถพัฒนาต่อไปได้ส่วน Malinowski นักหน้าที่นิยมกล่าวว่าโครงสร้าง ก็คือ สถาบันของสังคมที่เกิดมาจากความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์นั่นเอง Malinowski เชื่อว่ามนุษย์ในทุกสังคมวัฒนธรรมมีความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ และหน้าที่หลักของวัฒนธรรม คือ การตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ หรือเปรียบเทียบเสมือนเครื่องมือในการ ตอบสนองความต้องการพื้นฐาน 3 ด้านของมนุษย์ คือ

1. ความต้องการด้านความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Biological and Psychological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคการเจริญเติบโต เป็นต้น

2. ความต้องการด้านสังคม (Instrumental Needs) เป็นความต้องการความร่วมมือกันทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐาน เช่น การแบ่งงานกันทำ การแจกจ่ายอาหาร การผลิตสินค้าการบริการและการควบคุมทางสังคม

3. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Symbolic Needs) เป็นความต้องการของมนุษย์เพื่อความมั่นคงทางด้านจิตใจ โดยทั่วไปเวทมนตร์คาถาทำหน้าที่ทำให้คนรู้สึกอบอุ่นใจ เพราะงานบางอย่างที่มนุษย์ทำค่อนข้างยากลำบาก และมนุษย์ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดผลอย่างไรบ้างทำให้เกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องพึ่งเวทมนตร์คาถาช่วยเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจมาก Malinowski ย้ำว่าวัฒนธรรมทุกด้านมีหน้าที่ต้องทำ คือ การตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง 3 อย่างดังกล่าว ส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมมีหน้าที่เพื่อสนองความต้องการของปัจเจกชนในสังคมนั้นแนวความคิดดังกล่าวจึงเป็นหลักสำคัญ ในการนำมาใช้วิเคราะห์พฤติกรรมของคนในสังคมทั้งหมดของแต่ละวัฒนธรรม Talcott Parsons และลูกศิษย์ คือ Robert Merton เป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันที่นำเอาแนวความคิดด้านโครงสร้างหน้าที่ มาพัฒนาในสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ที่มองทุก ๆ ระบบและทุก ๆ หน้าที่หลักของสังคมว่าจะเป็นตัวกระทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ และดำรงอยู่ต่อไป Merton ยังมองว่าแต่ละแบบอย่างทางสังคม หรือโครงสร้างสังคมจะมีหน้าที่หลายอย่างและมีหน้าที่แตกต่างกันออกไปขึ้น อยู่กับการมองว่าจะมองจากจุดใด และกับบุคคลใด บางแบบอย่างทางสังคม หรือโครงสร้างสังคม อาจมีหน้าที่ชัดเจนมากกว่าหน้าที่อื่นซึ่งเรียกว่า หน้าที่หลัก (Manifest Functions) แบบอย่างทางสังคม หรือโครงสร้างสังคมบางส่วนอาจมีหน้าที่ไม่สำคัญหรือทำหน้าที่สนับสนุนมากกว่าซึ่งเรียกว่า หน้าที่รอง (Latent Functions) แต่บางแบบอย่างทางสังคม โครงสร้างสังคมที่เกิดขึ้นมานั้นเป็นสิ่งที่สังคมไม่ต้องการจะเรียกว่า หน้าที่ไม่มีประโยชน์ (มหาวิทยาลัย

Mahasarakham University

บูรพา. 2552 : เว็บไซต์)

ลักษณะฐานคติ

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ประกอบด้วยลักษณะฐานคติดังนี้ มีการรวมตัวกันเกิดขึ้นเป็นสังคม วัฒนธรรม ในสังคมหรือวัฒนธรรมนั้นมีโครงสร้างของสังคมหรือวัฒนธรรมที่เป็นระบบ และอาจแยกย่อยออกเป็นอีกหลาย ๆ ระบบ โครงสร้างของสังคม หรือวัฒนธรรมแต่ละระบบนั้นมีหน้าที่ของตนเองแตกต่างกันออกไป และหน้าที่ของแต่ละระบบโครงสร้างมีส่วนที่ประสานสัมพันธ์กัน ทำหน้าที่ซึ่งส่งผลต่อการทำหน้าที่ของอีกโครงสร้างหนึ่งในเชิงบูรณาการ หน้าที่ของแต่ละระบบโครงสร้างมีการปรับตัวเข้าหากันอยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันสภาวการณ์ตึงเครียดในสังคม วัฒนธรรม การปรับตัวทางหน้าที่ของโครงสร้างเกิดขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้กฎระเบียบ การกำหนดสภาพและบทบาทหน้าที่ของโครงสร้าง การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

ลักษณะเด่น

จุดเด่นของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม คือ เป็นทฤษฎีที่มักจะถูกนำมาใช้พัฒนาระเบียบวิธีวิจัยภาคสนามในการศึกษาวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่นในแง่มุมที่ลุ่มลึกและการเข้าถึงทัศนะของคนในชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ นอกจากนี้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ยังจัดว่าเป็นหัวใจสำคัญของวิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยา ในการศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรมของกลุ่มคนได้อย่างลุ่มลึกและรอบด้านด้วยการเน้นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การศึกษาวิจัยในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การนำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมไปใช้ในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม จุดเด่นของทฤษฎีมีดังนี้

1. แนวคิดของทฤษฎีที่กล่าวว่า สังคมจะต้องประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ที่ทำหน้าที่ประสานกันนำไปในการพัฒนาสังคม โดยมุ่งเน้นไปที่โครงสร้างต่าง ๆ ของสังคม เพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพและประสานสัมพันธ์กันจนเกิดเป็นความร่วมมือในชุมชน

2. การมีเป้าหมายร่วมกันในการประสานสัมพันธ์กันของโครงสร้างในสังคมทำให้เกิดแนวทางการวางแผน การกำหนดโครงการพัฒนาสังคมได้ โดยทุกโครงสร้างมีส่วนร่วมในแผนการดำเนินงานดังกล่าว

3. แนวคิดของทฤษฎีที่เชื่อว่า สังคมมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้เกิดแนวคิดการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาสังคมซึ่งอาจจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินงานได้ตลอดเวลา

4. แนวคิดของทฤษฎีเชื่อว่า ระบบสังคมกับระบบวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันมีผลต่อการปรับตัวของบุคคล จึงเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นแนวทางในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา และแนวทางการพัฒนา โดยใช้ระบบสังคมและระบบวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ

ลักษณะด้อย

นักมานุษยวิทยารุ่นใหม่ต่างวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมว่ามีข้อจำกัด คือ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมเป็นแนวคิดที่กว้างเกินไป ความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม และสถาบันทางสังคมไม่สามารถเป็นตัวบ่งชี้ได้ ถึงความแตกต่างของพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ในแต่ละสังคมที่แตกต่างกันนอกจากนี้เป็นการมุ่งอธิบายสังคมในลักษณะหยุดนิ่ง (Static) ไร้ความเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดกับความเป็นจริง เป็นการมองที่ไม่สนใจในประวัติศาสตร์จึงไม่สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

Mahasarakham University

ลักษณะแย้ง

นักมานุษยวิทยารุ่นใหม่ (Neo Structuralisms) มองว่าแนวความคิดของ Radcliffe - Brown ที่มีต่อทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมนั้น เป็นแนวความคิดที่เชื่อว่าสังคมน่าจะราบรื่น Brown ไม่สนับสนุนแนวความคิดความขัดแย้งทางสังคม จึงกล่าวกันว่า Brown เชื่อแนวความคิดแบบสังคม

ร่มรื่น (Harmonious Society) จึงทำให้เป็นข้อโต้แย้งที่นักมานุษยวิทยารุ่นใหม่อย่าง Max Gluckman (1965) Edmund Leach (1954) และ Victor Turner (1967) ค้านแนวความคิดสังคมร่มรื่นของ Brown ว่าแนวความคิดดังกล่าวเป็นจริงไม่ได้ ไม่มีสังคมใดเลยในโลกนี้ที่ปราศจากความขัดแย้ง ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติปกติของมนุษย์ ทุกคนมีความขัดแย้งในเวลาใดเวลาหนึ่งเสมอ ความขัดแย้ง (ในกรอบของเหตุผล) ทำให้เกิดการแข่งขัน

สรุปได้ว่าทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม เป็นการอธิบายเรื่องการที่มนุษย์เข้าไปอยู่ในสังคม และสังคมมีการจัดระเบียบขึ้น เนื่องจากสมาชิกในสังคมมีความสมัครใจที่จะเข้าไปทำกิจกรรมภายในสังคม จะมีส่วนหรือหน่วยหรือระบบย่อย ๆ ทำหน้าที่ต่าง ๆ (Functions) อย่างเป็นระเบียบระบบ เรียกกระบวนการนั้นว่า “สภาวะการเปลี่ยนแปลงเป็นสถาบัน (Institutionalization)” มีความหมายว่าการที่บุคคลมีบทบาทต่าง ๆ เนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นค่านิยมและความเชื่อของวัฒนธรรม ผู้วิจัยจะเอาความรู้นี้ไปใช้ในการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.2 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory)

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2550 : 148 - 152) กล่าวว่าการเผยแพร่กระจายทางวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การที่รัฐบาลได้กระจายความเจริญต่าง ๆ เข้าสู่ชุมชนหมู่บ้านโดยการใช้ระบบการศึกษา เพื่อให้ชาวบ้านได้รับการศึกษากันทั่วถึง พ่อค้าได้มีการค้าขายเข้าไปซื้อผลผลิตในชุมชน หมู่บ้านชาวชนบทได้เข้ามาในเมืองเพื่อเข้ามาค้าขาย ซื้อสินค้า หรือขายผลผลิตการเกษตรหรือการท่องเที่ยว ทำให้อิทธิพลความเป็นอยู่แบบเมืองได้เข้าไปสู่ชนบทมากยิ่งขึ้นสิ่งเหล่านั้นเราอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ซึ่งแน่นอนว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอัตราที่เร็ว มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกชุมชนอย่างมาก นอกจากนี้ยังเป็นการนำไปสู่ความทันสมัยอีกด้วย กล่าวคือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไพฑูรย์ เครือแก้ว (Paitoon Cruagao. 1962) ได้กล่าวว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนกัน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน ได้กล่าวถึงหมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณว่าชาวบ้านทั้งสองชุมชนได้รับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอย่างมาก ชาวบ้านเข้าไปเที่ยวหรือไปติดต่อธุรกิจในเมืองมาก ย่อมได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมในเมืองอยู่บ้าง การแต่งกายของคนหนุ่มสาวในปัจจุบันจะไม่เหมือนกับ 13 ปีที่แล้ว ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันหนุ่มสาวรู้จักใส่กางเกงยีนส์ เครื่องสำอาง และอื่น ๆ

จากลักษณะดังกล่าวสามารถสรุปผลของการเปลี่ยนแปลงดังตัวอย่าง

Mahasarakham University

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ⟶ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม อัตราของการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาคุณภาพชีวิต การเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549 : 14 – 18) กล่าวไว้ว่าทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion Theory) คือ การติดต่อกับโลกภายนอก (Connect) นี่ก็เหมือนกันอธิบายการพัฒนาว่าเกิดจากการติดต่อกันระหว่างสังคม โดยเฉพาะสังคมกำลังพัฒนาที่ติดต่อกับสังคมพัฒนาจะทำให้สังคมกำลังพัฒนามีระดับการพัฒนาสูงขึ้น สังคมจะพัฒนาได้ต้องมีเหตุปัจจัย 6 ประการดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ
2. ทรัพยากรมนุษย์
3. องค์การสังคม
4. ภาวะผู้นำ
5. การติดต่อกับโลกภายนอก
6. การฝึกอบรม

1. ทรัพยากรธรรมชาติ

หมายความว่า ปัจจัยเหตุคือ ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดปัจจัยผล คือ การพัฒนาทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เหตุผลก็คือ เมื่อมีทรัพยากร เช่น น้ำมัน ทองคำ หรือเพชรแล้วสิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้เกิดเป็นทรัพย์สินเงินทองสามารถจะนำไปใช้จ่ายยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นยิ่งมีทรัพยากรธรรมชาติมีค่าจำนวนมาก ก็ยิ่งทำให้ระดับการพัฒนาสูงขึ้นมากขึ้นไปอีก

2. ทรัพยากรมนุษย์

หมายความว่า ปัจจัยเหตุคือ ทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะมนุษย์ในวัยแรงงานก่อให้เกิดปัจจัยผล คือ การพัฒนา หรือพูดอีกอย่างว่า ยิ่งมีคนในวัยแรงงานมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ระดับการพัฒนาสูงมากขึ้นเพียงนั้น เหตุผลก็คือ คนในวัยแรงงานมีกำลังแรงงานที่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตได้ เช่น เพิ่มการศึกษา ทำให้สุขภาพอนามัยแข็งแรง จิตใจมั่นคงเข้มแข็ง เป็นต้น ปัจจัยนี้จึงเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาได้

3. องค์การสังคม

ดังได้กล่าวไว้แล้วองค์การสังคมในที่นี้ หมายถึงองค์การสังคมประเภทสหจร โดยที่องค์การสังคมเหล่านี้จะช่วยทำให้เกิดพลังในการทำงานได้ใหญ่ขึ้นและมากขึ้น เพราะเป็นการรวบรวมกำลังแรงงานกับงานใหญ่ ๆ ที่ทำคนเดียวไม่ได้ องค์การนี้ก็สามารถทำได้ ทำได้มากและทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะได้ร่วมช่วยกันคิด ช่วยกันพิจารณา จึงมีความรอบคอบไม่บกพร่องหรือบกพร่องน้อย จึงเป็นเหตุทำให้เกิดการพัฒนาได้อีกทางหนึ่ง

4. ภาวะผู้นำ

เราได้ชี้ไว้แล้วเช่นเดียวกัน ภาวะผู้นำหรือผู้นำประเภทต่าง ๆ ยังมีมากเท่าใดก็ยังจะทำให้มีการพัฒนามีระดับสูงมากขึ้นเพียงนั้น ทั้งนี้ก็เพราะผู้นำมักจะเป็นคนที่มีคุณภาพการทำงานของผู้นำจึงพลอยมีคุณภาพหรือประสิทธิภาพตามไปด้วย หรือไม่เช่นนั้นผู้นำจะสามารถรวมคน

Mahasarakham University

ได้เป็นจำนวนมาก กลายเป็นกลุ่มคนจำนวนมาก จึงทำงานใหญ่หรืองานปริมาณมากได้ นอกจากนั้นด้วยบารมีของผู้นำ ทำให้คนที่มารวมตัวกันทำงาน ทำงานอย่างทุ่มเทเพื่อผู้นำจึงทำให้เกิดผลดีแก่การพัฒนา

5. การติดต่อกับโลกภายนอก

การติดต่อ หมายถึง การติดต่อระหว่างชุมชน ระหว่างเมือง หรือระหว่างประเทศโดยเฉพาะชุมชนเมือง ประเทศที่ด้อยพัฒนาจะได้ประโยชน์จากชุมชน ประเทศที่พัฒนาแล้วหรือเจริญกว่า ทั้งนี้เพราะการติดต่อเช่นนั้นทำให้เกิดการถ่ายทอด เรียนรู้ รับเอาความรู้ความชำนาญ สินค้า เทคโนโลยีจากสังคมเจริญมาใช้หรือมาผลิตเครื่องมือ เครื่องใช้ สินค้าขึ้นมาในสังคมพัฒนา ทำให้สังคมด้อยพัฒนามีความเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย

6. การฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีฐานะพิเศษ เป็นทั้งตัวเหตุโดด ๆ และเป็นตัวเหตุร่วมกับเหตุอื่น ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาได้ คำอธิบายให้เห็นความจริงก็ไม่ยากเพราะหากบอกว่าการฝึกอบรมเป็นการศึกษา (Education) เสียแล้ว ก็ย่อมจะเห็นความสำคัญได้ชัดเจนในการทำให้เกิดการพัฒนา เพราะทำให้ความรู้ความชำนาญด้านต่าง ๆ ของคนสูงขึ้น การพัฒนาก็ย่อมจะสูงตามไปด้วย สำหรับการเป็นตัวเหตุควบกับเหตุอื่น ก็อาจมองได้ว่า การศึกษาดีย่อมทำให้คนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ทรัพยากรมนุษย์ที่ดี การศึกษาก็ย่อมเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ องค์การสังคมที่มีคุณภาพเป็นสมาชิกก็ย่อมพลอยมีคุณภาพตามไปด้วย ย่อมก่อประโยชน์ด้านการพัฒนาการฝึกอบรมจึงช่วยให้เกิดการพัฒนาด้วยเหตุนี้

สรุปการแพร่กระจายเกิดขึ้นมาได้ก็โดยเมื่อการติดต่อกันระหว่างคนต่างชุมชนหรือโดยเฉพาะคนที่ต่างวัฒนธรรมกัน การติดต่อระหว่างบุคคลสองพวกนี้จึงเป็นทางแพร่ความรู้และสิ่งแปลกใหม่ที่เรียกว่า “นวัตกรรม” หรือความเจริญได้ทางหนึ่ง การฝึกอบรมชุมชนใดมีประชากรที่ได้รับการฝึกอบรมมากเท่าไรก็จะทำให้ชุมชนนั้น ๆ เกิดการพัฒนายิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ความรู้ไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ตามความมุ่งหมายข้อที่ 1 คือ ประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่เทียนพรรษาอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.3 ทฤษฎีการบริหารจัดการ

Fayol (อรุกุล ร่มกลาง. 2547 : 39 - 40 ; อ้างอิงมาจาก Fayol. 1949 : 12) เป็นนักอุตสาหกรรมที่ยึดระเบียบวินัยมาก ได้ศึกษาหน้าที่ของการบริหารหรือขององค์การบริหารและได้เสนอไว้ว่าหน้าที่ในการบริหารนั้น เป็นหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อเนื่องกัน ดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำตามความสามารถ
2. อำนาจหน้าที่ลดหลั่นกัน
3. มีวินัย
4. มีเอกภาพในการบังคับบัญชา
5. ยึดหลักประโยชน์ส่วนรวม
6. ค่าตอบแทนต้องเป็นธรรม
7. หลักการรวมอำนาจ
8. หลักสายการบังคับบัญชา
9. ยึดระเบียบ กฎ คำสั่ง

Mahasarakham University

10. ความเสมอภาค
11. เสถียรภาพในการทำงาน
12. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
13. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
14. การทิศทางหรือเป้าหมายเดียวกัน

จากนั้น Fayol ยังเน้นเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) เป็นหลักสำคัญอีกด้วย

Gulick และ Urwick (อรุกุล ร่มกลาง. 2547 : 39 – 40 ; อ้างอิงมาจาก Gulick and Urwick. 1963) ทั้งสองท่านเป็นเจ้าสำนักบริหารที่เน้นเรื่องระบบและรูปแบบ โดยเสนอทฤษฎีการบริการที่โด่งดัง “POSDCORB” เป็นทฤษฎีที่ใช้กันมากเพราะเป็นกระบวนการทำงานที่มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. Planning หมายถึง การวางแผนการทำงาน
2. Organizing หมายถึง การจัดองค์การหรือการจัดโครงสร้างขององค์กร
3. Staffing หมายถึง การจัดคนเข้าทำงานตามความสามารถที่เหมาะสมกับงาน
4. Directing หมายถึง การอำนวยการให้งานลุล่วงตามแผนงานที่กำหนดไว้
5. Co - iodinating หมายถึง การประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานราบรื่นสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว
6. Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจรับทราบ
7. Budgeting หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาวิธีการในการบริหารงบประมาณและการเงิน

Weber (อรุกุล ร่มกลาง. 2547 : 40 – 41 ; อ้างอิงมาจาก Weber. 1968) ระบบบริหารของท่านผู้นี้มีอิทธิพลต่อการบริหารงาน ของระบบราชการอย่างยิ่ง เพราะเป็นระบบกำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจนโดยเฉพาะสายการบังคับบัญชา และควรชัดเจนในสาระสำคัญของการบริหารซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. มีการกำหนดหน้าที่แน่นอนของแต่ละคน
2. มีการบังคับบัญชาเป็นขั้นตอนลดหลั่นกันลงไป
3. มีเกณฑ์วางไว้เป็นแบบแผนปฏิบัติและยึดเป็นธรรมเนียม
4. การปฏิบัติงานยึดหลักตามความถูกต้องและยุติธรรม โดยไม่ยึดตัวบุคคล
5. ใช้ระบบคุณธรรมในการเลือกคนเข้าสู่องค์การ
6. ยึดหลักประสิทธิภาพของงานและส่งเสริมคนทำงานดี
7. องค์กรราชการต้องต่อเนื่องและหยุดยั้งไม่ได้

วรรณา วงษ์วานิช (2552 : 76 - 77) ได้สรุปแนวคิดหลักในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว บริเวณแหล่งท่องเที่ยวไว้เป็น 2 ประการ คือ

1. การใช้บริการและให้ความสะดวกตลอดจนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
2. การรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

Mahasarakham University

นอกจากนั้นการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความสามารถที่จะได้รับของพื้นที่ (Carrying Capacity) 3 ประการ คือ

1. ความสามารถที่จะได้รับในเชิงกายภาพ (Physical Carrying) หมายถึง สภาพหรือลักษณะของพื้นที่ที่จะเอื้ออำนวยให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

2. ความสะดวกที่จะได้รับทางสังคม (Social Carrying Capacity) ความสามารถที่จะอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของพื้นที่แหล่งการท่องเที่ยวเพื่อนักท่องเที่ยว หรือความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถให้บริการแก่ผู้มาเที่ยวได้สูงสุด โดยปกติสถานที่ท่องเที่ยวประเภทชายหาดจะมีความสามารถที่รับนักท่องเที่ยวได้สูงกว่าสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติ

3. ความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity) หมายถึง ความสามารถของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในสถานที่นั้น ๆ และบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ท่องเที่ยว ในการรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งนี้ในพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีวิธีการและเทคนิคแตกต่างกัน โดยต้องคำนึงถึงความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่ โดยมีวิธีการดังนี้

3.1 การกระจายจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวไปรวมตัวกันที่ใดที่หนึ่งของพื้นที่จะลดผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรในพื้นที่นั้น ซึ่งต่างกระทำได้โดย

3.1.1 การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยวเป็นเขตย่อย ๆ เช่น บริเวณชมทิวทัศน์ เป็นต้น

3.1.2 เก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมสถานที่

3.2 การพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่น การสร้างถนนเพื่อเชื่อมโยงจุดสำคัญในพื้นที่ โดยไม่ให้ภูมิทัศน์บริเวณนั้น ๆ เสียไป

3.3 การจัดกิจกรรมเสริมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเพลิดเพลิน และพึงพอใจ ให้ความรู้ความเข้าใจในทรัพยากรธรรมชาติ อันจะนำไปสู่ความหวงแหนในทรัพยากรในพื้นที่นั้น ๆ กิจกรรมต่าง ๆ มีดังนี้

3.3.1 การออกไปบรรยายนอกสถานที่

3.3.2 การมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

3.3.3 การจัดนิทรรศการประเภทต่าง ๆ

3.3.4 การนำนักท่องเที่ยวไปตามจุดต่าง ๆ พร้อมทั้งบรรยายประกอบ

3.3.5 การจัดทำทางเท้า พร้อมทั้งแผ่นป้ายบรรยายหรือเอกสารนำ

3.3.6 ใช้ภาพสไลด์และบรรยาย

3.3.7 การจัดทำเครื่องหมายและคำเตือนต่าง ๆ

นอกจากนี้ อาจกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ กฎข้อบังคับ ตลอดจนการตรวจตราพื้นที่แหล่งนักท่องเที่ยวและออกกฎหมายลงโทษผู้ละเมิดกฎข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อีกด้วย

สรุปทฤษฎีการบริหารจัดการเป็นส่วนสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ภารกิจเพื่อให้มีการกำหนดหน้าที่ กฎเกณฑ์ ระเบียบ ระบบ สายการบังคับบัญชา ในอันที่จะก่อให้เกิดผลต่อการดำเนินการ การรายงานและการสรุปผล ซึ่งสัมพันธ์กับงานวิจัยประเพณีแห่เทียนพรรษาในการ

Mahasarakham University

อนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ที่จะต้องมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ อย่างรัดกุมและมีประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

บุษบา กิติจันทโรภาส (2554 : 1) ได้ศึกษาเรื่องเทียนพรรษา : รูปแบบการจัดการเพื่อสร้างความร่วมมือในการสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยปรากฏว่าประเพณีแห่เทียนพรรษาในชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีมีมานานกว่า 100 ปี ด้วยความเชื่อที่ว่า การถวายเทียนพรรษาจะมีอานิสงส์ให้เกิดแสงสว่างแห่งปัญญา การทำเทียนระยะแรกใช้การฟั่นเทียนรอบศีรษะไปถวายพระสงฆ์ ซึ่งเดิมเป็นเทียนโบราณขนาดเล็กฟั่นจากฝ้ายและขี้ผึ้ง และได้พัฒนามาเป็นเทียนขนาดใหญ่งดงาม มีทั้งแบบติดพิมพ์และแกะสลัก ขบวนแห่เทียน ดำเนินการโดยคุ้มวัดต่าง ๆ มารวมที่ศาลากลางจากทั้งในอดีตสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มีการแห่เทียนพรรษาจากคุ้มวัดมาที่ชุมนุมศาลากลาง มีการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ขบวนแห่มีความอลังการมากขึ้น การทำเทียนและการแห่เทียน สืบสานด้วยความตระหนักในการที่จะต้องทำบุญด้วยการถวายเทียน มีการสืบทอดการทำเทียนและพัฒนาการแห่เทียนจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่งมาโดยลำดับ การแห่เทียนจะยังคงเดิม การทำต้นเทียนจะเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ หรือพระบรมฉายาลักษณ์ สาทิสลักษณ์ มีการแกะสลักอย่างยิ่งใหญ่อลังการ และมีการติดพิมพ์เป็นล้าน ๆ ชิ้น รูปแบบการจัดการเพื่อสร้างความร่วมมือในการสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชน จังหวัดอุบลราชธานีเป็นรูปแบบที่คาดหวังให้การแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดอุบลราชธานีอย่างแท้จริง

อังกูล สมคะเนย์ (2553 : ก) ได้ศึกษารูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าสภาพการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกี่ทำเทียนพรรษาเกิดขึ้นจากการที่จังหวัดอุบลราชธานี มีประวัติความเป็นมายาวนานมากกว่า 220 ปี ชาวอุบลราชธานี มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณอีสานตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ โดยเฉพาะบุญเดือนแปด วันเข้าพรรษา มีการจัดทำเทียนพรรษามาตั้งแต่ พ.ศ. 2444 มีการจัดทำต้นเทียนพรรษาแล้วนำมาแห่รวมกัน ต่อมาได้รับการส่งเสริมจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้มีการจัดงานเป็นประเพณีประจำปีของจังหวัด และเป็นงานประเพณีที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย หัวใจของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา คือความวิจิตรงดงามของต้นเทียนพรรษา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีการสืบสานกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีช่างทำเทียนพรรษาที่มีฝีมือของจังหวัดเป็นผู้ถ่ายทอด

พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ (2552 : 120 - 132) ได้ศึกษาโครงการจัดทำแผนแม่บทกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว “กลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง” (มุกดาหาร อำนาจเจริญ นครพนม และอุบลราชธานี : MAN U) โดยศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในกลุ่มจังหวัดแม่น้ำโขงตอนล่าง (มุกดาหาร อำนาจเจริญ นครพนม และอุบลราชธานี) ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่ที่ศึกษา จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัด

Mahasarakham University

นครพนม และจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ได้มีแผนแม่บทกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง จำนวน 9 แผนงาน ประกอบด้วย 1) แผนงานพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) แผนงานการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 3) แผนงานการกระตุ้นเพื่อเพิ่มผลผลิต 4) แผนงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) แผนงานการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว 6) แผนงานการพัฒนาระบบสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว 7) แผนงานการพัฒนาระบบฐานข้อมูลประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว 8) แผนงานการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว 9) แผนงานการพัฒนาการวิจัยด้านการท่องเที่ยวในส่วนของจังหวัดอุบลราชธานี ได้กำหนดเส้นทางจำนวน 4 เส้นทาง ได้แก่

เส้นทางที่ 1 ชมธรรมชาติและวัฒนธรรมริมฝั่งโขง อำเภอพิบูลมังสาหาร (แก่งสะพือ)

เส้นทางที่ 1 1) บ้านทรายมูล (OTOP ผลิตภัณฑ์ฆ้อง) 2) โขงเจียม แม่น้ำสองสี (รับประทานอาหาร) 3) แก่งตะนะ 4) ชมผาแต้ม/น้ำตกสร้อยสวรรค์/น้ำตกแสงจันทร์ 5) พักค้างแรมป่าดงนาทาม 6) ชมพระอาทิตย์ขึ้นก่อนใครในสยาม (ผาชะนะได) 7) ชมความงามของพันธุ์ไม้ 8) ผ้าฝ้ายทอมือ (ซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP)

เส้นทางที่ 2 1) ภูสมุย (ถ้ำแต้ม 9 ต่ำ)ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร 2) บ้านผาจัน เสาเฉลียงคู่ (ถ้ำโลง) 3) แวะสามพันโบก อบต. เหล่างาม อำเภอโพธิ์ไทร 4) พักรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านสองคอน 5) ชมหาดสลึง 6) ชมธรรมชาติหาดปากแซงอำเภอนาตาล 7) ชมธรรมชาติหาดทรายสูง บ้านลาดเจริญ (โฮมสเตย์) ตำบลนาแวง พักค้างคืนที่อำเภอเขมราฐ พาแลง บายศรีสู่ขวัญ หมอลำตั้งหวายผู้ไทย ตอนเช้าตักบาตร รับประทานอาหารเช้า 8) นมัสการหลวงพ่อจันทร์หอม 9) ชมสุสานช้าง/ขัวนางมี (บ้านลาดเจริญ)

เส้นทางที่ 2 ท่องเที่ยวท่องธรรมจังหวัดอุบลราชธานี

เส้นทางที่ 1 1) เริ่มนมัสการหลวงปู่มี (วัดสระประสานสุข) อำเภอเมือง 2) วัดหนองป่าพง (นานาชาติ) อำเภอวารินชำราบ นมัสการหลวงปู่ชา 3) วัดป่าสนามชัยหลวงปู่จิ อำเภอพิบูลมังสาหาร 4) รับประทานอาหารกลางวันที่แก่งสะพือ 5) วัดดอนธาตุ (หลวงปู่เสาร์) 6) วัดถ้ำปู่แหวน (ชมถ้ำ ภาพเขียนโบราณ) 7) ฝั่งโขงเจียน (รับประทานอาหารเช้า) ตักบาตร

เส้นทางที่ 2 1) วัดภูหล่น (หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น) 2) กราบหลวงปู่มั่น บ้านคำบง ตำบลสงยาง อำเภอศรีเมืองใหม่ รับประทานอาหารกลางวันที่บ้านนาโพธิ์กลาง 3) กราบนมัสการ (วัดภูอานนท์) 4) ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ (ชอปสินค้า OTOP) 5) พักโฮมสเตย์ บ้านซะซอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม

เส้นทางที่ 3 1) วัดผานางคอย 2) นมัสการวัดปากแซง (พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) 3) กราบนมัสการหลวงปู่จันทร์หอม บ้านนาหลวง อำเภอเขมราฐ 4) บ้านขุมดำ อำเภอกุดข้าวปุ้น พระเจ้าใหญ่ขุมดำ 5) หอไตรกลางน้ำ ตำบลขุลุ อำเภอตะการพืชผล

เส้นทางที่ 3 เส้นทางสุดยอด OTOP

เส้นทางที่ 1 1) ศูนย์ศิลปาชีพบ้านยางน้อย อำเภอเขื่องใน 2) วัดชีทวน (ธรรมมาสสิงห์/เรือโบราณ) 3) วัดทุ่งศรีวิลัย/พระธาตุโดนครวญ 4) ผ้าลายปลาอี่ อำเภอเขื่องใน 5) บ้านปะอาว พักรับประทานอาหารกลางวัน 6) ชมผลิตภัณฑ์ OTOP (ทอผ้า เสื้อสำเร็จรูป กระเป๋า รองเท้า ฯลฯ) 7) ศึกษาป่าชุมชน บ้านปะอาว 8) ศูนย์จำหน่าย OTOP ที่จังหวัดอุบลราชธานี พักค้างคืน

Mahasarakham University

เส้นทางที่ 2 1) ซื้อเทียนหอมที่อำเภอเดชอุดม 2) ศูนย์ศิลปาชีพบ้านโพนงาม (ผลิตภัณฑ์ OTOP ผ้าไหม โคมไฟแกะสลัก) 3) รับประทานอาหารเที่ยง 4) ไปอำเภอน้ำยืน (OTOP ด้านการเกษตร) 5) พักค้างคืนอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย (หมากจอง น้ำพริกปูหลน ผ้าฝ้ายทอมือ) 6) น้ำตก/เที่ยวชมธรรมชาติ รับประทานอาหารเช้า

เส้นทางที่ 3 บ้านคอแลน (บ้านหวด) อำเภอบุณฑริก 1) ชิม ซื้อชาใบหม่อน 2) ซื้อสินค้านานาชาติช่องเม็ก ตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร 3) ชมเขื่อนสิรินธร 4) รับประทานอาหารกลางวันที่พัทยาน้อย (ล่องแพ) เดินทางกลับ

เส้นทางที่ 4 ท่องเที่ยวตามเทศกาลประจำปี 1) เทศกาลไหลเรือไฟลำน้ำมูล 2) เทศกาลออกพรรษาชมบั้งไฟพญานาค 15 ค่ำ เดือน 11 โขงเจียม 3) ชมประเพณีงานแข่งเรือยาวประจำปี 4) ชมกุ้งเดินขบวน

มีการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวประกอบด้วย แผ่นพับประชาสัมพันธ์ (Brochures) เพื่อการท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (จังหวัดมุกดาหาร อำนาจเจริญ นครพนม และอุบลราชธานี) และแผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศไทย ลาว
2. ผลิตคู่มือท่องเที่ยว “กิน พัก เที่ยว ชม ชอป” ของกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (จังหวัดมุกดาหาร อำนาจเจริญ นครพนม และอุบลราชธานี) ที่เชื่อมโยงกับประเทศลาว เวียดนาม
3. จัดทำป้ายไฟฟ้าประชาสัมพันธ์
4. สร้างฐานข้อมูลเว็บไซต์ ประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว คือ www.manu - tour.com
5. การประชาสัมพันธ์ทางสื่อโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ และวิทยุชุมชนในท้องถิ่น 4 จังหวัด
6. กิจกรรมประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่แบบโรดโชว์ (Road Shows)
7. ประเมินผลโครงการและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง 4 จังหวัด และกลุ่มประเทศอินโดจีน ไทย ลาว เวียดนาม

สมัชชา เจียรณัย (2551 : 1) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริการจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยปรากฏว่า ประเพณีแห่เทียนพรรษาของอำเภอโชคชัย มีมานานไม่ต่ำกว่า 145 ปี พบหลักฐานว่าเริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ในอดีตขบวนเทียนพรรษามีรูปแบบอย่างเรียบง่าย ใช้วัวเทียมเกวียน ต้นเทียนหลอมจากขี้ผึ้งที่ชาวบ้านนำมาบริจาค เพื่อเป็นพุทธบูชาในการหลอมถวายต้นเทียน ปัจจุบันมีรูปแบบการจัดงานและขบวนแห่ต้นเทียนพัฒนามากขึ้น กล่าวได้ว่าเป็นประเพณีที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศ มีเทศบาลตำบลโชคชัยเป็นองค์กรหลักในการดำเนินการจัดงาน พบปัญหาด้านบุคคล ผู้นำชุมชน ขาดการประสานงานกับสมาชิกในชุมชน งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดทำต้นเทียนของวัดต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวขาดการประชาสัมพันธ์ ที่พักไม่เพียงพอ ไม่มีร้านอาหารรองรับนักท่องเที่ยว ขาดการวางแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับต่างพื้นที่ แนวทางในการบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษาจากทุกภาคส่วน เพื่อวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และจัดหางบประมาณ การประชาสัมพันธ์ จัดที่พัก ร้านอาหาร ด้าน

Mahasarakham University

การรักษาความปลอดภัย ด้านสุขอนามัย เพื่อให้เป็นจุดขายที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

ศักชัย อุทธิโท และคณะ (2550 : 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการสร้างสรรค์เทียนพรรษา : กรณีศึกษาผลงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวดเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน พบว่า แนวคิดหลักในการทำเทียนมาจากพระพุทธศาสนา มักเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก คตินิยมพื้นบ้าน ผสมผสานความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ฮินดูและความสอดคล้องกับวโรกาสปีมหามงคลของพระมหากษัตริย์ใช้หลักวิเคราะห์ ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ มีทัศนธาตุ ทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยเส้น สี รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่าง จังหวะ ดุลยภาพ และเรื่องราวที่เกี่ยวกับรูปเคารพต่าง ๆ ส่วนลวดลายมักเป็นลวดลายแบบช่างพื้นบ้านอีสาน ลายลาว และลายรัตนโกสินทร์

สรุปงานวิจัยดังกล่าว เป็นการศึกษาประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่สมัยก่อนมาจนถึงยุคปัจจุบันนี้ มีรูปแบบที่แตกต่างกัน กล่าวคือในปัจจุบันมีการลงทุนสูง ต่างกันกับสมัยก่อนที่ใช้วัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ทำให้เกิดส่วนต่างของรายรับและรายจ่ายในการจัดงานจำนวนมาก การเกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ และการเกิดสัญลักษณ์ใหม่ของจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้นำความรู้นี้มาใช้เปรียบเทียบ ลักษณะการบริหารจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2550 : 55 - 70) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ของชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยปรากฏว่า ในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม องค์ประกอบที่ควรให้ความสำคัญ คือ องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

มนตรี นาคสมบูรณ์ (2540 : 6 – 7) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคลกลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหลายเรื่องรวมกันในเรื่องต่อไปนี้ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายของการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดหรือแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีขีดจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริการงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงานที่วางไว้
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

Mahasarakham University

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาโครงการนอกจากนี้ มนตรี นาคสมบูรณ์ ได้สรุปถึงหลักการแนะแนวทางการพัฒนาให้ประชาชนมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

8.1 ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม

8.2 กิจกรรมนั้นต้องดำเนินการในรูปกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน

8.3 ให้คำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนและปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกและมีจิตสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรม

8.4 กิจกรรมที่ทำต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรมของชุมชน

8.5 การเริ่มต้นควรอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านศรัทธาเคารพนับถือ

8.6 ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น

ทรงคุณ จันทจร (2549 : 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจองค์ความรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคอีสาน เน้นจังหวัดมหาสารคามเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยว ผลการศึกษาปรากฏว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในการประชุมสัมมนาการแสดงสิ่งประดิษฐ์ การประชุมใหญ่ระดับนานาชาติ และการจัดนิทรรศการควรให้สถาบันอุดมศึกษาและส่วนราชการเป็นแกนนำ เพราะจังหวัดมหาสารคามมีสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐมากที่สุดในภาคอีสาน กิจกรรมจะต้องสามารถนำเสนอจุดขายที่เด่นของสถาบันหรือองค์กร เน้นการวางแผนร่วมกันทำอย่างต่อเนื่องตลอดปี และควรวางแผนจัดการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักวิชาการ ข้าราชการ นักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายรองควรจัดการท่องเที่ยวช่วงสั้น 1 – 2 วัน เน้นให้กลุ่มนักวิชาการ ข้าราชการ นักธุรกิจ ควรมี Package การท่องเที่ยวให้เลือกอย่างหลากหลาย เน้นการใช้จ่ายอย่างครบวงจรของการท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่การเดินทาง การพักแรมแบบท้องถิ่น โรงแรมที่พัก สินค้าพื้นเมือง การแสดงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ควรให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยราชการต่าง ๆ เป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดทุกเดือน และควรคำนึงถึงฤดูกาลที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวแต่ละประเภท นอกจากนี้ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (2549 : 1) ได้ประเมินผลการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา “60 ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งานตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน” ประจำปี พ.ศ. 2549 เป็นรายกิจพบว่า กิจกรรมที่มีผลสำเร็จภาพรวมในระดับดีมาก ได้แก่ กิจกรรมการแกะสลักเทียนนานาชาติเฉลิมพระเกียรติฯ กิจกรรมหล่อหลอมเทียน หลอมใจ กิจกรรมเยือนชุมชน ชมวิถีวัฒนธรรม กิจกรรมในพิธีเปิดจำหน่ายสินค้าเศรษฐกิจชุมชน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” กิจกรรมที่มีผลสำเร็จโดยภาพรวมในระดับดี คือ กิจกรรมขบวนแห่เทียนหลวงพระราชทานการแข่งขันสวดมนต์หมู่สรภัญญะทำนองพื้นบ้านอีสาน การแสดงแสง สี เสียง การตั้งแสดงต้นเทียนพรรษา พิธีเวียนเทียน การประกวดขบวนแห่ ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้ คือ ควรปรับปรุงด้านความสะอาด สถานที่จอดรถ การแบ่งพื้นที่จัดงานการจราจร ห้องน้ำ เพิ่มระยะเวลาการจัดงาน การรักษาความปลอดภัย เพิ่มจำนวนจุดบริการน้ำดื่ม จำนวนถังขยะ เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก สถานที่นั่งชม แสงสว่างตอนกลางคืน จุดบริการนักท่องเที่ยว การแสดงการละเล่นพื้นบ้าน และบัตรที่นั่งชมขบวนแห่เทียนควรมีหลายราคา

Mahasarakham University

พัชนี สภา (2549 : 79 - 87) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี ในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุบลราชธานี มีบทบาทโดยภาพรวมทุกมิติของการปฏิบัติ คือ ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตในระดับปานกลาง ยกเว้นบทบาทรายข้อบางด้านที่มีการปฏิบัติได้ในระดับน้อย ได้แก่ มิติด้านการปฏิบัติเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี และมิติด้านผลผลิต เรื่องจำนวนบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวัฒนธรรม และการจัดทำเอกสาร แผ่นพับ หรืออื่น ๆ เพื่อการเผยแพร่งานด้านวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนปัญหา อุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนงานวัฒนธรรมร่วมกันของทุกภาคส่วน

วีรยา จยาวรรณ (2549 : 1) ศึกษาเรื่องสถานภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาปรากฏว่า สภาพแวดล้อมของชุมชนป้อมมหากาฬไม่เป็นอุปสรรคต่อการจะส่งเสริมพื้นที่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แต่ควรมีการปรับปรุงด้านกายภาพ คือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเรือนและทางเดิน รวมทั้งระบบสาธารณูปโภคซึ่งชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมโดดเด่น อาทิ บ้านโบราณของเก่าแก่ วิถีชีวิตการอยู่อาศัยแบบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การอาศัยเกื้อกูล เช่น การลงแขก การจัดพิธีบวงสรวงปู่ป้อมมหากาฬ พิธีชาวบ้านโบราณและต้นไม้เก่าแก่ มีภูมิปัญญาด้านการหลอมทอง การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำกรงนก การนวดแผนโบราณ และการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมือง

สรัญพัฒน์ คันสุขเกษม (2547 : 1 – 2) ได้วิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยนี้ศึกษาการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มเป้าหมายในจังหวัดอุบลราชธานี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณี แห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในอดีต และปัจจุบัน ความแตกต่างของวัฒนธรรมดังทั้งสองยุค เพื่อศึกษาหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนจังหวัดอุบลราชธานีทั้งในช่วงอดีตและปัจจุบัน เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการสื่อสาร ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน ผลการวิจัยปรากฏว่า วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงสมัยก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ซึ่งวัฒนธรรมของงานประเพณีมีรูปแบบดั่งเดิมของชุมชนท้องถิ่นทุก ๆ ด้าน วัตถุประสงค์ของการจัดงานเนื่องจากเป็นหลักปฏิบัติของฮีต 12 คอง 14 และเพื่อหวังผลที่ได้จากการถวายเทียนพรรษา ผู้ที่มีบทบาท คือประชาชนในท้องถิ่น และวัด ต่อมาในช่วงสมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ได้มีวัตถุประสงค์ของการจัดงานเป็นไปเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออีกรูปแบบหนึ่งในการปกครองเมือง ผู้ที่มีบทบาทในการจัดงานประเพณีได้แก่ หน่วยงานปกครองท้องถิ่นในขณะนั้น ส่วนวัฒนธรรมประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานยังคงเป็นหน่วยงานปกครองระดับจังหวัดที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

Mahasarakham University

สาระ มีผลกิจ (2547 : 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวบนเกาะรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยปรากฏว่าสิ่งสำคัญที่เป็นแรงดึงดูดสำหรับนักท่องเที่ยวคือ การมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะ ซึ่งการปรับปรุง และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ หรือบริเวณภายใน อาทิ พระบรมมหาราชวัง วัดสำคัญต่าง ๆ อาคารสำคัญต่าง ๆ ป้อม สะพาน กำแพง คูคลอง เป็นต้น ควรปรับปรุงและอนุรักษ์ให้สอดคล้องกับสภาพบรรยากาศเดิมให้ได้มากที่สุด

ประทีป บุญแจ้ง (2546 : 78 – 93) ได้วิจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านเกาะปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดำเนินการวิจัยโดยใช้ศึกษารวบรวมจากเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคล การศึกษาสภาพแวดล้อม การเยี่ยมชมสถานที่ที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ผลการวิจัย พบว่าความเป็นมาและความสำคัญของชุมชนบ้านปากจั่น แม้จะเป็นชุมชนเล็ก ๆ บนกลุ่มน้ำป่าสักแต่ก็เป็นที่ตั้งรกรากของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน การวิจัยนี้นับว่ามีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ อาทิ พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน ให้ข้อมูลทางวิชาการท้องถิ่น ที่สามารถนำไปวางแผนพัฒนาตำบลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตตลอดจนศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ เช่น การจัดทำแหล่งเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และเป็นการช่วยสร้างความรักความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่นได้

นำชัย ทนุผล (2545 : 55 – 70) ได้ศึกษาเรื่องธุรกิจการท่องเที่ยวนิเวศของชุมชนบ้านโป่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพพื้นที่ ศักยภาพชุมชนด้านธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานกิจกรรมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแง่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยได้ดำเนินงานร่วมกับชาวบ้านในการรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกตแบบมีส่วนร่วม เวทีพูดคุยพร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน และจากการดำเนินงานร่วมกัน และจากการดำเนินงาน ผลการวิจัยปรากฏว่า พื้นที่ในชุมชนบ้านโป่งมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศได้ เนื่องจากมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมที่เป็นผืนป่าอนุรักษ์ค่อนข้างสมบูรณ์และสามารถจัดกิจกรรมการศึกษาระบบนิเวศได้หลายระบบ มีวัฒนธรรมชุมชนเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศซึ่งนับว่ามีองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย รวมทั้งชุมชนร่วมใจ ชมบ้านโป่ง นอกจากนี้ยังเกิดชมรมการท่องเที่ยงเชิงนิเวศบ้านโป่ง ที่มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและร่วมกันกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนการบริหารจัดการภายในกลุ่ม การกระจายรายได้ พร้อมมีการปรับปรุงรูปแบบวิธีการบริหารนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ในชมรม มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ติดตามประเมินผล การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ผลสืบเนื่องที่สำคัญ คือ เกิดการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของทุกชนชั้นมากขึ้น มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันเพิ่มมากขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีความพึงพอใจที่มีโอกาสพบปะผู้คนเพื่อนใหม่ และผลประโยชน์ในด้านธุรกิจที่ได้รับ อีกทั้งยังทำให้ชุมชนบ้านโป่งมีความสะอาดเรียบร้อยมากขึ้น เกิดความร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์ ดูแลรักษาป่ามากขึ้น แม้แต่กลุ่มชาวบ้านที่หาของป่าเพื่อยังชีพก็ยังปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบที่ทำลายธรรมชาติน้อยที่สุด

Mahasarakham University

เบญจา จันทร (2545 : 14 – 17) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้กล่าวถึงเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องแหล่งท่องเที่ยวบ้านดอนหวาย สรุปสาระสำคัญว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดมา ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า สวนสนุก สวนสัตว์ แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวควรมีสิ่งดึงดูด (Attraction) ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม ได้แก่ สถานที่ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เทศกาลต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity & Facilities) ให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร ที่จอดรถ ร้านค้า ถนน และสวนสาธารณะ มีการเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยว โดยไม่ลำบากถ้าสามารถเดินทางเข้าไปได้หลายเส้นทางยิ่งดี ถ้าระยะไกลจะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง วัตถุประสงค์ในการจัดงานเพื่อเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูส่งเสริมและเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวสกลนครและเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์

ภัทระ ไผ่เฉลิม และนวทิวา พลทม (2545 : 67 - 87) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดนำเที่ยวรอบเมืองอุบลราชธานี พบว่า รอบเขตเทศบาลนครอุบลราชธานีมีความพร้อมและศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการจัดการนำเที่ยวรอบเมืองอุบลราชธานีเพราะมีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว มีการคมนาคมที่สะดวก

ไกรสิทธิ์ สิทธิโชค (2544 : 25 – 36) ได้ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาข่า ระยะที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมความรู้ ทักษะ และกระบวนการการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาข่าที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและกาลสมัยภายหลังการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว พบว่ากระแสการหลั่งไหลวัฒนธรรมความเชื่อใหม่ เข้าสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว ผลการวิจัยปรากฏว่านอกจากชุมชนได้ค้นพบรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสอดคล้องและเหมาะสมกับวิถีชีวิตประเพณีในรอบปีของชุมชนแล้ว ยังได้รูปแบบการบริหารจัดการ การจัดสรรรายได้ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม รวมทั้งแผนปฏิทินการท่องเที่ยว โดยมีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ และให้สมาชิกท่องเที่ยวเป็นผู้ทำการบริหารและดำเนินการ พร้อมทั้งผลักดันพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตดอยวาวี เกิดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และสถาบันการศึกษาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์ตามรูปแบบที่ชุมชนกำหนดความเป็นชาติพันธุ์จะเป็นจุดเด่นด้านเอกลักษณ์ ที่ช่วยเสริมสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจชุมชนและชาติไทยโดยองค์รวม รวมทั้งการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยสื่อข้อมูลจากการวิจัยทั้งหมด จะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่คุณค่าของเผ่าอาข่าและของชาติ ถือเป็นมรดกที่สามารถถ่ายทอด เผยแพร่ แก่อนุชนคนอาข่า ผู้ที่สนใจทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ตลอดจนเป็นหนังสือบันทึกทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่าที่จะใช้สืบสานต่อไป

จิราวรรณ กาวิละ (2544 : 1) ได้ศึกษาทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยปรากฏว่าสิ่งสำคัญที่หมู่บ้าน

Mahasarakham University

วัวลาย เป็นหมู่บ้านที่มีความน่าสนใจทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยว คือ เป็นถิ่นที่อยู่ของช่างฝีมือเครื่องเงินที่ถูกกวาดต้อนมาจากลุ่มน้ำสาละวินในประเทศพม่า ที่ประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงินมาเป็นเวลานานกลายเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัวลายประกอบด้วย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะดวก เนื่องจากสภาพถนนคับแคบ มีสิ่งกีดขวาง มีการทิ้งขยะในบริเวณที่รกร้าง แหล่งท่องเที่ยวกระจายอยู่ตามจุดที่ห่างไกลออกไป ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีสถานที่จอดรถ คนในท้องถิ่นไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศ ไม่มีที่นั่งพักผ่อนและห้องน้ำสาธารณะที่ให้สำหรับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวพบว่า การทำเครื่องเงินของหมู่บ้านวัวลาย ยังมีข้อจำกัดด้านการผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า ต้นทุนการผลิตสูงทำให้มีการลดคุณภาพของเนื้อเงินลงความไม่มั่นใจในคุณภาพสินค้าของลูกค้า ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมู่บ้านวัวลาย การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความต้องการของคนในพื้นที่ ความยั่งยืนของสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชน และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ

วิวัฒนชัย บุญญานุพงศ์ (2544 : 95 - 123) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยปรากฏว่า ประชาชนชาวมอญที่เกาะเกร็ดมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนในกิจกรรมการทำบุญวันสงกรานต์สูงกว่ากิจกรรมอื่น เพราะเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและเป็นการขอพรผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีของชาวมอญเกาะเกร็ด นอกจากนี้ยังมีประเพณีงานศพ ชาวมอญทุกคนจะไปร่วมงานโดยไม่ต้องบอกกล่าว ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนมอญโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางและยังพบว่าตัวแปรด้านเพศ อายุ และอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมคือ การประกอบอาชีพและการมีวิถีชีวิตที่ทันสมัย

รัฐฑิตยา หิรัณยหาด (2544 : 1 – 2) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ได้สรุปว่า วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่สมาชิกนับตั้งแต่ชั้นบรรพบุรุษเป็นต้นมา ร่วมกันสร้างสมอย่างต่อเนื่อง จนเป็นลักษณะเด่นเฉพาะในสังคมมนุษย์นั้น ๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงอัจฉริยะ และคุณค่าของมนุษย์ชาติ นอกจากนี้ยังได้กำหนดความสำคัญของวัฒนธรรม ว่ามีอยู่ 3 ประการ ด้วยกัน

1. วัฒนธรรมแสดงถึงอัจฉริยภาพของมนุษย์ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต (Culture Breals Man’s Intelligence in Leading Way of Life)

2. วัฒนธรรมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมมนุษย์ (Culture an Organization and Unity of Society) เช่น การกำหนดบรรทัดฐานทางสังคมมนุษย์ต่าง ๆ อาทิ วิถีประชา (Folkway) ขนบประเพณี (More) กฎหมาย (Law) ค่านิยม (Values) และความเชื่อ (Beliefs)

3. วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือแสดงถึงความเหมือน และความแตกต่างกันของสังคมมนุษย์ (Culture is a Similarity and Diversity o Society) วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนต่าง

Mahasarakham University

ก็มีวิถีชีวิตเฉพาะที่เป็นของตนเอง โดยมาจากการถ่ายทอดหรือปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมาหลายชั่วอายุคนจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนนั้น

ยุพิน พานแก้ว (2544 : 57 - 68) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงการเกษตร กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พื้นที่ตำบลบุ่งหวาย หนองกินเพล และโนนผึ้ง ผลการวิจัยปรากฏว่ามีความเป็นไปได้แต่ต้องอาศัยระยะเวลา และการปรับปรุงพื้นที่ให้มีความเหมาะสม รวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อม ปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว เตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลเส้นทางคมนาคมขนส่ง ร้านจำหน่ายอาหารและของที่ระลึก

บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข (2544 : 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่อง รัฐกับการลงทุนทางวัฒนธรรม : ศึกษากรณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยปรากฏว่า ต้นทุนทางวัฒนธรรมในงานแห่เทียนพรรษาเป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ เมื่อผ่านกระบวนการ คือการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและการประเมินผลการจัดงานได้ก่อให้เกิดผลผลิต คือการนำเทคโนโลยีมาแทนวัตถุดิบในธรรมชาติ การเกิดส่วนต่าง ๆ ของรายรับ รายจ่ายเป็นจำนวนมาก เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ เกิดสัญลักษณ์ใหม่ของจังหวัดอุบลราชธานี และยังก่อให้เกิดผลลัพธ์ คือแนวคิดเรื่องการลงทุนกลายเป็นพื้นฐานสำคัญในงานแห่เทียนพรรษา การเกิดอุดมการณ์ร่วมกันในสังคม ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญ มีการเปลี่ยนแปลงเกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในการจัดงาน เกิดค่านิยมใหม่ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ารัฐโดยกลุ่มราชการ มีบทบาทสูงสุดในการลงทุนทางวัฒนธรรมแห่เทียนพรรษา พร้อมกับความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กับกลุ่มเอกชน และยังพบว่าประชาชนยังไม่มีบทบาทในการจัดงานมากนัก

วรรณพร วณิชชานุกร (2542 : 1 - 5) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย จากผลกระทบอันเกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แม้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประสบความสำเร็จในการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทั่วโลกได้รู้จัก และมาเที่ยวจนรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ แต่ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาในเรื่องของเงินไหลออกนอกประเทศ เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การไหลออกของรายได้อยู่ในสัดส่วนประมาณครึ่งต่อครึ่งสำหรับกลุ่มบริษัทนำเที่ยวจากอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ และรุนแรงที่สุด คือ กลุ่มลูกค้าทางเอเชีย โดยเฉพาะเกาหลี ไต้หวัน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เนื่องจากการจ่ายเงินเกิดขึ้นในประเทศของนักท่องเที่ยวเองมิได้นำมาจ่ายจริงในประเทศไทย แต่ใช้เงินที่ได้จากค่านายหน้ามาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริการนำเที่ยวภายในประเทศไทยเท่านั้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังต้องเผชิญปัญหาในเรื่องภาพลักษณ์ในสายตาของชาวต่างชาติ คือ แหล่งท่องเที่ยวราคาถูก ซ่องแห่งเอเชีย สวรรค์ของพวกติดยาเสพย์ติด นรกของเอดส์ และมลภาวะที่เลวร้าย ตลอดจนสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมซึ่งในปัจจุบันททท. ก็ได้รวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และมีปัญหาวิกฤตทั่วประเทศพบว่า มีสูงถึง 172 แห่งในพื้นที่ต่าง ๆ รวม 49 จังหวัด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2553 : 3) จากปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการเสนองบประมาณเพื่อใช้ฟื้นฟู ทะนุบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้สูงถึง 3,000 ล้านบาทต่อปี ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับประเทศช่วงปี พ.ศ. 2553 - 2555

จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยนี้ จึงได้เกิดมีความคิดที่จะแสวงหาแนวทางใหม่ของการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบน้อยที่สุดต่อแหล่งท่องเที่ยว และชุมชน

Mahasarakham University

ในท้องถิ่นเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และประเพณี มิใช่เดินทางมากลุ่มใหญ่ ๆ เพื่อเสพย์สุขหรือตักตวงผลประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียว แล้วกลับไปทิ้งปัญหาไว้ให้คนท้องถิ่นมากที่สุด จึงได้มีการเรียกการท่องเที่ยวแนวใหม่นี้มากมาย อันได้แก่ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) การท่องเที่ยวที่มีการผจญภัยเพียงเล็กน้อย (Soft tourism) การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible Tourism) ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว (Alternative Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ในที่สุดได้มีการตกลงร่วมกันว่า (Blaza. 2556 : สัมภาษณ์) คำที่มีความหมายครอบคลุมทั้งปรัชญา แนวความคิดและมีวิธีการดำเนินงานมากที่สุด คือ คำว่าการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม (Environmentally Responsible Tourism)

ดังนั้น การท่องเที่ยวแนวใหม่นี้ จึงมิใช่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการท่องเที่ยวที่ให้การศึกษาในเรื่องสภาพแวดล้อมวิวัฒนาการทางธรรมชาติที่ยาวนาน นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังมีราคาสูงกว่าการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เช่น การนำเที่ยวดูนกในประเทศด้วยพัฒนาสูงถึง 100,000 บาทต่อคน และการเดินป่าในเคนยาราคาสูงถึง 146,260 บาทต่อคน (Valentine. 1993 : 107 - 115) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายภาคพื้นดินประมาณร้อยละ 75 จึงทำให้การท่องเที่ยวประเภทนี้มีเงินไหลออกน้อยกว่าการท่องเที่ยวแบบเดิม ๆ ที่ผ่านมาเนื่องจากนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะยอมรับสภาพความเป็นอยู่ที่ต่างไปจากบ้านตนเอง จึงทำให้การบริการทีพัก และอาหารให้แก่นักท่องเที่ยวประเภทนี้ ไม่ต้องใช้เงินลงทุนสูงมากเหมือนการท่องเที่ยวแบบเก่า ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในส่วนนี้ได้ ดังนั้น ถึงแม้จะมีข้อโต้แย้งนานาประการสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จากการที่การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ททท. จึงพยายามส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวดังกล่าว โดยจะยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลที่ยังคงกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญของประเทศจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละฝ่ายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมกลไกของรัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในธุรกิจการท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาควรจะเป็นในทิศทางใด นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความพร้อมและเต็มใจที่จะเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด ผลการวิจัยปรากฏว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐสอดคล้องกับแนวคิดหลักการและกรอบการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ในทางตรงกันข้ามเจ้าหน้าที่รัฐบางคนกล่าวว่ายังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในปัจจุบันนี้ ส่วนความคิดเห็นของผู้ประกอบการนั้นแตกต่างไปจากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ก็ได้มีบางคนได้พยายามแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมและมีความต้องการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหามากขึ้น ผู้นำชุมชนและประชาชนจำนวนไม่น้อยที่มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวได้ทำให้ชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ แล้ว ผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของท้องถิ่นโดยผู้นำชุมชนที่มีความต้องการเข้าร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ไขปัญหามีมากกว่ากลุ่มประชาชน แต่ต้องการให้บริการเรื่องที่พัก และอาหารแก่นักท่องเที่ยวน้อยกว่ากลุ่มประชาชน ในส่วนของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติได้มีการเตรียมตัวเพื่อมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ อีกทั้งต้องการพบปะ – พักกับชาวบ้านในการมาเที่ยว

Mahasarakham University

ครั้งต่อไปมากกว่านักท่องเที่ยวไทย ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม แต่นักท่องเที่ยวไทยเห็นการทำลายสภาพแวดล้อมมากกว่าและยินดีจะบริจาคเพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการหนังสือคู่มือการเดินทางและแผนที่ ตลอดจนสิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงไปนักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการมัคคุเทศก์มืออาชีพค่อนข้างมากกว่าชาวไทย

ดวงใจ หล่อธนวณิชย์ และคณะ (2543 : 2) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการท่องเที่ยวแก่งคุดคู้ บ้านน้อย ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการวิจัยปรากฏว่า บ้านน้อยเดิมเชื่อว่าบ้านน้อยหาดพรหม ชาวบ้านทั้งหมดพูดภาษาไทย นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ต่อมาเมื่อแก่งคุดคู้ ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชาวบ้านจึงหันมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแก่งคุดคู้ ที่มีต่อชาวบ้านในหมู่บ้านน้อย คือผลกระทบทางสังคม ทำให้ชาวบ้านมีงานทำมากขึ้น ภาวะการว่างงานลดลง การส่งเสริมให้บุตรหลานมีการศึกษาต่อเพิ่มมากขึ้น การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม การรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบมีมากขึ้น

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัษฐิติ (2542 : 7) ได้ศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพชั้นในและบริเวณใกล้เคียง กล่าวถึงทฤษฎีการวางแผนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ อย่างมาก รวมทั้งแนวคิดทางด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. การตัดสินใจวางแผนและการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงคุณค่าทางด้านกายภาพและวัฒนธรรมของพื้นที่

2. การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในชุมชน ต้องคำนึงถึงศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งทางกายภาพ ระบบการบริการต่าง ๆ และความเปราะบางทางวัฒนธรรม

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องยึดหลักความสมดุลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน

4. การท่องเที่ยวจะต้องเป็นการจัดการและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

5. ชุมชนควรมีบทบาทในการวางแผนเพื่อการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ตั้งแต่เริ่มต้น ประชาชนในชุมชนควรได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน ผลประโยชน์ที่ได้รับอาจอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

อารตี อยุทธการ (2541 : 153 - 174) ได้ศึกษาเรื่อง การพึ่งตนเองซึ่งเป็นวิถีสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนวัฒนธรรมมารวิชัย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการวิเคราะห์ถึงการเป็นตัวของชุมชนในการต่อสู้กับระบบทุนนิยมและปัจจัยที่มีอิทธิพลให้เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชน ผลการวิจัยปรากฏว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลให้เกิดการพึ่งพาตนเอง คือ

1. ผู้นำชุมชนจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และบารมีทำให้เกิดการรวมตัวของชาวบ้านเป็นองค์กรชุมชนขึ้น มีความเข้าใจในชุมชนของตนเอง สามารถริเริ่มกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนได้ นอกจากนี้ยังประสานงานเพื่อให้เกิดความสนับสนุนในด้านวิชาการและงบประมาณ

Mahasarakham University

2. องค์การชุมชนจะต้องมีการทำงานที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกขั้นตอน มีการประสานงานกันระหว่างสมาชิกกับผู้นำชุมชนอยู่ตลอดเวลา การมีองค์กรจะทำให้เกิดการรวมตัวกันทำกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และการที่องค์กรชุมชนได้มีการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องกันจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการพึ่งตนเองของสมาชิกและชุมชนต่อไป

3. ลักษณะโครงสร้างสังคมของชุมชนเป็นแบบเครือญาติ และมีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ทำให้การรวมตัวเป็นองค์กรชุมชนทำได้ง่าย การที่ในชุมชนมีผู้มีภูมิความรู้และภูมิปัญญาอยู่มากจะทำให้การทำงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเกิดอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ ส่วนโรงเรียนในชุมชนควรมีหลักสูตรการศึกษาที่เอื้ออำนวยในการพัฒนาชุมชน และเป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการที่สามารถช่วยเหลือชาวบ้านในการประกอบอาชีพได้

4. ในองค์กรชุมชนจะต้องมีการสืบทอดความคิดและจิตสำนึกในระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ชุมชนควรได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการและเงินลงทุน ส่วนการจัดการความขัดแย้ง ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในองค์กรชุมชน และระหว่างองค์กรชุมชนกับหน่วยงานอื่น โดยมีการประสานผลประโยชน์ต่อกันอย่างเหมาะสม

ขวัญสุดา ขันธวิทย์ (2541 : 71 – 92) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบการจัดสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสองแห่งในเมืองเก่าอยุธยาที่มีผลต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการแบบมูลนิธิกับแบบชุมชนดั้งเดิม ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การอนุรักษ์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการเอื้อประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดอยุธยา 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบมูลนิธิและแบบชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนการจัดการกลุ่มรูปแบบมูลนิธิให้ประโยชน์มากกว่าการจัดการแบบชุมชนดั้งเดิม ในประเด็นด้านเศรษฐกิจ การจัดการด้านการอนุรักษ์และการจัดสรรเงินรายได้เพื่อการพัฒนาชุมขณะที่การจัดการแบบชุมชนดั้งเดิมให้ประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าการจัดการแบบมูลนิธิในประเด็นการเข้าร่วมงานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ความเหมาะสมของกิจกรรมในพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ในส่วนของการจัดการด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม การจัดการแบบชุมชนดั้งเดิมให้ประโยชน์ในประเด็นสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากกว่าการจัดการแบบมูลนิธิ ด้วยเหตุนี้งานวิจัยดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบชุมชนดั้งเดิมให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่รอบนอกพื้นที่มากกว่า เนื่องจากเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนการจัดการในรูปแบบมูลนิธิแม้มีการจัดสรรเงินรายได้เพื่อพัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนแต่ยังเป็นการให้ประโยชน์ต่อคนเพียงบางกลุ่ม หรือเพื่อพื้นที่ของตนเท่านั้น

อรวรรณ พันธ์เนตร (2541 : 153 – 162) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยปรากฏว่า ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยง และมีความต้องการให้หมู่บ้านมีการพัฒนาระดับสูง และประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่วนหาดจับปลาบึกในระดับกลาง ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัย

Mahasarakham University

ด้านจิตวิทยาไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการ การมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนา การท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กรณีของประชาชนที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

สุทิตย์ อบอุ่น (2541 : 123 – 155) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี : เส้นทางสายน้ำกก ผลการวิจัยสรุปว่าควรเพิ่มความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและผู้ประกอบการ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และส่งเสริมการรวมกลุ่ม/ชมรมท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแห่งท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการควบคุมและการเติบโตทางธุรกิจของการท่องเที่ยวในทิศทางที่เหมาะสม

สรุป จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง พบหลักการแนวทางการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ การลงทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ รูปแบบการบริหารจัดการของภาครัฐ เอกชน ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสืบสาน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ การใช้ประโยชน์จากงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีผลการระบบนิเวศ เส้นทางการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เพราะการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีความหลากหลายในรูปแบบ และวิธีการ ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ทุกจังหวัดในประเทศไทยมีการพัฒนางานประเพณี ให้กลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชม ก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยว การโรงแรมและที่พัก ผู้ประกอบการอาหาร การขนส่ง ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ฯลฯ ผู้วิจัยได้ใช้ความรู้นี้ เป็นแนวทางในการศึกษางานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน รวมทั้งกรอบแนวคิดทฤษฎีมาวิเคราะห์ต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Bunten (2006 : 196 - 223) ได้วิจัยการเป็นเจ้าของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเกี่ยวกับอุตสาหกรรมของท้องถิ่นระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยแคลิฟอเนีย, ลอสแองเจิลลิส กล่าวว่าวิทยานิพนธ์นี้นำเสนอเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่มีและไม่มีต้นกำหนด หรือการกระทำผิดด้านการท่องเที่ยวและการศึกษาให้เข้าใจเอกลักษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมของพวกเขาทั้งหลาย การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมนั้นเหมาะแก่การรักษาไว้ วิจัยนี้ใช้เวลากว่า 3 ปี ที่เก็บข้อมูล ศึกษากับชนเผ่าซึ่งเป็นเจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในเมือง Sitka อลาสกา และการเข้าไปมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชาวอเมริกันอินเดียนด้วย การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม และส่วนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

Mitz (2006 : 1 - 2) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศแคนนาดา เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยรอยัลโรด (Robyn Royal Roads University) เรื่องมุมมองของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (A Community‘s Perspective On Tourism Development) มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา พิสูจน์มุมมองของมิทช์ ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว มากกว่านั้นเป็นการค้นพบการท่องเที่ยวชุมชน การต้องการติดต่อสื่อสารและต้องร่วมมือกันจากบุคคลหลายฝ่าย เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มการท่องเที่ยว จากการหารือหรือผู้มีส่วนร่วม

Mahasarakham University

ในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ นอกจากที่ได้มุมมองหลาย ๆ มุมมอง มากกว่าระบบมุมมองต้องการความร่วมมือภายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภาพรวมทั้งหมดต้องมองภายในชุมชน การเพิ่มมูลค่าและวิสัยทัศน์ที่จะทำองค์กรแข็งแรงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

Mayor (2006 : 1 - 2) ได้วิจัยการปรับปรุงการท่องเที่ยวของเราเอง (We Come to Rebuild Ourselves : Tourist Spaces and Reconceptualizing Transformative Learning Theory) การศึกษาระดับปริญญาเอกมหาวิทยาลัยคอร์แนล ได้กล่าวถึงงานวิจัยของเขาว่า ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีโอกาสเดินทางเพื่อที่จะเรียนรู้ และตรวจดูว่านักท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีประสบการณ์ ได้ร่วมวงสนทนากับสมัครพรรคพวกระยะสั้น ๆ เหล่านี้และพักกับพวกเขาในมองโกเลีย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลใช้เวลาหกเดือนครึ่งใช้สังเกตการสัมภาษณ์ อะไรเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยพบว่านักท่องเที่ยวเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ตามประสบการณ์ที่เขามีประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ มีความแตกต่างกัน และพวกเขาได้ให้ข้อมูลที่จะพัฒนา ปรับปรุง การท่องเที่ยวพอ ๆ กับเจ้าของบ้าน และผู้วิจัยได้ค้นพบบทสรุปหลัก คือ นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเติมเต็ม

LU (2006 : 115 - 230) ได้วิจัยระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (SARVARD UNIVERSITY) เรื่องการคุมอำนาจ : การพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ : แผนการของเกาะกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (ไต้หวัน, จีน) (Control Power, Tourism Development and Conservation : Planning an Island With a Traditional Culture Taiwan, China) ได้กล่าวถึงคนที่อยู่ในท้องถิ่น ทุกวันนี้มักเป็นเป้าหมาย และไม่ได้รับการปกป้อง มุ่งจุดหมายของนักท่องเที่ยว ธรรมชาติที่เห็นสภาพแวดล้อมสวยงามและวัฒนธรรมอันน่าพิศวงด้วยเหตุนี้เป็นข้อขัดแย้งระหว่างคนท้องถิ่นและผู้สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และมีอิทธิพลอำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและคนท้องถิ่น โดยใช้เกาะลันยูเป็นกรณีศึกษา เพราะว่า 90% ของประชาชนในเกาะประกอบด้วยคนที่เกิดที่นี่ ชาวยามิ (Yami) ดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมได้อย่างเข้มแข็งแต่พวกเขากำลังเผชิญหน้ากับนโยบายการอนุรักษ์ธรรมชาติและอุตสาหกรรมของชาวยามิ ได้รับการยอมรับจากการท่องเที่ยว วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกฉบับนี้ได้สรุปนโยบายและกลยุทธ์ วางแผนและพัฒนาเกาะลันยู เพื่อว่าประเพณีและวัฒนธรรมของชาวลันยูคงอยู่อย่างยั่งยืน

Hritz (2006 : 251 - 279) ได้วิจัยการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อท้องถิ่น : กรณีรัฐอินเดียนาโปลิส มหาวิทยาลัยอินเดียนา ระดับปริญญาเอก กล่าวไว้ว่าเมื่อสิบกว่าปีมาแล้วเมืองอินเดียนาโปลิส ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าของรัฐอินเดียนา มีความเจริญเติบโตทางด้านการท่องเที่ยวและเจริญขึ้นเรื่อย ๆ จากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีมากมาย จากการศึกษาผลกระทบการท่องเที่ยวใน 30 ปีล่าสุด มีพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาว่ามีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างไร และประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว ธุรกิจการท่องเที่ยว มีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม การประชุมการท่องเที่ยวด้านกีฬาอาจมีรัฐอินเดียนา การศึกษานี้ใช้แก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ระบบเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและสังคม ความแตกต่างก็ถูกค้นพบจากการศึกษา และให้เราสนับสนุนการท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ผู้มีนโยบายเกี่ยวข้องและผู้วางแผนการท่องเที่ยวของอินเดียนาโปลิส ควรจะติดตามคุณภาพชีวิตและความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในตัวเมือง และการโฆษณา เพื่อดึงดูดความสนใจกระตุ้นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์แก่สังคมและชุมชน

Mahasarakham University

Sofia (2004 : 1 - 2) ได้วิจัยการเต้นรำแบบบาลีกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในบาลี ในรายงานการวิจัยเรื่องนี้ พบว่า การเต้นรำแบบบาลีของนักเต้นรำหญิงเป็นพิธีการเต้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยมีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 ได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดู เป็นการเต้นที่มีชื่อเสียงมากในอินโดนีเซีย และการแสดงชุดนี้ส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากการเข้าไปศึกษา โดยนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการศึกษาการเต้นในพิธีกรรมของชาวบาลีและการเลือกเพศในการเต้นด้วย

Stem (2002 : 3009 B) ได้วิจัยบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นในการจัดการพื้นที่คุ้มครอง : กรณีศึกษาเปรียบเทียนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศคอสตาริกา พบว่า ประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์และกลยุทธ์การพัฒนา ในการศึกษาครั้งนี้ผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นโอกาสของการท่องเที่ยวและการจ้างงาน ทำให้คนท้องถิ่นละทิ้งที่ดินการเกษตรกรรมและที่ดินที่สงบสุขไป ปล่อยให้เป็นป่ารกร้างไป ปรากฏว่าเป็นผลดีทางอ้อมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนักท่องเที่ยว เข้าไปศึกษาเรียนรู้มากทำให้เศรษฐกิจที่นั้นเกิดประโยชน์และขยายตัวมากขึ้น จึงเป็นโอกาสของกลุ่มธุรกิจที่พักและการโรงแรมที่จะปรับปรุงการดำเนินการและร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเพิ่มประโยชน์สำหรับชุมชนท้องถิ่น

Xie (2001 : 235 - 311) ได้วิจัยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ไหหลำ ประเทศจีน (Authenticating Cultural Tourism : Folk Villages in Hainan, China) จากศึกษา พบว่า การไปเที่ยวที่ไหหลำเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประจำเผ่าที่สืบทอดต่อกันมา ในขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาว่ามีความเหมาะสมกับการลงทุนหรือไม่ นักวิจัยได้ทำการวิจัยโดยแสดงให้เห็นว่า เกาะไหหลำเป็นสถานที่เปี่ยมไปด้วยวัฒนธรรมที่เก่าแก่ วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายหลักคือ อธิบายให้เข้าใจวัฒนธรรมของชนเผ่าลี ในเกาะไหหลำ ประเทศจีน โดยพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญ คือ รัฐบาล นักลงทุน นักท่องเที่ยว และกลุ่มชนพื้นเมือง โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานการพัฒนาปี ค.ศ. 1989 เกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสินค้าวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ตัวการที่เก็บรักษาวัฒนธรรม ความมีเสรีภาพของชนเผ่า และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ แม้ว่าวัฒนธรรมหลายอย่างค่อนข้างจะสมบูรณ์และสวยงาม มีเอกลักษณ์ แต่นักลงทุนบางคนมีความคิดเห็นขัดแย้งก่อความตึงเครียดในกลุ่มนักลงทุนเนื่องจากรัฐบาลสนใจเรื่องเสรีภาพของประชาชนมากกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวฝ่ายนักลงทุนเข้าใจเจตนาของชนเผ่าผิดไปว่าพวกเขาต้องการงานและเงิน แต่แท้จริงแล้วพวกเขามีความต้องการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของพวกเขามากกว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ดีอยู่แล้วไม่ควรจะไปให้ใครประเมินค่า เพื่อให้เกิดความสนใจ อีกทั้งเกาะไหหลำนี้ควรยึดมาตรฐานพื้นฐานการพัฒนา

Leeray (2001 : 165 - 170) ได้วิจัยถึงเรื่องอัตลักษณ์ ว่าด้วยผลิตผลระหว่างเพศวัฒนธรรม การพัฒนาในภาคเหนือขององค์กรเอกชน (NGO) ในครั้งนี้ว่าใช้การวิจัยทางมานุษยวิทยาในหมู่บ้านที่มีโครงการของกลุ่มเอ็นจีโอ (NGO) ทางภาคเหนือของไทยในโครงการเพื่ออนาคต จากการตรวจสอบแล้วว่าการพัฒนาโดยสมาชิกองค์กรเอ็นจีโอ (NGO) เริ่มพัฒนา เช่น วัฒนธรรมเพศในการศึกษาใช้เวลาในการศึกษา 1 ปี โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยาโดยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาความเป็นมาของเอ็นจีโอ (NGO) ในการทำงานของสมาชิก

Mahasarakham University

Bass (1998 : 97) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการพัฒนากลุ่มว่า กลุ่มจะต้องมีขั้นตอนผ่านกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การยอมรับซึ่งกันและกัน (Mutual Acceptance) เป็นขั้นตอนแรกที่สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะต้องให้การยอมรับซึ่งกันและกันว่าเป็นพวกตน อยู่ในกลุ่มกิจกรรมเดียวกัน มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย

2. การติดต่อสื่อสารและกระบวนการตัดสินใจ (Communication an Decision Making) เมื่อกลุ่มได้ถูกยอมรับกันในระหว่างสมาชิกกลุ่มแล้ว จะทำให้สมาชิกเริ่มมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผย เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นและการมีปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นภายในกลุ่ม มุ่งการแก้ปัญหาและพัฒนาขั้นตอนการทำงานเพื่อไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

3. แรงจูงใจและผลผลิตของกลุ่ม (Motivation Productivity) ขั้นตอนนี้จะเป็นการพัฒนากลุ่มเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน และกลุ่มจะดำเนินงานด้วยความร่วมมือร่วมใจกันในระหว่างสมาชิก กลุ่ม มิใช่การแข่งขันกันเองในระหว่างสมาชิกกลุ่ม

4. ระบบองค์การและการควบคุม (Control and Organization) เป็นขั้นตอนที่กลุ่มได้เกิดบรรทัดฐานของกลุ่มขึ้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เป็นแนวทางให้สมาชิกกลุ่มมีความผูกพันร่วมและปฏิบัติตนไปในแนวทางเดียวกัน เป้าหมายของกลุ่มจะมีความสำคัญเหนือกว่าเป้าหมายส่วนตัวของสมาชิกแต่ละคน กลุ่มจะสร้างกลไกในการบังคับให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

Knott (1994) ได้ให้ความสำคัญกับระบบการใช้นโยบายของรัฐ ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติมีประเด็นที่ควรระมัดระวังพอสรุปได้ว่า ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลักษณะดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อระบบภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีอยู่แต่เดิมและผลการศึกษา

Zanden (1990 : 51) ได้ให้ความหมาย “สังคม” คือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและร่วมใช้วัฒนธรรมเดียวกัน อาจมีขนาดเล็กจำนวนไม่ถึงร้อยคน เช่น สังคมเผ่าชนโบราณจนถึงมีขนาดใหญ่นับร้อยล้านคน เช่น สังคมรัฐสมัยใหม่ ซึ่งต่างก็เป็นเจ้าของและปฏิบัติตนภายใต้ระบบค่านิยม บรรทัดฐานและภาษาเดียวกัน เพื่อให้คนในสังคมได้มีการแบ่งปัน หรือร่วมกันสร้างแนวคิดความเชื่อ ทัศนคติแนวปฏิบัติและการกระทำทางสังคม และใช้ชีวิตทางสังคมร่วมกัน

Bert (1987 : 225 - 301) ได้วิจัยเกี่ยวกับประเพณี และการพัฒนาในลาวโซ่งในภาคกลางของไทย (ไทยดำ) งานวิจัยนี้มุ่งเพื่อศึกษาอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม ลาวโซ่งกลุ่มน้อยมีการปรับวิถีชีวิตตนมาสู่การทำนาโดยมีถิ่นที่อยู่บนภูเขาในที่สูงของลาวและตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามข้อมูลที่ได้เอาจากเอกสารประวัติศาสตร์ที่เป็นภาษาไทยและนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก บันทึกของมิชชั่นนารีคริสเตียนในการออกภาคสนามใช้เวลา 1 ปี และเอกสารงานวิจัยชีวิตของลาวโซ่งและระบบเครือญาติและพิธีกรรมของบรรพบุรุษและการนับถือผี วิถีชีวิตการทำมาหากินและการประกอบอาชีพ

สรุปการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยข้างต้นมุ่งศึกษาการความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยชุมชนนั้น ๆ ยังมีทุนทางวัฒนธรรม อันได้แก่ ประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อ

Mahasarakham University

ของตนเอง เป็นทรัพยากรในการท่องเที่ยว โดยพื้นที่ที่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้อย่างประสบผลสำเร็จนั้น เกิดจากการร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเอง โดยมุ่งเน้นความสำคัญไปกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดการองค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการประชาสัมพันธ์ และองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และชุม ซึ่งจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน มีการวิวัฒนาการด้านการท่องเที่ยวไปสู่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้นำเอาข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไปใช้เป็นกรอบความคิดในการศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์ และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยยึดหลักองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดไว้

Mahasarakham University

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี” ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กำหนดขอบเขตและวิธีการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย
   - 1.1 ขอบเขตของเนื้อหา
   - 1.2 ระยะเวลาการวิจัย
   - 1.3 วิธีการวิจัย
   - 1.4 พื้นที่ในการวิจัย
   - 1.5 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
   - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
   - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
   - 2.3 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
   - 2.4 การนำเสนอข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาการอนุรักษ์ และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีขอบเขตการวิจัยประกอบด้วย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้นเนื้อหาที่ผู้วิจัยทำการวิจัยเป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ คือ

ความมุ่งหมายข้อที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจำแนกประเด็นที่จะศึกษา ดังนี้

1.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา

1.2 ความเชื่อเรื่องเทียนพรรษา ประเพณีแห่เทียนพรรษาและการทำเทียนพรรษา

1.3 การอนุรักษ์ส่งเสริมและสืบสานงานประเพณีแห่เทียนในอดีต

ความมุ่งหมายข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจำแนกประเด็นที่จะศึกษา ดังนี้

Mahasarakham University

1. การจัดทำต้นเทียน
2. การจัดขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา
3. ขบวนฟ้อนรำและท่ารำ
4. ดนตรีประกอบการฟ้อนรำ
5. การรักษาความปลอดภัย
6. การจัดการจราจร
7. การจัดการแสดงอื่น ๆ สนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ความมุ่งหมายข้อที่ 3 เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์และเผยแพร่รูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่จะศึกษาในส่วนต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์หาแนวทางในการใช้ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจำแนกประเด็นที่จะศึกษาดังนี้

1. รูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ รูปแบบกระบวนการ การจัดศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษา การสะท้อนความตระหนัก การสืบทอดภูมิปัญญา การพัฒนาการแห่เทียนพรรษา การสร้างเครือข่าย การจัดการความรู้
2. รูปแบบการจัดการการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การวางแผนประชาสัมพันธ์ดังนี้ 1) ขั้นแสวงหาข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหา 2) ขั้นการวางแผน 3) ขั้นการดำเนินการตามแผนงาน 4) ขั้นการประเมินผล การจัดทำแอปพลิเคชั่น (Application)
3. การท่องเที่ยวแบบ Green Tourism ได้แก่ การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและยั่งยืน การพัฒนาบุคลากร สร้างความสมดุลทางธรรมชาติ เตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสม การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และความเชื่อมั่น

2. ระยะเวลาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือน วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2556

3. วิธีการวิจัย

วิธีวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจาก เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ทำการบันทึกข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาจัดกระทำข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามด้านข้อมูล จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกตามความมุ่งหมายของการวิจัย และนำเสนอข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) (ทรงคุณ จันทจร. 2552 : 119 - 121)

Mahasarakham University

4. พื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกจังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ และมีชื่อเสียงไปถึงระดับโลก มีความงดงามในการประดิษฐ์ต้นเทียนพรรษา และกิจกรรมการแห่เทียน นอกจากนั้นยังเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนา และมีชุมชนตั้งหลักแหล่งมานาน รวมทั้งเป็นแหล่งเมืองโบราณในท้องที่จังหวัดอุบลราชธานี ที่กระจายอยู่โดยทั่วไป โดยศึกษาบริบทเมืองอุบลราชธานี ที่มีความโดดเด่นในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษามาตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2520 เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีการบริหารจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เหมาะสม มีรูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่ไม่เหมือนกับจังหวัดใด ๆ ในประเทศไทย มีรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และกระจายไปทั่วโลก ร่วมทั้งมีการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวแบบ Green Tourism ที่จะทำให้การจัดการท่องเที่ยวมีความยั่งยืน เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงมุมมองของภาพลักษณ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ความทันสมัยของเทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสม

5. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

5.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี หรือเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอื่น แต่มีบทบาทหน้าที่ดำเนินงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

5.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) และกลุ่มทั่วไป (General Informant) รวมจำนวน 115 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านนโยบายการวางแผนการบริหารจัดการของภาครัฐและเอกชน การประสานงานในการจัดงาน เพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว การวางแผนประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี และการบริการอำนวยการต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นบุคคลระดับหัวหน้างานในการประชุม วางแผนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 20 คน ได้แก่

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	1	คน
รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	2	คน
นายกเทศบาลนครอุบลราชธานี	1	คน
รองนายกเทศบาลนครอุบลราชธานี	2	คน
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	1	คน
รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	2	คน
ผู้อำนวยการ สพป. อุบลราชธานี เขต 1	1	คน
ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 2 อุบลราชธานี	1	คน
วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี	1	คน

Mahasarakham University

นายอำเภอเมืองอุบลราชธานี	1	คน
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี	1	คน
ผู้บัญชาการตำรวจภูธรจังหวัดอุบลราชธานี	1	คน
รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรจังหวัดอุบลราชธานี	2	คน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	1	คน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	1	คน
ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อุบลราชธานี	1	คน

5.2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา แบ่งเป็นองค์ความรู้ของประเพณีแห่เทียนพรรษา สาระสำคัญของประเพณีแห่เทียนพรรษา องค์ประกอบของขบวนแห่เทียนพรรษา ผลิตภัณฑ์เทียนที่จำหน่ายในช่วงงานประเพณี สถานะการจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ สถานะทางการเงินและรูปแบบการจัดการและการมีส่วนร่วมองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 45 คน ประกอบด้วย

ปลัดจังหวัดอุบลราชธานี	1	คน
ปลัดอำเภอเมืองอุบลราชธานี	1	คน
ปลัดเทศบาลนครอุบลราชธานี	1	คน
ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	1	คน
เจ้าหน้าที่กองการศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี	3	คน
เจ้าหน้าที่กองช่างเทศบาลนครอุบลราชธานี	3	คน
เจ้าหน้าที่กองสารธารสุขเทศบาลนครอุบลราชธานี	2	คน
ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 – 3	3	คน
กรรมการชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี	15	คน
กลุ่มช่างเทียนคุ้มวัดต่าง ๆ	15	คน

5.2.3 กลุ่มทั่วไป (General Informant) เป็นผู้ให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยคัดเลือกจากประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศที่เข้าร่วมชมแห่เทียนพรรษา จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

ประชาชนทั่วไป	20	คน
กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย	20	คน
กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	10	คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการ ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research)

Mahasarakham University

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Documentary Research) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และนำผลข้อมูลมาวิเคราะห์การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1.1 แบบสำรวจ (Basic Survey) ใช้สำรวจพื้นที่ที่จะศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ความสนใจ ของประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

1.2 แบบสังเกต (Participant Observation) ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมในงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี สังเกตซักถามข้อมูล จดบันทึกและเปิดเผยตัวเองว่าเป็นผู้วิจัย การสังเกตในกิจกรรมที่เกี่ยวกับกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา มีขั้นตอนความแตกต่างในแต่ละชุมชนเป็นอย่างไร มีข้อแตกต่างและความโดดเด่นอย่างไรที่จะมีผลต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยวและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) เป็นการสังเกตสภาพทั่วไปภายในชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมของชุมชนต่าง ๆ นอกจากนี้ เป็นการสังเกตกิจกรรมในชุมชนในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา สภาพทั่วไป ได้แก่ สิ่งดึงดูดในการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงลักษณะรูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปัจจุบัน

1.3 แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ตามแนวทางประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยใช้สำหรับสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลอย่างกว้างและสามารถที่จะสัมภาษณ์เจาะลึกได้ทันที โดยมีแนวทาง ดังนี้

1.3.1 แผนดำเนินการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

1.3.2 แนวทางการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ที่พักและร้านอาหาร

1.3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

1.3.4 ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับความมุ่งหมาย โดยกำหนดแบบกว้าง ๆ เพื่อจับประเด็นและนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

1.4 การสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) ใช้กับกลุ่มคนในชุมชน ได้แก่ ผู้มาร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา คือ กลุ่มผู้ปฏิบัติและนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ ตลอดจนกลุ่มเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อศึกษาประเด็นการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยจัดเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 – 15 คน

Mahasarakham University

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารงานวิจัย และที่มีการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม แนวคิด และทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยามานุษยวิทยาและวัฒนธรรม อีกทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยค้นคว้าเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ จากหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา เอกชน ประเภทหนังสือ ตำรา รายงานการประชุม งานวิจัย ปริญญา นิพนธ์ ภาคนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ อินเทอร์เน็ต และวีดีทัศน์ โดยรวบรวมแยกประเด็นไว้ตามเนื้อหา

2.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่เก็บรวมรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย โดยวิธีการ สำรวจ(Basic Survey)การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) แบบมีโครงสร้าง (Informal Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion)

2.2.1 การสำรวจ (Survey) เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวกการบริการต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยว และข้อมูลการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ที่จะทำการศึกษา

2.2.2 การสังเกต เป็นสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมในงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี สังเกตซักถามข้อมูล จดบันทึกและเปิดเผยตัวเองว่าเป็นผู้วิจัย การสังเกตในกิจกรรมที่เกี่ยวกับกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษามีขั้นตอนความแตกต่างในแต่ละชุมชนเป็นอย่างไร มีข้อแตกต่างและความโดดเด่นอย่างไรที่จะมีผลต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว

2.2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) เป็นการสังเกตสภาพทั่วไปภายในชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมของชุมชนต่าง ๆ นอกจากนี้เป็นการสังเกตกิจกรรมในชุมชนในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา สภาพทั่วไป ได้แก่ สิ่งดึงดูดในการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงลักษณะรูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปัจจุบัน

2.3.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดที่มีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจ ความพึงพอใจของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในระดับท้องถิ่น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบกว้าง ๆ เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ นำมาสู่การเรียบเรียงข้อมูล เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.3.5 การสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) เป็นการเก็บข้อมูลโดยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา และร่วมปรึกษาหารือ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และแสดงความคิดเห็น

Mahasarakham University

ร่วมกันระหว่างผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวกับการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

3. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม โดยแยกตามความมุ่งหมายของการวิจัย มาจัดกระทำดังต่อไปนี้

3.1.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดกลุ่มสนทนาที่เก็บรวบรวม และทำการจดบันทึกไว้ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากเครื่องมือทุกประเภทที่ใช้ ถ้าพบว่ามีข้อมูลของเครื่องมือใดมีคำตอบที่ไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสม ผู้วิจัยจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

3.1.2 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ มาจัดเป็นหมวดหมู่ของข้อมูล โดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยในแต่ละข้อ และจดหมวดหมู่ของข้อมูลตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ตามประเภทของเครื่องมือที่ใช้

3.1.3 สรุปข้อมูลของแต่ละประเภทเครื่องมือ โดยใช้แบบสรุปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามเครื่องมือแต่ละประเภท

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research)

3.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.2.2 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีวิจัย (Methodological Triangulation) คือ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อการตรวจสอบข้อมูล
ให้มีความถูกต้องตรงกัน อย่างน้อย 3 วิธีการ จึงจะยอมรับว่าเป็นคำตอบที่แท้จริง

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural\Qualitative Research) สรุปให้ตรงตามประเด็นความมุ่งหมายของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยโดยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. แผนการดำเนินการ

ตารางการดำเนินการวิจัยเรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี กำหนดไว้ดังตาราง

Mahasarakham University

ตาราง 1 การดำเนินการวิจัยเรื่องประเพณีแห่เทียนพรรษา

ความมุ่งหมาย	วิธีการดำเนินการ	เครื่องมือ	กลุ่มตัวอย่าง
1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี	- รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย - นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ - เก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี	- แบบสำรวจ - แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต	- กลุ่มผู้รู้ 20 คน - กลุ่มผู้ปฏิบัติ 45 คน - กลุ่มทั่วไป 50 คน
2. เพื่อศึกษาการบริหาร จัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี	- รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย - นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ - เก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี	- แบบสำรวจ - แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต	- กลุ่มผู้รู้ 20 คน - กลุ่มผู้ปฏิบัติ 45 คน - กลุ่มทั่วไป 50 คน

Mahasarakham University

ตาราง 1 (ต่อ)

ความมุ่งหมาย	วิธีการดำเนินการ	เครื่องมือ	กลุ่มตัวอย่าง
3. เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาและรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี	- รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย - นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ - เก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนและรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี	- แบบสำรวจ - แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต	- กลุ่มผู้รู้ 20 คน - กลุ่มผู้ปฏิบัติ 45 คน - กลุ่มทั่วไป 50 คน

Mahasarakham University

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยจำแนกเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 3 รูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาและรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มของผู้รู้ การสังเกต และการสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้ปฏิบัติ ผู้เกี่ยวข้องทั่วไป และการศึกษาเอกสาร โดยศึกษาเรื่องประเพณีแห่เทียนพรรษา เกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ความเชื่อเรื่องเทียนพรรษาและประเพณีแห่เทียนพรรษา การทำเทียนพรรษา การอนุรักษ์ส่งเสริมและสืบสานงานประเพณีแห่เทียนในอดีตความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา การจัดทำต้นเทียน 3 ประเภท ได้แก่ ต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลาย หรือเทียนโบราณ ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ และต้นเทียนประเภทแกะสลัก ตามลำดับ ดังนี้

1. บริบทเมืองอุบลราชธานีที่เอื้อต่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

เรื่องราวของเมืองอุบลราชธานี (บำเพ็ญ ณ อุบล. 2545 : 4 - 56) มีข้อมูลสำคัญ คือ ในสมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ ดินแดนอันเป็นที่ตั้งของเมือง หรือจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียงในปัจจุบัน ได้มีกลุ่มชนตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่ประปรายบ้างแล้ว ส่วนใหญ่เป็นพวกที่สืบเชื้อสายมาจากขอมหรือที่เรียกกันในสมัยต่อมาว่าพวก ข่า ส่วย กวย ฯลฯ

พุทธศตวรรษที่ 20 ได้เกิดการแย่งชิงราชสมบัติขึ้นในกรุงศรีสัตนาคนหุต (เวียงจันทน์) ไพร่บ้านพลเมืองต่างอพยพหลบภัยสงครามข้ามลำน้ำโขงมาทางฝั่งตะวันตกและได้ตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่ตามบริเวณพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดและบริเวณใกล้เคียง (ในปัจจุบัน) เรื่อยลงไป

Mahasarakham University

โดยตลอดจนถึงเมืองนครจำปาศักดิ์ โดยแยกย้ายกันตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ในท้องที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ บุคคลผู้เป็นที่เคารพนับถือของแต่ละกลุ่มชน ก็จะได้รับการยกย่องนับถือและยอมรับให้เป็นหัวหน้าปกครองดูแลพลเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข และพ้นจากการรุกรานของกรุงศรีสัตนาคนหุต

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2310 ขณะที่กรุงศรีอยุธยากำลังจะเสียแก่พม่า ได้เกิดสงครามกลางเมือง เพื่อแย่งชิงราชสมบัติในกรุงศรีสัตนาคนหุต ทั้งนี้เพราะพระเจ้าองค์หล่อ ผู้ครองกรุงศรีสัตนาคนหุตถึงแก่กรรม โดยไม่มีโอรสสืบราชสมบัติ แสนท้าวพระยานายวอ และนายตา จึงพร้อมใจกันอัญเชิญกุมารองค์หนึ่ง (ในจำนวน 2 องค์ ที่สืบเชื้อสายมาจากพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต องค์ก่อนและได้หลบหนีภัยการเมืองมาอยู่กับนายวอ นายตา เมื่อคราวพระเจ้าองค์หล่อยกกำลังกองทัพมาจับพระยาแสนเมืองฆ่าเสีย เมื่อ พ.ศ. 2275) ขึ้นครองกรุงศรีสัตนาคนหุตทรงพระนามว่า “พระเจ้าสิริบุญสาร”

เมื่อพระเจ้าสิริบุญสารครองกรุงศรีสัตนาคนหุต พระองค์ทรงแต่งตั้งราชกุมารผู้อนุชาเป็นพระมหาอุปราช พร้อมทั้งทรงแต่งตั้งนายวอ นายตา เป็นเสนาบดี ให้มีบรรดาศักดิ์เป็นพระ เป็นผลให้พระวอ พระตา เกิดความโทมนัสเป็นอย่างยิ่ง ด้วยมิได้เป็นพระมหาอุปราชดังประสงค์ ดังนั้น พระวอ พระตา จึงอพยพครอบครัวไพร่พลจากกรุงศรีสัตนาคนหุตข้ามลำน้ำโขงมาทางฟากตะวันตก ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เมืองหนองบัวลำภู ดำเนินการปรับปรุงสภาพเมืองใหม่ สร้างค่ายประตูหอรบให้แข็งแรง เปลี่ยนนามเมืองใหม่ว่า “เมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน” หรือที่ปรากฏในเอกสารบางแห่งว่า “เมืองจำปานครขวางกาบแก้วบัวบาน”

พระเจ้าสิริบุญสารทรงทราบข่าวการสร้างเมืองใหม่ของ พระวอ พระตา พระองค์เข้าพระทัยว่าการที่พระวอ พระตา ปรับปรุงสร้างบ้านเมืองก็เพราะจะคิดการศึกต่อพระองค์ จึงทรงให้แสนท้าวพระยาไปห้ามปราม พระวอ พระตาไว้ แต่ทั้งสองกับไม่ยอมรับฟัง พระเจ้าสิริบุญสารทรงมีรับสั่งให้ยกกองทัพไปปราบปราม ทั้งสองฝ่ายสู้รบกันอยู่เป็นเวลานานถึงสามปีก็ไม่สามารถจะเอาชนะกันได้ พระวอ พระตา เห็นว่ากำลังของฝ่ายตนมีน้อยกว่าคงจะต้านทานไว้ไม่ได้ ในที่สุดจึงได้แต่งเครื่องราชบรรณาการไปอ่อนน้อมต่อพม่า พร้อมทั้งขอกำลังกองทัพมาช่วยการศึกที่เกิดขึ้นแต่เมื่อทัพพม่ายกมาถึงมองละแงะ แม่ทัพพม่ากลับนำทัพเข้าช่วยพระเจ้าสิริบุญสารทำสงครามกับ พระวอ พระตา แม้ว่าพระวอ พระตา และไพร่พลจะพยายามต้านทานกองทัพฝ่ายพระเจ้าสิริบุญสาร และทัพมองละแงะอย่างสุดความสามารถก็ตาม ด้วยจำนวนไพร่พลน้อยกว่าจึงพ่ายแพ้ไปในที่สุด พระตาเสียชีวิตในสงคราม ดังนั้น พระวอ ท้าวคำผง ท้าวฝ่ายหน้า ท้าวทิดพรหม บุตรพระตา และท้าวก่ำบุตรพระวอ จึงพากันอพยพครอบครัวไพร่พลหนีภัยลงมาทางใต้ จนถึงเมืองนครจำปาศักดิ์ได้รับความอนุเคราะห์จากพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมาร เจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์ ให้ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในบริเวณตำบลเวียงดอนกอง หรือที่เรียกว่าบ้านดู่ บ้านแก แขวงเมืองนครจำปาศักดิ์

ต่อมาใน พ.ศ. 2314 (จ.ศ. 1133 ปีเถาะ ตรีศก) รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระเจ้าสิริบุญสารทราบว่า พระวออพยพครอบครัวไพร่พลมาตั้งอยู่ที่เวียงดอนกอง แขวงเมืองนครจำปาศักดิ์ จึงให้อัครฮาดคุมกำลังกองทัพลงมาปราบปรามพระวออีก เมื่อพระเจ้าองค์หลวง

Mahasarakham University

ไชยกุมาร ทราบเหตุ จึงให้พระยาพลเชียงสายกทัพจากเมืองนครจำปาศักดิ์ มาช่วยพระวอต้านทานทัพของพระเจ้าสิริบุญสาร พร้อมทั้งทรงมีศุภอักษรไปถึงพระเจ้าสิริบุญสารเพื่อขอยกโทษให้พระวอ พระเจ้าสิริบุญสารมีพระราชสาสน์ตอบมาว่า “พระวอเป็นคนอกตัญญู จะเลี้ยงไว้ก็คงไม่มีความเจริญ แต่เมื่อเจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์ให้มาขอโทษไว้ดังนี้แล้ว ก็จะยกให้มิให้เสียไมตรี” จากนั้นพระองค์จึงโปรดให้อัครฮาดยกกำลังกองทัพกลับกรุงศรีสัตนาคนหุต

ในปลายปี พ.ศ. 2314 พระวอเกิดขัดใจกับพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมารเกี่ยวกับกรณีการสร้างเมืองใหม่ที่ตำบลศรีสุมังของพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมาร จึงอพยพครอบครัวไพร่พลมาอยู่ที่บริเวณดอนมดแดง (ริมฝั่งซ้ายแม่น้ำมูล ห่างจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ไปทางทิศตะวันออกระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร) และได้แต่งตั้งให้ท้าวเพี้ยคุมเครื่องราชบรรณาการไปถึงเจ้าเมืองนครราชสีมา ขอเป็นข้าขอบขัณฑสีมาของราชอาณาจักรสยามเพื่อหามิตรประเทศเพราะมีศัตรูอยู่รอบด้าน ทางเหนือก็พระเจ้าสิริบุญสารแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต ทางใต้ก็พระเจ้าองค์หลวงไชยกุมารแห่งเมืองนครจำปาศักดิ์ ประกอบกับยังไม่มีกองกำลังที่เข้มแข็งพอที่จะต่อสู้กับข้าศึกศัตรูได้ในยามที่ถูกศัตรูรุกราน แต่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก็มิได้ทรงดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้แต่ประการใด คงเนื่องด้วยเพราะกำลังติดพันกับศึกพม่าและอีกประการหนึ่งในช่วงระยะเวลานั้นดินแดนที่ราบสูงเลยเมืองนครราชสีมาขึ้นไปนั้น เป็นอาณาเขตของกรุงศรีสัตนาคนหุต ซึ่งพระเจ้าสิริบุญสาร และพระเจ้าตากสินมหาราชได้เคยทำสัญญาทางพระราชไมตรีกันไว้

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2319 (จ.ศ. 1138 ปีวอก อัฐศก) พระเจ้าสิริบุญสารทราบข่าวการทะเลาะวิวาท ระหว่างพระวอกับพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมาร พระวออพยพครอบครัวไพร่พลมาอยู่ที่ดอนมดแดง พระองค์จึงแต่งตั้งให้พระยาสุโพคุมกำลังกองทัพไปรุกรานพระวออีกครั้งหนึ่ง พระวอเห็นว่ากำลังของตนมีน้อยคงไม่สามารถจะต้านทานไว้ได้ จึงอพยพครอบครัวไพร่พลกลับไปอยู่ที่เวียงดอนกองตามเดิม พร้อมกับขอกำลังกองทัพจากพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมาร เมืองจำปาศักดิ์มาช่วยเหลือ แต่เจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์ไม่ยอมให้เพราะความบาดหมางใจกันเมื่อหลายปีก่อนผลที่สุดกองกำลังของ พระวอจึงพ่ายแพ้ พระวอถูกจับได้และถูกประหารชีวิตที่เวียงดอนกองนั้นเอง ส่วนท้าวคำผง ท้าวฝ่ายหน้า ท้าวทิดพรหม บุตรพระตา และท้าวก่ำ บุตรพระวอจึงได้พาครอบครัวไพร่พลหนีออกจากวงล้อมของกองทัพกรุงศรีสัตนาคนหุต และได้นำใบบอกแจ้งความไปยังเมืองนครราชสีมา เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขอกำลังกองทัพมาช่วย แต่ทางกรุงธนบุรีก็มิได้ดำเนินการเป็นประการใด

ต่อมา พ.ศ. 2321 (จ.ศ. 1140 สัมฤทธิศก) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก) และสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท (เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นเจ้าพระยาสุรสีห์) นำทัพขึ้นไปปราบพระยาสุโพที่เวียงดอนกองแขวงเมืองนครจำปาศักดิ์ เมื่อพระยาสุโพทราบข่าวจึงรีบยกทัพกลับกรุงศรีสัตนาคนหุต ขณะเดียวกันพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมาร เกรงว่า

Mahasarakham University

จะไม่สามารถที่จะต้านทานกองทัพไทยไว้ได้ จึงอพยพครอบครัวไพร่พลหนีไปอยู่ที่เกาะไชยในที่สุด กองทัพไทยตีได้นครจำปาศักดิ์ และตามจับพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมารไว้ได้ หลังจากนั้นกองทัพไทยก็ตีได้เมืองนครพนม หนองคาย และเข้าล้อมเมืองเวียงจันทน์ไว้ พระเจ้าสิริบุญสารหนีไปอาศัยอยู่ที่เมืองคำเกิด กองทัพไทยก็ยึดเมืองเวียงจันทน์ไว้ได้และให้พระยา-สุโพเป็นผู้รั้งเมือง แล้วนำตัวพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมารพร้อมทั้งอัญเชิญพระแก้วมรกตและพระบางที่อยู่เมืองเวียงจันทน์มายังกรุงธนบุรี ต่อมาอีกไม่นานสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าองค์หลวงไชยกุมารกลับไปครองเมืองนครจำปาศักดิ์ตามเดิม ดังนั้นเมืองนคร-จำปาศักดิ์จึงกลายเป็นเมืองประเทศราชของไทยตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา

ท้าวคำผง บุตรพระตา ได้สมรสกับนางตุ่ย บุตรีของเจ้าอุปราชธรรมเทโว (อนุชาของพระเจ้าองค์หลวงไชยกุมาร) พระเจ้าองค์หลวงไชยกุมารกับท้าวคำผง จึงมีความเกี่ยวดองในฐานะเป็นเขยและเป็นผู้ที่มีครอบครัวไพร่พลมาก จึงให้เป็นพระประทุมสุรราชนายกองใหญ่ ควบคุมครอบครัวตัวเองขึ้นตรงต่อเมืองนครจำปาศักดิ์ โดยให้ตั้งมั่นอยู่เวียงดอนกองนั้นเอง ตั้งแต่ในราว ปี พ.ศ. 2322 - 2323 และอยู่ที่เดิมต่อมาจนสิ้นรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองอุบลราชธานียังคงเป็นเพียงชุมชนที่กลุ่มชนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เวียงดอนกองเท่านั้น ยังมิได้มีการสถาปนาขึ้นเป็นเมืองอุบลราชธานีอย่างเป็นทางการจนกระทั่งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช แต่ก็จะมีผู้คนอาศัยอยู่ประปรายบ้างแล้ว

พ.ศ. 2325 เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี พระประทุมวรราชสุริยวงศ์เจ้าเมืองอุบลราชธานีคนแรก พร้อมด้วยครอบครัวไพร่พลยังคงตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เวียงดอนกอง แขวงเมืองนครจำปาศักดิ์ ด้วยเหตุว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2310 ที่กรุงศรีอยุธยาต้องพ่ายแพ้แก่พม่าเป็นต้นมาตลอดสมัยกรุงธนบุรี บ้านเมืองต้องตกอยู่ในภาวะสงครามโดยตลอด ทำให้ไพร่บ้านพลเมืองต้องได้รับความเดือดร้อนและหลบหนีภัยสงครามไปอาศัยอยู่ตามป่าเขากระจัดกระจายอยู่ทั่ว ๆ ไปนั้น พระ-บาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะรวบรวมพลเมืองเพื่อเป็นกำลังของประเทศ จึงมีพระบรมราโชบายให้เจ้าเมืองหรือบุคคลสำคัญในกลุ่มชนต่าง ๆ ออกไปเกลี้ยกล่อมผู้คนที่หลบหนีภัยสงคราม ที่ได้กระจัดกระจายอยู่ตามป่าเขา ให้มารวมกันอยู่เป็นกลุ่มก้อนโดยที่ทรงมีพระราชกำหนดว่าหากเจ้าเมืองใดหรือบุคคลใดสามารถรวบรวมไพร่พลได้มาก จนเมืองที่ตนปกครองมีความมั่นคงขึ้นหรือสามารถนำครอบครัวไพร่พลไปตั้งเมืองเป็นปึกแผ่นมั่นคงใหม่ได้ ก็จะได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมือง ซึ่งเจ้าเมืองก็จะสามารถเรียกเก็บทรัพย์เศษส่วนและได้ผู้คนไพร่พลไว้ใช้สอยมากขึ้น ดังนั้น จึงมีผู้รวบรวมไพร่พลตั้งหลักแหล่งมั่นคง จนได้รับพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งขึ้นเป็นเมือง และผู้รวบรวมได้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองเป็นจำนวนมาก ดังที่ปรากฏว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งเมืองขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 7 อนุสาวรีย์พระประทุมวรราชสุริยวงศ์ ประดิษฐาน ณ ทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

พ.ศ. 2329 พระปทุมวรราชสุริยวงศ์ (ท้าวคำผง) ได้พาครอบครัวไพร่พลจากเวียงดอนกอง มาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่ ณ บริเวณห้วยแจระแม (ปัจจุบันคือบ้านท่าบ่อ) อันเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำมูล ได้อาศัยอยู่ ณ บริเวณห้วยแจระแมด้วยความปกติสุขมาเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่ง พ.ศ. 2334 อ้ายเชียงแก้วผู้อาศัยอยู่ ณ ตำบลเขาโอง แขวงเมืองโขง (ปัจจุบันอยู่ในดินแดนของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) ตั้งตนเป็นผู้วิเศษ มีผู้คนนับถือเป็นจำนวนมาก ประกอบกับช่วงเวลาเดียวกันนั้น พระเจ้าองค์หลวงไชยกุมาร เจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์กำลังป่วยหนักอ้ายเชียงแก้วเห็นเป็นโอกาสดีจึงคิดกบฏ ยกกองกำลังเข้าล้อมเมืองนครจำปาศักดิ์ พระเจ้าองค์หลวงไชยกุมารไม่คิดต่อสู้ อาการป่วยก็ยิ่งทรุดลง และถึงแก่พิราลัยในที่สุด อ้ายเชียงแก้วจึงเข้ายึดเมืองนครจำปาศักดิ์ได้

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงทราบข่าวกบฏอ้ายเชียงแก้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยานครราชสีมา (ทองอิน) เมื่อครั้งเป็นพระยาพรหมภักดียกกระบัตรเมืองนครราชสีมา ยกกองทัพไปปราบอ้ายเชียงแก้ว ขณะที่กองทัพเมืองนครราชสีมาไปยังไม่ถึงนั้น พระปทุมวรราชสุริยวงศ์ (ท้าวคำผง) และท้าวฝ่ายหน้าผู้น้อง ซึ่งตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ที่บริเวณบ้านสิงท่า (บริเวณอำเภอเมืองยโสธรในปัจจุบัน) ได้นำกองกำลังไปปราบอ้ายเชียงแก้วอยู่ก่อนแล้วมีการต่อสู้กันหลายครั้ง มีการรบครั้งใหญ่ที่บริเวณแก่งตะนะ (อยู่ในท้องที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน) กองกำลังของฝ่ายอ้ายเชียงแก้วแตกพ่ายไป อ้ายเชียงแก้วถูกจับได้ และ

Mahasarakham University

ถูกประหารชีวิต เมื่อกองทัพเมืองนครราชสีมาไปถึงเมืองนครจำปาศักดิ์ เหตุการณ์สงบเรียบร้อยแล้ว จึงยกกองทัพไปปราบปรามพวกข่า (ชาติกระเสง สวาง จะรวย ระแดร์) ที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ฝั่งตะวันออกของลำน้ำโขง และสามารถจับพวกข่าเป็นเชลยได้เป็นจำนวนมาก

ด้วยความสามารถในการนำทัพของพระปทุมฯ (ท้าวคำผง) และท้าวฝ่ายหน้าผู้น้อง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท้าวฝ่ายหน้าเป็นเจ้าพระวิไชยราชขัตติยวงศาครองเมืองนครจำปาศักดิ์ พระปทุมสุรราชเป็นพระประทุมวรราชสุริยวงศ์ครองเมืองอุบลราชธานี พร้อมกันนั้นก็โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะบ้านแจระแมขึ้นเป็นเมืองอุบลราชธานีตามนามพระประทุมฯ ขึ้นต่อกรุงเทพฯ (คงเป็นทำนองเดียวกับบ้านคูปะทายสมัน ที่เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองสุรินทร์ ตามนามของหลวงสุรินทร์ภักดีเจ้าเมืองนั่นเอง) เมื่อวันจันทร์แรม 13 ค่ำ เดือน 8 จุลศักราช 1154 (พ.ศ. 2335)

หลังจากที่พระประทุมวรราชสุริวงศ์ได้รับแต่งตั้งครองเมืองอุบลราชธานี แล้วไม่นาน และเนื่องด้วยความเหมาะสมตามสภาพภูมิศาสตร์ จึงย้ายครอบครัวไพร่พลไปตั้งเมืองใหม่ในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำมูลที่เรียกกันว่า “ดงอู่ผึ้ง” อันเป็นที่ตั้งเมืองอุบลราชธานี ในปัจจุบันพร้อมทั้งสร้าง “วัดหลวง” ขึ้นเป็นวัดคู่เมืองดังที่ปรากฏจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2428 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราโชบายในการตั้งเมืองเป็นไปในทำนองเดียวกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ดังที่ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีการจัดตั้งเมืองขึ้นเป็นจำนวนมาก และขั้นตอนในการจัดตั้งเมืองนั้นก็ไม่สลับซับซ้อนนัก เพียงแต่ให้ผู้ที่มีความประสงค์จะตั้งเมืองขึ้นใหม่ รวบรวมผู้คนให้ได้จำนวนพอควร พร้อมทั้งเลือกหาทำเลที่ตั้งเมืองให้เหมาะสม แล้วให้เจ้าเมืองใหญ่ที่ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ ทำหนังสือแจ้งความจำนงไปยังสมุหมหาดไทย ผู้ปกครองดูแลหัวเมืองฝ่ายเหนือทั้งปวง เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาต ในช่วงต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านท่ายักขุเป็นเมืองชาณุมารมณฑล ตั้งบ้านเผลาเป็นเมืองพนานิคม ใน พ.ศ. 2422 โดยกำหนดให้ขึ้นตรงต่อเมืองอุบลราชธานีทั้งสองเมือง ตั้งบ้านนากอนจอเป็นเมืองวารินชำราบ ใน พ.ศ. 2423 ตั้งบ้านจันลานาโดมเป็นเมืองโดมประดิษฐ์ ใน พ.ศ. 2424 และตั้งบ้านทีเป็นเมืองเกษมสีมา ใน พ.ศ. 2425 โดยกำหนดให้เมืองวารินชำราบและเมืองโดมประดิษฐ์ขึ้นตรงต่อเมืองนครจำปาศักดิ์ ส่วนเมืองเกษมสีมาให้ขึ้นตรงต่อเมืองอุบลราชธานี

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นบริเวณจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน (และบางส่วนของจังหวัดยโสธรที่เคยขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานี ก่อน พ.ศ. 2515) ได้มีการตั้งเมืองขึ้นทั้งหมด 17 เมือง เป็นเมืองใหญ่ที่ขึ้นต่อกรุงเทพฯ 4 เมือง คือ เมืองอุบลราชธานี เมืองยโสธร เมืองเขมราฐ และเมืองเดชอุดม นอกนั้นก็เป็นเมืองเล็ก ๆ เทียบได้กับเมืองจัตวาที่ขึ้นกับเมืองใหญ่ ๆ เหล่านี้อีก 13 เมือง กล่าวคือ เมืองคำเขื่อนแก้ว เมืองอำนาจเจริญขึ้นตรงต่อเมืองเขมราฐ เมืองเสนางคนิคม เมืองพิบูลมังสาหาร เมืองตระการพืชผล เมืองมหาชนะไชย เมืองชาณุมารมณฑล เมืองพนานิคม เมือง

Mahasarakham University

เกษมสีมา ขึ้นต่อเมืองอุบลราชธานี และเมืองโขงเจียม เมืองบัว (บุณฑริก) เมืองวารินชำราบ เมืองโดมประดิษฐ์ ขึ้นตรงต่อเมืองนครจำปาศักดิ์

เกี่ยวกับการตั้งเมืองดังที่กล่าวมาแล้ว มีข้อสังเกตได้หลายประการ กล่าวคือ ประการแรกอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่จะได้รับการยกฐานะให้เป็นเมืองมาแล้ว ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประการที่สองการจัดการปกครองดูแลเมืองใดขึ้นกับเมืองใดไม่เป็นระบบที่แน่นอนหรือตายตัวเท่าใดนัก และไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่น กำหนดให้เมืองเสนางคนิคมขึ้นตรงต่อเมืองอุบลราชธานี เมืองอำนาจเจริญขึ้นตรงต่อเมืองเขมราฐหรือกำหนดให้พิบูลมังสาหารขึ้นตรงต่อเมืองอุบลราชธานี ส่วนเมืองวารินชำราบขึ้นตรงต่อเมืองนครจำปาศักดิ์ เป็นต้น คงเป็นเพราะการคมนาคมยากลำบาก ไม่สามารถนำเอาเรื่องการคมนาคมมาเป็นเกณฑ์ ในการกำหนดว่าเมืองใดควรจะขึ้นกับเมืองใดได้ จึงเพียงแต่คำนึงถึงว่าเจ้าเมืองที่จะตั้งขึ้นใหม่เคยสังกัดอยู่กับเมืองใดเมื่ออพยพครอบครัวไพล่พลไปตั้งเมืองขึ้นใหม่ก็จะขอขึ้นกับเมืองเดิม ทั้งนี้ คงเพื่อความสะดวกในการส่งส่วยสาอากรหรือไม่ก็คำนึงถึงลำดับเครือญาติของแต่ละเมืองเป็นสำคัญ

การปกครองในส่วนภูมิภาค หรือการปกครองดูแลหัวเมืองต่าง ๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แบ่งความรับผิดชอบไว้ ดังนี้ คือ สมุหพระกลาโหม ดูแลบ้านเมืองปักษ์ใต้และตะวันตก สมุหนายกดูแลหัวเมืองฝ่ายเหนือ กรมท่าปกครองดูแลหัวเมืองชายทะเล ส่วนใหญ่เป็นหัวเมืองชายทะเลด้านตะวันออกที่มีเรือไปมาค้าขายมาก ๆ สำหรับเมืองอุบลราชธานี เมืองขึ้น และเมืองใกล้เคียงอยู่ในความปกครองดูแลของสมุหนายกเมืองต่าง ๆ ตามเมืองหรือส่วนภูมิภาคโดยทั่วไปมีเจ้าเมืองเป็นผู้ปกครองสูงสุด ทำหน้าที่ปกครองดูแลให้ไพร่บ้านพลเมืองมีความร่มเย็นเป็นสุขต่างพระเนตรพระกรรณ อีกทั้งคอยกราบบังคมทูลรายงานสภาพและเหตุการณ์ในหัวเมืองที่ตนปกครอง เจ้าเมืองทำหน้าที่ทั้งผู้ปกครอง หัวหน้าผู้พิพากษา เป็นแม่ทัพในเวลาที่มีสงคราม ฯลฯ นอกจากตำแหน่งเจ้าเมืองแล้วก็ยังมีตำแหน่งผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงในเมืองต่าง ๆ โดยทั่วไป คือ มีปลัดเมืองมหาดไทย ยกกระบัตรเมือง ฯลฯ

ตำแหน่งผู้ปกครองเมืองในส่วนภูมิภาคตามหลักการมิได้หมายรวมถึงเมืองอุบลราชธานี ทั้งนี้เพราะตำแหน่งผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานี ในดินแดนภาคอีสานจะมีลักษณะที่แปลกแตกต่างไปจากตำแหน่งผู้ปกครองเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคอื่น ๆ กล่าวคือ มิได้มีตำแหน่งเจ้าเมือง ปลัดเมือง ยกกระบัตรเมืองเหมือนเช่นเมืองโดยทั่วไป แต่มีการจัดโครงสร้างระบบการปกครองภายใน ที่ถือธรรมเนียมการปกครองภายในมาจากประเทศลาวในสมัยนั้น โดยจัดแบ่งระดับตำแหน่งการปกครองภายในออกเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับก็มีหลายตำแหน่งด้วยกัน

เมืองอุบลราชธานีมีบทบาท และมีความสำคัญต่อเมืองอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงเป็นอย่างมาก เพราะต้องควบคุมดูแลเมืองขึ้นโดยตรงถึง 7 เมือง และรับผิดชอบ จัดรวมส่วยสาอากรที่เก็บได้จากเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ทั้งหมดแล้วจัดส่งไปยังกรุงเทพมหานครเป็นประจำทุกปี ส่วนระบบการปกครองนั้นจะมีคณะอาญาสี่ เป็นคณะผู้ปกครองสูงสุด และมีตำแหน่งผู้ปกครองระดับต่ำลง

Mahasarakham University

มาอีกหลายตำแหน่ง หลายระดับตามความเหมาะสม รูปแบบ ลักษณะหรือวิธีการจัดการปกครองดังกล่าว จะมีการดำเนินการสืบเนื่องต่อมาจนถึงสิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จนกระทั่ง พ.ศ. 2425 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชอำนาจในการปกครองบ้านเมืองอย่างเต็ม ที่ ประกอบกับทรงเล็งเห็นปัญหา อุปสรรคในการจัดการปกครองภายในของเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะในบริเวณเมืองอุบลราชธานี เมืองใกล้เคียงที่อยู่ติดกับดินแดนของประเทศเพื่อนบ้านที่ตกอยู่ใต้การปกครองของคนต่างชาติ อันอาจเกิดภัยอันตรายต่อชาติบ้านเมืองได้ ด้วยเหตุทั้งสองประการคือ ความบกพร่องของการจัดการปกครองภายในและภัยที่จะถูกคุกคามจากต่างชาติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการจัดการปกครองหัวเมืองในภูมิภาคแถบนี้เป็นการเร่งด่วน

ใน พ.ศ. 2425 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระยามหาอำมาตยาธิบดี (หรุ่น ศรีเพ็ญ) เจ้ากรมมหาดไทยฝ่ายเหนือเป็นข้าหลวง พร้อมด้วยข้าราชการหลายนาย ออกไปตั้งรักษาการหัวเมืองลาวตะวันออกอยู่ ณ เมืองนครจำปาศักดิ์และพร้อมกันนั้นก็โปรดเกล้าฯ ให้หลวงภักดีณรงค์ (ทัด ไกรฤกษ์) ปลัดบัญชีกระทรวงมหาดไทยไปดำรงตำแหน่งข้าหลวงกำกับราชการอยู่ ณ เมืองอุบลราชธานีอีกด้วย การดำเนินการเช่นนี้ นับว่าเป็นการขยายอำนาจการปกครองจากเมืองราชธานีคือกรุงเทพฯ ไปสู่หัวเมืองลาวภาคตะวันออกอย่างแท้จริง และรัดกุมยิ่งขึ้นและนับเป็นครั้งแรก ที่เมืองราชธานีได้จัดส่งข้าหลวงจากส่วนกลางออกไปควบคุมดูแล กำกับราชการ ณ เมืองอุบลราชธานีทั้ง ๆ ที่เจ้าเมืองอุปฮาด ราชวงศ์ และราชบุตร ซึ่งเป็นคณะผู้ปกครองสูงสุดของเมือง ก็ยังคงทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองอยู่ตามปกติ แม้จะโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งข้าหลวงออกไปกำกับราชการอยู่ ณ เมืองอุบลราชธานี และนครจำปาศักดิ์แล้วก็ตาม แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ยังไม่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยในเหตุการณ์ชายพระราชอาณาเขตแถบนี้มากนัก ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทำนุบำรุงเมืองต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพื่อความสงบสุขของชาติบ้านเมือง และเพื่อให้รอดพ้นจากภัยรุกรานของชนต่างชาติ ที่ขยายอำนาจใกล้เข้ามาทุกขณะ ดังจะเห็นได้จากการที่ฝรั่งเศสสามารถครอบครองเขมรได้ทั้งหมดใน พ.ศ. 2410 และสามารถยึดครองญวนได้ทั้งหมดใน พ.ศ. 2426

ใน พ.ศ. 2433 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดรูปแบบการปกครองหัวเมืองในภูมิภาคแถบนี้เสียใหม่ คือ แทนที่จะให้เมืองใหญ่และสำคัญบางเมืองขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ แล้วให้เมืองเล็ก ๆ เทียบได้กับเมืองจัตวาขึ้นตรงต่อเมืองใหญ่ดังที่ได้เคยดำเนินการมาแล้วตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มาเป็นการแบ่งหัวเมืองต่าง ๆ ออกเป็นกอง แล้วรวมเอาหัวเมืองเอก โท ตรี และจัตวา เข้าไว้ในกองเดียวกันตามความเหมาะสม ในแต่ละกองจะมีข้าหลวงกำกับราชการ ทำหน้าที่ปกครองดูแลชำระคดีความ เร่งรัดจัดเก็บเงินส่วย สิ่งของส่วยกองละ 1 คน โดยมีข้าหลวงใหญ่กำกับราชการอยู่ที่เมืองนครจำปาศักดิ์อีก 1 คน ทั้งนี้ก็เพื่อ

Mahasarakham University

ที่จะได้ทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้ามีความสงบเรียบร้อยและมีความใกล้ชิดกับเมืองราชธานีมากยิ่งขึ้น

ในการรวบรวมเมืองต่าง ๆ เป็นกองหัวเมือง และให้มีข้าหลวงกำกับราชการกองละ 1 คนมีผลให้เมืองต่าง ๆ ในภาคอีสานถูกจัดแบ่งออกเป็น 4 กองหัวเมือง คือ หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก ตั้งกองข้าหลวงกำกับราชการที่นครจำปาศักดิ์ หัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือตั้งกองข้าหลวงกำกับราชการที่เมืองอุบลราชธานี หัวเมืองลาวฝ่ายเหนือตั้งกองข้าหลวงกำกับราชการที่เมืองหนองคายและหัวเมืองลาวฝ่ายกลาง ตั้งกองข้าหลวงกำกับราชการอยู่ที่เมืองนครราชสีมา

สำหรับหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ตั้งกองข้าหลวงกำกับราชการอยู่ที่เมืองอุบลราชธานีนั้น มีพระยาราชเสนา (ทัด ไกรฤกษ์) และพระภักดีณรงค์ (สิน ไกรฤกษ์) เป็นข้าหลวง นอกจากเมืองอุบลราชธานีที่เป็นศูนย์กลาง และเป็นที่ตั้งกองข้าหลวงกำกับราชการแล้วยังประกอบด้วยหัวเมืองเอกที่เคยขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ อีก 11 เมือง คือ กาฬสินธุ์ สุวรรณภูมิ มหาสารคราม ร้อยเอ็ด ภูแล่นช้าง กมลาสัย เขมราฐ ยโสธร สองคอนดอนดง ศรีสะเกษ และเมืองนอง ส่วนหัวเมืองโท ตรี และจัตวา ที่ขึ้นกับหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ ก็มีอีก 29 เมือง คือ เมืองเสนางคนิคม พิบูลมังสาหาร ตระการพืชผล มหาชนะไชย ชาณุมารมณฑล พนานิคม เกษมสีมา แซงมาดาล กุฉินารายณ์ ท่าขอนยาง กันทรวิชัย สหัสขันธุ์ เกษตรวิสัย พนมไพร แดนมฤค จตุรพักตร์พิมาน พยัคฆภูมิพิสัย วาปีปทุม โกสุมพิสัย ธวัชบุรี โขงเจียม เสมียะ คำเขื่อนแก้ว อำนาจเจริญ ลำเนาหนองปรือ เมืองพอง เมืองพิน เมืองพาน และเมืองราษีไศล รวมเป็นเมืองเอก โท ตรี จัตวา ที่รวมอยู่ในกองหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือรวมทั้งสิ้น 41 เมือง

การแบ่งหัวเมืองต่าง ๆ ออกเป็นกองแล้วมีข้าหลวงกำกับราชการดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเมืองอุบลราชธานี เป็นศูนย์กลางการปกครองที่มีบทบาท มีความสำคัญต่อหัวเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคแถบนี้เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามการจัดแบ่งหัวเมืองโดยวิธีการดังกล่าว ซึ่งรัฐบาลหวังว่าข้าหลวงกำกับราชการจะคอยสอดส่องดูแลสุขทุกข์ของราษฎรให้มีความสงบเรียบร้อยและทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นให้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจสามารถแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดระหว่างไทยกับฝรั่งเศสได้บ้าง แต่ปรากฏว่าบรรดาข้าหลวงกำกับข้าราชการประจำหัวเมืองต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นที่พอใจของรัฐบาล โดยเฉพาะคราวเกิดกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส เป็นผลให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และที่ประชุมเสนาบดี จำต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในที่สุดที่ประชุมเสนาบดีมีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรแต่งตั้งเจ้านายเชื้อพระวงศ์ชั้นผู้ใหญ่เสด็จไปปกครองดูแลหัวเมืองต่าง ๆ ในบริเวณเหล่านี้อย่างใกล้ชิด โดยให้ทรงดำรงตำแหน่ง “ข้าหลวงต่างพระองค์” พร้อมกับจัดแบ่งหัวเมืองต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการไว้แล้ว เมื่อ พ.ศ. 2433 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ใน พ.ศ. 2434 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้านายเชื้อพระวงศ์ชั้นสูงออกไปทรงจัดราชการในหัวเมืองลาวภาคตะวันออก โดยโปรด

Mahasarakham University

เกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร เป็นข้าหลวงใหญ่ พร้อมด้วยข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือนออกไปตั้งรักษาราชการอยู่ ณ เมืองนครจำปาศักดิ์ เรียกว่า “ข้าหลวงหัวเมืองลาวกาว” ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม เป็นข้าหลวงใหญ่พร้อมด้วยข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือนออกไปตั้งรักษาราชการอยู่ที่เมืองหนองคาย เรียกว่า “ข้าหลวงเมืองลาวพวน” และให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เป็นข้าหลวงใหญ่ไปตั้งรักษาราชการอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง โดยเรียกว่า “ข้าหลวงหัวเมืองลาวพุงขาว” “หัวเมืองลาวกาว” ที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร ทรงเป็นข้าหลวงใหญ่ หรือที่เรียกว่า “ข้าหลวงต่างพระองค์” มีเมืองต่าง ๆ ที่ขึ้นกองสังกัด 21 เมือง คือ นครจำปาศักดิ์ เชียงแตง แสนปาง สีทันดอน ลาละวัน อัตปือ คำทองใหญ่ สุรินทร์ สังขะ ขุขันธ์ เดชอุดม ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร เขมราฐ กมลาไสย กาฬสินธุ์ ภูแล่นช้าง สุวรรณภูมิ ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม การรวมหัวเมืองต่าง ๆ เข้าเป็นหัวเมืองลาวกาวดังกล่าว จะเห็นว่ามีส่วนที่แปลกและแตกต่างไปจากการจัดตั้งกองข้าหลวง ใน พ.ศ. 2433 อยู่บ้าง เพราะเป็นการรวมเอาเมืองต่าง ๆ ในหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกและหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือเข้าด้วยกัน ส่วนเมืองอุบลราชธานีที่เคยเป็นศูนย์กลางปกครอง การเก็บส่วยสาอากรมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเป็นที่ตั้งกองข้าหลวงกำกับราชการหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือใน พ.ศ. 2433 ก็ดูเหมือนจะถูกลดบทบาท และความสำคัญบ้าง เพราะไม่ได้เป็นที่ตั้งกองบัญชาการข้าหลวงเหมือนเช่นคราวก่อน หากเป็นเพียงเมืองหนึ่งที่ขึ้นกับหัวเมืองลาวกาวที่ตั้งกองบัญชาการอยู่ที่เมืองนครจำปาศักดิ์เท่านั้น เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงพิชิตปรีชากรเสด็จมายังหัวเมืองลาวกาวแล้ว แทนที่จะเสด็จประทับที่เมืองนครจำปาศักดิ์ตามที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง กลับตัดสินพระทัยตั้งกองบัญชาการที่เมืองอุบลราชธานี และทรงประทับที่เมืองอุบลราชธานีนั่นเอง ดังนั้นเมืองอุบลราชธานี จึงเป็นที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลมาโดยตลอด

ในช่วงระยะเวลาปีเศษ (4 ก.พ. 2434 - 11 พ.ย. 2436 รวมเวลา 1 ปี 9 เดือน 7 วัน) พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร เสด็จประทับที่เมืองอุบลราชธานี ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ต่างพระองค์สำเร็จราชการหัวเมืองลาวกาว ได้ทรงปรับปรุงบ้านเมืองในหลาย ๆ ด้าน แต่ก็ไม่บรรลุผลเต็มที่นัก เพราะเป็นช่วงระยะเวลาสั้นเพียงปีเศษ ประกอบกับเป็นช่วงเวลาที่ชาติบ้านเมืองอยู่ในภาวะที่ไม่ปกติสุข มีการกระทบกระทั่งกับฝรั่งเศส เกี่ยวกับดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงที่ถึงจุดระเบิดใน พ.ศ. 2436 ซึ่งเรียกกันว่า “วิกฤตการณ์สยาม ร.ศ. 112” หลังจากนั้นพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร ได้เสด็จกลับกรุงเทพมหานคร เพื่อทรงรับตำแหน่งใหม่ต่อไป

พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เมื่อครั้งเป็นกรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์ ได้เสด็จมาประทับที่เมืองอุบลราชธานี เพื่อทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์สำเร็จราชการหัวเมืองลาวกาวสืบต่อจากกรมหลวงพิชิตปรีชากร ประทับอยู่นานเกือบ 17 ปี ระยะที่ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่สำเร็จราชการหัวเมืองลาวกาว ได้ทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองโดยเฉพาะในเมืองอุบลราชธานีให้เจริญก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การทหาร การ

Mahasarakham University

คมนาคม ในส่วนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการปกครองในเมืองอุบลราชธานีนั้น เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เสด็จประทับที่เมืองอุบลราชธานีไม่นาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้รวมหัวเมืองชั้นในบางส่วนเข้าเป็นมณฑลเทศาภิบาล แต่การดำเนินการดังกล่าวในระยะแรก ก็ไม่มีผลกระทบถึงเมืองอุบลราชธานีมากนัก

ที่มา : http://www.m-culture.in.th

ภาพประกอบ 8 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์

พ.ศ. 2440 เพื่อที่จะให้การปกครองในส่วนภูมิภาคเป็นไปในลักษณะเดียวกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติบ้านเมือง และเพื่อประโยชน์สุขแก่ไพร่บ้านพลเมืองอย่างเต็มที่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระราชโองการ ให้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116” ซึ่งนับเป็นพระราชบัญญัติที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงเกี่ยวกับการจัดการปกครอง และการบริหารราชการในส่วนภูมิภาค นับเป็นการสร้างลักษณะความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรูปแบบการปกครองทั้งพระราชอาณาจักร

พ.ศ. 2435 จะได้มีการแบ่งแยกการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 12 กระทรวง และให้กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบในการจัดการปกครองส่วนภูมิภาคทั้งหมด

พ.ศ. 2437 จะได้กำหนดให้รวมหัวเมืองชั้นในบางส่วนเป็นมณฑลเทศาภิบาลก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็หาได้มีผลกระทบต่อหัวเมืองในส่วนภูมิภาคทุกเมือง หรือแม้แต่เมืองอุบลราชธานีอย่างเต็มที่ไม่ การประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปทั่วพระราชอาณาจักรเพราะในพระราชบัญญัติได้กำหนดให้ชุมชนที่รวมกันอยู่เกิน

Mahasarakham University

10 หลังคาเรือน หรือมีราษฎรไม่ต่ำกว่า 100 คน รวมกันเป็นหมู่บ้าน และให้เลือกบุคคลที่เหมาะสมขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้าน ปกครองดูแลลูกบ้านของตน หลาย ๆ หมู่บ้านหรือราว 10 หมู่บ้านขึ้นไป รวมกันเป็นตำบล มีกำนันเป็นผู้ปกครองดูแลรับผิดชอบ หลายตำบลรวมกันมีพลเมืองมากเกิน 10,000 คนขึ้นไปรวมกันเป็นอำเภอ มีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองดูแลรับผิดชอบ หลาย ๆ อำเภอรวมกันเข้าเป็นเมืองมีผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้ปกครองดูแลรับผิดชอบ หลายเมืองรวมกันเป็นมณฑลมีข้าหลวงเทศาภิบาล (ในมณฑลอีสานและอุดรเป็นตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์) เป็นผู้บังคับบัญชาดูแลรับผิดชอบ

จากบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 เป็นผลให้ตำแหน่งผู้ปกครองเมืองต่าง ๆ ทั้งในเมืองอุบลราชธานี และเมืองใกล้เคียงที่มีอยู่เดิมต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้อง และเป็นไปตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ตำแหน่งอาญาสี่อันเป็นคณะผู้ปกครองสูงสุดในแต่ละเมือง ตลอดจนตำแหน่งผู้ปกครองในระดับท้องถิ่น เช่น ตำแหน่งท้าวฝ่าย ตาแสง จ่าบ้าน หรือนายบ้าน ที่มีอยู่เดิมก็จำเป็นต้องยกเลิกไปหมด

การปรับปรุงตำแหน่งผู้ปกครองที่สำคัญ ๆ ในบริเวณเมืองอุบลราชธานีเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ดูเหมือนว่าไม่ค่อยจะมีปัญหาและอุปสรรคมากนัก เพราะตำแหน่งเจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์และราชบุตรที่มีอยู่เดิมนั้นสามารถปรับเข้ากับตำแหน่งใหม่อันได้แก่ ผู้ว่าราชการเมือง ปลัดเมือง ยกกระบัตรเมือง และผู้ช่วยผู้ว่าราชการเมืองได้พอดี แต่ถ้าหากพิจารณาโดยถ่องแท้แล้ว ก็จะเห็นได้ว่า การดำเนินการดังกล่าวประสบปัญหาและอุปสรรคมากพอสมควร เพราะในบริเวณเมืองอุบลราชธานี มีเมืองเล็กที่ขึ้นกับเมืองใหญ่หลายเมือง เป็นต้นว่า เมืองเสนางคนิคม เมืองพิบูลมังสาหาร เมืองตระการพืชผล เมืองมหาชนะชัย เมืองชาญุมารมณฑล เมืองพนานิคม เมืองเกษมสีมา ขึ้นกับเมืองอุบลราชธานี เมืองโขงเจียม เมืองคำเขื่อนแก้ว เมืองอำนาจเจริญ ขึ้นกับเมืองเขมราฐ ส่วนเมืองบุณฑริก เมืองวารินชำราบ เมืองโดมประดิษฐ์ ขึ้นกับเมืองนครจำปาศักดิ์ ฯลฯ

การปรับปรุงตำแหน่งทางการปกครองในเมืองใหญ่ ๆ ที่เคยขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ เช่น เมืองอุบลราชธานี เมืองเขมราฐ เมืองยโสธร และเมืองเดชอุดมนั้น ไม่ค่อยประสบปัญหานักเพราะตำแหน่งผู้ปกครองเมืองทั้ง 4 คือ คณะอาญาสี่นั้น สามารถปรับเข้ากับตำแหน่งที่กำหนดขึ้นใหม่ได้ แต่ปัญหาการปรับปรุงตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 จะเกิดขึ้นในเมืองเล็ก ๆ ที่เคยขึ้นกับเมืองใหญ่ดังกล่าวเพราะเมืองเล็ก ๆ เหล่านั้นก็มีคณะอาญาสี่ อันได้แก่ เจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ และราชบุตร ทำหน้าที่ปกครองเช่นกัน เมื่อลดฐานะเมืองต่าง ๆ เหล่านี้ ลงเป็นอำเภอและลดฐานะเจ้าเมืองลงเป็นเพียงนายอำเภอ จึงก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในเชิงปฏิบัติอยู่มาก ในระหว่างที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ทรงดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองในบริเวณเมืองอุบลราชธานี และหัวเมืองลาวกาวอยู่โดยทั่วไปนี้เอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเรียกมณฑล

Mahasarakham University

ใหม่ จากมณฑลลาวกาวเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือใน พ.ศ. 2442 และเปลี่ยนชื่ออีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. 2443 เป็นมณฑลอีสาน

ใน พ.ศ. 2443 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่าเมืองที่ได้จัดแบ่งไว้ในท้องที่มณฑลต่าง ๆ มีมากเกินความจำเป็น และไม่สะดวกต่อการจัดการปกครอง จึงโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองในท้องที่มณฑลต่าง ๆ เข้าเป็นบริเวณตามความจำเป็นและเหมาะสม ดังนั้นมณฑลอีสานจึงแบ่งออกเป็น 5 บริเวณคือ บริเวณอุบลราชธานี บริเวณขุขันธ์ บริเวณสุรินทร์ บริเวณนครจำปาศักดิ์ และบริเวณร้อยเอ็ด การดำเนินการปรับปรุงการปกครอง ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ไม่ใช่สิ่งที่ทำได้ง่ายนักเพราะการรวมเมืองสำคัญ ๆ ที่เคยขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ ให้เข้าเป็นบริเวณเดียวกัน แม้จะไม่ประสบปัญหามากนัก แต่การยุบเมืองเล็ก ๆ ลงเป็นอำเภอ แล้วลดฐานะเจ้าเมืองให้เป็นนายอำเภอ คงไม่ใช่สิ่งที่จะทำได้โดยง่าย

พ.ศ. 2445 การดำเนินการรวมเมืองเข้าเป็นบริเวณและการยุบเมืองเล็ก ๆ ลงเป็นอำเภอมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครอง ก็เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ในปี พ.ศ. 2445 เมืองบัวและเมืองโดมประดิษฐ์ก็มีฐานะเป็นอำเภอที่ขึ้นกับเมืองนครจำปาศักดิ์ และมีที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่า เมืองใหญ่ที่เคยขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ เช่น อุบลราชธานี เขมราฐ ยโสธร และเดชอุดมก็จะมีการแบ่งเขตการปกครองภายในเป็นหลายอำเภอด้วย ทั้งนี้คงเพราะเป็นเมืองใหญ่มีอาณาเขตกว้างขวางและมีประชากรหนาแน่น

พ.ศ. 2445 แม้ว่าทรงดำเนินการปรับปรุงการปกครองเมืองอุบลราชธานีไปแล้ว พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ก็ยังทรงมีพระประสงค์ที่จะปรับปรุงการปกครองในบริเวณเมืองอุบลราชธานี ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นอยู่ตลอดเวลา และหลังจากที่ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองในมณฑลอีสานให้เป็นลักษณะเทศาภิบาลอย่างแท้จริงในปี พ.ศ. 2451 แล้ว พระองค์ก็ได้ดำเนินการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงการปกครอง ภายในบริเวณเมืองอุบลราชธานีให้เป็นที่เรียบร้อยและเหมาะสมอีกครั้งในปี พ.ศ. 2452 (ช่วงตุลาคม - มีนาคม ในปีถัดไป) โดยมีการยุบและรวมบางอำเภอให้เหมาะสม ดังนี้

1. รวมอำเภออุตรูปลนิคมกับอำเภอเกษมสีมาเข้าด้วยกันเรียกชื่อว่า อำเภออุดรอุบล
2. ยุบอำเภอตระการพืชผลไปรวมกับอำเภอพนานิคมเรียกชื่อว่า อำเภอพนานิคม
3. รวมอำเภออุไทยยโสธรกับอำเภอปจิมยโสธรเข้าด้วยกันเรียกชื่อว่า อำเภอปจิมยโสธร
4. ยุบเมืองเขมราฐลงเป็นอำเภอเขมราฐแล้วให้ขึ้นกับเมืองยโสธร และพร้อมกันนั้นให้ยุบอำเภอประจิมเขมราฐไปรวมกับอำเภออุไทยเขมราฐ เรียกชื่อว่าอำเภออุไทยเขมราฐ เปลี่ยนนามอำเภอคำเขื่อนแก้วที่ขึ้นกับเมืองเขมราฐมาเป็นอำเภออุไทยยโสธรแล้วให้ขึ้นกับเมืองยโสธร

Mahasarakham University

การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองภายในบริเวณเมืองอุบลราชธานีครั้งนี้ เป็นผลให้จำนวนอำเภอที่เคยมีอยู่ในบริเวณอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2445 จำนวน 19 อำเภอ (ใน 3 เมือง คือ อุบลราชธานี เขมราฐและยโสธร) เหลือเพียง 15 อำเภอ (ในสองเมืองคืออุบลราชธานีและยโสธร) ดังปรากฏรายชื่อ เมืองและอำเภอ ตลอดจนผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองและนายอำเภอต่าง ๆ ในบริเวณเมืองอุบลราชธานี (ในช่วงนี้เอกสารบางแห่งเรียกว่าจังหวัดอุบลราชธานีแล้ว)

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างช่วงระยะเวลาที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ประทับที่เมืองอุบลราชธานี ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์ สำเร็จราชการมณฑลลาวกาว (หรือมณฑลอีสาน) ได้ทรงปรับปรุงกิจการบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการปกครอง การทหาร การศาล การศึกษา ฯลฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองเรียกได้ว่าเป็นการปฏิรูปครั้งใหญ่ เพราะการเปลี่ยนระบบการปกครองจากการที่มีคณะอาญาสี่ อันได้แก่ เจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตรซึ่งเป็นคณะผู้ปกครองสูงสุดของเมือง มาเป็นระบบการปกครองแบบใหม่ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 โดยมี มณฑล เมือง อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองในบริเวณเมืองอุบลราชธานี ในระยะที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์สำเร็จราชการมณฑล ที่เมืองอุบลราชธานี เป็น “การปฏิรูปการปกครองในบริเวณเมืองอุบลราชธานี”

ใน พ.ศ. 2453 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่าพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้ทรงตรากตรำทำงานในถิ่นที่ทุรกันดารมาเป็นเวลานานพอสมควรและพระชันษาก็มาก ควรที่จะได้ทรงพักผ่อนในบั้นปลายชีวิตบ้าง ประกอบกับตำแหน่งเสนาบดีว่างลง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จกลับกรุงเทพมหานครเพื่อทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงวัง ในเดือน พฤษภาคม 2453 และหลังจากนั้นเพียงไม่กี่เดือน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2453

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปรับปรุงแก้ไขการปกครองในบริเวณเมืองอุบลราชธานีให้เหมาะสมยิ่งขึ้นหลายครั้ง คือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้แยกมณฑลอีสานออกเป็น 2 มณฑล คือ มณฑลอุบลกับมณฑลร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2455 ทั้งนี้เพราะมณฑลอีสานเดิมมีพื้นที่กว้างขวางมากเกินไป จำนวนประชากรก็มาก จึงเป็นการยากลำบากในการปกครองควบคุม ดูแล ให้สงบเรียบร้อยและเจริญก้าวหน้า โดยแยกมณฑลอีสาน 2 มณฑล ได้แก่ มณฑลอุบล ประกอบด้วยจังหวัดอุบลราชธานี ขุขันธ์ และจังหวัดสุรินทร์ ส่วนมณฑลร้อยเอ็ดประกอบด้วยจังหวัดร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม

หลังจากที่โปรดเกล้าฯ ให้แยกมณฑลอีสานออกเป็น 2 มณฑลเพียงไม่กี่เดือน

Mahasarakham University

กระทรวงมหาดไทย ก็ได้ดำเนินการปรับปรุงการปกครองในจังหวัดอุบลราชธานีอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น คือ ในวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2455 ได้ประกาศยุบบางอำเภอ ที่มีจำนวนประชากรน้อยเกินไป หรือไม่ค่อยมีความเหมาะสม และประกาศลดฐานะบางอำเภอเป็นกิ่งอำเภอ เป็นผลให้จังหวัดอุบลราชธานีมี 12 อำเภอกับ 2 กิ่งอำเภอ นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทย ก็ได้สั่งยุบอำเภอโดมประดิษฐ์เสีย ส่วนอำเภอบุณฑริกถูกลดฐานะลงเป็นกิ่งอำเภอและให้ขึ้นกับอำเภอเดชอุดม

ใน พ.ศ. 2456 ก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชื่อเรียกอำเภอต่าง ๆ ในบริเวณจังหวัดอุบลราชธานีอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเปลี่ยนชื่ออำเภอใหม่ 6 อำเภอ

1. อำเภอบูรพาอุบล เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอเมือง
2. อำเภอทักษิณอุบล เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอวารินชำราบ
3. อำเภออุดรอุบล เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอเกษมสีมา
4. อำเภอปจิมอุบล เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอตระการพืชผล
5. อำเภออุไทยยโสธร เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอคำเขื่อนแก้ว
6. อำเภอปจิมยโสธร เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอยโสธร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2459 ได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการปกครองส่วนภูมิภาคที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเรียกเมืองที่เป็นศูนย์กลางที่มีอำเภอมารวมขึ้นอยู่ด้วยนั้น เป็น “จังหวัด” ทั้งหมด เช่น เมืองอุบลราชธานีก็เปลี่ยนเป็นจังหวัดอุบลราชธานี เมืองสุรินทร์ก็เปลี่ยนเป็นจังหวัดสุรินทร์ ฯลฯ ในทำนองเดียวกันผู้ปกครองเมืองที่เคยเรียกว่า ผู้ว่าราชการเมืองนั้นก็ให้เปลี่ยนชื่อเรียกเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดนับตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม 2459 เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับการประกาศเรียกนามเมืองเป็นจังหวัด ดังกล่าว กระทรวงมหาดไทย ได้มีประกาศเปลี่ยนแปลง และกำหนดชื่อจังหวัดและอำเภอเสียใหม่ ทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2460 ดังนั้น จึงปรากฏว่า บริเวณจังหวัดอุบลราชธานีมีอยู่ 12 อำเภอกับ 2 กิ่ง บางอำเภอได้มีการเปลี่ยนชื่อใหม่ ส่วนบางอำเภอยังคงชื่อเดิม ไว้ดังนี้

1. อำเภอเมือง เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอเมืองอุบล
2. อำเภอตระการพืชผล เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอเขื่องใน
3. อำเภอเกษมสีมา เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอม่วงสามสิบ
4. อำเภอโขงเจียม เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอสุวรรณวารี
5. อำเภอพนานิคม เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอขุหลุ
6. อำเภอมหาชนะไชย เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอฟ้าหยาด
7. อำเภอคำเขื่อนแก้ว เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอลุมพุก
8. อำเภออำนาจเจริญ เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอบุ่ง
9. อำเภอเสนางคนิคม เปลี่ยนชื่อเป็น กิ่งอำเภอหนองทับม้า (ขึ้นกับอำเภอบุ่ง)

Mahasarakham University

10. อำเภอวารินชำราบ คงเรียกว่า อำเภอวารินชำราบ
11. อำเภอพิบูลมังสาหาร คงเรียกว่า อำเภอพิบูลมังสาหาร
12. อำเภอยโสธร คงเรียกว่า อำเภอยโสธร
13. อำเภอเขมราฐ คงเรียกว่า อำเภอเขมราฐ
14. กิ่งอำเภอชานุมาน คงเรียกว่า กิ่งอำเภอชานุมาน (ขึ้นกับเขมราฐ)

ส่วนในบริเวณจังหวัดขุขันธ์ ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่ออำเภอเช่นกัน ในจำนวนนี้ อำเภอเดชอุดมยังคงชื่ออำเภอเดชอุดม แต่กิ่งอำเภอบัวบุณฑริกที่เคยขึ้นกับอำเภอเดชอุดมมาก่อนนั้น ก็ให้ขึ้นกับอำเภอเดชอุดมไปตามเดิม แต่เปลี่ยนนามเสียใหม่ว่า กิ่งอำเภอโพนงาม การจัดรูปแบบการปกครองในบริเวณมณฑลอุบลราชธานีที่มีอยู่ 3 จังหวัด และจังหวัดอุบลราชธานีแบ่งออกเป็น 12 อำเภอกับ 2 กิ่งนี้คงเป็นอยู่เช่นนี้ต่อไปจนถึงวันที่ 1 สิงหาคม 2465 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้รวมมณฑลอุบลราชธานี มณฑลร้อยเอ็ด และมณฑลอุดร เข้าเป็นภาคเรียกว่า ภาคอีสาน ดังที่ปรากฏในพระราชโองการตอนหนึ่งว่า “เวลานี้ การคมนาคมเจริญขึ้น ถึงเวลาสมควรที่จะทะนุบำรุงมณฑลฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ คือ มณฑลอุดร มณฑลร้อยเอ็ด มณฑลอุบล ให้ยิ่งขึ้นเพราะฉะนั้นจึงทรง โปรดเกล้าฯ ให้ยกมณฑลทั้ง 3 ขึ้นเป็นภาค มีอุปราชกำกับราชการดังเช่นภาคพายัพ พระราชทานนามว่า “ภาคอีสาน” และทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระยาราชนิกุลสมุหเทศาภิบาล สำเร็จราชการมณฑลอุดรดำรงตำแหน่งอุปราชภาคอีสานอีกตำแหน่งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เอง กองบัญชาการภาคอีสานจึงตั้งอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี ส่วนจังหวัดอุบลราชธานียังคงเป็นที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลอยู่เช่นเดิม จนสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างร้ายแรง จึงโปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองในส่วนภูมิภาคหลายประการ สำหรับจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครอง การเก็บส่วยสาอากร ฯลฯ มานับตั้งแต่แรกตั้งเมือง พ.ศ. 2335 และเป็นที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลมาโดยตลอด ก็ถูก ลดฐานะลงเป็นเพียงจังหวัดหนึ่งของมณฑลราชสีมา ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2468 เป็นต้นมา และก็คงอยู่ในสภาพเช่นนี้มาตลอดมา จนกระทั่งมีการยุบเลิกมณฑลทั้งหมดใน พ.ศ. 2476 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ในจังหวัดอุบลราชธานีได้มีทั้งจัดตั้งอำเภอ การยุบหรือลดฐานะอำเภอลงเป็นกิ่งอำเภอตามความเหมาะสม และในปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 70 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2515 ยกฐานะอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัดยโสธร โดยแยกอำเภอต่าง ๆ ที่เคยขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานี 5 อำเภอ คือ อำเภอยโสธร อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย อำเภอป่าติ้ว และอำเภอเลิงนกทา รวมเป็นจังหวัดยโสธร อันเป็นผลให้จำนวนพื้นที่ และจำนวนพลเมืองของจังหวัดอุบลราชธานีต้องลดไปบ้าง หลังจากนั้นแล้วก็ได้มีการจัดตั้งอำเภอใหม่ในจังหวัดอุบลราชธานีอีกหลายอำเภอ จนถึง พ.ศ. 2527 จังหวัดอุบลราชธานีจึงแบ่งการปกครองออกเป็น

Mahasarakham University

19 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ

จังหวัดอุบลราชธานีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีฐานะเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งที่ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ และมีเมืองในปกครองหลายเมือง เป็นเมืองที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก เป็นศูนย์กลางการปกครองและการเก็บส่วยสาอากรและอื่น ๆ การจัดการปกครองภายในก็จะมีคณะผู้ปกครองสูงสุดของเมืองเรียกว่า คณะอาญาสี่ หรืออาชญาสี่ ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งเจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ และราชบุตร ทำหน้าที่ปกครองตามแบบอย่างที่สืบทอดมาจากกลุ่มชนที่เคยอาศัยอยู่ในประเทศลาวที่อพยพมาอยู่ในภูมิภาคนี้ ช่วงแห่งการปฏิรูปการปกครองครั้งใหญ่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น จังหวัดอุบลราชธานีได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองภายใน จากระบบที่คณะอาญาสี่เป็นคณะผู้ปกครองสูงสุด เป็นระบบที่มีเจ้าเมือง นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเป็นระบบที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีเพียงตำแหน่งเจ้าเมืองเท่านั้น ที่ได้เปลี่ยนแปลงเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับเมืองอุบลราชธานีก็เป็นศูนย์กลางการปกครองเช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลมาโดยตลอด นับตั้งแต่มีการปรับปรุงการปกครองครั้งใหญ่เป็นต้นมา จนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจวบจนกระทั่งได้มีการยุบเลิกมณฑลอุบลราชธานี ใน พ.ศ. 2468 นับได้ว่าจังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในระบบและสิ่งต่าง ๆ จนกลายเป็นจังหวัดที่มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมจังหวัดต่าง ๆ ของเมืองไทยในปัจจุบันหลายจังหวัด

สรุป ประวัติศาสตร์เมืองอุบลราชธานี เป็นตำนานที่มีข้อมูลจากหลายแหล่งมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดไม่มีข้อยุติว่าของใครถูกหรือผิดในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างช่วงระยะเวลาที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ประทับที่เมืองอุบลราชธานี ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์ สำเร็จราชการมณฑลลาวกาว (หรือมณฑลอีสาน) ได้ทรงปรับปรุงกิจการบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการปกครอง การทหาร การศาล การศึกษา ฯลฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองนั้นพอจะเรียกได้ว่าเป็นการปฏิรูปเลยทีเดียว เพราะการเปลี่ยนระบบการปกครองซึ่งเป็นคณะผู้ปกครองสูงสุดของเมืองมาเป็นระบบการปกครองแบบใหม่ ตามพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทำให้จังหวัดอุบลราชธานีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน ลูกหลานและประชาชนทุกหมู่เหล่ามีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีความภูมิใจในความเป็นชาวอุบลราชธานี ร่วมมือกันส่งเสริม สืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม สร้างสรรค์และพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมกันเป็นประชาสังคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบในเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อวิถีชีวิต และเกียรติภูมิของจังหวัดอุบลราชธานีเมืองนักปราชญ์ ซึ่งปราชญ์ได้รับการยกย่องนับถือ เชิดชูเกียรติ และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นผู้นำองค์กรทั้งในและนอกท้องถิ่นอย่างกว้างขวางเพื่อให้ “อุบลราชธานี เมืองศาสตร์ เมืองศิลป์ ถิ่นไทยดี” มีความเรื่องรอง รุ่งเรือง รุ่งโรจน์ ตลอดไป

Mahasarakham University

2. ความเป็นมาเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา

พื้นที่ตั้งเมืองอุบลราชธานีแต่ดั้งเดิมมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ชนิดต่าง ๆ มากมายหลายชนิดเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามากมายและมีผึ้งมาสร้างรัง จากการมีสัตว์ป่าและผึ้งอาศัยอยู่จำนวนมาก จึงได้รับการกล่าวขานว่า “ดงอู่ผึ้ง”และชาวบ้านได้อาศัยดงอู่ผึ้งเป็นที่หาของป่าเอาน้ำผึ้งมาใช้ประโยชน์ ทั้งเป็นอาหาร และส่วนประกอบของยาสุมนไพรสูตรโบราณต่าง ๆ และรู้จักใช้ประโยชน์จากการเก็บรวบรวมรังผึ้ง ใช้น้ำผึ้งให้เป็นประโยชน์ดังกล่าวแล้วยังรวบรวมนำเอารวงผึ้งมาทำเป็นขี้ผึ้ง แล้วนำขี้ผึ้งมาฟั่นเป็นเทียนชนิดต่าง ๆ เพื่อจุดบูชาพระพุทธ พระธรรม และถวายพระสงฆ์ให้จุด เพื่อจะได้มีแสงสว่างในการศึกษาพระธรรมในเวลากลางคืนและใช้เทียนขี้ผึ้งจุดในโอกาสและพิธีทางศาสนา ประเพณีการถวายเทียนพรรษาของชาวเมืองอุบลราชธานีหรือชาวอีสานโดยทั่วไปได้

การถวายเทียนพร้อมกับสิ่งของอื่น ๆ เช่น ผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องไทยทานที่จำเป็นในเทศกาลเข้าพรรษา เดิมทีทุกครัวเรือนจะฟั่นเทียนยาวรอบศีรษะของทุกคนภายในบ้าน แล้วนำไปถวายพระสงฆ์ในวัดใกล้หมู่บ้าน เรียกว่า “การทอดเทียน” เช่นเดียวกับการทอดผ้าป่าในสมัยโบราณเจ้านายปกครองบ้านเมือง คือ เจ้าเมือง อุปราช เจ้าราชวงศ์ และเจ้าราชบุตร ได้ยึดถือตามประเพณีดั้งเดิมของชาวอุบลราชธานี เรียกว่า “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ (สุรพล สายพันธ์. 2556 : สัมภาษณ์)

ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในฮีตสิบสองคองสิบสี่ ไม่อาจประเมินได้ว่ามีความลึกซึ้งมากหรือน้อยกว่าภูมิปัญญาในวัฒนธรรมอื่น ๆ ตั้งข้อสังเกตได้ว่า ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นโครงสร้างทางความคิดความเชื่อ เป็นพลังในการหล่อหลอม และสร้างความผูกพันให้กับคนอีสาน มีจิตสำนึกแน่นแฟ้นอยู่กับสังคม เครือญาติ ผู้เจริญรอยตามวิถีชีวิตของชาวนาที่มีฤดูกาลทางธรรมชาติเป็นตัวกำหนดการประกอบพิธีกรรม ฮีตสิบสองคองสิบสี่จึงเป็นประหนึ่งธรรมนูญชีวิต ที่มีพลังอำนาจให้คนที่อยู่ในวัฒนธรรมนั้น ได้จัดภารกิจของตน ครอบครัว และชุมชนได้ลงตัว แม้จะถูกแทรกแซงและถูกครอบงำโดยกระแสทุนนิยม อำนาจนิยม และการศึกษาสมัยใหม่ในปัจจุบัน การเพิ่มงานบุญหรือวันสำคัญของทางราชการ มิอาจทำให้วิถีชีวิตของคนอีสานที่ผูกพันอยู่กับฮีตคองเปลี่ยนไปได้ ยังคงสามารถดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมได้อย่างปกติสุขสืบไปเช่นเดิม (วันชัย สุทธิวรชัย. 2556 : สัมภาษณ์)

เทียน เป็นเครื่องสักการะที่ชาวพุทธนำมาจุดบูชาพระธรรม กับพระวินัย ต้นเทียนและการแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีมาพร้อมกับการนับถือพระพุทธศาสนา จากการสอบถามพ่อสุวิช คูณผล (ปลัดอาวุโสจังหวัดอุบลราชธานี ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม) ได้ความว่าสืบเนื่องจากชาวอุบลราชธานีเป็นเมืองพุทธที่เคร่งครัดในศาสนาพุทธและนิยมในกิจกรรมการทำบุญทุกเดือนเรียกว่า ฮีตสิบสอง (จารีตการทำบุญ 12 เดือนของชาวอีสาน) เมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ ได้ถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องและมีความเชื่อเรื่องถวายเทียนพรรษาว่าจะได้บุญมากจึงนิยมทำต้นเทียนไปถวายแก่พระสงฆ์พร้อมข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อพระสงฆ์ โดยเฉพาะเทียนที่ใช้จุดบูชาพระรัตนตรัยในระหว่างเข้าพรรษา จุดไว้ตลอดพรรษา (สามเดือน) จึงมีการนำเอาขี้ผึ้งมารวมกันให้ได้

Mahasarakham University

จำนวนมากแล้วนำเอาขี้ผึ้งเหล่านี้ไปอบเป็นน้ำผึ้ง แล้วนำมาฟั่นกับเส้นด้ายเป็นเทียนมีความยาวรอบศีรษะ (เรียกว่า เทียนเวียนหัว และค่าคิง คือความยาวของลำตัวตรงจากใต้คางลงมาถึงสะดือ) แล้วนำไปถวายพระสงฆ์ในวัด การถวายเทียนในระยะแรก เป็นการถวายตามศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยนำเทียนเล่มเล็ก ๆ มารวมกันถวาย เมื่อเทียนที่นำมาถวายมีขนาดต่างกัน เทียนก็ไม่เป็นระเบียบ จึงได้นำเทียนมารวมกันจัดให้เป็นระเบียบโดยการมัดเทียนเข้ากับแกนไม้ไผ่ใช้เชือกมัดเป็นเปราะ ๆ ใช้กระดาษสีติดรอบตกแต่งด้วยเชือกย้อม สีมัด ปิดทับด้วยกระดาษสีต่าง ๆ เจาะลายสวยงามส่วนใหญ่เป็นลายไทยจากการมัดรวมให้เป็นลำต้น จึงเรียกว่า“ต้นเทียน” และเรียกต้นเทียนชนิดนี้ว่า “เทียนมัดรวมติดลาย”หรือ “เทียนโบราณ” (พระครูจิตวิสุทธิญาณคุณ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 9 ต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลาย ที่มา : www.chiangraiphotoclub.com

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดในภาคอีสานที่ได้รับอิทธิพลคติความเชื่อเรื่องอานิสงส์ของการถวายขี้ผึ้ง และการถวายแสงสว่างเป็นทาน ผนวกกับความเชื่อเรื่อง ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ในงานบุญเดือนแปด หรืองานบุญเข้าพรรษา ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของรวงผึ้งในเขตที่ก่อตั้งเป็นชุมชนชาวจังหวัดอุบลราชธานี จนมีชื่อเรียกว่า “ดงอู่ผึ้ง” ส่งผลให้มีพิธีการถวายเทียนที่ทำมาจากขี้ผึ้งเพื่อถวายแด่พระสงฆ์เพื่อพระสงฆ์จะได้จุดให้ความสว่างถือกำเนิดขึ้น ทุกครัวเรือนจะมีการฟั่นเทียนจากขี้ผึ้งเป็นของตนเอง (เทียนเวียนหัวค่าคิง) จากนั้นจะนำไปถวายพระสงฆ์ในก่อน ช่วงวันเข้าพรรษาพร้อมกับเครื่องไทยธรรมอื่น ๆ

ในปี พุทธศักราช 2495 ได้มีการฟื้นฟูศิลปะการทำต้นเทียน และการแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีการประกวดต้นเทียนพรรษา 2 ประเภท คือ ประเภทมัดรวม

Mahasarakham University

ติดลายและประเภทติดพิมพ์

ปีพุทธศักราช 2500 มีการจัดงานกึ่งพุทธกาลทั่วประเทศงานด้านศาสนาเฟื่องฟูมาก การแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีได้รับการสนับสนุนให้ยิ่งใหญ่มากขึ้น ทั้งด้านการจัดขบวนแห่ และการจัดหาสาวงามประจำต้นเทียนที่เรียกว่า นางฟ้าประจำต้นเทียนของชุมชน และคุ้มวัดต่าง ๆ

นับตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2520 จังหวัดอุบลราชธานีได้จัดงานสัปดาห์ประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมโหฬารมีการประกวดต้นเทียนประเภทต่าง ๆ ประกวดขบวนแห่ และนางงามประจำต้นเทียน มีการประชาสัมพันธ์งานกันอย่างกว้างขวาง ทำให้มีผู้คนทั้งชาวไทยและต่างชาติมาเที่ยวชมงานเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นประเพณีที่สำคัญของจังหวัด เป็นสัญลักษณ์ของเมือง และเป็นงานประเพณีที่มีชื่อเสียงของประเทศ โดยมีช่วงเวลาต่าง ๆ ดังนี้

1. การทำเทียนในสมัยเริ่มแรกพุทธศตวรรษที่ 24 ชาวบ้านเมืองอุบลแต่ละบ้านยังทำเทียนพรรษาถวายพระสงฆ์เป็นของตน เริ่มตั้งแต่เป็นเทียนเล่มเล็กขนาดยาวรอบศีรษะและความยาวจากปลายคางถึงสะดือ เรียกว่า เทียนเวียนหัวและเทียนค่าคิง และพัฒนาเป็นการมัดรวมเทียนเล่มเล็ก พันด้วยกระดาษสี พุทธศตวรรษที่ 24 พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์โปรดฯ ให้มีการแห่เทียนพรรษาเป็นครั้งแรก และจัดให้มีการประกวดขบวนแห่เทียนพรรษาประมาณพุทธทศวรรษที่ 24 (พ.ศ. 2470 - 2497) ได้มีการริเริ่มการหล่อเทียนพรรษาด้วยรางไม้เป็นครั้งแรก พ.ศ. 2480 ริเริ่มการทำลวดลายลงบนเทียนพรรษาเป็นครั้งแรก โดยนายโพธิ์ ส่งศรี (ถึงแก่กรรมปี พ.ศ. 2522) เป็นการติดพิมพ์ขี้ผึ้ง พ.ศ. 2494 นายชอบ ชัยประภา ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีสนับสนุนให้งานแห่เทียนพรรษาเป็นงานประจำปีของจังหวัดเป็นครั้งแรก นายสวน คูณผล ได้ริเริ่มการทำองค์ประกอบเทียนพรรษาเป็นรูปสัตว์และใช้ไม้ฉลุเป็นลวดลายประดับเทียนพรรษา พ.ศ. 2495 มีการเปลี่ยนแปลงรถแห่เทียนพรรษาจากเกวียนเป็นรถยนต์และมีการรื้อฟื้นการประกวดเทียนพรรษาแบบดั้งเดิม (แบบมัดรวมเทียน) และแบบติดพิมพ์ต้นพุทธทศวรรษที่ 2500 (พ.ศ. 2500 – 2509) ริเริ่มการหล่อเทียนพรรษาด้วยแบบพิมพ์สังกะสีเป็นครั้งแรก

พุทธศักราช 2502 มีการคิดค้นการทำลวดลายเทียนพรรษาแบบแกะสลักจากต้นเทียน โดยนายคำหมา แสงงาม (ถึงแก่กรรมปี พ.ศ. 2533) มีการแบ่งประเภทการประกวดเทียนพรรษาออกเป็น 3 ประเภท คือ แบบดั้งเดิม (มัดรวมเทียน) แบบติดพิมพ์ และแบบแกะสลัก ซึ่งในที่สุดแบบดั้งเดิมก็เสื่อมความนิยมและหายไป

พุทธศักราช 2510 งานแห่เทียนพรรษาหยุดไป 1 ปี มีการคัดค้านการประกวดเทียนพรรษาจาก “พุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี” เนื่องจากการประกวดเทียนพรรษาที่ผ่านมา มีการแข่งขันกันสูง ผู้เข้าร่วมแข่งขันบางส่วนไม่พอใจผลการตัดสิน ก่อให้เกิดความรุนแรงเกิดขึ้น ส่งผลให้ไม่มีการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานีในปีดังกล่าว ซึ่งทำให้ชาวบ้านเกิดความไม่พอใจ จนกระทั่งมีการทบทวน และจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาขึ้นมาอีก

พุทธศักราช 2511 มีการทำต้นเทียนที่มีขนาดใหญ่โต และสูงมากขึ้น โดย

Mahasarakham University

เป็นครั้งแรกที่ริเริ่มแกะสลักลวดลาย เป็นลวดลายที่เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ

พุทธศักราช 2512 เทศบาลเมืองอุบลราชธานี (ปัจจุบันเป็นเทศบาลนครอุบลราชธานี) จัดให้มีการประกวดเทียนพรรษาที่ศาลากลางเก่า (บริเวณข้างศาลหลักเมือง) ซึ่งส่งผลให้มีการส่งเทียนพรรษาเข้าประกวดเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

พุทธศักราช 2516 แต่ละคุ้มวัดให้ความสนใจส่งต้นเทียนทั้งแบบติดพิมพ์ และแบบแกะสลักพร้อมส่งขบวนแห่เทียนพรรษาเข้าร่วมประกวดมากขึ้น ทำให้เทศบาลเมืองอุบลราชธานีต้องย้ายสถานที่จัดงานมาเป็นบริเวณทุ่งศรีเมืองตราบจนปัจจุบันนี้

พุทธศักราช 2519 จังหวัดอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองอุบลราชธานีได้เชิญองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อสท.) มาร่วมสังเกตการณ์งานแห่เทียนพรรษาเพื่อยกระดับให้เป็นงานระดับชาติ

พุทธศักราช 2520 องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อสท.) ได้เริ่มเข้ามาสนับสนุนงบประมาณให้งานแห่เทียนพรรษา และยกระดับเป็นงานประจำปีของจังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นงานระดับชาติเป็นครั้งแรก โดยเพิ่มระยะเวลาการจัดงานจำนวน 3 วัน (สุทธินันท์ บุญมี. 2556 : สัมภาษณ์)

ประเภทต้นเทียนพรรษา

ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 จนถึงปัจจุบัน แบ่งต้นเทียนเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทต้นเทียนพรรษามัดรวมติดลาย (เทียนโบราณ) เป็นต้นเทียนที่เกิดขึ้นยุคแรกของเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี คือการนำเอาเทียนหลายเล่มมามัดรวมกันบนแกนไม้หรือต้นกล้วยเรียกว่า “ต้นเทียน” ประดับตกแต่งด้วยกระดาษสีรัดเป็นเปาะ ๆ แปลกตา และเกิดความสวยงาม ระยะเวลาต่อมาได้มีการท้าทายของชาวคุ้มวัดต่าง ๆ เพื่อทำขึ้นประกวดแข่งขันว่าใครจะทำดี ทำสวย ทำแปลก มีการแห่แหนด้วยหมอลำ หมอขับหมอร้อง (หมอร้อง หมายถึงนักร้อง หรือนักรำ) มีเครื่อง ดนตรี ดีด สี ตี เป่า ตามแต่จะหาได้ (สมคิด สอนอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 10 ต้นเทียนพรรษามัดรวมติดลาย หรือเทียนโบราณ อำเภอนาจะหลวย ปี 2556

2. ประเภทต้นเทียนพรรษาติดพิมพ์

ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ มักหล่อให้มีขนาดเล็กกว่าต้นเทียนประเภทแกะสลัก เพราะการหล่อต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ จะต้องนำไปกลึงให้เป็นรูปและขนาดเล็กลงบางส่วน แล้วจึงติดดอกเสริมโดยรอบให้หนาขึ้น ส่วนต้นเทียนประเภทแกะสลัก ต้องทำให้มีขนาดใหญ่เอาไว้เพื่อที่จะแกะสลักหรือขูดออก (สมคิด สอนอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 11 ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ วัดแจ้ง ปี 2556

Mahasarakham University

3. ประเภทต้นเทียนพรรษาแกะสลัก

ต้นเทียนประเภทแกะสลัก เป็นต้นเทียนสมัยใหม่ทำเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2502 โดย นายคำหมา แสงงาม ต้นเทียนต้นหนึ่งจะใช้ขี้ผึ้งประมาณ 70 - 100 กิโลกรัม โดยใช้ขี้ผึ้งดีผสมกับขี้ผึ้งชนิดไม่ดี ในอัตราส่วน 5 ต่อ 1 หลังจากหล่อและกลึงต้นเทียนแล้ว จะเริ่มแกะสลักต้นเทียนด้วยขั้นตอนออกแบบลายที่จะแกะสลัก โดยการร่างทั้งส่วนฐานลำต้นและยอดเทียน ใช้เครื่องมือแกะสลักซึ่งจะมีการเซาะ เจาะ ขีด และขูด ให้เป็นรูปสามมิติ เหมือนของจริงหรือรูปที่ร่างไว้ตามจินตนาการ แก้ไขส่วนที่บกพร่องในระหว่างการแกะสลัก อาจมีการผิดพลาดได้ เช่น รูปที่แกะมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป หรือบางส่วนแตกหัก ก็ต้องแก้ไขปรับปรุงให้เรียบร้อย (สงวน สำพรรณ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 12 ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก วัดชัยมงคล ปี 2556

3. พัฒนาการของการแห่เทียน

3.1 ต้นเทียนของชาวเมืองอุบลราชธานี ทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวข้างต้น มีประวัติความเป็นมาโดยสังเขป ดังนี้

ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2335 – 2443) เทียนเวียนหัวมัดรวมติดลาย การทำเทียนในสมัยแรกจะทำในลักษณะง่าย ๆ คือ ฟั่นเทียนยาวเวียนรอบศีรษะของทุกคนในบ้าน นำไปถวายพระสงฆ์ในวัดต่อมาได้นำเทียนเล่มเล็ก ๆ หลาย ๆ เล่มมาเรียงและมัดด้วยเชือกผูกรวมติดเข้าด้วยกันกับแกนไม้ที่ทำมาจากลำต้นหมาก ปล้องไม้ไผ่ หรือไม้แก่น โดยเรียงเทียนเป็นแท่งเป็นชั้น จากฐานจนถึงยอดแก่นไม้ การตกแต่งนิยมใช้กระดาษตังโก (กระดาษเงิน กระดาษทอง) หรือกระดาษแก้วที่มีสีสัน พันรอบห่อหุ้มรอยต่อของเทียนแต่ละรอบ จนถึงยอดเป็นช่วง ๆ หรือติดกระดาษเป็นลวดลายต่าง ๆ ให้สวยงาม ทำขาตั้งยึดแกนลำต้นไว้เพื่อให้สามารถยกเคลื่อนย้ายไปตั้งในที่ต่าง ๆ ได้

Mahasarakham University

อาจใช้ปี๊บทำเป็นฐาน และนำข้าวสาร หรือทรายใส่ลงในปี๊บให้มีน้ำหนักเพื่อรองรับต้นเทียนซึ่งก็ถือว่าสวยงามเพียงพอแล้ว การทำต้นเทียนในลักษณะเช่นนี้เรียกว่าการมัดรวมติดลาย แต่ละคุ้มบ้านต่างคนต่างทำแล้วนำไปถวายวัดตามคุ้มบ้านตามชุมชนของตนเอง เทียนชนิดนี้เมื่อนำไปถวายพระที่วัดแล้วพระสงฆ์สามารถแกะเทียนเป็นเล่ม ๆ นำออกมาใช้ประโยชน์ หรือนำมาจุดเพื่อให้สว่างได้เรื่อย ๆ ทีละเล่มจนหมดหรือจนออกพรรษา (พระมหาธรรมชาติ วิสุทธสทโธ. 2556 : สัมภาษณ์)

ที่มา : board.postjung.com

ภาพประกอบ 13 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 1 พ.ศ. 2335 – 2443

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2444 – 2479) พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ พระเจ้าน้องยาเธอในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์สำเร็จราชการมณฑลอีสาน ทรงเห็นการแห่บุญบั้งไฟที่วัดหลวงริมแม่น้ำมูล เกิดเหตุบั้งไฟตกลงมาถูกชาวบ้านตาย ชาวบ้านที่มาร่วมงานต่างกินเหล้าเมามาย เกิดการทะเลาะวิวาทชกต่อย ตีรันฟันแทงกันถึงตาย จนมีคำกล่าวเป็นภาษาอีสานว่า “ปีใด๋บ่มีตีรันฟันแทงกันมันเสียดายแป้งข้าวหม่า” มีความหมายว่า ปีใดไม่มีการทะเลาะวิวาทกันจะรู้สึกเสียดายแป้งที่ใช้หมักสุรา เสด็จในกรมทรงเห็นว่าเป็นเรื่องไม่ดี อีกทั้งประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่นับถือเทพเจ้า (แถน) ตามธรรมเนียมของศาสนาฮินดู พระองค์ทรงสั่งให้งดเว้นการจัดงานบุญบั้งไฟ และใช้ประเพณีถวายเทียนพรรษาเป็นพุทธบูชาตามธรรมเนียมของชาวพุทธ เมืองอุบลจึงมีประเพณีแห่เทียนพรรษานับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน มีการหล่อเทียนต้นใหญ่ เนื่องจากเห็นว่าการมัดเทียนขนาดเล็กรวมเข้าด้วยกันเป็นงานที่ทำได้ง่าย ประกอบกับพระองค์ทรงเห็นการถวายเทียนต่างคนต่างทำ จึงทรงเป็นผู้ริเริ่มให้ชาวเมืองอุบลร่วมกันหล่อเทียนต้นใหญ่ ให้ชาวบ้านทำเป็นกลุ่มใหญ่ หรือทำเป็นคุ้มวัด มีกรมการเมืองคอยดูแล

Mahasarakham University

แต่ละคุ้มวัด การจัดทำต้นเทียนถือเป็นงานใหญ่ใช้แรงงานคนและเวลามาก สิ้นเปลืองทุนทรัพย์ อีกทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องการทำบุญอยู่แล้ว จึงทรงมีกุศโลบาย “หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ” ลดช่องว่างระหว่างชนชั้น ลดช่องว่างระหว่างฐานะ ไม่ว่ายากดีมีจนนำขี้ผึ้งเล็กใหญ่มาหลอมในกระทะทองเหลืองอันเดียวกันได้ ต้นเทียนต้นเดียวกันมีส่วนเป็นเจ้าของด้วยกันได้บุญได้กุศลเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคี ถือว่าเป็นการทำบุญร่วมกัน วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เมื่อร่วมแรงร่วมใจกันทำต้นเทียนเสร็จ ให้นำต้นเทียนทุกต้นมารวมกันที่วังของพระองค์ (วังสงัด) กลางคืนมีมหรสพสมโภช รุ่งเช้าวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันเข้าพรรษา ทรงให้มีการตักบาตร เลี้ยงพระร่วมกัน โปรดให้ชาวเมืองที่มีเกวียนได้ประดับตกแต่งโคเกวียน ม้า ลา นำมาเข้าขบวนแห่โดยไปรวมกันที่หน้ามณฑลศาลากลางเวลาเที่ยงวัน ทรงประทานรางวัลแก่ต้นเทียนสวยงามและให้จับสลากต้นเทียน หากคณะใดจับสลากถูกวัดไหนก็จะแห่ต้นเทียนไปถวายวัดนั้น ระยะนี้เป็นการทำต้นเทียนหล่อ ใช้ไม้ไผ่ลำใหญ่ทะลุปล้องตรงกลางออก แล้วเทขี้ผึ้งที่หลอมละลายลงไปทำให้ได้ต้นเทียนที่มีขนาดใหญ่นิยมใช้ขี้ผึ้งแท้ในการหล่อต้นเทียนจึงมีสีขาวอมเหลือง มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ใช้จุดให้แสงสว่างได้จริง แต่ต้นเทียนก็ยังมีขนาดเล็กอยู่ ส่วนการตกแต่ง (ภาษาอีสานเรียกว่า การเอ้) จะใช้วัสดุจำพวกเชือกย้อมสีพันรอบต้นเทียนเป็นช่วง ๆ ใช้กระดาษสีต่าง ๆ ทำเป็นลวดลายประดับต้นเทียนให้ใหญ่ขึ้นขนาดเท่าลำต้นกล้วย แต่พื้นผิวเทียนยังกลมเกลี้ยง ถือได้ว่าเป็นงานที่ทำได้ยากดังนั้นชาวบ้านบางกลุ่มจึงนิยมทำต้นเทียนขนาดใหญ่ที่มีรูปทรงเป็นเหลี่ยม ซึ่งทำได้ง่ายกว่าทรงกลม (จีระวัฒน์ สว่างวงศ์. สัมภาษณ์ : 2556)

ที่มา : www.chiangraiphotoclub.com

ภาพประกอบ 14 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 2 พ.ศ. 2444 – 2479 ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2480 – 2501) แกะลาย ติดพิมพ์เป็นช่วงที่ศิลปะการทำเทียนพรรษา และงานช่างศิลป์ต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านแนวความคิด รูปแบบและ

Mahasarakham University

องค์ประกอบทางศิลปะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการแห่เทียนพรรษาการใช้ล้อเลื่อนและเกวียนเข้าในขบวนแห่เริ่มซบเซาลง มีการนำรถมาใช้เป็นพาหนะแทน การตกแต่งประดับประดารถและขบวนแห่ ทำได้อย่างวิจิตรตระการตามากขึ้น การทำต้นเทียนก็เช่นกัน มีการคิดค้นวิธีการทำให้เกิดลวดลายที่สลับซับซ้อนสวยงามมากขึ้น โดยการพิมพ์ลายดอกผึ้งให้เป็นลายต่าง ๆ บนแบบพิมพ์ที่ทำขึ้นจากการแกะสลักต้นกล้วย หรือผลไม้บางชนิดที่มีเนื้อแน่นเช่น มะละกอ มะม่วง ฟักทอง มันเทศ เผือก ให้เป็นลวดลายต่าง ๆ เช่น ลายดอกไม้เป็นต้นแบบพิมพ์ 1 อันใช้พิมพ์ดอกผึ้งได้เพียง 1 ลาย แต่อาจพิมพ์ได้หลายดอก ถึงกระนั้นก็ตามจำเป็นต้องทำแบบพิมพ์ไว้ให้มากเมื่อทำเป็นแบบพิมพ์ลายเสร็จแล้ว ใช้ไม้เสียบแบบพิมพ์เพื่อทำเป็นที่จับนำไปจุ่มลงในขี้ผึ้งที่ต้มจนหลอมละลายขี้ผึ้งก็จะติดอยู่ที่แบบพิมพ์ จากนั้นนำแบบพิมพ์ไปจุ่มในน้ำเย็นอีกครั้ง เพื่อให้ขี้ผึ้งติดแบบพิมพ์หลุดออกมา ก็จะได้ลายดอกผึ้งตามแบบพิมพ์ แล้วนำไปติดกับต้นเทียนที่หล่อไว้ตั้งแต่ส่วนของต้นเทียนจนกระทั่งถึงส่วนของฐานและส่วนประกอบอื่น ๆ ให้มีลวดลายสวยงามตามรูปแบบที่คิดไว้ การตัดดอกผึ้งจะต้องใช้ไม้กัดช่วยเสียบและตรึงไว้เพื่อป้องกันมิให้ดอกผึ้งหลุดออก วิธีการเช่นนี้ นับได้ว่าเป็นต้นแบบของการจัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ (ประดับ ก้อนแก้ว. 2556 : สัมภาษณ์)

ที่มา : www.chiangraiphotoclub.com

ภาพประกอบ 15 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 3 พ.ศ. 2480 – 2501

การพิมพ์ลายดอกผึ้งลงในแบบพิมพ์ที่ทำจากผลไม้ ก่อให้เกิดความยุ่งยากและเสียเวลา เนื่องจากแบบและลวดลายไม่ต่อเนื่อง มีผู้คิดค้นประดิษฐ์วิธีทำแบบลายดอกผึ้งขึ้นใหม่ ชื่อนายโพธิ์ ส่งศรี ลูกศิษย์ของญาถ่านพระครูวิโรจน์รัตโนบล (บุญรอด นนตโร) ช่างทำต้นเทียนของวัดทุ่งศรีเมือง ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ในเขตคุ้มบ้านของท่านเอง ท่านได้นำความรู้ความสามารถในการเป็นช่างออกแบบก่อสร้าง และแกะลายโบสถ์มาประยุกต์ใช้ โดยได้คิดวิธีแกะลายแบบพิมพ์ลงบนไม้ฝรั่ง

Mahasarakham University

ลวดลายที่แกะสลักเป็นลายแบบง่าย ๆ แบบพื้นถิ่น ลักษณะของลายจะไม่พลิ้วมากเหมือนกับลายของภาคกลาง เช่น ลายผักแว่น ดอกพุดตาน ดอกฝ้าย ประจำยาม กระจังตาอ้อยใบเทศ บัวคว่ำบัวหงาย ก้ามปู กรุยเชิง หน้าขบ เป็นต้น โดยการนำขี้ผึ้งหลอมละลายแล้ว เทลงบนแบบพิมพ์รอจนกว่าขี้ผึ้งเย็นจึงแกะออกจากแบบพิมพ์ แล้วนำไปติดที่ต้นเทียน หลังจากนั้นได้มีการค้นคิดวิธีแกะลายบนแบบพิมพ์เพิ่มขึ้น โดยการนำเอาหินสบู่ (อาจเรียกว่า หินชนวนหินอ่อนหรือหินลับมีดโกน) มาทำแบบพิมพ์เพื่อพิมพ์ลายดอกผึ้ง โดยใช้ขี้ผึ้งที่ตากแดดจนอ่อนมากลงบนแผ่นหินที่เป็นแบบพิมพ์ ซึ่งลวดลายที่ได้มีความคมชัด อ่อนช้อย และต่อเนื่องกันจากนั้นจึงนำลวดลายที่ได้ไปติดที่ต้นเทียน เรียกว่า เทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ต่อมาได้มีช่างฝีมือเกิดขึ้นใหม่อีกหลายคน เช่น นายสวน คูณผล อาชีพรับราชการในตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนวัดหนองยาง ต่อมาย้ายมาอยู่โรงเรียนอุบลวิทยาคม และช่างฝีมือที่เจริญรอยตามนายสวน คูณผล คือ นางสงวนศักดิ์ คูณผล ผู้เป็นภรรยาซึ่งรับราชการครูโรงเรียนเดียวกันกับสามี เป็นผู้มีฝีมือด้านงานประดิษฐ์ศิลปหัตถกรรม การจัดดอกไม้สดและดอกไม้ประดิษฐ์ท่านได้นำสิ่งล้ำค่าเหล่านี้มา ประดับตกแต่งเสริมต้นเทียนให้เกิดความสวยงามยิ่งขึ้น นายสวน คูณผล ได้ประยุกต์ลวดลาย และเพิ่มรายละเอียดของลวดลายที่นำมาติดให้มากยิ่งขึ้น ทั้งการนำสีมาย้อมเทียน (ในสมัยนั้นใช้สีตราสตางค์) ต้มผสมกับขี้ผึ้ง เพื่อให้สีของขี้ผึ้งที่นำมาทำดอกผึ้งสม่ำเสมอเป็นสีเดียวกันเนื่องจากมีทั้งขี้ผึ้งเก่าและขี้ผึ้งใหม่ แล้วนำมาปั้นเป็นรูปสัตว์ และฉลุให้เป็นลวดลายประดับมากยิ่งขึ้น พร้อมกับสอดแทรกเนื้อหาเรื่องราวพุทธประวัติ มีการนำสัตว์ซึ่งเป็นเครื่องหมายของปีนักษัตรมาประกอบเป็นฐานของต้นเทียน เช่น ปีมะโรงก็ใช้งูใหญ่ขดใต้ฐานต้นเทียนและแผ่แม่เบี้ยคุ้มครองต้นเทียน นอกจากนายสวนและนางสงวนศักดิ์ คูณผลแล้ว ยังมีพระบุญจันทร์ (วัดแจ้ง) พระสมพงษ์ อินทร์โสม (วัดทุ่งศรีเมือง) นายล้วน มุขสมบัติ และนายประดับ ก้อนแก้ว ซึ่งแต่ละคนล้วนเป็นช่างฝีมือในการจัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ ครั้นถึงปี พ.ศ. 2495 จังหวัดอุบลราชธานีได้มีการฟื้นฟูการทำเทียนพรรษาและแห่เทียนพรรษาในรูปแบบใหม่ขึ้น

คณะกรรมการได้จัดให้มีการประกวดเทียนพรรษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทมัดรวมติดลาย และประเภทติดพิมพ์ การทำเทียนแต่ละคู่มวัดช่างทำเทียนส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ที่สนใจ และร่ำเรียนวิชาช่างมา พระที่มีชื่อเสียงได้แก่พระวัดแจ้ง วัดกลาง วัดทุ่งศรีเมืองและวัดพลแพน ช่างที่เป็นฆราวาสส่วนมากจะเป็นช่างระดับลูกมือ มีหน้าที่ช่วยด้านแรงงาน และช่วยทำลายตามแบบพิมพ์ ในบรรดาพระช่างทั้งหลายมีพระบุญจันทร์ หรือพระมหาบุญจันทร์กิตติโสตโณวัดแจ้ง เป็นช่างแกะสลักลวดลายที่มีฝีมือสูงมาก (ธนิษฐา ศรีอุฬารวัฒน์. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ที่มา : www.chiangraiphotoclub.com

ภาพประกอบ 16 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 3 พ.ศ. 2480 – 2501

ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2502 - 2519) สลักเทียน สลักลาย หลังจากมีการจัดทำต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ติดต่อกันมานานในปี พ.ศ. 2502 นายคำหมา แสงงาม ผู้ซึ่งเคยศึกษางานศิลปะมาตั้งแต่สมัยบวชเป็นพระภิกษุ เป็นลูกมือพระครูวิโรจน์ รัตนโนบล ซึ่งเป็นพระที่บูรณะองค์พระธาตุพนม เมื่อปี พ.ศ. 2444 เมื่อลาสิกขาบทเป็นฆราวาสแล้ว ท่านก็ยังปฏิบัติงานด้านศิลปะเป็นประจำ จนมีความรู้ความสามารถด้านศิลปะหลายแขนง เช่น การเขียนลาย การแกะสลักไม้ออกแบบลวดลายประกอบส่วนต่าง ๆ ของศาสนาคาร ได้แก่ โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ เมรุ ซุ้มประตู เป็นต้น ผลงานของท่านเป็นที่ยอมรับว่ามีฝีมือประณีตมาก ท่านได้แนวคิดในการนำความรู้ความสามารถด้านศิลปะเหล่านี้มาประดิษฐ์ลวดลายของต้นเทียน ทำการแกะสลักลวดลายลงบนต้นเทียนของวัดบ้านกุดเป่ง อำเภอวารินชำราบ แทนการพิมพ์ลายดอกผึ้งมาติดที่ต้นเทียนเฉกเช่นช่างฝีมือรุ่นก่อน ๆ โดยแกะสลักลวดลายลงบนต้นเทียนเป็นลายกนกเปลวทั้งต้น ส่วนฐานมีการแกะสลักเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติปางต่าง ๆ รวมเรื่องราวสาเหตุของการทำเทียนพรรษาได้อย่างสวยงามวิจิตรตระการตา ชาวคุ้มวัดบ้านกุดเป่งจึงได้นำต้นเทียนพรรษาที่แสลักโดย นายคำหมา แสงงาม เข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี คณะกรรมการประกวดต้นเทียนเห็นว่าต้นเทียนแกะสลักของชาวบ้านคุ้มวัดบ้านกุดเป่ง มีความแปลกใหม่และสวยงาม จึงตัดสินให้ได้รับรางวัลชนะเลิศ แต่เนื่องจากในปี พ.ศ. 2502 นั้น การประกวดต้นเทียนยังมิได้แยกรางวัลออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่นทุกวันนี้ จึงนับว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ยังไม่เคยมีในวงการช่างทำเทียนพรรษา ถือได้ว่าผลงานแกะสลักต้นเทียนของนายคำหมา แสงงาม เป็นต้นแบบเทียนพรรษาประเภทแกะสลักในปัจจุบัน (สมคิด สอนอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ที่มา : www.chiangraiphotoclub.com

ภาพประกอบ 17 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 4 พ.ศ. 2502 - 2510

ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2520 – ปัจจุบัน) โรจน์ศาสตร์ เรืองศิลป์ นับเป็นยุคทองของการทำต้นเทียนพรรษา ความยิ่งใหญ่ตระการตาของต้นเทียน การประกวดต้นเทียน และขบวนแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการเผยแพร่ขจรไกลให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในหมู่คนไทย และชาวต่างประเทศซึ่งต่างหลั่งไหลมาชมงานบุญประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมากมาย เป็นเหตุให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี กลายเป็นเทศกาลงานบุญที่ยิ่งใหญ่มโหฬาร จากการลงทุนด้านแรงงาน เวลากำลังความคิด กำลังทรัพย์ ซึ่งทุ่มเทกันอย่างมากมายอยู่แล้ว ก็ได้เพิ่มทวีคูณมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุที่จังหวัดอุบลราชธานีเป็นเมืองแห่งนักปราชญ์โรจน์ศาสตร์ เรืองศิลป์ เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี จึงงดงามด้วยความร่วมมือร่วมใจแฝงไว้ด้วยพลังแห่งศรัทธา วิจิตรการตาด้วยฝีมือ

Mahasarakham University

ที่มา : www.chiangraiphotoclub.com

ภาพประกอบ 18 ขบวนฟ้อนรำในสมัยปี พ.ศ. 2520

ดังนั้น เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อสท.) หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในปัจจุบัน ได้ให้การสนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรม และร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน ถือเป็นงานประจำปีที่เป็นงานระดับชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา การจัดทำต้นเทียนพร้อมบริวารเริ่มจัดทำใหญ่โตเรื่อยมา ต่อมานายสุวัฒน์ สุทธิประภา ช่างเทียนประเภทแกะสลัก ได้จัดทำต้นเทียนให้กับวัดเมืองเดช อำเภอเดชอุดมส่งเข้าประกวดในงานแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้นเทียนที่มีความตื่นตาตื่นใจต่อผู้มาชมงานเป็นอย่างยิ่ง และปรากฏว่าได้รับรางวัลชนะเลิศ ดังนั้นในปีต่อ ๆ มา ช่างคุ้มวัดต่าง ๆ ก็ได้พัฒนาการทำต้นเทียนให้สวยงามยิ่งใหญ่อลังการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน หากมองย้อนอดีตนับเป็นความภาคภูมิใจของคนเมืองอุบลฯ ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันสืบทอดประเพณีนี้มานับหลายร้อยปี ชาวคุ้มวัดทุกวัดต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดทำต้นเทียนตั้งแต่เป็นเด็ก จนถือเป็นความรับผิดชอบ หวงแหนและทุ่มเทพลังกาย พลังความคิด ในการศึกษาและคิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดทำเทียนพรรษาให้มีวิวัฒนาการที่ทันสมัยยิ่ง ๆ ขึ้นไป

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เข้ามามีบทบาทสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนได้จัดให้เป็นงานที่ยิ่งใหญ่มโหฬาร มีการทบทวนและพัฒนาการประกวด อาทิ ให้แยกประเภทของการจัดประกวดโดยแบ่งเป็น การประกวดขบวนแห่ การประกวดนางฟ้า (นางงาม) ประจำต้นเทียน และการประกวดต้นเทียน มีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการให้คะแนนในการประกวดไว้อย่างรัดกุมและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกำหนดระยะเวลาในการจัดงานเป็น 3 วัน คือ วันขึ้น 14 – 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ เดือน 8 วันแรกเป็นวันเปิดงาน วันที่สองเป็นวันรวมต้นเทียน ประกวดต้นเทียน และประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียน ในช่วงเวลากลางคืน วันที่สามเป็นพิธีแห่เทียนพรรษา พร้อมประกวดขบวนแห่ไปพร้อมกัน และกำหนดงานประเพณีแห่

Mahasarakham University

เทียนพรรษา ให้สอดคล้องกับงานพิธีสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี และของชาติอีกด้วย เช่น งานเฉลิมฉลองอุบลราชธานี 200 ปี ในปี พ.ศ. 2535 งานฉลองกาญจนาภิเษกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์สมบัติ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 งานฉลองครบรอบ 60 ปี ในปี พ.ศ. 2540 งานเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมายุครบ 6 รอบ

พ.ศ. 2542 ขยายวันจัดงานเป็น 5 วัน โดยการจัดกิจกรรมอื่น ๆ เข้ามาเสริม เช่น วันแรกจะเป็นพิธีเปิดงาน และสมโภชเทียนพระราชทาน วันที่สองเป็นงานพาแลง และการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การประกวดธิดาเทียนพรรษา วันที่สามรวมเทียนสาธิตการจัดทำต้นเทียนทั้งสองประเภท และประกวดต้นเทียนพรรษา วันที่สี่เปิดงานแห่เทียนพรรษา ประกวดต้นเทียนและขนวนแห่ต้นเทียนพรรษา และพิธีมอบรางวัล วันที่ห้านำต้นเทียนที่ชนะเลิศและรองชนะเลิศมาตั้งแสดงบริเวณทุ่งศรีเมือง เพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนได้ชมความงาม สำหรับการถวายเทียนพรรษานั้น มอบให้คุ้มวัดจัดพิธีถวายกันเองในวันเวลาแล้วแต่คณะกรรมการคุ้มวัด และชุมชนกำหนด การจัดต้นเทียนในปัจจุบันมีการพัฒนาไปมาก มีการแข่งขันกันทุกรูปแบบ เพื่อหวังชนะเลิศ มีการลงทุนกันอย่างมาก มีการสร้างประติมากรรม สถาปัตยกรรมจากเทียน พร้อมองค์ประกอบให้ดูยิ่งใหญ่ มีการประดับประดาตกแต่งให้สวยงาม ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง แต่ละต้นจะต้องลงทุนประมาณ 200,000 – 500,000 บาท คุ้มวัดจะต้องจัดหางบประมาณจัดทำเอง ทำให้บางคุ้มวัดต้องงดส่งต้นเทียนเข้าร่วมประกวด ทำให้มีต้นเทียนลดน้อยลง (สงวน สุพรรณ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 19 ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี สมัยที่ 5 พ.ศ. 2520 – ปัจจุบัน

3.2 การแห่เทียนพรรษา

3.2.1 การแห่เทียนแบบโบราณ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีทางพุทธศาสนาของชาวอุบลราชธานี ซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี มาเป็น

Mahasarakham University

เวลายาวนาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กำหนดจัดงานในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา จัดให้มีขึ้นทุกปี จากการสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ ได้ความว่า ชาวอุบลราชธานีได้ทำต้นเทียนประกวดประชันความวิจิตรบรรจงตั้งแต่ พ.ศ. 2470 จนเมื่อปี พ.ศ. 2520 จังหวัดอุบลราชธานีได้จัดงานสัปดาห์ประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ มโหฬาร สถานที่จัดงาน คือ บริเวณทุ่งศรีเมืองและศาลาจัตุรมุขมีการประกวดต้นเทียน 2 ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก ขบวนแห่จากคุ้มวัดต่าง ๆ พร้อมนางฟ้าประจำต้นเทียน จะเคลื่อนขบวนจากหน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม ไปตามถนนผ่านหน้าศาลากลางไปถึงกิโลศูนย์ และเลี้ยวขวากลับมาสิ้นสุดขบวนที่ทุ่งศรีเมืองและการแสดงสมโภชต้นเทียนพระราชทานมีการตกแต่งไฟ แสง สี ประดับประดา เมื่อแสงไฟต้องลำเทียนงามอร่ามทั้งงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา (สกลธ์ จุมพะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 20 ภาพการแห่เทียนพรรษาแบบโบราณ

3.2.2 การแห่เทียนสมัยปัจจุบัน ขบวนแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีกำหนดจัดขบวนแห่อันยิ่งใหญ่ คือวันเข้าพรรษาตั้งแต่เวลาประมาณ 07.30 น. ขบวนต้นเทียนทุกประเภทตั้งอยู่ที่บริเวณหน้าโรงแรมราชธานี ส่วนขบวนฟ้อนรำประกอบต้นเทียนจะเริ่มต้นที่บริเวณหน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม จะเคลื่อนขบวนไปตามถนนอุปราช ผ่านทุ่งศรีเมืองไปตามถนนชยางกูรเป็นระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร รูปแบบของการจัดขบวนประกอบด้วย ขบวนเทียนหลวงพระราชทาน

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 21 ขบวนแห่เทียนพระราชทาน ประจำปี 2556

และตามด้วยขบวนต้นเทียนของคุ้มวัดต่าง ๆ แต่ละขบวนประกอบด้วย การฟ้อนรำ การบรรเลงดนตรีในรูปแบบของศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองของภาคอีสาน การแสดง การละเล่น

ภาพประกอบ 22 ขบวนต้นเทียนพรรษาจากคุ้มวัด ประจำปี 2556

การเข้าชมขบวนแห่เทียน คณะกรรมการจัดงานได้จัดเตรียมอัฒจันทร์นั่งชมไว้บริการบริเวณริมถนนทั้งสองด้านของทุ่งศรีเมืองและพิพิธภัณฑ์ศรีวนาลัย

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 23 อัฒจันทร์นั่งชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

บริเวณหน้าวัดศรีอุบลรัตนารามเป็นอัฒจันทร์ประธานในพิธี ขบวนแห่จะแห่ไปตามถนนอุปราช ขบวนดังกล่าวจะเริ่มต้นเวลา 09.00 น. และเสร็จสิ้นในเวลาประมาณ 14.00 น. ของทุก ๆ ปี

ภาพประกอบ 24 อัฒจันทร์ประธานในพิธีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

งานประเพณีแห่เทียนพรรษาปี พ.ศ. 2556 มีความพิเศษคือ ช่วงกลางคืนตั้งแต่เวลา 19.00 น. ของวันที่ 20 – 23 กรกฎาคม 2556 จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดให้มีการแสดง แสง สี เสียง ประกอบขบวนเทียนพรรษาในบริเวณถนนอุปราช หน้าวัดศรีอุบลรัตนารามและหน้าศาลากลางเก่า

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 25 การแสดง แสง สี เสียงในภาคกลางคืน ประจำปี 2556

การจัดขบวนแห่เทียนพรรษา จะนำหน้าด้วยขบวนอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทาน ขบวนจะประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด และข้าราชการทุกหมู่เหล่า จะแต่งกายด้วยชุดปกติขาวมารับเทียนพระราชทาน และอัญเชิญเทียนพระราชทานร่วมขบวนแห่เทียนโดยจัดให้เป็นขบวนนำ

ภาพประกอบ 26 ขบวนอันเชิญต้นเทียนพระราชทาน

Mahasarakham University

วันที่ 22 กรกฎาคม 2556 เวลา 15.00 น. มีพิธีอัญเชิญเทียนพรรษา พระราชทานและผ้าอาบน้ำฝนพระราชทาน ทางชลมาร์ค โดยจังหวัดอุบลราชธานีได้กำหนดจัดพิธีอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และผ้าอาบน้ำฝนพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมกุมารี ซึ่งพิธีอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทาน และผ้าอาบน้ำฝนพระราชทานทางชลมาร์ค มีเส้นทางจากศาลากลางจังหวัดเก่า ไปประทับเรือที่หน้าวัดหลวง และขึ้นฝั่งที่ท่าวัดสุปัฏสนารามวรวิหาร เพื่อนำเทียนพรรษาพระราชทาน และผ้าอาบน้ำฝนพระราชทานไปเข้าพิธีสมโภช แล้วนำไปถวายที่วัดศรีอุบลรัตนารามในวันถัดไป สำหรับพิธีอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทาน และผ้าอาบน้ำฝนพระราชทานทางชลมาร์คประกอบด้วยขบวนเรือ 50 ลำ ระหว่างทางมีการแห่เรือในท่วงทำนองอีสานโดยศิลปินแห่งชาติ ป.ฉลาดน้อย ส่งเสริม นับเป็นพิธีที่หาชมได้ที่จังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น การทำบุญถวายเทียนพรรษาเป็นกิจกรรมที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของประเพณีบุญเข้าพรรษา โดยพุทธศาสนิกชนจะนำเทียนพรรษา ผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องใช้ที่จำเป็นอื่น ๆ ไปถวายพระสงฆ์ตามวัดใกล้บ้าน เพื่อสืบสานงานบุญและเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง กิจกรรมนี้ผู้มาเยือนสามารถศึกษา ชื่นชม และร่วมกิจกรรมได้ตามวัดต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี (อุตสาห์ จันทรวิจิตร์. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 27 ขบวนแห่เทียนพระราชทานทางชลมาร์ค ปี 2555

3.3 การตกแต่งต้นเทียน งานประเพณีแห่เทียนพรรษ ประจำปี 2556 จังหวัดอุบลราชธานี ในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 – 23 กรกฎาคม 2556 ทางจังหวัดอุบลราชธานีร่วมกับส่วนราชการ พ่อค้า ประชาชน และคุ้มวัด จัดงานภายใต้ชื่องานว่า “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” ย้อนตำนาน 112 ปี มีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น หนังตะลุง กิจกรรมเยือนชุมชน ชมวัฒนธรรมตกแต่งต้นเทียน พิธีอัญเชิญเทียนหลวงพระราชทานทางชลมารค และ

Mahasarakham University

อัญเชิญผ้าอาบน้ำฝนพระราชทาน ชมขบวนแห่เทียนภาคกลางคืนประกอบการแสดงแสง สี เสียง ถนนสายเทียน ถนนสายธรรม ตลาดย้อนยุค และชมขบวนแห่เทียนพรรษา พิธีเปิดงานภาคกลางวัน อันยิ่งใหญ่ตระการตา ต้นเทียนแต่ละต้นก็จะมีศิลปะการแสดงฟ้อนรำ ประโคมดนตรีระนาดพิณพาทย์ วงโปงลาง วงกลองยาว อย่างอึกทึกครึกโครม ใช้ศิลปะหรือมุขตลกต่าง ๆ เอามาประกวดแข่งขันกันเต็มที่ เช่น บางขบวนก็มีการฟ้อนรำพื้นเมือง รำเซิ้ง รำวงหรือการละเล่นที่สนุกสนาน บ้างขบวนจะเสนอแนวคิดตามคติชาวบ้าน จำลองภาพชีวิตชาวชนบท การทำนา เลี้ยงลูก เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เป็นต้น ผู้แสดงก็จะมีทั้งครู นักเรียน นักศึกษาและประชาชนชาวบ้าน ผู้เฒ่า ผู้แก่ ตลอดจนหนุ่มสาว และเยาวชน กลุ่มต่าง ๆ อย่างคับคั่ง กว่าจะผ่านไปขบวนหนึ่ง ๆ ก็เป็นเวลานาน กว่าจะแล้วเสร็จครบทุกขบวน ซึ่งมีเกือบร้อยขบวน ก็กินเวลาเป็นวัน ตั้งแต่เช้าจนเย็นมีการจับสลากว่าคุ้มวัดใดจะได้ลำดับก่อนหลัง และมีขบวนฟ้อนรำประกอบต้นเทียน เป็นขบวนฟ้อนที่จัดมาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 2) โรงเรียนปทุมพิทยาคาร 3) มหาวิทยาลัยการจัดการเทคโนโลยีอีสเทิร์น 4) มหาวิทยาลัยราชธานี 5) โรงเรียนปทุมวิทยากร 6) โรงเรียนอาเวมารีอา 7) โรงเรียนนารีนุกูล 8) โรงเรียนวิจิตราวิทยา 9) โรงเรียนอัญสัมชัญ 10) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 11) วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี 12) โรงเรียนอุบลวิทยาคม 13) โรงเรียนเบญจะมะมหาราช 14) โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม 15) โรงเรียนศรีปทุมวิทยาคม 16) โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี และขบวนต้นเทียนคุ้มวัด ได้แก่ 1) วัดบูรพา 2) วัดทุ่งศรีเมือง 3) วัดศรีประดู่ 4) วัดพระธาตุหนองบัว 5) วัดหนองปลาปาก 6) วัดท่าวังหิน 7) วัดไชยมงคล 8) วัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่) 9) วัดมณีวนาราม (วัดป่าน้อย) 10) วัดแจ้ง 11) วัดผาสุการาม 12) อำเภอพิบูลมังสาหาร 13) วัดศรีอุบลรัตนาราม 14) วัดภูเงิน 15) วัดเมืองเดช 16) วัดกลาง 17) วัดปทุมมาลัย 18) วัดพลแพน ฯลฯ (พินิจ ส่งเสริม. 2556 : สัมภาษณ์)

3.3.1 การรวมเทียน หมายถึง การนำต้นเทียนที่คุ้มวัดต่าง ๆ ทำเสร็จแล้ว ไปรวมกันในที่เดียวกันเพื่อสมโภชเฉลิมฉลองด้วยมหรสพต่าง ๆ ให้เป็นการครึกครื้น กำหนดวันรวมเทียนไม่เป็นที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของบรรดาคุ้มวัดต่าง ๆ บวกกับความต้องการของทางราชการที่มุ่งให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย วันรวมเทียนอาจจะเป็นวันก่อนเข้าพรรษาหรือวันเข้าพรรษา

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 28 ต้นเทียนคุ้มวัดต่าง ๆ ที่นำมาจัดแสดงโชว์บริเวณลานเทียนทุ่งศรีเมือง

จุดประสงค์ของการรวมเทียนก็คือ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ดูได้ชมต้นเทียนเข้าพรรษากันอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะมีการจัดงานสมโภชเทียนพรรษา มีมหรสพต่าง ๆ เพื่อฉลองตามแต่จะจัดหาได้ จุดรวมเทียนในปัจจุบัน คือ บริเวณทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เหมือนดังที่ประดับ ก้อนแก้ว กล่าวเอาไว้ว่า (ประดับ ก้อนแก้ว. 2545 : 97 - 98) แต่เดิมนั้น เมื่อคุ้มวัดต่าง ๆ ทำต้นเทียนเสร็จแล้ว ก่อนวันเข้าพรรษาเล็กน้อย อาจจะประมาณ 1 - 3 วัน วัดต่าง ๆ จะจัดงานสมโภชเทียนพรรษา มีมหรสพต่าง ๆ เพื่อฉลองตามแต่จะจัดหาได้ ประชาชนพากันเที่ยวงานวัดตามคุ้มวัดที่ตนเองอาศัยอยู่ หลังจากนั้นแต่ละวัดก็จะจัดแห่เทียนพรรษาต่างวัดต่างแห่ โดยวิธีนี้ประชาชนไม่ค่อยมีโอกาสได้ชมเทียนพรรษาวัดอื่น ๆ วัดต่าง ๆ จึงมีการตกลงนัดหมายนำต้นเทียนไปรวมกันเดิมทีเดียวนำไปรวมกันที่ศาลากลางจังหวัดหลักเก่า โดยนำไปรวมกันก่อนวันเข้าพรรษา ในการนำเทียนไปรวมกันนี้ ทางราชการได้อำนวยความสะดวกให้ด้วยการปลูกเป็นปะรำให้ (ภาษาอีสานเรียก ผาม) เพราะถ้าเอาเทียนพรรษามาตากแดด ขี้ผึ้งอาจละลายได้ ในระยะเริ่มแรกที่มีการรวมเทียน มีต้นเทียนจำนวน ไม่มากคือประมาณ 7 - 8 ต้น เท่านั้น ต้นเทียนเหล่านี้ทางวัดส่งเข้าไปเพื่ออวดฝีมีช่างและความสวยงามของต้นเทียนวัดที่ทำต้นเทียนแต่ไม่สมัคใจส่งเข้าไปแข่งขันก็มีอยู่ ต่อมาเพื่อให้มีการประกวดได้ทำกันในวงกว้าง ทางราชการจัดส่งหนังสือเชิญชวนให้มีการส่งต้นเทียนเข้าประกวด จำนวนวัดที่ส่งต้นเทียนเข้าประกวดมีจำนวนมากขึ้นทุกปี ส่วนสถานที่รวมต้นเทียนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมเช่นเดียวกันกับวันที่กำหนดให้มีการรวมเทียนส่วนใหญ่จุดรวมต้นเทียนคือทุ่งศรีเมือง (สมชาย เกษมนิมิตพร. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 29 การรวมต้นเทียน ณ บริเวณถนนสายเทียนเพื่อเตรียมแห่ในวันเข้าพรรษา

3.3.2 การประกวดต้นเทียน จะตัดสินในวันรวมเทียน เพราะเป็นเวลาที่ต้นเทียนยังมีความสวยงามแต่คณะกรรมการยังไม่ประกาศผล จะประกาศหลังจากมีการแห่เทียนแล้ว ขบวนแห่เทียนพรรษาจะมีขบวนฟ้อนรำนำหน้าขบวน หรือ การแสดงหน้าขบวนแห่เทียน ใช้เวลาพอสมควร เพราะมีขบวนแห่เทียนของวัดต่าง ๆ รออยู่ ซึ่งจะมีการพิจารณาถึงความสวยงามเป็นระเบียบเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน ส่วนการประกวดเทพีเทียนพรรษานั้น จะดำเนินการประกวดเป็นรอบ ๆ และคัดออกจนเหลือ 10 คนสุดท้าย และจะตัดสินก่อนวันรวมเทียนเพื่อให้เทพีเทียนพรรษาได้ทำหน้าที่ในวันแห่เทียนพรรษา (อภัย สบายใจ. 2556 : สัมภาษณ์)

3.3.3 การถวายเทียนพรรษา เมื่อการประกวดต้นเทียน ประกวดขบวนแห่ เสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีการประกาศผลการประกวด เพื่อรับรางวัลต่าง ๆ หลังจากนั้นคุ้มวัดต่าง ๆ จะนำขบวนต้นเทียนกลับไปที่วัด ขบวนแห่จะทำทักษิณาวรรตรอบโบสถ์หรือศาลาการเปรียญ 3 รอบ เสียก่อน (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของทางวัดและขบวนว่าสามารถทำได้หรือไม่) จากนั้นจึงนำเทียนถวายวัด แต่บางวัดที่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัท ห้างร้านใหญ่ ๆ เช่น ห้างบิ๊กซี ห้างโลตัส อุบล วัสดุก่อสร้าง ห้างแม็คโค ห้างโรบินสันยิ่งยง และ โรงแรมอุบลอินเตอร์เนชั่นแนล ก็จะนำต้นเทียนไปแสดงโชว์ไว้ให้ลูกค้าได้ชื่นชมและถ่ายภาพไว้เป็นที่ระลึก (วัชรพงษ์ สุขรักษา. 2556 : สัมภาษณ์)

คำกล่าวถวายเทียนพรรษา ตามแบบคำถวายดอกไม้ธูปเทียนเพื่อบูชา

อิมานิ มยำ ภนฺเต ทีปธูปปุปฺ ผวารานิ รตนฺ ตตยสฺ เสว อภิปูเชม อมฺหากำ รตนตฺ ตยสฺ ส ปูชา ฑีฆรตฺตำ หิตสุขาวหาโหตุ , อาสวกฺ ขยปฺ ปตติยา คำแปล “ข้าแต่พระคุณเจ้าทั้งหลายผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอบูชาธูปเทียน และดอกไม้อันประเสริฐเหล่านี้แก่

Mahasarakham University

พระรัตนตรัย กินิยาที่บูชาแก่พระรัตนตรัยนี้จงเป็นผลนำมาเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนานจงเป็นไปเพื่อให้ถึงซึ่งพระนิพพาน เป็นที่สิ้นไปแห่งอาสวะกิเลสเทอญ”

เมื่อกล่าวคำถวายจบ ก็ถวายต้นเทียนแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์เปล่งเสียง “สาธุ” รับต้นเทียน แล้วสวดให้พร ผู้ถวายต้นเทียนทั้งหมดรับพร กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล เป็นอันเสร็จพิธี

3.4 เทียนพระราชทาน สำหรับเทียนพรรษาพระราชทาน เป็นเทียนหล่อสำเร็จประดับด้วยลายไทยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 นิ้ว สูงประมาณ 1 เมตร ทรง 8 เหลี่ยม ลำต้นสีแดงตรงโคนและยอดเป็นสีทอง มีฐานเป็นไม้ทรง 8 เหลี่ยมคล้ายพานรองรับ องค์ประกอบที่สำคัญที่พระราชทานพร้อมกับต้นเทียน 3 อย่าง ได้แก่ ไจฝ้ายสำหรับทำไส้เทียน 1 ไจ เทียนชนวนทำจากขี้ผึ้งแท้ 1 เล่ม และไม้ขีดไฟ 1 กลัก

ภาพประกอบ 30 ต้นเทียนพระราชทาน

ปี พ.ศ. 2522 คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้พิจารณาร่วมกันว่าการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นงานใหญ่ระดับชาติ ได้ประชาสัมพันธ์ไปยังนานาชาติ สมควรที่จะมีสิ่งที่เป็นมงคลหรือเป็นหลักชัย และสัญลักษณ์ของงานให้มีความยิ่งใหญ่และสำคัญยิ่งขึ้น จึงได้พร้อมใจกันกราบบังคมทูลขอพระราชทานเทียนพรรษาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเทศกาลเข้าพรรษาเป็นกรณีพิเศษ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานต้นเทียนให้พระอารามหลวงปกติ เพื่ออัญเชิญเป็นเทียนชัยมิ่งมงคล นำขบวนแห่เทียนพรรษาของชาวจังหวัดอุบลราชธานี และนำไปจุดบูชาพระรัตนตรัยในพระอารามหลวงแห่งใดแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานต้นเทียน

Mahasarakham University

พรรษาให้แก่จังหวัดอุบลราชธานี และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายประมูล จันทรจำนง ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีในขณะนั้น พร้อมคณะเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเทียนพรรษา ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ก่อนเริ่มงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประมาณ 7 วัน แล้วคณะผู้เข้าเฝ้าฯ ได้อัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทานมาทางเครื่องบินโดยทางบริษัทการบินไทย ซึ่งให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการเดินทางนำต้นเทียนพระราชทานมาจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งที่สนามบินพาณิชย์นานาชาติอุบลราชธานี มีพิธีรับต้นเทียนพรรษาพระราชทานอย่างสมพระเกียรติ

ภาพประกอบ 31 ขบวนต้อนรับต้นเทียนพระราชทาน ปี 2556

มีการจัดรูปขบวนอันประกอบด้วย วงโยธวาทิต กองลูกเสือเกียรติยศ นักศึกษาวิชาทหารและบรรดาข้าราชการทุกหมู่เหล่า จะแต่งเครื่องแบบปกติขาว พร้อมด้วยกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ จะมาต้อนรับที่บันไดเครื่องบิน และริ้วขบวนก็จะเคลื่อนไปพร้อมกับรถบุษบกอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทาน ไปยังจุดที่ตั้งที่ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี หรือสถานที่เหมาะสมอื่นในบางปี แล้วแต่กรรมการจัดงานจะเป็นผู้กำหนด เพื่อรอวันเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่จะเริ่มขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ต่อจากนั้นจึงจะมีพิธีอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทาน ไปประดิษฐานไว้เป็นเทียนชัยมิ่งมงคลในบริเวณพิธีเปิดงานที่ลานเทียนเฉลิมพระเกียรติทุ่งศรีเมือง การอัญเชิญจะมีพิธีอย่างสมพระเกียรติ เช่นเดียวกับพิธีในวันรับที่สนามบินนานาชาติอุบลราชธานี (แสงทอง อนันตภักดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 32 การอัญเชิญเทียนพระราชทาน ประจำปี 2556

3.5 ภูมิปัญญาชาวบ้านในงานแห่เทียน งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นงานที่รวมความผูกพันของชุมชนท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การที่ชาวบ้านร่วมบริจาคเทียนเอามาหลอมหล่อเป็นเทียนเล่มใหญ่เล่มเดียวกัน เป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะไปในตัว การสรรหาภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีฝีมือทางช่าง มีความรู้ ความชำนาญในเรื่อง การทำลวดลายไทย การแกะสลักลวดลายลงบน ต้นเทียน การทำเทียนให้เป็นลายไทย แล้วนำไปติดบนต้นเทียน การประดับด้วยผ้าฝ้าย ผ้าไหม ดอกไม้สด ล้วนแล้วแต่เป็นฝีมือของช่างในท้องถิ่น ส่วนการจัดขวนแห่ก็ล้วนแต่ใช้ของพื้นเมือง เช่น เครื่องแต่งกายขอขบวนฟ้อน จะใช้ผ้าพื้นเมืองที่ทอด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอุบลราชธานีทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมเป็นหลัก การฟ้อนรำจะใช้ท่ารำที่ดัดแปลงมาจากวิถีชีวิตการทำมาหากินของชาวบ้าน เป็นท่ารำในรูปแบบของศิลปะที่งดงามในแบบของชาวอีสาน ดนตรีประกอบก็เป็นเครื่องดนตรีประจำท้องถิ่น พิน แคน โปงลาง เป็นต้น ผสมเข้ากับการขับร้องที่สนุกสนานเร้าใจในแบบร้องหมอลำเล่าเรื่องราวแบบอีสาน ทำให้งานประเพณีนี้ยิ่งใหญ่ ประชาชนต่างเฝ้ารอคอย ศิลปะการฟ้อนรำที่นิยมนำมาประกอบการแสดงในขบวนแห่ คือ การรำเซิ้งต่าง ๆ เช่น เซิ้งกระลอ เซิ้งกระติบ เซิ้งสวิง เซิ้งแหย่ไข่มดแดง ซึ่งดัดแปลงมาจากการประกอบอาชีพในวิถีชีวิตประจำวันของชาวอีสานทั้งสิ้น (วรสิทธิ์ กัลป์ตินันท์. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 33 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี (นายวันชัย สุทธิวรชัย) แกะสลักต้นเทียน วัดพระธาตุหนองบัว ปี 2556

ภาพประกอบ 34 ผลงานที่สำเร็จของภูมิปัญญาช่างเทียนเมืองอุบลฯ

4. ความเชื่อเรื่องเทียนพรรษาและประเพณีแห่เทียนพรรษา

ความเกี่ยวข้องระหว่างขี้ผึ้งกับพุทธศาสนานั้น ผึ้งมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ตั้งแต่เมื่อครั้งพุทธกาล ดังมีเรื่องเล่าที่ปรากฏในหนังสือพระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค 1 ในเรื่องลำดับที่ 5 คือ เรื่องพระภิกษุชาวเมืองโกสัมพี ซึ่งมีความตอนหนึ่ง กล่าวถึงวานรถวายรวงน้ำผึ้ง ความว่าเมื่อช้างปาริเลยกะอุปัฏฐากพระศาสดา มีวานรตนหนึ่งเห็นการกระทำนั้นและคิดอยากจะทำอะไรถวายพระตถาคตเจ้าบ้าง จึงเที่ยวไปหาสิ่งของถวาย วันหนึ่งวานรเห็นรวงผึ้งที่กิ่งไม้ แต่หาตัวผึ้งไม่มี จึงหักเอากิ่งไม้ที่มีรวงผึ้งนั้น แล้วนำรวงผึ้งทั้งกิ่งไม้ไปสู่สำนักพระศาสดา เพื่อถวายรวงผึ้ง

Mahasarakham University

พระศาสดาทรงรับไว้ วานรเฝ้าดูอยู่เพื่อจะได้ทราบว่าพระศาสดาจะบริโภคหรือไม่ พระศาสดาทรงรับไว้แล้วนิ่งเฉยอยู่วานรเกิดความสงสัย จึงจับปลายกิ่งไม้พลิกพิจารณาดู เห็นตัวอ่อนของผึ้ง วานรจึงนำตัวอ่อนออกเสียแล้วถวายใหม่ พระศาสดาทรงเสวย วานรนั้นมีใจยินดีกระโดดโลดเต้นตามประสา ไปตามกิ่งไม้จนพลัดตกลงมาที่ปลายตอไม้อันหนึ่ง ทำให้วานรถึงแก่ความตาย แต่อานิสงส์ที่ได้ทำไว้ คือ เป็นผู้หารวงผึ้งมาถวายพระพุทธเจ้าผู้ทรงศีล จึงได้ไปเกิดในวิมานทองสูง 30 โยชน์ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีนางอัปสรหนึ่งพันเป็นบริวาร (อำนวย วรพงศธร. 2556 : สัมภาษณ์)

4.1 ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน (ประดับ ก้อนแก้ว. 2545 : 25)

ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแสดงถึงความเป็นชาติเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมานาน เป็นเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น และมีส่วนช่วยให้ชาติดำรงความเป็นชาติของตนอยู่ตลอดไป

ฮีตสิบสอง มาจากคำสองคำได้แก่ ฮีต คือคำว่า จารีต ซึ่งหมายถึง ความประพฤติ ธรรมเนียม ประเพณี ความประพฤติที่ดี และสิบสอง หมายถึง สิบสองเดือน ดังนั้น ฮีตสิบสองจึงหมายถึงประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี เป็นการผสมผสานพิธีกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องผีและพิธีกรรมทางการเกษตร เข้ากับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา นักปราชญ์โบราณได้วางฮีตสิบสอง ไว้ดังนี้

4.1.1 เดือนอ้าย - บุญเข้ากรรม
4.1.2 เดือนยี่ - บุญคูณลาน
4.1.3 เดือนสาม - บุญข้าวจี่
4.1.4 เดือนสี่ - บุญพระเวส
4.1.5 เดือนห้า - บุญสงกรานต์
4.1.6 เดือนหก - บุญบั้งไฟ
4.1.7 เดือนเจ็ด - บุญซาฮะ
4.1.8 เดือนแปด - บุญเข้าพรรษา
4.1.9 เดือนเก้า - บุญข้าวประดับดิน
4.1.10 เดือนสิบ - บุญข้าวสาก
4.1.11 เดือนสิบเอ็ด - บุญออกพรรษา
4.1.12 เดือนสิบสอง - บุญกฐิน

คองสิบสี่ หมายถึง แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ 14 ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ 3 ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมือง

Mahasarakham University

พึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องคเจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนอยู่กันด้วยความสงบและเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยยึดข้อปฏิบัติทางศาสนาเป็นหลัก

1. ฮีตเจ้าคองขุน
2. ฮีตท้าวคองเพีย
3. ฮีตไพร่คองนาย
4. ฮีตบ้านคองเมือง
5. ฮีตปู่คองย่า
6. ฮีตตาคลองยาย
7. ฮีตพ่อคลองแม่
8. ฮีตใภ้คลองเขย
9. ฮีตป้าคลองลุง
10. ฮีตลูกคลองหลาน
11. ฮีตเถ้าคลองแก่
12. ฮีตปีคลองเดือน (ฮีตสิบสอง)
13. ฮีตไฮ่คลองนา
14. ฮีตวัดคลองสงฆ์

4.2 ความเชื่อเรื่องเทียน (พันธ์ศักดิ์ พูลเสมา. 2556 : สัมภาษณ์) ในสมัยอดีตจากเรื่องที่ปรากฏในสมัยพุทธกาลที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในสมัยที่พระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่นั้น มนุษย์เพียงแต่รู้จักบริโภคน้ำผึ้ง แต่ยังคงไม่รู้จักนำขี้ผึ้งมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนำมาทำเป็นเทียนขี้ผึ้ง แต่มีความเชื่อว่าการให้แสงสว่างเป็นทานนับว่ามีประโยชน์ทั้งการให้แสงสว่างที่เป็นแสงสว่างจริง ๆ และการให้แสงสว่างทางด้านปัญญา เนื่องจากเป็นเรื่องที่เล่าว่า พระอนุรุทธะ เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้มีปัญญาเฉียบแหลม เฉลียวฉลาด รู้อรรถ รู้พระธรรมวินัยแตกฉาน จนเป็นที่เลื่องลือเกี่ยวกับเรื่องนี้พระพุทธเจ้าตรัสว่า ในชาติปางก่อน พระอนุรุทธะเคยได้ให้แสงสว่างเป็นทาน จึงมีปัญญาเฉลียว ฉลาดด้วยความเชื่อเกี่ยวกับการให้แสงสว่างเป็นทานทั้งการให้แสงสว่างจริง ๆ และแสงสว่างทางปัญญาในตอนต้นที่มีผู้เข้าใจถึงประโยชน์ของการให้แสงสว่างเป็นทาน โดยเริ่มแรกรู้จักทำเทียนผึ้งไปถวายวัด แล้วต่อมาสามารถทำเทียนไขได้ แต่ก็ยังไม่พอที่ได้แสดงศรัทธาเพียงเท่านั้น จึงคิดทำเทียนที่ใหญ่ขึ้นในลักษณะเป็นพุ่มเทียน ซึ่งก็ยังไม่เป็นที่พอใจจึงได้คิดทำต้นเทียนขนาดใหญ่แล้วนำไปถวายวัดในเทศกาลเข้าพรรษาและในการนำไปถวายวัด มีการแห่เป็นขบวน เรียกว่า การแห่เทียนพรรษา

4.3 ความเชื่อเรื่องเทียนในสมัยปัจจุบัน (อธิวัฒน์ จันทรวิจิตร์. 2556 : สัมภาษณ์) เทียนพรรษาก็เป็นรูปแบบศิลปกรรมอย่างหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งและคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรม โดยแฝงคติความเชื่อและแนวคิดในการสร้าง

Mahasarakham University

ด้วยศรัทธาถวายเป็นพุทธบูชา สัญลักษณ์ของยุคสมัยที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเทียนพรรษาเหล่านี้เป็นผลมาจากความศรัทธา ความคิดของคนในอดีตที่เห็นคุณค่าทางศิลปะไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการแกะสลัก ติดพิมพ์ การนำเทียนมามัดรวมแบบโบราณ ที่นำมาตกแต่งให้เกิดความสวยงามยิ่งขึ้นนั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงความมีชีวิตจิตใจที่ดีงามของบุคคลในชุมชนที่มีความเลื่อมใสศรัทธาพระพุทธศาสนามีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตที่ดีงามและมีความสุขและมีความเหมาะสมกับการใช้ประกอบพิธีกรรมอันสำคัญของพระพุทธศาสนา ดังนั้น วัดจึงมีความสำคัญควบคู่กันมากับพัฒนาการทางด้านสังคมและมีความผูกพันระหว่างคนในสังคม วัด และพระสงฆ์เป็นไปอย่างแนบแน่น สังคมไทยในภาคอีสานเป็นสังคมที่ยังคงยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและวัดจึงเปรียบเสมือนศูนย์รวมแห่งศิลปะวิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะศิลปกรรมที่สร้างสรรค์ด้วยแรงศรัทธาที่อุทิศแด่พระพุทธศาสนาที่สร้างขึ้นหลายยุคหลายสมัยจากช่างที่เข้าใจในวิถีแห่งชีวิตมีการตกแต่งที่เข้าใจวิถีธรรมความเหมาะสมความพอดีบนพื้นฐาน 3 ประการ คือ รูปทรง (Forms) แต่เดิมที่เน้นความเรียบง่ายหนักแน่น การตกแต่ง (Ornaments) ที่ตั้งอยู่บนความสมถะไร้ความฟุ่มเฟือย การออกแบบ (Design & Detail) มีสื่อทักษะแห่งความจริงใจ จึงถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาการทำต้นเทียนพรรษาที่ใกล้ชิดกับชีวิตและสะท้อนภาพในอดีตของชุมชนชาวอีสานที่ชัดเจนที่สุด

4.4 งานประเพณีแห่เทียนพรรษา (บุญเพ็ง ณ อุบล. 2556 : สัมภาษณ์) เป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวอุบลราชธานี ซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลายาวนาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 และแรม 1 ค่ำเดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษาจัดให้มีขึ้นทุกปี งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีชื่องานแต่ละปี ดังนี้

ปี พ.ศ. 2543 มีชื่องานว่า “หลอมบุญบูชา ถวายไท้นวมินทร์”

ปี พ.ศ. 2544 มีชื่องานว่า “งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล”

ปี พ.ศ. 2545 มีชื่องานว่า “โรจน์เรืองเมืองศิลป์”

ปี พ.ศ. 2546 มีชื่องานว่า “สืบศาสตร์สานศิลป์”

ปี พ.ศ. 2547 มีชื่องานว่า “ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษาเทิดไท้ 72 พรรษา มหาราชินี”

ปี พ.ศ. 2548 มีชื่องานว่า “น้อมรำลึก 50 ปี พระบารมีแผ่คุ้มเกล้าชาวอุบล”

ปี พ.ศ. 2549 มีชื่องานว่า “60 ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งามตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน”

ปี พ.ศ. 2550 มีชื่องานว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม เลิศล้ำเทียนพรรษาปวงประชาพอเพียง”

ปี พ.ศ. 2551 มีชื่องานว่า “เมืองอุบลบุญล้ำ บุญธรรม บุญทาน สืบสาน

Mahasarakham University

ตำนานเทียน”

ปี พ.ศ. 2552 มีชื่องานว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม บุญล้ำเทียนพรรษา ประชาพอเพียง”

ปี พ.ศ. 2553 มีชื่องานว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล”

ปี พ.ศ. 2554 มีชื่องานว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล”

ปี พ.ศ. 2555 มีชื่องานว่า “111 ปี ลือเลื่อง ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล”

ปี พ.ศ. 2556 มีชื่องานว่า “ย้อนตำนาน 112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ ถิ่นไทยดี”

สำหรับปี 2556 “ย้อนตำนาน 112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ ถิ่นไทยดี” มีความหมายดังนี้ (ปรีชา ทาศิริ. สัมภาษณ์ : 2556)

ย้อนตำนาน 112 ปี นับจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างในหัวเมืองมณฑลอีสานได้ดำริให้มีการแห่เทียนพรรษารอบเมืองแทนการแห่บุญบั้งไฟเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2444 คือจุดเปลี่ยนแปลงยุคสมัยการผสมผสานราชสำนักและท้องถิ่น

สืบฮีตวิถีชาวอุบล อุบลราชธานีมีวัฒนธรรมประเพณี วิถีอันแสดงออกมาซึ่งความสามัคคีของชาติพันธุ์ที่หลากหลายกระจายทั่วทุก 25 อำเภอ คนไทย คนลาวพื้นเมือง ชนเผ่าพื้นเมืองเดิมในสายวัฒนธรรมมอญเขมร เช่น ข่า เผ่าเขมร (ขอม) ส่วยหรือ กูย ญวน เวียดนาม ชาวจีน ชาวสิกข์ กุลา และประเพณีที่ชาวอุบลราชธานีทั้ง 25 อำเภอ สืบทอดมาถึงปัจจุบันนั้น คือประเพณีแห่เทียนพรรษาที่โด่งดังไปทั่วโลก

ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนึ่งเดียวที่สะท้อนความงามแห่งศิลป์ที่ทรงคุณค่า หลอมรวมกับวิถีชีวิตชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา ยึดมั่นพุทธธรรม เป็นหลักในการดำเนินชีวิตให้อยู่ดีมีสุข สงบร่มเย็นและพอเพียงเป็นแก่นแท้ คุณงามความดี

แต่เดิมมางานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ไม่มีคำขวัญประจำปี โดยจะเรียกชื่องานตรง ๆ ว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ประจำปี..... ตามลำดับ พ.ศ.ของปีที่จัด ปี พ.ศ. 2542 ปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงเรียกชื่องานว่า “งานแห่เทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชา” เป็นที่มาของต้นเทียนเฉลิมพระเกียรติที่ทุ่งศรีเมืองด้วย ตั้งแต่นั้นมาจังหวัดอุบลราชธานีได้กำหนดให้มีชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประจำของแต่ละปี เช่น ในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เมื่อ พ.ศ. 2549 ปราชญ์เมืองอุบลฯ ได้ให้คำขวัญ

Mahasarakham University

งานแห่เทียนว่า “60 ปี พระบารมีแผ่ไพศาลงามตระการเทียนพรรษาเทิดราชัน” หรือเมื่อปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คำขวัญงานประเพณีแห่เทียนพรรษาปีนั้น จึงได้ชื่อว่า “ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม บุญล้ำเทียนพรรษา ประชาพอเพียง” (มนัส สุขสาย. 2556 : สัมภาษณ์)

สรุปเนื่องจากประเพณีแห่เทียนพรรษาเกิดจาก ภูมิปัญญาชาวบ้าน สืบสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดภูมิพลังเมือง สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง แก้ไขปัญหาสำคัญของชาติได้ ในการร่วมเป็น “ภูมิพลังแผ่นดิน” ดังนั้น ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จึงเทิดทูน 3 สถาบันสำคัญสูงสุด คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้ดำรงจิรัฐิติกาลสืบไป

5. การทำเทียนพรรษา

ประเภทของเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษามัดรวมติดลาย (เทียนโบราณ) ต้นเทียนพรรษาติดพิมพ์และต้นเทียนพรรษาแกะสลัก ซึ่งมีรายละเอียดของเทียนพรรษาแต่ละประเภทดังนี้

5.1 การทำเทียนแบบดั้งเดิม (วิชิต บุญจริง. 2556 : สัมภาษณ์)

ต้นเทียนพรรษามัดรวมติดลาย หรือเทียนโบราณ หมายถึง เทียนพรรษาที่นำเอาเทียนเล่มเล็ก ๆ หลายเล่มมามัดรวมกันเป็นต้นเดียว มัดด้วยด้าย หรือเชือก หรือลวดเส้นเล็ก ๆ ติดกับแกนไม้ไผ่ หรือแกนไม้ที่กลึงกลม หรือต้นกล้วย (ปัจจุบันนิยมใช้ท่อพลาสติก หรือไม้อัดทำเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม) ตั้งบนฐานไม้รูปเหลี่ยม หรือปี๊บน้ำมันหรือทรงกลม แล้วใช้กระดาษเงินกระดาษทองหรือสีต่าง ๆ (กระดาษจังโก) ตัดเจาะเป็นลวดลายพันรอบ ๆ รอยต่อของฐาน ลำต้นเทียน และตกแต่งด้วยลายดอกผึ้ง

ภาพประกอบ 35 ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลายหรือเทียนโบราณ วัดตาลสุม ปี 2556

Mahasarakham University

การทำเทียนพรรษาแบบมัดรวมติดลายเป็นการทำเทียนแบบโบราณ มีกรรมวิธีแบบโบราณ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทำฐานต้นเทียน ขั้นที่ 2 การทำแกนต้นเทียน ขั้นที่ 3 การมัดรวมต้นเทียน ขั้นที่ 4 การติดลายกระดาษ ขั้นที่ 5 การติดลายดอกผึ้ง และมีการตกแต่งและประดับด้วยผ้าสี ดอกไม้ให้สวยงามเทียนพรรษาโบราณแบบมัดรวมติดลาย เป็นประติมากรรมเทียนพรรษาที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปกรรมที่มีความงดงามละเอียดอ่อน กรรมวิธีการทำง่าย ไม่ยุ่งยากใช้แรงงานคนไม่มากทำจากความศรัทธาและความสามัคคีของชาวบ้าน

5.2 ต้นเทียนปัจจุบัน

5.2.1 ประเภทต้นเทียนพรรษาติดพิมพ์ การจัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์เป็นต้นเทียนที่มีลายละเอียดอ่อน มีขั้นตอนและต้องใช้คนจำนวนมาก โดยเฉพาะต้องใช้ขี้ผึ้งแท้เป็นส่วนใหญ่ในการทำดอกผึ้ง (ลายเทียน) ส่วนต้นเทียนเดิมใช้ขี้ผึ้งถ้วย (ขี้ผึ้งน้ำมัน) ผสมกับขี้ผึ้งแท้หล่อลำต้น แต่ในปัจจุบันบางคุ้มวัดจะใช้เชือกพันรอบแกนเหล็กเทรอบด้วยปูนปลาสเตอร์ ตกแต่งให้กลมแล้วทาด้วยสีพลาสติก หรือใช้ไม้อัดทำเป็นเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม หรือเหลี่ยมย่อมุมแทนการหล่อให้กลมเพียงอย่างเดียว (ศุภกิจ สอนอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 36 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดศรีประดู่ ปี 2555

วัสดุสำคัญในการทำต้นเทียน ได้แก่ ขี้ผึ้ง

ลักษณะและคุณสมบัติของขี้ผึ้งชนิดดี

1. ราคาแพง ประมาณกิโลกรัมละ 200 - 300 บาท
2. มีกลิ่นหอม
3. เนื้อขี้ผึ้งเหนียว เมื่อจับดูจะมีคราบติดมือเพียงเล็กน้อย
4. ใช้เล็บมือจิกดูจะเป็นรอยลึก เนื้อขี้ผึ้งไม่ยุ่ย ไม่เปราะ

Mahasarakham University

5. สีครีมหรือเหลืองปนขาว หรือเขียวอมม่วง (ไม่ออกสีแดงหรือส้ม) มองดูจะเป็นสีขุ่นมัว ไม่สดใส ซึ่งเป็นสีธรรมชาติ

6. มักมีฝุ่นจับอยู่ตามก้อนขี้ผึ้ง เพราะเนื้อขี้ผึ้งเหนียว

7. แมลงต่าง ๆ เช่น แมลงภู่ ผึ้ง ชอบจับ เจาะไชกินเนื้อขี้ผึ้ง

8. ก้อนขี้ผึ้งมีขนาดโต น้ำหนักก้อนละประมาณ 1 กิโลกรัม

ลักษณะและคุณสมบัติของขี้ผึ้งชนิดไม่ดี

1. ราคาถูก ประมาณกิโลกรัมละ 40 - 50 บาท

2. กลิ่นไม่หอม

3. เนื้อขี้ผึ้งไม่เหนียว จับดูจะติดมือบาง ๆ และมีคราบน้ำมันติดมือ

4. เปราะและแตกง่าย

5. มีสีแดงหรือส้ม ลักษณะเป็นสีเข้มที่ได้มาจากการปรุงแต่ง

6. ไม่มีฝุ่นติดอยู่ที่ก้อนหรือแท่งขี้ผึ้ง

7. แมลงไม่ชอบ เพราะเป็นขี้ผึ้งเทียม หรือขี้ผึ้งผสม

8. เป็นก้อนขนาดเลก น้ำหนักไม่มาก รวมกันหลายสิบก้อนจึงจะได้น้ำหนัก 1 กิโลกรัม (อำนวย วรพงศธร. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 37 ลักษณะของขี้ผึ้งชนิดดี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 38 ลักษณะขี้ผึ้งเทียม

การออกแบบต้นเทียน โดยการร่างแบบที่จัดทำลงบนกระดาษแล้วนำดอกผึ้งติดตามโครงสร้างของต้นเทียน ที่ได้จัดทำขึ้นตามแบบโดยช่างเทียนจะเป็นผู้กำหนดว่าดอกผึ้งลายใดจะใช้กับส่วนใดของต้นเทียน

การหล่อต้นเทียน หรือการทำลำต้นเทียน เพื่อให้สำหรับการติดพิมพ์มีหลากหลายรูปแบบตามความคิดและ จินตนาการของช่างทำต้นเทียน ขึ้นอยู่กับว่าต้องการนำเสนอเรื่องราวในด้านใดของพระพุทธศาสนา ซึ่งในอดีตนั้น ยังคงยึดถือว่าต้นเทียนจะต้องมีลักษณะกลมเท่านั้น ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปทรงของต้นเทียนโดยอิงแนวคิด จากหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ เช่น สี่เหลี่ยมมาจากอริยสัจ 4 ประการ หกเหลี่ยมมาจากอบายมุข หรือแปดเหลี่ยมมาจาก มรรค 8

วัสดุและอุปกรณ์ในการหล่อต้นเทียน

1. ขี้ผึ้งถ้วย (ขี้ผึ้งน้ำมัน) เป็นขี้ผึ้งคุณภาพพอใช้ได้ หนักประมาณ 100-200 กิโลกรัม ทั้งนี้แล้วแต่ขนาดของต้นเทียนที่ต้องการ
2. เตาอั้งโล่ 2 - 4 เตา พร้อมถ่านไม้, ฟืน
3. ชามอ่างขนาดใหญ่ 2 ใบ ขนาดกลาง 4 ใบ ขนาดเล็ก 6 ใบ
4. ปี๊บ 2 - 4 ใบ
5. โอ่งมังกร หรือถังน้ำมันเปล่าขนาด 200 ลิตร 2 ใบ
6. ภาชนะที่ใช้ตักเทียน เช่น กระบวนตักน้ำ หรือขันโลหะ หรือขันพลาสติกที่ทนความร้อน
7. ผ้ากรอง ใช้ผ้ามุ้งเนื้อดีละเอียด ยาว 2 เมตร
8. สังกะสีชนิดเรียบแบบหนา ขนาดกว้าง 80 - 120 เซนติเมตร ยาว 7 ฟุต จำนวน 1 แผ่น สำหรับหล่อต้นเทียนและขนาดกว้าง 80-120 เซนติดเมตร ยาว 3 ฟุต

Mahasarakham University

จำนวน 1 แผ่น สำหรับหล่อยอดต้นเทียน ขนาดของสังกะสีอาจเพิ่มหรือลดได้ตามความเหมาะสม หรือความต้องการที่จะหล่อต้นเทียนและยอด

9. ผ้าขี้ริ้วที่สะอาด 4 - 5 ผืน

10. ท่อนไม้ (เสาไม้) เส้นผ่าศูนย์กลาง 6-8 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร 1 ท่อนสาหรับทาแกนลาต้นและยาว 1 เมตร 1 ท่อน สำหรับทำแกนต้นเทียน

11. ถังตักน้ำ 1 ใบ

12. ไม้ขนาด 3-4 นิ้ว ยาว 1.50 เมตร จำนวน 2 ต้น สำหรับทำเสา

13. ไม้ไผ่หรือไม้เบญจพรรณ ขนาด 1 x 25 ผ่าครึ่งยาว 1 เมตร ใช้ทั้ง 2 ซีก จำนวน 2 ท่อน สำหรับเป็นไม้ขนาบ

14. เสียม จอบ

(อุดม เจนจบ. 2556 : สัมภาษณ์)

วิธีการหล่อต้นเทียน

การหล่อต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ มีขั้นตอนดังนี้

การเตรียมไม้ทำแกนลำต้น นำท่อนไม้ (เสาชนิดกลม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร มาแต่งปลายด้านหนึ่งให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมยาว 50 เซนติเมตร กว้างด้านละ 10 เซนติเมตร เป็นเดือยสำหรับสวมใส่กับส่วนฐานของต้นเทียน ในปัจจุบันใช้แกนเป็นเหล็กกลวงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร แล้วพันโอบด้วยเชือกมะนิลาอีกครั้ง เพื่อให้แกนต้นเทียนใหญ่ขึ้น เป็นการประหยัดขี้ผึ้งด้วย หรือใช้ไม้อัดหนา 10 เซนติเมตร มาทำเป็นต้นทรงสี่เหลี่ยม แปดเหลี่ยม หรือย่อมุม แล้วทาด้วยสีน้ำพลาสติก สีส้มหรือแดงรองพื้น

การทำแบบพิมพ์สาหรับหล่อลำต้นและยอดต้นเทียน

แบบพิมพ์สำหรับหล่อเทียน อีสานเรียกว่าโฮง ทำจากสังกะสีแผ่นเรียบชนิดหนา (เบอร์ 27) ใช้สังกะสีขนาดกว้าง 80-120 เซนติเมตร ยาว 8 ฟุต หล่อยอดใช้สังกะสีแผ่นเรียบรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาวด้านละ 80 เซนติเมตร ขนาดของสังกะสีที่ใช้ทำแบบพิมพ์หล่อลำต้นและยอด สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม นำสังกะสีมาให้ได้ตามขนาดที่ต้องการแล้วนำแผ่นสังกะสีที่มัดไว้มาโค้งเป็นทรงกระบอก ขอบด้านข้างของสังกะสีพับโค้งงอเข้าเพื่อซ่อนขอบอีกด้านหนึ่ง

วิธีการหล่อต้นเทียน

การหล่อต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ มีขั้นตอนดังนี้

การเตรียมไม้ทำแกนลำต้น นำท่อนไม้ (เสาชนิดกลม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร มาแต่งปลายด้านหนึ่งให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมยาว 50 เซนติเมตร กว้างด้านละ 10 เซนติเมตร เป็นเดือยสำหรับสวมใส่กับส่วนฐานของต้นเทียน ในปัจจุบันใช้แกนเป็นเหล็กกลวงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร แล้วพันโอบด้วยเชือกมะนิลาอีกครั้ง เพื่อให้แกน

Mahasarakham University

ต้นเทียนใหญ่ขึ้น เป็นการประหยัดขี้ผึ้งด้วย หรือใช้ไม้อัดหนา 10 เซนติเมตร มาทำเป็นต้นทรงสี่เหลี่ยม แปดเหลี่ยม หรือย่อมุม แล้วทาด้วยสีน้ำพลาสติก สีส้มหรือแดงรองพื้น

วิธีการหล่อต้นเทียน

การทำแบบพิมพ์สาหรับหล่อลำต้นและยอดต้นเทียน

แบบพิมพ์สำหรับหล่อเทียน อีสานเรียกว่าโฮง ทำจากสังกะสีแผ่นเรียบชนิดหนา (เบอร์ 27) ใช้สังกะสีขนาดกว้าง 80-120 เซนติเมตร ยาว 8 ฟุต หล่อยอดใช้สังกะสีแผ่นเรียบรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาวด้านละ 80 เซนติเมตร ขนาดของสังกะสีที่ใช้ทำแบบพิมพ์หล่อลำต้นและยอด สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม นำสังกะสีมาให้ได้ตามขนาดที่ต้องการแล้วนำแผ่นสังกะสีที่มัดไว้มาโค้งเป็นทรงกระบอก ขอบด้านข้างของสังกะสีพับโค้งงอเข้าเพื่อซ่อนขอบอีกด้านหนึ่ง

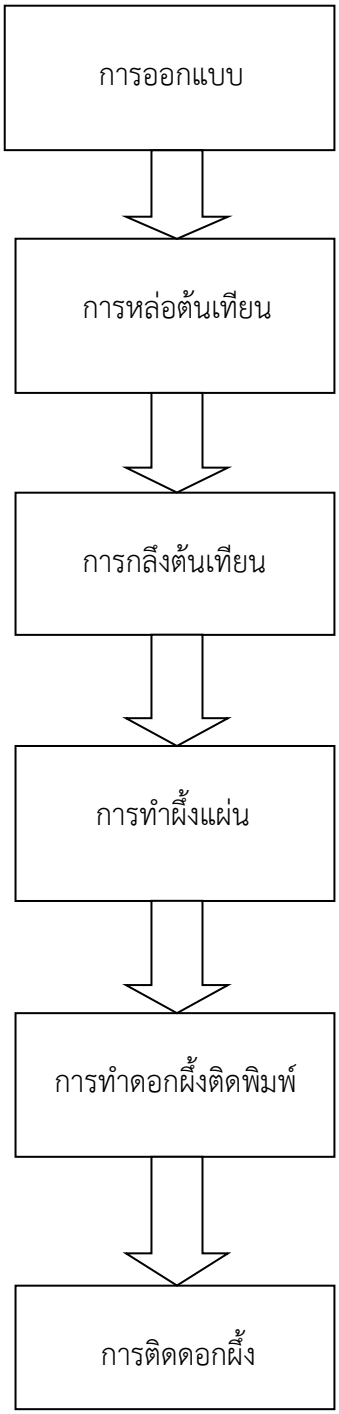
การทำแบบพิมพ์ต้นเทียน

ช่างอาจตัดงอแผ่นสังกะสีเข้าหากัน โดยปลายทั้งสองงอเป็นตะขอเกี่ยวกันไว้ หรือทำเป็นตะเข็บและบัดกรีด้วยตะกั่ว การทำแกนยอด ใช้ไม้ขนาด 8 นิ้ว ยาว 80 เซนติเมตร 1 ท่อน แต่งให้เป็นรูปทรงกรวย โดยส่วนยอดมีเส้นผ่าศูนย์กลางกว้าง 2 นิ้ว ส่วนฐานยอด 8 นิ้ว ตรงฐานยอดแต่งเป็นแกนกลมยาว 20 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 2 นิ้ว เป็นเดือยสำหรับสวมต่อกับแกนลำต้นเทียน ภาชนะที่ใช้ต้มขี้ผึ้ง คือ ปี๊บน้ำมันก๊าดหรือปี๊บน้ำมันพืช นำปี๊บเปล่ามาตัดฝาด้านบนออกตามขอบด้านใน แล้วใช้ค้อนเหลกทุบรอยตัดให้ราบลงกับขอบด้านในบนเพื่อป้องกันไม้ให้คมโลหะบาดมือ แล้วทำสายหิ้วด้วยเหลกเส้น หรืออาจจะใช้ไม้ขนาด 1x 2 นิ้ว ยาวเท่ากับขอบปากปี๊บ จำนวน 2 ท่อน มาตีแนบเข้ากับขอบบนตรงข้ามกัน

Mahasarakham University

ขั้นตอนการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 39 ลำดับขั้นตอนการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์

ในการหล่อต้นเทียนและยอดต้นเทียน จะใช้ขี้ผึ้งถ้วยหรือขี้ผึ้งน้ำมัน เป็นขี้ผึ้งที่มีคุณภาพพอใช้ ทำจากไขมันสัตว์หรือกากน้ำมันปิโตรเลียม ผสมกับขี้ผึ้งแท้เพื่อเพิ่มความเหนียวในอัตราส่วน ขี้ผึ้งแท้ 1 ส่วน ขี้ผึ้งถ้วย 10 ส่วน

การเตรียมหลุมสำหรับหล่อ

การหล่อลำต้น จำเป็นต้องหล่อลงในหลุม โดยขุดหลุมให้ลึกประมาณ 1 เมตร กว้าง 50 เซนติเมตร หรือกว้างพอเหมาะกับแบบพิมพ์บริเวณที่ขุดควรเป็นที่ราบเรียบและดินร่วนซุยขุดได้ง่าย แล้วปรับหน้าดินบริเวณก้นหลุมให้เรียบสนิท

การเตรียมไม้เสาและไม้ขนาบหรือแนบข้างต้นเทียน

ไม้สำหรับทำเสาขนาด 3-4 นิ้ว ยาว 1.50 เมตร จำนวน 2 ท่อน

1. ไม้แนบแกนต้นเทียน ใช้ไม้ไผ่ยาว 1 เมตร ผ่าครึ่งใช้ทั้ง 2 ซีก หรือจะใช้ไม้แปรรูปขนาด 1 x 2 นิ้ว ยาว 1 เมตร จำนวน 2 ท่อน
2. การประกบเสาและตีไม้แนบประกบต้นเทียน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ให้ขุดหลุมห่างจากหลุมหล่อลาต้น ทั้ง 2 ด้าน ๆ ละประมาณ 10 เซนติเมตร 2 หลุม ลึก 30 เซนติเมตร

2.2 นำแบบพิมพ์หล่อต้นเทียนหย่อนลงไปในหลุมโดยเอาด้านบนหย่อนลงไปในแบบพิมพ์ส่วนที่มีเดือยจะอยู่ด้านบน และให้อยู่ตรงกลางตั้งตรงมีระยะห่างจากแบบพิมพ์เท่า ๆ กัน ใช้ไม้ขนาบยึดเดือยต้นเทียนกับเสา 2 เสา ทำให้แกนต้นเทียนแน่นตั้งตรงไม่เอนเอียง แล้วเอาดินกลบหลุมรอบ ๆ แบบพิมพ์ กลบเพียงหลวม ๆ ห้ามกระทุ้ง เพราะการกระทุ้งดินอาจทำให้แบบพิมพ์เสียรูปทรงได

วิธีการเทขี้ผึ้งเพื่อหล่อต้นเทียน

การเทขี้ผึ้งหล่อต้นเทียน มีขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการหล่อให้พร้อม
2. มีผู้ช่วยช่าง 3-4 คน
3. นำขี้ผึ้งถ้วย (ขี้ผึ้งน้ำมัน) ใส่ลงในปี๊บที่จะต้ม แล้วนำไปต้มบนเตาไฟ เตาไฟนี้จะใช้เตาอั้งโล่ เตาฟืนหรือเตาแก๊สก็ได้แล้วแต่สะดวก ต้มจนขี้ผึ้งละลายหมด แล้วเทขี้ผึ้งลงในถังน้ำมันใหญ่ขนาด 200 ลิตร หรือโอ่งมังกร จะมีกี่ปี๊บก็เทรวมกันให้หมด จนได้ขี้ผึ้งที่หลอมละลายดีแล้ว มีปริมาณเพียงพอที่จะใช้ในการหล่อ
4. ปล่อยทิ้งไว้ให้อุณหภูมิความร้อนลดลง ตรวจสอบได้โดยเอานิ้วจุ่มลงไปในขี้ผึ้ง ถ้าขี้ผึ้งติดนิ้วมาบาง ๆ แสดงว่าใช้หล่อได้

Mahasarakham University

5. นำภาชนะที่ใช้ตักผึ้ง คือ กระบวย หรือขันพลาสติกที่ทนความร้อนตักขี้ผึ้งเทลงไปในแบบพิมพ์จนเต็ม (การเทต้องเทติดต่อกัน)

6. เมื่อขี้ผึ้งในแบบพิมพ์เย็นลงระดับขี้ผึ้งก็จะลดลงไปด้วยคอยเติมให้เต็มเหมือนเดิมจนกว่าจะเต็มแบบพิมพ์อย่างเต็มที่ อาจใช้เวลากว่า 1 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการหล่อปล่อยขี้ผึ้งให้เย็นจนแข็งตัวเต็มที่ ใช้เวลาประมาณ 7 วัน จึงจะถอดแบบพิมพ์ได้

การหล่อยอดต้นเทียน

ในการหล่อยอดต้นเทียนใช้วิธีทำเช่นเดียวกันกับวิธีหล่อต้นเทียนเพียงแต่ง่ายและสะดวกกว่าเพราะมีขนาดสั้นและใช้ขี้ผึ้งน้อยกว่า (สมคิด สอนอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 40 ยอดต้นเทียนที่หล่อสำเร็จแล้ว

การถอดแบบพิมพ์

การถอดแบบพิมพ์ต้นเทียนและยอดต้นเทียน เมื่อขี้ผึ้งในแบบพิมพ์แข็งตัวแล้วค่อย ๆ แกะไม้แนบออกจากแกนทั้ง 2 ด้าน ออกจากต้นเสาและแกนลำต้นหรือยอดขุดดินที่กลบรอบ ๆ ออกเพื่อสะดวกในการยกขึ้น หลังจากยกขึ้นจากหลุมแล้ว ทำความสะอาดแบบพิมพ์แล้วจึงใช้คีมหรือกรรไกรตัดสังกะสี ค่อย ๆ แกะหรือตัดออก

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 41 แกนต้นเทียนที่หล่อสำเร็จแล้ว

การกลึงต้นเทียน

การกลึงต้นเทียนให้ดีต้องเป็นหน้าที่ของช่างกลึงเหล็กหรือไม้ เพราะมีอุปกรณ์การกลึงที่พร้อม การกลึงเทียนจะง่ายกว่าการกลึงเหล็กหรือไม้ เพียงให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปทรงที่ต้องการ ช่างกลึงก็จะกลึงให้ตามรูปทรงนั้น เมื่อกลึงต้นเทียนหรือยอดเสร็จแล้ว ควรหาวัสดุมารองรับ วัสดุนั้นจะต้องอ่อนนุ่ม เพื่อป้องกันไม่ให้ลำต้นเทียนและยอดบุบเบี้ยวเสียรูปทรง ก่อนนำประกอบกับฐานต้นเทียน

การทำผึ้งแผ่น

ผึ้งแผ่น คือ ผึ้งที่หล่อนขึ้นเพื่อเสริมแต่งส่วนต่าง ๆ ของต้นเทียน ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ฐาน ลำต้น ยอด และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น หุ่นตัวละครตามเนื้อเรื่องเพื่อให้เกิดความเด่นชัด สวยงามวิจิตรพิสดารยิ่งขึ้น

วัสดุอุปกรณ์ในการทำผึ้งแผ่น ดังนี้

1. ขี้ผึ้งถ้วย (ขี้ผึ้งน้ามัน)
2. ปี๊บ
3. เตาอั้งโล่, หรือเตาแก๊ส
4. ถ่าน, ฟืน
5. แบบพิมพ์ทำจากแผ่นไม้, เหล็ก หรือสังกะสี
6. มะขามเปียก, สบู่, ผงซักฟอกหรือน้ำยาล้างจาน
7. ชามอ่างขนาดใหญ่
8. กระบวยโลหะสำหรับตักขี้ผึ้ง

Mahasarakham University

9. มีดปลายแหลม มีดปลายตัด และเกรียงโป๊วสี

10. แปรงทาสีขนาด 2 - 4 นิ้ว

11. ลิ่ม

วิธีการทำผึ้งแผ่น มีขั้นตอนดังนี้

1. จัดหาขี้ผึ้งน้ำมัน ซึ่งเป็นขี้ผึ้งคุณภาพพอใช้ นำมาต้มจนหลอมละลาย

2. วางแบบพิมพ์ในพื้นที่ราบให้เสมอกัน อย่าให้เอียงไปด้านหนึ่งด้านใด

3. นำมะขามเปียกผสมกับน้ำ จนเป็นเนื้อเดียวกัน นำมาทาแบบพิมพ์ด้านในให้ทั่วทุกส่วน หรือจะใช้ผสมกับผงซักฟอกหรือสบู่หรือน้ำยาล้างจาน ทำเช่นเดียวกับน้ำมะขามเปียก ซึ่งจะทำให้เทียนหรือขี้ผึ้งไม่ติดกับแบบพิมพ์

4. ใช้ภาชนะตักขี้ผึ้งที่ต้มละลายแล้ว เทลงไปในแบบพิมพ์ จะเทให้หนาบางขนาดไหนจะขึ้นอยู่กับความต้องการของช่าง ระหว่างเทขี้ผึ้งนั้น ให้สังเกตพื้นผิวของขี้ผึ้งให้อยู่ในแนวระนาบเดียวกัน ถ้าสูงต่ำไม่เท่ากันควรใช้ลิ่มสอดหนุนด้านต่ำให้สูงเท่ากัน

5. หลังจากเทขี้ผึ้งลงไปในแบบพิมพ์แล้ว เมื่อขี้ผึ้งเริ่มแข็งตัว ถ้าต้องการเร่งให้แข็งตัวเร็วและแกะออกง่าย ให้นำแบบพิมพ์ไปแช่น้ำ ขี้ผึ้งก็จะแข็งตัวเร็วและทำให้แกะออกจากแบบพิมพ์ได้ง่ายขึ้น

6. การแกะหรือลอกขี้ผึ้งแผ่นออกจากแบบพิมพ์ ใช้มีดปลายแหลมหรือมีดปลายตัดหรือจะใช้เกรียงโป๊วสีตามถนัด กรีดริมขอบพิมพ์และแซะลอกออกจากแบบพิมพ์

การทำดอกผึ้งติดพิมพ์ (ลายต้นเทียน)

ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ ส่วนที่ประดับตกแต่งที่ทำให้ต้นเทียนและส่วนประกอบอื่น ๆ สวยงามคือ ดอกผึ้งหรือลายเทียน การทำดอกผึ้งหรือลายเทียนนี้เป็นงานที่ละเอียดอ่อน ทำได้ยากกว่างานส่วนอื่น ๆ ต้องอาศัยช่างที่ชำนาญงาน และมีผู้ช่วยมากประมาณ 10 – 20 คน (เล็ก เวชภัณฑ์. 2556 : สัมภาษณ์)

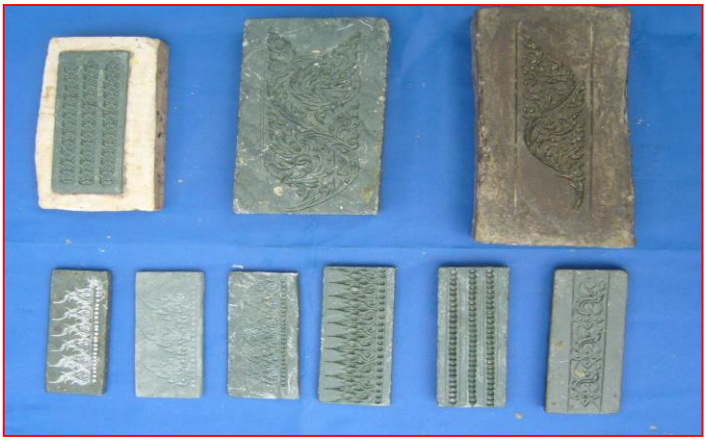
Mahasarakham University

ภาพประกอบ 42 การแกะสลักดอกผึ้งเพื่อใช้ประดับต้นเทียน วัดบูรพา ปี 2556

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำดอกผึ้งติดพิมพ์ ประกอบด้วย

1. หินอ่อน (หินลับมีดโกน) หาซื้อได้จากร้านจำหน่ายอุปกรณ์ก่อสร้าง หรือร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ถ้าหาไม่ได้ใช้ปูนซีเมนต์ หรือปูนปาสเตอร์หล่อเป็นแท่งหรือใช้ท่อนไม้ฝรั่ง (ภาษาอีสานเรียกไม้สีดา) เป็นไม้เนื้ออ่อนมีเนื้อละเอียด เหนียว หรือจะใช้ไม้ชนิดอื่นที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับไม้ฝรั่งก็ได้ นำมาแกะสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ ใช้เป็นแม่พิมพ์

ภาพประกอบ 43 แบบพิมพ์หินอ่อนแกะสลักลวดลายแล้วใช้พิมพ์ดอกผึ้ง

2. ขี้ผึ้งแท้เป็นขี้ผึ้งคุณภาพดี สีเหลืองอ่อน หรือสีเขียวอมเหลือง กลิ่นหอมเย็น เนื้อขี้ผึ้งเหนียวราคาแพง ประมาณกิโลกรับละ 250 - 500 บาท

3. อุปกรณ์อื่น ๆ ได้แก่

3.1 เตาอั้งโล่, เตาแก๊ส

Mahasarakham University

3.2 ชามอ่างของใหญ่ 2 ใบ ขนาดเล็ก 2 ใบ

3.3 ถ่านไม้ 4 - 6 กระสอบ ในกรณีใช้เตาอั้งโล่

3.4 ผ้ากรอง (ผ้าขาวบาง ๆ หรือผ้ามุ้ง) มาเย็บใส่ขอบโลหะดัดแปลงเป็นตระแกรงกรองขี้ผึ้ง

3.5 กระบวย

3.6 ทัพพี

3.7 ช้อนสังกะสีหรือช้อนโลหะ

3.8 ถาดสังกะสีเคลือบหรือถาดชนิดอื่น ๆ ควรเป็นถาดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 - 16 นิ้ว จานวน 10 - 20 ใบ

3.9 แผ่นกระจกใสกว้าง 6 นิ้ว ยาว 10 นิ้ว จานวน 10 แผ่น หรือเท่ากับจำนวนคนตัดดอกผึ้ง

3.10 น้ำมันพืช 1 ขวด

3.11 ผ้าเช็ดมือ

3.12 มีดโต้และขวาน

3.13 ใบมีดตัดลายดอกผึ้ง ทำจากซี่ลวดวงล้อรถจักรยานสามล้อรถจักรยนต์ นำมาตัดแบ่งเป็น 2 ท่อน ใช้ค้อนเหล็กทุกปลายด้านหนึ่งให้แบน แต่งด้วยหินเจียร 2 ข้างให้เรียวแหลมและคม มีลักษณะเหมือนหอกใบข้าว (ภาพประกอบ 24)

3.14 สบู่ ผงซักฟอก หรือน้ำยาล้างจาน

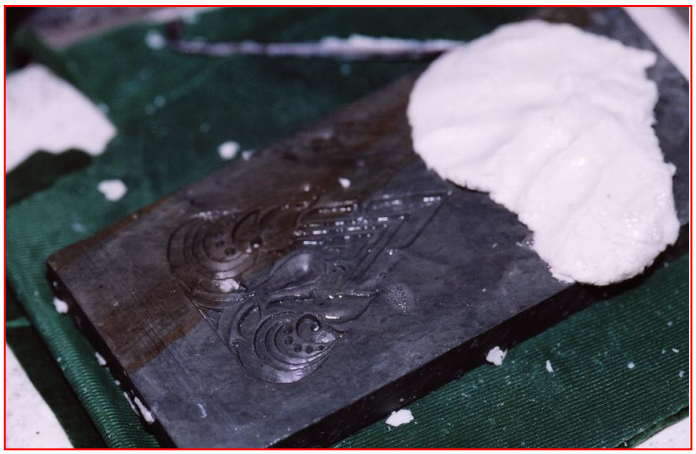
3.15 น้ำสะอาด

3.16 ขวดแก้วชนิดกลม

วิธีทำดอกผึ้ง (ลายต้นเทียน) มีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. นำวัสดุที่จะทำแม่พิมพ์ คือ หินอ่อน (หินที่ใช้ลับมีด) หรือแท่งปูนซีเมนต์ หรือแท่งปูนปลาสเตอร์ หรือท่อนไม้สีดา (ไม้ฝรั่ง) มาแกะสลักแบบร่องลึกให้เป็นลวดลายต่าง ๆ เช่น ลายกนกเปลว กนกก้านขด ประจำยาม บัวคว่ำ บัวหงาย เทพพนม ฯลฯ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 44 แบบพิมพ์ลายดอกผึ้ง

2. นำขี้ผึ้งแท้สับเป็นก้อนเล็ก มาต้มในชามอ่างขนาดใหญ่ ใส่น้ำผสมลงประมาณ 1 - 2 ขัน เผื่อเวลาต้มเทียนจะได้ไม่ไหม้ และขี้ผึ้งจะได้สะอาด คอยดูแลควบคุมไม่ให้ไฟไหม้หมั่นคนด้วยทัพพี เพื่อเทียนจะได้หลอมละลายเร็วและสีของเทียนจะได้ผสมกลมกลืนเป็นสีเดียวกัน

ภาพประกอบ 45 การต้มขี้ผึ้งแท้

3. เมื่อขี้ผึ้งละลายดีแล้ว ยกลงใช้กระบวยตักกรองลงในชามอ่างขนาดเล็ก โดยใส่น้ำลงเล็กน้อย ขี้ผึ้งจะได้สะอาดยิ่งขึ้น เพราะฝุ่นละอองอาจหลงเหลือปนมาจะได้ตกตะกอนลงในน้ำและยังช่วยปรับระดับความร้อนด้วย

4. ปล่อยไว้ประมาณ 30 - 60 นาที ขี้ผึ้งจะเริ่มแข็งตัว ก่อนที่ขี้ผึ้งจะแข็งตัวเต็มที่ ให้ยกชามอ่างไปวางที่เตรียมพิมพ์

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 46 ผึ้งที่ต้มแล้วและพร้อมที่จะนำมาพิมพ์ทำดอก

5. จัดเตรียมอุปกรณ์ในการพิมพ์ให้พร้อม มีถาดสังกะสีเคลือบเพื่อใส่ลายดอกผึ้ง ขันน้ำใส่สบู่หรือน้ำยาล้างจาน หรือน้ำผงซักฟอก ขวดกลม แม่พิมพ์แท่นไม้สำหรับรองแม่พิมพ์และช้อน

ภาพประกอบ 47 อุปกรณ์ในการพิมพ์ลายดอกผึ้ง

6. นำแม่พิมพ์แช่น้ำให้อิ่มตัว นำวางบนแท่นไม้ใช้ช้อนขูดผิวหน้าขี้ผึ้งโดยเริ่มจากขอบนอกเข้าไปหาข้างในทีละน้อย มานวดเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน วักน้ำที่ผสมสบู่หรือน้ำยาล้างจาน หรือน้ำผงซักฟอกใส่แม่พิมพ์ และลูบขวดด้วยน้ำวางขี้ผึ้งที่นวดแล้วกดลงในแม่พิมพ์ ใช้ขวดคลึงไปมาบนเนื้อขี้ผึ้งให้สม่ำเสมอกันจนทั่วแม่พิมพ์ แกะลายออกวางใส่ถาด (ขี้ผึ้งกดลงในแม่พิมพ์ทำเป็นก้อนให้พอดีกับลาย น้ำใส่แม่พิมพ์และขวดให้พอเปียก)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 48 ลายดอกผึ้งที่พิมพ์สำเร็จแล้ว

7. นำลายดอกผึ้งที่พิมพ์แล้วไปตัดส่วนเกินหรือส่วนที่ไม่ต้องการออก โดยนำไปวางบนกระจกใส ใช้เข็มตัดลายตัดตามต้องการ และควรจุ่มปลายเข็มด้วยน้ำมันพืชเล็กน้อย จะทำให้ตัดง่ายขึ้น ขี้ผึ้งไม่ติดเข็ม และเข็มที่ตัดต้องคมอยู่เสมอ เศษของขี้ผึ้งจะนำไปต้มหลอมละลายใหม่ เพื่อพิมพ์ลายและตัดจนเพียงพอกับความต้องการ

ภาพประกอบ 49 วิธีการแกะสลักลายดอกผึ้ง

การติดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา

ความสำคัญการติดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา การติดดอกผึ้ง (ลายต้นเทียน) ที่ตัดเรียบร้อยแล้วจะใช้ติดตามฐาน ลำต้น ยอดของต้นเทียน และส่วนประกอบอื่น ๆ ของต้นเทียน

Mahasarakham University

วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือในการติดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา ประกอบด้วย

1. เข็มตัดลาย
2. มีดปลายตัด มีดปลายแหลม มีดคัตเตอร์
3. จานถาดใส่ลายที่จะติด และเศษที่เหลือจากการติด
4. ไม้บรรทัด
5. ระดับน้ำ
6. ตลับเมตร
7. โต๊ะ ม้านั่ง
8. กระจกใส สำหรับรองตัดลาย
9. เตาไฟหรือที่เป่าผม ใช้ช่วยในการติดลายเทียนในเวลาที่อากาศเย็นใช้อังไฟหรือเป่าความร้อนใกล้ลำต้น หรือส่วนประกอบอื่น ๆ ของต้นเทียนและลายของต้นเทียน หรือดอกผึ้งให้อ่อนนิ่มจะได้ง่ายต่อการติดต่อลายให้เชื่อมติดต่อกันได้ง่ายขึ้น

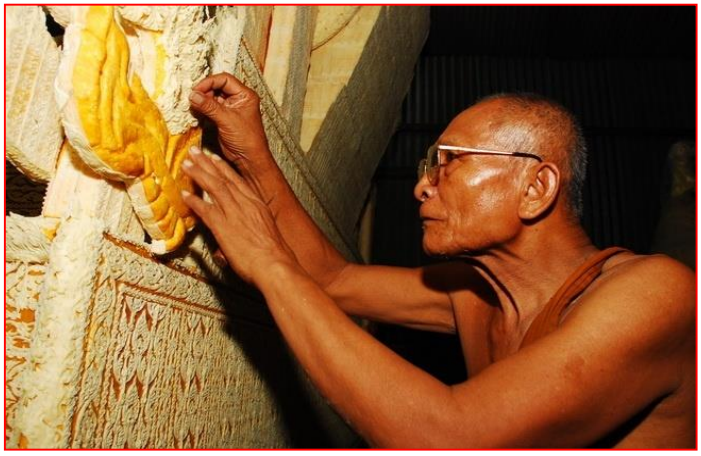
ภาพประกอบ 50 เครื่องมือการแกะสลักดอกเทียน

วิธีการขั้นตอนการติดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา มีขั้นตอนดังนี้

1. การออกแบบลวดลาย ในการติดลายจำเป็นต้องออกแบบวางแผนก่อนในแต่ละส่วนจะใช้ลายใดเป็นแม่ลาย และลายใดเป็นลายประกอบ
2. ทดลองติดลายก่อน เพื่อความเหมาะสมและความสวยงาม

Mahasarakham University

3. ดำเนินการติดลายตามที่ได้ออกแบบวางแผนไว้

ภาพประกอบ 51 การติดลายดอกผึ้ง

ภาพประกอบ 52 ลายดอกผึ้งที่ติดต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่เรียบร้อยแล้ว

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 53 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่พร้อมจะประกวดและอวดโฉมความงาม

5.2.2 ประเภทต้นเทียนพรรษาแกะสลัก

เทียนพรรษาประเภทแกะสลัก หมายถึง ประติมากรรมเทียนที่สร้างส่วนต่าง ๆ เป็นโครงสร้างภายในโดยวิธีการใดก็ตามแล้วตกแต่งให้ผิวภายนอกเป็นเนื้อเทียน จากนั้น ใช้เครื่องมือที่มีคมขนาดต่าง ๆ หรือเครื่องมือแกะสลักแกะลงไปในเนื้อเทียนเพื่อให้เกิดรูปร่างหรือเรื่องราวตามที่ต้องการขั้นตอนการทำต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก จะมีการจัดเตรียมคล้ายกับการจัดทำต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ แต่จะมีส่วนที่แตกต่างกัน คือ ขี้ผึ้งและลักษณะการออกแบบต้นเทียนพรรษาที่แตกต่างไปตามความคิดสร้างสรรค์จากจินตนาการของช่างผู้สร้างสรรค์งานศิลป์ โดยมีองค์ความคิดว่ายึดหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาและเป็นเรื่องราวของพระพุทธองค์เป็นหลัก ต้นเทียนประเภทแกะสลัก เป็นต้นเทียนสมัยใหม่ ทำเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2502 โดยนายคำหมา แสงงาม ต้นเทียนต้นหนึ่งจะใช้ขี้ผึ้งประมาณ 70 - 100 กิโลกรัม โดยใช้ขี้ผึ้งดีผสมกับขี้ผึ้งชนิดไม่ดีในอัตราส่วน 5 ต่อ 1 หลังจากหล่อและกลึงต้นเทียนแล้ว จะเริ่มแกะสลักต้นเทียนด้วยขั้นตอน ดังนี้ (เกรียงไกร พันธ์พิพัฒน์. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 54 เทียนหอมแกะสลักขนาดใหญ่ต้นแรกของโลก อำเภอเดชอุดม ปี 2556

ออกแบบลายที่จะแกะสลัก โดยการร่างทั้งส่วนฐาน ลำต้นและยอดเทียน ใช้เครื่องมือแกะสลักซึ่งจะมีการเซาะ เจาะ ขีด และขูด ให้เป็นรูปสามมิติ เหมือนของจริง หรือรูปที่ร่างไว้ตามจินตนาการ แก้ไขส่วนที่บกพร่องในระหว่างการแกะสลัก อาจมีการผิดพลาดได้ เช่น รูปที่แกะมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป หรือบางส่วนแตกหัก ก็ต้องแก้ไขปรับปรุงให้เรียบร้อย

ภาพประกอบ 55 จัดทำโครงสร้างต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดพระธาตุหนองบัว ปี 2556

วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำต้นเทียนประเภทแกะสลัก

1. เทียนสีเหลือง หรือสีหมากสุก
2. แกนที่ทำจากท่อเหล็กหรือไม้ หรือท่อปูน
3. ปูนพลาสเตอร์ใช้สำหรับปั้นหุ่น
4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการต้นเทียน

4.1 ถาดเทเทียนที่ทำจากแผ่นสังกะสีหรือแผ่นเหล็กทำเป็นถาดสี่เหลี่ยม ขอบสูง 1 นิ้ว หรือ มากกว่าก็ได้

4.2 ถังหรือปี๊บใช้สำหรับต้มเทียน

4.3 ถ่านหรือฟืนหรือแก๊สใช้สำหรับต้มเทียน

4.4 ผงซักฟอกผสมน้ำ สำหรับใช้ทาถาดเวลาแกะจะได้ง่ายขึ้น

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 56 การต้มเทียนเพื่อใช้ในการแกะสลักลายเทียน

ภาพประกอบ 57 การเทเทียนใส่ถาดเพื่อเตรียมการแกะสลัก

ส่วนประกอบของลำต้นต้นเทียน

1. เทียนสีเหลืองหรือสีหมากสุก เทียนสีเหลืองจะมีสีสวยงามในเวลากลางวันแต่จะไม่ชัดเจนเวลาดูตอนกลางคืนเมื่อเทียบกับเทียนสีหมากสุก เพราะสีเข้มจะทาให้แสงเงาของลายชัดเจนมากกว่า การมองจะมีมิติมากกว่า แต่สีเหลืองจะดูสะอาดกว่า

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 58 เทียนใช้สำหรับการแกะสลักต้นเทียน

2. แกน

ปัจจุบันนี้นิยมทำจากท่อเหล็กเพราะหาได้ง่าย เนื่องจากวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองจะไม่มีไม้ไผ่ที่จะนำมาทำแกน หรือต้นไม้ที่มีความตรงหาได้ยาก จึงหันมาเลือกวัสดุที่หาง่ายตามยุคสมัย และ ท่อเหล็กมีความแข็งแรงทนทาน ปลอดภัยในการติดตั้ง

3. ปูน

ปูนที่ใช้สาหรับปั้นหุ่น นิยมใช้ปูนพลาสเตอร์มากกว่าปูนซีเมนต์ เพราะจะต้องปั้นให้เสร็จและแห้งในเวลาอันสั้น และช่างจะได้ทำการติดเทียนและแกะสลักได้ทันที ถ้าหากเป็นปูนชนิดอื่นจะแห้งช้ากว่าและเป็นการเสียเวลาการแกะสลักลำต้นเทียน (สุคม เชาวฤทธิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 59 ช่างเทียนแกะสลักต้นเทียน

ภาพประกอบ 60 เทียนแกะสลักที่เสร็จสมบูรณ์

3.1 เตรียมแกนของลำต้น ซึ่งจะเป็นแกนไม้ หรือเหล็ก และไม่ให้มีรูอากาศเข้าแกนกลาง เพราะเวลาที่เทเทียน ๆ จะเข้าไปอยู่ที่ส่วนกลางของแกน ทำให้สิ้นเปลืองเทียนและเสียเวลา บางครั้งจะทำให้เทียนรั่วลงสู่พื้น และจะต้องทำใหม่ โดยส่วนมากช่างจะสำรวจความเรียบร้อยของแกนก่อนการเทต้น เพื่อความปลอดภัยจึงใช้ปูนพลาสเตอร์ปั้นทับแกนหรือวัสดุอย่างอื่น ปิดรูก่อนการเท

3.2 แบบเทเทียน ซึ่งทำจากสังกะสี หรือแผ่นเหล็กคัดโค้งเชื่อมหรือบัดกรีทำเป็นรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางขึ้นอยู่กับประเภทของต้นเทียน ว่าเป็นต้นเทียน

Mahasarakham University

ขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ส่วนมากจะใหญ่กว่า 30 เซนติเมตร เพราะเวลามองจากระยะไกล จะเห็นลายเด่นชัดกว่าขนาดเล็ก โดยเฉพาะในเวลากลางคืนแต่ทั้งนี้ก็จะขึ้นอยู่กับลายที่แกะว่าลายเล็กหรือลายใหญ่ ความสูงของต้นเทียน และความส่องสว่างของไฟสปอตไลท์ที่จะเพิ่มสีสัน และความสวยงาม

ภาพประกอบ 61 การหล่อต้นเทียนสำหรับแกะสลัก

3.3 การต้มเทียนสำหรับใช้เทลำต้นและใช้สำหรับปั้นหุ่น เทียนที่จะใช้เทลำต้นส่วนใหญ่ แล้วจะใช้เทียนที่มีสีเข้ม ซึ่งเมื่อแกะสลักออกมาแล้วจะทำให้เห็นลายสวยงามชัดเจน เทียนที่จะใช้เทลำต้นนั้นจะต้องผสมขี้ผึ้งแท้ (ที่มาจากรังผึ้งแท้ ๆ) เพราะจะทำให้เหนียว เวลาแกะสลักจะไม่ทำให้ลายแตกหรือหักง่ายและลายมีความคมมากยิ่งขึ้น สำหรับเทียนที่ใช้สำหรับปั้นหุ่นจะมีส่วนผสมของขี้ผึ้งแท้หรือไม่มีก็ได้ เฉพาะในการติดหุ่นนั้น เทียนที่ติดจะยังไม่แห้งดีก็ทำการขูด หรือแกะสลักได้เลย ระยะเวลาในการเทลำต้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความหนาของเทียน และสังเกตว่าลำต้นเทียนนั้นใช้ได้หรือไม่โดยดูที่ผิวสัมผัสว่าเย็นหรือยัง และเคาะฟังเสียงแล้วจะมีเสียงดังมากกว่าตอนที่เทใหม่ ๆ เนื่องจากเมื่อเทียนเย็นลงแล้วจะหดตัวและไม่ติดโลหะ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเทียนกับโลหะ ถ้าเคาะแล้วมีเสียงดังแสดงว่าใช้ได้ การแกะแบบเทลำต้นเทียนจะแกะตามรอยตะเข็บที่เชื่อมหรือบัดกรี และสามารถนาแบบนั้นไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น ถาดเทเทียน หรือเก็บไว้เป็นแบบเทเทียนในปีต่อ ๆ ไป ข้อผิดพลาดในการเทเทียน คือ มีรอยบุบ หรือเบี้ยว มีรูอากาศหรือฟองอากาศเล็ก ๆ เต็มไปหมด มีสาเหตุมาจากหลายประการใด

3.3.1 ลำต้นเบี้ยว ไม่กลม มาจากการตั้งแกนไม่ตรงเส้นผ่าศูนย์กลางของต้นไม่ได้ขนาด และความหนาของเนื้อเทียนไม่สม่ำเสมอ

3.3.2 ตัวบังคับแกนของสังกะสีหรือเหล็กไม่กลม

Mahasarakham University

3.3.3 ไม่ได้วางแผนตำแหน่งที่วางแบบเทลาต้น เนื่องจากการจัดทำต้นเทียนนั้นจะอยู่ในช่วงฤดูฝน ถ้าตำแหน่งที่วางแบบอยู่ใกล้ชายคา เมื่อเทแล้วเกิดฝนตก เทียนด้านที่อยู่ติดชายคานั้นจะแห้งก่อนเพราะความเย็นจากน้ำฝน และอีกด้านยังไม่เซ็ทตัว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ลำต้นเทียนที่ออกมาไม่สวยงาม ไม่เป็นทรงกลม ส่วนการเทเทียนสำหรับติดหุ่นนั้นจะไม่ต้องเทให้หนามาก ประมาณ 1 นิ้ว หรือน้อยกว่า จะแตกต่างจากเทียนที่ใช้สำหรับพอกหรือติดปะ ซึ่งต้องการความลึกเมื่อแกะสลักแล้วจะทำให้มองดูแล้วมีมิติ

ภาพประกอบ 62 แกะสลักต้นเทียนตามจินตนาการของช่างเทียน

ขั้นตอนการแกะสลักลำต้นเทียน

การแกะสลักลำต้นเทียน เริ่มจากการตกแต่งผิวลาต้นให้เรียบ ด้วยการขูดตกแต่ง หรือนำไปกลึงให้กลม แล้วออกแบบลวดลาย ลวดลายที่ออกแบบขึ้นอยู่กับเรื่องราวที่เราจะนำเสนอว่าขบวนรถแห่ของเราจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร เพราะเรื่องราวที่แกะลำต้นจะต้องสัมพันธ์กันกับเรื่องราวตัวละคนในรถขบวนต้นเทียน ตัวละครที่อยู่ในขบวนรถฯ เช่น ลายกินรีเป็นลวดลายที่มีความอ่อนหวาน ลายยักษ์หรือสัตว์ป่าหิมพานต์ ก็จะเป็นลายกระบี่ และลายคชะ ซึ่งเป็นลายที่มีความดุในตัวเอง และสามารถดิ้นลายไปตามจินตนาการ

1. การร่างภาพและลวดลายลงบนลำต้น ช่างที่ยังไม่มีความชำนาญพอก็สามารถร่างลายลงบนกระดาษไข หรือกระดาษแก้ว แล้วทำการลอกลายลงบนลำต้นเทียน ซึ่งมีข้อเสียคือ จะเกิดรอยต่อด้านหลังซึ่งจะต้องมาแก้ไขจังหวะลายใหม่ ซึ่งจะทำให้ลายที่ได้ไม่ลงตัวทั้งจังหวะและช่องไฟของลวดลาย

Mahasarakham University

2. การร่างลายลงบนลำต้น เป็นการเขียนลายแบบสดโดยใช้ปากกาเมจิก หรือใช้เหล็กปลายแหลม หรือตะปู หรือถ้าหากเป็นช่างที่มีความชำนาญจะใช้เกียงแกะสลักร่างภาพได้เลย โดยการร่างเบา ๆ ก่อนลงเส้นหนัก และทำการแกะสลัก

ภาพประกอบ 63 การแกะสลักยอดต้นเทียน

3. เกียงที่ใช้แกะสลักจะมีหลายรูปแบบ หลายขนาดทั้งขนาดสั้นขนาดยาว คมด้านเดียวหรือคมสองด้าน ปลายโค้งงอ ปลายใหญ่ ปลายแหลม ปลายเล็กแหลมเรียวแล้วแต่พื้นที่หรือลวดลายที่จะแกะ ส่วนมากช่างจะทำเกียงใช้เอง เพราะสามารถเลือกแบบ รูปทรงขนาดได้ตามความถนัดและความพอใจ วัสดุที่ใช้ทาเกียงต้อมีความแข็งแรง ไม่บิดตัวหรือโค้งงอง่ายไม่เป็นสนิม

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 64 เครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักต้นเทียน

4. เหล็กขูด เป็นอุปกรณ์เสริมอีกอย่างหนึ่ง ใช้ขูดเทียนให้เรียบ เซาะร่องลึกที่มีทั้งหน้ากว้างและหน้าแคบ ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่จะแกะ ช่างบางคนใช้ใบเลื่อยหรือเหล็กแผ่นทั้งเรียบและเป็นคมเลื่อย ใช้ในการขูดพื้นให้หยาบเหมือนผิวช้างหรือขนสัตว์

5. เมื่อร่างภาพเสร็จแล้ว เริ่มแกะจากลายที่มีภาพประกอบก่อน เพราะเป็นส่วนที่นูนสูง แล้วไล่ตามระดับชั้นของลายหรือช่อลายแต่ละกลุ่มที่ต้องการความคมชัด โดยเฉพาะกลุ่มลายที่อยู่ด้านข้างของตัวรถต้นเทียนซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจและสื่อความหมายได้ชัดเจนมากที่สุด

ภาพประกอบ 65 ช่างเทียนแกะลายต้นเทียนด้วยใจรัก

6. ลายที่มีความสวยงามอ่อนช้อยในตัวเองคือ ลายที่ถูกต้องตามหลักของลายไทย แต่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเขมร ก็อาจจะมีการซึมซับเอาลายจากประเทศเหล่านี้เข้ามาบ้าง แต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อย เรายังคงเอกลักษณ์ความเป็นไทยอีสาน เหมือนกับไทยภาคเหนือและภาคใต้

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 66 ลวดลายเทียนที่อ่อนช้อย

7. ช่างแกะสลักเทียนต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเอง และมั่นใจในการลงลายแกะสลัก เพราะถ้าพลาดก็จะทำให้ชิ้นงานนั้นเสียเพราะเทียนนั้นเมื่ออากาศเย็นจะเปราะแตกหักง่าย แต่ถ้าอากาศร้อนเทียนก็จะละลายหรือบิดตัว ช่างต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ซึ่งสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการทำงานด้านนี้คืออารมณ์ จะต้องต่อเนื่อง และน้ำหนักการลงเกียงจะต้องเท่ากัน

ภาพประกอบ 67 พระครูจิตวิสุทธิญาณคุณ เจ้าอาวาสวัดไชยมงคล บรรจงแกะสลักลายเทียน

8. อุณหภูมิเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการแกะสลักเทียน ช่างมีความจำเป็นต้องทำงานแข่งกับเวลา ฉะนั้นการทำงานในช่วงเวลาที่อากาศเย็น หรือช่วงกลางคืนต้องอาศัยเครื่องมือช่วยทำให้เทียนอ่อนตัว ง่ายต่อการแกะ เครื่องมือเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นสปอตไลท์

Mahasarakham University

เครื่องเป่าความร้อน หรือเตาถ่านมีส่วนสำคัญทาให้งานเสร็จลุล่วงไปด้วยดี ถ้ามีเศษเทียนแตกหักก็สามารถนำมาต้มหลอมใหม่และใช้งานได้

ภาพประกอบ 68 อุณหภูมิที่ใช้ในการแกะสลักเทียน

9. เมื่อแกะสลักลำต้นเสร็จแล้ว เป็นขั้นตอนการทำหุ่นองค์ประกอบเรื่องราวที่นำเสนอบนรถต้นเทียน ส่วนใหญ่การทำหุ่นจะเริ่มจากทำฐานรองหุ่น มีแกนยึดหุ่น โครงยึดนั้นอาจจะเป็นไม้หรือเหล็กก็ได้แต่ต้องแข็งแรง เมื่อได้โครงแล้วก็ทำตามข่ายหรือนำใยมะพร้าวมามัดขึ้นรูปหุ่น โดยหุ่นที่ทำนั้นจะมีขนาดผอมกว่าของจริง จากนั้นนำใยมะพร้าวผสมกับปูนพลาสเตอร์ปั้นแต่งผิวให้เรียบรอติดเทียน เทียนที่ใช้ติด ใช้วิธีเทเทียนที่ต้มแล้วเทลงในถาดเทียนให้สม่ำเสมอ ปล่อยให้เทียนที่เทแล้วนั้นเย็นตัวลงแล้วแกะออกจากถาดเป็นแผ่น ๆ นำมาติดเข้ากับหุ่น โดยใช้ความร้อนจากเหล็กที่เผาไฟ หรือหัวแร้งที่เผาไฟหรือเทียนที่ต้มใส่กาน้ำร้อนแล้วเทราดลงบนหุ่น และนำเทียนแผ่นที่ได้ติดเข้ากับตัวหุ่น ตกแต่งหุ่นปั้นให้เรียบร้อย และแกะสลัก หรือถ้าต้องการความนูนก็สามารถพอกและแกะลวดลายให้นูนสวยงาม แค่นี้เราก็จะได้หุ่นที่สวยงามตามที่ต้องการ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 69 การทำหุ่นองค์ประกอบต้นเทียน

ภาพประกอบ 70 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ที่พร้อมประกวดและแสดงโชว์

6. การส่งเสริมและสืบสานงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

6.1 การส่งเสริมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่จังหวัดอุบลราชธานี นับเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ของประเทศและเป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียวในโลก ที่ยังคงสืบทอดศิลปวัฒนธรรมที่มีความงดงามอ่อนช้อยของการทำต้นเทียน ด้วยฝีมือช่างศิลป์ชาวอุบลหลาย ๆ รูปแบบ ทั้งประเภทเทียนโบราณ ประเภทแกะสลัก และประเภทติดพิมพ์ นอกจากจะแสดงถึงการยึดมั่นสืบทอดงานบุญทางพุทธศาสนาแล้วยังแสดงออกถึงวิวัฒนาการด้านศิลปะของสกุลช่างเมืองอุบลด้วย ความงดงามและยิ่งใหญ่ของประเพณีแห่เทียนพรรษาได้สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดอุบลราชธานี และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมหาศาลให้มาเยือนประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นประจำทุกปี จังหวัดอุบลราชธานีได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นงานระดับชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนปัจจุบัน และเป็นกิจกรรมระดับนานาชาติ เพื่อให้เทียบเท่ากับการจัดเทศกาลแกะสลักน้ำแข็ง ณ ประเทศจีน และการแกะสลักเทศกาลหิมะ ณ เมืองซับโปโล ประเทศญี่ปุ่น ในโอกาสประเทศกาลเข้าพรรษาประจำปี 2555 นี้ คณะกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดงานได้คัดเลือกสุดยอดศิลปินผู้รังสรรค์ศิลปะชั้นยอดระดับโลกกว่า 50 ศิลปิน จากนานาประเทศมาร่วมประกวดแข่งขันการทำงานประติมากรรมเทียนและคัดเลือกให้เหลือเพียง 9 ประเทศเพื่อเดินทางมาร่วมแสดงประติมากรรมเทียนนานาชาติ งานแสดงเทียนประติมากรรมเทียนนานาชาติ ครั้งที่ 7 จัดแสดงตลอดทั้งเดือนกรกฎาคม 2555 พบกับการ

Mahasarakham University

รังสรรค์ประติมากรรมเทียนชั้นยอดของโลกภายใต้แนวคิดโลกของเทียนที่ประเทศไทย (The World of Wax and Candles @ Thailand) ความงดงามแห่งความศรัทธาบนแผ่นดินพุทธศาสนาก่อเกิดงานศิลปะอันล้ำค่า อันยากจะหาที่ใดเสมอเหมือนซึ่งการสร้างสรรค์สะสมภูมิศิลป์และสืบสานงานประติมากรรมเทียนพรรษาเป็นสมบัติแห่งภูมิปัญญาอันยาวนานและกล่าวขานกันไปทั่วโลกมาร่วมกันเป็นประจักพยานของความยิ่งใหญ่ที่งดงามตระการตาของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ที่จะตราตรึงและประทับอยู่ในใจของผู้มาเยือนตลอดไปนานเท่านาน (ยุพา ปานรอด. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 71 ผลงานการแกะสลักเทียนนานาชาติจากกลุ่มศิลปินต่างชาติ

6.2 การสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษา ชาวอีสานมีจิตใจยึดมั่นในพุทธศาสนาในเรื่องความศรัทธาในเรื่องของบุญกุศล มีความเชื่อว่าบุญอะไรไม่สำคัญเท่ากับการดูแลปรนนิบัติบำเพ็ญตนเป็นพุทมามะกะ วัดเป็นหลักของพุทธศาสนาความสำนึกของชาวอีสาน เมื่อตั้งบ้านเมืองก็พร้อมใจกันสร้างวัด บวชลูกหลานในพุทธศาสนาอันเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี เรียกว่า ฮีตวัด วัดจึงเป็นส่วนสำคัญของหมู่บ้าน จะพบอยู่ทั่วไปหมู่บ้านใหญ่ ๆ จะมีวัดถึง 2 หรือ 3 วัด บทบาทของพระมีส่วนช่วยให้เกิดความสัมพันธ์กับชุมชน ที่ต้องมาพึ่งวัดในการประกอบพิธีในงานบุญ และพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ทั้งยามทุกข์และยามสุข ตั้งแต่เกิดจนตาย และยังพบว่า ยังมีพิธีพราหมณ์ลัทธิถือผีเรื่องวิญญาณแทรกอยู่ในพระพุทธศาสนาของชาวบ้านหลายแห่งในอีสาน ผสมผสานเข้ากับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาอย่างกลมกลืน ซึ่งปรากฏให้เห็นในวรรณกรรมอีสานเรื่องพระยาคันคาก

นอกจากนี้พระจะไม่ตัดขาดไปจากวิถีชีวิตประจำวันของฆราวาส ตรงกันข้ามกลับจะเข้ามาร่วมในการพัฒนาชุมชนหลายด้าน เปรียบเสมือนผู้นำของชุมชน วัดนอกจากจะเป็นสถานที่เล่าเรียน อบรมด้านพระวินัย พระธรรมบาลี การฝึกฝนด้านอาชีพในทางศิลปวิทยา เช่น งานก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ปรุงยา จะเห็นได้ว่าความสำคัญของวัดและบทบาทของพระ ต่างก็มี

Mahasarakham University

ความสัมพันธ์ ประสานชีวิตของชาวบ้านอย่างแนบแน่น จึงเป็นธรรมดาที่ชาวบ้านย่อมถือว่าวัดเป็นหลักของพุทธศาสนา มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นศูนย์กลางที่ชาวบ้านทำบุญประกอบกิจกรรมก่อนถึงวันงานเข้าพรรษาประมาณ 1 เดือน ชาวคุ้มวัดจะประชุมตระเตรียมงาน เนื่องจากต้องใช้ขี้ผึ้งเป็นจำนวนมากสำหรับทำเทียนติดพิมพ์ หรือเทียนแกะสลัก โดยเฉพาะเทียนติดพิมพ์มีขั้นตอนมาก และต้องใช้แรงงานมากด้วย เทียนแกะสลักนั้นขั้นตอนน้อยกว่าแต่ต้องจัดหาช่างแกะสลักฝีมือดีมาทำ ซึ่งปัจจุบันมีช่างแกะสลักฝีมือดีนั้นมีอยู่น้อยคน ทั้งยิ่งต้องมีการฝึกซ้อมขบวนฟ้อนรำหรือการละเล่นพื้นบ้านสำหรับประกอบขบวนอีกด้วยวันแรกของงาน คือ วันที่ชาวเมืองอุบลราชธานีมีพิธีต้อนรับเทียนหลวงพระราชทานจาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานถวายแด่วัดหลวงของจังหวัดนี้ เป็นประจำทุกปี ทั้งยังมีพิธีบวงสรวงศาลเจ้าพ่อหลักเมืองด้วย

ในเวลากลางคืนมีการประกวดสาวงามประจำต้นเทียน พร้อมมหรสพสมโภชพอถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 (วันอาสาฬหบูชา) เป็น “วันโฮม” คือวันที่ชาวคุ้มวัดทุกคุ้มนำต้นเทียนที่จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วไปรวมกันในบริเวณทุ่งศรีเมือง เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาให้คะแนนต้นเทียน และประชาชนเดินชมความสวยงามของต้นเทียน มีประเพณีการรับประทานอาหารเย็นแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า “พาข้าวแลง” ให้กับนักท่องเที่ยวต่างถิ่น และแขกบ้านแขกเมืองที่ได้รับเชิญมาร่วมงาน ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือวันเข้าพรรษา ซึ่งเป็นวันที่สำคัญที่สุดของงาน ในตอนเช้ามีการทำบุญทางศาสนา เวลาประมาณ 08.00 น. ขบวนแห่เทียนพรรษาจากคุ้มวัดจะมาพร้อมกันบริเวณทุ่งศรีเมือง แล้วจึงเคลื่อนขบวนแห่ไปตามถนนสายต่าง ๆ รอบตัวเมือง แต่ละขบวนมีการตกแต่งต้นเทียนของตนให้สวยงามและถูกต้องตามกติกาเนื่องจากเป็นการประกวดประชันกัน รางวัลที่ได้รับนั้นมีทั้งการแบ่งประเภทต้นเทียนติดพิมพ์และเทียนแกะสลัก รางวัลขบวนแห่และรางวัลสำหรับนางฟ้าประจำต้นเทียน ในแต่ละขบวนจึงมีความตระการตา ฝีมือการประดิษฐ์เทียนที่นำขึ้นไปติดตั้งบนรถยนต์ที่ตกแต่งอย่างสวยงาม มีการบรรยายถึงความหมายของการประดิษฐ์ต้นเทียน ใกล้ต้นเทียนมีสาวงามที่เรียกว่า “นางฟ้าประจำต้นเทียน” รวมทั้งนำสาวงามที่ชนะการประกวดพร้อมสายสะพายและถ้วยรางวัลนั่งมาด้วยระหว่างที่ขบวนเคลื่อน กลุ่มผู้เข้าขบวนซึ่งแต่งกายในชุดพื้นเมืองอีสานจะแสดงลีลาร่ายรำตามศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อ เช่น รำตังหวาย รำกลองยาว ฟ้อนผู้ไทเซิ้งสวิง ฟ้อนกลองตุ้ม ขบวนแห่เทียนพรรษาจะแหไปตามถนนสายต่าง ๆ ในเมือง ใช้เวลาจนถึงเย็นจากนั้นขบวนแห่เทียนจะมารวมกันอยู่ที่ทุ่งศรีเมืองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อฟังผลการประกวดและรับรางวัลต้นเทียนที่เหลือต่างก็แยกย้ายนำไปถวายยังวัดของตน รวมทั้งการอัญเชิญเทียนหลวงพระราชทานไปถวายยังพระอารามหลวงต่อไป (มนัส กนกศิลป์. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 72 นางงามเทียนในเทศกาลแห่เทียนพรรษา ประจำปี พ.ศ. 2556

ภาพประกอบ 73 ขบวนรำประกอบขบวนแห่เทียนพรรษา

7. อภิมหาเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 74 อภิมหาเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ ณ ลานเทียนทุ่งศรีเมือง

ตั้งอยู่ในสนามทุ่งศรีเมือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม พ.ศ.2542 และเป็นที่หล่อหลอมจิตศรัทธาของชาวอุบลราชธานีให้เป็นหนึ่งเดียว มีขนาดความสูง 22 เมตร หรือ 72 ฟุต เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.40 ฐานเป็นรูปวงรีแบบไข่

ขบวนต้นเทียนจำลอง เรื่อง พระมหาชนก พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนิพนธ์จากการดัดแปลงจากชาดกในทศชาติ เรื่อง “พระมหาชนก” ที่แสดงถึงการบำเพ็ญวิริยบารมี คือ ความพากเพียรของพระโพธิสัตว์ ก่อนจะเสวยชาติพระพุทธเจ้า ขบวนต้นเทียนจำลองนำตอนสำคัญของพระมหาชนกมาทำเป็นรูปแบบ คือ พระมหาชนกราชกุมาร เดินทางไปทะเลเรือแตก คนทั้งหลายจมน้ำในทะเลถึง 7 วัน ด้วยความอดทนอย่างไม่ลดละ ทำให้นางมณีเมขลาที่ท้าวโลกบาลทั้ง 4 ได้มอบให้ดูแลมหาสมุทร เกิดความเห็นใจ จึงได้อุ้มพระมหาชนกมาถึงเมืองมิถิลานครอย่างปลอดภัย จากเหตุการณ์ตอนนี้ จึงเป็นคติธรรมแห่งความสำเร็จ กล่าวคือ “การใดจะสำเร็จได้ด้วยความเพียร แม้กระทั่งความตายยังรอดพ้นมาได้” พระราชนิพนธ์นี้ จึงนับว่าเป็นกุศโลบายสำคัญสำหรับเหตุวิกฤตทางเศรษฐกิจไทย ที่ตกต่ำอย่างรุนแรงที่คนไทยต้องใช้ความอดทนความเพียรพยายาม ร่วมแรงร่วมใจเพื่อผ่านพ้นวิกฤตให้จงได้

รูปแบบ เป็นการนำศิลปะที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีผสมผสานกับศิลปะของไทยโดยทั่วไป โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1. สระว่ายน้ำ มีขนาดกว้าง 4 เมตร ลักษณะรูปวงรีแบบไข่ ลึก 1 เมตร มีลวดลายบัวแวงแบบอุบลประดับ

2. เรือสำเภา ยาว 16 เมตร สูงประมาณ 3 เมตร หัวเรือเป็นรูปพญานาค 7

Mahasarakham University

เศียร ซึ่งเป็นลักษณะนาคแบบอุบล คือส่วนหงอน ส่วนปลายยอดของพญานาคจะทำเป็นลายช่อสะบัด เหมือนรูปหางไหลเป็นชั้น ๆ ลดหลั่นกันไป เหมือนกับลมพัดดูเคลื่อนไหว และที่ส่วนหน้าอกก็จะมีปีกอยู่ส่วนของลำเรือ และหางเรือจะประดับด้วยลวดลายแบบอีสาน คือ ลวดลายจะเน้นเป็นรูปคล้ายเลขหนึ่งไทยที่ม้วนตัวเข้า ที่ดูค่อนข้างป้อมอวบอ้วน ประกอบภาพปรกที่ส่วนหัว และภาพเทวดาส่วนท้าย

3. ภาพบุคคล เป็นภาพบุคคลที่อยู่ในเรือสำเภา และบุคคลที่ว่ายน้ำที่ประกอบด้วย ภาพพระมหาชนกกำลังว่ายน้ำ และลูกเรือกำลังถูกสัตว์น้ำกัดกินและกำลังจมน้ำอยู่

4. ต้นเทียน ประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ

4.1 ฐานล่างสุด เป็นรูป “พญาหงส์” หมายถึง สัตว์ที่แสดงถึงความนุ่มนวลอ่อนหวาน ความสง่างามของกษัตริย์ แบกรับขันหมากของอีสาน รับฐานครุฑ หมายถึง กษัตริย์ไทยซึ่งบำเพ็ญเพียรจนเป็นพระโพธิสัตว์

4.2. ฐานชั้นที่ 2 เป็นรูป “พญาครุฑ” เป็นเทพในศาสนาของพราหมณ์ซึ่งเป็นพาหนะของกษัตริย์ลัทธิไวษณพนิกาย

4.3 ฐานชั้นที่ 3 เป็นภาพดอกบัวที่มีลักษณะเป็นบัวกลีบยาว ซึ่งหมายถึงอุบลราชธานี หรือตัวแทนความเป็นจังหวัดอุบลราชธานี

4.4 ส่วนลำต้น เป็นภาพตอนสำคัญของทศชาติบารมี ประกอบกับลวดลายแบบอีสาน คือลวดลายกนกที่ขมวดคล้ายกับเลขหนึ่งไทย ที่ดูอวบอ้วนและดูช่องไฟที่แน่น

4.5 ส่วนยอด เป็นภาพของสถาปัตยกรรมแบบเมืองอุบล ที่ลอกแบบมาจากเจดีย์ทรงแจกันเหลี่ยมที่วัดพระธาตุสวนตาล อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

การก่อสร้าง ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม - 30 พฤศจิกายน 2542 ค่าใช้จ่าย 3,409,703 บาท (พรชัย โค้วสุรัตน์. 2556 : สัมภาษณ์)

สรุปองค์ความรู้ทำให้ทราบถึงความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ได้แก่ ความเชื่อในฮีตสิบสองคองสิบสี่ ความเชื่อดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดเป็นงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นจารีตดังเดิมของชาวอีสาน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา โดยชาวอีสานถือเป็นตัวบทกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิต หากไม่ยึดถือปฏิบัติจะเป็นการผิดธรรมเนียม เป็นวิธีชีวิตที่ต้องดำรงอยู่ด้วยความเชื่อที่ต้องปฏิบัติตลอดทั้ง 12 เดือน โดยมากจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และชีวิตคนในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นแก่นชีวิตของชาวอีสาน ส่วนประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เกิดจากความเชื่อฮีตสิบสองคองสิบสี่ ในแง่ของวิวัฒนาการกาจัดทำ ที่ได้แบ่งออกเป็น 3 สมัยด้วยกัน ได้แก่ สมัยต้น สมัยกลาง และสมัยใหม่ (สุวัฒน์ สุทธิประภา. 2556 : สัมภาษณ์)

สมัยต้นจะเป็นช่วงที่เริ่มต้นตั้งแต่ยังไม่มีประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นแค่การรวมกันของชาวบ้าน นำเทียนมามัดรวมกันไปถวายแด่พระสงฆ์ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ต่อมาเมื่อ

Mahasarakham University

กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาเป็นข้าหลวงแทนพระองค์ในราว พ.ศ. 2444 จึงได้เริ่มมีการจัดเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาซึ่งจัดขึ้นแทนบุญบั้งไฟที่จัดขึ้นเพื่อต้อนรับเจ้านายที่มาเป็นข้าหลวงประจำมณฑลอีสานที่จังหวัดอุบลราชธานี ทรงเห็นว่ามีผู้คนทะเลาะวิวาทกันและทำให้เกิดบาดเจ็บ จึงทรงดำริให้ยกเลิก ต่อมาได้มีช่างผู้ชำนาญการในการทำเทียรพรรษาเกิดขึ้น อาทิเช่น นายโพธิ์ ส่งศรี ซึ่งถือเป็นผู้ริเริ่มให้มีการทำลวดลายติดลงบนเทียนพรรษา ต่อมาในสมัยกลางได้มีผู้พัฒนาทำแบบแม่พิมพ์ขึ้นมาโดยใช้ปูนปาสเตอร์เพื่อใช้แทนหยวกกล้วยซึ่งใช้ครั้งเดียวแล้วต้องทิ้งไป ผู้ที่คิดค้นได้แก่ นายอารีย์ สินสวัสดิ์ และนายประดับ ก้อนแก้ว ในช่วงนี้เองที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นงานประเพณีในช่วงที่ นายชอบ ชัยประภาเข้ามาเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดทำต้นเทียนพรรษามากยิ่งขึ้น ทั้งยังมีการฟื้นฟูการทำเทียนพรรษาและการแห่เทียน โดยจัดให้มีนางฟ้าประจำต้นเทียน มีขบวนฟ้อนรำเข้าร่วมประกวดด้วย

ส่วนในสมัยใหม่ การทำต้นเทียนพรรษาได้เพิ่มประเภทของต้นเทียนพรรษาขึ้นอีก 1 ประเภท จากเดิมซึ่งมีประเภทเทียนโบราณและติดพิมพ์ ได้แก่ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก ผู้ริเริ่มได้แก่ นายคำเหมา แสงงาม ในราว พ.ศ. 2502 การทำเทียนพรรษาได้มีวิวัฒนาการตามลำดับ จนกระทั่งถึงปี 2510 ได้มีการงดทำต้นเทียนพรรษา โดยพุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้จัดทำ เมื่อถึงวันเข้าพรรษาก็ให้มารับต้นเทียนไปถวายวัด ซึ่งจะไม่มีขบวนแห่เทียนพรรษา ไม่มีการสมโภชต้นเทียนไม่มีการประกวด (เพราะเทียนเหมือนกันหมดทุกต้น) และไม่มีการดีดสีตีเป่า หรือรื่นเริงสนุกสนานใด ๆ ทั้งสิ้น ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2520 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนและจัดเป็นงานประเพณีระดับชาติ ทำให้งานประเพณีที่ดำเนินมาถึงปัจจุบัน (พงษ์ศักดิ์ มูลสาร. 2556 : สัมภาษณ์)

ส่วนที่เกี่ยวกับการแห่เทียนพรรษา นั้นมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การทำต้นเทียนพรรษา การนำต้นเทียนเข้าร่วมขบวนแห่ (การรวมเทียน) การแห่เทียน และการถวายเทียน ส่วนของการทำเทียนนั้นมีหลายขั้นตอน แต่ละประเภทก็มีขั้นตอนทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน โดยมากแล้วจะใช้เวลาทำประมาณ 60 - 90 วัน ค่าใช้จ่ายในการทำเทียนแต่ละต้นนั้นมีราคาสูงตามอัตราส่วนและขนาดของต้นเทียนพรรษาและจำนวนของช่างที่มาทำ เมื่อเสร็จในขั้นตอนของการทำแล้ว จะเป็นการนำต้นเทียนมารวมกันก่อนวันแห่ต้นเทียน 1 วัน ซึ่งตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี ต้นเทียนที่นำมารวมกันในวันแห่นั้น บางวัดจะมีการตกแต่งเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นดอกไม้ประดับรถ และจะมีการฉีดน้ำเพื่อให้ความเย็นแก้ต้นเทียน ในตอนกลางคืนจะมีการประดับไฟกระพริบหรือหลอดนีออนให้กับต้นเทียนเพื่อให้เห็นความสวยงามของต้นเทียน จะมีการให้คะแนนเป็นระยะ มีการตรวจเยี่ยม การตรวจดูองค์ประกอบ และจะตัดสินในวันรวมเทียนนี้เลย เพราะเป็นเวลาที่ต้นเทียนยังมีความสวยงามสมบูรณ์อยู่ แต่คณะกรรมการยังไม่ประกาศผล จะประกาศหลังจากมีการแห่เทียน ในวันเข้าพรรษา การแห่เทียนพรรษานอกจากจะมีรถของเทียนพรรษาแล้ว จะมีนางฟ้าประจำต้นเทียนพรรษา ขบวนของการแสดงรวมอยู่ด้วย เช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นเมือง สมัยก่อนมีการ

Mahasarakham University

ประกวด แต่ในปัจจุบันเป็นเพียงการเข้าร่วมเท่านั้น ในส่วนของการถวายนั้น จะถวายหลังจากเสร็จสิ้นการแห่โดยนำไปถวายที่วัด การจัดทำเทียนและการแห่เทียนจังหวัดอุบลราชธานีดำเนินมากว่าครึ่งศตวรรษ ปรากฏว่าได้มีการก่อตั้ง “พุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี” ขึ้น โดยการรวมตัวของพุทธศาสนิกชนกลุ่มหนึ่ง มีพระมหาถวัลย์ฯ (พระปริยัติโกศล ป.ธ. 9 M.A.) วัดทุ่งศรีเมืองเป็นแกนนำและที่ปรึกษาสมาคม อดีตหัวหน้าศาลจังหวัดอุบลราชธานี เป็นนายกสมาคม นายสำราญ พร้อมภูล พาณิชย์จังหวัดฯ สมัยนั้น เป็นเลขาธิการสมาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนา พุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดให้มีการเสวนา เกี่ยวกับการจัดทำและการแห่เทียนพรรษาของชาวอุบลราชธานี ในคราวนั้นมีผลการเสวนา ดังนี้

1. การทำเทียนพรรษาตามศรัทธาแต่ละวัด ขนาดไม่เท่ากัน ความสวยงามแตกต่างขึ้นอยู่กับค่าจ้าง หรือช่างฝีมือ สร้างความเหลื่อมล้ำต่ำสูง

2. การประกวดต้นเทียน ทำให้มีผู้ชนะผู้แพ้ เกิดการทะเลาะเบาะแว้งอาฆาตเคียดแค้นกัน ทำให้แตกความสามัคคีในหมู่เหล่า

3. การส่งต้นเทียน และขบวนแห่เข้าประกวด แบ่งเป็นคุ้มวัด และหน่วยงานต่าง ๆ กระทบ กระทั่งกัน สร้างความแตกแยก

4. การถวายเทียนพรรษา เป็นหน้าที่ชาวบ้าน แต่ทางวัดกลับไปทำต้นเทียนเสียเองเมื่อนำมาตั้งแสดง และเข้าขบวนแห่ ก็มีป้ายชัดเจนว่า เป็นต้นเทียนวัดนั้นวัดนี้ ทั้ง ๆ ที่ชาวบ้านยังไม่ได้ถวาย จึงเป็นการไม่บังควร

5. การที่วัดจัดทำต้นเทียนเอง ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เงินของวัดที่สะสมไว้เป็นเวลานานก็เหลือน้อยหรือหมดไป สร้างความเดือดร้อนให้กับวัดและพระสงฆ์

ดังนั้น พุทธสมาคมฯ จึงมีมติให้ทุกวัดงดจัดทำต้นเทียน โดยให้รวบรวมปัจจัยเป็นกองกลาง เพื่อให้พุทธสมาคมฯ จัดทำต้นเทียนเพียงแห่งเดียว ให้ต้นเทียนเหมือนกันเท่ากันหมดทุกวัด มีจำนวนเท่ากับวัดในเขตเทศบาลฯ และใกล้เคียง ที่เคยส่งเทียนเข้าประกวด และร่วมขบวนแห่ เมื่อจัดทำต้นเทียนเสร็จแล้ว ก็ให้ผู้แทนแต่ละวัดไปรับต้นเทียนที่กุฏิมหาถวัลย์ฯ วัดทุ่งศรีเมืองด้านติดกับรั้วสำนักงานเขตการศึกษา 10 เพื่อนำไปถวายวัดของตนในวันเข้าพรรษา โดยมิให้มีขบวนแห่เทียนพรรษาเหมือนเช่นทุกปีที่ผ่านมา ไม่มีการสมโภชต้นเทียน ไม่มีการประกวด (เพราะเทียนเหมือนกันหมดทุกต้น) ไม่มีการดีดสีตีเป่าหรือรื่นเริงสนุกสนานใด ๆ ทั้งสิ้น บรรยากาศงานเข้าพรรษาในปีนั้นอ้างว้าง ว้าเหว่ ชาวบ้านร้านตลาดไม่มีการเคลื่อนไหว ผู้คนส่วนใหญ่เงียบเหงา เศร้าซึม ทำให้เกิดการต่อต้านการกระทำของพุทธสมาคมฯ โดยการจัดการของที่ปรึกษาและเลขาธิการ ซึ่งเป็นเจตนาดีเพื่อแก้ไขปัญหา 5 ข้อ ข้างต้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นพ้องด้วย ปัญหามีทีท่าว่าจะลุกลามออกไปใหญ่โต ในที่สุดทางจังหวัดจึงเข้ามาไกล่เกลี่ย ด้วยการเชิญผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายประชุมหาข้อยุติ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้เปรียบเทียบว่า“การรวมตัวของมวลชนเพื่อให้เกิดพลัง เหมือนกับเหล็กเส้นยาวและลวดสลิง เมื่อนำเหล็กเส้นยาวไปลากรถยนต์ ถ้าเหล็กเส้นขาด เหล็กนั้นก็ใช้ลากรถต่อไปไม่ได้

Mahasarakham University

ถ้าใช้ลวดสลิงลาก แม้ว่าลวดเส้นเล็ก ๆ รวมกันเป็นลวดสลิงจะขาดเป็นบางเส้น แต่ลวดส่วนใหญ่ก็รับแรงดึงได้ เพราะสลิงประกอบขึ้นด้วยลวดเส้นเล็ก ๆ หลายร้อย หลายพันเส้น รวมกันอย่างเหนียวแน่น งานประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นก็เช่นเดียวกันเมื่อมีมติให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานประเพณีระดับชาติจังหวัดเดียวพันเอกสมชาย หิรัญกิจ ผอ.อสท. ได้มอบให้คุณพิชัย น้อยรอด ผู้อำนวยการกองกิจกาท่องเที่ยว และคุณวิทยา ภูลสนอง ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและคณะทำงาน มาประสานการปฏิบัติกับจังหวัดและเทศบาลเมืองอุบลราชธานี เพื่อสนับสนุนส่งเสริมงานแห่เทียนพรรษาให้สอดคล้องหลักสากลการท่องเที่ยวจนรุ่งโรจน์มาจนปัจจุบันนี้ (รจนา กับป์ตินันท์. 2556 : สัมภาษณ์)

จากการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน การนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในช่วงอดีตและปัจจุบัน ในช่วงอดีต แบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงสมัยก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี วัฒนธรรมของงานประเพณี มีรูปแบบเป็นประเพณีดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นทุก ๆ ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดงานเนื่องจากเป็นหลักปฏิบัติของฮีต 12 คอง 14 และเพื่อหวังผลที่ได้จากการถวายเทียนพรรษา ผู้ที่มีบทบาท คือ ประชาชนท้องถิ่น และวัด ต่อมาช่วงสมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี วัตถุประสงค์ของการจัดงานเป็นไปเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออีกรูปแบบหนึ่งในการปกครองเมือง ผู้ที่มีบทบาทในการจัดงานประเพณี ได้แก่ หน่วยงานปกครองท้องถิ่นในขณะนั้น ส่วนองค์ความรู้ในการจัดงานงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยว ผู้ที่เป็นแกนนำในการจัดงานยังคงเป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่าง ๆ พอสรุปได้ว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้เปลี่ยนจากงานระดับท้องถิ่นจัดโดยชาวบ้านและวัด มาเป็นงานระดับจังหวัดและระดับชาติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

สรุปผลการดำเนินการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี 2550 - 2555 ซึ่งได้จัดให้มีการประกวดต้นเทียน สาวงามเทียนพรรษา มีผลการประกวดต้นเทียนประเภทต่าง ๆ และสาวงามเทียนพรรษา โดยมีรายละเอียดตามตารางดังนี้

Mahasarakham University

Mahasarakham University

ตาราง 2 สรุปผลการดำเนินงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ย้อนหลัง 5 ปี

ปี พ.ศ. ที่จัดงาน	ชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษา	ผลการประกวดต้นเทียนประเภท			รายชื่อ สาวงามเทียน	งบ ดำเนินงาน (บาท)
		มัดรวม	แกะสลัก	ติดพิมพ์		
พ.ศ. 2550	ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม เลิศล้ำเทียนพรรษา ปวงประชาพอเพียง	1. วัดมณี วนาราม 2. วัดศรีแสงทอง 3. อบต. ไร่น้อย	1. วัดป่าศรีมงคล 2. วัดเมืองเดช 3. วัดศรีอุบลรัตนาราม	1. วัดศรีประดู่ 2. วัดบูรพาราม 3. วัดสุปัฏนารามวรวิหาร	1. น.ส.ศศิมาส พิ้งพวงแก้ว 2. น.ส.จิราภา พันธ์ลัดดา 3. น.ส.พิจิตรา สาวิสิทธิ์	5 ล้าน
พ.ศ. 2551	เมืองอุบลบุญล้ำ บุญธรรม บุญทาน สืบสานตำนานเทียน	1. อบต. ไร่น้อย 2. สาธารณสุขจังหวัดอุบลฯ 3. อำเภอพิบูลมังสาหาร	1. วัดพระธาตุหนองบัว 2. วัดเมืองเดช 3. วัดศรีอุบลรัตนาราม	1. อำเภอนาจะหลวง 2. วัดสุปัฏนารามวรวิหาร 3. วัดศรีประดู่	1. น.ส.สุธิดา วัฒนศิริ 2. น.ส.อาภัสรา ธานีมาศ 3. น.ส.จริยา หัวใจฉ่ำ	7 ล้าน
พ.ศ. 2552	ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม บุญล้ำเทียนพรรษา ประชาพอเพียง	1. อำเภอดอนมดแดง 2. อำเภอเมืองอุบลฯ 3. อบต.ไร่น้อย	1. วัดไชยมงคล 2. วัดท่าวังหิน 3. วัดผาสุการาม	1. วัดบูรพา 2. วัดศรีประดู่ 3. วัดเมืองเดช	1. น.ส.สรินทร์จิตร กุหลาบเพชร 2. น.ส.ลักขณา โชติวิเชียร 3. น.ส.เพชราภรณ์ เมตตา	7 ล้าน

Mahasarakham University

ตาราง 2 (ต่อ)

ปี พ.ศ. ที่จัดงาน	ชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษา	ผลการประกวดต้นเทียนประเภท			รายชื่อ สาวงามเทียน	งบ ดำเนินงาน (บาท)
		มัดรวม	แกะสลัก	ติดพิมพ์		
พ.ศ. 2553	ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล	1. อำเภอนาจะหลวย 2. สาธารณสุขจังหวัดอุบลฯ 3. อำเภอกุดข้าวปุ้น	1. วัดท่าวังหิน 2. อำเภอบุณฑริก 3. วัดพระธาตุหนองบัว	1. วัดเมืองเดช 2. วัดศรีประดู่ 3. วัดบูรพา	1. น.ส.เกษโมฬี โรจนประดิษฐ์ 2. น.ส.สุพรรณษา เพชรโรจน์ 3. น.ส.สุวรีย์ เอี่ยมเม้า	10 ล้าน
พ.ศ. 2554	ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล	1. เทศบาลเมืองเดช 2. อำเภอกุดข้าวปุ้น 3. อำเภอนาจะหลวย	1. อำเภอบุณฑริก 2. วัดไชยมงคล 3. วัดผาสุการาม	1. วัดศรีประดู่ 2. วัดแจ้ง 3. วัดเมืองเดช	1. น.ส.มรกต พูลผล 2. น.ส.นิติญา สุวรรณวงศ์ 3. น.ส.ภัทรธนิฐ บุญสะอาด	10 ล้าน

Mahasarakham University

พ.ศ. 2555	111 ปี ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล	1. เทศบาลเมืองเดช 2. อำเภอบุณฑริก 3. วัดป่าแสนอุดม	1. วัดไชยมงคล 2. วัดผาสุการาม 3. วัดพระธาตุหนองบัว	1. วัดมหาวนาราม 2. วัดแจ้ง 3. วัดศรีประดู่	1. น.ส.วิลาวัลย์ ภิรมย์นา 2. น.ส.ทิพภาวีร์ ศุภนคร 3. น.ส.กีรติกา สว่างแจ้ง	15 ล้าน

ตาราง 2 (ต่อ)

ปี พ.ศ. ที่จัดงาน	ชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษา	ผลการประกวดต้นเทียนประเภท			รายชื่อสาวงามเทียน	งบดำเนินงาน (บาท)
		มัดรวม	แกะสลัก	ติดพิมพ์		
พ.ศ. 2556	112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบล ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี	1. อำเภอเมืองเดช 1 2. อำเภอเมืองเดช 2 3. อำเภอเมืองเดช 3 4. วัดสารพัดนึก	1. วัดพระธาตุหนองบัว 2. อำเภอบุณฑริก 3. อำเภอเดชอุดม 4. วัดผาสุการาม	1. วัดมหาวนาราม 2. วัดบูรพา 3. วัดศรีประดู่ 4. วัดแจ้ง	1. น.ส.ธนพร โพธาติ๊บ 2. น.ส.เบญญาภา เบญญา 3. น.ส.แพรวโพยม ลักษิตานนท์ 4. น.ส.วทานีย์ ฟุ้งตระกูล	17 ล้าน

Mahasarakham University

สรุปการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับงานประเพณีประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องราวของเมืองอุบลราชธานี ซึ่งเป็นบริบทของเมืองที่มีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งเป็นประเพณีที่ได้รับการอนุรักษ์ ให้เป็นวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวอีสานให้สืบทอดถึงลูกหลาน ที่ทำให้คนวัยรุ่นหนุ่มสาว ได้มีโอกาสสัมผัสกับศิลปวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ได้นำเสนอประวัติศาสตร์เมืองอุบลราชธานีที่ได้รับการพัฒนามาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาการของการแห่เทียนพรรษาที่ปัจจุบันมีรูปแบบที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชมงานประเพณีได้เป็นจำนวนมาก ความเชื่อของคนอีสานต่อการสืบทอดฮีตสิบสองคองสิบสี่ จนถือเป็นวิถีของการดำรงชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา การอนุรักษ์การทำต้นเทียนประเภทต้นเทียนโบราณ ประเภทต้นเทียนติดพิมพ์ และประเภทต้นเทียนแกะสลัก ที่มีกรรมวิธีที่ในการจัดทำที่หลากหลาย การถ่ายทอดภูมิปัญญาและทักษะความชำนาญลงบนต้นเทียนขนาดใหญ่ อย่างสวยงามและวิจิตรบรรจง

Mahasarakham University

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม พบว่า การบริหารจัดการที่เหมาะสม ตามกรอบการวิเคราะห์ ได้แก่ การจัดทำต้นเทียน การจัดขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา ขบวนฟ้อนรำและท่ารำ ดนตรีประกอบการฟ้อนรำ การรักษาความปลอดภัย การจัดการจราจร การจัดการแสดงอื่น ๆ สนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยภาครัฐ เอกชน และชุมชน มีกระบวนการจัดการ INPUT คือ ทรัพยากรการบริหาร (Management Resources) อันได้แก่ 4 M's คือ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีการ (Method) สามารถวิเคราะห์โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. การจัดทำต้นเทียน

1.1 ภาครัฐ (Public Rector) หมายถึง ผู้เป็นเจ้าภาพหลักและการมีส่วนร่วมการจัดทำต้นเทียน มีองค์ประกอบของสถาบันการปกครอง และหน่วยงานในท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย จังหวัด อำเภอ เทศบาลนครอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานราชการที่สังกัดกระทรวงต่าง ๆ เช่น ตำรวจท่องเที่ยว ตำรวจภูธรจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สถาบันการศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานในการดำเนินการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา มีหน่วยงานวางแผนในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยได้จัดแบ่งฝ่ายงานรับผิดชอบตามขอบข่ายความสามารถ (ลมโชย อุยพัฒน์. 2556 : สัมภาษณ์)

1.1.1 จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้ว่าราชการจังหวัด นายวันชัย สุทธิวรชัย ได้ดำเนินการจัดเตรียมวางแผนงานโดยการประชุมปฏิบัติการ (Workshop) กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบ โดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี พ.ศ. 2556 ชื่องานว่า “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” ย้อนตำนาน 112 ปี กำหนดจัดงานระหว่างวันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2556 มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายในการจัดเตรียมบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ โดยมีสาระรายละเอียดดังนี้

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 75 นายวันชัย สุทธิวรชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีและคณะ ประชุมวางแผนงาน

1.1.1.1 ด้านบุคลากร (Man)

มีการระดมบุคลากรจากหน่วยจากต่าง ๆ โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานจัดงาน คณะกรรมการประกอบไปด้วย หัวหน้าและบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐภายในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1) นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี และคณะ
2) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี และคณะ
3) วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี และคณะ
4) ผู้บัญชาการตำรวจภูธรอุบลราชธานี ตำรวจท่องเที่ยว และคณะ
5) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ และคณะ
6) อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และคณะ
7) อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และคณะ
8) ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี และคณะ
9) ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี และคณะ
10) ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างอุบลราชธานี และคณะ
11) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 29 อุบลราชธานี – อำนาจเจริญ และคณะ
12) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 และคณะ
13) ผู้อำนวยการกรมประชาสัมพันธ์เขต 2 อุบลราชธานีและคณะ

Mahasarakham University

14) ผู้อำนวยสำนักงาน ททท. สาขาจังหวัดอุบลราชธานี และคณะ

15) นายอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี และคณะ

ภาพประกอบ 76 คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

มีหน้าที่ ในการวางแผน จัดหางบประมาณ ระดมสรรพกำลังจากบุคลากรในหน่วยงานที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ให้ดำเนินงานในฝ่ายงานต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จ เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1) ฝ่ายงานประชาสัมพันธ์

2) ฝ่ายจัดหางบประมาณ

3) ฝ่ายงานสถานที่

4) ฝ่ายงานพิธีการ

5) ฝ่ายงานจัดแสดงแสง สี เสียง

6) ฝ่ายงานพิธีการรับต้นเทียนพระราชทาน

7) ฝ่ายงานจราจร

8) ฝ่ายงานรักษาความปลอดภัย

9) ฝ่ายงานอนามัย และสุขาภิบาล

10) ฝ่ายจัดขบวนแห่ต้นเทียน

11) ฝ่ายงานประกวดนางงาม

12) ฝ่ายงานออกร้านผลิตภัณฑ์พื้นบ้านและสินค้า

ได้กำหนดการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาอุบลราชธานี โดยความร่วมมือของจังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครอุบลราชธานี หน่วยงาน

Mahasarakham University

ภาคเอกชน และประชาชนชาว จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย และสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า

สำหรับปี 2556 เป็นการจัดงานครบปีที่ 112 มีกิจกรรมตลอดเดือนกรกฎาคม ซึ่งบ่งบอกถึงความรักสามัคคีของชาวอุบลฯ สะท้อนความงามแห่งศิลปะที่ทรงคุณค่า เชิดชูยึดมั่น หลักคำสอนทางพุทธศาสนา เช่น ชมวิถีวัฒนธรรมการทำเทียนในชุมชน กิจกรรมถนนสายเทียน ถนนสายธรรม งานพาแลงตลาดยามเย็นย้อนยุค การแสดงม่านน้ำชุดมนต์แม่มูล มูลมังเมืองอุบล การประกวดสาวงามเทียนพรรษา การจัดแสดงต้นเทียนประเภทแกะสลัก ประเภทติดพิมพ์และเทียนโบราณ การจัดขบวนแห่เทียนภาคกลางวัน และภาคกลางคืน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจมากมาย ซึ่งจะไม่ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างชาติผิดหวังอย่างแน่นอน

ภาพประกอบ 77 การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาปี 2556

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดให้มีการอัญเชิญต้นเทียนพรรษาพระราชทาน เพื่อเฉลิมฉลองทั้ง 25 อำเภอ เพื่อให้ประชาชนทั่วจังหวัดมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าภาพงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ภายใต้ชื่องาน “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” ย้อนตำนาน 112 ปี ด้วย

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 78 ขบวนรถอัญเชิญเทียนพระราชทาน

1.1.1.2 งบประมาณ (Money)

มีการประชุมวางแผนจัดหางบประมาณ ระดมทุนในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีมติเห็นชอบจากการจัดหารายได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 79 การประชุมเพื่อระดมทุนในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ตาราง 3 แสดงรายรับเงินสนับสนุนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2556

ลำดับที่	รายการสนับสนุน	จำนวนเงิน (บาท)
1	เงินสนับสนุนจาก ททท.	300,000
2	เงินสนับสนุนจากเทศบาลนครอุบลราชธานี	3,000,000

Mahasarakham University

3	เงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	2,000,000
4	เงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	10,000,000
5	เงินสนับสนุนจากภาคเอกชน	1,000,000
	รวม	16,300,000

เงินสนับสนุนในของเทศบาลนครอุบลราชธานี ได้นำไปให้การสนับสนุนการจัดทำต้นเทียนและบวนแห่เทียนพรรษาให้กับคุ้มวัด ชุมชน และสถานศึกษาในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ต้นเทียนขนาดใหญ่ ต้นละ 120,000 บาท จำนวน 6 ต้น
2. ต้นเทียนขนาดกลางศิลปินรุ่นใหม่ ต้นละ 80,000 บาท จำนวน 14 ต้น
3. ต้นเทียนขนาดเล็ก ต้นละ 40,000 บาท จำนวน 2 ต้น
4. ต้นเทียนโบราณ ต้นละ 10,000 บาท จำนวน 1 ต้น
5. ขบวนแห่ ขบวนละ 30,000 บาท จำนวน 16 ขบวน

สนับสนุนขบวนแห่จากสถานบันการศึกษาต่าง ๆ ขบวนละ 30,000 บาท จำนวน 16 ขบวน รวมเป็นเงินสนับสนุน 2,340,000 บาท โดยมีรายนามดังนี้

1. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2. โรงเรียนพระกุมาร
3. มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
4. โรงเรียนอาเวมารีอา
5. โรงเรียนอุบลวิทยาคม
6. โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม
7. โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี
8. โรงเรียนปทุมวิทยากร
9. โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว
10. โรงเรียนปทุมพิทยาคม
11. โรงเรียนนารีนุกูล
12. โรงเรียนอัญสัมชัญ
13. โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
14. โรงเรียนศรีปทุมวิทยาคาร

Mahasarakham University

15. วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี
16. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 80 นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี มอบเงินสนับสนุนการจัดทำต้นเทียน

1.1.1.3 วัสดุอุปกรณ์ (Material)

มีการดำเนินการเตรียมงาน จัดเตรียมสถานที่ ปะรำพิธี อัฒจันทร์ที่นั่งชม สถานที่จัดแสดงแสง สี เสียง สถานที่จัดแสดงสินค้า ติดตั้งไฟประดับ ตกแต่งสถานที่ จัดเตรียมถนนสายเทียน ถนนสายธรรม ป้ายแสดงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำสถานที่ตลาดย้อนยุค

ภาพประกอบ 81 ทำความสะอาดถนนเส้นหลักที่ใช้ในงานประเพณี

เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานพิเศษเพื่อเตรียมทำความสะอาด ให้เมืองเกิดความสวยงาม ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานี ได้มอบหมายให้เทศบาลนครอุบลราชธานี เป็นผู้ดูแลด้านความ

Mahasarakham University

สะอาด เมืองน่าอยู่ ในช่วงเทศกาลงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ถนนทุกสายในบริเวณจัดงานประเพณีแห่เทียนได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ตัดแต่งต้นไม้ ประดับไฟฟ้า

ภาพประกอบ 82 ประดับไฟถนนทุกสายในจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 83 การติดตั้งปะรำพิธี งานประเพณีแห่เทียนปี 56

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 84 อัฒจันทร์สำหรับผู้ชม

กลุ่มผู้ค้าได้นำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มาร่วมแสดงและจำหน่ายในช่วงระหว่างงานเทศกาลแห่เทียนพรรษาพร้อมทั้งอุปกรณ์เครื่องเล่นต่าง ๆ

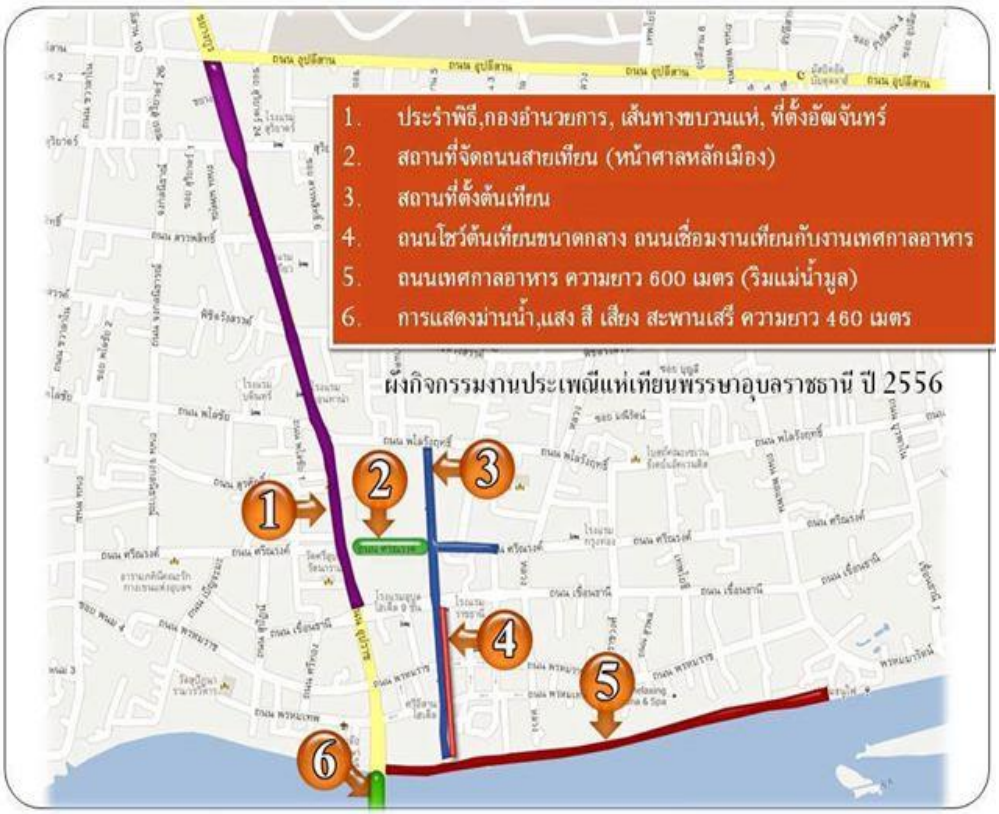
ภาพประกอบ 85 บริเวณแสดงสินค้าทั่วไป

1.1.1.4 วิธีการ (Method)

คณะกรรมการได้ดำเนินการจัดทำข้อมูลรายละเอียด กำหนดการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยการจัดแบ่งงานตามภาระหน้าที่ที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรง เพื่อความสะดวกและความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน โดยกำหนดแผนผังการจัดงานประเพณี

Mahasarakham University

แห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2556 ภายใต้ชื่องาน “สืบฮีตวิถีชาวอุบล ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” ได้สร้างสรรค์กิจกรรมมากมายให้นักท่องเที่ยวร่วมชื่นชมและมีส่วนร่วมในงาน ได้กำหนดห้วงเวลาของกิจกรรมสำคัญ ๆ ตั้งแต่วันที่ 9 - 22 กรกฎาคม 2556 โดยมีกำหนดการอย่างชัดเจน ดังนี้

ภาพประกอบ 86 แผนผังกิจกรรมงานประเพณีแห่เทียน ปี 2556

17 กรกฎาคม 2556

เวลา 18.30 น. พิธีเปิดงานเทศกาลแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี 2556 และถนนสายเทียน ณ บริเวณหน้าศาลหลักเมือง

17 - 23 กรกฎาคม 2556

เวลา 18.00 - 20.00 น. กิจกรรมถนนสายเทียน ถนนสายธรรม และการแสดงภาพถ่ายเยือนชุมชนคนทำเทียน บริเวณหน้าศาลหลักเมือง นิทรรศการภาพถ่ายต้นกล้าตากล้อง และสาธิตการทำเทียน ณ ลานกิจกรรมศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่าอุบลราชธานี

19 - 23 กรกฎาคม 2556

เวลา 19.00 - 21.00 น. ชมการแสดง แสง สีเสียง ม่านน้ำชุด “มนต์แม่มูล มูลมังเมืองอุบล” เทศกาลอาหาร ริมมูล โชว์เรือไฟจากวิทยาลัยอาชีวะศึกษาอุบลฯ

Mahasarakham University

การแสดงดนตรี/จุดถ่ายภาพสามมิติ ณ บริเวณลำน้ำมูลสะพานเสรีประชาธิปไตย

20 กรกฎาคม 2556

เวลา 17.30 - 20.00 น. การแสดงมหาดุริยางค์ ณ สนามทุ่งศรีเมือง

20 - 21 กรกฎาคม 2556

เวลา 10.00 น. เป็นต้นไป การประกวดเทียนจำนำพรรษา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี และการเปิดบ้านคำปุนให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม ณ บ้านคำปุน อำเภอวารินชำราบ

20 - 23 กรกฎาคม 2556

เวลา 10.00 - 22.00 น. จำหน่ายสินค้าโอทอป สิ่งของที่ระลึก ณ บริเวณศาลากลางฯ หลังเก่า

เวลา 17.00 - 19.00 น. งานพาแลงตลาดยามเย็นย้อนยุค ณ บริเวณศาลากลางฯ หลังเก่า

22 กรกฎาคม 2556

เวลา 17.00 - 24.00 น. การประกวดสาวงามเทียนพรรษาและงานพาแลง ณ โรงแรมสุนีย์แกรนด์

เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป จัดแสดงต้นเทียนที่ส่งเข้าประกวดทั้งหมด บริเวณถนนรอบโรงเรียนอนุบาลอุบลฯ

เวลา 19.00 - 20.00 น. กิจกรรมมหาเวียนเทียนวันอาสาฬหบูชา ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม วัดสุปัฏนารามวรวิหาร วัดมหาวนาราม วัดไชยมงคลวัดสุทัศนาราม วัดทุ่งศรีเมือง

20 - 23 กรกฎาคม 2556

เวลา 20.00 - 21.00 น. การแสดงประกอบ แสง สี เสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน บริเวณหน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม/หน้าศาลากลางหลังเก่า

23 กรกฎาคม 2556

เวลา 08.30 - 12.00 น. พิธีเปิดงานและขบวนแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีประจำปี 2556 บริเวณหน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม ถ.อุปราช ถ.ชยางกูร

เวลา 10.00 - 12.00 น. ถวายเทียนพรรษาพระราชทานและผ้าอาบน้ำฝน ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม

เวลา 18.00 - 19.00 น. พิธีมอบรางวัลต้นเทียนที่ชนะการประกวด บริเวณหน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม

เวลา 20.00 - 21.00 น. การแสดงประกอบ แสง สี เสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน บริเวณหน้าวัดศรีอุบลรัตนารามหน้าศาลากลางหลังเก่า

Mahasarakham University

23 - 25 กรกฎาคม 2556 โชว์ต้นเทียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ บริเวณถนนหน้าเทศบาลนครอุบล

สรุป ทั้งหมดนี้คือกิจกรรมสำคัญที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องได้รังสรรค์ขึ้นเพื่อการวางแผนเตรียมงานและการจัดทำต้นเทียน ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะมาเยือนเมืองอุบลฯ ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 นี้ ตลอดระยะเวลาได้มีการเตรียมการให้มีความพร้อม สมกับที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานที่ยิ่งใหญ่เหนือกว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอื่น ๆ ที่จัดในลักษณะเช่นเดียวกันอย่างแท้จริง

1.2 การบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาโดยภาคเอกชน หมายถึง ผู้ประกอบการด้านธุรกิจ ได้แก่ หอการค้า การโรงแรมและที่พักรีสอร์ท ห้างสรรพสินค้า การขนส่ง ได้แก่ สายการบิน แท็กซี่ ผู้ประกอบการด้านอาหาร การสื่อสาร และการธนาคารฯลฯ ภายในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ภาคเอกชนเหล่านี้ได้ร่วมวางแผนและจัดกำลังคนเข้ามาร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น สนับสนุนงบประมารการจัดทำต้นเทียน เป็นสถานที่จัดการประกวดและการแสดงต่าง ๆ การถ่ายทอดสด การแจกจ่ายอุปกรณ์ป้องกันแดด การแจกจ่ายเอสารแผ่นพับการประชาสัมพันธ์ การแนะนำช่วยเหลือผู้ที่มาชมงานจากต่างจังหวัด และต่างประเทศ ด้านการขนส่งทางอากาศ การแจกจ่ายน้ำดื่ม การจำหน่ายสินค้าที่ระลึก บริการฝากถอนเงินด่วน บริการด้านที่พัก การซ่อมแซมพาหนะที่เกิดขัดข้องเสียหายเบื้องต้น การจัดมหรสพในภาคกลางคืน และการโฆษณา โดยมีสถานประกอบการที่สำคัญต่อนักท่องเที่ยวที่จะได้กล่าวไว้ในงานวิจัย ดังนี้

1.2.1 กลุ่มผู้ประกอบการโรงแรม ที่พักและรีสอร์ท

ในกลุ่มผู้ประกอบการโรงแรม ที่พักและรีสอร์ท ได้ให้สนับสนุนการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยจัดส่วนลดค่าที่พัก จัดพาหนะรับส่ง จัดบริการอาหารพื้นเมือง และบริการอื่น ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก และมีความประทับใจต่อการให้บริการ แต่ในที่นี้ได้นำเสนอในส่วนของโรงแรมที่เป็นตัวแทนร่วมเป็นคณะกรรมการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีเป้าหมายในการจัดเตรียมบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ มีสาระรายละเอียดดังนี้ (สุทัศน์ ตริยางกูรศรี. 2556 : สัมภาษณ์)

1.2.1.1 บุคลากร (Man)

สำหรับบุคลากรในส่วนของโรงแรม ได้ส่งผู้แทนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนเป็นคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในฝ่ายงานด้านโรงแรม ที่พัก และรีสอร์ท เพื่อให้มีการเตรียมการในด้านการประชาสัมพันธ์ การให้บริการที่ประทับใจ ความสะดวกต่อการหาที่พัก ต่อกลุ่มนักท่องเที่ยว ตามรายนามดังนี้

1) นายสุทัศน์ ตริยางกูรศรี กรรมการผู้จัดการโรงแรมสุนีย์

Mahasarakham University

แกรนด์ คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ อุบลราชธานี

2) นายวรายุทธ พันธ์นิกุล กรรมการผู้จัดการโรงแรมอุบลอินเตอร์เนชั่นแนล

3) นางสาวปิยะนาถ ลายวิเศษ กรรมการผู้จัดการโรงแรมลายทอง

4) นายพนม บำรุงทรัพย์ กรรมการผู้จัดการโรงแรมอุบลโฮเต็ล

5) นายประจวบ ศรีธัญรัตน์ กรรมการผู้จัดการโรงแรมทอแสง

1.2.1.2 งบประมาณ (Money)

ในส่วนของธุรกิจด้านการโรงแรม จำนวน 5 โรงแรมนี้ ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำต้นเทียนให้กับคุ้มวัด ใช้สถานที่ของโรงแรมในการนำเสนอข้อมูลการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ใช้เป็นสถานที่รับสมัครและจัดประกวดนางงามเทียนพรรษา ปี พ.ศ. 2556 ของจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) โรงแรมสุนีย์แกรนด์ คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ สนับสนุนการจัดทำต้นเทียนวัดพระธาตุหนองบัว และเป็นสถานที่ในการประกาศรับสมัคร และสถานที่ประกวดนางงามเทียนพรรษา ประจำปี พ.ศ. 2556 จังหวัดอุบลราชธานี

2) โรงแรมอุบลอินเตอร์เนชั่นแนล สนับสนุนการจัดทำต้นเทียนวัดแจ้งและเป็นสถานที่จัดแสดงภาพถ่ายงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

3) โรงแรมลายทอง สนับสนุนการจัดทำต้นเทียนวัดศรีประดู่ เป็นสถานที่จัดแสดงสินค้า OTOP และแสดงต้นเทียน

4) โรงแรมอุบลโฮเต็ล สนับสนุนการจัดทำต้นเทียนวัดมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม และเป็นสถานที่จัดแสดงต้นเทียน

5) โรงแรมทอแสง สนับสนุนการจัดทำต้นเทียนโบราณวัดใหม่กุดคูณและเป็นสถานที่จัดแสดงต้นเทียน

1.2.1.3 วัสดุอุปกรณ์ (Material)

1) โรงแรมสุนีย์แกรนด์ คอนเวนชั่นเซ็นเตอร์ ที่อยู่ : 512/8 ถนนชยางกูร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทรศัพท์ 045 - 283999, 045 - 352900 โรงแรมสุนีย์แกรนด์ คอนเวนชั่นเซ็นเตอร์ เป็นโรงแรมหรูในเมืองอุบลราชธานี ที่เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์พร้อมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีหลากหลาย ในการมาเพื่อท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียน จะได้พบการจัดเตรียมการให้บริการไว้อย่างพร้อมสรรพ พร้อมอำนวยความสะดวกสบาย และบริการที่ประทับใจ

2) โรงแรมอุบลอินเตอร์เนชั่นแนล ที่อยู่ : 434 ถนนชยางกูร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทรศัพท์ 045 - 280999, 045 - 283286 โรงแรมอุบล

Mahasarakham University

อินเตอร์เนชั่นแนล ชื่อเดิม เนวาด้า เหมาแก่การเข้าพักในการมาท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งทางโรงแรมได้จัดเตรียมการให้บริการไว้อย่างพร้อมสรรพ เพื่อความสะดวกสบายและความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว

3) โรงแรมลายทอง ที่อยู่ : 50 ถนนพิชิตรังสรรค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทรศัพท์ 045 - 264290, 045 - 264271 ต่อ 120 อยู่ใกล้กับทุ่งศรีเมืองซึ่งเป็นสถานที่จัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ได้จัดเตรียมความพร้อมสำหรับต้อนรับการมาท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งทางโรงแรมได้จัดเตรียมการให้บริการไว้ เพื่อความสะดวกสบาย และความประทับใจต่อการให้บริการ

4) โรงแรมอุบลโฮเต็ล ที่อยู่ : 2 ถนนอุบกิจ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โทรศัพท์ 045 - 241045 - 7, 045 - 254952 - 4 โรงแรมอุบลโฮเต็ล มีพร้อมสรรพด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนในช่วงเทศกาลแห่เทียน ให้ได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น

5) โรงแรมทอแสง ที่ยู่ : 251 ถนนพโลชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โทรศัพท์ 045 - 245531 - 9 โรงแรมทอแสง ตั้งอยู่ในมุมที่สงบ ใจกลางเมืองอุบลราชธานี เป็นบรรยากาศแบบท้องถิ่นที่ทันสมัย ได้จัดเตรียมสถานที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ด้วยบรรยากาศที่เต็มไปด้วยแสงสีของเปลวเทียนอย่างสวยงาม

1.2.1.4 วิธีการ (Method) ในการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการจัดทำและติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างชัดเจนจัดโปรโมชั่นลดราคาห้องพักช่วงเทศกาลงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา 20% จัดเตรียมพนักงานบริการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตร และสุภาพเรียบร้อย จัดบริการอาหารพื้นเมืองที่เลิศรสของชาวเมืองอุบลฯ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว จัดบริการรถรับส่งเพื่อนำกลุ่มนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมชุมชนคนทำเทียน และเที่ยวชมจุดแสดงต่าง ๆ ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาและแนะนำแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดอุบลราชธานี

1.2.2 กลุ่มผู้ประกอบการห้างสรรพสินค้า (Department Store)

ในกลุ่มผู้ประกอบการห้างสรรพสินค้า ได้ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยจัดส่วนลดค่าสินค้าเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวให้ได้เลือกซื้อสินค้าราคาถูกลง เป็นการดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษาและจับจ่ายสินค้าไปด้วยในตัว แต่ในที่นี้ได้นำเสนอในส่วนของกลุ่มผู้ประกอบการห้างสรรพสินค้า ที่เป็นตัวแทนร่วมเป็นคณะกรรมการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีเป้าหมายในการจัดเตรียมบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ มีสาระรายละเอียดดังนี้ (เมธี อินทจักร์. 2556 : สัมภาษณ์)

1.2.2.1 บุคลากร (Man)

Mahasarakham University

สำหรับบุคลากรในส่วนของผู้ประกอบการห้างสรรพสินค้า ได้ส่งผู้แทนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนเป็นคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้มีการเตรียมการในด้านการประชาสัมพันธ์ และการให้บริการในด้านนี้ พร้อมทั้งร่วมสนับสนุนงบประมาณมรการจัดงาน ตามรายนามดังนี้

1) นางสุนีย์ ตริยางกูรศรี ผู้จัดการห้างสรรพสินค้าซิตี้มอลล์ อุบลฯ

2) นางยุวดี จิราธิวัฒน์ ผู้จัดการห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซา อุบลฯ

3) นายเมธี อินทจักร์ ผู้อำนวยการเขตเทสโก้โลตัส อุบลฯ

4) นางประภาวดี กุวสาร ผู้จัดการห้างบิ๊กซุปเปอร์เซ็นเตอร์ อุบลฯ

1.2.2.2 งบประมาณ (Money)

ได้จัดงบประมาณสนับสนุนให้จังหวัดอุบลราชธานี ใช้เป็นทุนในการดำเนินงาน และสนับสนุนการจัดทำต้นเทียนของคุ้มวัดต่าง ๆ ดังนี้

1) ห้างสรรพสินค้าซิตี้มอลล์ อุบลราชธานี สนับสนุนงบประมาณในการจัดงานประเพณีจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2556 สนับสนุนการจัดทำต้นเทียนของวัดพระธาตุหนองบัว

2) ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซา อุบลราชธานี สนับสนุนงบประมาณในการจัดงานประเพณีจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2556

3) ห้างเทสโก้โลตัส อุบลราชธานี สนับสนุนงบประมาณในการจัดงานประเพณีจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2556 และสนับสนุนการจัดทำต้นเทียนของวัดไชยมงคล

4) ห้างบิ๊กซุปเปอร์เซ็นเตอร์ อุบลราชธานี สนับสนุนงบประมาณในการจัดงานประเพณีจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2556 และสนับสนุนการจัดทำต้นเทียนของวัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่)

1.2.2.3 วัสดุอุปกรณ์ (Material)

ห้างสรรพสินค้า มีสาวนเกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยการสนับสนุนงบประมาณ ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียน จัดแสดงนิทรรศการประวัติความเป็นมาของเทียน นำต้นเทียนที่ได้รับรางวัลมาจัดแสดงโชว์

1) ห้างสรรพสินค้าซิตี้มอลล์ อุบลราชธานี ที่อยู่ : 512/8 ถนนชยางกูร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทรศัพท์ 045 - 352900 เป็นห้างขนาดใหญ่ จัดส่วนลดสินค้าทุกแผนกสำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่มาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา นำต้นเทียนวัดไชยมงคล มาจัดแสดงโชว์ เพื่อให้ลูกค้าที่พลาดโอกาสจากการชมงานประเพณีแห่เทียนได้ถ่ายภาพเก็บไว้เป็นที่ระลึก และได้ชมฝีมือการทำต้นเทียนอย่างใกล้ชิด

Mahasarakham University

2) ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซา จังหวัดอุบลราชธานี ที่อยู่ : 311 ถนนเลี่ยงเมือง ทางหลวงหมายเลข 231 ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ตัวอาคารโดดเด่นด้วยความงามจากธรรมชาติ ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงเส้นสายของใบบัว และกลีบดอกบัวอันอ่อนช้อย ตามสัญลักษณ์ของจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับเมืองดอกบัว จัดส่วนลดสินค้าทุกแผนกสำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่มาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา นำต้นเทียนวัดกลางมาจัดแสดงโชว์

3) ห้างเทสโก้โลตัส อุบลราชธานี ที่อยู่ : 492 ถนนชยางกูร ตำบลในเมืองอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จัดส่วนลดสินค้าทุกแผนก สำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่มาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา นำต้นเทียนวัดพระธาตุหนองบัวมาจัดแสดงโชว์

4) ห้างบิ๊กซุปเปอร์เซ็นเตอร์ อุบลราชธานี ที่อยู่ : 92 ซอยธรรมวิถี 4 ถนนธรรมวิถี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง อุบลราชธานี โทร : 0 – 4528 - 4500 – 14 โทรสาร : 0 – 4528 - 4516 Email : sgm.ubonratchathani@bigc.co.th. จัดส่วนลดสินค้าทุกแผนกสำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่มาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ได้จัดกิจกรรมต่อเนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยนำต้นเทียนและกิจกรรมการแสดงต่าง ๆ มาจัดแสดงอีกครั้งที่โครงการ “อุบลสแคว์”

1.2.2.4 วิธีการ (Method)

ในการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการจัดทำและติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างชัดเจน จัดโปรโมชั่นลดราคาสินค้าจากทุกแผนก จัดเตรียมพนักงานบริการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตรและสุภาพเรียบร้อย ให้คำแนะนำกลุ่มนักท่องเที่ยว เยี่ยมชมชุมชนคนทำเทียน จุดแสดงต่าง ๆ ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 87 ป้ายประชาสัมพันธ์เชิญชมการประกวดสาวงามเทียนพรรษา ปี 2556

Mahasarakham University

ในส่วนของห้างสรรพสินค้าซิตี้มอลล์ ได้ร่วมกับโรงแรม สุนีย์แกรนด์ คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ จัดกิจกรรมประกวดนางงานเทียนพรรษา ประจำปี 2556 โดยทางห้างฯ มีหน้าที่ผู้รับผิดชอบในเรื่องการแต่งกายของผู้เข้าประกวด

ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซา จังหวัดอุบลราชธานี จัดแสดงนิทรรศการภาพถ่ายเทียนนานาชาติ “ย้อนรอยอารยธรรม 5 สมัย 5 ปี”

1.2.3 กลุ่มผู้ประกอบการขนส่ง

ในกลุ่มผู้ประกอบการขนส่ง ได้ให้สนับสนุนการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยให้บริการเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบาย รวดเร็ว ปลอดภัย ในที่นี้นำเสนอในส่วนของกลุ่มผู้ประกอบการสายการบินแอร์เอเชีย และรถแท็กซี่ ที่เป็นตัวแทนร่วมเป็นคณะกรรมการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีเป้าหมายในการจัดเตรียมบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ มีสาระรายละเอียดดังนี้

1.2.3.1 สายการบินแอร์เอเชีย ได้ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีเป้าหมายในการจัดเตรียมบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ มีสาระรายละเอียดดังนี้ (ทัศพล แบเลเว็ลด์. 2556 : สัมภาษณ์)

1) บุคลากร (Man)

นายทศพล แบเลเว็ลด์ ประธานเจ้าหน้าที่บริหารสายการบินไทยแอร์เอเชียกล่าวว่า งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2556 ที่จังหวัดอุบลราชธานี ถือเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่แสดงถึงความร่วมแรงร่วมใจและศรัทธาอันแรงกล้าของชาวอีสาน แอร์เอเชียซึ่งเป็นสายการบินที่มีความใกล้ชิดและตั้งใจ ในการสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของคนไทย จึงภูมิใจอย่างยิ่งในการเป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยตัวแทนพนักงานสายการบินแอร์เอเชียจากทั้ง 10 ประเทศเข้าร่วมขบวนฟ้อนรำพื้นเมืองในขบวนแห่เทียนเข้าพรรษา จำนวน 30 คน

2) งบประมาณ (Money)

สายการบินแอร์เอเชียรวมใจและส่งเสริมอนุรักษ์การแกะสลักเทียนพรรษา ด้วยการสนับสนุนเงินทุนให้กับวัดที่ร่วมแกะสลักเทียนเข้าพรรษา จำนวน 100,000 บาท

3) วัสดุอุปกรณ์ (Material)

เครื่องบินแอร์บัส เอ 320 สายการบินแอร์เอเชียอัญเชิญเทียนหลวงพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สู่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 88 เครื่องบินแอร์บัส เอ 320 สายการบินแอร์เอเชีย ภาพจากเว็บไซต์

4) วิธีการ (Method)

งานแห่เทียนพรรษา ถือเป็นงานยิ่งใหญ่ประจำปีของจังหวัดอุบลราชธานีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมงานเป็นจำนวนมาก ในปีนี้เที่ยวบินของแอร์เอเชียในช่วงเทศกาล มีผู้โดยสารเต็มเกือบทุกเที่ยวบิน แอร์เอเชียขอเชิญชวนทุกท่านมาเที่ยวชมกิจกรรมอันหลากหลายที่ทางจังหวัดอุบลราชธานีได้จัดขึ้น สายการบินแอร์เอเชียร่วมสนับสนุนกิจกรรมภายในงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ร่วมอัญเชิญเทียนหลวงพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยเที่ยวบินแอร์เอเชีย และสนับสนุนงานเทศกาลอาหารอินโดจีนริมฝั่งแม่น้ำมูล โดยมีศิลปินดาราร่วมงานสร้างสีสัน สนับสนุนการเดินทางโดยสายการบินแอร์เอเชีย ตัวแทนพนักงานสายการบินแอร์เอเชียจากทั้ง 10 ประเทศเข้าร่วมขบวนฟ้อนรำพื้นเมืองในขบวนแห่เทียนเข้าพรรษา ทีมงาน AEC รวมใจและส่งเสริมอนุรักษ์การแกะสลักเทียนพรรษา ด้วยการสนับสนุนเงินทุนให้กับวัดที่ร่วมแกะสลักเทียนเข้าพรรษา เพื่อเข้าร่วมขบวนแห่เทียนซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ 23 กรกฎาคม 2556 โดยเฉพาะขบวนต้นเทียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจะจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม และถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึกจนถึงสิ้นเดือนกรกฎาคม 2556

1.2.3.2 บริษัท แท็กซี่อุบล จำกัด ที่อยู่ : 10 ถนนชวาลานอก อำเภอเมือง อุบลราชธานี 0 – 4525 - 6111 - 2 (www.taxiubon.co.th) ได้ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีเป้าหมายในการจัดเตรียมบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ มีสาระรายละเอียดดังนี้ (ทรงศักดิ์ จีระสุข. 2556 : สัมภาษณ์)

1) บุคลากร (Man)

นายทรงศักดิ์ จีระสุข กรรมการผู้จัดการบริษัท แท็กซี่อุบล จำกัด ได้เพิ่มจำนวนรถแท็กซี่เป็น 100 คน จะทำให้มีพนักงานขับรถเพิ่มขึ้นอีก 100 คน เช่นกัน ทำให้มี

Mahasarakham University

กำลังคนและรถในการให้บริการในช่วงเทศกาลแห่เทียนพรรษาอย่างพอเพียง และยังมีรถแท็กซี่จากบริษัทอื่น ๆ อีกจำนวน 3 บริษัท รวมรถแท็กซี่ที่จะให้บริการโดยประมาณ จำนวน 200 คันเศษ

2) งบประมาณ (Money)

บริษัทแท็กซี่อุบล ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำต้นเทียน โดย นายทรงศักดิ์ จีระสุข ประธานบริษัทแท็กซี่อุบล และคณะนำเงินมอบให้วัดสุทัศนาราม อุบลราชธานี

3) วัสดุอุปกรณ์ (Material)

รถแท็กซี่เข้าร่วมโครงการพาเที่ยวเยือนชุมชนคนทำเทียน สนใจโทรเรียกได้ที่ 0 – 4525 - 6111 - 2 ค่าบริการคิดตามมิเตอร์ + ค่า Service

ภาพประกอบ 89 รถแท็กซี่พาเที่ยวเยือนชุมชนคนทำเทียน

4) วิธีการ (Method)

ประธานบริษัทแท็กซี่อุบลและคณะ ร่วมพิธีเปิดโครงการ “เยือนชุมชน คนทำเทียน ปี 2556” วันที่ 10 กรกฎาคม 2556 ณ วัดพระธาตุหนองบัว จังหวัดอุบลราชธานี โดยนำผู้มีเกียรติและสื่อมวลชนเยี่ยมชมชุมชนฯ โดยนั่งแท็กซี่เส้นทางวัดหนองบัว สู่วัดป่าใหญ่ โดยท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัด และ ททท. สมาคมท่องเที่ยวอุบลฯ ตามโครงการแท็กซี่พาเที่ยว เยือนชุมชน คนทำเทียน จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 90 ร่วมเปิดโครงการ “เยือนชุมชน คนทำเทียน ปี 2556”

นายทรงศักดิ์ จิระสุข กรรมการผู้จัดการบริษัท แท็กซี่อุบล จำกัด ร่วมหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แห่เทียนพรรษาอุบลมีดี ที่ใครก็เลียนแบบไม่ได้จริงเหรอ ร่วมกับผู้ราชการ จังหวัดอุบลราชธานี และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี ณ โรงแรมสุนีย์แกรนด์ คอนเวนชั่นเซ็นเตอร์ เพื่อหาช่องทางให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนึ่งเดียวที่ไม่มีจังหวัดใดสามารถลอกเลียนแบบได้

ภาพประกอบ 91 การแลกเปลี่ยน “แห่เทียนพรรษาอุบลมีดีที่ใครก็เลียนแบบไม่ได้จริงหรือ”

1.2.3 กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหาร

ในกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหาร ได้ให้สนับสนุนการท่องเที่ยวงานประเพณี

Mahasarakham University

แห่เทียนพรรษา โดยให้บริการเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบาย อร่อยและปลอดภัย เนื่องจากร้านอาหารมีจำนวนมาก จึงขอแนะนำในในส่วนของกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารที่เป็นตัวแทนร่วมเป็นคณะกรรมการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และเป็นร้านอาหารที่ขึ้นชื่อสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการได้เป็นจำนวนมาก ได้แก่ (สงวน สุพรรณ. 2556 : สัมภาษณ์)

1.2.3.1 ร้านเจียวกี่ ถนนเขื่อนธานี ที่อยู่ : 307 - 315 ตรงข้ามพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทร. 0 – 4524 - 1244, 0 - 4525 - 4017 เป็นร้านอาหารเก่าแก่ขั้นตำนานของเมืองอุบล บริการอาหารเช้าชุด ABF พวกไข่ดาว ไส้กรอก หมูแฮม ขนมปัง กาแฟ นอกจากนี้ก็มี โจ๊ก ต้มเลือดหมู เนื้อตุ๋นยาจีน และอาหารตามสั่ง

1.2.3.2 ร้านสามชัยไก่ย่าง ที่อยู่ : 282 - 282/1 ถนนพโลชัย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทร. 0 - 4524 - 1693 เป็นร้านอาหารไทยอีสานพื้นเมือง ที่ได้มาตรฐานที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี มีอาหารหลากหลายรสชาติ อร่อยได้มาตรฐาน อาหารแนะนำ ไก่บ้านย่างหนังกรอบ ไก่ย่างโปเกม่อน ไก่ทอดชินจัง ส้มตำไข่เค็ม ตำแหลก ต้มแซบไก่บ้านใส่ใบมะขามปลาสด ๆ จากแม่น้ำมูล ลาบรสแซบ

1.2.3.3 สวนอาหารครัวสวนปลา ที่อยู่ : 27/11 ซอยชยางกูร 10 ถนนชยางกูร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมนูแนะนำ เมี่ยงปลาทับทิม แกงคั่วหอยขม ราดหน้าโบราณ แกงหน่อไม้ ปลาส้มทอดกรอบ

1.2.3.4 หงษ์ฟ้าภัตตาคาร ถนนเทพโยธี อำเภอเมือง โทร. 0 - 4526 - 3546 - 8 ทางเข้าสนามบินนานาชาติอุบล อาหารจีนรสชาติดี มีก๋วยเตี๋ยวหลอด ปลาหิมะนึ่ง ที่ขึ้นชื่อของร้าน

1.2.3.5 ร้านอินโดจีน ถนนสรรพสิทธิ์ ที่ตั้ง : 168 - 170 อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทร. 0 - 4525 - 4126 อีกหนึ่งตำนานของเมืองอุบลราชธานี เป็นร้านอาหารญวนเก่าแก่อายุนานกว่าหกสิบปี มีคนพูดกันว่า “มาอุบลไม่มาอินโดจีนจะกินอะไร” เมนูแนะนำประจำร้าน ปอเปี๊ยญวน (ที่นี่เรียก “เมี่ยง”) มีทั้งสด และทอด, แนมเนือง, กุ้งพันอ้อย, ก๋วยจั๊บ, เนื้อย่างใบชะพลู, หมูยอ

สรุปได้ว่า ในส่วนของภาคเอกชน ได้แสดงออกในการให้ความร่วมมือกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษามาโดยตลอด เนื่องจากเป็นสถานประกอบการที่มีรายได้เป็นจำนวนมากในช่วงเทศกาลดังกล่าว ให้การสนับสนุนทั้งบุคลากร งบประมาณ และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นที่ยอมรับของคนทั้งในและนอกประเทศ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาชมงานให้มากที่สุด ซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจของจังหวัดอุบลราชธานีก็จะดีไปด้วย

Mahasarakham University

1.3 การบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาโดยชุมชน หมายถึง พื้นที่ในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีคนจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่รวมกันเป็นเวลาอันยาวนาน มีความผูกพันต่อสถานที่นั้น มีจารีตประเพณี มีความคิดเห็นและความเชื่อไปในทางเดียวกัน ใช้สาธารณสถานและสถาบันต่าง ๆ ร่วมกัน สามารถจะร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่งได้สำเร็จ ได้แก่ ชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาล ในเขตอำเภอต่าง ๆ และในคุ้มวัดต่าง ๆ ที่ส่งต้นเทียนเข้าร่วมประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

1.3.1 คุ้มวัดและชุมชนคนทำเทียน ได้ให้สนับสนุนการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยการจัดทำต้นเทียนประเภทต่าง ๆ เช่น ต้นเทียนแกะสลัก ต้นเทียนติดพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ตามแต่มติของชุมชนนั้น ๆ จะเห็นชอบ ตามกำลังของกลุ่มช่างเทียนที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ทุกคุ้มวัด และชุมชนมีความตั้งใจในการจัดทำต้นเทียน แสดงความรู้ความสามารถในเชิงช่างเทียนที่ได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชามาจากครูบาอาจารย์ มีรูปแบบที่สวยงามดูมีมิติ ทำให้ประเพณีแห่เทียนจังหวัดอุบลราชธานี เป็นที่รู้จักในระดับโลก เพราะความยิ่งใหญ่สวยงาม วิจิตร ตระการตา ทั้งขบวนแห่และต้นเทียน แม้ปัจจุบันจะเป็นยุคของโซเชียลเนตเวิร์คเด็กรุ่นใหม่อาจให้ความสนใจกับเทรนด์นำสมัย เรื่องราวเทคโนโลยี และการหาความรู้จากโลกอินเตอร์เน็ตมากขึ้น แต่ที่จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อถึงช่วงใกล้เทศกาลแห่เทียนพรรษา จะสามารถเห็นภาพน่าประทับใจ ในการมร่วมมือร่วมใจกันของชาวบ้าน นักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปที่แวะเวียนกันเข้ามาช่วยกันทำเทียนในวัด หรือคุ้มในชุมชนของตนในบรรยากาศที่แสนอบอุ่นและเป็นกันเอง ซึ่งนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ถึงระดับมหาวิทยาลัย ต่างเข้ามาช่วยกันเป็นส่วนหนึ่งของการทำเทียนพรรษาด้วยความตั้งใจ แม้จะเป็นการช่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบทอดศิลปะการแกะสลักเทียนให้ยังคงอยู่ไปอย่างยาวนาน เพื่อให้ผู้มาเที่ยวได้รับความสะดวก ง่ายต่อการชมการทำต้นเทียน และศึกษาหาความรู้ จังหวัดจึงได้จัดให้มีกิจกรรมนำเที่ยวชุมชนคนทำเทียนโดยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย การนำเสนอในส่วนของชุมชนต่อการวางแผนเตรียมงานและการจัดทำต้นเทียน ประกอบด้วยหลัก 4 M คือ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีการ (Method) โดยมีสาระรายละเอียดดังนี้ (ประดับ ก้อนแก้ว. 2556 : สัมภาษณ์)

1.3.1.1 บุคลากร (Man)

ในการจัดทำต้นเทียนจะมีช่างเทียนใหญ่ประจำต้นเทียน เป็นผู้ออกแบบรังสรรค์ต้นเทียนตามพุทธประวัติ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมรายชื่อช่างเทียนที่กำลังดำเนินการจัดทำต้นเทียนประเภทต่าง ๆ ให้กับคุ้มวัดที่ส่งต้นเทียนเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2556 จำนวน 10 คุ้มวัด ดังนี้

1) ช่างเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่วัดศรีประดู่

นายชาญณรงค์ สอนอาจ

Mahasarakham University

นายศุภกฤต สอนอาจ

2) ศูนย์การเรียนเทียนพรรษาศรีประดู่
นายสมคิด สอนอาจ

3) ช่างเทียนประเภทแกะสลักต้นเทียนขนาดกลางวัดทุ่งศรีเมือง
นายทัศนัย สินงาม

4) ช่างเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่วัดบูรพา
นายสุคม เชาวฤทธิ์

5) ช่างเทียนประเภทต้นเทียนแกะสลักขนาดใหญ่วัดพระธาตุหนองบัว
นายสุวัฒน์ สุทธิประภา

6) ช่างเทียนประเภทต้นเทียนแกะสลักขนาดกลางวัดสุทัศนาราม
นายจักรกฤษณ์ จิตเสนาะ

7) ช่างเทียนประเภทต้นเทียนแกะสลักขนาดใหญ่วัดไชยมงคล
พระครูจิตวิสุทธิญาณคุณ

8) ช่างเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่วัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่)
นายยุทธเกียรติ โกศัลวัตร์
นายแก้ว อาจหาญ

9) ช่างเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่วัดแจ้ง
นายเกรียงไกร พันธ์พิพัฒน์

10) ช่างเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดมูลนิธิศรีอุบลรัตนาราม
นายอธิวัฒน์ จันทรวิจิตร์

11) ช่างเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดเดชอุดม อำเภอเดชอุดม
นางสาวชาลิดา พูลทรัพย์ (ช่างเทียนผู้หญิงคนแรก)

1.3.1.2 งบประมาณ (Money)

ในเรื่องงบประมาณที่คุ้มวัดได้ใช้ในการดำเนินการจัดทำต้นเทียน ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครอุบลราชธานี ตามรายการดังนี้

1) ต้นเทียนขนาดใหญ่ ต้นละ 120,000 บาท
2) ต้นเทียนขนาดกลางศิลปินรุ่นใหม่ ต้นละ 80,000 บาท
3) ต้นเทียนขนาดเล็ก ต้นละ 40,000 บาท
4) ต้นเทียนโบราณ ต้นละ 10,000 บาท

งบประมาณที่ได้รับเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น จากการสัมภาษณ์ช่างเทียนในเรื่องงบประมาณที่ใช้ในการจัดทำต้นเทียนทั้งหมดในประเภทต้นเทียนขนาดใหญ่ประมาณ 500,000 บาท ประเภทต้นเทียนขนาดกลางประมาณ 300,000 บาท ประเภทต้นเทียนขนาดเล็กประมาณ

Mahasarakham University

100,000 บาท จากงบประมาณที่ต้องจัดทำนี้ ทางคุ้มวัดจึงต้องมีการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม และได้รับการสนับสนุนจากทางภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจในจังหวัดอุบลราชธานี เช่น บริษัทจำหน่ายรถยนต์ บริษัทจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า โรงแรม ธนาคาร และประชาชนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจจัดทำผ้าป่าสามัคคีให้ จนสามารถจัดทำต้นเทียนได้สำเร็จและนำเข้าร่วมงานประเพณีได้

1.3.1.3 วัสดุอุปกรณ์ (Material)

ในการดำเนินการจัดทำต้นเทียน มีวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้จำนวนมาก โดยเฉพาะเทียนที่ในการแกะสลัก หรือติดพิมพ์ นอกจากเทียนแล้วยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ในการนำมาใช้ร่วมกัน เช่น เตาต้นเทียน มีดแกะสลัก ปูนโปสเตอร์สำหรับปั้นหุ่นฯลฯ ดังปรากฏในภาพ

ภาพประกอบ 92 สถานที่จัดทำต้นเทียนพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย

ภาพประกอบ 93 สถานที่จัดทำต้นเทียนพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย

Mahasarakham University

1.3.1.4 วิธีการ (Method)

เมื่อมีการเตรียมการด้านงบประมาณ เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ พร้อมเทียนที่จะใช้จัดทำต้นเทียนแล้ว ช่างใหญ่ในการทำต้นเทียนจะออกแบบ และระดมสรรพกำลังในการเนินการ ซึ่งที่จังหวัดอุบลราชธานีจะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอยู่อย่างหนึ่ง นั้นคือความสามัคคีของคนในชุมชนที่จะช่วยกันจัดทำต้นเทียนด้วยแรงใจแรงกายอย่างน่าชื่นชม ถึงแม้ทุกวันนี้ช่างทำเทียนฝีมือดีของจังหวัดอุบลราชธานี จะถูกจ้างให้ไปช่วยเนรมิตความงดงามให้ต้นเทียนในหลายจังหวัดมากขึ้น แต่เสน่ห์ของประเพณีแห่เทียนอุบลราชธานีก็ยังไม่เสื่อมคลาย อีกทั้งยังมีข้อดีในการทำให้คนรุ่นหลังหันมาสนใจ และรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของต้นเทียนมากขึ้น เป็นการสร้างแรงบันดาลใจอย่างดีในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีดี ๆ นี้ตลอดไป

ในปีนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ให้ความสนใจในเรื่องการจัดทำต้นเทียนของช่างเทียนคุ้มวัดต่าง ๆ และได้ร่วมแกะสลักต้นเทียนกับวัดพระธาตุหนองบัว ดังภาพ

ภาพประกอบ 94 ผู้ว่าราชการจังหวัดทดลองแกะสลักต้นเทียนวัดพระธาตุหนองบัว

กลุ่มช่างเทียนกำลังนำเทียนที่หลอมละลายแล้ว หล่อติดกับหุ่นเพื่อเตรียมสำหรับงานแกะสลักลาย

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 95 การนำเทียนหุ้มหุ่นปั้นที่จะใช้ในการแกะสลักลาย

เมื่อมีการหล่อต้นเทียนเป็นแท่งหรือหุ่นแล้ว ก็จะใช้วิธีการแกะสลักลวดลายด้วยความชำนาญของช่างเทียนโดยไม่ต้องเขียนลายใด ๆ ทั้งสิ้น แสดงให้เห็นถึงความสามารถของความเป็นภูมิปัญญาด้านนี้อย่างแท้จริง

ภาพประกอบ 96 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ช่างเทียนวัดศรีอุบลรัตนาราม ปี 2556

Mahasarakham University

พระครูสุตจันทร์โสภณ เจ้าอาวาสวัดแจ้ง เป็นช่างเทียนประเภทติดพิมพ์ ได้นำคณะจัดทำต้นเทียนมาตลอดชีวิตของการบวชเป็นพระ ได้ออกแบบและคิดลายเทียนที่มีความสวยงาม คมชัด และไม่เหมือนลายต้นเทียนของวัดอื่น ๆ โดยได้จัดทำต้นเทียนส่งเข้าประกวดทุกปี

ภาพประกอบ 97 ผู้วิจัยสัมภาษณ์พระครูสุตจันทโสภณ เจ้าอาวาสวัดแจ้ง ปี 2556

สำหรับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปีนี้ทางวัดเดชอุดม อำเภอเดชอุดม ได้จัดทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ เป็นต้นเทียนหอมต้นแรกของโลกที่มีความหอม และสวยงาม จากแนวคิดที่นำผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม มาประยุกต์เป็นต้นเทียนใหญ่ออกแสดงตาสายตานักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 98 ผู้ว่าราชการเยี่ยมชมการจัดทำต้นเทียนหอมต้นแรกของโลก

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 99 กลุ่มช่างเทียนผู้หญิงที่ร่วมจัดทำต้นเทียนหอม

สรุป การสนับสนุนการวางแผนเตรียมงานและการจัดทำต้นเทียน งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยแนวคิดใช้งานฝีมือแกะสัก หรือติดพิมพ์เทียนเป็นสื่อเล่าพุทธประวัติของพุทธเจ้า ช่างฝีมือแต่ละคนจึงต้องรังสรรค์ผลงานผ่านเนื้อเทียน ด้วยลวดลายที่งดงาม ทำให้เกิดการประชันขันแข่ง ออกแบบลวดลายให้มีความอ่อนช้อยสวยงาม ให้รายละเอียดแก่ผู้ชมบนต้นเทียนขนาดใหญ่ให้ได้มากที่สุด ทั้งหมดนี้คือกิจกรรมสำคัญที่ชุมชนคนทำเทียน ได้จัดเตรียมการไว้เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะมาเยือนเมืองอุบลราชธานี ให้ได้ชมต้นเทียนที่สวยงามยิ่งใหญ่ตระการตาและการสืบสานตำนานบุญประเพณีของภาคอีสานที่มีมาอย่างยาวนาน

2. การจัดขบวนแห่ต้นเทียน ถือว่าเป็นจุดสำคัญของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ที่ชาวจังหวัดอุบลราชธานีรอคอยมาทุกปี เพื่อจะได้อวดโฉมต้นเทียนพรรษาขนาดใหญ่ และการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกันรังสรรค์อย่างยิ่งใหญ่ของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ติดตามชมกันมาอย่างยาวนาน ได้พบกับความสุดยอดของงานประเพณีที่สืบสานเป็นตำนานของภาคอีสาน ซึ่งจัดอยู่ในงานประเพณีระดับประเทศและระดับโลก ผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียง และนำเสนอในสาระต่าง ๆ ประกอบด้วย พิธีเปิดงาน รถต้นเทียนพระราชทาน ขบวนกองเกียรติยศ รถต้นเทียนพรรษา โดยใช้หลัก 4 M's ตามกรอบงานได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีการ (Method) ดังนี้

2.1 ก่อนพิธีเปิดขบวนแห่เทียนเข้าพรรษาพรรษา อุบลราชธานี ประจำปี 2556 เจ้าหน้าที่ได้จัดเตรียมสถานที่สำหรับดำเนินการพิธีเปิด และความพร้อมต่าง ๆ ตั้งแต่เวลา 06.00 น. ได้แก่ ปะรำพิธี แท่นกล่าวรายงาน และกล่าวเปิด การติดตั้งกล้องวงจรปิดและกล้องถ่ายทอดสดทางสถานที่วิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 100 การจัดเตรียมสถานที่สำหรับพิธีเปิดงานประเพณีแห่เทียน ปี พ.ศ. 2556

2.2 พิธีเปิดขบวนแห่เทียนเข้าพรรษาพรรษา อุบลราชธานี ประจำปี 2556 ชื่องาน “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” ย้อนยุค 112 ปี ได้เชิญบุคคลสำคัญระดับประเทศเป็นประธานในพิธีเปิดขบวนแห่เทียนเข้าพรรษา ตามกำหนดการและขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

วันที่ 23 กรกฎาคม 2556 เริ่มเวลา 08.29 น.

2.2.1 นายวันชัย สุทธิวรชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ประธานจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา อุบลราชธานี กล่าวรายงาน

2.2.2 นายจารุพงศ์ เรืองสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประธานพิธีเปิดขบวนแห่เทียนเข้าพรรษาพรรษา อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 101 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเปิดขบวนแห่เทียน ปี พ.ศ. 2556

Mahasarakham University

หลังจากการกล่าวเปิดงานแล้ว เป็นขั้นตอนการเริ่มงานโดยประธานจัดงาน นายวันชัย สุทธิวรชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี และประธานในพิธี นายจารุพงศ์ เรืองสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร่วมกันนำยอดเทียนชัยมาสวมใส่ต้นเทียน เป็นอันว่าการเริ่มต้นขบวนแห่ต้นเทียนต้นเทียนพระราชทานขบวนแห่ต้นเทียนจากคุ้มวัดต่าง ๆ ทุกประเภท รวมทั้งรถดนตรีบรรเลงเพลงพื้นเมืองประกอบการฟ้อนรำ และขบวนฟ้อนรำ ของโรงเรียนต่าง ๆ จะได้เคลื่อนขบวนไปตามจุดที่กำหนดไว้เป็นระยะเวลา 4 ชั่วโมงโดยประมาณ

ภาพประกอบ 102 นำยอดเทียนใส่ต้นเทียนเพื่อให้พิธีเปิดขบวนแห่เทียนเริ่มต้น

ผู้มีเกียรติที่ได้รับเชิญและนางงามเทียนพรรษา ร่วมพิธีเปิดในประรำพิธีโดยพร้อมเพรียงกัน สำหรับปะรำพิธี จะเป็นอาคารชั่วคราวติดตั้งและรื้อถอนได้ในเวลาอันรวดเร็ว เป็นปะรำพิธีแบบน็อคดาวน์ กว้าง 6 เมตร ยาว 30 เมตร จุคนได้ประมาณ 300 คน กลุ่มผู้ได้รับเชิญจะประกอบด้วย สมาชิกวุฒิสาภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร์ในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียง สมาชิกสภาเทศบาลนครอุบลราชธานี สมาชิกสภาจังหวัดอุบลราชธานี ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิลปินแห่งชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศเวียดนาม ประเทศกัมพูชา

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 103 แขกรับเชิญและเหล่านางงานร่วมพิธีเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

การถ่ายทอดสดโดยสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง NBT) เพื่อเผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ออกอากาศทั่วประเทศ ตั้งแต่เวลา 08.29 น. จนถึงเวลา 11.00 น. และสถานีเคเบิลทีวีในจังหวัดอุบลราชธานีทั้งหมดก็ร่วมกันถ่ายทอดสดเช่นกัน

ภาพประกอบ 104 ถ่ายทอดสดโดยสถานีวิทยุโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง NBT)

2.3 รถต้นเทียนพระราชทาน

ลักษณะรถต้นเทียนพระราชทาน ทำด้วยไม้ที่แกะสลักลวดลายอย่างสวยงาเพื่อให้มีความสง่างามสมกับที่จะใช้เป็นพาหนะนำต้นเทียนพระราชทาน มีการปิดทองประดับกระจกและ

Mahasarakham University

อัญมณี อัญเชิญด้วยเหล่าทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ จากค่ายมณฑลทหารบกที่ 22 จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 105 รถอัญเชิญต้นเทียนพระราชทาน ปี พ.ศ. 2556

ภาพประกอบ 106 ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์อัญเชิญราชรถเทียนพระราชทาน

2.4 ขบวนกองเกียรติยศ ประกอบไปด้วย ทหาร ตำรวจ และข้าราชการพลเรือนจากทุกสังกัด จำนวน 100 คน อัญเชิญต้นเทียนพระราชทานไปตามจุดที่กำจุด และนำไปถวาย ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม พร้อมผ้าไตรพระราชทาน

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 107 ขบวนกองเกียรติยศอัญเชิญต้นเทียนพระราชทาน ปี พ.ศ. 2556

2.4.1 รถอัญเชิญผ้าอาบน้ำฝนพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งจะนำไปถวายยังวัดหลวง ในจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 108 รถอัญเชิญผ้าอาบน้ำฝนพระราชทานร่วมในขบวนแห่เทียนพรรษา ปี พ.ศ. 2556

2.4.2 ขบวนเครื่องเกียรติยศเจ้าเมืองอุบลราชธานี ซึ่งเป็นเครื่องทรงและอุปกรณ์เกียรติยศ ที่เจ้าเมืองในอดีตได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในการแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 109 ขบวนเครื่องทรงเกียรติยศเจ้าเมืองอุบลราชธานี

2.4.3 ขบวนต้นเทียนโบราณ เป็นการนำเอาต้นเทียนสมัยโบราณที่จัดทำแบบต้นเทียนมัดรวมติดลาย ซึ่งเป็นการย้อนยุคนำแสดงต่อผู้ชม เป็นการรังสรรค์จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 110 ขบวนรถต้นเทียนโบราณ ปี พ.ศ. 2556

2.4.4 รถศิลปินผู้ทรงคุณค่าของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการนำเหล่าศิลปินที่มีชื่อเสียงโด่งดังในอดีตมาร่วมขบวนแห่เทียนพรรษา ได้แก่ นพดล ดวงพร (นายณรงค์ พงษ์ภาพ) เจ้าของวงดนตรีเพชรพิณทอง ป.ฉลาดน้อย ส่งเสริม (นายฉลาด ส่งเสริม) หมดลำเรื่องต่อกลอน

Mahasarakham University

นายทองใส ทับถนน ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม ดนตรีพื้นเมืองและ ผศ.ดร.ทินกร อัตตไพบูลย์ ศิลปินสาขาดุริยางคศิลป์ดนตรีพื้นบ้าน

ภาพประกอบ 111 รถขบวนศิลปินดังในอดีตของจังหวัดอุบลราชธานี

2.5 รถต้นเทียนพรรษา ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2556 ชื่องาน “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” มีจำนวนต้นเทียนจากชุมชนและคุ้มวัดต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะต้นเทียนโบราณ ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์และแกะสลักขนาดใหญ่ ที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 วัดศรีประดู่ จัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอนพระมาลัยเสด็จไปสวรรค์และนรก มีนายณรงค์ สอนอาจ และนายศุภกฤต สอนอาจ สองพี่น้องเป็นช่างใหญ่ในการดำเนินการจัดทำต้นเทียน ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 500,000 บาท โดยประมาณ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 112 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดศรีประดู่ ปี พ.ศ. 2556

2.5.2 วัดไชยมงคล จัดทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอน ตรัสรู้และออกเผยแพร่พระธรรม มีพระครูจิตวิสุทธิญาณคุณเจ้าอาวาสวัดไชยมงคล เป็นผู้อำนวยการ นายจักรกฤษณ์ จิตเสนาะ เป็นช่างใหญ่ในการจัดทำ ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 500,000 บาท โดยประมาณ (ใช้วัสดุเก่าบางส่วน)

ภาพประกอบ 113 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดไชยมงคล ปี พ.ศ. 2556

2.5.3 วัดแจ้ง จัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอนพระอินทร์ประทานพร 10 ประการ และตรัสรู้และผจญมาร มี

Mahasarakham University

พระครูสุตจันทรโสภณ และคณะ เป็นช่างใหญ่ในการดำเนินการจัดทำต้นเทียน ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 450,000 บาท โดยประมาณ (มีวัสดุเก่ามาใช้บ้างเล็กน้อย)

ภาพประกอบ 114 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดแจ้ง ปี พ.ศ. 2556

2.5.4 วัดผาสุการาม จัดทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอน ออกบวช ตรัสรู้และนิพพาน มีนายอุดม เจนจบ เป็นช่างใหญ่ในการจัดทำ ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 450,000 บาท โดยประมาณ (ใช้วัสดุเก่าบางส่วน)

ภาพประกอบ 115 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดผาสุการาม ปี พ.ศ. 2556

Mahasarakham University

2.5.5 วัดบูรพา จัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอนพิชิตพญามาร มีนายสุเชาว์ เชาวฤทธิ์ เป็นช่างใหญ่ ในการดำเนินการจัดทำต้นเทียน ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 450,000 บาท โดยประมาณ (นำวัสดุเก่ามาใช้บางส่วน)

ภาพประกอบ 116 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดบูรพา ปี พ.ศ. 2556

2.5.6 วัดพระธาตุหนองบัว ทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอน ออกบวช และแสดงธรรม มีนายสุวัฒน์ สุทธิประภา เป็นช่างใหญ่ในการจัดทำ ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 550,000 บาท โดยประมาณ

ภาพประกอบ 117 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดพระธาตุหนองบัว ปี พ.ศ. 2556

Mahasarakham University

2.5.7 วัดทุ่งศรีเมือง จัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอนพระพุทธเจ้าเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ลงมาโลกมนุษย์ มีนายทัศนัย สินธ์งาม เป็นช่างใหญ่ในการดำเนินการจัดทำต้นเทียน ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 370,000 บาท โดยประมาณ (นำวัสดุเก่ามาใช้บางส่วน)

ภาพประกอบ 118 ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ วัดทุ่งศรีเมือง ปี พ.ศ. 2556

2.5.8 วัดสุทัศนาราม ทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอนไปเที่ยวสวรรค์แสดงธรรมบนสวรรค์ มีนายจักรกฤษณ์ จิตเสนาะ เป็นช่างใหญ่ในการจัดทำ ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 380,000 บาท โดยประมาณ (ใช้วัสดุเก่าบางส่วน)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 119 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดกลาง วัดสุทัศนาราม ปี พ.ศ. 2556

2.5.9 วัดกลาง ทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ นำเสนอเนื้อหาของต้นเทียนตามพุทธประวัติ ตอน แสดงพระธรรมเทศนา มีนายประเสริฐ แสงสว่าง เป็นช่างใหญ่ในการจัดทำ ใช้งบประมาณจัดทำจำนวน 380,000 บาท โดยประมาณ (ใช้วัสดุเก่าบางส่วน)

ภาพประกอบ 120 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ วัดกลาง ปี พ.ศ. 2556

2.5.10 วัดเมืองเดช อำเภอเดชอุดม จัดทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่เป็นการนำแนวคิดใหม่ โดยใช้เทียนหอมซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP เทียนหอมเดชอุดม ที่ขึ้นชื่อมารังสรรค์เป็นต้นเทียนแกะสลักเทียนหอม ต้นแรกของโลกที่มีกลิ่นหอมกระจายไปทั่วบริเวณงานและมีสีสันสวยงามแตกต่างจากต้นเทียนอื่น ๆ มีนางสาวชาลิดา พูลทรัพย์ เป็นช่างเทียนหญิงแกะสลักคนแรกของจังหวัดอุบลราชธานี ใช้งบประมาณ 980,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 121 ต้นเทียนหอมวัดเมืองเดช อำเภอเดชอุดมเป็นต้นแรกของโลก ปี พ.ศ. 2556

2.5.11 วัดป่าศรีมงคล อำเภอโขงเจียม จัดทำต้นเทียนโบราณ ซึ่งเป็นการใช้เทียนเล่มเล็กมามัดรวม เรียกว่ามัดรวมติดลาย องค์ประกอบของต้นเทียนอื่น ๆ ใช้ใบตองมาจัดทำลวดลายต่าง ๆ ด้วยฝีมือของคนในชุมชนอย่างงดงามตามธรรมชาติ ประดับด้วยดอกไม้สด

ภาพประกอบ 122 ต้นเทียนโบราณวัดป่าศรีมงคล ปี พ.ศ. 2556

3. ขบวนฟ้อนรำ ท่ารำและดนตรีประกอบการฟ้อนรำ เป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาคิดท่าร่ายรำ ตามวิถีชีวิตของคนอุบลราชธานี ออกแบบเครื่องแต่งกายที่ใช้ผ้าพื้นเมืองที่เกิดจากการถักทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น นำเสนอต่อสายตาผู้ชมด้วยความสวยงาม พร้อมเพรียง อ่อนช้อย ดังนี้

3.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ตั้ง : เลขที่ 2 ถนนราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร.(045) 352000 – 29 จัดการเรียนในระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก มี ผศ.ดร.ประชุม ผงผ่าน เป็นอธิการบดี งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 123 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 124 ขบวนฟ้อนรำมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุดอุบลบัวสายศรีสิริกิติ์

3.2 โรงเรียนปทุมวิทยากร ที่ตั้ง : ถนนอุบลตระการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนายจารึก หาพันนา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 125 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนปทุมวิทยากร

ภาพประกอบ 126 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนปทุมวิทยากร รำชุดลีลาวดีศรีวนาลัย

3.3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี ที่ตั้ง : เลขที่ 410 ถนน พรหมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มี นายสมภพ แฝงสีคำ เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัย งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 127 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 128 ขบวนฟ้อนรำวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี รำชุดอุบลราชธานีศรีวนาไล

3.4 โรงเรียนปทุมพิทยาคม ที่ตั้ง : เลขที่ 279 ถนนสมเด็จ ตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทรศัพท์ 0 - 4524 - 1209 - 1 เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาที่ 29 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มี นายวีรพล สารรัตน์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 129 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนปทุมพิทยาคม

ภาพประกอบ 130 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนปทุมพิทยาคม รำชุดฟ้อนช่อดุสิตา

3.5 โรงเรียนอาเวมารีอาที่ตั้ง : เลขที่ 512 ถนนพรหมราช อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร. 0 - 4524 - 3712 เป็นโรงเรียนในสังกัดการศึกษาเอกชน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มี ซิสเตอร์สังเวียน แสนสวัสดิ์ เป็นครูใหญ่ และซิสเตอร์บวร จำปารัตน์ เป็นผู้จัดการ งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 131 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนอาเวมารีอา

ภาพประกอบ 132 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนอาเวมารีอา รำชุดฟ้อนแคน

3.6 โรงเรียนนารีนุกูล ที่ตั้ง : เลขที่ 102 ถนนแจ้งสนิท ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 เป็นเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาที่ 29 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มี นายวิโรจน์ ดวงมาลา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 133 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนนารีนุกูล

ภาพประกอบ 134 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนนารีนุกูล รำชุดฟ้อนออนซอนสามพันโบก

3.7 โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม ที่ตั้ง : ถนนศรีณรงค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร. 0 - 4525 - 5037 เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี นายประศาสน์ สายลุน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการ จำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 135 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม

ภาพประกอบ 136 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม รำชุดตังหวายลำเพลินอุบล

3.8 มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น ที่ตั้ง : เลขที่ 749/1 ถนนชยางกูร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร. 0 – 4532 – 1762 โทรสาร 0 – 4532 – 1525 เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเอกชน เปิดสอนตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ถึงระดับปริญญาเอก มี ดร.จินติยา จินารัตน์ เป็น อธิการบดี งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 137 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

ภาพประกอบ 138 ขบวนฟ้อนรำมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น รำชุดออนซอนเมืองอีสาน

3.9 โรงเรียนศรีปทุมวิทยาคาร ที่ตั้ง : ถนนคลังอาวุธ ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาที่ 29 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มี นายชาญ สกุลพอง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 139 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนศรีปทุมวิทยาคาร

ภาพประกอบ 140 ขบวนฟ้อนรำ โรงเรียนศรีปทุมวิทยาคาร รำชุดอุบลเมืองคนงาม

3.10 โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี ที่ตั้ง : เลขที่ 150 ถนนราชบุตร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทร. 0 - 4524 - 3301, 0 - 4524 - 5449 เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี นายอภัย บุญสาม เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 141 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 142 ขบวนฟ้อนรำ โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี รำชุดอาเซียนฮุ่งเฮือง

3.11 โรงเรียนอุบลวิทยาคม ที่ตั้ง : เลขที่ 387 ถนนสรรพสิทธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี อุบลราชธานี 34000 โทร. 0 - 4525 - 4784 เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนายอภัย สบายใจ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 143 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นบ้าน โรงเรียนอุบลวิทยาคม

ภาพประกอบ 144 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนอุบลวิทยาคม รำชุดฟ้อนโขง ชี มูล

3.12 โรงเรียนพระกุมาร ที่ตั้ง : เลขที่ 604 ถนนพรหมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทร. 0 - 4525 - 5606 เป็นโรงเรียนในสังกัดเอกชน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบาทหลวงพิเชษฐ์ วงศ์อนันท์ เป็นผู้จัดการ/ผู้อำนวยการโรงเรียนพระกุมารอุบล งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 145 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นเมือง โรงเรียนพระกุมาร

ภาพประกอบ 146 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนพระกุมาร รำชุดดอกบัวลำเพลิน

3.13 โรงเรียนอัสสัมชัญ ที่ตั้ง : เลขที่ 500 ถนนชยางกูร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร. 0 - 4528 - 4444 เป็นโรงเรียนในสังกัดเอกชน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มี ภราดาประวัติ สุทธินนท์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน งบประมาณที่ใช้ดำเนินการจำนวนเงิน 30,000 บาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 147 ขบวนรถวงดนตรีโปงลางพื้นเมืองโรงเรียนอัสสัมชัญ

ภาพประกอบ 148 ขบวนฟ้อนรำโรงเรียนอัสสัมชัญ รำชุดฟ้อนออนซอนอีสาน

สรุป การแห่เทียนพรรษางานประเพณีของจังหวัดอุบลราชธานี ถือว่าเป็นความสำคัญที่ทำให้จังหวัดอุบลราชธานีมีชื่อเสียง เป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาชมความสวยงามของต้นเทียนที่สวยงาม ยิ่งใหญ่ตระการตา เป็นผลพลอยได้ทางเศรษฐกิจของจังหวัด พิธีเปิดขบวนแห่ต้นเทียนได้รับความสนใจจากบุคคลสำคัญของประเทศ และให้เกียรติเป็นประธานในพิธี ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนถ่ายทอดสดไปทั่วประเทศ ถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีผู้ชมให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก และยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานต้นเทียนถวายวัดในเทศกาลเข้าพรรษา ทำให้พิธีแห่

Mahasarakham University

ต้นเทียนพระราชทานมีความยิ่งใหญ่ ชาวอุบลราชธานียังให้ความสำคัญกับการจัดทำต้นเทียนขนาดใหญ่ ที่ภูมิปัญญาช่างเทียนทุ่มเทสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และหลอมรวมความสามัคคีของผู้คนในชุมชน จัดทำขึ้นเพื่ออวดโฉมที่งดงามตามเรื่องราวในพุทธประวัติตอนต่าง ๆ อย่างน่าชม ตกแต่งรถเทียนอย่างวิจิตรบรรจง ยากที่จังหวัดใดจะสามารถลอกเลียนแบบได้ ดนตรีพื้นเมืองที่ใช้บรรเลงให้ขบวนฟ้อนรำประกอบขบวนต้นเทียนพรรษา ปี 2556 จะใช้วงโปงลางพื้นเมืองเป็นหลัก ฟังแล้วมีความไพเราะได้บรรยากาศแห่งความเป็นบุญประเพณีที่ยิ่งใหญ่บนแผ่นดินอีสาน ขบวนฟ้อนรำมีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาของชาวอุบลราชธานี ในการค้นคิดท่าฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์ และออกแบบเสื้อผ้าที่ให้นางรำสวมใส่เป็นผ้าที่เกิดจากการถักทอของภูมิปัญญาคนอุบล โดยใช้จำนวนนางรำขบวนละ 80 คน จำนวนนางรำทั้งสิ้น 2,240 คน ใช้เวลาในการฝึกซ้อมเป็นแรมเดือน เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนอุบลราชธานีได้ชมอย่างคุ้มค่า

4. การจราจรและการรักษาความปลอดภัย

การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จะเริ่มมีปัญญาเรื่องการจราจรในช่วงวันที่คุ้มวัด และชุมชน นำต้นเทียนมาแสดงโชว์ ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง ก่อนวันแห่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานี้ ได้ร่วมประชุมสรุปผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาและนำเสนอแนวทางการจัดระบบการจราจรในปี 2556

ภาพประกอบ 149 คณะกรรมการประชุมวางแผนการจราจรงานประเพณีแห่เทียน ปี 2556

ได้ดำเนินการกำหนดจุดตั้งต้นเทียนและเส้นทางขบวนแห่เทียนพรรษา เพื่อให้มีความสะดวก และสามารถดำเนินการตามเวลาที่กำหนด โดยกำหนดให้เคลื่อนขบวนไปตามถนนชยางกูรเพียงเส้นทางเดียว

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 150 แผนผังการตั้งต้นเทียนและเส้นทางขบวนแห่เทียนพรรษา ประจำปี 2556

จัดกองอำนวยการร่วมเทศบาลนครอุบลราชธานีและสถานีตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ดูแลอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รักษาความปลอดภัย ให้คำแนะนำการท่องเที่ยวและการปฐมพยาบาล อันจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นในความปลอดภัย และเกิดความประทับใจในการมาเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ 20 – 23 กรกฎาคม 2556 ร่วมทั้งจัดรถบริการของตำรวจจราจร และตำรวจท่องเที่ยว จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 151 กองอำนวยการร่วม

เทศบาลนครอุบลราชธานีและสถานีตำรวจท่องเที่ยวมีการจัดกองกำลังเพื่อดูแลความสงบเรียบร้อย และอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ให้ได้รับความปลอดภัย ทำให้การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประสบผลสำเร็จอย่างน่าชื่นชม แม้ในช่วงภาคค่ำทางสถานีตำรวจภูธรเมืองอุบลราชธานี ได้นำกองกำลังตำรวจ มารักษาความปลอดภัย และคอยอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 152 กองกำลังผสมตำรวจและเทศกิจนครอุบล

การจราจรงานเทศกาลประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2556 มีถนนบางเส้นทางที่มีความจำเป็นต้องปิดกั้น เป็นไปตามระบบการวางแผน เพื่อให้การจราจรมีความไหลลื่นไม่ติดขัดจนเกินไปโดยได้มีการจัดทำแผนผังแจกจ่ายให้กับนักท่องเที่ยว และได้แจ้งทางเว็บไซต์ต่าง ๆ ไว้แล้ว ดังนี้

สีแดง : ปิดกั้นการจราจร ห้ามเข้า

สีน้ำเงิน : การจราจรหนาแน่นหลีกเลี่ยง

สีเหลือง : เส้นทางจราจร สำหรับหลีกเลี่ยงการจราจรแออัด

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 153 แผนผังการจราจร ปี 2556

1. ห้ามเดินรถทุกชนิด ตั้งแต่วันที่ 16 - 23 กรกฎาคม 2556 ในถนน ดังนี้

1.1 ถนนศรีณรงค์ จากสี่แยกราชบุตรตัดถนนศรีณรงค์ (หน้าเทศบาลนครฯ) ถึง สามแยกถนนศรีณรงค์ตัดถนนนครบาล

1.2 ถนนศรีณรงค์จากสี่แยกอุปราชตัดถนนศรีณรงค์ ถึง สามแยกถนนสุปัฏน์จด ถนนศรีณรงค์

1.3 ถนนพโลรังฤทธิ์ จากสามแยกถนนพโลรังฤทธิ์ ตัดถนนราชบุตร ถึงสี่แยกถนนนครบาล ตัดถนนพโลรังฤทธิ์

2. ห้ามเดินรถทุกชนิด ระหว่างวันที่ 23 กรกฎาคม 2556 ในถนนสายต่าง ๆ

2.1 ถนนศรีณรงค์ จากถนนศรีณรงค์ ตัดสี่แยกราชบุตร (หน้าศาลาประชาคม) ถึง ถนนอุปราช ตัดถนนศรีณรงค์ (หน้าศาลากลางเก่า)

2.2 ถนนราชบุตร จากสามแยกถนนราชบุตร ตัดถนนพโลรังฤทธิ์ (หน้าเชิดชัยทัวร์) ถึงสี่แยกถนนศรีณรงค์ ตัด ถนนราชบุตร (สี่แยก เทศบาลนครอุบลราชธานี

Mahasarakham University

3. ห้ามเดินรถทุกชนิด ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 55 ในถนนสายต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ถนนอุปราช จากสี่แยกถนนอุปราชตัดถนนเขื่อนธานี (แยกโรงพยาบาลร่มเกล้า) ถึง สี่แยกถนนสุริยาตร์ ตัด ถนนอุปราช (แยกปั้มเอสโซ่)

3.2 ถนนผาแดง จากสี่แยกถนนสุริยาตร์ ตัดถนนผาแดง ถึง สามแยกถนนพโลรังฤทธิ์ (ข้างศาลแขวง)

3.3 ถนนราชบุตร จากสี่แยกถนนเขื่อนธานี ตัดถนนราชบุตร (แยกโรงแรมธานี) ถึงถนนราชบุตรตัดถนนพโลรังฤทธิ์ (หน้าเชิดชัยทัวร์)

3.4 ถนนพโลรังฤทธิ์ จากแยกถนนอุปราช (หน้าอุบลพลาซา) ถึงสี่แยกถนนนครบาล ตัดถนนพโลรังฤทธิ์เขื่อนธานี จากสี่แยกถนนเขื่อนธานีตัดถนนราชบุตร (หน้าโรงแรมราชธานี) ถึง สี่แยกถนนเขื่อนธานีตัดถนนอุปราช (หน้าโรงพยาบาลร่มเกล้า)

3.5 ถนนสุริยาตร์ จากสี่แยกถนนอุปราชตัดถนนสุริยาตร์ (แยกปั๊มเอสโซ่) ถึงสี่แยกถนนสุริยาตร์ตัดถนนผาแดง

3.6 ถนนสุรศักดิ์ จากสามแยกถนนสุรศักดิ์ ตัดถนนอุปราช ถึง ซอยพโลชัย 1 ตัดถนนสุรศักดิ์ (สามแยกร้านแซบบ่หวื่อ)

4. เส้นทางการเดินรถ ระหว่างวันที่ 21 - 23 กรกฎาคม 2556

4.1 จากอำเภอวารินชำราบ - ไปจังหวัดยโสธร, อำนาจเจริญ

4.1.1 เส้นทางที่ 1 จากเชิงสะพานเสรีประชาธิปไตย ให้เลี้ยวซ้ายที่แยกบาจา ไปตามถนนพรหมเทพ เลี้ยวขวาไปตามถนนสุปัฏน์ เลี้ยวซ้ายไปตามถนนศรีณรงค์ แล้วเลี้ยวขวาไปตามถนนชวาลานอกจรดถนนแจ้งสนิท

4.1.2 เส้นทางที่ 2 ให้เลี้ยวขวาที่แยกลัคกี้ ไปตามถนนพรหมราช เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเทพโยธี เลี้ยวซ้ายไปตามถนนอุปลีสาน เลี้ยวขวาไปตามถนนชยางกูร หรือไปตามถนนพรหม เลี้ยวซ้ายไปตามถนนสุนทรวิมล เลี้ยวขวาไปตามถนนเขื่อนธานี เลี้ยวซ้ายไปตามถนนบูรพาใน

4.1.3 เส้นทางที่ 3 จากเชิงสะพาน 100 ปี ศรีนครินทร์ (สะพานใหม่) ไปตามถนนบูรพาใน จรดถนนอุปลีสาน แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามถนนอุปลีสาน ถึงสี่แยกโตโยต้า แล้วเลี้ยวขวาไปตามถนนชยางกูร

4.2 จากจังหวัดยโสธร, อำนาจเจริญ – ไปอำเภอวารินชำราบ

4.2.1 เส้นทางที่ 1 เลี้ยวซ้ายที่แยกโตโยต้า ไปตามถนนอุปลีสาน จรดถนนบูรพาใน แล้วเลี้ยวขวาไปตามถนนบูรพาใน (ผ่านธนาคารกรุงไทย สาขาถนนสรรพสิทธิ์ และผ่านโรงพยาบาลอุบลรักษ์ธนบุรี) ขึ้นสะพาน 100 ปี ศรีนครินทร์ (สะพานใหม่) หรือไปตามถนนอุปลีสาน เลี้ยวขวาไปตามถนนเทพโยธี เลี้ยวขวาไปตามถนนพรหมราช ถนนพรหมเทพ (ผ่าน

Mahasarakham University

หน้าตลาดใหญ่) ขึ้นสะพานรัตนโกสินทร์ 200 ปี

4.2.2 เส้นทางที่ 2 เข้าไปตามถนนแจ้งสนิท (ผ่านโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ ผ่านหอนาฬิกาและผ่านโรงเรียนนารีนุกูล) ไปตามถนนชวาลานอก แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามถนนพโลชัย เลี้ยวขวาไปตามถนนจงกลนิธารณ์ เลี้ยวซ้ายไปตามถนนศรีณรงค์ (ผ่านหน้าอำเภอเมืองอุบลราชธานี) เลี้ยวขวาไปตามถนนสุปัฏน์ เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเขื่อนธานี เลี้ยวขวาไปตามถนนศรีทอง เลี้ยวซ้ายไปตามถนนพรหมราช เลี้ยวขวาที่สี่แยกลัคกี้ ไปตามถนนอุปราช ขึ้นสะพานรันตโกสินทร์ 200 ปี ไปอำเภอวารินชำราบ

4.2.3 เส้นทางที่ 3 ให้ผู้ใช้รถ ใช้ถนนสายเลี่ยงเมือง

สอบถามรายละเอียดเส้นทางจราจรได้ที่ : งานจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองอุบลราชธานี โทร. 191, 0 – 4525 - 4829, 0 – 4525 - 5117, 0 – 4525 - 5122 ต่อ 204

นอกจากเส้นทางจราจรแล้ว ยังได้จัดสถานที่จอดรถตามวัดต่าง ๆ ที่ใกล้บริเวณที่จัดงานประเพณีแห่เทียน แต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อยมาก ดังนี้

☐ วัดกลาง ☐ วัดแจ้ง
☐ วัดปทุมมาลัย ☐ วัดสว่างอารมณ์
☐ วัดสุทัศนวนาราม ☐ วัดสุปัฏนารามวรวิหาร
☐ วัดหลวง ☐ วัดศรีอุบลรัตนาราม
☐ วัดใต้ ☐ วัดไชยมงคล

สรุป การวางแผนการจราจร และการดูแลความปลอดภัย ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการวางแผนไว้เป็นอย่างดี และมีการเตรียมการมาเป็นเวลานาน เนื่องจากมีปัญหามากในวันแห่เทียนพรรษา ได้สรุปผลปัญหาการจราจรในปีที่ผ่านมา นำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งก็คาดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาการจราจรได้ และสามารถดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติได้เป็นอย่างดี

5. การจัดการอื่น ๆ สนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนหรรษา

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2556 ได้จัดเตรียมการแสดงอื่น ๆ เพื่อเสริมให้งานมีความยิ่งใหญ่อลังการยิ่งขึ้น โดยใช้งบประมาณในการดำเนินงานจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำนวนเงินสองล้านบาท ประกอบด้วย การแสดงประกอบแสง สี เสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน การประกวดนางงามเทียนพรรษา และถนนสายเทียน ถนนสายธรรม และอื่น ๆ อีกมากมาย ดังที่จะได้นำเสนอต่อไปนี้

5.1 การแสดงประกอบ แสง สี เสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน ในวันที่ 20 - 23 กรกฎาคม 2556 เวลา 20.00 - 21.00 น. บริเวณหน้าวัดศรีอุบลรัตนารามและหน้าศาลากลางหลังเก่า

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 154 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เปิดการแสดง แสง สี เสียง

กำหนดการแสดงแห่เทียนพรรษาภาคกลางคืน ประกอบ แสง สี เสียง ปี 2556

ลำดับที่ 1 ฟ้อนลำเดินดง (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี)
ลำดับที่ 2 ฟ้อนลาวแพน (โรงเรียนสว่างวีระวงศ์)
ลำดับที่ 3 ฟ้อนครูธรรมไล่ปอป (โรงเรียนสำโรงวิทยาคาร)
ลำดับที่ 4 ฟ้อนแห่กลองยาว (โรงเรียนนาเยียศึกษารัชมังคลาภิเษก)
ลำดับที่ 5 ฟ้อนกลองตุ้ม (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี)
ลำดับที่ 6 ฟ้อนรำวงคองกา (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี)
ลำดับที่ 7 การแสดงของศิลปินแห่งลุ่มน้ำมูล นพดล ดวงพร
ลำดับที่ 8 ฟ้อนแคน (โรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ)
ลำดับที่ 9 ฟ้อนอีสานบ้านเฮา (โรงเรียนวารินชำราบ)
ลำดับที่ 10 ฟ้อนหงษ์ทองคะนองลำ (รวมทุกสถาบัน)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 155 การแสดงแสง สี เสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน

การแสดงแสง สี เสียง เป็นการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาในอดีตสู่งาน ประเพณีแห่เทียนพรรษาในปัจจุบัน ย้อนตำนาน 112 ปี “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี”

ภาพประกอบ 156 ฟ้อนรำเดินดง นำต้นเทียนสู่แสง สี เสียง

การแสดงแสง สี เสียง มีรายการแสดงจำนวนมาก ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและชาวอุบลราชธานีเองด้วย สังเกตได้จากอัฒจันทร์จะเต็มทุกอัฒจันทร์ ในแต่ละปีจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 157 ฟ้อนลาวแพน ชุดการแสดงที่มีความสวยงาม

การแสดงแต่ละชุด จะใช้ผ้าพื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานีเอง มาตัดเย็บให้นักแสดงได้สวมใส่ เป็นความภาคภูมิใจของนักแสดง ที่ได้นำเสนอผลงานสู่สายตานักท่องเที่ยวจำนวนมาก

ภาพประกอบ 158 ชุดการแสดงที่ใช้ผ้าพื้นเมือง (ผ้ากาบบัว) ของจังหวัดอุบลราชธานี

5.2 ถนนสายเทียน ถนนสายธรรม

พิธีเปิดถนนสายเทียน ถนนสายธรรม วันที่ 17 กรกฎาคม 2556 ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง และหน้าศาลหลักเมือง

เวลา 07.00 น. พิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง ณ ศาลหลักเมืองจังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

เวลา 14.00 น. ร่วมพิธีอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดทุ่งศรีเมือง

เวลา 16.00 น. พิธีอัญเชิญผ้าอาบน้ำฝนพระราชทาน ไปประดิษฐาน บนรถบุษบก ณ ศาลากลางจังหวัดหลังใหม่

เวลา 17.00 น. พิธีอัญเชิญไส้เทียนและเทียนพรรษาพระราชทาน หน้ามณฑลพิธี ศาลาจัตุรมุข ทุ่งศรีเมือง

เวลา 17.30 น. พิธีเปิดถนนสายธรรม งานเทศกาลประเพณีแห่เทียน เข้าพรรษาอุบลราชธานี หน้าศาลหลักเมือง

เวลา 18.30 น. พิธีเปิดถนนสายธรรม งานเทศกาลประเพณีแห่เทียน เข้าพรรษาอุบลราชธานี หน้าศาลหลักเมือง

ทางเข้าถนนสายเทียน ถนนสายธรรม ประดับประดาอย่างสวยงาม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก

ภาพประกอบ 159 ถนนสายเทียน ถนนสายธรรม

การแสดงเปิดถนนสายเทียน ถนนสายธรรม วันที่ 17 กรกฎาคม 2556 เวลา 20.00 น. ณ บริเวณลานหน้าศาลหลักเมือง อีกทางเลือกหนึ่งของผู้มาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา อุบลราชธานี ได้รับความรู้บนถนนสายเทียน ถนนสายธรรมนี้

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 160 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีและนายกเทศมนตรีนครอุบล ทำพิธีเปิด

ภาพประกอบ 161 ป้ายแสดงข้อมูลงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

การแสดงเรื่องราวในอดีต พิธีเปิดถนนสายเทียน ถนนสายธรรม ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาก และเป็นปีแรกที่จัดการแสดง ณ บริเวณหน้าศาลหลักเมือง ใช้นักแสดงจำนวนมาก และใช้เวลาในการฝึกซ้อมเป็นเวลานาน ถือว่าเป็นการรังสรรค์งานอีกรูปแบบหนึ่ง

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 162 การแสดงเปิดถนนสายเทียน ถนนสายวิถีธรรม

บนถนนสายเทียน เชิญสัมผัสวิถีธรรมด้วยนิทรรศการพุทธประวัติ บนถนนสายเทียน กิจกรรมมงคลที่จังหวัดอุบลราชธานี จัดไว้ให้พี่น้องประชาชนและนักท่องเที่ยว ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ณ บริเวณลานหน้าศาลหลักเมืองอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 163 นิทรรศการวิถีธรรม

5.3 การประกวดนางงามเทียนพรรษาและงานพาแลง

จังหวัดอุบลราชธานี ขอเชิญสาวงามทั่วประเทศ อายุระหว่าง 16 - 25 ปี เข้าร่วมประกวดสาวงามเทียนพรรษา ในงานเทศกาลประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาอุบลราชธานี ประจำปี 2556 “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี”

Mahasarakham University

การจัดงานดังกล่าว เพื่อส่งเสริมเยาวชนให้ร่วมอนุรักษ์ประเพณีที่ยิ่งใหญ่งดงาม สืบทอดกันมายาวนาน ค้นหาสาวงามบุคลิก ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งสาวงามเทียนพรรษา ประจำปี พ.ศ. 2556 และเผยแพร่วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ให้รู้จักจังหวัดอุบลราชธานีให้มากยิ่งขึ้น เป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ จังหวัดอุบลราชธานี และใกล้เคียง

ผู้เข้าประกวดต้องมีอายุตั้งแต่ 16 - 25 ปีบริบูรณ์ เป็นสุภาพสตรี เพศหญิงโดยกำเนิด โสด และไม่เคยสมรส หรือร่วมงานใด ๆ ที่แสดงว่าเป็นการสมรส และไม่เคยผ่านการคลอดบุตร การศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สาวงามที่ได้รับตำแหน่งชนะเลิศการประกวดสาวงามเทียนพรรษา จะได้รับเงิน รางวัล 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาท) มงกุฎเพชร สายสะพายพร้อมถ้วยรางวัลเกียรติยศจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยมีรองอันดับที่หนึ่งถึงรองอันดับที่สี่ ตำแหน่งขวัญใจช่างภาพและสื่อมวลชน รางวัลขวัญใจประชาชน รางวัลแต่งกายงามงาม (ตัดสินจากผู้สวมใส่ผ้ากาบบัวเมืองอุบล) และรางวัลมีสเมดิแคร์ สำหรับสาวงามที่เข้ารอบ 30 คนสุดท้าย จะได้รับรางวัลเป็นเงินสดคนละ 7,000 บาท ทุกคน

กำหนดรับสมัครตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน ถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2556 รายงานตัวและคัดเลือกผู้เข้าประกวดเหลือ 30 คนสุดท้าย วันที่ 20 กรกฎาคม 2556 และตัดสินรอบสุดท้ายวันที่ 22 กรกฎาคม 2556

ภาพประกอบ 164 การประกวดนางงามเทียนพรรษาปี 2555 ที่มา : www.guideubon.com

สำหรับผลการประกวดนางงามเทียนพรรษา ปี 2555 มีผลการประกวด ดังนี้

1. รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ นางสาววิลาวัลย์ ภิรมย์นา (เม็ดทราย)
2. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 ได้แก่ นางสาวทิพภาวีร์ ศุภนคร (กุ๊กกิ๊ก)

Mahasarakham University

3. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 ได้แก่ นางสาวกีรติกา สว่างแจ้ง

4. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 3 ได้แก่ นางสาวชวันรัตน์ จีระโชคสุรัตน์ (วัน)

5. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 4 ได้แก่ นางสาวสุดาภรณ์ วงศาศิริพัฒน์

สำหรับกิจกรรมการประกวดนางงามเทียนพรรษา ปี 2556 ก่อนที่จะตัดสินในวันที่ 22 กรกฎาคม 2556 มีจำนวนผู้เข้ารอบชิงมากถึง 40 คน ที่โรงแรมสุนีย์แกรนด์ ตามภาพ

ภาพประกอบ 165 ผลการคัดเลือกสาวงามเข้าชิงรางวัลเหลือ 40 คน

รอบสุดท้ายได้นางงานเทียนพรรษาและรองนางงานเทียนพรรษา ประจำปี 2556 อีกจำนวน 4 คน ปรากฏผล ดังนี้

1. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 4 ได้แก่ นางสาวรัตนาพร กลิ่นกุหลาบหิรัญ
2. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 3 ได้แก่ นางสาววทานีย์ ฟุ้งตระกูล
3. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ นางสาวแพรวโพยม ลักษิตานนท์
4. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ นางสาวเบญญาภา เบญญา
5. รางวัลสาวงามเทียนพรรษาอุบลราชธานี ได้แก่ นางสาวธนพร โพธาติ๊บ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 166 นางงามและรองนางงามเทียนพรรษา ประจำปี 2556

5.4 การแสดง แสง สีเสียง ม่านน้ำชุด “มนต์แม่มูล มูลมังเมืองอุบล” ใช้บริเวณลำน้ำมูลสะพานเสรีประชาธิปไตย เป็นการแสดงออกของคนอุบลราชธานี ต่อลำน้ำมูลที่มีมนต์เสน่ห์ทำให้คนที่อยู่ริมน้ำมูล ได้อาศัยหาอยู่หากิน เปรียบเสมือนมูลมรดกที่เกิดจากธรรมชาติที่มีพระคุณต่อวิถีชีวิตของชาวเมืองอุบลที่ทำอาชีพประมงน้ำจืด

ภาพประกอบ 167 เรือไฟลอยประดับการแสดง แสง สีเสียง ม่านน้ำชุดมนต์แม่มูล มูลมังเมืองอุบล

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 168 การแสดงประกอบม่านน้ำชุดมนต์แม่มูล มูลมังเมืองอุบล

5.5 เทศกาลอาหารริมมูล เป็นส่วนหนึ่งที่เทศบาลนครอุบลราชธานี ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกลุ่มผู้ประกอบการอาหารเมืองอุบลฯ ได้นำอาหารเลิศรสที่ขึ้นชื่อมาออกร้านจำหน่ายต่อนักท่องเที่ยว และผู้มาชมงานประเพณีแห่เทียน ราคาที่ถูก สะอาด ปลอดภัย และอร่อยถูกปาก หลากหลาย อาทิเช่น หมี่กะทิเลิศรส ส้มตำครกแตก แหนมเนือง หมูยอ ไส้กอก แกงหน่อไม้ ไข่มดแดงฯลฯ

ภาพประกอบ 169 นายกเทศบาลนครอุบลเปิดเทศกาลอาหารริมมูล ปี 2556

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 170 บริเวณงานเทศกาลอาหารริมมูล เทศกาลงานแห่เทียนพรรษา ปี 2556

5.6 ถนนคนเดิน ได้นำต้นเทียนมาแสดงโชว์เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาก่อนวันแห่เทียนพรรษาวันที่ 23 กรกฎาคม ได้ยลโฉมต้นเทียนประเภทแกะสลัก และต้นเทียนประเภทพิมพ์รวมทั้งถนนสายนี้ได้มีผู้ประกอบการค้าส่งและค้าปลีก ได้นำสินค้าราคาถูกมาจำหน่าย จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวมีความพอใจในการจัดงานเป็นอย่างยิ่ง (เกวลินรัตน์ ธานี. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 171 ถนนคนเดิน งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี 2556

5.7 การแสดงมหาดุริยางค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 นำนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 999 คน ร่วมบรรเลงเพลงอุบลราชธานีและอื่น ๆ เป็นมหาดุริยางค์ที่มีนักแสดงที่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ ร่วมใจแสดงด้วยความตั้งใจประกอบไป

Mahasarakham University

ด้วย วงแคน วงโปงลาง วงเครื่องสาย วงอังกะลุง วงดุริยางค์สากล (ปริญญา จันทโกสิน. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 172 นางรำและนักดนตรีจำนวน 999 คน ร่วมแสดงมหาดุริยางค์

ภาพประกอบ 173 วงเครื่องสายร่วมแสดงมหาดุริยางค์

สรุป การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2556 ได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หลายรูปแบบเนื่องจากมีการแสดงความคิดเห็น นำเสนอตัวเป็นเจ้าภาพรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ซึ่งได้สรุปผลการจัดงานจากปีที่ผ่านมาว่ายังขาดเหลืออะไร และควรที่จะเติมเต็มอะไร ทำให้บรรยากาศของเทศกาลแห่เทียนที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาชมงานกันอย่างมากมาย นอกจากกิจกรรมที่ได้กล่าวนี้ยังมีกิจกรรมอื่นอีกมากที่ยังไม่ได้นำเสนอ

Mahasarakham University

จึงขอเชิญชวนทุกท่านได้มาเยือนจังหวัดอุบลราชธานี ในงานเทศกาลแห่เทียนพรรษา ปี 2557

ตาราง 4 สรุปการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

กิจกรรม	ปัญหา	เจ้าภาพหลัก	การจัดการที่เหมาะสม
การจัดทำต้นเทียน	ปี พ.ศ. 2555		
	- งบประมาณไม่เพียงพอ	- ภาครัฐ	- เพิ่มงบประมาณ
	- ขาดเอกลักษณ์ของภาคอีสาน	- ชุมชน	- สร้างแนวคิดใหม่
	ปี พ.ศ. 2556		
	- ขาดช่างเทียน	- ชุมชน	- จัดศูนย์การเรียนรู้
	- ต้นเทียนมีจำนวนมากเกินไป	- จังหวัด	- จัดต้นเทียนตัวแทนทุกอำเภอและวัดใหญ่
	- การตัดสินที่ไม่ชอบธรรม	- เทศบาล	- เชิญผู้เชี่ยวชาญ
	- ขาดเอกภาพในการจัดงาน	- ภาครัฐ	- จัดระบบบริหารจัดการ
การจัดขบวนแห่	ปี พ.ศ. 2555		
	- ขบวนยาวเกินไปใช้เวลานาน	- เทศบาล	- ลดจำนวนต้นเทียน
	- เครื่องแต่งกาย ประดับ ขาดเอกลักษณ์ของภาคอีสาน	- ภาครัฐ	- สร้างแนวคิดเอกลักษณ์
	ปี พ.ศ. 2556		
	- อุปกรณ์ตกแต่งขบวนขาดเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมพื้นเมือง	- ชุมชน	- ใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น
	- ไม่มีบริเวณช่างภาพที่ชัดเจนทำให้ดูวุ่นวาย	- จังหวัด	- จัดบริเวณถ่ายภาพจะได้ไม่บดบังภูมิทัศน์
การรักษาความปลอดภัย	ปี พ.ศ. 2555		
	- จุดรักษาความปลอดภัยและบริการมีน้อย	- ตำรวจภูธรและเทศบาล	- เพิ่มจุดไว้รอบบริเวณจัดงาน
	- เวลาเกิดเหตุเจ้าหน้าที่มาช้า	- ตำรวจท่องเที่ยว	- เพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่
	ปี พ.ศ. 2556		

Mahasarakham University

	- ขาดหน่วยเคลื่อนที่เร็วในการอำนวยความสะดวก - จุดรักษาความปลอดภัยและบริการไม่เพียงพอ	- เทศบาล - ตำรวจภูธร	- จัดหน่วยรถจักรยานเคลื่อนที่เร็ว - จัดจุดเพิ่มและอยู่ในสถานที่ชัดเจน หาง่าย

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรม	ปัญหา	เจ้าภาพหลัก	การจัดการที่เหมาะสม
การจราจร	ปี พ.ศ. 2555 - จัดการจราจรไม่ดี รถติดมาก - ไม่แจ้งเส้นทางการจราจรให้ชัดเจน นักท่องเที่ยวไม่รู้ ปี พ.ศ. 2556 - การจราจรติดขัด รถมาก - ไม่มีสถานที่จอดรถรับ – ส่งนักท่องเที่ยว - สถานที่จำหน่ายสินค้าใช้พื้นที่มากทำให้ไม่สะดวกติดขัดวุ่นวาย รถติดมากยิ่งขึ้น	- ตำรวจจราจร - จังหวัด - ตำรวจจราจรและ อบจ. - เทศบาล - จังหวัด	- วางแผนการจราจรและทดลองก่อนงาน - จัดระบบการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง - ใช้วิธีระบายรถจอดนอกบริเวณงานโดยใช้ระบบขนส่งมวลชน - จัดจุดจอดรถรับ-ส่ง - ย้ายสถานที่จำหน่ายสินค้าไปไว้ในสถานที่ใหม่ที่กว้างขวางและมีความสะดวกยิ่งขึ้น รถไม่ติด

Mahasarakham University

ตอนที่ 3 รูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาและรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

รูปแบบการอนุรักษ์ หมายถึง การจัดโครงสร้างระบบงาน เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบกระบวนการ การจัดศูนย์การเรียนเทียนพรรษา การสะท้อนความตระหนัก การสืบทอดภูมิปัญญา การพัฒนาการแห่เทียนพรรษา การสร้างเครือข่าย การจัดการความรู้ ของภาครัฐ เอกชนและชุมชน โดยมีสาระรายละเอียดรูปแบบการอนุรักษ์ที่หลากหลาย ดังนี้

1. รูปแบบกระบวนการ

1.1 ภาครัฐ (Public Sector) ในที่นี้หมายถึง หน่วยงานราชการตามที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องของการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป้าหมายในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ยังจะต้องกำหนดรูปแบบการอนุรักษ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เป็นผู้รับผิดชอบ ได้แก่ การสนับสนุนเทศกาลศิลปะเทียนนานาชาติเมืองอุบลราชธานี Ubon Wax Festival ซึ่งมีกิจกรรมหลากหลายที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เริ่มจากไฮไลท์อย่าง International Wax Festival คือ ชิ้นงานศิลปะเทียนหนึ่งเดียวในโลกที่ศิลปิน นานาชาติ 9 ท่าน จาก ญี่ปุ่น เนปาล ไต้หวัน ตุรกี โรมาเนีย ยูเครน เยอรมัน อาร์เจนตินา และประเทศไทย ใช้เทียนสร้างงานประติมากรรมร่วมสมัยขนาดใหญ่ หนึ่งเดียวที่สร้างสรรค์และประยุกต์เอกลักษณ์ศิลปะการแกะสลักเทียนประเพณีมาเป็นงานศิลปะร่วมสมัย ในที่นี้จะขอนำเสนอการแสดงประติมากรรมเทียนนานาชาติ 2 ปี ดังนี้

1.1.1 ประติมากรรมเทียนนานาชาติ ครั้งที่ 6 ปี 2554 ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี (สุธินันท์ บุญมี. 2556 : สัมภาษณ์) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้สนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีมาโดยตลอด จนมีชื่อเสียงเป็นที่ทราบกันในระดับนานาชาติ และเมื่อหลายปีที่ผ่านมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังได้สร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อเพิ่มความยิ่งใหญ่ให้กับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีความหลากหลาย แตกต่างจากงานประเพณีแห่เทียนของจังหวัดอื่น ๆ ด้วยการจัดแสดงประติมากรรมเทียนนานาชาติ โดยเชิญศิลปินจากทั่วโลกมาแสดงงานประติกรรมเทียนในรูปแบบเฉพาะตัวของแต่ละประเทศ เป็นครั้งที่ 6 ในปี 2554 ซึ่งจะมีศิลปินจากชาติต่าง ๆ ผ่านการคัดเลือกมาจากกว่า 80 ชาติ ให้เหลือรวม 8 ชาติ ได้แก่ ฝรั่งเศส บราซิล เบลเยียม เนปาล ยูเครน ลัตเวีย ญี่ปุ่นและไทย มาประชันฝีมือกันในครั้งนี้ การจัดแสดงประติมากรรมเทียนนานาชาติดังกล่าว มีขึ้นที่ บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ 4 - 31 กรกฎาคม 2554 โดยจะแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงวันที่ 4 – 14 กรกฎาคม 2554 จะเป็นการลงมือแกะสลักเทียนของศิลปินทั้งหมด เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วก็จะตั้งโชว์ต่อไปจนถึงสิ้นเดือนกรกฎาคม 2554 และยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจอื่น ๆ ให้ได้ชมควบคู่กันไป เช่น ระหว่างวันที่ 8 - 31 กรกฎาคม 2554 จะมีกิจกรรมสุนทรียศิลป์ต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเทียนทำมือ หนังสั้นและภาพถ่าย ตลาดแลงพาเพลิน การแสดงดนตรีพื้นบ้าน ฯลฯ โดยมีการจัดพิธีเปิดอย่างยิ่งใหญ่ตระการตาเป็นอย่างมาก

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 174 พิธีเปิดการแสดงประติมากรรมแกะสลักเทียนนานาชาติครั้งที่ 6 ปี 2554

กิจกรรมงานศิลปะเทียนนานาชาติ ปี 2554 ผลงานการแกะสลักเทียนโดยศิลปินนานาชาติ 2011 ศิลปินนานาชาติ ทั้ง 8 ท่าน จาก 8 ได้ลงมือสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเทียนนานาชาติเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งใช้ระยะเวลาการแกะสลักเพียง 15 วันเท่านั้น และชิ้นงานที่ออกมาก็สวยงามอลังการ สร้างความประทับใจให้แก่บรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางมาร่วมชื่นชมเป็นอย่างมากโดยประติมากรรมทั้ง 8 ชิ้น จัดแสดงไปจนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2554 นี้ ณ บริเวณลานแสดงประติมากรรมเทียนนานาชาติ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี มีศิลปินผู้เข้าร่วมงาน จากประเทศต่าง ๆ ดังนี้

ชื่อ : Ms. Lyudmyla Mysko
ประเทศ : Kyiv, Ukrain
ผลงาน : Song of my Heart : บทเพลงแห่งใจ
A female figure in Silhouette Vaguely Resembling a Heart. The Basis of Combination of Form and Composition Kontrformy. : รูปร่างเงาของผู้หญิงมีลักษณะคล้ายหัวใจเป็นพื้นฐานการรวมรูปทรงและความว่างเปล่าภายใน

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 175 ผลงานเทียนนานาชาติ “บทเพลงแห่งใจ”

ชื่อ : Mr. Jonathan Mencarelli

ประเทศ : France

ผลงาน : Sunrise Energy : พลังแสงตะวัน

This sculpture represent the wake energy. The flow who floating, inside (heart) with outside (world) The body is like air and light receptacle, In the intermediate position, Inter sleep and standing, Dawn atmosphere’s feeling. : แสดงถึงพลังแห่งการตื่นตัวจากภายในใจสู่โลกภายนอก ร่างกายเปรียบเสมือนสิ่งที่รองรับอากาศและแสงสว่างอยู่ตรงกลางระหว่าง การนอน การยืน ท่ามกลางบรรยากาศแห่งรุ่งอรุณ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 176 ผลงานเทียนนานาชาติ “พลังแสงตะวัน”

ชื่อ : Mr. Ojars Arvids Feldbergs
ประเทศ : Sabile, Latvia
ผลงาน : Vertical Knot : ปมแนวดิ่ง

The main form of the sculpture is square column. Its four sides symbolize four stages of humanlife – childhood, adolescence, maturity and old age. Through his or her life a man or awoman grows not only in physical meaning but also mentally and spiritually. The verticalityof the column unites the earth and the heaven in symbolic way and depicts the mental age of a person through life. I also integrate the image of Endless Knot – one of Buddhist symbols – in the sculpture : รูปทรงของงานประติมากรรมนี้เป็นสี่เหลี่ยมทรงสูง มี 4 ด้าน ซึ่งเปรียบเทียบเสมือน 4 ช่วงของวัยมนุษย์ คือ เด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ และวัยชรา ซึ่งมิใช่เติบโตเพียงร่างกาย แต่อารมณ์และจิตใจก็พัฒนาขึ้นด้วย สี่เหลี่ยมทรงสูงนี้เป็นสัญลักษณ์ของโลกและสวรรค์ และวุฒิภาวะทางอารมณ์ของมนุษย์ชั่วชีวิต อีกทั้งยังแสดงถึงปมที่ไม่สิ้นสุด ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของศาสนาพุทธ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 177 ผลงานเทียนนานาชาติ “ปมแนวดิ่ง”

ชื่อ : Mr. Om Khattri
ประเทศ : Nepal
ผลงาน : Infinity : อนันตภาพ

It depicts of the memories of harmony and friendship, hugging as connection of beyond physical attachment to each other. It shows human spirit, feelings through similar properties seem in the both seating face to face. Concave space with curvature contour is dedicated to each other. : เป็นการพรรณนาถึงความสามัคคีและมิตรภาพ การกอดที่นอกเหนือจากการยึดติดทางกายซึ่งกันและกัน มันแสดงถึงจิตใจของมนุษย์ อารมณ์คล้ายกับการเผชิญหน้ากัน ลักษณะความเว้าโค้งคือการหยิบยื่นให้แก่กัน

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 178 ผลงานเทียนนานาชาติ “อนันตภาพ”

ชื่อ : Mr. Thierry Lauwers
ประเทศ : Brugge, Belgium
ผลงาน : Sustain my heart...Sustain my world : ใจยั่งยืน ...โลกยั่งยืน

It evokes the natural relation between man and woman, the family as being backbone of our society. The woman jumps in the arms of the man and is carried, for this I was inspired by the Ancient Greek mythology, Atlas carrying the world on his shoulders. The beauty of this sculpture will be the lack of details; all will be smooth and round as on the drawing. The strong supporting the weaker, caretaker of her world. The strong, caretaker of all the weak in the world. : สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ระหว่างผู้ชาย และผู้หญิง ซึ่งครอบครัวเป็นกระดูกสันหลังของสังคม เมื่อผู้หญิงกระโดดสู่อ้อมกอดของผู้ชาย ซึ่งผมได้รับแรงบันดาลใจจากเทพนิยายกรีก

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 179 ผลงานเทียนนานาชาติ “ใจยั่งยืน ...โลกยั่งยืน”

ชื่อ : Mr. Phuttipong Wongwanna
ประเทศ : Ubon Ratchathani,Thailand
ผลงาน : Light of Dhama : แสงแห่งธรรม
“Light of Dhama” The art of Thailand it represented identity of delicate, harmony. Beautiful. The harmonious line up to the sky like a candle flame, its mean the Buddhist’s important day is starting again. : ศิลปะแห่งชนชาติไทย แสดงถึงเอกลักษณ์ความอ่อนช้อยกลมกลืน สวยงาม ศรัทธา และมีพลัง ลายเส้นที่ประสานกลมกลืนขึ้นสู่ท้องฟ้าเปรียบเสมือนเปลวเทียนที่ส่องสว่าง แสดงว่าวันสำคัญของชาวพุทธได้เริ่มต้นขึ้นอีกแล้ว

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 180 ผลงานเทียนนานาชาติ “แสงแห่งธรรม”

ชื่อ : Mr. Ikeda Shigeru
ประเทศ : Fukuoka, Japan
ผลงาน Heart : หัวใจ

On March 2011 at earthquake occurred off the coast of Honshu, Japan Which sffered extensive damage to large areas of the country. On behalf of the Japanese people, I would like to express my heart-felt gratitude for so much warm support received from Many Countries include Thai People and move I think it’s better if I tell my work is represented by a complex in the heart of the Japanese now. : เมื่อปี 2554 เกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่นอกชายฝั่งเกาะออนชู ญี่ปุ่นได้รับความเสียหายเป็นวงกว้าง ในนามของชาวญี่ปุ่นผมอยากจะแสดง

Mahasarakham University

ความขอบคุณอย่างสูงที่ได้รับการช่วยเหลืออย่างอบอุ่นจากนานาประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ผลงานชิ้นนี้ผมต้องการให้เป็นตัวแทนของความซับซ้อนในใจของชาวญี่ปุ่นในขณะนี้

ภาพประกอบ 181 ผลงานเทียนนานาชาติ “หัวใจ”

ชื่อ : Mr. Jorge Luiz Schröder
ประเทศ : Santa Catarina, Brazil
ผลงาน : Wrapper : ผู้ปกป้อง

all the attitudes that will be taken to protect the world should develop in order to be magnified, making a protection to the planet. We are the humankind responsible for this attitude, which begins in our heart and develops itself, expanding it without limitations, like waves, expanding it each time. “Sustain heart ...sutain world” When we throw a stone into the water, waves are formed on the surface and they diffuse in all directions, so we must do this way to keep the world, we must do that the heart be the

Mahasarakham University

beginning of this process, without limits, universal. A sculpture with circular figures placed in sequence and linked around a central sphere. : มนุษย์ทุกคนควรมีความรับผิดชอบในการปกป้องโลก และขยายไปสู่การปกป้องจักรวาล เริ่มจากใจเราก่อนและขยายออกไปอย่างไร้ขีดจำกัด เช่นเดียวกับคลื่นที่แผ่ออกไป“ใจยั่งยืน โลกยั่งยืน” เราควรดูแลโลกเราในลักษณะเดียวกับการเกิดคลื่นบนผิวน้ำ ที่แผ่ขยายออกไปทุกทิศทุกทาง โดยเริ่มที่ใจก่อนและขยายออกไปอย่างไร้ขีดจำกัดสู่สากล ประติมากรรมมีลักษณะทรงกลมต่อเนื่องกัน และเชื่อมกับศูนย์กลาง

ภาพประกอบ 182 ผลงานเทียนนานาชาติ “ผู้ปกป้อง”

1.1.2 การแกะสลักเทียนนานาชาติแล้วยังมีค่ายวัฒนธรรมเยาวชน : รักษ์แผ่นดินสานงานศิลป์ถิ่นอีสาน งานเทศกาลประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2555 เสริมความยิ่งใหญ่ให้งานเทียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี กล่าวว่างานประติมากรรมเทียนนานาชาติครั้งที่ 7 และโครงการศิลปินแห่งชาติสัญจรวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี ร่วมกับสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจัดกิจกรรม “ค่ายวัฒนธรรมเยาวชน : รักแผ่นดินสานงานศิลป์ถิ่นอีสาน” ณ หอศิลป์ราชธานีศรีวนาไล วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานประสบการณ์ของคณะศิลปินแห่งชาติ สร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างแก่เด็กและเยาวชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การสร้างสรรค์งานศิลป์ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ระหว่างศิลปินแห่งชาติและศิลปินท้องถิ่นในพื้นที่ภาคอีสาน ศิลปินแห่งชาติชื่อดังเข้าร่วมมีการแสดงบนเวทีของศิลปินแห่งชาติ ได้แก่ นางฉวีวรรณ พันธุ นายเคน ดาเหลา นายฉลาด ส่งเสริม (ป ฉลาดน้อย) พร้อมกับมีการเสวนาในหัวข้อ “ตัว ตน คนศิลป์ คือศิลปินแห่งชาติ” วิทยากรโดยศิลปินแห่งชาติ ได้แก่ ดร.กมล ทัศนาญชลี ศาสตราจารย์เกียรติคุณประหยัด พงษ์ดำ ดร.ถวัลย์ ดัชนี นายทวี รัชนีกร ศาสตราจารย์เมธีทิวรรธน์ จันทนะผะลิน ศาสตราจารย์เดชา วราชุน ศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก ศาสตราจารย์ปรีชา เถาทอง นายธงชัย รักปทุม ดร.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ นายยรรยง โอฬาระชิน นายวรนันท์ ชัชวาลทิพาก นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นายสถาพร ศรีสัจจัง นายชาติ กอบจิตติ นายเคน ดาเหลา นายคำสิงห์ ศรีนอก นายชาลี อินทรวิจิตร นายฉลาด ส่งเสริม และนายสุรชัย จันทิมาธร มีกิจกรรมประกอบด้วย (ธนกร ไชยกุล. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ฐานศิลปะที่ 1 เทคนิคจิตรกรรม สื่อผสม วัสดุ องค์ประกอบ วิทยากรศิลปินแห่งชาติโดย ดร.กมล ทัศนาญชลี ดรถวัลย์ ดัชนีศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก ศาสตราจารย์เดชา วราชุน ศาสตราจารย์ปรีชา เถาทอง นายธงชัย รักปทุม และ ดร.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

ฐานศิลปะที่ 2 เทคนิคภาพพิมพ์ ประติมากรรม 3 มิติ วิทยากรศิลปินแห่งชาติโดย ศาสตราจารย์เมธีนนทิวรรธน์ จันทนะผะลิน นายทวี รัชนีกร และศาสตราจารย์เกียรติคุณประหยัด พงษ์ดำ

ฐานศิลปะที่ 3 เทคนิคศิลปะผ่านเลนส์ วิทยากรศิลปินแห่งชาติ โดย นายยรรยง โอฬาระชิน นายวรนันท์ ชัชวาลทิพากร และ นางวรรณี ชัชวาทิพากร ผู้ทรงคุณวุฒิ

ฐานศิลปะที่ 4 การสร้างงานวรรณศิลป์ วิทยากรศิลปินแห่งชาติโดย นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นายสถาพร ศรีสัจจัง นายคำสิงห์ ศรีนอก นายชาติ กอบจิตติ และนายสุรชัย จันทิมาทร

ฐานศิลปะที่ 5 การสร้างงานศิลปะการแสดงคือแรงบันดาลใจ วิทยากรศิลปินแห่งชาติโดยนายชาลี อินทรวิจิตร นางฉวีวรรณ พันธุ นายฉลาด ส่งเสริม นายเคน ดาเหลา และเครือข่ายคณะละครมรดกใหม่

กิจกรรมทั้ง 5 ฐานจะมีการเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการส่งผลงานประกวดด้านศิลปะเพื่อรับเกียรติบัตรและรางวัลดีเด่นให้แก่เยาวชนผู้เข้าร่วมฐานกิจกรรม โดยศิลปินแห่งชาติ ได้นำผลงานทางด้านศิลปะของตนมาจัดแสดงร่วมกับผลงาน Work Shop ของโครงการ และนิทรรศการประติมากรรมเทียนนานาชาติอีกด้วย ณ หอศิลป์ราชธานีศรีวนาไล วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี ซึ่งจะจัดแสดงผลงานระหว่างวันที่ 20 กรกฎาคม 2555 – 5 สิงหาคม 2555 และกิจกรรมในช่วงเย็นเวลา 17.00 - 20.00 น. วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี

กิจกรรมงานศิลปะเทียนนานาชาติ ปี 2555 ผลงานการแกะสลักเทียนโดยศิลปินนานาชาติ 2012

ภาพประกอบ 183 พิธีเปิดงานแสดงประติมากรรมเทียนนานาชาติ ปี 2555

Mahasarakham University

กลุ่มศิลปินนานาชาติ ร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2555 ดังนี้

1) ชื่อ : เฟเบี่ยน รุคโค่ อายุ : 38 ปี ประเทศ : อาร์เจนตินา
ชื่องาน : บินอย่างไร

แนวคิด : เป็นหนังสือชื่อ “บินอย่างไร” แนะนำวิธีการบินสำหรับคนที่อยากบินได้ ซึ่งหนังสือนี้ดีมาก แม้กระทั่งนกก็อยากอ่านด้วย ตัวละครนั่งอ่านบนกองหนังสือที่เขาอ่านไปแล้วและทำให้เขารู้สึกสูงขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ งานนี้ต้องการสื่อถึงความมุ่งมั่นในการโบยบินและไม่มีสิ่งใดที่สำคัญไปกว่าการอ่านจิตใจตนเองว่ามีสิ่งใดที่เราบินได้สูงกว่าคนอื่น

ภาพประกอบ 184 ผลงานเทียนนานาชาติ “บินอย่างไร”

Mahasarakham University

2) ชื่อ : โอเล็กแซน เดอร์ แมทสุค อายุ : 54 ปี ประเทศ : ยูเครน
ชื่องาน : สตรีกับตะวัน

แนวคิด : ผลงานชิ้นนี้มาจาก วัฒนธรรมโบราณ 3 สิ่ง คือ ภาพโบราณ การเคลื่อนไหว และแรงบันดาลใจที่มีกับดวงตะวัน

ภาพประกอบ 185 ผลงานเทียนนานาชาติ “สตรีกับตะวัน”

3) ชื่อ : โยชิโนริ อิชิฮารา อายุ : 40 ปี ประเทศ : ญี่ปุ่น
ชื่องาน : ฟุโดเมียวโอหรือพระอจลนาถ

Mahasarakham University

แนวคิด : หลังจากเกิดสึนามินอกชายฝั่งเกาะฮอนชู ประเทศญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2011 ทุกคนก็สวดมนต์ขอพรจากเทพเจ้าฟุโดเมียวโอหรือพระอจลนาถ เพื่อให้คลายทุกข์โศกและมีความสุขตลอดไป ใบหน้าของเทพเจ้าองค์นี้ดูบึ้งตึง ขึงขัง ไม่ได้แสดงถึงความอ่อนโยนแต่แสดงถึงการควบคุมอย่างเข้มงวด หมายถึงท่านได้ช่วยขจัดปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ

ภาพประกอบ 186 ผลงานเทียนนานาชาติ “ฟุโดเมียวโอหรือพระอจลนาถ”

4) ชื่อ : ซูซานนี่ โพลคเกอร์ อายุ : 35 ปี ประเทศ : เยอรมัน
ชื่องาน : แปลงร่าง

Mahasarakham University

แนวคิด : งานแปลงร่างประกอยด้วยลักษณะ ของผู้ชาย 3 ส่วน คือ ตา จมูก และปาก มาประกอบกันในทิศทางที่แตกต่าง ทั้งแนวตั้ง แนวนอน เรียงลำดับหรือไม่เรียงลำดับ ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของนาฏกรรมแห่งจักรวาลในการทำลายและการสร้างขึ้นมาใหม่

ภาพประกอบ 187 ผลงานเทียนนานาชาติ “แปลงร่าง”

5) ชื่อ : โอม กั๊ทตริ อายุ : 43 ปี ประเทศ : เนปาล
ชื่องาน : สงบ

Mahasarakham University

แนวคิด : การทำสมาธิและความสงบทำให้เกิดสมาธิภายในตน ซึ่งการบิดขึ้นด้านบนและล่างของเส้นโค้งนั้นแสดงถึงหลักแห่งชีวิตที่สำคัญ 2 สิ่งคือ ความตึงเครียดและการผ่อนคลาย เปรียบเสมือนการผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้ากลับไปสู่สภาวะปกติซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สภาพจิตใจแข็งแรงขึ้นและกลับมามีพลังอีกครั้ง

ภาพประกอบ 188 ผลงานเทียนนานาชาติ “สงบ”

6) ชื่อ : บ็อกแดน เอเดรียน เลฟเตอร์ อายุ : 29 ปี ประเทศ : โรมาเนีย

ชื่องาน : ดวงดาวแห่งชีวิต

Mahasarakham University

แนวคิด : ธรรมชาติ ความสมบูรณ์แบบ คณิตศาสตร์ เป็น 3 สิ่ง หลักทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถอธิบายองค์ประกอบแห่งชีวิตได้ องค์ประกอบหลักแห่งชีวิต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ น้ำ ไฟ พื้นโลก อากาศและจิตวิญญาณ ดาวแต่ละด้าน เปรียบเสมือนองค์ประกอบของชีวิตแต่ละด้าน น้ำ เป็นพื้นฐานของจักรวาลเป็นแหล่งพลังงานของชีวิต พื้นผิวที่เป็นน้ำเสมือนกับคลื่นพายุในทะเล ไฟ เป็นผู้สร้างและผู้ทำลายในเวลาเดียวกัน พื้นโลก เป็น “แม่ของจักรวาล” เพราะสิ่งที่อยู่รอบตัวเราล้วนเกิดขึ้นที่นี่ อากาศ เป็นตัวเชื่อมระหว่างพื้นโลกกับท้องฟ้า และระหว่างน้ำกับไฟ ในวัฒนธรรมอื่นเปรียบเสมือนเสรีภาพ จิตวิญญาณ อธิบายเรื่องความขัดแย้งในตนหรือการแสดงออกทั่วไปซึ่งมีลักษณะคล้ายกับจิตและวิญญาณของมนุษย์

ภาพประกอบ 189 ผลงานเทียนนานาชาติ “ดวงดาวแห่งชีวิต”

7) ชื่อ : หู เหลี่ยน ชิน อายุ : 31 ปี ประเทศ : ไต้หวัน
ชื่องาน : ซับซ้อน

Mahasarakham University

แนวคิด : ผมต้องการค้นหาเอกภาพของการเชื่อมโยงภายใน ธรรมชาติในผืนป่าและสังคมมนุษย์ในชีวิตประจำวันเช่นการไขว้นิ้ว การจูบ จิ๊กซอลล์ การทอผ้าถุง รูปแบบสายน้ำ สำหรับผมทุกสิ่งที่เกิดขึ้นคือสัญลักษณ์ในชีวิตทั้งหมด มันทำให้ผมทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม สัญลักษณ์เหล่านี้ขัดกับความหมายของทฤษฎีความศักดิ์สิทธิ์ การมีชีวิตอยู่และคำศัพท์ทั้งมวล รูปแบบงานที่ซับซ้อน(งานเดียวมีหลายด้าน) เมื่อผู้มองเปลี่ยนตำแหน่งการมอง ก็จะเห็นรูปแบบที่แตกต่างกันในประติมากรรมชิ้นเดียวกัน จินตนาการก็เปลี่ยนไปเช่นกัน ซึ่งจินตนาการที่เปลี่ยนไปช่วยให้ผู้ดูเกิดจินตนาการที่หลากหลาย ตามแนวคิดของนักจิตวิทยา Gestalt เชื่อว่าเป็นการกระตุ้นให้ผู้ดูเกิดความสุขในจินตนาการของเขาจากความทรงจำของเขา

ภาพประกอบ 190 ผลงานเทียนนานาชาติ “ซับซ้อน”

8) ชื่อ : ไอยร่า ทูรัน อายุ : 39 ปี ประเทศ : ไอยร่า ทูรัน
ชื่องาน : หอคอยลึกลับ

Mahasarakham University

แนวคิด : งานของฉันมักจะเกี่ยวข้องกับสิ่งรอบตัวในวัยเด็ก จากนิทานในวัยเด็กเรามักเคยได้ยินเรื่องราวเกี่ยว”หอคอยลึกลับ” ทำให้เราสงสัยว่ามีอะไรซ่อนอยู่ รูปร่างดูน่าสนุก ตึกตั้งบนฐานครึ่งวงกลม ทำให้รู้สึกกังวลเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของธรรมชาติ

ภาพประกอบ 191 ผลงานเทียนนานาชาติ “หอคอยลึกลับ”

9) ชื่อ สุระชาติ พละศักดิ์ อายุ : 43 ปี ประเทศ : ไทย
ชื่องาน : โลกแห่งรอยยิ้ม

Mahasarakham University

แนวคิด : การยิ้มเป็นการแสดงออกที่เป็นภาษาสากลที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารเป็นสัญลักษณ์หางความสุข เป็นหน้าต่างที่เปิดไปสู่มิตรภาพที่ดี ความสมานฉันท์และการปรองดองของคนทั้งโลก

ภาพประกอบ 192 ผลงานเทียนนานาชาติ “โลกแห่งรอยยิ้ม”

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 193 ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่องานเทียนนานาชาติ ปี 2555

1.2 เอกชนที่มีส่วนร่วมต่อรูปแบบการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา หมายถึง ผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับงานทำเทียน เช่น ผลิตภัณฑ์เทียนหอม การจัดทำต้นเทียนพรรษาจำลองเพื่อการจำหน่าย การผลิตผ้าไหมลายพื้นเมืองที่ใช้ในการตัดเย็บชุดรำร่วมขบวนแห่ต้นเทียน ผลิตภัณฑ์เหล่านี้นอกจากจะเป็นการร่วมอนุรักษ์ตามโครงสร้างรูปแบบการอนุรักษ์เทียนพรรษาแล้ว ยังสามารถผลิตเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานีในการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้สืบเท่าทุกวันนี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม "เทียน" เป็นเครื่องบูชาสำคัญอย่างหนึ่ง นั่นคือคุณประโยชน์ของเทียนที่ผ่านมาซึ่งในปัจจุบันวิธีคิดการใช้เทียนมีการพัฒนามากขึ้น ได้ถูกดัดแปลงออกแบบเพื่อใช้ประโยชน์เป็นเครื่องประดับตกแต่ง ของฝาก ของขวัญ ใช้จุดเพื่อสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ

ผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม ได้รับการประกันคุณภาพระดับจังหวัด จากการคัดสรรสุดยอดโอท็อป โปรดัก แชมเปี้ยน ในปี 2546 เป็นสินค้าโอท็อปพรีเมียม ระดับ 4 ดาว ของกรมส่งเสริมการส่งออกกระทรวงพาณิชย์ และใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดมให้ความสำคัญถึงการออกแบบต้องสมดุลสอดคล้องกัน พร้อมถ่ายทอดความหมายต่าง ๆ ได้ เช่น ความรักความเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนแต่ละท้องถิ่น ด้วยความตั้งใจโดยเฉพาะการเข้ากลีบดอกไม้ เพราะถ้าไม่สมดุลแล้วเมื่อนำดอกไม้ไปลอยน้ำจะทำให้การลอยน้ำไม่ตรง ดอกกุหลาบจะเอียงไปด้านใดด้านหนึ่งไม่สามารถอยู่บนน้ำได้ และสิ่งที่แตกต่างลวดลายของใบไม้ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีรายละเอียดความเหมือนจริงไม่เหมือนใคร กลายเป็นจุดเด่นของผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม ส่วนใหญ่จะเป็นดอกไม้ ด้วยรูปแบบที่แปลกใหม่สีสันสวยงาม สะอาดตา ทำเป็นรูปดอกไม้ จัดเป็นช่อ ซึ่งมีหลายชนิด แต่ที่มากที่สุด คือ ดอกบัว สัญลักษณ์แห่งเมืองอุบลฯ ทำเป็นดอกเดี่ยว หรือมีภาชนะบรรจุมีกลิ่นหอมจุดให้แสงสว่างได้เหมาะสำหรับเป็นของฝาก ของที่ระลึกเก็บสะสม ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบของชาวต่างชาติที่เน้นการใช้งานเป็นหลัก เสน่ห์ความหอมแบบมีเอกลักษณ์

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 194 ผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม

ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ถือเป็นประเพณีเก่าแก่ที่สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยโด่งดังไกลไปทั่วโลก จากจุดเด่นแห่งเมืองช่างเทียน ก่อเกิดธุรกิจผลิตเทียนชื่อ “เทียนหอมเดชอุดม” สินค้าOTOP ภายใต้แนวคิดของนายธำรง เติมสุขสวัสดิ์ ผู้คิดทำของฝากและของที่ระลึกจากเทียนหอม มีแรงบันดาลใจในการทำธุรกิจเทียนหอมเดชอุดม เกิดจากความคิดที่ว่าจังหวัดอุบลราชธานีเป็นเมืองเทียนที่มีชื่อเสียงเรื่องประเพณีแห่เทียนพรรษา แต่ของฝากหรือของที่ระลึกที่ทำจากเทียนยังไม่มีใครคิดทำ จึงได้นำเทียนหอมมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเน้นความมีเอกลักษณ์ ความสวยงาม ซึ่งเทียนหอมที่ผลิตจะมีความละเอียดอ่อน เอาใจใส่ในรายละเอียดเพื่อความเหมือนจริง และมีความปรารถนาที่จะให้ผู้ใช้ได้สัมผัสถึงความงามจากธรรมชาติ ไม่ว่าจะนำไปตกแต่งมุมไหนของบ้านก็จะเกิดความหอม ความสดชื่น และความเบิกบานใจ ประกอบกับในปี พ.ศ. 2544 เป็นปีที่เริ่มต้นของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี จึงยกให้ “เทียนหอมเดชอุดม” เป็นสินค้า OTOP ของอำเภอ นับแต่นั้นจึงเริ่มทำเทียนหอมเป็นต้นมา ซึ่งปัจจุบันมีกลุ่มชาวบ้านที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกว่า 100 คน โดยแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มตามคำสั่งซื้อที่รับมาจากการไปร่วมงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่นงาน OTOP (ธำรง เติมสุขสวัสดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

สำหรับผู้ที่ถ่ายทอดวิชาการผลิตเทียนหอมต่อมาได้แก่นางชาลิดา พูลทรัพย์ ศิลปินผู้ออกแบบและพัฒนาเทียนหอมดอกไม้ ซึ่งจบการศึกษาในสาขาภาพพิมพ์ จากคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งยังเป็นคนเดชอุดมโดยกำเนิด ปัจจุบันเทียนหอมเดชอุดม มีให้เลือกมากมายหลากหลายรูปแบบ ได้พัฒนาตามความต้องการของลูกค้า จนถึงตอนนี้มีสินค้ามากกว่า 700 รายการ สนนราคาขายเริ่มตั้งแต่ 100 บาท ขึ้นไปจนกระทั่งถึงหลักพันบาท

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 195 นายธำรง เติมสุขสวัสดิ์ ผู้เริ่มคิดผลิตเทียนหอมเดชอุดม

กลุ่มลูกค้าเทียนหอมเดชอุดมนั้น ส่วนใหญ่จะได้รับความสนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทั้งยังมีส่งขายไปยังต่างประเทศทั้งในแถบยุโรป อเมริกา แอฟริกา ตะวันออกกลางและเอเชีย จุดเด่นของสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีรูปแบบและลวดลายที่เหมือนธรรมชาติโดยเฉพาะลายใบไม้ จึงได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ความยากง่ายในการผลิตสินค้า เริ่มตั้งแต่การออกแบบ การทำลวดลายให้เหมือนจริง ซึ่งแนวคิดในการสร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่ ๆ มักจะได้จากความงดงามของธรรมชาติ และความต้องการของลูกค้าเป็นหลักที่สำคัญคือ สินค้าของกลุ่มผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม จะเกิดจากความชำนาญและการสั่งสมประสบการณ์มาอย่างยาวนาน แม้จะมีคนพยายามเลียนแบบแต่ก็ยังทำได้ไม่เหมือน

ภาพประกอบ 196 การทำดอกเทียนหอม

ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม เยี่ยมชมสินค้าได้ที่ Show Room จตุจักรพลาซ่า Zone B ซอย 3 ห้อง B114 โทร.08 – 1614 - 2166 ตลาดนัดจตุจักร ถนน

Mahasarakham University

กำแพงเพชร 2 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 เปิดทุกวัน เวลา 10.00 น. - 17.00 น. จังหวัดอุบลราชธานี ที่อาคารสุนีย์พลาซ่าชั้นใต้ดิน เปิดขายทุกวันตั้งแต่เวลา 10.00 น. - 17.00 น. และบริเวณ Show Room สนามบินนานาชาติ กรณีซื้อจำนวนมาก กรุณาโทรนัดล่วงหน้า หรือ e – mail : detudomcandles@Gmail.com, puimagic@Gmail.com

ผลิตภัณฑ์เทียนหอมได้รับความนิยมและส่งออกไปต่างประเทศเป็นจำนวนมาก กระบวนการผลิตเทียนหอมมีกรรมวิธี และขั้นตอนที่เป็นภูมิปัญญาของกลุ่มผู้ผลิตเทียนหอมเดชอุดม ที่สืบทอดให้เป็นอาชีพที่มั่นคง ช่วงเทศกาลประเพณีแห่เทียนพรรษาจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม และสั่งซื้อผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันได้มีการจดทะเบียนในรูปของห้างหุ้นส่วนจำกัด มุทิตา เคนเดิ้ล ที่อยู่ 209/2 หมู่ 8 สนามม้า ตำบลเมืองเดช อำเภอเดชอุดม อุบลราชธานี 34160 โทรศัพท์ 0 – 4536 - 1712 อีเมล mutita_candle@hotmail.com (ชาลิดา พูลทรัพย์. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 197 ผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา อุบลราชธานี ปี 2556 กลุ่มผลิตภัณฑ์เทียนหอมเดชอุดม ได้ประยุกต์เทียนหอมสู่ต้นเทียนแกะสลักขนาดใหญ่ เป็นต้นแรกของโลกที่มีความหอม และช่างเทียนเป็นผู้หญิงคนแรกของจังหวัดอุบลราชธานี ที่ร่วมกันรังสรรค์งานเทียน ทำให้จังหวัดอุบลราชธานี มีต้นเทียนที่มีความสวยงาม กลิ่นหอม และเป็นแนวคิดมีความแปลกใหม่ ไม่เหมือนต้นพรรษาเทียนของจังหวัดอื่น ๆ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 198 การรังสรรค์ต้นเทียนแกะสลักที่มีกลิ่นหอมต้นแรกของโลก

1.2.2 บ้านคำปุนเป็นร้านออกแบบ ผลิต และจำหน่ายผ้าพื้นเมืองที่เกิดจากแนวคิดจากงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาในเรื่องของฝากที่ระลึกที่มีชื่อเสียงของเมืองอุบลราชธานี มีโรงเรือนผลิตผ้าทอ บนเนื้อที่ราว 6 ไร่ ตั้งอยู่ที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เรือนเล็กเรือนน้อย ปลูกสร้างขึ้นโดยอาศัยหลักของสมมาตร มีลักษณะเป็นเรือนไทยอีสานประยุกต์ที่งดงามมีเอกลักษณ์ทั้งในด้านสถาปัตยกรรมและด้านการตกแต่งภูมิทัศน์ ปลูกเรียงรายอยู่สองฟาก ส่วนเรือนหลังนอกใช้เป็นเรือนทอผ้า

ภาพประกอบ 199 เรือนทอผ้าไหมกาบบัวบ้านคำปุน เอกลักษณ์จังหวัดอุบลราชธานี

กึ่งกลางเป็นเรือนหลังใหญ่ สร้างอยู่บนฐานปูนสง่างาม ตามแบบศิลปะพื้นบ้านอีสาน ออกแบบที่ดูสวยงามภูมิฐาน ผู้ออกแบบเป็นอดีตสจ๊วตของการบินไทย ไม่ได้ร่ำเรียนศิลปะมาแต่อย่างใด ด้วยความที่ชอบเส้นสายสวย ๆ ของวัดวาเก่า ๆ พัง ๆ พอเห็นการรื้อถอนอาคารเก่าเมื่อไหร่ก็นึกเสียดาย ในเมื่อไม่ใช่สมบัติของตนเอง ก็ไม่มีสิทธิ์จะเก็บเอาไว้ได้ เพราะอย่างนี้จึงได้คิดสร้างเป็นของตัวเอง ในความคิดของนายวิชัย แต้สุริยะ ผู้คลุกคลีอยู่กับความงามของผ้าไหม

Mahasarakham University

ผืนประณีต บุตรชายของคุณแม่คำปุน ศรีใส ผู้สร้างให้เส้นใยของไหมกลายเป็นผ้ากาบบัวผืนงามลออ ซึ่งมีแรงบันดาลใจให้เกิดความรักและหลงใหลในศิลปะ จนกระทั่งฝึกฝนตัวเองให้คร่ำอยู่ในความคิดที่จะสร้างความงดงามด้วยสองมือของตนเอง

ภาพประกอบ 200 เรือนหลังใหญ่กลางบ้านคำปุน

ภาพประกอบ 201 นายวิชัย แต้สุริยะ เจ้าของผู้จัดการบ้านคำปุน

เรือนใหญ่ตรงกลางเป็นพิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่จัดแสดงสิ่งของสะสม เช่น งานเทียน ผ้าไหมที่หายาก ผ้าพื้นเมืองอีสานสูงค่า ที่อนุรักษ์สั่งสมมามากมาย รวมถึงสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ ของพื้นบ้านเมืองอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 202 อาคารพิพิธภัณฑ์บ้านคำปุน

สิ่งของต่าง ๆ ในเรือนพิพิธภัณฑ์ล้วนสูงค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม เรือนคำปุน จึงจัดให้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมาคอยอธิบายให้ผู้ที่สนใจฟัง

ที่มา : http://www.oknation.net

ภาพประกอบ 203 ผู้บรรยายอุปกรณ์เครื่องมือเก่าแก่ที่มีคุณค่าภายในบ้านคำปุน

จากความเป็นอีสานที่มีตำนานมากมายเกี่ยวกับพญานาค ความรัก ความหลงใหล และความสนใจไม้จำหลักที่เป็นรูปพญานาคจึงถูกนำมาออกแบบประดับประดาไว้ในเครื่องมือ

Mahasarakham University

ต่าง ๆ ของงานทอผ้าเพื่อจะสืบสานตำนานต่าง ๆ ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อมาและเพื่อความเป็นสิริมงคลอีกด้วย

ภาพประกอบ 204 อุปกรณ์กอด้ายโบราณ

เรือนหลังนี้มีโครงสร้างรวม ๆ ถ้าจะแยกดูก็จะเห็นส่วนหลังคา มีพื้นที่มากหน่อย ช่วงตัวเรือนจะดูเล็กลงมา และมีฐาน แต่ไม่ได้ยกโค้งตรงมุมตามแบบอุบลฯ เชื้อสายเวียงจันทน์จะเอามาใช้เป็นบางอย่าง การสร้างบ้านกึ่ง ๆ โบสถ์ กึ่ง ๆ ที่พักอาศัย ตามความคิดคนโบราณ เขาคงถือว่า สร้างบ้านแบบนี้ไม่ได้ แต่สำหรับบ้านคำปุนซึ่งมีอาชีพผูกพันในด้านนี้ก็สามารถจะเกื้อกูลให้ทำได้ จึงคิดว่าสิ่งที่ได้สะสม เก็บรักษาศิลปะผ้าพื้นเมืองที่เก่าแก่มานั้น เกิดจากฝีมือ จากความพยายามของคนหลายคนทำให้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าพอที่จะอยู่ในสถานที่แห่งนี้ได้ เมื่อเสร็จเป็นรูปเป็นร่าง ดูทรงคุณค่า และความพิเศษของเรือนยังรวมถึงรายละเอียดการตกแต่ง ตั้งแต่ลายปูนปั้น ที่ขึ้นรูปด้วยดินเหนียว การตกแต่งภายในที่ละเอียดประณีต

ภาพประกอบ 205 การตกแต่งภายในพิพิธภัณฑ์บ้านคำปุน

Mahasarakham University

ความต้องการของผู้สร้างคือไม่ต้องการให้ดูขลังจนน่ากลัว เป็นแนวโบราณเก่าแต่มาประยุกต์ใหม่ ผสมความเป็นไทย จีน ฝรั่ง ลาว ปนกันไป คนที่มาที่นี่ส่วนใหญ่ (เพื่อชมผ้า) เป็นผู้หญิง จึงอยากทำให้ผู้หญิงพอใจ ลวดลายบางอย่าง เช่น ลายประแจจีน ถูกนำมาใช้อย่างกลมกลืน ด้วยความที่ลวดลายนี้ปรากฏอยู่ในศิลปะพื้นบ้าน เช่น เครื่องไม้ของอีสาน แม้กระทั่งลายในผ้าไหม

ภาพประกอบ 206 การตกแต่งภายในพิพิธภัณฑ์บ้านคำปุน

เรือนที่ดูเหมือนหอบูชา มีบันไดที่มองดูเหมือนเกริน หรือทางขึ้นลง อยู่ด้านข้าง ผู้มาเยือนไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นไป แต่เมื่อแหงนหน้ามองสิ่งที่ถูกจัดวางด้านบน มองเห็นเป็นเครื่องมือทอผ้า อาจจะเป็นสิ่งของที่เจ้าของเรือนบูชา หรืออาจจะเป็นข้าวของของบรรพบุรุษ

ที่มา : http://www.oknation.net

ภาพประกอบ 207 หอบูชาสถานที่เก็บสิ่งของเก่าแก่สำหรับสักการะบูชา

Mahasarakham University

เจ้าของชื่นชอบในการสะสมของเก่ามาเนิ่นนาน ของสะสมเหล่านี้จึงกลายเป็นของตกแต่งเรือนหลังต่าง ๆ ในบ้านคำปุนได้อย่างกลมกลืน งดงาม ที่เห็นมากมายในเกือบทุกอณูของที่นี่ คือ เครื่องไม้เครื่องมือในการทอผ้า ซึ่งตามประเพณีท้องถิ่นโบราณ ของเหล่านี้เป็นของขวัญที่ผู้ชายทำขึ้นเพื่อมอบให้หญิงคนรักในวันแต่งงาน ทุกชิ้นล้วนบ่งบอกถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมเก่าแก่ ที่มีมาเนิ่นนานของผู้คนในแถบนี้

ภาพประกอบ 208 เครื่องมือทอผ้าเก่าแก่ที่ถูกเก็บสะสมอย่างดี

ภาพประกอบ 209 เครื่องมือกอด้ายเก่าแก่ที่ถูกเก็บสะสมอย่างดี

อุปกรณ์และเครื่องมือทอผ้าแบบโบราณที่เก็บไว้ที่โรงทอผ้า ทำให้สถานที่ดูมีเสน่ห์มากยิ่งขึ้น

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 210 เครื่องมือเก่าแก่ที่ทรงคุณค่าในบ้านคำปุน

อุปกรณ์ทอผ้าในอดีตที่ยังใช้งานได้ดีอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ผู้เข้าชมยังประทับใจในความงดงามที่ทรงคุณค่าที่จะหาชมจากที่อื่น ๆ ไม่ได้ สามารถผลิตผ้าที่มีลวดลายแปลกใหม่ตามต้องการออกสู่ตลาด

ภาพประกอบ 211 เครื่องมือเก่าแก่ที่ยังสามารถใช้ทำงานได้

คนทอผ้าไหมจะเข้ามาจับจองกี่ทอผ้าแต่ละตัว แล้วลงมือทอด้วยสีหน้าของคนที่มีความสุขด้วยความรู้สึกที่ว่าผ้าไหมบนกี่ไม่ใช่งาน แต่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 212 การทำงานของคนทอผ้าที่ทำด้วยความรักในเส้นใยไหม

ภาพประกอบ 213 ความตั้งใจในการผลิตผ้าไหมของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านคำปุน

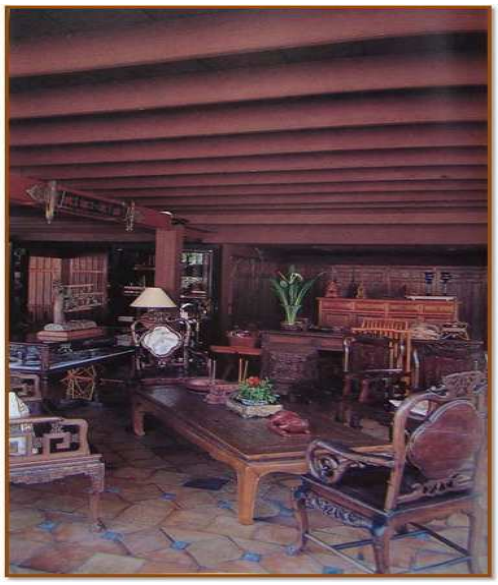
ช่วงเทศกาลเข้าพรรษา บ้านคำปุน มีเสื้อยืดลายเทียนที่สวยงามขาย โดยรายได้เพื่อนำไปมอบให้กับพิพิธภัณฑ์วัดศรีอุบลรัตนาราม ซึ่งเจ้าของเรือนคำปุนมีส่วนร่วมในการจัดแสดง

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 214 เสื้อผ้าลายเทียนที่สวยงามเพื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว

ใต้ถุนเรือนเรือนด้านขวามือ ซึ่งเป็นส่วนที่จัดเลี้ยงของว่าง และอาหารเบา ๆ สำหรับผู้คนที่มาเยี่ยมเยือน มีสิ่งของโบราณสวยงามประดับประดาเช่นเดียวกับที่เรือนหลังอื่น ๆ

ภาพประกอบ 215 บริเวณสถานที่รับแขกใต้ถุนบ้านคำปุน

การจัดตกแต่งโดยนำเอาวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญตักบาตร ที่เป็นเครื่องทองเหลืองในสมัยโบราณ ถ้วยสังคโลกที่หายาก อุปกรณ์โบราณที่ล้ำค่า วางอยู่ในมุมมอง ที่สวยงาม น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 216 วัสดุเก่าแก่สำหรับใช้ในการทำบุญตักบาตร

บ้านคำปุน เปิดโรงเรือนผลิตผ้าทอให้บุคคลภายนอกได้ชื่นชมปีละครั้งเท่านั้น ปกติครั้งละ 3 วัน แต่ปี พ.ศ. 2556 เปิดแค่สองวัน เพื่อมีส่วนร่วมสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 217 ต้นเทียนพรรษาที่บ้านคำปุนจัดทำเพื่อใช้ร่วมในเทศกาลงานแห่เทียน

บ้านคำปุน คือ อีสานแสนงาม ความงดงามของไม้ ปูน กระเบื้อง และความนิ่มนวลของเนื้อไหมสถานที่นี้ถูกก่อสร้างขึ้นมาจากความรัก ศรัทธา หากคิดในแง่ของการลงทุน คงไม่คุ้มกับการลงทุน แต่เป็นการสร้างขึ้นมาด้วยความสุขใจ หวังให้มีการทอผ้าไหมไปตลอด และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังกวัดอุบลราชธานี (วิชัย แต้สุริยา. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 218 การจัดเรียงผ้าไหมให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมในช่วงเทศกาลงานแห่เทียนพรรษา

1.2.3 ดาราศิลป์ ศูนย์ผลิตเทียนจำลองของที่ระลึก ตั้งอยู่ที่ 102 หมู่ที่ 67 ถนนพรหมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทรศัพท์ 0 – 4526 - 0095 มือถือ 08 – 1709 – 3464

ภาพประกอบ 219 ร้านดาราศิลป์อนุรักษ์เทียนพรรษาโดยการผลิตเทียนจำลองของที่ระลึก

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 220 โรงงานผลิตเทียนจำลอง

แนวคิดของนายวิชิต บุญจริง ผู้จัดการร้านดาราศิลป์ ในการจัดตั้งโรงงานเพื่อผลิตต้นเทียนจำลองซึ่งย่อส่วนจากของจริง จนกลายเป็นสินค้าที่ระลึกของจังหวัด ที่นักท่องเที่ยวแสวงหาไว้เป็นของฝากในการมาเยือนจังหวัดอุบลราชธานี จากต้นเทียนขนาดใหญ่ที่มีลวดลายวิจิตรตระการตา ถูกถ่ายทอดลงในต้นเทียนจำลองที่งดงาม และเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่ต้นเทียนพรรษาไปสู่จังหวัดต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

ภาพประกอบ 221 ต้นเทียนจำลองของที่ระลึกที่เป็นเทียนมงคล

นอกจากผลิตเทียนจำลองแล้ว ด้วยฝีมือช่างที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการผลิตต้นเทียน ทำให้สามารถผลิตต้นเทียนประเภทแกะสลักได้รวดเร็วขึ้น ชุมชนและคุ้มวัดต่าง ๆ ที่จัดทำต้นเทียน และขาดแคลนช่างเทียน ต้องว่าจ้างให้จัดทำต้นเทียนให้ในราคาที่ไม่แพงมาก

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 222 ต้นเทียนแกะสลักขนาดต่าง ๆ ที่พร้อมจะส่งไปร่วมสนับสนุนคุ้มวัดต่าง ๆ

จากปัญหาวิกฤติการขาดแคลนช่างแกะสลักต้นเทียนของจังหวัดอุบลราชธานี จึงมีกลุ่มผู้รักงานและต้องการอนุรักษ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ให้สามารถสืบดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและไม่เกิดผลกระทบต่อการจัดงาน และงบประมาณในการจัดทำต้นเทียน จึงมีกลุ่มผู้คิดหาวิธีการจัดทำต้นเทียนให้มีคุณภาพและความสวยงามคงเดิม แต่ใช้เวลาในการจัดทำรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อประหยัดจำนวนแรงงานในการจัดทำต้นเทียน (วิชิต บุญจริง. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 223 ต้นเทียนที่แกะสลักเรียบร้อยแล้วและพร้อมที่จะส่งไปสนับสนุนคุ้มวัด

1.3 ชุมชน หมายถึง พื้นที่ในเขตเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีคนจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่รวมกันเป็นเวลาอันยาวนาน มีความผูกพันต่อสถานที่นั้น มีจารีตประเพณี มีความคิดเห็นและความเชื่อไปในทางเดียวกัน ใช้สาธารณสถาน และสถาบันต่าง ๆ ร่วมกัน สามารถจะร่วมแรงร่วม

Mahasarakham University

ใจกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่งได้สำเร็จ ได้แก่ ชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาล ในเขตอำเภอต่าง ๆ และในคุ้มวัดต่าง ๆ ที่ส่งต้นเทียนเข้าร่วมประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในที่นี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี จึงขอแนะนำสถานที่ที่ดำเนินการอนุรักษ์เทียนพรรษาอย่างจริงจัง จากชุมชนคนทำเทียน จำนวน 9 ชุมชน ดังนี้

ภาพประกอบ 224 แผ่นพับประชาสัมพันธ์ข้อมูลชุมชนคนทำเทียน

1.3.1 เยือนชุมชนคนทำเทียนวัดหนองปลาปาก อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 225 พระอุโบสถวัดหนองปลาปาก

ตั้งอยู่ที่บ้านหนองปลาปาก ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี การเดินทางจากตัวเมืองตามถนนชยางกูร ถึงบ้านดอนกลาง (กิโลเมตรที่ 5) เลี้ยวซ้ายไปอีก 1

Mahasarakham University

กิโลเมตรและเลี้ยวซ้ายไปอีก 1 กิโลเมตร และเลี้ยวขวา 300 เมตร ถึงวัดหนองปลาปาก ภายในวัดจะมีเตาอบสมุนไพร เป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้มีโรคความดันโลหิตสูง เบาหวานหรือโรคอ้วนเป็นศูนย์สมุนไพรเพื่อสุขภาพอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 226 การทำต้นเทียนแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดหนองปลาปาก

ชุมชนวัดหนองปลาปาก มีนายทรงพล สำราญสุข เป็นช่างทำต้นเทียนประจำชุมชน ประสบการณ์และทำเทียนพรรษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 โดยชนะเลิศประเภทแกะสลัก 2 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศและชมเชยตามลำดับ โดยเฉพาะชาวบ้านในชุมชนมีพลังศรัทธา มีความรักความสามัคคีถึงแม้จะอยู่ชานเมืองก็ส่งเทียนพรรษาเข้าร่วมงานทุกปี สำหรับปีนี้เป็นพุทธประวัติ ตอนพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ และออกเผยแพร่พระธรรมวินัย (ทรงพล สำราญสุข. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 227 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดหนองปลาปาก

Mahasarakham University

1.3.2 เยือนชุมชนคนทำเทียนวัดพระธาตุหนองบัว อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 228 เจดีย์พุทธคยาจำลอง วัดพระธาตุหนองบัว

ตั้งอยู่ถนนธรรมวิถี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยศรัทธาแรงกล้าของพุทธศาสนิกชนอุบลราชธานี มีความประสงค์จะสร้างวัดให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ในวาระมงคลกึ่งพุทธกาล พุทธศตวรรษ 2500 (พ.ศ. 2500) และได้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2498 ภายในบริเวณวัดมีพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ เป็นแบบจำลองมาจากพระเจดีย์พุทธคยา ประเทศอินเดีย บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สำหรับชุมชนวัดพระธาตุหนองบัว มีนายวิเชียร ภาดี เป็นช่างทำต้นเทียนประเภทแกะสลัก ซึ่งเริ่มเรียนรู้การทำต้นเทียนมาตั้งแต่อายุ 15 ปี มีผลงานการทำเทียนพรรษามา 27 ปีได้รับรางวัลชนะเลิศรวม 8 ครั้ง มีความภูมิใจที่ได้เป็นลูกศิษย์ขอครู โดยเฉพาะ อาจารย์อุตส่าห์ จันทรวิจิตร ที่สร้างชีวิตให้กับทีมงานจนกลายมาเป็นช่างทำเทียนพรรษา และช่างศิลปะชื่อดังของจังหวัดอุบลราชธานี นำเสนอต้นเทียนพุทธประวัติ ตอนพระพุทธเจ้าออกบวชและแสดงพระธรรม (วิเชียร ภาดี. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 229 ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษา เยี่ยมชมการทำต้นเทียนแกะสลักขนาดใหญ่ วัดพระธาตุหนองบัว ปี 2556

ภาพประกอบ 230 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดพระธาตุหนองบัว

Mahasarakham University

1.3.3 เยือนชุมชนคนทำเทียนวัดท่าวังหิน อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 231 พระอุโบสถวัดท่าวังหิน

วัดท่าวังหิน ตั้งอยู่ซอยสรรพสิทธิ์ 9 ถนนสรรรพสิทธิ์ ใกล้กับโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช เดิมเป็นที่พระสงฆ์ใช้เป็นที่กรรมฐานปักกลด เพราะอยู่ใกล้แหล่งน้ำมูลน้อย ต่อมาปี พ.ศ.2471 ญาท่านอาจ ได้พาญาติโยมสร้างศาลา และตั้งชื่อวัดป่าท่าวังหิน ต่อมาบริเวณดังกล่าวมีความเจริญ และได้เกิดเป็นชุมชนใหญ่ประกอบกับทางวัดได้มีการกันพื้นที่ เพื่อก่อสร้างกุฏิและอุโบสถ จึงทำให้มีป่าไม้เบาบาง กรรมการวัดจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดท่าวังหิน โดยตัดคำว่าป่าออก

ภาพประกอบ 232 การทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดท่าวังหิน

วัดท่าวังหิน มีพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่พึ่งด้านจิตใจของชุมชน คือพระเจ้าใหญ่ศรีสรรเพชร เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวชุมชนท่าวังหิน อีกทั้งวัดท่าวังหินยังได้ร่วมอนุรักษ์สืบสานตำนานเทียนร่วมกับจังหวัดอุบลราชธานี โดยส่งต้นเทียนประเภทแกะสลักเข้าร่วม

Mahasarakham University

กิจกรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีทุกปี และได้รับรางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศและรางวัลชมเชย สลับสับเปลี่ยนกันไปทุกปี โดยมีพระครูวรดิตถ์โสภณ เจ้าอาวาสวัดท่าวังหินเป็นผู้อำนวยการในการทำต้นเทียน (พระครูวรดิตถ์โสภณ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 233 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดท่าวังหิน

1.3.4 เยือนชุมชนคนทำเทียนวัดไชยมงคล อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 234 พระอุโบสถวัดไชยมงคล

วัดไชยมงคล ตั้งอยู่ที่ ถนนพโลชัย ด้านทิศเหนือของศาลากลางเก่า จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันไฟไหม้) และย้ายไปอยู่ที่ใหม่ เป็นวัดที่พระพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ (เจ้าหน่อคำ) เจ้าเมืองอุบลราชธานี คนที่ 4 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2409 ได้รับถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และยังได้เป็นตัวแทนจังหวัดอุบลราชธานีในการนำต้นเทียนของวัดร่วมขบวนแห่เทียนในสัปดาห์วันอาสาฬหบูชาที่กรุงเทพมหานคร

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 235 การทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดไชยมงคล

วัดไชยมงคล เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี โดยเป็นวัดที่สร้างขึ้นเป็นลำดับที่ 4 ในบรรดาวัดที่สังกัดธรรมยุตินิกายในจังหวัดอุบลราชธานี โดยวัดแรกที่สร้างคือวัดสุปัฏนารามวรวิหาร สร้างโดยพระพรหมราชวงศ์ (พ.ศ. 2338 - 2388) นามเดิมว่า กุทอง สุวรรณกูฏ (ทิดพรหม) เจ้าเมืองอุบลราชธานี วัดที่สร้างขึ้นเป็นลำดับที่ 2 คือวัดศรีอุบลรัตนาราม (เดิมคือวัดศรีทอง) สร้างโดยคณะกรรมการเมืองอุบลราชธานีมีนามว่า พระอุปฮาด ชื่อท้าวโท (ต้นตระกูล ณ อุบล) ซึ่งมีตำแหน่งกรมการเมือง ในสมัยโบราณเรียกว่า อาชญาสี่ คือ 1. เจ้าเมือง 2. พระอุปฮาด 3. พระราชวงศ์ 4. พระราชบุตร โดยเริ่มสร้างกุฏิ วิหาร ศาลาการเปรียญ ในปี พ.ศ. 2398 นอกจากนั้นยังได้ร่วมมือการสร้างวัดสุทัศนาราม ซึ่งเป็นวัดในสังกัดธรรมยุติกนิกายวัดที่ 3 ส่วนวัดไชยมงคลนั้น เป็นวัดสังกัดธรรมยุติกนิกายในลำดับที่ 4 พระครูจิตวิสุทธิญาณคุณ เจ้าอาวาสเป็นผู้อำนวยการในการจัดทำต้นเทียน (พระครูจิตวิสุทธิญาณคุณ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 236 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดไชยมงคล

Mahasarakham University

1.3.5 เยือนชุมชนคนทำเทียนวัดสุทัศนาราม อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 237 พระอุโบสถวัดสุทัศนาราม

วัดสุทัศนาราม ตั้งอยู่ที่ถนนพโลรังฤทธิ์ ติดกับศาลแขวงอุบลราชธานี มีชื่อเดิมว่าวัดสุทัศน์ สร้าง พ.ศ. 2396 โดยราชบุตรสุ้ยพร้อมด้วยญาติร่วมกันสร้าง จากนั้นราชบุตสุ้ยได้ไปทำศึกสงครามกับเมืองญวนที่เขมร โดยเป็นนายกองใหญ่สร้างทาง เมื่อเสร็จศึกสงครามได้ไปกรุงเทพฯ พร้อมกับท่านพระยาบดินทร์เดชา และได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองอุบลราชธานี แต่ยังไม่ได้มานั่งเมืองว่าราชการ ท่านก็ได้ถึงแก่อสัญกรรมที่กรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นอหิวาตกโรค จึงได้นำอัฐิของท่านมาบรรจุไว้ที่เจดีย์ ณ วัดสุทัศนารามแห่งนี้ นอกจากมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจแล้ว

ภาพประกอบ 238 การทำต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ชุมชนวัดสุทัศนาราม

Mahasarakham University

วัดสุทัศนารามยังมีจุดท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อีกมากมาย เช่น อุโบสถที่มีความสวยงาม มีศิลปะผสมผสานระหว่างไทยกับยุโรป ภายในอุโบสถมีพระประธานพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ คือพระมิ่งเมือง วัดสุทัศนารามได้ร่วมกิจกรรมส่งต้นเทียนประเภทแกะสลัก มีพระครูสุทัศโนบล เจ้าอาวาสวัดสุทัศนาราม อำนวยการในการสร้างต้นเทียน นายจักรกฤษณ์ จิตเสนาะ เป็นช่างเทียน ได้รับรางวัลชนะเลิศ ปี พ.ศ. 2537 และรางวัลต่าง ๆ มากมาย (พระครูสุทัศโนบล. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 239 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดสุทัศนาราม

1.3.6 เยือนชุมชนทำเทียนวัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่) อำเภอเมืองอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 240 พระเจ้าใหญ่อินแปลง วัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 241 พระวิหารวัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่)

พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่เลขที่ 183 ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2350 ชาวอุบลฯ นิยมเรียกกันทั่วไปว่า วัดป่าใหญ่เป็นวัดเก่าแก่ มีพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง “พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง” ที่มีประชาชนศรัทธากราบไหว้บูชาจำนวนมาก มีเนื้อที่ 18 ไร่ 2 งาน 95 วา

ภาพประกอบ 242 การทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ชุมชนวัดมหาวนาราม (ป่าใหญ่)

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนชาวอุบลราชธานีให้ความเคารพศรัทธา คือพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง สร้างเมื่อ ปี พ.ศ. 2530 พระมหาราชครูศรีสัทธรรมวงศา (เจ้าอาวาสวัดป่าหลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์ วัดมหาวนาราม) ได้พาลูกศิษย์และศิษยานุศิษย์ สร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ขนาดหน้าตักกว้าง 6 ศอก สูงจากเรือนแท่นถึงเปลวพระโมลี 10 ศอก สร้างลงรักปิดทองด้วยพุทธศิลปะที่งดงาม เพื่อเป็นองค์แทนสมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้า สร้างสำเร็จเมื่อ วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 (เดือนเมษายนเป็นวันเฉลิมฉลองพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง เป็นประจำทุกปี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 243 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่)

ชุมชนวัดป่าใหญ่มีนายแก้ว อาจหาญ และนายยุทธเกียรติ โกศัลวิตร เป็นช่างทำต้นเทียนโดยใช้ประสบการณ์และผลงานกว่า 22 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 และได้รับรางวัลชนะเลิศ 10 ครั้ง และรองชนะเลิศ 10 ครั้ง ได้รับโล่ศิลปินดีเด่นสาขางานเทียน (ประติมากรรม) ของจังหวัดอุบลราชธานี และโล่รางวัลการทำต้นเทียน (ประเภทติดพิมพ์) ชนะเลิศ 5 ปี (2535 - 2539) ติดต่อกันซึ่งเป็นคนแรกและคนเดียวของจังหวัดอุบลราชธานี (แก้ว อาจหาญ. 2556 : สัมภาษณ์)

1.3.7 เยือนชุมชนคนทำเทียนวัดศรีประดู่ อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 244 วิหารวัดศรีประดู่

Mahasarakham University

ตั้งแต่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2511 เดิมพื้นที่ของวัดในปัจจุบันเป็นป่าช้าบ้านดู่ เพราะเนื่องจากในสมัยนั้น บ้านดู่ยังเป็นพื้นที่ป่าและยังเป็นบริเวณชานเมืองของตัวเมืองอุบลฯ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อปี พ.ศ. 2519

ภาพประกอบ 245 การทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ชุมชนวัดศรีประดู่

มีศาลาเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธชินราชองค์จำลอง หน้าตักกว้าง 109 นิ้ว และพระสังกัจจายน์ วัดศรีประดู่ได้จัดตั้งสถานีวิทยุแห่งการเรียนรู้ศรีประดู่ เพื่ออบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่พุทธศาสนิกชน ตลอดจนข่าวสาระน่ารู้และด้านบันเทิง โดยมีพระสิริพัฒนวิมลเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ปัจจุบันพระครูถิรธรรมศิริ เป็นเจ้าอาวาส มีศูนย์การเรียนเทียนพรรษาศรีประดู่ที่บ้านนายสมคิด สอนอาจ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่น 3 ซึ่งเป็นช่างทำเทียนพรรษาของวัดศรีประดู่ ที่มีประสบการณ์กว่า 40 ปี ได้รับรางวัลชนะเลิศการทำต้นเทียนพรรษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 - 2550 รวม 11 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 - 2549 รวม 12 ครั้ง รองชนะเลิศอันดับ 2 อีก 4 ครั้ง และรางวัลชมเชย 11 ครั้ง รวมถึงนายสมคิด สอนอาจ ได้รับรางวัลศิลปินดีเด่นสาขาช่างเทียนจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี เป็นครูที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนให้เยาวชนอย่างต่อเนื่องหลังเกษียณอายุราชการ วัดศรีประดู่ได้ทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่มี นายชาญณรงค์ สอนอาจ และนายศุภกฤต สอนอาจ เป็นผู้ควบคุมการประดิษฐ์ต้นเทียนและส่งเข้าประกวดทุกปี สำหรับปี 2556 เป็นการจัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ตามพุทธประวัติ เกี่ยวกับพระมาลัย ตอนไปสวรรค์และนรก (ชาญณรงค์ สอนอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 246 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดศรีประดู่

1.3.8 เยือนชุมชนคนทำเทียนวัดบูรพาราม อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 247 พระอุโบสถวัดบูรพาราม อุบลราชธานี

วัดบูรพาราม ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จ.อุบลราชธานี แต่เดิมที่ตั้งของวัดบูรพานั้น เป็นหมู่บ้านแสนตอ หมู่ที่ 6 ตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 248 หอไตรเก่าแก่วัดบูรพาราม

เมื่อ พ.ศ.2525 ทางเทศบาลได้ขยายเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี วัดบูรพาราม จึงอยู่ในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี ตามประวัติวัดบูรพาไม่มีผู้ใดเขียนไว้ชัดเจน อาศัยแต่คำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่เท่านั้น ซึ่งท่านก็เล่าว่าแต่เดิมนั้นที่ดินตรงนี้เป็นป่าไม้โสงเสง (ภาษาอีสาน) หมายถึง ป่าโปร่ง เป็นที่อยู่ของสัตว์หลายชนิด ผู้คนไม่ค่อยเข้าไป จึงเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม หลวงปู่สีทา หลวงปู่เสาร์ ได้ไปปฏิบัติธรรมขณะนั้นเป็นเพียงสำนักสงฆ์ ครั้นต่อมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2458 หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ทราบข่าวจึงได้เดินทางมาจาก วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ ฝากตัวเป็นลูกศิษย์และปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดบูรพาราม และเมื่อเจ้ากรมหลวงสรรรพสิทธิประสงค์ ได้บริจาคทรัพย์และที่ดิน ให้สร้างวัดบูรพาราม จึงเป็นต้นกำเนิดสายวิปัสสนากรรมฐาน พระเกจิอาจารย์ต่าง ๆ ทั่วประเทศได้มาปฏิบัติธรรมที่วัดแห่งนี้

ภาพประกอบ 249 การทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ชุมชนวัดบูรพาราม

Mahasarakham University

สิ่งก่อสร้างที่สำคัญของวัดบูรพา ได้แก่ศาลาการเปรียญ สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2458 ซึ่งแต่เดิมนั้นบริเวณที่สร้างศาลาการเปรียญนี้ ได้เคยเป็นสถานที่สร้างเมรุเผาศพหลวงปู่เสาร์ เมื่อเผาศพเสร็จแล้ว จึงได้สร้างศาลาการเปรียญขึ้นแทน ต่อมาได้เกิดไฟไหม้ หลวงพ่อพระครูอมรสิทธิ์ ได้สร้างวิหารหลังใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะนำรูปเหมือนของหลวงปู่ ทั้ง 5 คือ พระอาจารย์สีทา ชัยเสโน พระอาจารย์เสาร์ กันตสีโล พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระญาณวิศิษย์สิงห์ ขันตยาคโม และพระสิทธิธรรมรังษีคัมภีร์เมธาจารย์ (สี ธัมมธโร)

ภาพประกอบ 250 ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านใกล้เคียงคุ้มวัด มาร่วมสนับสนุนการแกะลายเทียน

ชุมชนวัดบูรพา มีนายสุคม เชาวฤทธิ์ เป็นช่างทำต้นเทียน มีผลงานประสบการณ์เริ่มทำต้นเทียนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 - 2550 รวม 15 ครั้ง รางวัลรองชนะเลิศ 5 ครั้ง รวมทั้งต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดเล็กในนามอำเภอศรีเมืองใหม่ได้รับรางวัลชนะเลิศติดต่อกัน 5 ปี (พ.ศ.2545 - 2549) ปี 2556 จัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ขนาดใหญ่ ตามพุทธประวัติตอนพิชิตพญามาร (สุคม เชาวฤทธิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 251 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดใหญ่วัดบูรพา

1.3.9 เยือนชุมชนคนทำเทียนวัดทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 252 หอไตรวัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ตั้งอยู่ถนนหลวง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สร้างสมัยปลายรัชกาลปลายรัชกาลที่ 3 มีพระเจ้าใหญ่ศรีเมือง เป็นพระประธานในวิหารศรีเมือง ภายในวัดยังมีหอไตรกลางน้ำแหล่งสืบค้นและโบราณสถานที่สำคัญสำหรับชุมชน วัดทุ่งศรีเมืองมีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างต่อเนื่อง โดยพระครูศิริพัฒนาภรณ์ เจ้าอาวาสเป็นผู้สนับสนุน นายทัศนัย สินธุ์งาม เป็นช่างผู้ออกแบบและควบคุมการจัดทำต้นเทียน เพื่อสืบสานงานบุญประเพณีแห่เทียนพรรษาให้มีความยั่งยืนสืบไป โดยเฉพาะการทำเทียนพรรษาจะมีเยาวชนนักเรียน นักศึกษา

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 253 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามจากพระช่างเทียน วัดทุ่งศรีเมือง

และประชาชนสนใจได้ศึกษาและเรียนรู้ร่วมฝึกปฏิบัติการหลอมใจ ทำบุญจากการทำเทียนพรรษา โดยมีความเชื่อว่าการทำบุญ ทำเทียนพรรษาถวายเป็นพุทธบูชา แล้วชีวิตจะมีความรุ่งโรจน์ปัญญาสว่างไสวดุจแสงเทียน ในปี 2556 จัดทำต้นเทียนประเภทแกะติดพิมพ์ขนาดกลางตามพุทธประวัติ ตอนพระพุทธเจ้าเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ลงมายังโลกมนุษย์ (ทัศนัย สินธุ์งาม. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 254 รอยพระพุทธบาทจำลอง จากวัดสระเกศ ที่วัดทุ่งศรีเมือง

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 255 ต้นเทียนประเภทแกะสลักขนาดกลางวัดทุ่งศรีเมือง

1.4 การจัดศูนย์การเรียนเทียนพรรษาศรีประดู่ อำเภอเมือง อุบลราชธานี

ภาพประกอบ 256 ศูนย์การเรียนเทียนพรรษาศรีประดู่

นายสมคิด สอนอาจ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานเทียนพรรษา ประธานศูนย์การเรียนเทียนพรรษาศรีประดู่ เกิดวันที่ 1 มิถุนายน 2489 อายุ 66 ปี ที่บ้านโนนม่วง ตำบลวารินอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี มีผลงานสร้างสรรค์สืบสานการทำต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 มีผลงานที่มีคุณค่าทั้งด้านปริมาณ คือ ต้นเทียนพรรษา ทั้งประเภทมัดรวมติดลายแกะสลักและติดพิมพ์ จำนวนกว่า 50 ต้น ด้านคุณภาพ คือ ได้รับรางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศ และรางวัลชมเชย ทุกปี โดยแบ่งช่วงระยะเวลาการทำงาน เป็น 5 ช่วง จากปี พ.ศ. 2509 - ปัจจุบัน ดังนี้

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 257 ศูนย์การเรียนเทียนพรรษาได้รับการสนับสนุนจาก สสค.

1.4.1 ยุคบุกเบิกเริ่มต้น (พ.ศ. 2509 - 2525)
1.4.2 ผลงานเป็นที่ยอมรับ (พ.ศ. 2525 - 2535)
1.4.3 ยกระดับฝีมือ (พ.ศ. 2535 - 2540)
1.4.4 ได้รับความเชื่อถือ (พ.ศ. 2540 - 2545)
1.4.5 ช่างเทียนเมืองอุบลราชธานี (พ.ศ. 2545 - ปัจจุบัน)

ภาพประกอบ 258 นายสมคิด สอนอาจ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ตั้งศูนย์การเรียนเทียนพรรษาศรีประดู่

ศูนย์การเรียนเทียนพรรษาศรีประดู่ ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุบลราชธานี ได้เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยทำเป็นโครงการส่งเสริมเยาวชนไทยสืบทอดงานประติมากรรมเทียนพรรษาของชาวจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งคนส่วนใหญ่จะได้แต่ชมงานแห่เทียนพรรษาที่จัดขึ้นทุก ๆ ปี แต่ยังไม่ทราบถึงขั้นตอนวิธีการทำต้นเทียนพรรษาแต่ละประเภท จึงเกิดแนวคิดที่จะปลูกฝังคนรุ่นใหม่ให้อนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา

Mahasarakham University

ซึ่งเป็นการสืบสานประเพณีอันดีงาม โดยนำเยาวชนเข้าอบรมให้รู้จักวิธีการจัดทำต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถที่จะเป็นช่างทำต้นเทียนพรรษาได้ต่อไปในอนาคต

สำหรับศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษาชุมชนศรีประดู่ ได้เปิดให้นักเรียน นักศึกษาและนักท่องเที่ยวเข้าชมการทำต้นเทียน ตั้งแต่ เวลา 09.00 น. – 20.00 น. โดยนักท่องเที่ยวจะได้ชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในการร่วมมือกันทำต้นเทียนถวายในวันเข้าพรรษาเพื่อเป็นพุทธบูชา ซึ่งหากสถานศึกษาใดที่สนใจนำนักเรียนเข้าชมกิจกรรมการทำต้นเทียน ติดต่อได้ที่ ครูสมคิด สอนอาจ เบอร์โทรศัพท์ 08 – 1069 - 5191 ทุกเวลา

ภาพประกอบ 259 นายสมคิด สอนอาจ กับลูกศิษย์ที่เรียนรู้การทำเทียน

ภาพประกอบ 260 พระจากประเทศศรีลังกาเข้าชมและทดลองแกะสลักเทียน

2. รูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ (Public Relations) กับคนหมู่มาก การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน องค์กร และกลุ่มประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันถูกต้องในการที่จะสร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความร่วมมือตลอดจน

Mahasarakham University

ความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การวางแผนประชาสัมพันธ์ ตามขั้นตอน 1) ขั้นแสวงหาข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหา 2) ขั้นการวางแผน 3) ขั้นการดำเนินการตามแผนงาน 4) ขั้นการประเมินผล การจัดทำแอปพลีเคชั่น (Application) การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ การใช้สื่ออินเตอร์เน็ต หรือการผลิตสื่ออื่น ๆ ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบราชธานี

เชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาทพระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2555 : 12)

2.1 ภาครัฐ (public Sector) ในที่นี้หมายถึงหน่วยงานราชการตามที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องของการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป้าหมายในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ยังจะต้องกำหนดรูปแบบการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ การเตรียมขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อการท่องเที่ยวและจัดเตรียมสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่นาน ๆ มีความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดอุบลราชธานี นอกเหนือจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ก่อให้เกิดความประทับใจกับการให้บริการและการต้อนรับที่ดีของชาวเมืองอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 261 นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานีและผู้อำนวยการ ททท. จังหวัดอุบลราชธานี

ดำเนินรายการการด้านการจัดการการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษาปี 2555

2.1.1 ข้อมูลงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี 2555 ตามแผนประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

Mahasarakham University

2.1.1.1 วันที่ 22 กรกฎาคม 2555
กิจกรรม : พิธีเปิดงานประติมากรรมเทียนนานาชาติ
สถานที่ : หน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม
หน่วยงานประสานงาน : ททท.อุบลราชธานี 0-4524-3770
2.1.1.2 วันที่ 20 - 31 กรกฎาคม 2555
กิจกรรม : ชมการแกะสลักประติมากรรมเทียนนานาชาติ ศิลปิน 9 ชาติ
สถานที่ : พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี
หน่วยงานประสานงาน : ททท.อุบลราชธานี 0 - 4524 - 3770
2.1.1.3 วันที่ 23 - 31 กรกฎาคม 2555
กิจกรรม : เยือนชุมชน คนทำเทียนชมวิถีวัฒนธรรมในการตกแต่งต้นเทียน
สถานที่ : ชุมชนวัดหนองปลาปาก,ชุมชนวัดพระธาตุหนองบัว, ชุมชนวัดท่าวังหิน,ชุมชนวัดไชยมงคล, ชุมชนวัดสุทัศนาราม,ชุมชนวัดมหาวนาราม, ชุมชนวัดศรีประดู่, ชุมชนวัดบูรพา,ชุมชนวัดทุ่งศรีเมือง
หน่วยงานประสานงาน : ททท. อุบลราชธานี 0 - 4524 - 3770
2.1.1.4 วันที่ 28 กรกฎาคม – 3 สิงหาคม 2555
กิจกรรม : ถนนสายเทียน สาธิตการแกะสลักและติดพิมพ์ต้นเทียน นิทรรศการภาพถ่าย
สถานที่ : ศาลหลักเมือง, ทุ่งศรีเมือง
หน่วยงานประสานงาน : เทศบาลนครอุบลราชธานี
2.1.1.5 วันที่ 29 กรกฎาคม – 5 สิงหาคม 2555
กิจกรรม : การสาธิตและการจำหน่ายสินค้า OTOP
สถานที่ : บริเวณศาลากลางเก่าจังหวัดอุบลราชธานี
หน่วยงานประสานงาน : พัฒนาชุมชนอุบลราชธานี
2.1.1.6 วันที่ 1 – 3 สิงหาคม 2555
กิจกรรม : การแสดงประกอบแสงและเสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน
สถานที่ : หน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม
หน่วยงานประสานงาน : องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี
2.1.1.7 วันที่ 2 สิงหาคม 2555 (เวลา 15.00 น. - 17.00 น.)
กิจกรรม : พิธีอันเชิญเทียนพระราชทานและผ้าอาบน้ำฝนทางชลมารค
สถานที่ : แม่น้ำมูล วัดสุปัฏนารามวรวิหาร,วัดหลวง
หน่วยงานประสานงาน : อำเภอเมืองอุบลราชธานี
2.1.1.8 วันที่ 2 สิงหาคม 2555 (เวลา 18.30 น. – 19.30 น.)
กิจกรรม : การดนตรีมหาดุริยางค์

Mahasarakham University

สถานที่ : ลานเทียนเฉลิมพระเกียรติทุ่งศรีเมือง

หน่วยงานประสานงาน : สพป.อุบลราชธานี เขต 1

2.1.1.9 วันที่ 2 สิงหาคม 2555 (เวลา 19.00 น.)

กิจกรรม : การประกวดสาวงามเทียนพรรษา

สถานที่ : โรงแรมสุนีย์แกรนด์

หน่วยงานประสานงาน : นางพัชนี ธนาพรสิน 08 - 9931 - 2222

2.1.1.10 วันที่ 2 สิงหาคม 2555 (เวลา 19.00 น. – 20.00 น.)

กิจกรรม : กิจกรรมมหาเวียนเทียนวันอาสาฬหบูชา

สถานที่ : วัดศรีอุบลรัตนาราม

หน่วยงานประสานงาน : เทศบาลนครอุบลราชธานี

2.1.1.11 วันที่ 3 สิงหาคม 2555 (เวลา 08.30 น. – 12.00 น.)

กิจกรรม : ชมขบวนแห่เทียนพรรษาประจำปี 2555

สถานที่ : หน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม, ถนนอุปราช, ถนนชยางกูร

หน่วยงานประสานงาน : ทุกหน่วยงาน 0 - 4524 - 4285

2.1.1.12 วันที่ 3 – 5 สิงหาคม 2555

กิจกรรม : โชว์ต้นเทียนประเภทต่าง ๆ ประจำปี 2555 ที่ได้รับรางวัล

สถานที่ : หน้าเทศบาลนครอุบลราชธานี

หน่วยงานประสานงาน : เทศบาลนครอุบลราชธานี

2.1.2 ข้อมูลงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี 2556 ตามแผนประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว กำหนดการและข่าวการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประจำปี 2556

2.1.2.1 วันที่ 22 มิถุนายน 2556

1) แถลงข่าวงานเทศกาลประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ปี 2556

2) พิธีปล่อยขบวนสมโภชต้นเทียนพรรษาพระราชทาน

2.1.2.2 วันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2556

1) เอ้เมือง เรืองโรจน์

2.1.2.3 วันที่ 9 - 22 กรกฎาคม 2556

1) เยือนชุมชนคนทำเทียน

2.1.2.4 วันที่ 17 กรกฎาคม 2556

1) ลั่นกลองโฮม ฮ่วมบุญเข้าพรรษา

2.1.2.5 วันที่ 17 - 23 กรกฎาคม 2556

1) ถนนสายเทียน ถนนสายธรรม

2.1.2.6 วันที่ 20 กรกฎาคม 2556

1) เสพงันมโหรี มหาดุริยางค์ 1,250 คน

2.1.2.7 วันที่ 20 - 21 กรกฎาคม 2556

1) สืบศาสตร์ สานศิลป์ เทียนถิ่นไทยดี

2.1.2.8 วันที่ 20 - 22 กรกฎาคม 2556

Mahasarakham University

1) การแสดงขับร้องบทเพลงย้อนยุค และรำวงย้อนยุค อย่างเต็มรูปแบบ

2.1.2.9 วันที่ 20 - 23 กรกฎาคม 2556

1) ของฝาก ของต้อน

2) งานพาแลง ตลาดยามเย็น ย้อนยุค

2.1.2.10 วันที่ 21 - 23 กรกฎาคม 2556

1) สว่างไสว ฮุ่งเฮืองเมืองธรรม

2) ชมการแสดงม่านน้ำ

2.1.2.11 วันที่ 21 กรกฎาคม 2556

1) การแสดงจำอวดหน้าม่าน จากรายการคุณพระช่วย

2.1.2.12 วันที่ 22 กรกฎาคม 2556

1) งานพาแลง เบิ่งแญงสาวงามเทียนพรรษา

2) วิจิตรอลังการ งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล

3) พิธีมหาเวียนเทียนวันอาสาฬหบูชา

2.1.2.13 วันที่ 22 - 23 กรกฎาคม 2556

1) แห่ฟ้อนบูชา ราชธานีแห่งเทียน

2.1.2.14 วันที่ 23 กรกฎาคม 2556

1) พิธีเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ประจำปี 2556

2) ถวายเทียนพรรษาพระราชทาน และผ้าอาบน้ำฝนพระราชทาน

3) พิธีมอบรางวัลต้นเทียนที่ชนะการประกวด

4) การแสดงประกอบแสง เสียง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน

2.1.2.15 วันที่ 23 - 25 กรกฎาคม 2556

1) โชว์ต้นเทียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ทั้งประเภทแกะสลัก และติดพิมพ์

นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเป็นเอกสาร แสดงรายละเอียดข้อมูลการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา สำหรับแจกให้นักท่องเที่ยวได้ใช้เป็นคู่มือเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 262 เอกสารประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี

2.1.3 การประชาสัมพันธ์งานเทียนประเพณีแห่เทียนพรรษา พบว่า มีการเตรียมการไว้เป็นอย่างดี โดยมีการประชาสัมพันธ์โดยสื่อต่าง ๆ ดังนี้

2.1.3.1 ป้ายประชาสัมพันธ์ ปี 2555

ภาพประกอบ 263 ป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2555

เป็นป้ายภาพสีขนาดใหญ่ ขนาดความยาว 12 เมตร ความกว้าง 6 เมตร จำนวน 12 แผ่น ติดตั้งตามมุมเมืองทางเข้าจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ สี่แยกจังหวัดอำนาจเจริญ สี่แยกจังหวัดยโสธร สี่แยกจังหวัดศรีสะเกษ สี่แยกอำเภอกันทรลักษณ์ สี่แยกตระการพืชผล สี่แยกอำเภอตาลสุม หน้าศาลากลางจังหวัดหลังเก่า หน้าโรงเรียนกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี หน้าห้างบิ๊กซี หน้าโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช สถานีรถไฟ และสถานีขนส่งจังหวัดอุบลราชธานี ป้ายภาพสีขนาดเล็ก ขนาดความยาว 2.40 เมตรและความกว้าง 1.20 เมตร จำนวน 200 แผ่น ติดตั้ง

Mahasarakham University

ตามสถานที่ราชการ สถานที่ประกอบการต่าง ๆ ร้านอาหาร วัด ชุมชน บริเวณถนนสายหลักในเขตเมืองอุบลราชธานี ป้ายรถเมล์

2.1.3.2 ป้ายประชาสัมพันธ์ ปี 2556

ภาพประกอบ 264 ป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี ปี 2556

ภาพประกอบ 265 ป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนขนาดใหญ่ติดตั้งหน้าสนามบินนานาชาติ

เป็นป้ายภาพสีขนาดใหญ่ ความยาว 18 เมตร ความกว้าง 12 เมตร จำนวน 10 แผ่น ติดตั้งตามมุมเมืองทางเข้าจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ สี่แยกจังหวัดอำนาจเจริญ สี่แยกจังหวัดยโสธร สี่แยกจังหวัดศรีสะเกษ สี่แยกตระการพืชผล สี่แยกอำเภอตาลสุม หน้าศาลากลางจังหวัดเก่า หน้าโรงเรียนกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี หน้าห้างบิ๊กซี สถานีรถไฟ และสถานีขนส่งจังหวัดอุบลราชธานี ป้ายภาพสีขนาดเล็ก ขนาดความยาว12 เมตรและความกว้าง 8 เมตร จำนวน 20 แผ่นและป้ายขนาดกว้าง 2.40 เมตร ยาว 1.20 เมตร จำนวน 200 แผ่น ติดตั้งตามสถานที่ราชการ สถานที่ประกอบการต่าง ๆ ร้านอาหาร วัด ชุมชน บริเวณถนนสายหลัก

Mahasarakham University

ในเขตเมืองอุบลราชธานี และที่ว่าการอำเภอทุกอำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี (กรกช ภูมี. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 266 ป้ายขนาดกลาง ติดตั้งตามมุมเมืองและจุดสนใจในจังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 267 ป้ายขนาดเล็กที่ติดตั้งประชาสัมพันธ์อยู่ทั่วไปในจังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 268 ป้ายขนาดเล็กที่ประชาสัมพันธ์กำหนดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ภาพประกอบ 269 ป้ายกระตุ้นจิตสำนึกให้ชาวจังหวัดอุบลราชธานีรักประเพณีแห่เทียน

2.1.3.3 การประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์

1) งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2555

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 270 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีแถลงข่าวงานประเพณีแห่เทียนพรรษาปี 2555

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี แถลงข่าวการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ร่วมกับนายกเทศบาลนครอุบลราชธานี ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ กรประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี ที่เผยแพร่รายการไปทั่วประเทศ จากเทียนสวยงาม ประเภทแกะสลัก ประเภทติดพิมพ์จากช่างที่มีฝีมือ และแนวคิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นตำนานเทียนในการสร้างสรรค์ผลงานจากคุ้มวัดต่าง ๆ ที่ส่งเข้าประกวดเกือบ 100 ขบวน พร้อมการแสดงขบวนฟ้อนรำประกอบต้นเทียนดนตรีอีสาน ประกอบด้วยเสียง กลอง พิณและแคน ที่สร้างความสนุกสนานตื่นเต้น จากศิลปวัฒนธรรมของชาวอีสานที่ยิ่งใหญ่ จัดการต้อนรับนักท่องเที่ยวเพื่อจะสร้างความประทับใจให้ดีกว่าทุก ๆ ปีที่ผ่านมา งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประจำปี 2555 มีการประชาสัมพันธ์งานอย่างทั่วถึงใช้สื่อในท้องถิ่นของจังหวัด ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ ทุกประเภท และสื่อบุคคล ประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศให้เข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษของจังหวัดอุบลราชธานีให้มากที่สุด สำหรับวันที่ 3 สิงหาคม 2555 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง NBT สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ระบบ เอฟเอ็ม 98.5 เม็กกะเฮริตซ์ กรมประชาสัมพันธ์ เคเบิ้ลทีวีในจังหวัดทุกช่องได้ดำเนินการเผยแพร่พิธีเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจนกว่าจะเสร็จสิ้น (อัมพวัน เจริญกุล. 2556 : สัมภาษณ์)

2) งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2556

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 271 ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีแถลงข่าวจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาปี 2556

นายวันชัย สุทธิวรชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี แถลงข่าวงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2556 ย้อนตำนาน 112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี 2556 ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ กิจกรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นเป็นประเพณีวัฒนธรรมสำคัญของชาวจังหวัดอุบลราชธานีมาประมาณ 112 ปี และได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรม ตลอดทั้งเดือนตั้งวันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2556 มีกิจกรรม ประกอบด้วย การเยือนชุมชนวิถีวัฒนธรรมในการตกแต่งต้นเทียน

ภาพประกอบ 272 ขบวนฟ้อนย้อนตำนาน 112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี

ถนนสายเทียน ถนนสายธรรม การประกวดเทียนจำนำพรรษา การแสดงม่านน้ำ การประกวดสาวงามเทียนพรรษา และในวันที่ 22 - 23 กรกฎาคม 2556 ชมการ

Mahasarakham University

แสดงแสง เสียง ประกอบขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน และในวันที่ภาคเช้า 23 กรกฎาคม 2556 พิธีเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี 2556 “ย้อนตำนาน 112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” และถวายเทียนพรรษาและผ้าอาบน้ำฝนพระราชทาน

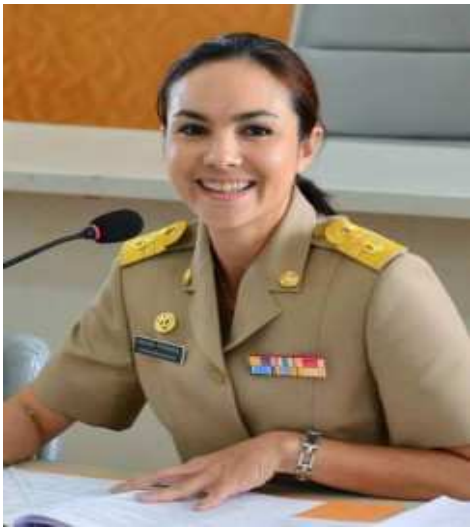
ภาพประกอบ 273 ขอเชิญเที่ยวงานเทศกาลประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี 2556

ทั้งนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี อัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทานรถประดิษฐานเทียนพรรษาพระราชทาน พร้อมลั่นฆ้องปล่อยขบวนอันเชิญเทียนพรรษาพระราชทานเคลื่อนขบวนออกจากบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี (หลังเก่า) เพื่อไปประดิษฐานที่หน้าที่ว่าการอำเภอเขื่องใน โดยจะมีการสมโภช เทียนพรรษาพระราชทานพร้อมทั้งอันเชิญไปสมโภชให้ครบทั้ง 25 อำเภอ (ปัญญา จรรยาเพศ. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 274 ขบวนรถเทียนพรรษาพระราชทานเคลื่อนไปทุกอำเภอ ในจังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 275 นางสาวสมปรารถนา วิกรัยเจิดเจริญ นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี แถลงข่าวการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2556

นายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี (สมปรารถนา วิกรัยเจิดเจริญ. 2556 : สัมภาษณ์) เปิดเผยว่า เทศบาลนครอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดอุบลราชธานี หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี กำหนดจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ชื่องาน “สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี” ในระหว่างวันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2556 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมน่าสนใจต่าง ๆ มากมาย อาทิ กิจกรรมเยือนชุมชนคนทำเทียน สัมผัส 25 วิถีชาวอุบลฯ ส่วนวันที่ 21 กรกฎาคม 2556 ชมความงดงาม ความยิ่งใหญ่ของพิธีอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทานและผ้าอาบน้ำฝนพระราชทาน วันที่ 22 กรกฎาคม 2556 พิธีมหาเวียนเทียนวันอาสาฬหบูชา และวันที่ 22 - 23 กรกฎาคม 2556 ร่วมย้อนตำนาน 112 การแสดงชุดสุนทราพาเพลิน การแสดงจำอวดหน้าม่าน ชมการแสดงแสง สี แสง ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 276 ป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมเยือนชุมชนคนทำเทียน

งานพาแลงประกวดนางงามเทียนพรรษา เช้าวันที่ 23 กรกฎาคม 2556 ชมพิธีเปิดขบวนแห่เทียน เทศบาลนครอุบลราชธานี ได้ร่วมจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม งานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้ กิจกรรมถนนสายเทียน ณ บริเวณลานด้านหน้าศาลหลักเมือง ระหว่างวันที่ 17 – 23 กรกฎาคม 2556 ซึ่งมีการนำเสนอ 3 วิถี คือ วิถีธรรม นิทรรศการพุทธประวัติ ไหว้พระดีศรีอุบล วิถีชาวบ้าน สาธิตการทำผ้าพื้นเมือง การตำหูกสาวไหม การทำเครื่องจักสาน ปั้นดินเผา สาธิตทำซ้อง การทำเครื่องทองเหลือง วิถีเทียน ชมการจัดต้นดอกผึ้ง การแกะสลักเทียนชุ้มเทียนหอม กิจกรรมวิจิตรอลังการงามล้ำเทียนพรรษา (กิจกรรมรวมเทียน) กิจกรรมสว่างไสว ฮุ่งเฮืองเมืองธรรมด้วยการรณรงค์จัดทำฮางเทียน จุดเทียนหน้าบ้าน ห้างร้าน หน่วยงานราชการ

ภาพประกอบ 277 เรือเทียนสว่างไสว

เทศบาลนครอุบลราชธานี รับผิดชอบการจัดตกแต่งเมืองต้อนรับนักท่องเที่ยวในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ด้วยกิจกรรม เอ้เมือง เรืองโรจน์ ตกแต่งเมืองด้วยธง

Mahasarakham University

(ตุง) ต้นไม้ ดอกไม้ ไฟฟ้า แสงสว่างให้สวยงาม ดูแลเรื่องความสะอาดของเมือง ทั้งนี้จึงขอเชิญชวนประชาชน นักท่องเที่ยวเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้ตามวันเวลาดังกล่าว หรือติดตามตารางการจัดงานที่ได้ เว็บไซต์เทศบาลนครอุบลราชธานี www.cityub.go.th

2.1.3.4 การจัดสถานที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 278 บริเวณลานเทียนได้รับการตกแต่งเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว

สถานที่จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาหลักของจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่บริเวณทุ่งศรีเมือง และบริเวณลานเทียนเฉลิมพระเกียรติฯ การจัดตกแต่งสถานที่ดังกล่าวให้มีความสวยงาม จะทำให้นักท่องเที่ยวได้มีสถานที่ในการบันทึกภาพ เพื่อระลึกถึงความทรงจำอันดีที่ครั้งหนึ่งได้มาเที่ยว ถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์เชิญชวนได้อีกทางหนึ่ง

2.1.3.5 แผ่นพับประชาสัมพันธ์

ภาพประกอบ 279 แผ่นพับประชาสัมพันธ์เทศกาลศิลปะเทียนนานาชาติ ปี 2012

Mahasarakham University

เป็นการประชาสัมพันธ์ศิลปะเทียนนานาชาติเมืองอุบลราชธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา สำหรับแจกจ่ายให้ผู้ที่ชมการแกะสลักเทียนนานาชาติได้มีความรู้ในชนิดของเทียนประเทศต่าง ๆ ที่ได้แกะสลักและสื่อความหมายให้ผู้ชมได้เข้าใจ

2.1.3.6 แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 280 แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

เป็นการจัดทำเพื่อแสดงแหล่งท่องเที่ยว ภายในจังหวัดอุบลราชธานีทั้งหมดทำให้นักท่องเที่ยวได้มีความรู้ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่ใดบ้าง จะได้วางแผนการท่องเที่ยวและพักแรมได้ถูกต้อง เป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อมาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนแล้ว จะได้มีแหล่งท่องเที่ยวเสริมได้

2.1.3.7 อากรแสตมป์

ภาพประกอบ 281 ดวงตราอากรแสตมป์

จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประชาสัมพันธ์เทศกาลงานประเพณีแห่เทียนพรรษาสำหรับนักสะสมแสตมป์และเป็นแนวคิดในการประชาสัมพันธ์แบบหลากหลายรูปแบบ โดยได้รับความ

Mahasarakham University

ร่วมมือจากการไปรษณีย์แห่งประเทศไทย

2.2 ภาคเอกชน

จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ในการสนับสนุนรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการเตรียมความพร้อมด้านการประชาสัมพันธ์และจัดแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อุบลราชธานีถือว่าเป็นประตูสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ที่มีความโดดเด่นเพราะมีพรหมแดนติดต่อกับเพื่อนบ้านถึง 2 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา โดยเฉพาะวิถีชีวิตของชนพื้นเมืองต่าง ๆ เช่น ชนเผ่าข่า ชนเผ่าเขมร (ขอม) ชนเผ่าส่วยหรือกูยย ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มนักท่องเที่ยวในการศึกษากลุ่มชาติพันธ์ และในอนาคตข้างหน้าจะมีการเชื่อมโยงกับประเทศเวียดนามและจีน ได้จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ในหลาย ๆ รูปแบบ โดยเฉพาะทาง Social Network ทำให้การประชาสัมพันธ์แพร่หลายไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น มีความทันสมัยและเหมาะสมกับโลกยุคปัจจุบัน (เต็มบุญ ศรีธัญรัตน์. 2556 : สัมภาษณ์) ดังนี้

2.2.1 แอปพลิเคชั่นและเว็บไซต์ต่าง ๆ

ภาพประกอบ 282 เว็บไซต์ https://sites.google.com

ภาพประกอบ 283 เว็บไซต์ http://www.guideubon.com

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 284 www.เที่ยวอีสาน.com

แอพพลิเคชันและเว็บไซต์ต่าง ๆ เป็นการใช้สื่ออินเตอร์เน็ต โดยใช้โปรแกรมแอปพลิเคชัน เป็นโปรแกรมที่ออกแบบมาให้ใช้งานภายในเบราว์เซอร์ การใช้งานแอปพลิเคชัน ช่วยให้สามารถทำสิ่งต่าง ๆ เช่น สร้างเอกสาร ใส่รูปภาพ และข้อมูลที่จะใช้นำเสนอประชาสัมพันธ์ต่อนักท่องเที่ยวได้ โดยไม่จำเป็นต้องติดตั้งซอฟต์แวร์ที่ซับซ้อน ปัจจุบันเว็บไซต์มีฟังก์ชันการทำงานที่มีประสิทธิภาพหลากหลาย เป็นการนำเสนอข้อมูลจากแอปพลิเคชันบนเดสก์ท็อปในคอมพิวเตอร์ ซึ่งเราเรียกรายการเหล่านี้ว่า “แอปพลิเคชันเว็บ” ที่มีประสิทธิภาพหรือเรียกสั้น ๆ ว่า “แอป” ปัจจุบันมีการใช้บริการเป็นจำนวนมาก เช่น Gmail หรือ Google แผนที่ดาวเทียม การค้นหาเส้นทางการเดินทาง ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว ก็ได้ใช้งานแอปพลิเคชัน โดยภาคเอกชนได้ดำเนินการอย่างหลากหลายเช่น เว็บไซต์ https://sites.google.com เว็บไซต์ http://www.guideubon.com เว็บไซต์ www. เที่ยวอีสาน. comฯลฯ

ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้จัดทำแอปพลิเคชัน ทางเว็บไซต์ https://sites.google.com เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการค้นหาข้อมูลงานวิจัย เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี และเมื่อการดำเนินงานวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วจะได้นำเสนอต่อประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อดูแลเว็บไซต์นี้ต่อไป

2.2.2 เฟสบุ๊ค (facebook.com) เป็นสื่ออีกช่องทางหนึ่งที่อยู่ในยุคโลกไร้พรมแดน การประยุกต์ใช้สื่อ สังคมออนไลน์ : Facebook หัวข้อการสร้างและบริหาร Facebook Fan Pang เพื่อประชาสัมพันธ์หน่วยงาน หลักการและเหตุผล ทำให้การประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้แพร่กระจายไปสู่กลุ่มเยาวชนที่อยู่ในระบบ Social Networking ทำให้กลุ่มเยาชนสนใจและเห็นคุณค่าของงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาได้ดียิ่งขึ้น

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 285 เฟสบุ๊คประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

2.2.3 สื่อเคเบิลทีวีท้องถิ่น

ภาพประกอบ 286 สถานีเคเบิลทีวีท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี

เคเบิลทีวี คือ ระบบการให้บริการสัญญาณทีวี ที่เกิดจากการรวบรวมรายการต่าง ๆ ที่มีการแพร่ภาพทางโทรทัศน์ จากแหล่งต่าง ๆ มารวมไว้ด้วยกัน เช่น ระบบปีกทีวี ระบบจานรับสัญญาณดาวเทียม ทั้ง C- BAND และ KU - BAND ระบบ VDO, VCD, DVD ระบบ MMDS, ระบบ Handisk ระบบคอมพิวเตอร์ และระบบอื่น ๆ ที่จะมีมาเพิ่มขึ้นในอนาคต รวบรวมเข้าไว้ด้วยกันแล้วนำมาจัดความถี่ในการส่งใหม่ให้เป็นระเบียบ เพื่อส่งสัญญาณออกไปทางสายหรือ ทางคลื่น ตรงไปยังทีวี ทำให้เครื่องรับทีวีสามารถรับภาพรายการต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมไว้ได้หลายช่องตามความต้องการ โดยการเดินสายสัญญาณเคเบิลทีวีพาดตามเสาไฟฟ้า ผ่านหน้าบ้าน ผู้ที่จะเป็นลูกค้าในเป้าหมาย หากใครต้องการรับชมรายการ ก็จะมีการเดินสายสัญญาณเข้าไปให้บริการในบ้านที่สมัครเป็นสมาชิก โดยสายสัญญาณที่เดินเข้าไปในบ้าน จะต่อตรงเข้าไปยังเครื่องรับโทรทัศน์แทน

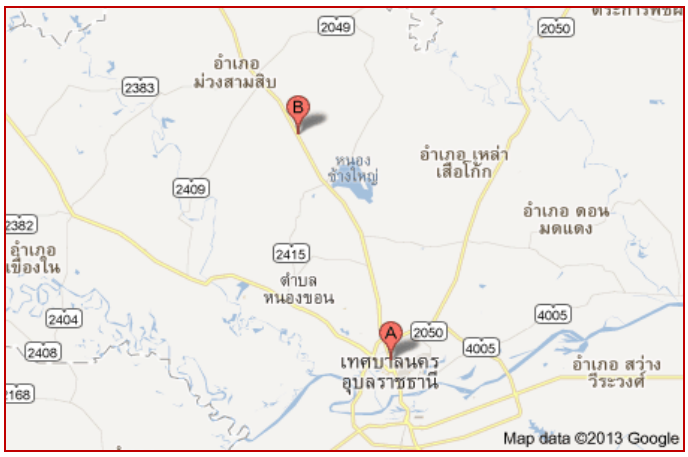
Mahasarakham University

สายสัญญาณจากเสาอากาศ ซึ่งจะมีผลทำให้โทรทัศน์ทุกเครื่องภายในบ้านแต่ละเครื่อง สามารถรับชมเคเบิลทีวีได้โดยอิสระ จังหวัดอุบลราชธานีมีผู้ประกอบการ ดังนี้ 1) RTV ราชธานีเคเบิ้ลทีวี 2) โสภณเคเบิ้ลทีวี 3) วีเคเบิ้ลทีวีอุบล 4) บ้านเคเบิ้ลทีวี

ภาพประกอบ 287 ช่างภาพเคเบิลทีวีท้องถิ่น

เส้นทางการติดตั้งเคเบิลทีวีของบริษัทโสภณเคเบิลทีวี ซึ่งแสดงการติดตั้งในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี และตามเส้นทางถนนชยางกูรไปอำเภอม่วงสามสิบ ดังแผนที่ที่ปรากฏ

ภาพประกอบ 288 แผนที่เส้นทางเขตให้บริการเคเบิลทีวีจังหวัดอุบลราชธานี

สรุปได้ว่าภาคเอกชนในทุก ๆ ภาคส่วนได้ให้ความร่วมมือต่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเป็นอย่างดี โดยประสานร่วมกับภาครัฐในการจัดการประชาสัมพันธ์ ในทุก ๆ รูปแบบ การจัดหางบประมาณ และการระดมทุนเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการ ทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จ สภาพเศรษฐกิจของจังหวัด

Mahasarakham University

มีรายได้มากขึ้น ก่อให้เกิดการปรับปรุงและมีแนวคิดในการพัฒนางานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีให้ดียิ่งขึ้น การให้บริการ การขนส่งและอื่น ๆ ในการที่จะดำเนินการในปีต่อ ๆ ไป เพื่อการดำรงไว้ซึ่งงานประเพณีแห่เทียนพรรษาให้มีความยั่งยืนและสามารถแข่งขันกับจังหวัดอื่น ๆ ที่จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเช่นกัน

2.3 ชุมชน

การที่จังหวัดอุบลราชธานี มีเอกลักษณ์ในเรื่องงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทำให้ภาคชุมชนต้องมีการวางแผนเตรียมงานจัดทำต้นเทียนในแต่ละปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้มีความคงอยู่ เนื่องจากการทำต้นเทียนต้องใช้งบประมาณและกำลังคนทำเทียนจำนวนมาก ชุนชนจึงต้องหลอมรวมใจกันให้เกิดความพร้อมในการดำเนินงาน ต้องวางแผนเตรียมการด้านการประชาสัมพันธ์จัดหางบประมาณ และเมื่อดำเนินการแล้วต้องประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ดังนี้ (พรชัย โค้วสุรัตน์. 2556 : สัมภาษณ์)

แผนการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายและวิทยุชุมชน

การประชาสัมพันธ์เป็นการสื่อสารที่จะนำข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย การใช้สื่อ (Media) เป็นเครื่องมือช่วยให้การประชาสัมพันธ์ การส่งข่าวสารต่าง ๆ และการให้การศึกษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ผู้นำเสนอเรื่องราวที่ต้องการ

ภาพประกอบ 289 หอกระจายข่าวหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานีร่วมกิจกรรมประชาสัมพันธ์

การสื่อสารจะบรรลุผลสำเร็จต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ สื่อหรือช่องทางการประชาสัมพันธ์ เพราะสื่อเป็นตัวกลางที่จะนำข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานไปสู่กลุ่มเป้าหมาย จังหวัดอุบลราชธานีได้ใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งข่าวสารให้กับผู้นำชุมชน ชาวบ้านที่อยู่ห่างจากตัวจังหวัดและผู้สนใจทั่ว ๆ ไป ได้แก่ สื่อวิทยุชุมชน และสื่อเสียงตามสายของเทศบาลและหมู่บ้าน

สื่อวิทยุชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ที่กระจัดกระจายอยู่ในจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ ประมาณ 85 สถานี ทำให้การส่งข่าวข้อมูลงานประเพณีแห่เทียนพรรษามีความรวดเร็วทั่วถึง ทำให้ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน

Mahasarakham University

หอกระจายข่าวหมู่บ้าน เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ส่งข้อมูลข่าวสารสู่ชุมชนได้ เนื่องจากรับ-ส่งข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ตามนโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดในเรื่องขอความร่วมมือประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบ 290 สถานีวิทยุชุมชนและกลุ่มดีเจน้อยทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์งานเทียนพรรษา

สรุป การประชาสัมพันธ์โดยใช้วิทยุชุมชน แลหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในจังหวัดอุบลราชธานี ถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก สามารถทำการประชาสัมพันธ์ได้ทุกวัน ทุกเวลา อีกทั้งยังประหยัดงบประมาณ มีความรวดเร็ว ทั่วถึง สามารถทำให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลอย่างละเอียด เป็นประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

3. การท่องเที่ยวที่สะอาด (Green Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตแหล่งธรรมชาติรวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวน หรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น ด้วยแนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาบุคลากรให้มีความสมดุล เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่นของการท่องเที่ยว พัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและยั่งยืน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ พัฒนาบุคลากร ความสมดุลเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสม ภาพลักษณ์ ความเชื่อมั่น โดยมีสาระรายละเอียด ดังนี้

3.1 ตลาดด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจาก

Mahasarakham University

เล็งเห็นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและเศรษฐกิจที่จะตามมา จึงได้จัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว Green Tourism ตั้งแต่ปี 2544 และต่อมาได้กำหนดแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว Tourism Action Plan โดยตั้งเป้าหมายว่าในปี 2556 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจะเพิ่มขึ้นเป็น 1 ล้านคน โดยสนับสนุนให้นักลงทุนภาคเอกชน เข้ามาลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว อันได้แก่ การจัดกิจกรรมงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาที่ยิ่งใหญ่อลังการ ด้านการขนส่ง โรงแรม ร้านอาหาร การสื่อสารโทรคมนาคม มีการเจรจาระหว่างจังหวัดต่อจังหวัดในประเทศและจังหวัดกับจังหวัดในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งอยู่ในแผนการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ประกอบด้วย การปรับปรุงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การอบรมบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว การพัฒนาโรงแรมให้ได้มาตรฐาน การเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีผลให้เกิดธุรกิจเกี่ยวเนื่องหรือบริการการท่องเที่ยวเพื่อให้ความสะดวกและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นอุปทานของสินค้า บริการในกลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัด ประกอบไปด้วย สินค้าและบริการ 4 กลุ่มหลัก ได้แก่

3.1.1 กลุ่มธุรกิจที่พัก ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท เกสเฮาส์ และโฮมสเตย์ เป็นต้น

3.1.2 กลุ่มธุกิจขนส่งท่องเที่ยว ได้แก่ บริการรถทัวร์ รถเช่า รถแท็กซี่ รถตู้

3.1.3 ธุรกิจบริการทั่วไป ได้แก่ บริการสุขภาพ นวด สปา สถานบริการ ร้านอาหาร สถานบันเทิง โรงภาพยนตร์ ศูนย์การค้า

3.1.4 ธุรกิจสนับสนุน ได้แก่ สถานฝึกอบรมมัคคุเทศก์ หัวใจของตลาดการท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่มนี้ จะต้องมุ่งเน้นการบริการที่เป็นเลิศ สินค้าที่เยี่ยมยอด ราคาที่ยุติธรรม สะอาด ปลอดภัย และต้องให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์อย่างเต็มกำลัง เพื่อให้บังเกิดผลร่วมกันอย่างแท้จริง

ภาพประกอบ 291 บริษัท แท็กซี่อุบล จำกัด Taxi Ubon Company Limite

ความร่วมมือของบริษัทแท็กซี่อุบล ในการประชาสัมพันธ์งานประเพณี โดยการใช้กระจกหลังติดป้ายประชาสัมพันธ์ มองเห็นชัดเจน เคลื่อนที่ไปทั่วเมือง เป็นจุดเด่นที่น่าสนใจ

Mahasarakham University

นอกจากนั้น ยังมีผู้โดยสารว่าจ้างไปตามจังหวัดต่าง ๆ ที่ใกล้เคียง ทำให้การประชาสัมพันธ์วิธีนี้ได้เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอีกทางหนึ่งที่บังเกิดผลที่ดี

ภาพประกอบ 292 รถแท็กซี่อุบลฯ ติดป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา

บริษัทรถตู้ที่วิ่งระหว่างจังหวัดต่อจังหวัด หรืออำเภอต่ออำเภอ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ได้ให้ความร่วมมือในการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ในลักษณะเดียวกับบริษัทแท็กซี่ ทำให้ได้รับความสนใจ ซึ่งในครั้งต่อไปจะติดป้ายประชาสัมพันธ์กับรถโดยสารปรับอากาศที่วิ่งระหว่างอุบล–กรุงเทพ, อุบล-พัทยา, อุบล–ภูเก็ต, อุบล–เชียงใหม่, อุบล–ขอนแก่น และเครื่องบินโดยสาร อุบล-กรุงเทพ ทุกสายการบิน

ภาพประกอบ 293 ติดป้ายประชาสัมพันธ์ท้ายรถตู้โดยสาร

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 294 สายการบินแอร์เอเชียเที่ยวบินอุบลราชธานี – กรุงเทพฯ

ภาพประกอบ 295 สถานีรถไฟอุบลราชธานีและขบวนรถไฟด่วนอุบลราชธานี - กรุงเทพฯ

3.2 ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน (OTOP) เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเกิดจากงานเทียนและมีชื่อเสียงเป็นที่เลื่องลือของจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ สถานที่ผลิต และซื้อผลิตภัณฑ์ ในช่วงเทศกาลประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นการกระจายงาน OTOP อีกทางหนึ่งด้วยโดยมีกลุ่มผู้ผลิตที่ขึ้นชื่อของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

3.2.1 เครื่องทองเหลืองบ้านปะอาว ลวดลายที่ปรากฏตามขอบโลหะสีทองขนาดเล็ก หลากลีลา หลายรูปแบบ อิงแอบกับความเป็นบ้านปะอาว ตำบลหนองขอน อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี เป็นธรรมชาติ จัดเป็นหัตถกรรมล้ำค่าที่ผสานมากับวิถีชีวิตแห่งฝูงชน ผลิตผลทางภูมิปัญญาที่น่าภาคภูมิใจอัน ได้แก่ ลูกกระพรวน ซิงพลู ผอบ ขันน้ำ ตะบันหมากฯลฯ เหล่านี้มีเอกลักษณ์โดดเด่นจนเป็นที่รู้จักกันดีในนาม “เครื่องทองเหลืองบ้านปะอาว”

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 296 เครื่องทองเหลืองบ้านประอาวที่ผลิตสำเร็จพร้อมจำหน่าย

3.2.2 ศูนย์ศิลปาชีพ บ้านยางน้อย จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 297 ศูนย์ศิลปาชีพ บ้านยางน้อย จังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี มีศูนย์ผลิตงานหัตถกรรมที่น่าสนใจให้เลือกซื้อกลับไปเป็นที่ระลึก บนทางหลวงหมายเลข 23 บริเวณกิโลเมตรที่ 31 - 32 ริมทางหลวงสายอุบลราชธานี ยโสธร เป็นที่ตั้งของศูนย์ศิลปาชีพบ้านยางน้อย แหล่งรวมภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานตามแนวทฤษฎีใหม่ บนเนื้อที่กว่า 2,000 ไร่ ซึ่งมีสิ่งที่ควรค่าแก่การชื่นชมศึกษามากมายและเป็นศูนย์รวมคนทำงานของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนเป็นอย่างดี เนื่องจากมีผู้เข้าชมและสั่งซื้อผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมากและได้ผลดี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 298 ศูนย์ศิลปาชีพบ้านยางน้อยตลาดชุมชน

พื้นที่ศูนย์ศิลปาชีพฯ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก ได้แก่ ฟาร์มตัวอย่างตามแนวทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ทดลองการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ เช่น ปศุสัตว์ ประมงน้ำจืด และการปลูกพืชสวนครัวปลอดสารพิษ การปลูกพืชสมุนไพร ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อผลิตไหมคุณภาพ ส่วนที่สองคือส่วนงานศิลปาชีพ แบ่งเป็นอาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ มีสินค้าที่น่าจับจ่ายจากกลุ่มทอผ้าไหมและฝ้าย เช่น ผ้ากาบบัว ผ้ามัดหมี่ และผ้าขิด มีทั้งแบบผืนที่ยังไม่ได้ตัดเย็บและเสื้อผ้าสำเร็จรูป กลุ่มชุบเงินและทอง ทำเครื่องประดับชุบเงินและทอง กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากรังไหมและผ้าใยบัว กลุ่มตีเหล็กเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ อาทิ มีด และกลุ่มเพ้นต์ผ้าฝ้ายบาติกนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าพันคอ กระเป๋า และยังมีผลิตภัณฑ์ของสมาชิกศูนย์ศิลปาชีพหลายแห่งในประเทศมาวางจำหน่ายด้วย เช่น ผ้าปักชาวไทยภูเขาผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เครื่องปั้นดินเผาจากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม จังหวัดสกลนคร ฯลฯ ติดกันเป็นอาคารแสดงนิทรรศการทอผ้าพื้นเมืองอีสาน ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ขั้นตอนการดำเนินการตามแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านตั้งแต่การปลูก การย้อม การทอ จนกระทั่งออกมาเป็นผ้าผืนสวน ด้วยการนำเสนอเรื่องราวของผ้าโดยใช้เทคนิคและรูปแบบที่ทันสมัย รวมไปถึงประวัติความเป็นมาของผ้ากาบบัวซึ่งเป็นผ้าประจำจังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 299 กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านยางน้อย

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ศูนย์ศิลปาชีพอุบลราชธานี ถนนแจ้งสนิท บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี 34150 โทรศัพท์ 0 - 4547 - 3592 เปิดบริการทุกวัน เวลา 09.00 น. - 18.00 น.

3.2.3 เสื้อแสดงสัญลักษณ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งในช่วงเทศกาลจะมีการผลิตออกมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวเมื่อมาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา นิยมที่จะซื้อเสื้อสัญลักษณ์สำหรับสวมใส่ในช่วงที่มาเที่ยวชมงาน และซื้อเป็นของฝากให้กับญาติมิตรที่ไม่ได้มาเที่ยวชมงาน เป็นการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาและทำให้ผู้ผลิตได้มีรายได้

ภาพประกอบ 300 เสื้องานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

3.2.4 ผ้ากาบบัว เป็นชื่อผ้าที่ถูกกล่าวถึงในวรรณกรรมโบราณอีสานหลายเรื่อง คำว่า “กาบ” ในภาษาอีสานมีความหมายถึง เปลือกหุ้มชั้นนอกของต้นไม้บางชนิด เช่น เปลือกหุ้มต้นกล้วย เรียก กาบกล้วย หุ้มไม้ไผ่ เรียก กาบลาง กลีบหุ้มดอกบัว เรียก กาบบัว (สารานุกรม

Mahasarakham University

ภาษาอีสาน - ไทย - อังกฤษ : ปรีชา พิณทอง) ผ้ากาบบัวอาจจะทอด้วยไหมหรือฝ้าย โดยมีเส้นยืน (Warh) ย้อมอย่างน้อยสองสีเป็นริ้ว ตามลักษณะ “ชิ่นทิว” มีความนิยมแพร่หลายแถบอุบลฯ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เส้นพุ่ง (Weft) จะเป็นไหมสีมับไม (ไหมปั่นเกลียวหางกระรอก) มัดหมี่ และขิด

3.2.4.1 เสื้อกาบบัว

ภาพประกอบ 301 เสื้อผ้าไหมกาบบัวสำหรับสุภาพสตรี

ภาพประกอบ 302 เสื้อผ้าไหมกาบบัวตัดสำเร็จสำหรับสุภาพบุรุษ

3.2.4.2 ผ้ากาบบัว

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 303 ผลิตภัณฑ์ผ้ากาบบัว : จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 304 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม : จังหวัดอุบลราชธานี

จากแหล่งผลิตภัณฑ์ OTOP เสื้อผ้าสัญลักษณ์ และผ้ากาบบัว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลิตภัณฑ์จากจังหวัดอุบลราชธานี โดยฝีมือคนอุบลฯ อย่างแท้จริง ผลิตภัณฑ์เหล่านี้เกิดจากแนวคิดที่จะผลิตเพื่อเป็นที่ระลึกจำหน่ายนักท่องเที่ยว ที่จะเข้ามาชมงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นผลพลอยได้ของการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ที่มีความน่าสนใจและมีส่วนได้รับการตอบสนองจากกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วยดี เนื่องจากในปัจจุบันงานประเพณีแห่เทียนพรรษากำลังเป็นที่นิยมของจังหวัดอื่น ๆ ที่มองเห็นรายได้จากงานดังกล่าว จึงพร้อมใจกันจัดงานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวไปสู่จังหวัดของตน จึงมีการแข่งขันในการดำเนินการจัดรูปแบบงานให้ดียิ่งขึ้น

3.3 การท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาดกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีกรอบการวิเคราะห์ที่สำคัญประกอบด้วย พัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและยั่งยืน พัฒนาบุคลากร ความสมดุล เตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสม ภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่น ผลการวิเคราะห์ ตามตาราง 5

Mahasarakham University

ตาราง 5 การวิเคราะห์กรอบการท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาด

กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวแบบ Green Tourism	งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2556
3.1.1 พัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว	3.1.1.1 ภาครัฐ แบ่งความรับผิดอบในการจัดงาน 3 ฝ่าย ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานีและ ททท., เทศบาลนครอุบลราชธานีและองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี 3.1.1.2 เอกชน เป็นเจ้าภาพสนับสนุนงบประมาณและสถานที่จัดแสดงนิทรรศการภาพถ่ายและโชว์ต้นเทียนหลังการแห่งเทียนเสร็จสิ้นแล้ว พร้อมทั้งจัดการแสดงการละเล่นย้อนยุค สินค้าราคาถูก นำเสนอผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ลานอุบลสแคว์ 3.1.1.3 ชุมชน จัดขบวนฟ้อนรำและการละเล่น สืบฮีตวิถีชาวอุบล ที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมแบบย้อนยุคอย่างแท้จริง
3.1.2 พัฒนาบุคลากร	3.1.2.1 ภาครัฐ มีหลักสูตรที่สงเสริมโครงการมัคคุเทศก์น้อย แนะนำและเรียนรู้เรื่องเทียนพรรษา ตามฮีตวิถีชาวอุบล คนทำเทียน 3.1.2.2 ภาคเอกชน กลุ่มมัคคุเทศก์สู่สากล โดยจัดกรุ๊ปทัวร์อาเซียนและประเทศอื่น ๆ มากขึ้น มีนักท่องเที่ยวจากประเทศญี่ปุ่น จีน เกาหลี เวียดนาม ฯลฯ 3.1.2.3 ชุมชน มีกลุ่มมัคคุเทศก์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้การแนะนำเทคนิควิธีการทำต้นเทียนและอื่น ๆ ทุกคุ้มวัด

Mahasarakham University

ตาราง 5 (ต่อ)

กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวแบบ Green Tourism	งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2556
3.1.3 ความสมดุล	ได้จัดประชุมกำหนดแนวทางสร้างความสมดุลของการจัดงาน 3.1.3.1 มิติทางวัฒนธรรม 3.1.3.2 มิติทางเศรษฐกิจ 3.1.3.3 มิติทางสิ่งแวดล้อม
3.1.4 เตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง	มีการแข่งขันการจัดงานประเพณีแห่เทียน ทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการชมประเพณีแห่เทียน อุบลราชธานีจึงมีแผนงาน ปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการจัดงานที่สามารถแข่งขันและสนองตอบต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น โดยได้ทดลองจัดงาน “สืบฮีตวิถีชาวอุบล ยลพุทธศิลป์ ถิ่นไทยดี” ได้รับการชื่นชมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวต่างประเทศ และในท้องถิ่นเป็นอย่างดี และเป็นการจัดงานเพื่อการส่งเสริมท่องเที่ยวกับประชาคมอาเซียนเป็นครั้งแรกด้วย
3.1.5 เทคโนโลยี	3.1.5.1 ใช้ระบบ Social Network ในการประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลายในหลาย ๆ รูปแบบ 3.1.5.2 ใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ ในการเผยแพร่ข้อมูลของการจัดงานอย่างต่อเนื่อง
3.1.6 นวัตกรรมที่เหมาะสม	3.1.6.1 ใช้ดารายอดนิยมเป็นพรีเซนเตอร์และพิธีกร 3.1.6.2 สร้างแนวคิดการจัดทำต้นเทียนใหม่ เช่น เทียนหอมแกะสลักต้นแรกของโลก 3.1.6.3 นำเสนอแนวทางการจัดงานแบบย้อนยุคคืนสู่อดีตกาล
3.1.7 ภาพลักษณ์	3.1.7.1 คงความเป็นเอกลักษณ์ของการจัดทำต้นเทียนตามพุทธกาล 3.1.7.2 ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตรและการบริการที่เป็นเลิศ

Mahasarakham University

ตาราง 5 (ต่อ)

กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวแบบ Green Tourism	งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2556
3.1.8 ความเชื่อมั่นและยั่งยืน	3.1.8.1 มีระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และการให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี 3.1.8.2 ประเมินผลการจัดงานและมีการปรับปรุงสิ่งที่บกพร่องให้ดียิ่งขึ้นทุก ๆ ปี 3.1.8.3 การจัดงานมีความเป็นเอกลักษณ์ยิ่งใหญ่ และคุ้มค่าต่อการเที่ยวชม

สรุป ผลการวิเคราะห์กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาด กับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทำให้ทราบถึงผลกระทบต่องานแห่เทียนพรรษา และสามารถนำมาพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความยั่งยืนให้ดำรงสืบไป มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรต่อการจัดงาน เกิดความสมดุลทางมิติต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมต่องานประเพณีที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมาชมงานประเพณีด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อนักท่องเที่ยว และทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่องานประเพณีที่มีการจัดงานอย่างมีคุณภาพ มีความหลากหลายในรูปแบบการนำเสนอ สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบและกลับมาเยือนอุบลราชธานีอีก

4. แหล่งท่องเที่ยวแนะนำส่งเสริมร่วมกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

4.1 จากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาก่อน หรือหลังจากชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษายังมีความสนใจและอยากที่จะท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีอีก ซึ่งทางจังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดสำคัญที่น่าชมมากที่สุดในการแนะนำไว้ดังนี้ (วิโรฒ มีแก้ว. 2556 : สัมภาษณ์)

4.1.1 อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 305 บริเวณอุทยานผาแต้มที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย

อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ตั้งอยู่ในเขตพิกัดทางภูมิศาสตร์ ละจิจูดที่ 15. 23´ ถึง 15 46´เหนือ และลองจิจูดที่ 105. 38´ตะวันออก ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองผือน้อย ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากตัวเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ 95 กิโลเมตร ณ บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติผาแต้มซึ่งตั้งอยู่บนลานหินทรายของภูผาขาม ยังมีร้านอาหารประเภทอาหารตามสั่ง และอาหารท้องถิ่นจำพวกกุ้ง และปลาจากแม่น้ำโขง ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก และสินค้า OTOP ของหมู่บ้านรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้มและที่หมู่บ้านปากลา ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทิศตะวันออกสุดของประเทศไทย ยังใช้เป็นจุดวัดพิกัดความกว้างสุดของประเทศไทยไปยังด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ 212500.00 ไร่ มีแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานที่น่าสนใจอีกจำนวนมาก ดังนี้

4.1.1.1 เสาเฉลียง
4.1.1.2 ผาแต้มและผาขาม
4.1.1.3 ถ้ำมืด
4.1.1.4 น้ำตกสร้อยสวรรค์
4.1.1.5 น้ำตกบ้านทุ่งนาเมือง
4.1.1.6 น้ำตกแสงจันทร์ (น้ำตกรู)
4.1.1.7 ป่าดงนาทาม
4.1.1.8 วัดภูอานนท์
4.1.1.9 น้ำตกห้วยพอก

4.1.2 อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 306 อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ มีพื้นที่ประมาณ 50,000 ไร่ ในเขตอำเภอสิรินธร และอำเภอโขงเจียม ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและเนินเขาเตี้ย ๆ สภาพป่าทั่วไปเป็นป่าแพะหรือป่าแดง ต้นไม้ในป่ามีลักษณะแคระแกรน บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2524 ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำมูลบริเวณแก่งตะนะ การเดินทางสามารถไปได้สองเส้นทางคือ ใช้ทางหลวงหมายเลข 217 (อุบลราชธานี-พิบูลมังสาหาร - ช่องเม็ก ประมาณ 75 กิโลเมตร) แล้วแยกซ้ายไปตามเส้นทาง 2173 อีก 13 กิโลเมตร ส่วนอีกเส้นทางหนึ่งคือใช้ทางหลวงหมายเลข 2222 ผ่านอ.โขงเจียมประมาณ 4 กิโลเมตร แล้วข้ามแม่น้ำมูลไปอีก 12 กิโลเมตร หรืออาจใช้เส้นทางที่ข้ามสันเขื่อนปากมูลก็ได้(กรณีที่เขื่อนเปิด) ในเขตอุทยานฯ มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

4.1.2.1 ดอนตะนะ
4.1.2.2 แก่งตะนะ
4.1.2.3 สะพานแขวน
4.1.2.4 ถ้ำพระหรือถ้ำภูหมาใน
4.1.2.5 ลานผาผึ้ง
4.1.2.6 เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกรากไทร
4.1.2.7 น้ำตกตาดโตน

4.1.3 อุทยานแห่งชาติภูจอง –นายอย อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 307 อุทยานแห่งชาติภูจอง – นายอย

อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอบุณฑริก อำเภอนาจะหลวย และอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาวและประเทศกัมพูชา พื้นที่ป่าอยู่ในส่วนหนึ่งของเทือกเขาพนมดงรักประกอบด้วยภูเขาภูเล็กภูน้อยมากมาย เช่น ภูจองนายอย ภูจองน้ำซับ ภูจอง ภูจันทร์แดง ภูพลาญสูง ภูพลาญยาว เป็นต้น มีสภาพป่าสมบูรณ์ สภาพธรรมชาติที่สวยงาม และมีสัตว์ป่าชุกชุม มีเนื้อที่ประมาณ 428,750 ไร่ หรือ 686 ตารางกิโลเมตร

ผลการสำรวจ ปรากฏว่าสภาพพื้นที่ป่าสมบูรณ์ สัตว์ป่าหลายชนิดชุกชุม และมีทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ได้นำเสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งได้มีมติการประชุมครั้งที่ 3/2527 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2527 เห็นชอบให้กำหนดพื้นที่ป่าดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าภูจอง-นายอยในท้องที่ตำบลห้วยข่า อำเภอบุณฑริก ตำบลนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย และตำบลโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 104 ตอนที่ 103 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2530 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 53 ของประเทศ มีสถานที่น่าสนใจในอุทยาน ได้แก่

4.1.3.1 น้ำตกห้วยหลวง (ถ้ำบักเตว)

4.1.3.2 สวนหินพลานยาว

4.1.3.3 น้ำตกเกิ้งแม่พอง

4.1.3.4 แก่งศิลาทิพย์

4.1.3.5 พลาญกงเกวียน

4.1.3.6 แก่งลำดวน

4.1.3.7 ภูหินด่าง

4.1.4. เขื่อนสิรินธร อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 308 บริเวณเขื่อนสิรินธร อุบลราชธานี

เขื่อนสิรินธร ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมือง 70 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 217 แยกขวาที่กิโลเมตร 71 ไปอีก 500 เมตร เป็นเขื่อนหินแกนดินเหนียว สร้างกั้นลำโดมน้อย เป็นสาขาของแม่น้ำมูล ตัวเขื่อนสูง 42 เมตร ยาว 940 เมตร อำนวยประโยชน์ในการผลิตกระแสไฟฟ้าและการชลประทาน บริเวณริมทะเลสาบมีสวนสิรินธร ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ มีรูปปั้นและน้ำพุสวยงาม

4.1.5 แก่งสะพือ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 309 บริเวณแก่งสะพือ จังหวัดอุบลราชธานี

แก่งสะพือ เป็นแก่งหินที่สวยงามในแม่น้ำมูล อยู่ในตัวอำเภอพิบูลมังสาหาร ห่างจากตัวเมืองอุบลราชธานี ตามทางหลวงหมายเลข 217 ประมาณ 45 กิโลเมตร คำว่า “สะพือ” เพี้ยนมาจากคำว่า “ชำฟืด” หรือ “ชำปื้ด” ซึ่งเป็นภาษาส่วยแปลว่า งูใหญ่หรืองูเหลือม เป็นแก่งที่มีหินน้อยใหญ่สลับซับซ้อน เมื่อกระแสน้ำไหลผ่านกระทบหิน เกิดเป็นฟองขาวมีเสียงดังตลอดเวลา ช่วงที่เหมาะสำหรับเที่ยวชมแก่งสะพือคือหน้าแล้ง ราวเดือนมกราคม - พฤษภาคม เพราะ

Mahasarakham University

น้ำจะลดเห็นแก่งหินชัดเจนสวยงาม ส่วนหน้าฝนน้ำจะท่วมมองไม่เห็นแก่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เคยเสด็จพระราชดำเนินมาชมแก่งนี้ 2 ครั้ง ริมฝั่งแม่น้ำมีศาลาพักร้อน และร้านขายสินค้าพื้นเมือง ในวันหยุดมีประชาชนมาเที่ยวพักผ่อนกันเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วในเดือนเมษายนของทุกปี ช่วงเทศกาลสงกรานต์ มีการจัดงานประเพณีสงกรานต์แก่งสะพือ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและประเพณีอันดีงามด้วย

4.2 จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ จังหวัดอุบลราชธานียังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมะที่มีความน่าสนใจ ล้วนแล้วแต่ทรงคุณค่าคู่ควรแก่การได้กราบไหว้สักการะบูชา เพื่อเป็นสิริมงคลต่อชีวิต อีกทั้งมีความสวยงาม ยิ่งใหญ่ และเป็นสถานที่ที่มีการใช้เงินงบประมาณในการก่อสร้างมากมายมหาศาล ยากที่จะหาชมได้ในจังหวัดอื่น ๆ ได้นำเสนอไว้เพียง 5 แห่ง ดังนี้

4.2.1 วัดบ้านนาเมือง จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ที่บ้านนาเมืองติดกับสนามบินนานาชาติอุบลราชธานี (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. 2556 : สัมภาษณ์) ทางด้านทิศเหนือ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 5 กิโลเมตร วัดนาเมืองมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมากในสมัยของ หลวงปู่บุญมี ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียงมาก จุดเด่นอีกอย่างคือสิ่งก่อสร้างในวัดยังมีสิ่งที่น่าสนใจมากมาย จนนับได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอุบลอีกแห่ง สิ่งที่น่าสนใจที่ควรชม ได้แก่ สังขารของหลวงปู่บุญมี บนอุโบสถหลังเดิมจะมีสังขารร่างของ หลวงปู่บุญมี ที่ทางวัดได้เก็บรักษาไว้ เพื่อลูกศิษย์ลูกหาและประชาชนที่ศรัทธาได้มากราบไหว้นมัสการ โดยเฉพาะในทุกวันพฤหัสบดีตอนเย็นจะมีการสวดมนต์เย็นให้กับหลวงปู่มีทุกวัน ซุ้มประตูใหญ่ (ประตูโขง) เป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ (ช้างสามเศียร) ขนาดใหญ่ เมื่อไปถึงการจะเข้าไปในวัด ก็ต้องลอดท้องช้างที่เป็นประตูเข้าไป ถือเป็นการสร้างศิริมงคลและสะเดาะเคราะห์ให้กับผู้ที่เข้าวัดทุกคน

ภาพประกอบ 310 ซุ้มประตูใหญ่

พระอุโบสถก่อสร้างบนฐานรูปเรือสุพรรณหงส์ ใช้เซรามิคตกแต่งพระอุโบสถมีลักษณะสวยงามแปลกตา วิหารกลางน้ำ ก่อสร้างบนฐานรูปเรืออนัตนาคราช เป็นวิหารที่สร้างไว้กลางน้ำบนพญานาคราช สร้างเป็นรูปร่างคล้ายเรือส่วนหัวเป็นพญานาคราช 5 เศียรทางเดินเข้าวิหารกลางน้ำเป็นด้านหางนาคราช พระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ขนาดใหญ่ ปางสมาธิมีชื่อว่า พระเจ้าใหญ่แสนเมือง เป็นพระพุทธรูปที่ถูกจัดให้เป็นพระที่สวยงามอีกแห่งของอุบล อยู่ในวิหารกลางน้ำ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 311 อุโบสถตั้งอยู่บนเรือสุพรรณหงส์ กลางสระน้ำใหญ่

4.2.2 วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพประกอบ 312 พิพิธภัณฑ์หลวงปู่ชา วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี

วัดหนองป่าพงเป็นวัดป่าฝ่ายอรัญวาสี ตั้งอยู่ที่ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติอันสงบเงียบ มีบรรยากาศร่มรื่น เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม สร้างโดยหลวงพ่อชา สุภัทโท หรือ พระโพธิญาณเถระ

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 313 หุ่นขี้ผึ้งหลวงพ่อชา สุภัทโท หรือพระโพธิญาณเถระ

วัดหนองป่าพงเป็นต้นแบบของวัดป่ากว่า 100 แห่งในประเทศไทย และอีกหลายแห่งในยุโรป ออสเตรเลีย และแคนาดา หลวงพ่อชาเป็นตัวอย่าง ของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ แม้จะมีศาสนิกชนมากมาย แต่ก็ไม่สร้างความแตกแยกให้เกิดนิกาย หรือเข้าไปพัวพันกับการเมืองจนเป็นเรื่อง แตกแยก เน้นความเรียบง่ายใกล้ชิดธรรมชาติ ไม่ฟุ่มเฟือยหรือสะสม คงความเป็นพุทธ คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน อย่างแท้จริง หน้าที่หลักของ พระสงฆ์ คือ เป็นที่พึ่งทางจิตใจ อบรมสั่งสอนให้ ศาสนิกชนปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามหลักแห่งพระพุทธศาสนา เจดีย์บรรจุอัฐิหลวงพ่อชา มีรูปแบบสถาปัตยกรรมผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมอีสานกับ ล้านช้าง

ภาพประกอบ 314 เจดีย์บรรจุอัฐิหลวงปู่ชา

4.2.3 วัดสุปัฏนารามวรวิหาร ตั้งอยู่ที่ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (ติดริมฝั่งแม่น้ำมูล) มีเนื้อที่ 21 ไร่ 38 ตารางวา เป็นวัดธรรมยุติวัดแรกของจังหวัดอุบลราชธานี มีสถานะเป็นวัดอารามหลวงชั้นตรี สร้างในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า

Mahasarakham University

เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โดยได้เริ่มสร้างวัดในปี พ.ศ. 2393 และสร้างเสร็จ พ.ศ. 2396 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า วัดสุปัฏนาราม อันหมายถึง วัดที่มีสถานที่ตั้งเหมาะสมเป็นท่าเรือที่ดี ซึ่งสภาพของที่ตั้งวัดขณะนั้นเป็นที่เงียบสงัด เหมาะที่จะบำเพ็ญศาสนกิจ สะดวกในการออกบิณฑบาต ที่ไม่ไกลอยู่ติดกับฝั่งลำน้ำมูล และเมื่อสร้างวัดเสร็จแล้ว จงไปอาราธนาท่านพนฺธุโล (ดี) มาครองวัดสุปัฏนาราม และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน ทรัพย์ส่วนพระองค์ ดังนี้

4.2.3.1 พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ 10 ชั่ง (800 บาท)

4.2.3.2 ตั้งนิตยภัตแก่เจ้าอาวาส เดือนละ 8 บาท

4.2.3.3 จัดให้มีเด็กวัด (คนทำงานประจำวัด 60 คน)

สิ่งสำคัญภายในวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ตัวพระอุโบสถที่สร้างขึ้นแต่ดั่งเดิม สร้างขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ซึ่งพระอุโบสถหลังเดิมนั้น มีความยาว 11 วา 2 ศอก กว้าง 8 วา ในขณะนั้น เสาไม้แก่น ก่ออิฐโอบเสา หลังคาลดเป็น 2 ชั้น มุงด้วยกระเบื้องไม้ มีช่อฟ้า ใบระกาประดับกระจก หน้าบันด้านตะวันออกสลักลายเครือ ตะวันตกสลักลายดอกไม้ พื้นถมดินปูด้วยกระเบื้องดินเผา และต่อมาพระอุโบสถหลังนี้ก็ได้ผุพังลง อีกทั้งบริเวณด้านหน้านั้นแคบ ไม่พอแก่กองทหาร กองตำรวจ กองลูกเสือที่ตั้งแถวในการทำพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาประจำปีต่อมาเจ้าอาวาสรูปที่ 7 สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสฺโส อ้วน) สมัยดำรงสมณศักดิ์ที่พระพระราชมุณี เป็นเจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานี จึงได้นิมนต์พระมหาเถระ ข้าราชการ คหบดี หลายฝ่ายได้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน และเห็นควรรื้อถอนพระอุโบสถหลังเก่าออก ปลูกสร้างใหม่ทดแทน ให้เกิดความมั่นคงถาวร โดยมีเหตุผล 2 ประการ คือ

1) ให้พ้นทาง หากมีการตัดถนนในอนาคต

2) ให้พ้นตลิ่งฝั่งแม่น้ำมูล โดยให้หันพระอุโบสถลงสู่แม่น้ำ (ทิศใต้) ซึ่งพระอุโบสถมีขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 34 เมตร สูง 22 เมตร ผู้อำนวยการสร้าง ได้แก่ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสฺโส อ้วน) สถาปนิกผู้ออกแบบ คือหลวงสถิตนิมานกาล (ชวน สุปิยพันธ์) ซึ่งเป็นช่างหลวงเป็นผู้ออกแบบ โดยเริ่มเตรียมวัสดุก่อสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ.2460

ภาพประกอบ 315 พระอุโบสถวัดสุปัฏนารามวรวิหาร

Mahasarakham University

4.2.4 วัดป่านานาชาติ อุบลราชธานี ตั้งอยู่ที่บ้านบุ่งหวาย ตำบลบุ่งหวาย ห่างจากตัวเมืองอุบลราชธานีไปตามเส้นทางจังหวัดศรีสะเกษ จากอุบลราชธานีประมาณ 14 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 226 วัดป่านานาชาติหน่อพระธรรม ที่แตกแยกออกจากวัดหนองป่าพง จัดเป็นวัดสาขาอันดับที่ 19 ของวัดหนองป่าพง เดิมชื่อว่า วัดอเมริกาวาส และมาเปลี่ยนชื่อเป็น วัดป่านานาชาติ มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า WAT PAH NANACHAT. BUNG WAI FORESTMONASTERY.

ภาพประกอบ 316 วัดป่านานาชาติ สาขาหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี

วัดป่านานาชาติได้เกิดขึ้นเมื่อในปี พ.ศ. 2510 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่วัดหนองป่าพง ได้มีโอกาสต้อนรับอาคันตุกะชาวอเมริกัน ซึ่งอยู่ในสมณะเพศในพระพุทธศาสนา โดยพระภิกษุรูปนั้นมีนามว่า “โรเบิร์ต” ฉายา “สุเมโธ” ซึ่งวัตถุประสงค์ของการมาครั้งนี้คือ เพื่อมาถวายตัวเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่ชา สุภัทโธ ต่อมาเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2518 ท่านสุเมโธ และพระภิกษุรูปอื่น ๆ ได้เดินทางไปพักอยู่ในเขตป่าช้าบ้านบุ่งหวาย ตำบลบุ่งหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ชาวบ้านบุ่งหวายจึงปลูกกระท่อมให้อยู่อาศัย เพื่อการปฏิบัติธรรม และเมื่อจวนจะเข้าพรรษา หลวงปู่ชา สุภัทโธ ได้อนุญาตให้พระชาวต่างประเทศไปจำพรรษารวมกันที่กระท่อมนั้น และได้มอบหมายให้ท่านสุเมโธ เป็นประธาน เพื่ออบรมพระสามเณรเหล่านั้น เพราะนานครั้งหลวงปู่ชา สุภัทโธ จะไปให้โอวาทสักครั้ง โดยวัตถุประสงค์ที่ให้พระชาวต่างประเทศไปอยู่รวมกัน เพื่อเป็นการเตรียมตัวไว้ เมื่อถึงคราวพระเหล่านี้กลับไปประเทศของตน จะได้สะดวกในการปกครองถ้ามีสิ่งใดบกพร่อง จะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น การที่พระภิกษุสามเณรไปอยู่รวมกัน ก็ได้รับการอุปถัมภ์อย่างดีจากชาวบ้านบุ่งหวาย ห้วยขยุง ชาวตลาดวารินชำราบและชาวตลาดฝั่งอุบลฯ จนทำให้เกิดสิ่งก่อสร้างเท่าที่จำเป็นมาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันนี้วัดป่านานาชาติ ได้มีพระภิกษุสามเณรชาวต่างชาติมาจำพรรษาจำนวนมาก เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และปฏิบัติทางวิปัสสนากัมมัฏฐาน พระภิกษุในวัดเกือบทุกรูปจะสามารถพูดภาษาไทย สวดภาษาบาลีได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น ยังเป็นพระที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ทำให้เป็นที่เคารพศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป

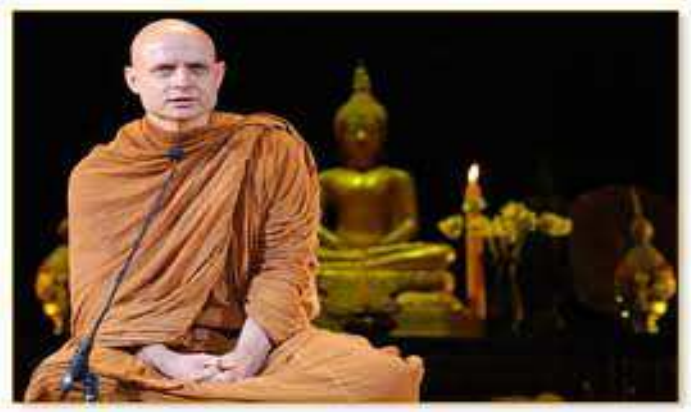
Mahasarakham University

ภาพประกอบ 317 บริเวณวัดป่านานาชาติที่สงบ ร่มรื่น

บรรดาธรรมะข้อคิดต่าง ๆ ได้เขียนติดไว้ตามต้นไม้เพื่อเตือนสติชาวพุทธ ตามตัวอย่างดังนี้

1) โบราณว่า น้ำบ่อหน้า อย่าได้หมาย แต่อย่าหน่าย จนหยุด ไม่ขุดต่อ
คนโง่ว่า น้ำหมด อดใจรอ ไม่ขุดบ่อ แล้วจะได้ อะไรกิน
2) ยศและลาภ หาบไป ไม่ได้แน่ มีเพียงแต่ ต้นทุน บุญกุศล
ทรัพย์สมบัติ ทิ้งไว้ ให้ปวงชน แม้ร่างตน เขาก็เอา ไปเผาไฟ
3) วัวควายตาย เหลือไว้ เพียงเขาหนัง ช้างตายยัง เหลืองา เป็นศักดิ์ศรี
คนเราตาย เหลือไว้ แต่ชั่วดี บรรดามี ประดับไว้ ในโลกา
4) ทำบุญคน ไม่ขึ้น อย่ามีนหัว นึกถึงตัว เรามั่ง อย่างถ้วนถี่
ผู้ทำคุณ แก่เรา เท่าที่มี ได้ทดแทน ความดี แล้วหรือยัง
5) มาถึงวัด เห็นดิน และต้นไม้ ยังมิใช่ เห็นวัด ดั่งความหมาย
รู้จักวัด ต้องฝึกหัด ทั้งกายใจ จึงจะได้ บ่งชัด เห็นวัดจริง
6) โลกวุ่นวาย ขัดข้อง มานี่โหวย อย่าโอดโอย ร้องเปล่า ไม่เข้าที
(วัดป่า) นานาชาติ สุขสันต์ นั้นยังมี อย่าได้หนี เตลิด เปิดไปไกล

ภาพประกอบ 318 พระสุเมโท เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

Mahasarakham University

สรุปภาพรวมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา : การท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี

ปี พ.ศ. 2551 มีกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 120,680 คน และล่าสุดจากการสรุปข้อมูลทางสถิติผลการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี พ.ศ. 2556 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 420,505 คน การท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีอัตราการขยายตัวในรอบ 5 ปี โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 14.26 ต่อปี ทั้งนี้การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ประมาณปีละ 50 ล้านบาท ซึ่งเป็นรายได้ที่ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดดียิ่งขึ้น (กรมการท่องเที่ยว. 2556 : 35)

การพัฒนาและการสร้างจุดขายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี

ได้จำแนกลักษณะของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็น 2 ด้านหลัก ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ได้แก่การท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง เช่น งานประเพณี สถานที่เก่าแก่ หอไตร ภาพผนังโบสถ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์ของพระอริยสงฆ์ของจังหวัด พระศักดิ์สิทธิ์ ตำนานเก่าแก่ แหล่งผลิตเครื่องทองเหลือง ผ้าไหม ดนตรีพื้นเมืองฯลฯ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เน้นส่งเสริมในพื้นที่ที่แม่น้ำโขงไหลผ่าน ซึ่งล้วนเป็นพื้นที่ป่าขนาดใหญ่ของจังหวัดและเป็นอุทยานแห่งชาติ การเยี่ยมชมวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธ์ต่าง ๆ การประกอบอาชีพการเกษตรซึ่งสถานที่สำคัญที่ทางการกำหนดให้เป็นจุดขายคือภูดินแดง ซึ่งเป็นพื้นที่อู่ข้าวอู่น้ำของจังหวัดอุบลราชธานี

การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุบลราชธานี

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน และชุมชน ต้องร่วมมือให้การสนับสนุนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมและการดำรงอยู่ของเอกลักษณ์อันดีงามของท้องถิ่นให้อยู่คู่จังหวัดอุบลราชธานีสืบไป

2. การประกวดต้นเทียนจังหวัดอุบลราชธานีควรกำหนดเกณฑ์การประกวดให้เป็นมาตรฐานโดยเน้นความสำคัญด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติเป็นสำคัญ สนับสนุนงบประมาณเงินรางวัลให้มีความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในการจัดทำ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ช่างเทียน ซึ่งเป็นผู้สืบสานการอนุรักษ์การทำเทียนและงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีให้ยั่งยืนได้

3. จังหวัดต้องให้การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์การเรียนเทียนพรรษา เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างครบวงจร มีหลักสูตรแบบเรียน หรือหนังสือส่งเสริมการอ่านเกี่ยวกับเทียนพรรษา โดยเริ่มตั้งแต่ประวัติความเป็นมา ทำเนียบต้นเทียนที่ชนะเลิศในแต่ละปี ทำเนียบประวัติภูมิปัญญาช่างเทียนคุ้มวัดและชุมชนคนทำเทียน นิทรรศการแสดงต้นเทียนพรรษาประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการสาธิตการทำต้นเทียน ซึ่งจะทำให้ให้เด็ก เยาวชน และผู้ที่สนใจ ได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณีที่มีมาแต่อดีตซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ รักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจจังหวัดอุบลราชธานี

1. จังหวัดต้องร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประชาสัมพันธ์การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในหลาย ๆ รูปแบบ ให้มีความน่าสนใจและทั่วถึง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ให้มากที่สุด

2. หน่วยงานภาค เอกชน และชุมชน ควรให้การสนับสนุนการจัดทำสิ่งของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เช่น ผลิตภัณฑ์เทียนหอม

Mahasarakham University

เสื้อสัญลักษณ์งานเทียนพรรษา เทียนจำลองงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นและทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดดียิ่งขึ้น

3. จังหวัดอุบลราชธานีต้องสร้างเอกลักษณ์ประจำจังหวัด เช่น หอเทียนชัย บึงบัว พิพิธภัณฑ์เทียนพรรษาที่ตั้งอยู่ในภูมิทัศน์ที่สามารถไปมาสะดวก และเป็นจุดชมความงามเมืองอุบลราชธานี มีพื้นที่จอดรถได้จำนวนมาก สะอาดและมีความปลอดภัย

4. จัดตั้งกองทุนเพื่อการบริหารจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษาและรับผิดชอบเรื่องเทียนพรรษาอย่างครบวงจร

แผนการจัดสร้างอุทยานบึงบัวอุบลราชธานีเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี แต่อุบลราชธานียังไม่มีสิ่งก่อสร้างที่เป็นจุดสนใจ จึงมีมติให้จัดสร้างอุทยานบึงบัวอุบลราชธานีเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9 ตั้งอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี อุทยานชั้นใน ในพื้นที่หนองน้ำสาธารณะ และผืนดินโดยรอบ ประมาณ 519 ไร่ โดยวางแผนประกอบด้วย

ภาพประกอบ 319 แบบการก่อสร้างอุทยานบึงบัวอุบลราชธานี เฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9

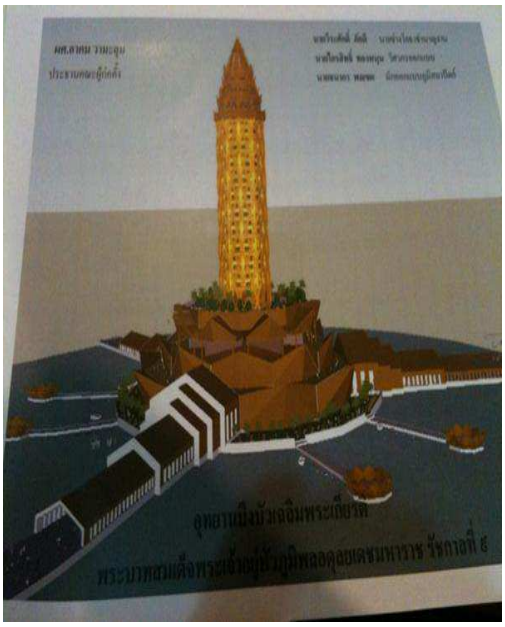
บริเวณกลางหนองน้ำมีอาคารหอเทียนชัยอุบลราชธานี เป็นอาคารสูงประมาณ 159 เมตร (27 ชั้น) มีองค์ประกอบสำคัญ เช่น ยอดบนสุดของอาคาร บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุในพระพุทธรูปทองคำ หนักประมาณ 9 กิโลกรัม อนุสรณ์สถานพระบูรพาจารย์แห่งอีสาน “พระอริยสงฆ์” ทั้งฝ่ายคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ ประมาณ 9 รูป ที่สักการะเทิดพระเกียรติองค์พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์จักรี หอชมทัศนียภาพอุบลราชธานีที่สวยสดงดงาม ห้องพักประหยัดพลังงาน 128 ห้อง มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหลากหลาย มีห้องประชุมเล็ก และห้องใหญ่จัดนิทรรศการ มีหอเกียรติคุณอุบลราชธานีเมืองนักปราชญ์, มีพิพิธภัณฑ์เทียนอุบลฯ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจืดอนุภาคลุ่มน้ำโขง (อุโมงค์ชมปลาใต้น้ำ)

Mahasarakham University

การจัดภูมิทัศน์รอบหนองน้ำ นั่งรถรางชมสวน เล่นกีฬาทางน้ำ ส่วนหย่อม ศาลาพักผ่อน ร้านค้าสินค้าพื้นเมือง (OTOP) และสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ (จำลอง) ของอุบลราชธานี เช่น ถ้ำคูหาสวรรค์ ผาแต้ม น้ำตกแสงจันทร์ น้ำตกสร้อยสวรรค์ สามพันโบก ฯลฯ งานประติมากรรมกลางน้ำกลางแจ้ง ของครูช่างศิลปินชาวอุบล มีศูนย์วิจัยอนุรักษ์พัฒนาพันธุ์บัว ตั้งแต่พันธุ์บัวระดับพื้นถิ่น ระดับชาติ ระดับนานาชาติ และพันธุ์บัวพระราชทาน มีศูนย์ส่งเสริมุขภาพทั้งกายและจิต มีสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาคริสต์ อิสลาม และมีสถานที่จัดเป็นอนุสรณ์สถานชาวอินโดจีนทั้งมวล อุทยานฯ ชั้นนอก ประกอบด้วย

1. อุทยานการเรียนรู้ศึกษาของเกษตรกรไทย
2. การเกษตรปลอดสารพิษตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
3. พัฒนาถนนสายบัวเฉลิมพระเกียรติ จากบ้านยางน้อย ถึงหอนาฬิกาอุบลราชธานี

ความสำเร็จขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยการหลอมจิตหลอมใจร่วมไม้ร่วมมือด้วยความรู้รักสามัคคีอย่างพร้อมเพรียงกัน จึงจะทำให้อุทยานบังเกิดผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของชาวอุบลราชธานีร่วมกันได้ในอนาคต

ภาพประกอบ 320 แบบจำลองการก่อสร้างอาคารหอเทียนชัยอุบลราชธานี

สรุป รูปแบบประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี จากการประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มทั่วไป ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้ข้อสรุปรูปแบบ ดังนี้

1. ชื่อรูปแบบ “รูปแบบประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี”

Mahasarakham University

2. ลักษณะรูปแบบ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

2.1 เป็นรูปแบบแสดงวิธีการในการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยแนวทาง กลไก และการจัดการ

2.2 เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากความเห็นที่เป็นฉันทามติของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ ผู้เกี่ยวข้องทั่วไปและนักท่องเที่ยว

2.3 เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากแนวทางความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย

2.4 เป็นรูปแบบที่มีการตรวจสอบคุณธรรมและความเป็นไปได้ของรูปแบบรวมทั้งความเหมาะสมของรูปแบบ จึงนับเป็นรูปแบบที่มีความน่าเชื่อและความเป็นไปได้สูง

3. รายละเอียดของรูปแบบ

3.1 เป้าประสงค์ การจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อการอนุรักษ์และการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี มีเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จที่คาดหวัง ดังนี้

3.1.1 การแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดอุบลราชธานีอย่างแท้จริง

3.1.2 ภาครัฐ เอกชนและชุมชน ร่วมอนุรักษ์และจัดการด้านประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยิ่งใหญ่

3.1.3 ภาครัฐ เอกชนและชุมชนมีความพึงพอใจ มีความสุขและได้รับประโยชน์จากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

3.1.4 ภาครัฐ เอกชนและชุมชน มีความตระหนัก เห็นคุณค่า และร่วมงานสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

3.2 แนวทางการพัฒนาการ : กำหนดแนวทางการดำเนินการงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อการอนุรักษ์และการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ใน 5 แนวทางสำคัญ ดังนี้

3.2.1 การสร้างความตระหนักและกระแสความนิยมด้วยกระบวนการทางวัฒนธรรม : ดำเนินการสร้างความตระหนักในความสำคัญของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในการอนุรักษ์และการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้การถ่ายทอดผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ และชุมชนตามลำดับ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมในการสร้างความตระหนัก และใช้เครือข่าย Social Network ในรูปแบบต่าง ๆ และอื่น ๆ ในการสร้างกระแสความนิยม

3.2.2 การสืบทอดและนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษา : ดำเนินการสืบทอดและพัฒนาภูมิปัญญาการทำเทียน การยกย่องภูมิปัญญา การสืบทอดผ่านระบบครอบครัว จัดระบบสังคม จัดการความรู้การทำเทียนและการแห่เทียนพรรษา การส่งเสริมการใช้และการพัฒนาภูมิปัญญา จัดทำข้อมูลในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้รู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียน สามารถนำเสนอต่อสาธารณชน และผู้ที่ต้องการศึกษาการทำต้นเทียนประเภทต่าง ๆ

3.2.3 การพัฒนาการแห่เทียนพรรษาและการจัดรูปแบบการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบและหลายวิธีการ : เพิ่มความหลากหลายและความสวยงามของกระบวนการแห่เทียนพรรษา

Mahasarakham University

โดยการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของภาครัฐ เอกชนและชุมชน การใช้วิธีการฟ้อนรำอีสานและดนตรีอีสานประกอบกระบวนแห่เทียนพรรษา การจัดการประชาสัมพันธ์ให้ดำเนินการตามแผน

3.2.4 การสร้างเครือข่ายเทียนพรรษา : สร้างและพัฒนาเครือข่ายเทียนพรรษาในภาครัฐ เอกชนและชุมชน ให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

3.2.5 การจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์ประเพณีและพระศาสนา : ดำเนินการจัดการความรู้เกี่ยวกับเทียนพรรษา กระบวนแห่เทียนพรรษา และการอนุรักษ์พระศาสนา

3.3 แนวดำเนินการบริหารจัดการ : กำหนดแนวดำเนินการการบริหารจัดการและเงื่อนไขที่ต้องควบคุมเพื่อให้เกิดความสำเร็จ โดยมีขั้นตอนแนวดำเนินการดังนี้

3.3.1 การจัดการ

3.3.1.1 จัดโครงสร้างการบริหารร่วมในการแห่เทียนพรรษาของภาครัฐ เอกชนและชุมชน อย่างชัดเจน พร้อมกับพัฒนาบุคลากร ผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

3.3.1.2 จัดระบบงานการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษาในภาครัฐ เอกชนและชุมชน เป็นการเฉพาะ

3.3.1.3 จัดทำคู่มือการแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

3.3.1.4 สร้างค่านิยมร่วมความร่วมมือของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ในการร่วมประเพณีแห่เทียนพรรษา

3.3.2 เงื่อนไขความสำเร็จ : การจัดการเพื่อสร้างความร่วมมือการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในการอนุรักษ์และการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวทางที่กล่าวแล้ว จะประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

3.3.2.1 ภาครัฐ เอกชนและชุมชน มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.3.2.2 ทุกชุมชน ทุกวัดได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเท่าเทียม

3.3.2.3 จัดกิจกรรมแห่เทียนพรรษาตามสภาพจริง ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมด้วยใจ เน้นการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.3.3 แนวดำเนินการพัฒนาความร่วมมือการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในการอนุรักษ์และการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี

3.3.3.1 สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความภาคภูมิใจ งานประเพณีแห่เทียนพรรษาให้ชาวอุบลราชธานีเห็นความสำคัญของประเพณี

3.3.3.2 จัดประเพณีแห่เทียนพรรษาด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน

3.3.3.3 ส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาอย่างต่อเนื่อง พัฒนาทักษะลวดลายของเทียนและใช้เทียนเป็นส่วนหนึ่งของการถวายเทียนพรรษาอย่างแท้จริง

3.4 พัฒนาการจัดขบวนแห่อย่างต่อเนื่องมีจำนวนผู้ร่วมขบวนเท่า ๆ กัน ให้ขบวนแห่เทียนพรรษาจัดเป็นเรื่องของประเพณีอย่างแท้จริง

Mahasarakham University

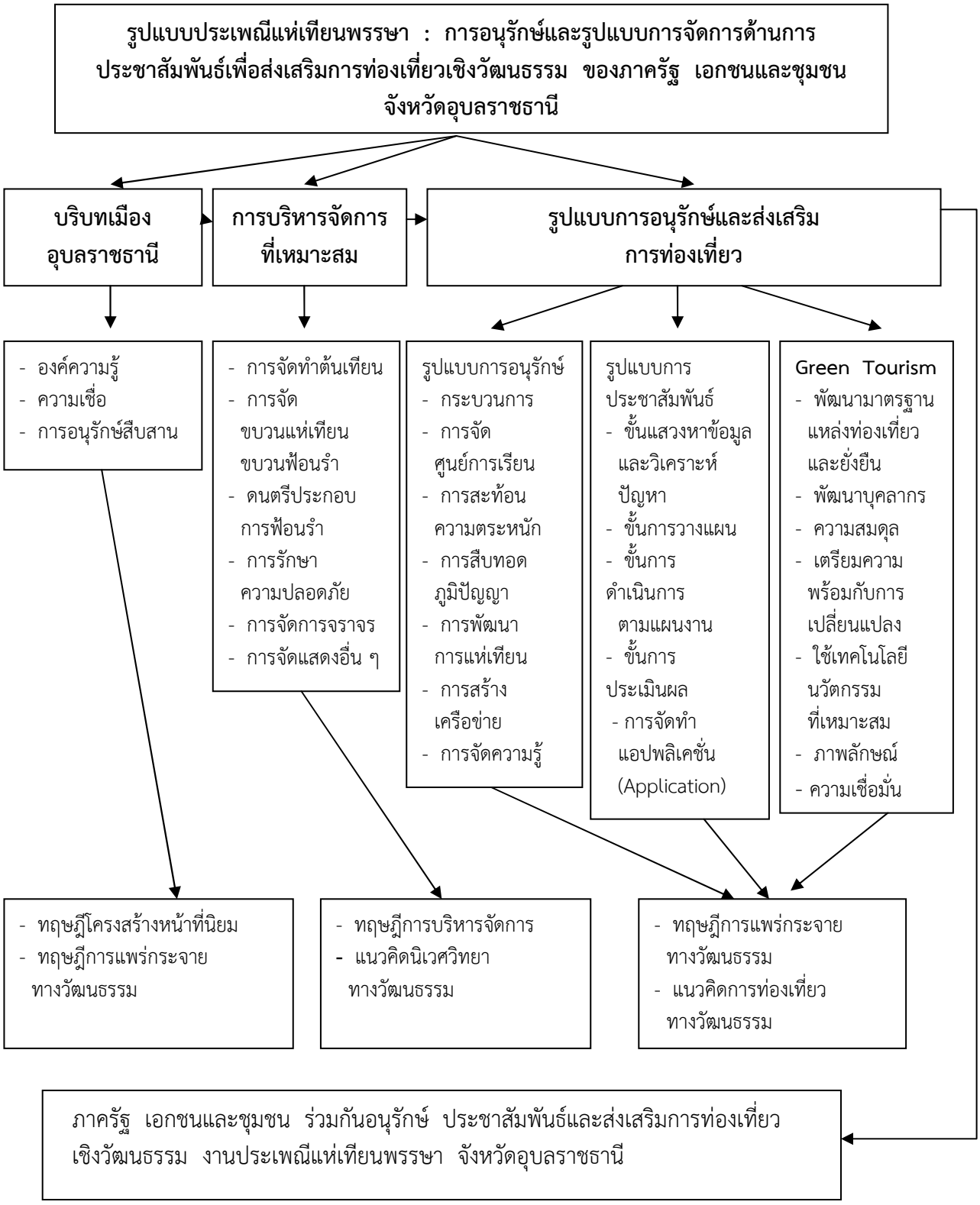
3.5 จัดการความรู้ประเพณีแห่เทียนพรรษาในวัดสถานศึกษาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ให้ประชาชนและผู้สนใจทั่วไปได้เรียนรู้และภาคภูมิใจในประเพณีของตน

3.6 จัดการด้านการการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ทันสมัยและเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว

สรุป รูปแบบประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเด็นการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี สามารถเขียนเป็นรูปแบบ (Model) ดังภาพประกอบ 321

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 321 รูปแบบประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนและเสนอผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาและรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

สรุปผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง งานประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี

บริบทเมืองอุบลราชธานี มีข้อมูลสำคัญ คือในสมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ ดินแดนอันเป็นที่ตั้งของเมืองหรือจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียงในปัจจุบัน ได้มีกลุ่มชนตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่ประปรายบ้างแล้ว ส่วนใหญ่เป็นพวกที่สืบเชื้อสายมาจากขอมหรือที่เรียกกันในสมัยต่อมาว่าพวก ข่า ส่วย กวย ฯลฯ

ความเชื่อเรื่องเทียนพรรษาและประเพณีแห่เทียนพรรษา การทำเทียนพรรษา การอนุรักษ์ส่งเสริมและสืบสานงานประเพณีแห่เทียนในอดีต บุญประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานประเพณีที่บอกกล่าวให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้รับทราบว่า นับต่อจากนี้ไปอีก 3 เดือนข้างหน้า พระภิกษุสามเณรจักต้องจำพรรษาอยู่ในปริวาสถาน ศึกษาปฏิบัติธรรมตามพระธรรม

Mahasarakham University

คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และจักได้นำไปอบรมพุทธศาสนิกชนทั้งหลายมิให้ตั้งอยู่ในความประมาทของชีวิต หมั่นปฏิบัติความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้ผ่องใสอยู่เสมอและในส่วนของชาวพุทธทั้งหลาย ซึ่งต้องอุปถัมภ์ค้ำชูพระศาสนา จักต้องปฏิบัติหน้าที่ที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา อย่างเช่น ในช่วงของบุญเข้าพรรษา สิ่งที่ชาวพุทธทั้งหลายพึงปฏิบัติ คือ การถวายทานโดยเฉพาะการถวาย “เทียน”

เทียน เป็นเครื่องสักการะที่ชาวพุทธ นำมาจุดบูชาพระธรรมกับพระวินัย การทำต้นเทียนและประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีมาพร้อมกับพระพุทธศาสนา จากการสอบถามผู้รู้ได้ความว่า สืบเนื่องจากชาวอุบลราชธานี เป็นเมืองพุทธที่เคร่งครัดในศาสนาและนิยมในการทำบุญทุกเดือนเรียกว่า ฮีตสิบสอง (จารีตการทำบุญ 12 เดือนของชาวอีสาน) เมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ ได้ถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง และมีความเชื่อเรื่องถวายเทียนพรรษาว่า จะได้บุญมากและเป็นผู้มีปัญญา ฉลาดเฉียบแหลมและมีสติปัญญาดี จึงนิยมทำต้นเทียนไปถวายแด่พระสงฆ์ พร้อมด้วยข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อพระสงฆ์โดยเฉพาะเทียนที่ใช้จุดบูชาพระรัตนตรัยในระหว่างเข้าพรรษาซึ่งจะต้องใช้จุดเพื่อให้เกิดแสงสว่างในการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ ซึ่งต้องจุดไว้ตลอดพรรษาจึงมีการนำรังผึ้งมารวมกันให้ได้จำนวนมาก แล้วนำไปถวายพระสงฆ์ในวัด การถวายเทียนพรรษาในระยะแรกเป็นการถวายตามศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยนำเทียนเล่มเล็ก ๆ มารวมกันถวาย เมื่อเทียนที่นำมาถวายมีขนาดต่างกัน เทียนก็ไม่เป็นระเบียบ จึงได้นำเทียนมารวมกันจัดให้เป็นระเบียบโดยการมัดเทียนเข้ากับแกนไม้ไผ่เชือกมัดเป็นเปราะ ๆ ใช้กระดาษสีติดรอบ ตกแต่งด้วยเชือกย้อมสีมัดปิดทับด้วยกระดาษสีต่าง ๆ เจาะลาย จากการมัดรวมให้เป็นลำต้นนี้เองจึงเรียกว่า “ต้นเทียน” และเรียกต้นเทียนนี้ว่า “เทียนมัดรวม”

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานที่ได้รับอิทธิพล คติความเชื่อเรื่องอานิสงส์ของการถวายขี้ผึ้งและการถวายแสงสว่างเป็นทาน ผนวกกับความเชื่อเรื่องฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ในงานบุญเดือนแปดหรืองานบุญเข้าพรรษา ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของรวงผึ้งในบริเวณที่ตั้งจังหวัดอุบลราชธานี จนมีชื่อเรียกว่า “ดงอู่ผึ้ง” ส่งผลให้มีพิธีการถวายเทียนที่ทำมาจากขี้ผึ้งเพื่อให้ความสว่างแด่พระสงฆ์ถือกำเนิดขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2335 ทุกครัวเรือนจะมีการฟั่นเทียนจากขี้ผึ้งเป็นของตนเอง โดยฟั่นเทียนให้ยาวรอบศีรษะ (เทียนเวียนหัว) และความยาวของลำตัว (ค่าคิง) จากนั้นจะนำไปถวายพระสงฆ์ในช่วงวันเข้าพรรษาพร้อมกับเครื่องไทยธรรมอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2495 ได้มีการฟื้นฟูศิลปะการทำต้นเทียน และการแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี มีการประกวด ต้นเทียนพรรษา 2 ประเภท คือ ประเภทมัดรวมติดลายและประเภทติดพิมพ์ และปี พ.ศ. 2500 มีการจัดงานกึ่งพุทธกาลทั่วประเทศงานด้านศาสนาเฟื่องฟูมาก การแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีได้รับการสนับสนุนให้ยิ่งใหญ่มากขึ้น ทั้งด้านการจัดขบวนแห่ และการจัดหาสาวงามประจำต้นเทียน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จังหวัดอุบลราชธานีได้จัดงานสัปดาห์ประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมโหฬาร มีการประกวดต้นเทียนประเภทต่าง ๆ ประกวดขบวนแห่ และนางงามประจำต้นเทียน มีการประชาสัมพันธ์งานกันอย่าง กว้างขวาง ทำให้มีผู้คน ทั้งชาวไทยและต่างชาติมาเที่ยวและชมงานเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นประเพณีที่สำคัญของจังหวัดเป็นสัญลักษณ์ของเมืองและเป็นงานประเพณีที่มีชื่อเสียงของประเทศ

มีการแบ่งประเภทการประกวดเทียนพรรษาออกเป็น 3 ประเภท คือ แบบดั้งเดิม (มัดรวมเทียน) แบบติดพิมพ์ และแบบแกะสลัก ซึ่งในที่สุดแบบดั้งเดิมก็เสื่อมความนิยมและหายไป

Mahasarakham University

พ.ศ. 2510 งานแห่เทียนพรรษาหยุดชะงักไป 1 ปี ซึ่งมีการคัดค้านการประกวดเทียนพรรษาจาก “พุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี” เนื่องจากการประกวดเทียนพรรษาในปีที่ผ่านมามีการแข่งขันกันสูง โดยมีผู้เข้าร่วมแข่งขันบางส่วนไม่พอใจผลการตัดสิน ก่อให้เกิดความรุนแรงภายในงานเกิดขึ้น ส่งผลให้ไม่มีการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานีในปีดังกล่าว ซึ่งทาให้ชาวบ้านเกิดความไม่พอใจ จนกระทั่งมีการทบทวนและจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาขึ้นมาอีกครั้งในปี ต่อมา พ.ศ. 2511 ทำต้นเทียนที่มีขนาดใหญ่โตและสูงมากขึ้นโดยเป็นครั้งแรกที่ริเริ่มแกะสลักลวดลายเป็นพุทธประวัติ หรือชาดก พ.ศ. 2512 เทศบาลเมืองอุบลราชธานี (ปัจจุบันเป็นเทศบาลนครอุบลราชธานี) ได้จัดให้มีการประกวดเทียนพรรษาบริเวณศาลากลางหลังเก่า (บริเวณ ข้างศาลหลักเมืองในปัจจุบัน) ซึ่งส่งผลให้มีการส่งเทียนพรรษาเข้าประกวดเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ พ.ศ. 2516 แต่ละคุ้มวัดให้ความสนใจส่งขบวนแห่เทียนพรรษาเข้าประกวดมากขึ้น ทำให้เทศบาลเมืองอุบลราชธานี ต้องย้ายสถานที่จัดงานไปที่เป็นบริเวณทุ่งศรีเมือง ตราบจนปัจจุบัน พ.ศ. 2519 จังหวัดอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองอุบลราชธานี ได้เชิญให้องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อสท.) สังเกตการณ์งานแห่เทียนพรรษาเพื่อยกระดับให้เป็นงานระดับชาติ พ.ศ. 2520 องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อสท.) เริ่มเข้ามาสนับสนุนงานแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีและให้เป็นงานประจำปีระดับชาติเป็นครั้งแรก เพิ่มระยะเวลาการจัดงานแห่เทียนพรรษาเป็น 3 วัน

เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จึงมีความยิ่งใหญ่ อลังการ เลิศล้ำ เลอค่า มาโดยลำดับนับ 112 ปี ด้วยเหตุผลสำคัญ 6 ประการ คือ

1. จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเมืองพุทธศาสนาที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย มีพระสงฆ์ชั้นสมเด็จถึง 4 องค์ คือ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติส โส อ้วน) สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (มานิต ถาวโร) มีพระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในสายคันถธุระ อาทิ พระอาริยวงศาจารย์ (สุ้ย) ท่านพนฺธุโล (ดี) ท่านเทวธมนี (ม้าว) พระอริยกวี (อ่อน) พระครูวิโรจน์รัตโนบล (บุญอด นนตโร) พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) และสายวิปัสสนากรรมฐาน อาทิ พระอาจารย์สีทา ชยเสโน พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ พระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม พระอาจารย์ขาว อนาลโย พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เป็นต้น

2. ชาวจังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้มีใจเป็นกุศลใฝ่ธรรมมีความเชื่อว่า การถวายเทียนพรรษาเป็นผลให้บังเกิดปัญญาเฉียบแหลม มีความเฉลียวฉลาด สมกับเป็นพลเมืองนักปราชญ์

3. จังหวัดอุบลราชธานี มีดงอู่ผึ้งซึ่งเป็นสถานที่ ที่มีทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา นั่นก็คือรวงผึ้งอันอุดมสมบูรณ์ซึ่งมีมากมายมาจนถึงปัจจุบัน สำนักพระราชวังได้นำขี้ผึ้งจากจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อไปใช้ในการจัดทำเทียนพระราชทาน เพราะที่อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย ซึ่งอยู่ติดกับพรมแดนประเทศไทย ลาว และเขมร เป็นดงอู่ผึ้งที่มีรวงรังของผึ้งที่อุดมสมบูรณ์อีกแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี

4. ชาวจังหวัดอุบลราชธานี มีความพิถีพิถันในการถวายสิ่งใด ๆ ที่อุทิศถวายแด่พระรัตนตรัย จะต้องสวยสดงดงามเป็นพิเศษ ถือว่าเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส จะได้งดงามทั้งร่างกายและจิตใจ ดังผญา (สุภาษิต) ได้กล่าวไว้ว่า “แนวได๋ถวย (ถวาย) เจ้าหัวต้องให้งาม เฮาสิได้งามนำเผิ่น” แปลความหมายได้ว่า สิ่งใด ๆ ที่นำถวายให้พระสงฆ์ต้องเป็นสิ่งที่งามที่สุด เราจะได้งามทั้งกายและใจ บรรพชนได้อบรมสั่งสอนเรื่องนี้มาแต่อดีตกาลสืบสานเป็นประเพณีจนถึงปัจจุบัน

Mahasarakham University

5. จังหวัดอุบลราชธานีมีสกุลช่างทุกสาขาวิชาช่างศิลปะ จึงสามารถรังสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ เพื่อสนองเจตนาและสอดคล้องกับความเชื่อของบรรพชน

6. ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีเจตนาส่งเสริมพระพุทธศาสนา บูชาพระรัตนตรัย ตามเป้าหมายดั้งเดิม และเป็นการถวายสักการะพระมหากษัตริย์ในวโรกาสพระราชพิธีสำคัญแต่ละปีโดยลำดับตลอดมา ชาวจังหวัดอุบลราชธานีได้น้อมเกล้าฯ ถวายความจงรักภักดีโดยทั่วกัน จึงได้กำหนดชื่องานเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุก ๆ ปี

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาการบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสำรวจการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม พบว่า การบริหารจัดการที่เหมาะสม ตามกรอบการวิเคราะห์ ได้แก่ การจัดทำต้นเทียน การจัดขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา ขบวนฟ้อนรำและท่ารำ ดนตรีประกอบการฟ้อนรำ การรักษาความปลอดภัย การจัดการจราจร การจัดการแสดงอื่น ๆ สนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยภาครัฐ เอกชน และชุมชน มีกระบวนการจัดการ INPUT คือ ทรัพยากรการบริหาร (Management Resources) อันได้แก่ 4 M’s คือ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีการ (Method) สามารถวิเคราะห์โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

การบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี การพัฒนาประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการพัฒนากิจกรรมเทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อการท่องเที่ยวส่งผลกระทบทางลบต่อการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ทั้งด้านความเชื่อ การทำเทียนการแห่เทียนพรรษา และการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษา ด้านความเชื่อของชาวบ้านขาดความเชื่อมั่นในการทำบุญด้วยเทียนพรรษา ละเลยการนำเทียนไปถวายวัด การทำต้นเทียนเป็นการทำเพื่อการประกวด การแห่เทียนผู้ร่วมกิจกรรมไม่ได้ทำด้วยศรัทธา ไม่เป็นไปตามสภาพจริง ด้านการถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะการทำเทียน และช่างเทียนขาดแคลน กระทบต่อความร่วมมือในการอนุรักษ์ที่นับวันจะลดน้อยลง

ด้านการจัดการมีลักษณะการจัดงานที่มุ่งเน้นให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยใช้งานประเพณีแห่เทียนพรรษามาเป็นทุนทางสังคม และมีสถานประกอบการเป็นนายทุนเข้ามาร่วมจัดการ ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าว ได้ส่งผลให้ชุมชนที่อยู่โดยรอบวัดนั้น ๆ ถูกลดบทบาทการเข้าร่วมกระบวนการหล่อหลอมเทียนของชุมชน เพื่อนำเทียนดังกล่าวไปถวายเป็นพุทธบูชา ส่วนการสืบทอดองค์ความรู้ในการทำเทียนพรรษา ขาดการถ่ายทอดอย่างจริงจัง ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดความสูญเสียความเป็นช่างเทียนพรรษาอุบลราชธานี และจากการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในรอบ 3 – 4 ปีที่ผ่านมา ไม่ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตของชาวอุบลราชธานีต่อผู้มาท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ซึ่งชาวอุบลราชธานีเป็นผู้ที่มีความสามัคคี ฝักใฝ่ในพุทธศาสนา และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นอกจากนั้นในการทำเทียนพรรษาในปัจจุบัน มิได้เกิดจากชุมชนร่วมกันทำขึ้นมาเพื่อนำไปถวายวัดตามประเพณี หากแต่วัดทำเทียน

Mahasarakham University

พรรษาเพื่อถวายตนเอง เป็นการกระทำที่ผิดฮีตผิดคอง ส่วนวัตถุประสงค์ในการทำเทียนพรรษาที่ทำขึ้นมิได้เกิดจากพลังศรัทธาอย่างแท้จริง หากแต่เป็นการสร้างขึ้นเพื่อมุ่งหวังเงินรางวัล ทำให้วัดหรือชุมชนที่มีศักยภาพทางการเงิน จะได้เปรียบในเรื่องเงินทุน สามารถทำต้นเทียนพรรษาขนาดใหญ่ที่มีความอลังการ โดยการจ้างช่างเทียนฝีมือดี วัดหรือชุมชนที่ไม่มีทุนในการทำต้นเทียนพรรษาเกิดความด้อย และไม่ประสงค์เข้าร่วมการงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในครั้งต่อไป

เทียนพรรษาในปัจจุบัน มีรูปแบบของต้นเทียนพรรษาที่ไม่มีความเป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานี การประดับตกแต่งโดยรอบต้นเทียนพรรษามากเกินไปจนทำให้ดูรกรุงรัง ความเด่นของต้นเทียนพรรษาถูกลดคุณค่าลงไป ซึ่งถ้าจะมีการประดับตกแต่งก็ควรจะเป็นการบูรณาการ ให้มีความเป็นระเบียบและมีความหมาย ซึ่งลักษณะของเทียนพรรษาดั้งเดิม หรือต้นเทียนโบราณของจังหวัดอุบลราชธานี ได้ถูกจัดให้กลับมาร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปี 2556 อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งโดยลักษณะของเทียนพรรษาดังกล่าว จะเป็นการนำเทียนที่เป็นแท่ง (ขนาดของเทียนตามแต่ความศรัทธาของผู้ถวาย) มามัดรวมกันและประดับตกแต่งด้วยกระดาษ จากนั้นนำขึ้นเกวียนที่ตกแต่งด้วยดอกไม้อย่างสวยงาม

การจัดขบวนแห่เทียนพรรษานั้น ในส่วนของการแสดงในขบวนแห่เทียนพรรษา ได้มีขบวนประกอบการแห่ต้นเทียนโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ได้แก่ การจัดขบวนฟ้อนซึ่งเครื่องแต่งกายของนางรำจะใช้ผ้าพื้นเมือง สำหรับท่าฟ้อนรำจะเป็นท่าที่ดัดแปลงมาจากวิถีการทำมาหากินของชาวเมืองอุบลราชธานี ผสมผสานรูปแบบศิลปะที่งดงาม ประกอบดนตรีประจำถิ่น และการขับร้องที่สนุกเร้าใจ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทำให้การชมมีความตื่นตาตื่นใจ แต่ก็มีบางส่วน เช่น กระบวนการพิธีเปิดที่ล่าช้า เนื่องจากต้องรอประธานในพิธี ส่งผลให้ช่วงระยะเวลาในการแสดงต้องล่าช้าตามไปด้วย ด้านการจราจรค่อนข้างจะแออัด เดินทางเข้าชมงานได้ไม่สะดวก ขาดการแสดงด้านวิถีชีวิตชุมชนชาวเมืองอุบล และใช้เวลาในการแห่นานเกินไปเนื่องจากมีต้นเทียนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก

จากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยและกลุ่มประชากรในการวิจัย ตระหนักในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงได้หาแนวทางในการแก้ไขและฟื้นฟูความเป็นงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เป็นของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างแท้จริง ซึ่งได้ข้อสรุปต่าง ๆ ดังนี้

รูปแบบในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ควรจะมีการสร้างบรรยากาศของเมืองเพื่อสะท้อนความเป็นอุบลราชธานี โดยสร้าง “ภูมิเมือง” เช่นมี ศาสนสถาน แสดงความเป็นเมืองคนดี บ้านเมืองสะอาด มีระเบียบวินัย เป็นเจ้าภาพที่ดีในงานประเพณี และปรับเปลี่ยนป้ายสื่อในการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อร่วมอนุรักษ์ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ การจัดกิจกรรมแกะสลักในโรงเรียน การเชิญชวนเยาวชนให้ร่วมกันซื้อเทียนถวาย พิธีจุดเทียนเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา ในส่วนของงบประมาณในการทำต้นเทียนควรจะให้การสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นโดยความร่วมมือของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี เพราะจะมีส่วนทำให้ต้นเทียนใช้เทียนใหม่ ทำให้ดูสวยงาม มีความสดใสและสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาของช่างเทียนได้อย่างแท้จริง การจัดแสดง แสง สี เสียง และการแห่เทียนภาคกลางคืนมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาก จึงควรพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นจุดเน้นของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในอีกมิติหนึ่ง เนื่องจากงบสนับสนุนจากรัฐบาลมีจำนวนจำกัด จะต้องมีการจัดการที่เป็นระบบ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในการดำเนินการจัดการได้แบ่งกลุ่มของผู้รับผิดชอบ หรือ เจ้าภาพที่ร่วมกันจัดงาน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

Mahasarakham University

1. ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จังหวัด อำเภอทุกอำเภอ เทศบาลทุกเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

2. ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หอการค้า โรงแรม ศูนย์การค้า และกลุ่มที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

3. ชุมชนซึ่งต้องเป็นกลุ่มเจ้าภาพต้นเทียน ได้แก่ พระ ชาวบ้าน คุ้มวัด ช่างเทียนและชาวจังหวัดอุบลราชธานี

ซึ่งในปัจจุบัน กลุ่มที่ 1 และ 2 จะมีบทบาทในการจัดการมากเกินไป ทำให้กลุ่มที่ 3 ขาดบทบาทในการร่วมเป็นผู้ดำเนินการ ส่งผลให้เกิดการจัดงานที่มุ่งเน้นในเชิงธุรกิจ ดังนั้นจะต้องให้บทบาทและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานแก่กลุ่มที 3 เพิ่มมากขึ้น โดยให้กลุ่มวัดและช่างเทียนรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น จัดสรรงบประมาณให้กับกลุ่มที่ 3 เพิ่มมากขึ้น สร้างความร่วมมือทั้ง 3 กลุ่ม ให้เกิดขึ้นแบบบูรณการ ทั้งนี้ควรจะให้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดที่มีศักยภาพสูง เข้ามามีบทบาทในการร่วมจัดการ

นอกจากการแสดงความสวยงามของต้นเทียนที่ภูมิปัญญาช่างเทียนได้รังสรรค์แล้ว ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้เห็นคุณค่าของความงามทางวัฒนธรรม อาทิ การจัดแสดงภาพถ่ายในอดีตที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินจังหวัดอุบลราชธานี และภาพเก่า ๆ ที่เกี่ยวกับเมืองอุบลราชธานี การจัดเวทีเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของชาวอุบลราชธานี และผู้มาเที่ยวงาน การจัดแสดงเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน ตลอดจนการเชิญชวนประชาชนร่วมถวายเทียนประทีปเป็นทานตามวัดต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี การจัดแสดง แสง สี เสียง และการแห่ต้นเทียนกลางคืน ควรเริ่มตั้งแต่เวลา 18.00 น. และเพิ่มเนื้อหาสาระให้มากขึ้น ในการจัดประกวดธิดาเทียนพรรษาควรดำรงไว้ หากแต่ควรเปลี่ยนเป็นการประกวดสาวงามประจำต้นเทียน โดยผู้เข้าประกวดจะต้องเป็นกุลธิดาของชาวอุบลราชธานีเท่านั้น และการแต่งกายจะต้องแต่งด้วยผ้าที่ผลิตในจังหวัดอุบลราชธานี กิจกรรมที่ควรจะรื้อฟื้นเพื่อให้ลูกหลานได้รับทราบและจักได้ร่วมกันอนุรักษ์ให้สืบทอดต่อไป คือ การประกอบพิธีกรรมที่เรียกว่า “บุญซำฮะ” (เดือน 7) ส่วนการดำเนินกิจกรรมย้อนยุคถือว่าเป็นสิ่งที่ควรจะรื้อฟื้นให้กลับมาสู่วิถีชีวิตชาวอุบลราชธานี

การจะสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรมได้นั้น เทศบาลนครอุบลราชธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการ ควรจะต้องสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชนทั้ง 75 ชุมชนให้ได้ อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป ส่วนช่างเทียนควรจะใช้พลังจากการรวมกลุ่มสร้างพลังศรัทธาในการทำเทียนพรรษาด้วยใจ ไม่ได้ทำเพื่อหวังเงินรางวัล นอกจากนี้ช่างเทียนควรจะมีอาชีพหลักอื่น ๆ เพื่อรองรับด้วย อันจะเป็นการช่วยลดความต้องการเงินจากการรับเหมาทำเทียนพรรษา และเมื่อถึงช่วงเทศกาลในการทำเทียนพรรษา กลุ่มช่างเทียนควรรวมตัวกันเพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันในการกระจายช่างเทียนไปทำเทียนตามคุ้มวัดต่าง ๆ และดึงประชาชนในชุมชนนั้น มาช่วยทำเทียน ซึ่งจะเป็นกลอุบายในการถ่ายทอดวิธีการทำเทียนพรรษาให้คนในชุมชนนั้นด้วย เป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาของชาวอุบลราชธานี

หากยังคงให้มีการแข่งขันเพื่อชิงความเป็นเลิศในการทำเทียนอยู่ ควรจะมีแนวทางในการจัดการ ดังนี้ ในส่วนของการตัดสิน ควรให้โอกาสวัด หรือ ชุมชน เสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมเข้าร่วม

Mahasarakham University

เป็นคณะกรรมการตัดสินเทียนได้ แต่ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวจักต้องมีความเป็นกลาง และขึ้นอยู่กับการพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการกลางที่จะให้เข้าร่วม และควรแจ้งเกณฑ์ในการตัดสินที่ชัดเจนให้ช่างเทียนทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้ทำต้นเทียนพรรษาตามแนวคิดที่กำหนดไว้ และเกณฑ์ที่สำคัญ ควรกำหนดไว้ คือ จะต้องมีลวดลายอีสานปรากฏบนเทียนพรรษาด้วย ตลอดจนการกำหนดขนาดความสูงของเทียน ขนาดของฐานเทียน ขนาดความกว้างของเทียน และ ขนาดของรถ เป็นต้น และการตัดสินไม่ควรใช้การตัดสินแบบให้ลำดับที่ แต่ควรตัดสินแบบเป็นกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกวัดหรือชุมชนได้มีโอกาสรับเงินรางวัลอย่างทั่วถึง และเท่ากันตามกลุ่มที่ถูกจัดลำดับ เพื่อจะได้เป็นขวัญและกำลังใจ รวมทั้งจะได้เป็นทุนในการทำเทียนในปีต่อไป ทั้งนี้จะต้องกำหนดเกณฑ์การตัดสินเพื่อให้รางวัลเป็นกลุ่มอย่างชัดเจนด้วย

การกำหนดประเภทของเทียนต่าง ๆ นั้น ควรดำรงไว้ตามเดิม และควรเพิ่มประเภทเทียนดั้งเดิม หรือ เทียนโบราณของจังหวัดอุบลราชธานีเข้ามาด้วย เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและแสดงถึงวัฒนธรรมของชาวอุบลราชธานี ประการสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ จะต้องมีการฟื้นฟูลวดลายอีสานดั้งเดิม ให้ปรากฏบนเทียนพรรษาด้วย รวมทั้งให้สลักหรือเขียนชื่อของช่างเทียนที่ทำเทียนต้นนั้น เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ช่างเทียนได้ นอกจากนี้เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำเทียนช่างเทียนควรจะร่างรูปแบบของเทียนพรรษาที่จะทำให้กรรมการทราบก่อนในเบื้องต้น ส่วนเนื้อหาในการทำเทียนพรรษาให้คงไว้ตามเดิม คือ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ และคติธรรม อนึ่งหากมีความเป็นไปได้ ควรจะทำต้นเทียนที่สามารถใช้จุดไฟได้จริงบ้าง ดังนั้นเทียนที่ทำต้องเป็นเทียนจากขี้ผึ้งจริง ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ สามารถประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

รูปแบบในการจัดขบวนแห่นั้น ได้มีข้อเสนอ 3 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 ตั้งขบวนเทียนที่บริเวณถนนเขื่อนธานีจนถึงเทศบาลนครอุบลราชธานี หรือ แนวทางที่ 2 ตั้งเทียนที่บริเวณถนนแจ้งสนิทหน้าศูนย์วัฒนธรรม หรือแนวทางที่ 3 ตั้งเทียนรอบบริเวณทุ่งศรีเมือง ส่วนขบวนแห่นั้น ให้เริ่มขบวนแห่จากสี่แยกวัดศรีอุบลรัตนารามตรงไปถึงบริเวณสี่แยกปั๊มน้ำมัน Esso และควรกำหนดจุดการแสดงอย่างชัดเจน ดังนี้

1. ด้านหน้าบริเวณพิธีเปิดโดยแสดงให้ประธานในพิธีชม ใช้เวลา 2 นาที
2. หน้าห้างสรรพสินค้าอุบลพลาซ่า
3. หน้าศาลเยาวชนฯ
4. หน้าธนาคารไทยพาณิชย์ และ
5. หน้าปั๊มน้ำมัน Esso

ส่วนองค์ประกอบในขบวนแห่นั้น ควรนำเอาขบวนแห่พ่อเมืองเป็นขบวนแห่อันดับแรกตลอดจนใช้ขบวนดังกล่าวในการแห่เทียนหลวงพระราชทานด้วย ควรใช้วงดนตรีอีสานนำขบวนแห่เทียน ควรเชิญชวนอุบาสก อุบาสิกาที่อาศัยอยู่โดยรอบวัดที่ส่งต้นเทียนเข้าร่วมในขบวนแห่ด้วย และหากจะมีการตัดสินเพื่อให้รางวัลแก่ขบวนแห่เทียนพรรษา การพิจารณาตัดสินขบวนแห่เทียนนั้น ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนการแสดงการฟ้อนรำให้คงมีเช่นเดิม หากแต่เพิ่มความหลากหลายของการแสดง โดยสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่จะเข้าร่วมขบวนแห่ ควรมาสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อแบ่งประเภทของการแสดงตามความเหมาะสม

สิ่งสำคัญประการสุดท้ายที่ควรจะต้องมี ทั้งนี้เพื่อให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาดำรงอยู่สืบไปด้วยความศรัทธา คือ การสนับสนุนให้มีการสร้างหอเทียนขนาดใหญ่ เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์

Mahasarakham University

เทียนพรรษาและจุดชมเมืองอุบลราชธานี โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และสำนักวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นรูปธรรม จะได้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลของเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้เสนอให้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จัดทำหลักสูตรการทำเทียนพรรษาของอุบลราชธานีขึ้น โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ และช่างเทียนเข้าร่วมเป็นวิทยากร

จากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ล้วนแต่เป็นความห่วงใยในขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ที่อาจถูกกลืนหายไปกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และอาจทำให้ความเป็นแก่นแท้ดั้งเดิมหายไป หากมองในเชิงลึกแล้วสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นอุบายที่บรรพบุรุษต้องการจะสั่งสอน อบรมลูกหลานให้ยึดมั่นในพุทธศาสนา เพื่อจะได้ช่วยนำไปขัดเกลาจิตใจให้ประเสริฐ มีคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นอย่าให้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นความตั้งใจของบรรพบุรุษหายสาบสูญไป ร่วมกันฟื้นฟูประเพณีอันดีงามของชาวอุบลราชธานี เพื่อจะได้ประกาศก้องให้อาณาประชาราษฎร์ได้รับรู้ว่า งานประเพณีแห่เทียนพรรษาอันงดงามนี้ เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่า สมดั่งฉายาของอุบลราชธานีที่ว่า “ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา”

ตอนที่ 3 รูปแบบการอนุรักษ์เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาและรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี

1. รูปแบบการอนุรักษ์ หมายถึง การจัดโครงสร้างระบบงาน เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบกระบวนการ การจัดศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษา การสะท้อนความตระหนัก การสืบทอดภูมิปัญญา การพัฒนาการแห่เทียนพรรษา การสร้างเครือข่าย การจัดการความรู้ของภาครัฐ เอกชนและชุมชน โดยมีสาระรายละเอียดรูปแบบการอนุรักษ์ที่หลากหลายสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

2. รูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ (Public Relations) กับคนหมู่มาก การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน องค์กรและกลุ่มประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันถูกต้องในการที่จะสร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความร่วมมือตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การวางแผนประชาสัมพันธ์ ตามขั้นตอน 1) ขั้นแสวงหาข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหา 2) ขั้นการวางแผน 3) ขั้นการดำเนินการตามแผนงาน 4) ขั้นการประเมินผล การจัดทำแอปพลิเคชั่น (Application) การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ การใช้สื่ออินเตอร์เน็ต หรือการผลิตสื่ออื่น ๆ ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบราชธานี

เชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาทพระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Mahasarakham University

3. แหล่งท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาด ในการสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งค้นพบใหม่และใช้เป็นแนวในการศึกษาครั้งนี้ด้วย การท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาด กับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีกรอบการวิเคราะห์ที่สำคัญประกอบด้วย การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและยั่งยืน การพัฒนาบุคลากร การสร้างความสมดุล การเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยี การใช้นวัตกรรมที่เหมาะสม ภาพลักษณ์ต่อการจัดงาน และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

อภิปรายผล

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นประเพณีที่มีมายาวนานบนพื้นฐานความเชื่อว่า การทำบุญด้วยเทียนมีอานิสงส์ในด้านความสุขและปัญญา ประกอบกับเดิมเป็นป่าผึ้ง มีการใช้ขี้ผึ้งทำเทียนมาก่อนใคร การทำเทียนถวายวัดพัฒนาเรื่อย ๆ มาจากเทียนเส้น (เทียนเวียนหัวค่าคิง) เป็นเทียนต้นติดลาย (ติดพิมพ์) และเทียนต้นแกะสลักตามลำดับ พร้อมกับพัฒนาขบวนแห่เทียนต้นเทียน จากการแห่ของกลุ่มชาวบ้านจากคุ้มวัดต่าง ๆ มาเป็นการแห่ที่เป็นทางการมากขึ้นจนปัจจุบัน การทำเทียนและการแห่เทียนพรรษาเป็นประเพณีสำคัญของชาวจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานในระดับชาติ และนานาชาติ ซึ่งพบว่าประเพณีการทำเทียนและถวายเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้พัฒนาก่อนจังหวัดอื่น อาจเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งผึ้ง มีการทำเทียนขี้ผึ้งจนกลายเป็นวัฒนธรรมสำคัญ สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ที่กล่าวถึงระบบสังคมต่าง ๆ ประกอบด้วยโครงสร้างและกิจกรรมต่าง ๆ โครงสร้างทางสังคม คือ แบบแผนที่อยู่ได้นานโดยประชาชนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โครงสร้างจะได้มาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมจากบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของพฤติกรรม (อังกูล สมคะเนย์. 2553 : 116 - 119) จังหวัดอุบลราชธานี จึงเป็นต้นกำเนิดของประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยชุมชนที่ยึดมั่นในหลักพระพุทธศาสนา ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ที่เป็นข้อห้ามข้อปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของชาวอุบลราชธานี ประกอบกับความคิดที่จะต้องถวายเทียนพรรษาให้พระภิกษุได้ใช้จุดให้เกิดแสงสว่าง ในการศึกษาเล่าเรียนในเวลากลางคืน และการประกอบพิธีกรรม รวมทั้งประเพณีต่าง ๆ ตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ จังหวัดอุบลราชธานีมีประเพณีตลอดทั้งปี ประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงผสมผสานอย่างเป็นปึกแผ่นกับประเพณีตามฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ที่ชาวบ้านยึดถือได้อย่างมั่นคง

ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการพัฒนาให้เป็นประเพณีสำคัญของจังหวัดมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ที่นับถือพุทธศาสนาด้วยกัน สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ที่ยอมรับว่าวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่น ๆ ได้ต้องยึดหลักว่าวัฒนธรรม คือความคิดและพฤติกรรม โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่เข้มแข็งกว่าจะได้รับการยอมรับจากวัฒนธรรมที่อ่อนแอกว่า และหากทั้งสองวัฒนธรรมมีความใกล้เคียงกัน จะผสมผสานได้รวดเร็วและเข้มแข็งยิ่งขึ้น จึงเป็นประเพณีที่องค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าจังหวัดอื่น และมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศักชัย อุทธิโท และคณะ (2550 : 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการสร้างสรรค์เทียนพรรษา : กรณีศึกษาผลงาน

Mahasarakham University

ที่ได้รับรางวัลจากการประกวดเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน พบว่า แนวคิดหลักในการทำเทียนมาจากพระพุทธศาสนา มักเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก คตินิยมพื้นบ้าน ผสมผสานความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ฮินดูและความสอดคล้องกับวโรกาสปีมหามงคลของพระมหากษัตริย์ ใช้หลักวิเคราะห์ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ มีทัศนธาตุ ทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยเส้น สี รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่าง จังหวะดุลยภาพ และเรื่องราวที่เกี่ยวกับรูปเคารพต่าง ๆ ส่วนลวดลายมักเป็นลวดลายแบบช่างพื้นบ้านอีสาน ลายลาว และลายรัตนโกสินทร์

รูปแบบการจัดการเพื่อสร้างความร่วมมือในการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นรูปแบบที่คาดหวังให้การงานแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวจังหวัดอุบลราชธานีอย่างแท้จริง มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่(Structural Functionalism Theory) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษบา กิติจันทโรภาส (2551 : 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่องเทียนพรรษา : รูปแบบการจัดการเพื่อสร้างความร่วมมือในการสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประเพณีแห่เทียนพรรษาในชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีมีมานานกว่า 100 ปี ด้วยความเชื่อที่ว่า การถวายเทียนพรรษาจะมีอานิสงส์ให้เกิดแสงสว่างแห่งปัญญา การทำเทียนระยะแรกใช้การฟั่นเทียนรอบศีรษะไปถวายพระสงฆ์ ซึ่งเดิมเป็นเทียนโบราณขนาดเล็กฟั่นจากฝ้ายและขี้ผึ้ง และได้พัฒนามาเป็นเทียนขนาดใหญ่งดงาม มีทั้งแบบติดพิมพ์และแกะสลัก ขบวนแห่เทียน ดำเนินการโดยคุ้มวัดต่าง ๆ มารวมที่ศาลากลาง จากทั้งในอดีตสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มีการแห่เทียนพรรษาจากคุ้มวัดมาที่ชุมนุมศาลากลาง มีการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ขบวนแห่มีความอลังการมากขึ้น การทำเทียนและการแห่เทียน สืบสานด้วยความตระหนักในการที่จะต้องทำบุญด้วยการถวายเทียน มีการสืบทอดการทำเทียน และพัฒนาการแห่เทียนจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่งมาโดยลำดับ การแห่เทียนจะยังคงเดิม การทำต้นเทียนจะเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ หรือพระบรมฉายาลักษณ์ สาทิสลักษณ์ มีการแกะสลักอย่างยิ่งใหญ่อลังการ และมีการติดพิมพ์เป็นล้าน ๆ ชิ้น

2. การบริหารจัดการที่เหมาะสมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการพัฒนา และมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อความเชื่อ แนวคิดการทำเทียน การจัดขบวนแห่การจัดการ และการสืบสานวัฒนธรรม โดยทำให้ชาวบ้านปัจจุบันมีความเชื่อความศรัทธาในประเพณีแห่เทียนพรรษาน้อยลง ทำเทียนเพื่อการประกวดเป็นเชิงธุรกิจ ผู้ร่วมขบวนแห่เทียนมิได้ร่วมด้วยใจ ใช้เทียนไม่ตรงกับความเชื่อเดิมทางศาสนา และกระบวนการอนุรักษ์ไม่ได้เกิดประโยชน์กับประชาชนโดยถ้วนหน้า มีข้อค้นพบว่าการจัดทำต้นเทียน มีการลงทุนสูง ช่างเทียนมีน้อยและบางกลุ่มก็ถูกว่าจ้างให้ไปทำต้นเทียนที่จังหวัดอื่น การจัดขบวนแห่ต้นเทียนพรรษามีการตกแต่งด้วยดอกไม้สดมากจนทำให้ดูเป็นสวนดอกไม้มากกว่าสาระเรื่องราวของต้นเทียน ขบวนฟ้อนรำและท่ารำได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี มีความพร้อมเพรียงและดูสวยงาม เป็นท่ารำตามวิถีความเป็นอยู่ของชาวอุบล ดนตรีประกอบการฟ้อนรำมีความไพเราะจากเสียงพิณ เสียงแคนและเครื่องดนตรีประกอบอื่น ๆ อย่างน่าสนใจ

มีการจัดกองกำลังเพื่อการดูแล อำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยไว้เป็นอย่างดี การจราจรยังต้องปรับปรุงให้มีความคล่องตัวและรถไม่ติดขัดมาก การจัดการแสดงอื่น ๆ สนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวเพราะทำให้ได้เห็นวิถีความเป็นอยู่ของชาว

Mahasarakham University

อุบลราชธานี ที่ได้ถ่ายทอดในกิจกรรมการแสดง เช่น มูงมัง แม่น้ำมูล สืบสานตำนานย้อนยุค 112 ปี ถนนสายเทียน ถนนสายธรรม ซึ่งมีกระบวนการจัดการ INPUT คือทรัพยากรการบริหารที่มีความสำคัญต่อการจัดงานประเพณีแห่เทียน (Management Resources) อันได้แก่ 4 M's คือ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีการ (Method) ที่ก่อให้เกิดผลดีต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory) ที่วัฒนธรรมจากภายนอกที่มีความเข้มแข็งหรือมีประโยชน์มากกว่าจะได้รับ การยอมรับทดแทนวัฒนธรรมดั้งเดิม การพัฒนาเทียนการแห่เทียนเชิงธุรกิจ (เพื่อการท่องเที่ยว) การละเลยวัตถุประสงค์เดิมของเทียนพรรษา และการพัฒนาที่ได้ประโยชน์ร่วมกันจะทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาอ่อนแอ และได้รับความร่วมมือน้อยลง สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ที่ว่าประเพณีแห่เทียนจะยั่งยืนได้จะต้องทำเทียนพรรษาให้ตรงกับหน้าที่ คือ ใช้ถวายพระเพื่อจำนำพรรษา หากละเลยการถวายเทียนตามหลักพระพุทธศาสนาจะทำให้การอนุรักษ์ ไม่ได้รับความร่วมมือและอ่อนแอลง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวคิดการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ที่วัฒนธรรมใดจะได้รับการยอมรับสืบทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งได้เมื่อวัฒนธรรมนั้นยังคงมีประโยชน์ และได้รับประโยชน์ร่วมกันเป็นสำคัญ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2549 : 25) ที่ได้พบว่าสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีนั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องยอมรับในหลักปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันจะต้องรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และการชี้แนะที่ถูกต้อง

3. รูปแบบการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้จากการวิจัยเป็นรูปแบบที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยอมรับในวิธีการตามรูปแบบที่สอดคล้องกับปัญหาความร่วมมือในการสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาโดยเน้นการสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทำเทียน โดยใช้กลยุทธ์ให้ชุมชนคนทำเทียนจำนวน 10 ชุมชน นำเสนอเทคนิควิธีการทำต้นเทียน การรวบรวมงบประมาณและการสนับสนุนการทำต้นเทียน จากกลุ่มผู้มีความรักชุมชนของตนเอง การพัฒนาการแห่เทียนที่เน้นศิลปะดนตรีอีสานในการสร้างบรรเลงเพื่อใช้ในการฟ้อนรำตามวิถีชีวิตของชาวจังหวัดอุบลราชธานี การสร้างเครือข่ายเทียนพรรษา และการจัดการความรู้เพื่อการสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้มีส่วนสนับสนุนการสร้างช่างเทียนรุ่นใหม่ให้มีจำนวนมากขึ้น มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวคิดของ วิวัฒนชัย บุญญานุพงศ์ (2544 : 95 - 123) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยปรากฏว่า ประชาชนชาวมอญที่เกาะเกร็ดมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนในกิจกรรมการทำบุญวันสงกรานต์สูงกว่ากิจกรรมอื่น เพราะเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและเป็นการขอพรผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีของ

Mahasarakham University

ชาวมอญเกาะเกร็ด นอกจากนี้ ยังมีประเพณีงานศพ ชาวมอญทุกคนจะไปร่วมงานโดยไม่ต้องบอกกล่าว ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนมอญโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และยังพบว่าตัวแปรด้านเพศ อายุ และอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมคือ การประกอบอาชีพและการมีวิถีชีวิตที่ทันสมัย

การพัฒนาการแห่เทียนตามศิลปะพื้นบ้านอีสาน เป็นวิธีการที่จะทำให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการแห่เทียนอย่างแท้จริง มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จ คือ ร่วมสร้างความงดงามให้เกิดขึ้นบนต้นเทียน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาศิลปะท้องถิ่นอีสาน เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานีที่ไม่มีจังหวัดใดสามารถเลียนแบบได้ การจัดขบวนแห่เทียนจะเน้นศิลปวัฒนธรรมอีสานเพื่อใช้เป็นศิลปะการฟ้อนรำตามวิถีชีวิตชาวอุบลฯและได้รับการยกย่อง (ประโยชน์) โดยถ้วนหน้าและเท่าเทียมกัน การใช้ดนตรีอีสาน เช่น วงโปงลาง วงพิณแคน กลองยาว มาใช้บรรเลงประกอบการฟ้อนรำในขบวนแห่เทียน ถือได้ว่าเป็นจุดสำคัญที่สร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้ชม และศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดูวิถีชีวิตของชาวอุบลฯ ที่ถ่ายทอดออกมาเป็นท่าฟ้อนรำ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ ประทีป บุญแจ้ง (2546 : 78 – 93) ได้วิจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านเกาะปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ศึกษารวบรวมจากเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคล การศึกษาสภาพแวดล้อม การเยี่ยมชมสถานที่ที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ผลการวิจัย พบว่าความเป็นมาและความสำคัญของชุมชนบ้านปากจั่น แม้จะเป็นชุมชนเล็ก ๆ บนกลุ่มน้ำป่าสักแต่ก็เป็นที่ตั้งรกรากของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน การวิจัยนี้นับว่ามีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ อาทิ พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน ให้ข้อมูลทางวิชาการท้องถิ่น ที่สามารถนำไปวางแผนพัฒนาตำบล และส่งเสริมคุณภาพชีวิตตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ เช่น การจัดทำแหล่งเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และเป็นการช่วยสร้างความรัก ความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่นได้

งานประเพณีแห่เทียนพรรษารูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความหลากหลายในขนบธรรมเนียมประเพณี และการท่องเที่ยงในเชิงวัฒนธรรม และเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎีทฤษฎีการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงคุณ จันทจร (2549 : 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจองค์ความรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคอีสานเน้นจังหวัดมหาสารคามเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยว ผลการศึกษาปรากฏว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในการประชุมสัมมนาการแสดงสิ่งประดิษฐ์การประชุมใหญ่ระดับนานาชาติ และการจัดนิทรรศการควรให้สถาบันอุดมศึกษา และส่วนราชการเป็นแกนนำ เพราะจังหวัดมหาสารคามมีสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐมากที่สุดในภาคอีสาน กิจกรรมจะต้องสามารถนำเสนอจุดขายที่เด่นของสถาบันหรือองค์กร เน้นการวางแผนร่วมกันทำอย่างต่อเนื่องตลอดปี และควรวางแผนจัดการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักวิชาการ ข้าราชการ นักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายรองควรจัดการท่องเที่ยวช่วงสั้น 1 – 2 วัน เน้นให้กลุ่มนักวิชาการ ข้าราชการ นักธุรกิจควรมี Package การท่องเที่ยวให้เลือกอย่างหลากหลาย เน้นการใช้จ่ายอย่างครบวงจรของการท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่

Mahasarakham University

การเดินทาง การพักแรมแบบท้องถิ่น โรงแรม ที่พัก สินค้าพื้นเมือง การแสดงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ควรให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยราชการต่าง ๆ เป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดทุกเดือน และควรคำนึงถึงฤดูกาลที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวแต่ละประเภท การสร้างเครือข่ายเทียนพรรษา เป็นการจัดเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเทียนพรรษา เครือข่ายจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเทียนพรรษามากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มต่าง ๆ ในระดับภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน จะช่วยให้มีผู้รับผิดชอบในทุกส่วนทุกกิจกรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับการจัดการความรู้เพื่อการอนุรักษ์เป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยให้เกิดวิธีการที่ 1 - 5 โดยการจัดการความรู้จะช่วยให้ชาวบ้านรู้ เข้าใจ เห็นประโยชน์ และมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้การสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เป็นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาด กับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ (2552 : 120 - 132) ได้ศึกษาโครงการจัดทำแผนแม่บทกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว “กลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง” (มุกดาหาร อำนาจเจริญ นครพนม และอุบลราชธานี : MAN U) โดยศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในกลุ่มจังหวัดแม่น้ำโขงตอนล่าง (มุกดาหาร อำนาจเจริญ นครพนม และอุบลราชธานี) ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่ที่ศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดนครพนม และจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ได้มีแผนแม่บทกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง จำนวน 9 แผนงาน ประกอบด้วย 1) แผนงานพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) แผนงานการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 3) แผนงานการกระตุ้นเพื่อเพิ่มผลผลิต 4) แผนงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) แผนงานการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว 6) แผนงานการพัฒนาระบบสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว 7) แผนงานการพัฒนาระบบฐานข้อมูลประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว 8) แผนงานการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว 9) แผนงานการพัฒนาการวิจัยด้านการท่องเที่ยว ทำให้ทราบถึงผลกระทบต่อพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและยั่งยืน การพัฒนาบุคลากรต่อการจัดงาน ความสมดุลทางมิติต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยว การใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมต่องานประเพณีที่จำทำให้นักท่องเที่ยวมาชมงานประเพณี การสร้างภาพลักษณ์ต่อนักท่องเที่ยว และความเชื่อมั่นที่มีต่องานประเพณีและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนอีกครั้งหนึ่งและครั้งต่อ ๆ ไปได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามและเป็นภาคีในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) รวมทั้งได้ร่วมลงนามรับรอง “พิธีสารโตเกียว” ร่วมรับผิดชอบการดำเนินการด้านการเปลี่ยนสภาพอากาศ ประเทศไทยจึงต้องเตรียมพร้อม รองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่สะอาด (Green Tourism)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่า การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริม

Mahasarakham University

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้กำหนดเป็นแนวทางในรูปแบบที่เหมาะสม ในการถ่ายทอดความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ การอนุรักษ์การทำเทียน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จากองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชน ทำให้เกิดผลดีต่อจังหวัดอุบลราชธานีในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทำให้ได้ทราบถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียนประเพณี ที่ได้สืบทอดมาอย่างยาวนาน ทำให้ชาวจังหวัดอุบลราชธานีได้กำหนดเป็นแนวทางสำหรับอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา

1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด เทศบาลนครอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี คุ้มวัดต่าง ๆ ควรนำผลการวิจัยเป็นข้อมูล ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ การจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

1.3 รัฐบาลควรให้การสนับสนุนงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี และส่งเสริมให้เป็นจังหวัดที่มีความเป็น Amazing Thailand Amazing Arts and Lifestyle คือ ศิลปวัฒนธรรมไทยแขนงต่าง ๆ และวิถีชีวิตของชุมชนคนทำเทียน

1.4 จังหวัดอุบลราชธานี ควรมีการจัดประชุม อบรม และสัมมนา กลุ่มผู้ประกอบการโรงแรม ที่พัก ห้างสรรพสินค้า การขนส่ง ผู้ประกอบการร้านอาหาร และกลุ่มผู้ให้บริการอื่น ๆ เพื่อแนะแนวทางการให้บริการต่อนักท่องเที่ยวที่มาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

1.5 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม และมีทางเลือก ก่อนหรือหลังจากชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาแล้ว

1.6 จากการวิจัยที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ 3 ข้อ ได้ค้นพบการท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาด เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวตามกรอบการท่องเที่ยว Green Tourism ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างจริงจังต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จของความร่วมมือในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 ควรศึกษาปัจจัยความร่วมมือของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา และการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 ควรศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในการใช้สื่อ หรือการอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และรายได้ของภาครัฐ เอกชน และชุมชน

Mahasarakham University

2.4 ควรศึกษาวิถีชีวิตชุมชนคนทำเทียน จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการถ่ายทอดความรู้ช่างเทียน

2.5 ศึกษาวิจัยเรื่อง งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจากชาวต่างชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน

2.6 ควรนำกรอบแนวทางการท่องเที่ยวแบบ Green Tourism หรือการท่องเที่ยวสะอาด มาใช้เป็นแนวทางในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2557

Mahasarakham University

บรรณานุกรม

Mahasarakham University

บรรณานุกรม

กรมการท่องเที่ยว. “สถิตินักท่องเที่ยว,” กรมการท่องเที่ยว. 23 กรกฎาคม 2556. <www.tourism.go.th> 2556.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555.

กระทรวงวัฒนธรรม. “บริการข้อมูล,” กระทรวงวัฒนธรรม. 2007. <http://www.m-culture.go.th/> 2013.

กังวาน ธรรมแสง. สืบฮีตวิถีชาวอุบล ยลพุทธศิลป์ ถิ่นไทยดี ย้อยอดีต 112 ปี. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2556.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : กองบริการที่ปรึกษาศูนย์บริการวิชาการ, 2542.

_____. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ปี พ.ศ. 2538 – 2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง, 2540.

_____. นโยบายและแผนกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : กองบริการที่ปรึกษาศูนย์บริการวิชาการ, 2533.

_____. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างปี 2544 – 2553. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548.

_____. สถิตินักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : กองบริการที่ปรึกษาศูนย์บริการวิชาการ, 2545.

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุนวัฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ,” วารสารนักบริหาร. 31(1) : 32 – 37, 2554.

ไกรสิทธิ์ สิทธิโชค. การเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาข่าระยะที่ 2 คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด (2 - 3 กรกฎาคม 2544). กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2547.

ขวัญสุดา ขันธวิทย์. การเปรียบเทียบการจัดสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสองแห่งในเมืองเก่าอยุธยามีผลต่อกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการรูปแบบชุมชนดั้งเดิม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. สร้างความเข้าใจให้สังคมตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมและและภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม, 2550.

จงรักษ์ อินทยนต์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโปร่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

จินตนา บุญบงการ. จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

Mahasarakham University

จิราวรรณ กาวิละ. ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

แจ่มใส เหล่าศิริ. ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : ม.ป.พ., 2523.

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์. การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

เฉลิม เกิดโมลี. แนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547.

ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. การจัดการระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงใหม่. เชียงใหม่ : ภาควิชามนุษย์สัมพันธ์ คณะมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเสริมสร้างศักยภาพของ อบต. ในการพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541.

ดวงใจ หล่อธนวณิยช์ และคณะ. ประมวลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2529 – 2539. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

ทรงคุณ จันทจร. การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรมขั้นสูง (Advanced Cultural Qualitative Research) เอกสารประกอบคำสอนรายวิชา 1605901. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

_____. การศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549 ก.

_____. งานวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549 ข.

_____. ทฤษฎีวัฒนธรรมและสังคม เอกสารประกอบคำสอนรายวิชา 1605902. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน (หลักสูตรวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

ธงชัย ลืออดุลย์. “ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดบุรีรัมย์,” ASTV ผู้จัดการ. 2555. <http://www.manager.co.th> 16 พฤษภาคม 2556.

ธวัช ปุณโณทก. พื้นเวียง : การศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมอีสาน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

นำชัย ทนุผล. โครงการวิจัยเรื่องธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านโป่ง. เชียงใหม่ : ม.ป.ท., 2545.

นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โอเดียน สโตร์, 2544.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภา, 2549.

Mahasarakham University

บำเพ็ญ ณ อุบล. อุบล 200 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2545.

บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. รัฐกับการลงทุนทางวัฒนธรรม : ศึกษากรณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

บุญสม ยอดมาลี. วัฒนธรรม : ความจริงกับสิ่งที่คนเข้าใจ เอกสารประกอบการสอนรายวิชาทฤษฎีพลวัตร และกระบวนการทัศน์ทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ม.ป.ป.

บุษบา กิติจันทโรภาส. เทียนพรรษา : รูปแบบการจัดการเพื่อสร้างความร่วมมือในการสืบสานประเพณีแห่เทียนพรรษาของชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

เบญจา จันทร. แนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ. การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.

ประจักษ์ บุญอารีย์. ธรรมชาติกับวิถีชีวิตชุมชนอีสาน. อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซ็ท, 2545.

ประทีป บุญแจ้ง. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านเกาะปากจั่น ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น, 2546.

ประยงค์ มุทธเสน. วิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏอยู่ในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2532 – 2533. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

ประเวศ วสี. การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา : ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พลับลิชชิ่ง, 2552.

ปรีชา ปริญญาโณ. ประเพณีโบราณไทยอีสาน. อุบลราชธานี : ศิริธรรม, 2530.

ปฬาณี ฐิติวัฒนา. รายงานการวิจัยเมืองอุบลราชธานี เรื่อง วัฒนธรรมล้ำค่าจากอดีตสู่ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2550.

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนัษฐิติ. โครงการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพฯ ชั้นใน และบริเวณใกล้เคียง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2542.

เปรมจิต พรหมสาระเมธี. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวนานาชาติในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

พระมหาปรีชา ปริญญาโณ. ประเพณีไทยโบราณอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 6. อุบลราชธานี : ศิริธรรม, 2530.

Mahasarakham University

พวงผกา ประเสริฐศิลป์. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2552.

พัชนี สภา, พนารัตน์ สุภาคาร และกนกนวล ผาป้อง. บทบาทการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2549.

พัฒนา กิติอาษา. ท้องถิ่นนิยม (Localism) การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2552.

พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ. โครงการจัดทำแผนแม่บทกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (มุกดาหาร อำนาจเจริญ นครพนม และอุบลราชธานี : MAN U). มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

พูลทรัพย์ สวนเมือง. โครงการวิจัยเรื่องรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และร้อยเอ็ด. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2545.

ภัทระ ไผ่เฉลิม และนวทิวา พลทม. แนวทางการพัฒนาการจัดนำเที่ยวรอบเมืองอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2545.

มนตรี นาคสมบูรณ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการเมืองการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณี จังหวัดปทุมธานี. ภาคนิพนธ์ พบ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.

มหาวิทยาลัยบูรพา. “ทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่,” มหาวิทยาลัยบูรพา. 2552. <http://www.buu.ac.th> 2556.

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. รายงานการประเมินผลการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ๖๐ ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งามตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน ประจำปี 2549. อุบลราชธานี : จังหวัดอุบลราชธานี, 2549.

ยศ สันติสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

ยุพิน พานแก้ว. ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พื้นที่ตำบลบุ้งหวาย, หนองกินเพล และโนนผึ้ง. อุบลราชธานี : คณะศิลปะศาสตร์ อุบลราชธานี, 2544.

ยุพิน ศรีหริ่ง. การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ห.ส.น. ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2549.

ระลึก ธานี. อุบลราชธานีในอดีต (2535 - 2475). พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : รุ่งศิลป์การพิมพ์ออฟเซท, 2546.

รัตนวดี ศิริทองถาวร. การประชาสัมพันธ์ธุรกิจ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

วรรณพร วณิชชานุกร. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2542.

Mahasarakham University

วรรณา วงศวานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี. ประวัติจังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี, 2548 ก.

_____. ศิลปะและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : อัลฟ่า มิเล็นเนียน, 2548 ข.

_____. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี : งามล้ำเทียนพรรษา. อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์, 2540.

วิรัช ลภิรัตนกุล. การประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

วิวัฒนชัย บุญญานุพงศ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

วีรยา จยาวรรณ. สถานะภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยงเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549.

ศักชัย อุทธิโท และคณะ. วิวัฒนาการการสร้างสรรค์เทียนพรรษา : กรณีศึกษาผลงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวดเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 – ปัจจุบัน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

ศุภชัย เอี่ยมสุวรรณ และคนอื่น ๆ. 75 เทศกาลงานประเพณีทั่วไทยที่คนไทยต้องไปสักครั้ง. กรุงเทพฯ : บ้านผู้นำ, 2553.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2553. <http://www.tistr.or.th/tistr/indexn.php?pages=home> 2556.

สมคิด สอนอาจ. สื่อสร้างสรรค์สืบสานภูมิปัญญาไทย ลายเทียน 1 เล่าขานตำนานเทียน. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป, 2548.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การศึกษาสังคมและวัฒนธรรม : แนวความคิด วิธีวิทยา และทฤษฎี. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

สมัชชา เจียรณัย. แนวทางการบริหารจัดการประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

สรัญพัฒน์ คันสุขเกษม. การสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยาเนื้อหาและแนวทางการใช้เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2549.

สามารถ จันทรสูรย์. ภูมิปัญญาชาวบ้านรากฐานในการพัฒนาบ้านเมืองวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553.

สาระ มีผลกิจ. บทบาทของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวบนเกาะรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2547.

Mahasarakham University

สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549). อุบลราชธานี : สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี, 2545.

_____. แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554). อุบลราชธานี : สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี, 2550.

_____. อุบลราชธานี 200 ปี. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2535.

สำนักงานสถิติจังหวัดอุบลราชธานี. ข้อมูลประชากรจังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : สำนักงานสถิติจังหวัดอุบลราชธานี, 2555.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. “ข้อมูลสถิติ,” สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555. <www.nso.go.th> 2556.

สุทัศน์ กุลบุตร. ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดเลย. มหาสารคาม : ม.ป.พ., 2533.

สุทิตย์ อบอุ่น. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาเส้นทางสายลำน้ำกก. วิทยานิพนธ์ พ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สุทิน คลังแสง. ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุดรธานี. มหาสารคาม : ม.ป.พ., 2533.

สุพรรณี ไชยอำพร. การวิเคราะห์ทางสังคม เพื่อการพัฒนาแนวคิดและวิธีการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

สุรชัย หวันแก้ว. ความมั่นคงของมนุษย์ในสังคมไร้พรมแดน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มาหาวิทยาลัย, 2552.

เสฐียร โกเศศ. การศึกษาเรื่องประเพณีไทย. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม, 2506.

เสน่ห์ จามริก. เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2551.

อรวรรณ พันธ์เนตร. การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

อร่ามศักดิ์ ชัยชิต. ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดนครราชสีมา. มหาสารคาม : ม.ป.พ., 2533.

อังกูล สมคะเนย์. รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ด. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2553.

อารตี อยุทธการ. การพึ่งตนเองวิถีสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนวัฒนธรรมมารวิชัย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.

อุรกุล ร่มกลาง. การบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนารายได้ของเทศบาลนครปฐม จังหวัดนครปฐม. การศึกษาแบบอิสระ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. ภูมิปัญญาชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา, 2544.

_____. ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550.

Amold, Green W. Sociology. New York : McGraw-Hill, 1972.

Mahasarakham University

Bunten, Alexis C. So, How Long Have Been : Self – commodification in the Nativeowned Culture Tourism industry. Doctor's Thesis Ph.D. Los Angeles : University of California, 2006.

Cohen, J. M. and N. T. Uphoff. Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. Cornell : Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, 1981.

Cyr, Tim. A Study in Economics and Religion : The Relationship Buddhism and Capitalism in Thailand. Canada : Dalhouse University, 1994.

Fornaroff, A. Community Involvement in Health System for Primary Health Care. Geneva : World Health Organization, 1980.

Fukui, H., Y. Kaida and M. Kuchiba, A Rice – growing Village Revisited : An integrated Study of Rural Development in Northeast Thailand. Doctor's Thesis Kyoto : The Center of Southeast Asian Studies Kyoto University, 1985.

Green, Theresa. A Descriptive Case Study of a Community Collaborative : Connecting High School Students with a Museum as a Workplace Experience. Virginia : George Mason University, 2002.

Kewison, Joshua l. A Multiple Case Analysis of Museum Participation in Community Visioning : Connecting Civic Engagement and Entrepreneurial Social Infrastructure. Delaware : University of Delaware, 1990.

Koufman, H. F. Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities. New York : Agricultural Experiment Station Bulletins, 1949.

Kuchiba, Rosa M. Beyond Dust, Memories and Preservation : Roles of Ethnic Museums in Shaping Community Ethnic Identities. Illinois : University of Illinois at Chicago, 1989.

Lloyd, May C. Museum as Educational Institutions. New Jersey : New Directions for Adult and Continuing Education, 2000.

Myers, Monika. Looking, Knowing, Making : Art Education Best Practice in the Museum, Community and School. New York : McGraw - Hill, 1981.

Oakley, P. Approaches to Participation in Rural Development. Geneva : Internation Office, 1984.

Paitoon, Mikusol. Social and Cultural History of North Eastern Thailand from 1898 - 1910 : A Case Study of the Humuang Khamen Padong (Scrin Sangkha and Khukhan). Washington : University of Washington, 1984.

Pendleton, Greenhill. Museum, Media, Message. London : Routledge, 2003.

Mahasarakham University

Reeder, W. W. Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State. Doctor's Thesis New York : Cornell University, 1974.

Stake, R. E. The Art of Case Study Research. California : SAGE, 1995.

Timothy, Charles Lloyd. Lake Erie Fisherman. Washington D. C. : The George Washington University, 2000.

Willia Erwin. Participation Management Concept, Theory and Implementation. New York : United State of America State University, 1976.

William, Ascher. Why Governments Waste Natural Resources : Policy Failures in Developing Countries. Baltimore : John Hopkins University Press, 1999.

Mahasarakham University

ภาคผนวก

Mahasarakham University

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

Mahasarakham University

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

กรกช ภูมี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2556.

กรศิริ มิ่งไชย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนเทศบาล 1 อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2556.

ก่อเกียรติ สมลี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2556.

กิติศักดิ์ บุญดาว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

เกรียงไกร พันธ์พิพัฒน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2556.

เกรียงเดช วัฒนวงษ์สิงห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศาลากลาง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556.

เกรียงศักดิ์ วัฒนโสภา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

แก้ว อาจหาญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 19/1 ถนนเขื่อนธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2556.

คมกริช ศรีสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2556.

จงศักดิ์ อุทรามนตรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556.

จริยา บุญจรัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

จารึก หาพันนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2556.

จิตวิสุทธิญาณคุณ (พระครู) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดไชยมงคล อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2556.

จิรวัฒน์ กิติพิเชฐสรรค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556.

จีระวัฒน์ สว่างวงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

เฉลิม คำนวณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2556.

ชนะศักดิ์ ทันธิมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

Mahasarakham University

ชลธิรา รับงาม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556.

ชัยณรงค์ หรัญเรือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

ชัยพร ทวนทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

ชาตรี ระติเดช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556.

ชาลิดา พูลทรัพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 209/2 ถนนสนามม้า อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2556.

ชำนาญ สมวงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2556.

โชคชัย ตักโพธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 624 หมู่ 18 บ้านดอนกลาง ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556.

ณรงค์ ณ อุบล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

เดือนลอย คำแดงสด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

ทรงศักดิ์ วงศ์ประพฤติดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556.

ธนิษฐา ศรีอุฬารวัฒน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2556.

ธรรมชาติ วิสุทธสทโธ (พระมหา) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่) อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2556.

นพดล น้อยสำราญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2556.

นภาพร ศิลาโชติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2556.

นิพนธ์ บุ้งทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

บุญเพ็ง ณ อุบล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

บุญยอด บุเงิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556.

Mahasarakham University

บุญหลาย กล้าหาญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

ประกิต ขันธะรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

ประคองขวัญ สัมพะวงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

ประจญ เสริฐวิชา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ร้านประกายศิลป์ เลขที่ 27/12 ถนนนิวาสวิถี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556.

ประนอม โสภิพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2556.

ประสพ ปรุโปร่ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนเทศบาล 2 อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2556.

ประดับ ก้อนแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 103 ถนนเทพโยธี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2556.

ประพันธ์ ศิริผล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 333/3 หมู่ 5 ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2556.

ประศาสน์ สายลุน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2556.

ประสิทธิ์ ใจแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2556.

ประเสริฐ แสงสว่าง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 172 หมู่ 11 ถนนอุบล-ตระการ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556.

ปราโมทย์ สิมหลวง (พ.ต.ท.) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สถานีตำรวจภูธรเมืองอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2556.

ปรีชา ทาศิริ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556.

ปัญญา แพงเหล่า เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2556.

พงษ์ฉัตร ทวะบุรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

พรชัย โควสุรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

Mahasarakham University

พระครูวรดิตถ์โสภณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2556.

พันธ์ศักดิ์ พูลเสมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 113 ถนนพิชิตรังสรรค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2556.

พินิจ ส่งเสริม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนเมืองอุบล อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

พิมพ์นภัส ภัทรก่อพงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

ไพฑูรย์ ปูคะภาค เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

ภัสนันท์ ดุจดา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

มนัส กนกศิลป์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2556.

มนัส สุขสาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 299 หมู่ 11 บ้านนิคมจัดสรร ตำบลไร่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2556.

ยอดยุทธ การรุ่งเรือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

ยุทธเกียรติ โกศัลวัตร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 22 ถนนอุบล-ตระการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2556.

ราเชนทร์ จุลทุม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 223 ถนนกันทรลักษ์ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556.

เรวัต สิงเรือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดท่าวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2556.

ลมโชย อุยยะพัฒน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

เล็ก เวชภัณฑ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 375 หมู่ที่ 10 ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 4 กรกฎคม 2556.

วรจักร นนท์ศิริ (ส.อ.) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556.

วรชัย ศิริพัฒน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

Mahasarakham University

วรสิทธิ์ กัลป์ตินันท์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานพรรคเพื่อไทย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2556.

วัชรพงษ์ สุขรักษา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

วันชัย สุทธิวรชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556.

วันเพ็ญ วงษ์จันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

วิจันทร์ดา สมสวัสดิ์ (ประเทศลาว) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556.

วิชัย สิทธิแต้สกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

วิชัย แต้สุริยา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านคำปุน อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2556.

วิชิต บุญจริง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 102 ถนนพรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2556.

วิชุกร กุหลาบศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงาน ททท. อุบลราชธานี (สอม.) เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2556.

วิเชียร พลพวก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2556.

วิทวัส พันธ์นิกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

วิสุทธิ์ เสนาภักดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

ศักดา วิริยะกิจไพบูลย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

ศุภกฤต สอนอาจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 6 ถนนสรรพสิทธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2556.

ศุภชัย สวัสดิพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556.

สกลธ์ จุมพระบุตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดศรีอุบลรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2556.

Mahasarakham University

สงวน สุพรรณ (ส.อ.) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 85 ถนนเจริญราษฎร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2556.

สมคิด สอนอาจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 6 ถนนสรรพสิทธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2556.

สมชาย เกษมนิมิตพร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ว่าการอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

สมทรง สรรพสาร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556.

สมนึก จันทโกสิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

สมปรารถนา วิกรัยเจิดเจริญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

สมยศ ศรีหาพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556.

สรชาย ครองยุทธ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556.

สุคม เชาวฤทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บูรพา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2556.

สุดใจ จันทำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

สุธินันท์ บุญมี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556.

สุรพล สายพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2556.

สุรศักดิ์ ภารการ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556.

สุรางค์ ประสะบาล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงาเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

สุวัฒน์ สุทธิประภา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 267/2 ซอยชาลีอุทิศ ถนนสถลมาร์ค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2556.

แสงทอง อนันตภักดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย สาขาอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2556.

Mahasarakham University

อธิวัฒน์ จันทรวิจิตร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 202 ถนนเทศบาล 22 อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2556.

อภัย บุญสาม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

อภัย สบายใจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนอุบลวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556.

อัครเดช แสนอามาตย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

อาทิตย์ คูณผล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2556.

อำนวย วรพงศธร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 76/13 ถนนบูรพานอก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2556.

อำนวย วรพงศธร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 76/13 ถนนบูรพานอก ตำบลในเมือง อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2556.

อิศพล สุวรรณวงค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556.

อุดม เจนจบ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 131 หมู่ 9 ตำบลกุดลาด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2556.

Barbara เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556.

Borter Petison เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2556.

Bucher Sonig เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2556.

Carolina เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556.

Christian Luc Zennario Paris เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

Frances เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.

Jon F. Block Island เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2556.

Mary Porza เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556.

Mahasarakham University

Robert Ritter เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุชาติ สุวรรณวงค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บริเวณจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2556.

รายนามคณะผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อย ณ บริเวณต้นเทียนอภิมหาเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ตามรายนามดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ประจักษ์ บุญอารีย์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษม บุญรมย์
3. นายสุวิชย์ คูณผล
4. นายสุรพันธ์ เงินหมื่น
5. พลเอกวิษณุ ธานี
6. นายฉลาด วุฑฒิกรรมรักษา
7. นาวาอากาศเอกเวชพงศ์ พันธุ์ศรี
8. นายทินกร อัตตไพบูลย์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาคม วามะลุน
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร ยุระชัย
11. นายเชษฐชวาล บุญงอก
12. นายพินิจ บุญอำไพ
13. นายสวิง บุญเจิม
14. พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิตย์
15. นายสมคิด สอนอาจ
16. นายชัยยุทธ โยธามาตร์

Mahasarakham University

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

Mahasarakham University

แบบสำรวจ

เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

แบบสำรวจนี้ใช้เพื่อสำรวจเรื่องการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

1. กิจกรรมที่สำรวจ

ด้านการเตรียมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

.....

ด้านสถานที่การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

.....

ด้านการจราจรและรักษาความปลอดภัยในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี .....

.....

.....

ด้านการจัดขบวนต้นเทียนพรรษาและขบวนประกอบอื่นๆ งานประเพณีแห่เทียน จังหวัดอุบลราชธานี.....

.....

.....

ด้านการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

.....

ด้านการจัดการด้านความรู้ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

.....

ด้านที่พัก ร้านอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวเสริม งานประเพณีแห่เทียนพรรษา

.....

.....

.....

Mahasarakham University

2. การเตรียมบุคลากรในการดำเนินการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
   ภาครัฐ.....
   เอกชน.....
   ชุมชน .....
3. ด้านการทำเทียนและชุมชนเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
   ประเภทต้นเทียนแกะสลัก.....
   .....
   ประเภทต้นเทียนติดพิมพ์.....
   .....
   . ประเภทต้นเทียนโบราณ.....
   .....
4. ผู้สำรวจ.....
   ผู้ช่วย.....

5. วัน เวลา สถานที่
   .....
   .....
   .....

Mahasarakham University

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม รหัส**.....**

เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

แบบสังเกตนี้ใช้เพื่อสังเกตเรื่องการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

1. กิจกรรมที่สังเกต

การสืบทอดและอนุรักษ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ต้นเทียนประเภทแกะสลัก.....

.....

ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์.....

.....

ด้านการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

การติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์

.....

.....

สื่อโฆษณาในระบบต่างๆ

วิทยุ.....

โทรทัศน์.....

social network.....

การจราจร งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

แผนผังการเดินรถ.....

การวางแผนรอบบริเวณการจัดงาน.....

.....

การจัดแสดง แสง สี เสียง

ขบวนแห่เทียนภาคกลางคืน.....

การแสดงย้อนยุค 112 ปี ฮีตวิถีชาวอุบล.....

การแสดงม่านน้ำมูลมังแม่น้ำมูลเมืองอุบล.....

การจัดการขนส่งผู้เข้าชมงาน

บริการรถแท็กซี่.....

บริการรถจักรยานยนต์.....

บริการรถรางรอบบริเวณงานประเพณี.....

.

Mahasarakham University

2. บุคคลที่เกี่ยวข้อง

    ภาครัฐ.....

    เอกชน.....

    ชุมชน.....

3. ผู้สังเกต.....

    ผู้ช่วย.....

4. วัน เวลา สถานที่

    .....

    .....

    .....

Mahasarakham University

แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รหัส**.....**

เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

แบบสังเกตนี้เป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

1. กิจกรรมที่สังเกต

   .....

   .....

   .....

2. วัน เวลา สถานที่

   .....

   .....

3. บุคคลที่เกี่ยวข้อง

   .....

   .....

4. เนื้อหาสาระจากการสังเกต

   .....

   .....

   .....

5. ผู้สังเกต.....

   ผู้ช่วย.....

Mahasarakham University

แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง รหัส.....

เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

สำหรับกลุ่มผู้รู้

คำอธิบาย : แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาองค์ความรู้ ศึกษาการบริหารจัดการและศึกษาการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี การใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ต่อการศึกษาเพื่อวิจัยเท่านั้น ข้อคำถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นด้านองค์ความรู้ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และความต้องการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อ-สกุล ..... เพศ..... อายุ..... ปี
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
วันที่สัมภาษณ์...../...../..... เวลา ..... น.

1.1 อาชีพ

.....

1.2 ระดับการศึกษา

[ ] ประถมศึกษา [ ] อนุปริญญา (ปวช. ปวส.)
[ ] มัธยมศึกษา (ตอนต้น) [ ] ปริญญาตรี
[ ] มัธยมศึกษา (ตอนปลาย) [ ] สูงกว่าปริญญาตรี
[ ] อื่นๆ ระบุ.....

Mahasarakham University

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี หรือไม่

.....

.....

2.2 ท่านคิดเห็นอย่างไรในปการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

2.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

2.4 ท่านเห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีปัญหาในด้านใดบ้าง

.....

.....

2.5 ท่านทราบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการในด้านใดบ้าง

.....

.....

2.6 ปัญหาที่ท่านพบในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.7 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีอะไรบ้าง

.....

.....

Mahasarakham University

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

3.1 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างพื้นฐานด้านการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3.2 ท่านต้องการให้มีการพัฒนาด้านการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่าควรจะจัดระบบด้านการขนส่งนักท่องเที่ยวเข้าบริเวณการจัดงาน ในช่วงเทศกาลแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในการแก้ปัญหาการจราจรอย่างไร

.....

.....

.....

3.4 สิ่งที่ท่านต้องการอยากให้มีการพัฒนาหรือจัดการอย่างเร่งด่วนในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี คือเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

3.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ (ระบุ)

.....

.....

.....

Mahasarakham University

แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง รหัส.....

เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี สำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติ

คำอธิบาย : แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาองค์ความรู้ ศึกษาการบริหารจัดการและศึกษารูปแบบการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี การใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ต่อการศึกษาเพื่อวิจัยเท่านั้น ข้อคำถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นด้านองค์ความรู้ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และความต้องการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อ-สกุล ..... เพศ..... อายุ..... ปี
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
วันที่สัมภาษณ์...../...../..... เวลา ..... น.

1.1 อาชีพ

.....

1.2 ระดับการศึกษา

[ ] ประถมศึกษา [ ] อนุปริญญา (ปวช. ปวส.)
[ ] มัธยมศึกษา (ตอนต้น) [ ] ปริญญาตรี
[ ] มัธยมศึกษา (ตอนปลาย) [ ] สูงกว่าปริญญาตรี
[ ] อื่นๆ ระบุ.....

Mahasarakham University

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี หรือไม่

.....

.....

2.2 ท่านคิดเห็นอย่างไรในปการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

2.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

2.4 ท่านเห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีปัญหาในด้านใดบ้าง

.....

.....

2.5 ท่านทราบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการในด้านใดบ้าง

.....

.....

2.6 ปัญหาที่ท่านพบในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.7 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีอะไรบ้าง

.....

.....

Mahasarakham University

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

3.1 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างพื้นฐานด้านการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3.2 ท่านต้องการให้มีการพัฒนาด้านการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียน พรรษา จังหวัดอุบลราชธานีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่าควรจะจัดระบบด้านการขนส่ง นักท่องเที่ยวเข้าบริเวณการจัดงาน ในช่วงเทศกาลแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในการแก้ปัญหาการจราจรอย่างไร

.....

.....

.....

3.4 สิ่งที่ท่านต้องการอยากให้มีการพัฒนาหรือจัดการอย่างเร่งด่วนในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี คือเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

3.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ (ระบุ)

.....

.....

.....

Mahasarakham University

แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง รหัส.....

เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

สำหรับกลุ่มทั่วไป

คำอธิบาย : แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาองค์ความรู้ ศึกษาการบริหารจัดการและศึกษารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี การใช้แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ต่อการศึกษาเพื่อวิจัยเท่านั้น ข้อคำถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นด้านองค์ความรู้ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และความต้องการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อ-สกุล ..... เพศ..... อายุ..... ปี
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
วันที่สัมภาษณ์...../...../..... เวลา ..... น.

1.1 อาชีพ

.....

1.2 ระดับการศึกษา

[ ] ประถมศึกษา [ ] อนุปริญญา (ปวช. ปวส.)
[ ] มัธยมศึกษา (ตอนต้น) [ ] ปริญญาตรี
[ ] มัธยมศึกษา (ตอนปลาย) [ ] สูงกว่าปริญญาตรี
[ ] อื่นๆ ระบุ.....

Mahasarakham University

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และความต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี หรือไม่

.....

.....

2.2 ท่านคิดเห็นอย่างไรในปการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

2.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

.....

.....

2.4 ท่านเห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีปัญหาในด้านใดบ้าง

.....

.....

2.5 ท่านทราบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการในด้านใดบ้าง

.....

.....

2.6 ปัญหาที่ท่านพบในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.7 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีอะไรบ้าง

.....

.....

Mahasarakham University

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

3.1 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างพื้นฐานด้านการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3.2 ท่านต้องการให้มีการพัฒนาด้านการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียน พรรษา จังหวัดอุบลราชธานีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่าควรจะจัดระบบด้านการขนส่ง นักท่องเที่ยวเข้าบริเวณการจัดงาน ในช่วงเทศกาลแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในการแก้ปัญหาการจราจรอย่างไร

.....

.....

.....

3.4 สิ่งที่ท่านต้องการอยากให้มีการพัฒนาหรือจัดการอย่างเร่งด่วนในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี คือเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

3.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ (ระบุ)

.....

.....

.....

Mahasarakham University

แบบสนทนากลุ่ม **รหัส.....**

เรื่อง ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

คำอธิบาย : การสนทนากลุ่ม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มทั่วไป (General Informants) เป็นการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านความเชื่อ ความรู้ความเข้าใจ การจัดการและบริการ ประเพณีวัฒนธรรม และการให้บริการจากหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี การสนทนากลุ่ม จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในทางวิชาการเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอความกรุณาให้บันทึกตรงตามความเป็นจริง ตรงตามสิ่งที่ผู้บันทึกเห็นจากการสนทนากลุ่มมากที่สุด และบันทึกให้ครบทุกข้อ เพราะถ้าหากบันทึกไม่ครบทุกข้อ จะทำให้ข้อมูลการสนทนากลุ่มขาดความสมบูรณ์ ซึ่งอาจจะทำให้ผลการวิเคราะห์คลาดเคลื่อนได้ ผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มฉบับนี้ ผู้วิจัยจะใช้เป็นข้อมูลในการนำเสนอผลทางการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกๆ ท่านที่ให้ความร่วมมือในการบันทึกจากการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

1.1 ด้านความเชื่อและพิธีกรรม

.....

.....

1.2 ด้านประเพณีและวัฒนธรรมในสังคม

.....

.....

1.3 ด้านความรู้ความเข้าใจ

.....

.....

1.4 ด้านการจัดการและบริการ

.....

.....

1.5 ประเภทต้นเทียนและกลุ่มช่างเทียน

.....

.....

Mahasarakham University

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชนและชุมชน ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ภาครัฐ.....

เอกชน.....

ชุมชน.....

2.1. ด้านงบประมาณ

.....

.....

2.2 ด้านสถานที่จัดงาน

.....

.....

2.3 ด้านความปลอดภัยและจราจร

.....

.....

2.4 ด้านประเพณีและวัฒนธรรมในสังคม.....

.....

.....

2.5 ด้านการบริการ

โรงแรม/ที่พัก.....

อาหาร.....

ของที่ระลึก/OTOP.....

2.6 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (ระบุ)

.....

.....

.....

.....

Mahasarakham University

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูล

Mahasarakham University

ที่ ศธ ๐๕๓๐.๔๑/ว.๒๐๗๔

คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลภาคสนาม

เรียน

ด้วยนายสุชาติ สุวรรณวงค์ รหัสนิสิต ๕๔๐๑๕๕๖๐๐๒๙ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง **ประเพณีแห่เทียนพรรษา : การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด) โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และมี อาจารย์ ดร.สมคิด สุขเอิบ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าเขตพื้นที่ของท่านมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์นิสิตเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นักวิจัยดังกล่าวเข้าพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ เพื่อนำไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวให้สมบูรณ์และถูกต้องต่อไป ทางคณะวัฒนธรรมศาสตร์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร)
คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะวัฒนธรรมศาสตร์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๔-๒๘๒๗
โทรสาร ๐-๔๓๗๔-๒๘๒๗

Mahasarakham University

ภาคผนวก ง
ภาพงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 322 คณะผู้ทรงคุณวุฒิร่วม Focus Group Discussion งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ.2556 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2556

ภาพประกอบ 323 ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ เยี่ยมชมและร่วมลงศึกษาภาคสนาม ณ วัดพระธาตุหนองบัว

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 324 ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ เยี่ยมชมและร่วมแกะลายเทียนประเภทติดพิมพ์ ณ วัดศรีประดู่

ภาพประกอบ 325 ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย และคณะ เยี่ยมชมการติดลายเทียน ณ วัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่)

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 326 พิธีเปิดโดยนายจารุพงศ์ เรืองสุวรรณรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี 2556

ภาพประกอบ 327 กองเกียรติยศจัดขบวนแห่ต้นเทียนพระราชทานในคราวพิธีเปิดงาน ปี 2556

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 328 มีการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ทั่วประเทศโดย สวท.อุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2556

ภาพประกอบ 329 กิจกรรมการประกวดนางงามเทียนพรรษา ประจำปี 2556 ร่วมพิธีเปิดงานประเพณี

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 330 เจ้าหน้าที่ฝ่ายดูแลความความปลอด และอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 331 ขบวนแห่ต้นเทียนแต่ละอำเภอเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียน ปี 2556

Mahasarakham University

ภาพประกอบ 332 ต้นเทียนวัดพระธาตุหนองบัว ชนะเลิศประเภทแกะสลักขนาดใหญ่ ปี พ.ศ. 2556

ภาพประกอบ 333 จุดนักท่องเที่ยวต่างประเทศชมขบวนแห่ โดยมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย บริการให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก

Mahasarakham University

ภาคผนวก จ
เว็บไซต์เผยแพร่ (Application) ประชาสัมพันธ์งานวิจัยประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

Mahasarakham University

หน้าแรก

เมนูหลัก
หน้าแรก
ประวัติความเป็นมา
ความมุ่งหมาย
ความสำคัญ
เนื้อหางานวิจัยของบทความ
แผนที่
เบอร์ประสานงาน
ชนิดเทียนพรรษา
ประเภทเทียนพรรษา
แบบเทียนพรรษา
ลายเทียนพรรษา
เว็บไซต์เครือข่าย
ตำรวจภูธร
สถานีตำรวจ
ตรวจคนเข้าเมือง
โรงพยาบาล
โรงแรม
รีสอร์ท
ศูนย์โอท็อป
วัดที่สำคัญ
จำนวนผู้เข้าชม
เว็บไซต์ที่น่าสนใจ

ร่วมลงนามถวายพระพร

ข่าวประชาสัมพันธ์

ข่าวสาร ติดตามข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ ได้ที่นี่ !งานบุญใหญ่ของชาวจังหวัดอุบลราชธานี

ส่ง 6 มี.ค. 2556, 20:15 โดย สุชาติ สุวรรณวงค์

แสดงบทความ **1 - 1** จาก **1** รายการ ดูเพิ่มเติม »

กิจกรรม เทียนพรรษา ขบวนแห่เทียน ,ประเพณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. ศุภชัย สมัปปิโต
อธิบการบดี
มหาวิทยาลัมหาสารคาม

ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร
คณบดี
คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มมส.
ที่ปรึกษา
ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ บุญไชย
ดร.สมคิด สุขเอิบ

นายสุชาติ สุวรรณวงค์
ผู้จัดทำ

Mahasarakham University

ประวัติย่อของผู้วิจัย

Mahasarakham University

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายสุชาติ สุวรรณวงค์

เกิดวันที่ วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2501

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 360 หมู่ที่ 11 ถนนคลังอาวุธ ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34000

ตำแหน่งหน้าที่การงาน ผู้อำนวยการ ชำนาญการพิเศษ

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบ้านหนองบัวดอนส้มป่อย ตำบลนาเลิง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34140

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2517	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพรหมานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2519	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) วิทยาลัยครูเพชรบุรี
พ.ศ. 2535	อนุปริญญาศิลปศาสตร สาขาวิชาออกแบบพาณิชศิลป์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี
พ.ศ. 2537	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกอุตสาหกรรมศิลป์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี
พ.ศ. 2547	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2557	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University